

Gheorghe Văduva

ANGORE PE NORI

Societatea Scriitorilor Militari
București 2021

Gheorghe Văduva

ANCORE PE NORI

Gheorghe Văduva

ANCORE PE NORI

De la epoca de aur confiscat, la epoca drumului spre niciunde
- Reflecții pe rug -

*Asemănarea cu realitatea
nu este nici întâmplătoare, nici nesemnificativă*

Societatea Scriitorilor Militari
București, 2021

Timpul nu duce nicăieri

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VĂDUVA GHEORGHE

Ancore pe nori / Gheorghe, Văduva, București: Societatea Scriitorilor
Militari, 2021

ISBN 978-973-8941-32-8

821.135.1 - 323

De ce?!

Oricare om de pe planeta Pământ sau din Univers – sau de unde o fi el – poate să scrie câte cuvinte vrea el și cum vrea el, de tipul sau de netipul celor pe care le-am combinat și eu în aceste pagini. Pentru că sunt destule. Dicționarele sunt pline de ele, iar imaginația n-are niciun fel de hotare. Nici scrise, nici nescrise. Pentru că, ele, cuvintele, nu sunt nici vămuite, neavând frontiere literare, nici impozitate, neexistând încă un ANAF al cuvintelor, și, probabil, nici cenzurate, de vreme ce legea zice că nicio creație nu se cenzurează. Altfel n-ar mai fi creație. E drept că oamenii fac zicerea asta cum vor ei, dar esențele nu țin seama de detalii. Chiar dacă, în orice scriere, oricât de genială sau de banală ar fi, selecția este totdeauna drastică. Și când trebuie și când nu trebuie. Omul crede – și așa cred și eu, pentru că și eu cred că sunt om – că deține, cu de la sine putere, ca pe un dat ancestral, libertatea cuvintelor, chiar dacă o astfel de libertate este sau trebuie să fie strict condiționată. De logică, de gramatică, de semantică, de experiență, de bunul simț sau de eternul interes care-ți bate ca un ciocan în creier și în tâmpile. Și care te pune, când vrea el și cum vrea el, la treabă, pe drumurile lumii.

Desigur, cuvintele nu sunt nici ele duse toate la biserică. Dar, în ansamblu, sunt destul de ascultătoare, ca un câine în lesă sau ca o oaie din târlă și din turmă. Poți să te duci cu ele la păscut, chiar dacă ele nu pasc, la furat, pentru că se pricep și la așa ceva, la tăiat frunze la câini, la spart oglinzi, la sudat țevi sau la bătut apa în piuă și chiar la râșnit mori de vânt.

Eu nu m-am dus cu ele, ci m-am lăsat dus de ele și pe ele, ca un val fără ocean, chiar dacă un astfel de val nu există sau nu are sens. Sensul îl dau totdeauna trăirile, simple sau complicate, gândurile din nopțile de nesomn sau somnul din gândurile care n-au somn. Pentru că, totdeauna, vremurile – care au, uneori, valoarea sau dimensiunea epocilor – jalonează orice drum, chiar dacă acel drum pare a fi unul strunit, calculat cu cele mai teribile formule, instrumente și patimi, strâns în fel de fel de chingi, asfaltat sau doar înierbat sau inundat de bălării.

Din păcate, sau, poate, din fericire, orice drum, chiar și acela care duce spre moarte – și, într-un fel sau altul, în viața asta, toate drumurile duc spre moarte –, există și contează sub semnul duratei. Există, chiar și atunci când nu există, și nu există, chiar dacă sunt asfaltate, betonate sau transformate în căi aeriene sau hiper-stelare. De ele, de drumuri, se leagă dorul de ducă și teama de orizonturi nesfârșite, speranța ajungerii și nerăbdările plecării, esențele haltelor mari și nimicurile pașilor pierduți.

Dar, într-un fel sau altul, toate drumurile sunt fluide. Curg ca apele limpezi sau leșioase, se infiltrează peste tot, urcă în nori și coboară în abisuri, poposesc în gând și se decontează în inimă. Eu m-am prefăcut că sunt cel care nu sunt și că nu sunt întocmai cel care sunt și am încercat să fac slalom printre oglinzi și coborâri abrupte și selective prin spațiul infinit, pentru a ajunge, viu și încă nevătămat, exact în locul din care am plecat, chiar dacă acel loc nu mai există acolo demult.

Am lăsat de-o parte lucrurile importante și am încercat să văd cu ochii mei încă nereciclați și neresetați, nedeschiși suficient și nebăgați în seamă de gând, ce am crezut eu că ar mai trebui să existe în registrele filtrate de văz și de amintiri. Sunt mult prea multe acolo, iar eu n-am cum să le văd, nici cum să le aud, de vreme ce existența lor trece dincolo de mine și de orizonturile mele.

Am lăsat nemărginirile în pace, de aceea sunt nemărginiri, să fie lăsate în voia lor, și m-am recuibărit în gândurile mele. Și în reflecțiile mele. Sedentare sau nomade, perene sau perisabile. Trăiri dureroase sau dureri trăite generos. Într-un ieri confiscat, într-un azi degradat, într-un mâine incert. Pe drumurile mele, în mine însumi sau în orizonturi care nu există. Pe un cer plin de nori grei și în norii striviți de ancore trecătoare. Dar și ele fluide ca o apă gazoasă.

Epoca de aur confiscat

1.

Adunarea de la ceas. De sub ceas. Ultima, pentru noi. Faună kaki ceva mai elevată, cu eghilet dublu, centură de fir și, la unii dintre noi, câteva fire albe, îmbârligate pe la tâmpile, ca semn al întrebunțărilor trecute și al trecerii pe aici, iar la alții, doar seninul platinat al ochilor care au învățat să vadă câte ceva din ceea ce, pentru neavizați, nu se vede.

Probabil că fiecare știe deja cam pe unde o să-și ia zborul și se așteaptă ca, mâine, acolo unde va ajunge, dacă va ajunge, s-o ducă ceva mai bine. Sau doar să încerce, dacă-l țin puterile, să ia vreun taur de coarne, sau măcar vreun boulet ne nărăvaș și spășit și să se lupte cu gardurile și gârduțele de sârmă mai mult sau mai puțin ghimpată, mai mult sau mai puțin vizibilă, pe care orice armată, din oricare parte a lumii, le ridică, în primul rând, în fața soldaților ei, care nu înțeleg că orice mare mută și surdă de tip kaki, oricât ar fi ea de bravă, este o teribilă adunătură unde nu exiști. Trupeții, fie ei și bravișimi ofițeri cu studii superioare, cu cuc și eghilet dublu, nu înțeleg prea bine asta. Sau se prefac că nu înțeleg. Oricum, vederea lor, la prima evaluare, este destul de scurtă, cam cât bate un pistol-mitralieră sau, într-un alt sistem de referință, cam cât ține o etapă de marș. Poate, nici atât.

Totuși, acest minuscul punct de aici, de la ceas, de pe platoul de terorism matinal al ofițerilor-elevi de la Academia Militară, este, de fapt, una dintre lungile noastre clipe frumoase. E cam greu de imaginat, pentru cine n-a trecut pe aici, prin Dealul Țăcăliei, ce înseamnă adunarea de la ceas. Este un fel de clipă de meditație transcendențială generată de turmă. Într-o singură milisecundă, vezi tot ce nu se vede. Iar în următoarea, uiți tot ce ai văzut. Oricum, la ceas, mereu ești cu fizicul aici, înfîpt pe două picioare, și cu restul în altă parte.

Cei mai mulți dintre noi, vor fi, probabil, comandanți de batalioane, operatori prin statele majore, adică prin birourile și secțiile de

operații, de pregătire de luptă, de cercetare, pe la arme și servicii, iar unii chiar prin comandamente sau prin minister. Câțiva vor fi șefi de stat major de regiment, alții, ceva mai norocoși, vor lua în primire comanda unor batalioane independente sau din cadrul unor brigăzi – funcție de colonel –, unde este prevăzută încadrarea ei cu absolvenți ai Academiei Militare. E loc pentru toată lumea. Au fost și încă sunt suficiente goluri de umplut cu indivizi titrați, cu cuc și cu gândul la treabă. Armata-i destul de încăpătoare pentru truditorii ei de rând, pentru soldații ei de linie sau de carapace. Ai loc destul să trudești, să faci pași prin poligoane, terenuri de instrucție, să toaletezi hărți și, lucrând până noaptea târziu, ca orice titrat cu cuc, să te gândești la nemurirea sufletului de soldat uns cu toate alifiile pământului. Sub presiunea războiului continuu al acestei lumi, deopotrivă, pacifiste și mai mult decât războinice.

Cred că știi, sau, măcar, bănuiesc cam ce gândește fiecare în aceste clipe, pentru că fiecare este ca mine. Adică un fel de fost nimeni devenit un altfel de nimeni, dar tot nimeni, unul ceva mai cu moț. Cu moț și cu mult râvnita insignă. Cu „cuc”, se zice. „Cuc” este numele de cod subteran al insignei elipsoide sau de cerc turtit Est-Vest. Prinsă totdeauna pe veston, deasupra buzunarului din dreapta, relevment zero cu inima, probabil pentru a nu fi și ea un rob sentimental. Cu inima în stânga și cucul în dreapta, orice ofițer al Armatei Române, instituție scrisă ca nume propriu, pentru că așa scrie în Gramatică, este mereu și pe deplin în starea de GLP (gata de luptă permanent). Atât de mult, încât nici nu mai simte asta.

„Cucul” îți deschide vreo câteva uși și chiar două-trei iluzii de orizonturi ale unui drum destul de linear și destul de noroios, dar și ale unui vector ceva mai asfaltat, măcar cu un pic de bitum, acolo, ca să nu se vadă prea mult mizeria meseriei ăsteia de soldat în așteptarea cazonă, mai mult sau mai puțin inconștientă, a războiului cel fierbinte al lumii. Desigur, dacă ai suficient cap și destule pile. Altfel, rămâi un fel de Petre Țuțea. Dacă ești de talia aia, a lui Țuțea, fost coleg de inteligență cu Cioran. Adică deosebit, iscusit, vizionar, creativ, perfect din punct de vedere profesional, dar nepropozabil pentru funcții de conducere, pentru vârfuri, și, prin urmare, non-posibil nomenclaturist, deci liber și neangajabil în structurile înalte, dar muncitor cu sapa, sărac, curat, cinstit, luminat și uitat. Mai exact, promovat până la masa de lângă geam a vreunui birou PL (Pregătire de Luptă) sau

Op (Operații). Sau BOpL, că sună mai frumos, este mai... întrunit. La nivelul unui regiment, că acolo sunt BOpL-urile astea. Sau un ofițer foarte bun, etern, totdeauna în poziția de drepți, un specialist în lipit, scris și toaletat hărți, în planificare, în organizare, în trageri, în aplicații, în zboruri supersonice, în tactici și strategii aeriene, aeroterestre și aeronavale, în informatică, în cibernetică, în transmisiuni, în logistică etc. etc. Privit cu coada ochiului de toată lumea militară bună și mai puțin bună, chiar și de cea cârcotașă, dar care, până la pensie, își va face totdeauna singur cafeaua, cu un fierbător autohton, dar grosolan, sau cu unul mai finuț, cumpărat de pe piața neagră, la birou, dar și pe teren, în cele 15-20 de zile pe lună de plecat de acasă, cu traista-n băț și bătu-n traistă, prin garnizoanele nemuritoare, stabile sau volante ale României, prin poligoane, pe terenurile de instrucție, exerciții și aplicații și pe unde o mai fi să fie. Ceea ce, desigur, pentru un trudităor kaki care se respectă, nu este prea rău. Nu este rău deloc. Este rău însă că, din poziția de executant etern, trebuie să suporti, între multe, multe și foarte multe altele, și mojițiile unora dintre cei încă prea mulți analfabeți în știința militară, pentru simplul fapt că unii dintre ei, dintre cei cu dosare curate, beton vreau să zic, sunt șefii tăi eterni și tu ești subordonatul lor destul de umil, chiar dacă și ei au trecut (sau n-au trecut) pe unde treci tu acum, adică prin templul din Dealul Țăcăliei. Dar așa-i armata. Zi-i armată, ia poziția de drepți, salută și taci. Sau zi-i „Am înțeles!” și atât.

Desigur, nu toți șefii sunt analfabeți și mojici. Nici toți subordonații lor, ai acestor șefi, nu sunt geniile pământului sau ale planetei Marte. Dar unii pot candida și la unele și la altele...

...Toată suflarea din Academia Militară este aici, pe platou, la ceas, sub ceas, în formație. Formație destul de mare, probabil mai mare decât a unui regiment cu efective complete. Regimentele astea cu efective complete, ca la război, sunt destul de rare, azi, prin Armata României. De fapt, nu sunt mai deloc. De fapt, nu este niciunul. Cele mai multe dintre ele nu au complete nici măcar efectivele din statele de pace, ca să nu mai vorbim de cele necesare la un eventual război. Mă rog, asta-i situația și n-ai cum s-o schimbi și nici de ce. Important este că au state majore, iar astea terorizează toată ziua hărțile, planurile și ce mai au ele pe acolo, prin fișetele lor metalice secrete de serviciu sau de care or fi, sigilate cu plastilină, în așteptarea efectivelor necesare și a războaielor lumii. Așteptarea asta s-a cam

banalizat. S-a abstractizat. S-a deteriorat în tot felul de căprării. Deși, sincer vorbind, este mult mai bine și fără unele și fără altele... Este mult mai bine să te chinuiești așteptând războiul, decât să mergi efectiv la război.

Deocamdată, deși suntem în plin Război Rece, războiul cel fi-erbinte, cu morți și răniți, se pare că nu bate vizibil și perceptibil la ușă, chiar dacă, pe deasupra noastră, în caz de conflict armat, vor trece o mare parte dintre rachetele balistice intercontinentale nucleare, roșii sau albastre, ale lumii noastre încă bipolare, cu un Est la Moscova și cu un Vest la Washington. Sau altfel, nu contează, iar în țara aceasta sunt încă foarte multe alte lucruri nemilitare sau mai puțin militare de făcut de către militari. Când nu este război, armata trebuie pusă la muncă, altfel ruginește, iar statele ei majore fac burtă la creier! Așa ne spunea un mare șef nouă, muritorilor de rând. Nu avea dreptate, dar nu conta asta.

Tot cam așa spunea și un stahanovist cu grade militare, înlocuind, intenționat (sau nu), cuvântul „instrucție” cu cuvântul „muncă”. La urma urmei, avea și el dreptatea lui. Și instrucția este tot muncă. Una dusă la limitele de suportabilitate și chiar dincolo de ele. Dar nu la asta se referea pro-stahanovistul nostru. Evident, acest stahanovist, la vremea lui, a însemnat și el ceva. Numai că efectele teaurizate ale muncii lui se numeau, pe atunci, altfel decât cultură organizațională, brand sau performanță elitistă, sau cultură Z, cum i se zice acum. El, stahanovistul, era un fel de super-muncitor, după modelul minerului sovietic Stahanov, care, într-o zi de muncă, reușea să depășească norma sau chiar să facă mai multe norme. Nu știu cum făcea el asta, dar, în mină, mai ales pe suitoare și în fronturile primitive de lucru, e greu chiar să și exiști...

Cum mai circulă și cuvintele astea! Probabil că habar n-avea el, Stahanov, miner crucificat în minerit, când scobeia el cu târnăcopul acela al lui, un fel de săpăligă sau muchie de piolet pentru minerit, la lumina lampionului, prin galeriile acelea înguste, post-suitoare, să scoată cât mai mult cărbune și să se umfle apoi în pene că el este primul și cel mai cel... Dar, în marea lor majoritate, oamenii de pe planetă asta și doresc. Cel puțin așa cred eu. Deși n-am dovezi. Și noi avem unul – numărul unu i se zice toată ziua –, pe care pezevenchiiăștia din nomenclatură, de pe la ziare și de pe unde mama dracului or mai fi – că sunt cam peste tot – îl consideră geniul din Carpați, cel

mai iubit dintre pământeni, cel mai teribil din Univers, minerul numărul unu, plugarul numărul unu, muncitorul numărul unu, comunis-
tul numărul unu, militarul numărul unu, inteligența numărul unu, vâ-
nătorul numărul unu și chiar savantul numărul unu, iar el, săracul, să-
rac dar cinstit, abia de știe să se iscălească... Îl consideră, pe dracu!...
La primul viraj, sunt în stare să-l arunce din avion, fără parașută...

Nu știu dacă-i pune cineva pe scribii ăștia – de altfel, unii din-
tre ei deștepți foc și dați diavolului –, să-l laude în halul ăsta atât de
penibil pe numărul unu din statul român, din acest an de grație, 1976,
dar așa se întâmplă. Iar efectul, cel puțin în rândul celor pe care-i cu-
nosc eu, este unul de silă. Și când ți-e silă, parcă nici bancurile nu se
mai prind de tine, nu-și mai au rostul...

Prin târgul de pe-aici, se spun cam multe, iar Academia Milita-
ră este, deopotrivă, „cimitirul elefanților” și unul dintre acele locuri,
chiar cel mai cel, în care se bârfește cel mai des, cel mai mult și cel
mai substanțial din întreaga armată. Habar n-am de ce. Dar carte mi-
litărească se face. Vii aici mediocru sau „urechist” în ale statului ma-
jor, comenzii și războiului, și ieși calificat, meseriaș. Nu te lasă das-
călii ăștia de aici, unii veterani de război, oameni de mare caracter și
trecuți prin multe, nici să respiri dacă nu faci totul ca la carte. Acesta
este adevărul. Restul ține de gura târgului...

Formația arată destul de bine. Chiar impresionant. Este o for-
mație alcătuită numai din ofițeri în ținută de paradă, absolvenții, cu
eghileți dubli, cuc nou deasupra buzunarului de la piept, din partea
dreaptă, centură de fir tricoloră, cizme lustruite și optimism cât cu-
prinde, iar ceilalți, ofițerii-elevi, doar cu eghileți simpli. Nici la para-
da de la 23 August n-a fost așa. Până acum, în zilele de pregătire a
acestei ceremonii, cred că am tocit asfaltul de pe platoul de adunare
cu cel puțin un milimetru... Nu-i nimic, îl pune țara la loc. Nu cu bi-
tum, ci cu beton. Are de unde... Suntem printre primii din Europa în
ceea ce privește industria cimentului... Cred că și la capete de beton
sau de bidon turtit suntem tot printre primii. Păcat că industria asta
cam poluează frumoșii noștri munți. Nu pe toți, ci doar pe câțiva din-
tre ei... S-ar putea și altfel, există filtre extrem de performante, care
rețin tot praful acela alb, ucigător etc. etc., dar nu contează, se poate
și așa, se poate cum vor cei ce pot și cei ce vor... Chiar dacă nu
pot... Și știu că nu pot. Dar e mai simplu așa. Dar, ai dracului, cla-
mează toată ziua, ba chiar și noaptea, în somn, grija lor nemaipome-

nită, a lor și a marelui și unicului partid, față de omul nou, de omul socialist...

...Festivitate de absolvire. Așteptată de toată lumea, dar fără cine știe ce miză. Suntem și noi, zmeii de azi, o promoție ca oricare alta din lunga istorie a acestei academii. O promoție care are un număr, un nume – habar n-am care –, o istorie, un curriculum. Și, deja, un trecut. Și un prezent. Emoționant și nu prea. Poate doar ceva mai altfel decât de rând și puțin mai stresant ca de obicei. Stres pozitiv, desigur. Doar este o festivitate. Dar suntem obișnuiți până peste cap cu adunările. Așa începe ziua în oricare unitate și în oricare subunitate din brava noastră armată. Cu o adunare. În formație perfect aliniată, pe platou. Șefii mici dau raportul șefilor mai mari, de la comandantul de grupă până la cel de regiment și chiar mai sus, mult mai sus, până la acela de patru stele, de la armată, ăla care primește raportul strigă: *Bună ziua!* și cei din formație răspund, în cor, de se zguduie geamurile: *Să trăiți!* Dacă nu se zguduie îndeajuns, cel mare mai zice încă odată *Bună ziua!*, de data aceasta ceva mai răstit, mai ferm, iar cei din formație își reumflă plămânii și tună ca un supersonic când sparge zidul sonic: *Să trăiți!* Apoi, după ce se fac controlul și verificările de rigoare – controlul ținutei, al armamentului etc. –, companiile de trupeți pleacă cu cântec la instrucție, pe plutoane, pe transportoare, pe mașini, pe tancuri etc. etc., aviatorii pe avioane, conform planului pregătirii de luptă în zbor, marinarii pe nave etc., cei din GLP rămân neclintiți, până le vine tura, fiecare cu sculele lui, iar cei din statul major se duc pe la birouri, prin poligoane, prin bazele de instrucție, prin dispozitive, sau pe unde i-au planificat șefii lor direcți să-și consume ziua de muncă normată pe ore, minute, secunde și stres, douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru. Adică nenormată de loc, întrucât, așa cum spunea stahanovistul nostru cu steluțe de ofițer inferior pe umeri, armata este foc continuu, n-ai cum să închizi mustăria și să pleci acasă... *Acasă* este aici, în cazarmă. Casa de acasă, în cazul că ai și așa ceva, cu nevastă, copii, părinți, bunici și străbunici etc., este o haltă acolo, în care te duci câteva ore, evident, doar în timp de pace... Dacă vine resbelu, casa ta este tranșeea...

Aici, pe platoul de adunare al Academiei Militare, fiind vorba de un final, de un ceremonial de absolvire, stresul pare cumva pavoizat cu flori de cactus. Absolvenții și-au luat o grijă, cei din anul întâi

văd cam cum o să fie și pentru ei la anul. Și se înarmează cu un model, cu un orizont de așteptare, cu răbdare și, spun unii, cu o tabacheră de tutun pentru creier. Și cu un pic de elan. Ca la triplu salt. Dacă elanul nu-i bun, nu-ți ies pașii, calci pragul și anulezi săritura. Alergătură în zadar... Dacă da, atunci arbitrii măsoară lungimea ei. Și, astfel, poți fi campion, ultimul clasat sau pe undeva prin intervalul dintre cele două extreme. Dacă ratezi toate cele trei încercări, ești descalificat. Și pierzi competiția, aplauzele, respectul, șansa de a merge mai departe, de a ajunge campion sau undeva, acolo, pe podium sau pe lângă el.

Cei doi ani de cursuri, laborator, punct de comandă, trageri, călătorii de studii prin zonele de operații ale țării, eforturi de tot felul și căprării măsurate cu pas de defilare și întoarceri din mișcare, cu trageri prin tot felul de poligoane și fel de fel de exerciții și aplicații pe hartă și în teren, voiaje de studii în transportoare, pe mașini și chiar în tancuri sau pe vreo navă de luptă etc. au trecut ca un vânticel răcoros din niște zori cu nori pe ochi și cu vise de toate felurile, dar mai ales frumoase. Ca și cum n-ar fi fost...

...Pentru mine, este o zi ceva mai aparte, ca să nu spun specială. Sunt șeful promoției. Adică acela din vârf. La examenul de admitere în Academia Militară, de acum doi ani, am reușit pe primul loc. La absolvire, sunt tot pe primul loc. Numele meu va fi înscris pe placa de onoare. A fost deja scris. Nu m-am dus să văd placa. N-am simțit această nevoie acută. Chiar n-am simțit-o. Și cred că nici n-ar fi fost frumos din partea mea. De fapt, nici nu prea aveam ce să văd. Până la citirea ordinului, placa de marmură este încă acoperită. În dreptul numelui meu, evident. Va fi dezvelită după festivitate.

...Nu mi-am propus să fiu șeful promoției. Sincer, nici nu mă așteptam. Nu m-am gândit la asta. N-am avut timp. N-am astfel de veleități, de orgolii, de pasiuni. Și nici relații pentru a fi mai cu moț. Nu vreau să mă întrec cu nimeni, nu vreau competiții cu orice preț. Voiam doar să înțeleg mai bine locul în care mă aflu, să cunosc punctele forte ale armatei, care nu este prea generoasă cu noi, umilii ei servitori, să-mi duc, adică, până la capăt studiile militare. Nici cuvintele acestea „până la capăt” nu-mi prea plac. Nu-mi plac deloc. Mă fac să roșesc. Unde o fi oare capătul acesta? Și în armată, ca oriunde pe lumea aceasta, trebuie să înveți tot timpul. Chiar și după ce dai or-

tul popii. Dar frazele astea fac parte dintr-un limbaj triumfalist, sau... triumfalizant, dar tot de iască, tot de țeastă de beton. Sau de lemn de catarg. Adică dintr-un limbaj mult prea tocit. Ca și cuvântul „desăvârșesc”. Acesta din urmă este unul dintre acele cuvinte-arsenal care umplu rapoartele, dărilor de seamă, notițele, lecțiile politice, planurile și angajamentele... Și chiar ordinul de luptă. „Să desăvârșesc acțiunea ofensivă pe direcția...” zicea odată unul care raporta o hotărâre pentru o acțiune ofensivă. Și m-a pufnit râsul. „E ceva de râs acolo?” l-am auzit pe cel care avea bagheta tactică a aplicației. „Nu, am răspuns eu, cu ochii pe busola care intrase într-o trepidație magnetică. Dar a trecut o cioară la verticala desăvârșirii... Și a început să-mi trepideze busola.” „Închide-o!- mi-a răspuns sec conducătorul aplicației. Oricum, nu-ți mai folosește la nimic.” De câte ori îl aud, undeva, în gând, strâmb din nas și simt un snop de zgârieturi pe creier și de fluerături ruginite în urechi. Nu-mi place. E prea tocit. Nici sinonimele lui nu-mi plac. Ar trebui scos din armată și dat consemn special la santinelă să tragă în el fără somație, dacă îndrăznește să se mai întoarcă...

Trebuia însă să trec și prin această etapă. Ca să înțeleg mai bine cam cum funcționează statele majore în care eu însumi am lucrat, adică ce se află dincolo de ceea ce știu eu că se află. Dincolo de ceea ce se vede. Pentru că, uneori, esențialul, adică lucrul cel mai important, rămâne invizibil pentru ochi, cum zicea Exupery. Când lucrezi într-un stat major dintr-o unitate, simți nevoia să știi mai mult despre ceea ce faci, să vezi orizonturile pe care nu le vezi, să știi adică totul, sau, mă rog, aproape totul despre ceea ce faci sau trebuie să faci. Să nu te simți un aruncat într-un spațiu fără repere și fără logică... Sau cu o altfel de logică. Logica unui căpitan austriac. Chiar dacă, sincer vorbind, acolo, sub acele presiuni uneori îngrozitoare ale șefilor, ale situației, ale birocrăției militare, cea mai cea dintre toate, pentru că este și cea mai riguroasă, nu-ți arde de gânduri și meditații. Dar, de obicei, nu vezi mai departe de planul tău, de tabelul tău, de abacul tău, de computerul tău, în tr-o altă epocă, în cea următoare, de mapa ta cu sigiliu pe plastilină, ticsită cu hărți, grafice, tabele și tot felul de documente secrete – clasificate, li se va spune ceva mai târziu, când se va sări din lac în puț –, pe care trebuie s-o verifici zilnic și să-ți semnezi ție însuși, în Anexa 3, că ai verificat-o, de viața ta de truditor sub amenințarea rachetelor balistice și a unui posibil război nuclear.

Care, crești sau, mai exact, sperî că nu va veni niciodată. Sau, dacă va veni, așa cum au venit mereu toate războaiele lumii de pînă, va fi, probabil, și ultimul.

Dar, ca să poți vedea și dincolo de ceea ce se vede, trebuie neapărat să mergi la școală și să înveți să cauți – și să poți cauți – să vezi ce e de văzut. Să-ți pui adică ochelari la creier. Școala îți dă nu doar cunoștințele de care ai nevoie, o anumită logică, o metodă și o manta de ploaie, ci și o un fel de siguranță, o anumită încredere, un anumit calm, o anumită certitudine. Și o anumită putere. Sau măcar iluzia că ești în posesia lor... Care nici nu te saltă, nici nu te scarpină între coarne, dar te ajută să nu cazi.

De siguranța asta aveam eu mare nevoie. Nu ca de un blindaj, ci ca de un ocean. Și pentru ea sunt eu, acum, aici.

Deci, am realizat mai mult decât am sperat... Dar nu s-ar putea spune că modestia mă dă afară din casă, că sunt indiferent față de un astfel de rezultat. Ar fi posibil chiar să-mi și placă. La felicitările colegilor – pentru că, evident, toți știau de pe surse, imediat după susținerea ultimului examen, că eu sunt șeful promoției, iar acest lucru este foarte important, habar n-am de ce –, am răspuns, cred, cu foarte mare grijă. Era, este, de fapt, un succes foarte mare pe care, se înțelege, mi-l asum, dar cu o anumită măsură. Fiind alergător de cursă lungă – cinci mii, zece mii, maraton –, de multe ori, la diferite niveluri ale competițiilor, mai ales când eram în liceu, în școala militară sau la trupe, am reușit să termin cursa pe primul loc. M-am simțit bine acolo, sus, în vârf, pe podium. Iar dacă premiul era un trening nou nouț, niște teniși sau niște pantofi cu cuie, mă simțeam și mai bine. Pentru că, cel puțin în vremea liceului, rezolvam parțial una dintre cele mai mari, mai complicate și mai delicate probleme ale adolescenței mele: îmbrăcăminte. În liceu, treningul era haina mea cea mai frumoasă și cea mai modernă. Alta nu prea aveam. Și, sincer, nici nu cred că-mi doream alta. Mă simțeam foarte încântat de treningul meu cu care eram premiat, din când în când, când câștigam o cursă. Nu era un costum la patru ace. Era însă o medalie...

Aici, la ceas, nu este însă niciun podium. Este doar o ceremonie pusă la punct pînă în cele mai neînsemnate detalii, iar eu am o treabă de făcut.

Încerc să aflu, atât cât pot eu să aflu în aceste momente, ce simt. Vreau să știu dacă mă simt un învingător, dacă am ieșit din sim-

țul meu comun, de fiu de țăran care iubește și urăște pământul, dar cu care se împacă mereu, pentru că pământul este viața lui, și am devenit, între timp, altceva, dacă mi s-a urcat sau nu la cap succesul acesta din ultimii opt ani de învățătură foarte intensă (șase la facultatea de filozofie din București, cursuri fără frecvență, ultima promoție de șase ani, și doi la Academia Militară, templul kaki din Dealul Țăcăliei), care au precedat acest moment. Ani de trudă, dar, fără îndoială, cei mai frumoși ani din viața mea de până acum. Nu e totuși puțin lucru să fii absolvent al Facultății de Filosofie, absolvent al Academiei Militare și șef de promoție la Academia aceasta de azi, Școala de Război odinioară și de totdeauna!

Cine sunt, de fapt, eu?! Nimeni! Un nimeni cu acte în regulă. Un nume între sutele de nume ale acestei promoții. George Dava. Adică, un prenume și un nume. La care se adaugă, înaintea numelui, așa cum scrie la regulament, un grad militar: maior. Atât. N-am rude sus-puse, n-am renume, n-am averi (nici nu este posibil să ai cine știe ce averi în socialism), n-am bani la CEC, n-am casă, locuiesc la bloc, cu chirie la stat, n-am tradiții. Vin dintr-o familie numeroasă, care a dus-o foarte greu. Mai exact, care a supraviețuit cum a putut vremurilor foarte complicate și foarte ticăloase de după război, deși, înainte de război, făcea parte din clasa de mijloc, ba chiar dintre înstăriții satului. M-am născut cu șase luni înainte ca România să intre, așa cum a intrat, în război. Era prima lună a anului 1940, luna unui cutremur...

Pe tata abia de mi-l mai aduc aminte. L-am văzut prima dată – cel puțin, așa îmi amintesc –, când aveam vreo patru ani. Era în uniformă de soldat – soldat cu o tresă, adică soldat-fruntaș, mi se pare – și avea, pe lângă armă (cred că era o pușcă ZB), și o baionetă, un fel de cuțit lung pe care-l ținea într-o teacă de piele agățată de centură. A scos baioneta și, în glumă a amenințat-o pe mama. Cred că am sărit în fața ei s-o apăr. Așa mi-a spus mama, mult mai târziu, când tata nu mai era, iar eu împlinisem zece ani. Și, probabil, am și plâns, deși cred că n-aș fi vrut să plâng. Nu-mi place să plâng. Plânsul nu mă ușurează, ci mă umilește. Este o umilință pe termen lung. Plânsul mă lovește, nu mă descarcă, nu mă liniștește, nu mă alintă. Atunci, în dimineața aceea de război, el, tatăl meu, m-a mângâiat pe cap, mi-a spus că a glumit – era împreună cu fratele mamei, Constantin, parcă îl chema, care, în anul următor, fost dat dispărut, probabil a căzut în

luptă –, apoi au plecat amândoi răsând. Din câte îmi amintesc, au plecat chiar în aceeași zi în care au venit. Au plecat tot acolo, pe front. Pe frontul din Vest. Trecuseră doar să ne vadă. Probabil, comandantul lor îi învoise o zi sau doar câteva ore, nu știu, n-am aflat și nici n-am avut timp să cercetez... Nici atunci, nici acum... Am fost prea ocupat cu mine însumi sau cu nimic.

A făcut tot războiul. Și în Est, până la Cotul Donului, unde a căzut prizonier. Și în Vest, până pe Hron, unde a fost rănit, chiar în zorii finalului războiului. Apoi, după ce beligeranții au decis să-și pună armele în cui și să bată palma, iar bătălia a încetat, ca orice treabă utilă sau complet inutilă, habar n-aveam atunci și cred că nici acum nu sunt pe deplin convinși de adevărurile acestui război, și el s-a întors acasă. Pe jos. O mie de kilometri. Așa spunea el. Sau poate că spunea altfel, dar eu așa îmi aduc aminte că am înțeles. Și cred că îmi aduc bine aminte. În ziua aceea, venea pe linie la vale – așa-i ziceam noi drumeagului care ducea, mai exact, care venea la casa noastră –, cu mersul lui ușor legănat, singur și ostenit. Ostenit și singur... Mama l-a văzut din pridvor, l-a recunoscut de departe, după mers, și a început să strige: „Vine Gheorghe! Vine Gheorghe al meu!” Și noi, toți cei ai familiei – mama, bunica, bunicul și eu –, dar și vecinii de peste drum, am alergat să-l întâmpinăm. Au plâns toți. Au plâns și au râs... Abia acum se terminase, pentru ei, războiul...

...Stătea lângă tejghea, printre valurile de talaș cu miros puternic de rășină, se uita la mine cu ochii lui negri, mari și buni și, din când în când, îmi povestea cum a fost în război – în Est și în Vest – și cum s-a întors de pe front. Vorbea rar, uneori icnea, din când în când se oprea din lucru, lăsa rindeaua pe tejghea și mă privea lung, să se convingă probabil că am înțeles sau doar pentru că simțea nevoia să mă vadă mai bine, după atâția ani de război. Sau să-și mai tragă suflul. Pentru că munca de tâmplar nu este tocmai ușoară. Iar mâna lui stângă, așa cred, mâna stângă, era imobilizată de la încheietura cotului, sub un unghi de 120 de grade. Dar se obișnuise așa. Dacă nu știai, nici nu-ți dădeai seama că mâna lui are articulația cotului blocată. Important este că nu dispăruse acolo, în torentul de foc al războiului, că se întorsese acasă.

Nu prea înțelegeam eu, pe atunci, ce înseamnă război, supraviețuire, întoarcere acasă. Eram, de fapt, fiul unui supraviețuitor, unui scăpat de sub gloanțe. Fiul unui norocos. Dar asta aveam s-o înțeleg

mult mai târziu. Nu-mi vorbea de suferințe, ci de experiențe, de bravuri, de scene din lupte, parcă-mi citea dintr-o carte, de chinurile devenite amintiri ale războiului, ale lagărului și iarăși ale războiului. Ale unui război în două ape, cum spunea el, și sece mii de șite. Marșul – ultimul dintre acte, cel al venirii acasă – a fost unul foarte greu, dar ei, soldații din formație, cei mai mulți dintre ei, țărani plugari, se bucurau că au rămas în viață, că, în sfârșit, se vor întoarce acasă, că își vor revedea familiile, familiile lor adevărate, din satul lor adevărat, că își vor relua viața lor obișnuită, că vor primi pământ...

Acum, la 26 de ani de când el nu mai este, nu mai știu chiar toate cuvintele pe care mi le spunea, în tindă, lângă tejghea, în mirosul acela pătrunzător de rășini, de lemn geluit și de clei de oase. Or fi fost o mie de kilometri, poate mai mult...

A venit, prin 1945, în vară spre toamnă, cu brațul legat de gât cu o fașă albă. Un alb-murdar. O fașă care se murdărise foarte tare. După ce noi n-am mai plâns de bucurie, și-a dat fașa jos, iar brațul stâng i-a rămas așa, pentru totdeauna, cu articulația cotului imobilizată la 120 de grade. În urma rănii primite cadou pe Hron. Drept răsplată pentru că a făcut tot războiul. Dar suficient de bucuros și de mulțumit pentru că, totuși, a scăpat cu viață. Statul i-a dat o medalie – nu una, ci chiar două – și un pogon și jumătate de pământ. Pogonul, în Mușetoi, pe malul Oltețului, pământ să-l pui pe pâine, iar jumătatea de pogon, în Seci, pe un platou înalt, între păduri. Pogonul de la Mușetoi era pământ de luncă, porumbul creștea cât casa, iar grâul, atunci când ne încumetam să-l semănăm cu grâu, părea, la vremea secerișului, un lac blond, cu valuri de aur...

Înainte de război, fusese tâmplar. Tot țăran, cu opinci, obiele și joc, dar cu o meserie căutată pe vremea aceea. Iar el era unul din acei tâmplari foarte dotați, care făceau artă din această meserie. Când s-a întors, a rămas tot tâmplar. Făcea binale și viori. Și sculpta. În os. Și în os. Când lucra, i se luminau ochii. Pe timpul cât a fost în lagărele din Siberia, după ce a căzut prizonier la Cotul Donului, povestea el, făcea niște țigarete sculptate din ciolanele uriașe (probabil de cal) pe care le aduna de la gunoiul lagărului. Toți aveau nevoie de un țigaret alb, migălit cu un vârf de cuțit ascuțit pe o piatră, șlefuit tot cu frânturi de piatră, cu un ciob de geam și găurit cu un cui teșit la vârf și ascuțit, pe post de burghiu. Făcea viori, dar știa să și cânte cu ele. Tot ce făcea purta ceva din luminile acelor ochi pe care nu voi putea

să-i uit niciodată. Era neîntrecut... Oamenii îl admirau, îl prețuiau, îl respectau...

După ce a venit din război, în următorii cinci ani, i-a mai făcut mamei trei copii și, în 1950, în plină foamete, când eu aveam doar zece ani, iar cei trei frații mei – primul, 4, soră-mea, 2 și ultimul doar câteva săptămâni –, s-a stins. Într-o secundă. Ca și cum l-ar fi lovit un fulger. Sau un glonț. Glonțul de pe Hron. Așa cum, peste ani, avea să-l lovească, într-o dimineață cu furtună, tot un trăsnet, pe Mihai Mătușoiu, cel de pe linia cealaltă, Miai îi zicea lumea, o prescurtare de la Mihai, chiar sub dudul din curtea casei lui.

Scena aceea a trecerii tatălui meu în veșnicie reprezintă încă, pentru mine, deși au trecut ani, ceva înfiorător...

...Era o dimineață de toamnă frumoasă: 28 octombrie 1950. Mama era în casa cu focu', adică în camera din mijloc, cu vatră și corlată. Trebăluia. Bunica era prin curte. Tata s-a sculat cu grijă să nu-i deranjeze pe cei mici. Primul meu frate avea patru ani, soră-mea doi, iar mezinul doar 50 de zile. Toți patru dormeau în acel pat, iar noi, ceilalți, adică eu, care aveam zece ani, fratele cel mijlociu, care avea patru ani și bunica, dormeam în patul de alături. Între cele două paturi, în dreptul geamului dinspre apus, se afla o masă înaltă. Cam înghesuială, dar așa se trăia pe atunci. Mama și bunica ieșiseră la treburi. Ele se sculau totdeauna cu noaptea în cap. Și eu, singurul elev din familie, eram pe punctul de a-mi părăsi culcușul. Trebuia să plec la școală. Îmi ridicasem capul de pe căpătâiul de paie cu față înflorată și miros de lan de grâu copt și-mi mai amănăm câteva secunde decolarea. Nu prea mult, întrucât îmi plăcea școala. Abia așteptam să ajung acolo. Tata se ridicase și el, înaintea mea, și stătea pe marginea patului. Uneori, în toiul nopții, îl auzeam gemând sau vorbind în somn. Bâiguia ceva de pușcă, de glonț, de pământ... Ecouri remanente ale războiului. Pe timpul nopții care abia se încheiase, n-a mai vorbit în somn, ci doar a gemut ușor, parcă amintindu-și vreo durere... Și ea remanentă.

Pe masa de la geam, era o vioară finisată, de culoarea paltinului, care aștepta să fie lăcuită, o alta era prinsă în niște bride, să se încheieze. Mirosul se talaș de la teigheaua din tindă se îmbina cu cel al lemnului viorilor în lucru de pe masa noastră de la geam, amplificat parcă de răcoarea dimineții de toamnă. Încă nu răsărise soarele... Tata se ridicase și el din pat. Știam că are o mulțime de treburi, iar eu

nu puteam să-l ajut, pentru că trebuia să merg la școală. Dar nu-mi făceam prea multe griji. Îl ajutam după ce veneam de la școală. De fapt, nu făceam mare lucru, ci doar îl priveam cum lucrează, cum meșterește lemnul și cum îi strălucesc ochii când îmi explică ce face. Din când în când, mă lăsa și pe mine să trag o scândură la rindea, să introduc o tăblie în locașul ei, când lucra la vreo ușă, sau să lustruiesc, cu glaspapir, vreo suprafață, chiar și la o vioară în lucru. Mama i-a adus o strachină cu niște sarmale, iar el a pus-o pe masă și, în timp ce înghițea un colț de turtă de mălai, a făcut ochii mari, mari și îngroziți, a încrețit dureros buzele învinețite și, așa, din senin, s-a lăsat pe spate, în pat, parcă fulgerat, ferindu-l însă pe cel mic, pe Mitel...

Au trecut ani, dar eu n-am uitat gestul acela instinctiv. Nici grimasa, nici cum s-a așezat parcă atent și domol, lângă ultimul lui fiu, care-i semăna cel mai bine, încă din primele săptămâni de viață...

După câteva zile, când el nu mai era printre noi, i-am scrijelit, cu un briceag – briceagul lui de altoit, cu plăsele de os, devenit acum al meu –, numele pe crucea de la poartă. De fapt, nu l-am scrijelit, ci l-am săpat adânc, temeinic, cum am putut mai bine și mai chibzuit în lemnul uscat de stejar. Pentru că, după câteva zile, am lăsat briceagul și am luat o dălțiță potrivită pentru așa ceva, din lada lui de scule. Am meșterit fiecare literă, de-a lungul mai multor zile, cu multă migală, cu dălțița și ciocănelul de lemn după cum mă învățase el să mă port cu lemnul. „Lemnul are suflet, nu trebuie să-l bruschezi, să-l rănești...”

Făceam asta în fiecare zi, după ce mă întorceam de la școală. Până au ieșit toate perfect. Ca la tipar. Aveam destul timp, era toamnă, iar muncile la câmp se încheiaseră... Iar eu învățam cu ușurință, eram un elev bun, îmi plăcea cartea, n-aveam nevoie de prea mult timp ca să-mi fac lecțiile...

Dar el, tatăl meu, nu mai era. Din acel moment, a început, pentru noi, o perioadă foarte grea. Un calvar. Pământul, la colectiv, noi, copiii, toți mici, bunica aproape oarbă, mama, destul de bolnavă, dar puternică și foarte demnă... Făcea, la colectiv, și patru norme într-o singură zi. Era foarte aprigă, expeditivă și îndemnatică. Nu aveam aproape de niciunele, dar de foame nu răbdam. Uneori, în zile foarte grele, ne împrumutam la vecini un ciur de mălai. Dar, după câteva zile, îl dădeam înapoi.

Așa era pe atunci. Nimeni n-o ducea prea bine. Abia se sfârșise războiul. Câțiva dintre bărbații satului muriseră pe front. Alții se întorseseră, cu răni foarte adânci și foarte grave. Nu toți oamenii din sat fuseseră însă la război. Câțiva se scutiseră și nu ajunseseră pe front. Rămăseseră lângă fustele nevestelor. Se descurcaseră. Tatăl meu nu le purta pică. Dimpotrivă, bea cu ei un pahar de vin și le povestea pe unde a fost și cum a fost acolo. În Est și în Vest. Îl ascultau în tăcere. Povestea frumos. Avea acest har. Dar, în general, oamenii din sat îi disprețuiau pe aranjații ăștia, care n-au ajuns pe front. Nu pentru că ei, foștii soldați, acum întorși acasă, ar fi iubit războiul sau pentru că ar fi fost vreo bravură să fii pe front, ci pentru că ei, cei învățți, au dat bir cu fugiții, s-au fofilat de la o treabă atât de grea și de importantă. Nu le-o spuneau în față decât foarte rar. Câte unul dintre cei care au făcut războiul le-o arunca direct, în obraz: „Nu, nu suntem la fel, mă, nu suntem la fel!. Eu, acolo, în Rusia, apoi, în Ungaria și Cehoslovacia, am văzut moartea cu ochii. Tu, învățitule, ai văzut doar p.... nevesti-ti! Și, poate și pe-a nevesti-mi, cât eu am fost plecat în iad, că nu-ți ajungea una, te știi eu... Te-ai descurcat. Să fii sănătos! Dar nu ești ca mine. Și nici eu ca tine. Între noi se află un război, pe care eu l-am îndurat cinci ani, iar tu l-ai ocolit, nu l-ai privit în ochi și nu l-ai cunoscut...”

Nenorocirile nu mai conteneau. Satul gemea sub presiunea lor, ca și cum i-ar fi căzut cerul în cap. Oamenii erau ca norii grei, dar nici nu cădeau ploaie, nici nu plecau. Rămăneau acolo, peste sat, ca niște ancore de pir. Acea iarbă rea de care nu poți scăpa ogorul, oricât de mult și de des l-ai săpa, cu rădăcini care ajung până la șapte metri sub pământ.

Nu-mi dădeam seama dacă norii aceia din ochii oamenilor erau ancorați pe sat sau satul, în lipsa unor noi repere clare și durabile, a unor țarmuri, își aruncase ancorele pe ei, pe zborul lor haotic și rău. Dar, din acele momente, oamenii n-au mai fost așa cum îi știam. Pentru că se schimbaseră radicalându-i. Unii intraseră în colectiv, mai de voie, mai de nevoie, alții încă se fofilau. Dar toți, mai de frică, mai de o adică, așa cum este românul în vremuri grele, se adaptau din mișcare la pretențiile noii stăpâniri. Aveau parcă în sânge știința adaptării la supușenie, la voința stăpânului. Demnitatea lor era undeva în adânc, acoperită de buruieni.

Însă, în miezul solid al sufletului, în ce erau ei cu adevărat, nu se puteau schimba. Și nu s-au schimbat niciodată. Uneori, erau cu-miști și supuși (capul ce se pleacă sabia nu-l taie), dar noua condiție îi scosese din rânduielele lor seculare, îi revoltase, îi umilise, îi speriasse. Alteori, deveneau țâfnoși, puși pe harță, gata să explodeze, sco-teau chiar cuțitul, dar, în cele din urmă, oftau și mergeau mai departe. Dar nu mai erau aceiași. Pentru că li se smulsese pământul și fusese pus la un loc cu al celorlalți. Iar ei, cei care avuseseră acest pământ, nu numai că nu-și doreau așa ceva, dar considerau actul ca fiind sa-mavolnic și criminal. Pământul era, de fapt și de drept, de când se știa, viața lor. Pentru pământ făcuseră orice. De la răbdare, trudă, umilință, încrâncenare, până la moarte de om.

Sufletul li se cătrânise adânc și foarte rău, rău de tot, iar norii aceia grei n-au mai dispărut niciodată de atunci, chiar dacă oamenii au reînvățat, cu timpul, să rădă și să-și ducă viața mai departe. Nu prea aveau ce face. Nu te poți pune cu stăpânirea... Iar ei nu s-au pus niciodată cu stăpânirile. Au plecat capul în fața acestora și cei mai mulți chiar au supraviețuit, ducând vremurile mai departe...

Supraviețuire de slugă, de milă a Domnului, dar nu contează... Viața a fost totdeauna mai presus... Au evitat naufragiul. Corabia noastră, a românilor, și-a aruncat și de această dată ancorele pe norii pustiiți din sufletele lor, ale celor care au fost mereu la bordul ei... Pe norii din adâncuri... Dar și pe norii trecători sau tulburători ai lumii... Însuși numele lor poartă, parcă, o pecete a căderii Daciei și atotputerniciei Romei. Și chiar dacă pe cei mai mulți dintre ei nu-i interesează toate astea – sau se prefac că nu-i interesează, pentru că mintea le merge și încă al dracului de bine –, uneori, când nu-i apucă somnul, se gândesc la viața lor și a strămoșilor lor... După reperele pe care le-au auzit de pe la alții, pentru că lumea asta nu uită niciodată nimic... Și nici nu iartă nimic...

Războiul, morții din cimitir sau de pe unde le-or fi rămas oasele (oasele nu putrezesc, sunt ca pietrele!), sărăcia, frica, revolta, vremurile grele, toate la un loc îi loviseră pe bieții oameni exact în moa-lele capului. Și îi năuciseră foarte tare.

Umblau prin sat ca niște zăbăuci, îmi aduc bine aminte, și aş-teptau să vină americanii... Adică să vină cineva să-i salveze... Ei, singuri, nu s-au salvat niciodată. Aici este chestiunea aia groaznică, dar acceptată cu un oftat prelung, din rărunchi. N-au putut. N-au avut

cum. N-au ajuns niciodată la o astfel de condiție, la o astfel de demnitate. Demnitatea lor a fost, totdeauna, răbdătoare, umilă, flexibilă, fluidă, adaptabilă. Dar ancorată foarte trainic în pământ. În pământul lor. Purtau acest pământ în gând, în suflet, în ochi, în tălpi și, mai ales, în inimă. Dacă te uitai bine la ei, îl și vedeai. S-au alăturat doar, uneori, celor care-și ziceau salvatori. Dar ei, ca oameni ai pământului, n-au avut niciodată puterea să treacă dincolo de zidul norilor din sufletul lor chinuit mereu, sfârtecat adesea de îndoieli și renăscut cu această molimă. Vorba lor de înțelepciune este una care exprimă îndoiala: *Machea?!* Iar răspunsul, *Ce-o da Domnul...* Aceasta era, cred eu acum, după atâta vreme, vorba lor din toate timpurile. Și ontologia lor de țărani ai pământului...

Erau tăcuți, nu le ardea nici de hore, nici de colectiv, nici de taifas. Munceau încrâncenați, pe pământul fost al lor, acum, la grămadă, dar tot al lor, într-un alt fel de a fi al lor, și nu înțelegeau prea bine nici cum e, nici ce va să vie, nici cum vine asta cu al lor și fost al lor... Nu înțelegeau nici grămada, chiar dacă și înainte de înființarea, prin toamna anului 1949, pare-mi-se, a Gospodăriei Agricole Colective „Drum Nou”, cum se numea atunci, lucrau cam tot așa, de primăvara până toamna, ba chiar și iarna, în echipă, de la unul la altul... Se ajutau între ei, porumbul trebuia prășit de două ori, via de trei ori, recolta culeasă și pusă în pătule sau în cămări, fânul cosit, iar iarna, zăpada dată la o parte de pe drum și obligată să stea acolo, pe ogor, până primăvara, animalele hrănite, bălegarul strâns și dus pe ogor... S-au învățat însă și cu drumul acesta nou, cum se învață calul cu hamul și omul cu toate relele, legiuirile și nelegiuirile omenirii și ale pământului...

Oamenii aceia, cu norii lor din ochi și din suflet, cu demnitatea lor cumpătată (cumpătată parcă prea mult, vreau să zic, dar așa era fierea lor, deși se spune că oltenii sunt iuți și aprigi), mi-au rămas ancorati foarte puternic în viață, ca niște vapoare care nu mai pot naviga pe mările lumii, ca niște corăbii, încă ne-epave, ținuite la țarm, eşuate, și chiar ca niște relicve ruginite, pentru că ei, oamenii de atunci, așa cum îi văd eu acum, după ani, nu trăiau într-un fluid ca toate fluidele, ci într-un coșmar devenit fluid.

...Pentru noi, cei din familia Dava, era și mai greu. La zece ani, eu dădeam cu sapa și țineam rândul cu cei mari. Nu-mi era prea ușor, dar nici prea greu. Aceasta era regula oamenilor și a pământului

de acolo, din satul meu: să dea cu sapa. Viața te obligă să trăiești cum vrea ea... Iar după ani, totul îți pare nu doar normal, ci și delicat și frumos... Apoi, culesul porumbului, depănușatul, clăcile, seara, de la unul la altul, punerea în pățul, horele, aratul de toamnă, nunțile din sat, semănatul grâului, îngropatul viei, apoi iarna... Cu oameni încojocați, cu opinci și haine groase, albe, făcute din dimie. Și iarăși, aratul de primăvară, săpatul de pe coastă, dezgropatul viei, semănatul porumbului, prășitul, copăitul...

Dar ancorele de pe norii aceia din ochii oamenilor copilăriei mele nu au fost niciodată ridicate. Poate că nici n-au fost văzute de toți. Pentru că astfel de ancore nu pot fi văzute cu ochii. Nici cu sufletul, ci doar cu adâncurile. Iar adâncurile nu suie la cer. Au rămas acolo, printre vânturile care au tot bătut din toate părțile și nu se știe dacă s-au învățat în cerc, s-au suit pe nori, sau, și mai complicat, s-au risipit spre toate punctele, cardinale sau nu, știute și neștiute...

...Ies din amintiri... Este o zi frumoasă, de vară, plouă peste noi cu clipe de azur, iar eu sunt șeful promoției... Generalul Ion Coman, ministrul Apărării Naționale, tocmai vorbește. Laudă școala, viața, formația, evenimentul, străduința noastră. Ne felicită. Cred că nu prea rețin mare lucru din ce citește el acolo de pe niște file probabil cu antet ministerial. Deși se spune despre el că este un om bun, care știe să asculte și care nu te ia la unsprezece metri, ci îți rezolvă efectiv problema cu care te duci la el, dacă ajungi la el și dacă este vorba cu adevărat de o problemă, eu am, totuși, în continuare, îndoielile mele timpurii și destul de fixe în legătură cu bonomia șefilor.

Șefii sunt, pentru mine, șefi, adică alți oameni, altă rasă, altă tagmă... Mi se par mult prea crispați, prea anormali, prea psihopați, prea plini de ei, prea supra-demni, adică aroganți, pentru a le putea asocia calități de-ale noastre, de-ale muritorilor de rând. N-or fi toți așa, dar cei pe care-i știu eu cam sunt. Vreau să spun că, între mine, pâlmaș de rând de când mă știu, mai exact de când am intrat în școala militară, pe ogorul armatei, și șefimea de orice fel, există o crevasă permanentă, iremediabilă și urâtă, foarte urâtă, pe care nu o pot trece. Și, probabil, n-am s-o pot trece niciodată. Este mult prea adâncă... Mult prea largă. Și mult prea volatilă...

Odinioară, când eram comandant de pluton, cei mai mulți dintre șefii mei de atunci mi se păreau niște dulăi cu cerul gurii negru,

sau niște vătăfi analfabeți pe moșia unui boier tâmpit, pe jumătate proști, pe jumătate foarte răi, în stare să te facă arșice sau să te arunce câteva zile în arest, ofițer fiind, pentru că ai întârziat dimineața la program un minut sau pentru că te-ai uitat neprietenos în ochii lor.

Uneori, după vreun concurs de tragere cu pistolul, la care participam doar noi, ofițerii batalionului, după ce acesta se încheia și plecam din poligon, ne opream cu toții la vreo cârciumă. Locurile unu, doi, trei și comandantul de batalion (dacă era prezent) nu plăteau, dar beam cu toții într-o veselie destul de artificială, pentru că ne simțeam ca soldații în învoire, dar tot nu dispărea acest sentiment de crevasă endemică dintre șefi și noi, ceilalți ofițeri, comandanți de plutoane, învățătorii armatei, talpa oștirii. De aceea, aveam toată grija ca, după ce scăpam de o petrecere cu șefi, să ne facem și noi, locotenenții, petrecerea noastră orizontală, fără șefi... Nu imediat, desigur, ci așa, din când în când...

...Nu prea îl ascult pe tovarășul ministru, deși cred că aud perfect ce spune. În asemenea momente, discursurile sunt cam ca mirosul de boz toropit de căldură din timpul verii sau ca un fel de scândură cu noduri, prost geluită, seci și fără rezonanță. Și fără ecou, ca măcănițul de rață. Trec, în cea mai mare parte, pe lângă urechi, ca un norișor de fum. Sunt conjuncturale... Fac parte dintr-un ritual foarte mărunț. Un ritual pe care-l percepi mai mult ca pe un final al unei activități, de regulă, grele, obositoare, de care zici mersi că ai scăpat cum ai scăpat, dar pe care nu vrei s-o închizi între zidurile uitării sau indiferenței, decât ca pe un lucru necesar... Chiar și discursurile foarte bine scrise, cu cuvinte pe care le poți asculta și auzi, sunt la fel de neimportante, ca oricare altele.

Dar generalul Coman este unul dintre cei care se bucură de un respect ceva mai aparte decât mulți dintre generalii și oamenii momentului, întrucât... e de-al nostru, provine din masa trupei... Este un șef fără ochi răi. Este, adică, mai apropiat de noi, te ascultă dacă vrei să-i raportezi o problemă și chiar te ajută, îi pasă, într-un fel, de tine... Nu știu dacă păsul acesta este legat de eternul slogan politic al „grijii față de om”, care arată ca un afiș de la căminul cultural din satul Vălenii din Deal, „Mare bal Mare”, sau el chiar crede că poate face bine, ascultând sfatul psihologilor de prin armată sau de aiurea, dar, oricum, nu face rău nimănui. Și asta înseamnă foarte mult în ziua de azi, când sistemul, deși își zice „uman”, este destul de îndepărtat

de omul individual, de omul fizic, de omul-subiect... Este un sistem al cauzei. Cel puțin, așa cred eu acum, deși, recunosc, aş putea să mă și înșel... Al cauzei, nu al omului. Omul este subordonat sistemului, chiar dacă „grija față de om” este proclamată ca esența primordială a timpului, a acestui timp...

După discursul comandantului Academiei, generalul cu patru stele Ion Tutoveanu, veteran de război, om cu o aură de zeu, vorbesc eu... Nu știu dacă mai sunt emoționat. Probabil că sunt. Mi-am scris singur discursul, cei de la Comitetul de Partid (Relații Publice, se va numi corespondentul asemănător acestei structuri, nu acum, ci, peste ani, când ciclul de socialism se va încheia și va reîncepe cel de nou capitalism, dar unul ca pe la noi, barbar, vulgar și vorace) au făcut și ei un „cuvânt” pentru mine, unul oficial, care a fost deja aprobat de conducere, dar eu m-am ținut tare și am spus că sunt major, vaccinat, știutor de carte – tocmai terminasem cu brio Academia Militară și tot cu brio, cu trei ani înainte, și facultatea de filozofie, studii filosofice foarte lungi, ca la medicină, de șase ani – și pot să-mi fac și singur, de bună voie și nesilit de nimeni, cuvântul...

S-au uitat un pic cam chiorâș la mine, asta nu li se mai întâmplase, dar și îngăduitor, pentru că nu prea înțelegeau de ce mă agit așa, de parcă aş fi venit de pe altă planetă, doar chestia asta cu cuvântul aprobat este veche de când lumea... Până la urmă, a rămas ca ei... Dar eu am făcut, totuși, ca mine. Nu era important pentru nimeni. Mi-am scris, deci, singur, cuvântul, așa cum am vrut eu, dar fără metafore și vorbe mari, în limita celor cinci minute, câte mi s-au acordat... Dar nu era ca al lor. Era ca al meu. Și, mai ales, nu era aprobat...

...Ies în fața formației, în pas de defilare, mă opresc lângă microfon, cer permisiunea și, când mi se acordă, încep să citesc. Un nor alburii filtrează lumina soarelui pe foaia mea de hârtie. Literele devin nori. Sau, poate, doar aburi, cuvinte care curg, mănunchiuri de fi-ori... Sau frunze căzătoare... Clădirea impunătoare a acestei instituții – Școala de Război de odinioară, Academia Militară de azi – trece în întregime în interiorul meu, devine un corp intern, o celulă strategică stem... Nu citesc de acolo, ci doar privesc... Spun ce este scris în creierul meu...

Fir-ar să fie! Nu poți gândi decât în cuvinte mărețe despre această instituție! Această afirmație mi se pare potrivită și realistă acum. În anii următori, voi auzi însă și alte cuvinte, mai puțin măgu-

litoare, chiar disprețuitoare, desigur nedrepte, dar care, din păcate, circulă... Gura lumii este slobodă. Oamenii spun multe, regretabil de multe, spun ce cred ei că trebuie spus, spun ce pot și ce vor, dar nu totdeauna ceea ce spun ei este corect, logic și, mai ales, adevărat...

Dar, în acest moment, cred în măreția clipei. Așa trebuie să fi fost mereu. Cu acest simbol, vor fi mers pe front comandații de regiamente și de divizii și tot cu acest simbol vor fi zăcut în pușcării sute de ofițeri de elită ai Armatei României, care au fost aruncați în temniță de conducerea socialistă sau comunistă de atunci – nici nu știu cum să-i mai spun, oricum, la fel de ticăloasă ca mai toate conducerile politice care au distrus, de fiecare dată, la vremea lor, bruma de Românie re-înjghebată și repusă la un loc prin jertfa soldaților și a țăranilor ei și cu îngăduința marilor puteri –, după încheierea războiului și războaielor făcătoare de păci și de pace. Drept răsplată că și-au făcut foarte bine treaba față de țară... Și, desigur, temele date de aceste foarte mari puteri ale Europei și ale lumii.

Dacă vrei să exiști ca țară, nu trebuie să uiți de acești coloși, de acești sfinți pământeni – marile puteri – la care trebuie să te închini și să te înclini mereu... Sau măcar să mimezi închinăciunea...

Trăim încă în nedemnitatea noastră și în artificialitatea bunăvoinței altora, în siajul intereselor marilor puteri. Ele au hotărât și ele hotărăsc totul. Ele și, mai ales, grupurile uriașe de interese care se află în miezul lor, sau înapoia lor, în subsolurile lor sau pe cerurile de dincolo de ele, în posturile de comandă și control, la frâie...

Să nu ne facem iluzii că s-a schimbat ceva sau că va fi cândva altfel!... Cel puțin, într-un viitor previzibil... Puterea a fost și va fi totdeauna discreționară. Chiar dacă își va scrie democrație pe frunte... Demosul rămâne demos și atât, kratosul rămâne tot kratos și nimic mai mai mult...

Am citit o mulțime de cărți pe această temă de la fondul special al unor biblioteci, inclusiv de la cel aflat la Biblioteca Academiei Române, am intrat în Arhive, unde sunt zeci de mii de pagini despre fiecare mare subiect al armatei, al războiului, al supraviețuirii, am descoperit în mare măsură Adevărul. Așa cum este el scris acolo, de multe ori, doar printre rânduri. Atât cât îl poate descoperi un om care vrea să știe cât se poate de exact ce a fost și cum a fost. Dar care nu are nici experiența, nici cunoștințele și nici competențele necesare

pentru a înțelege toate meandrele și toate capcanele acestui labirint... Cel puțin, așa cred eu...

Dar important este că citim. Și citim mult. Inclusiv în incinta Academiei noastre, circulă aproape oficial cartea de memorii a lui Averescu, scrisoarea lui Antonescu din închisoare pentru soția sa, file xeroxate din Procesul mării trădări... Toți știu că circulă, toți le citesc, inclusiv șefii, dar niciunul dintre ei nu ia vreo măsură împotriva cuiva, pentru că astfel de scrieri sunt interzise pentru cititorii de rând (de aceea și sunt la fondul special). Deși n-o spune nimeni, toți se fac că nu văd... Dar toți văd și ceea ce văd și ceea ce există dincolo de ceea ce se vede...

Chestiunea asta cu fondul special am discutat-o, cu câțiva ani în urmă, chiar cu un lucrător de la Biblioteca Academiei Române. Un bun prieten de-al meu, fost coleg în școala militară, mă rugase să-l ajut la documentarea și elaborarea lucrării sale de licență la o facultate de drept, pe care urma s-o susțină în anul următor în fața unui profesor fioros, cu faimă de tigru bengalez, pentru că așa era el. Fioros. Nu numai că te privea ca pe o pradă atunci când picai în ghearele lui, la examen, dar te și pica, fără să clipească și fără să-i pese, chiar și pentru o virgulă uitată sau pusă nelalocul ei sau pentru un cuvânt nevinovat pe care el îl considera nepotrivit. L-am înțeles perfect pe camaradul meu de școală militară și m-am înhămat la treabă. Aveam însă nevoie de o documentare foarte serioasă, întrucât lucrarea lui de licență pe probleme de drept cuprindea o perioadă foarte grea din istoria României: decembrie 1946 – decembrie 1947. Nu era însă prea complicat. Te duceai glonț la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, cu o cerere semnată de șeful instituției în care lucrai, prin care se solicita să ți se permită accesul la fondul special pentru a întocmi o lucrare pe tema cutare. Cei de acolo răspundeau prompt, chiar cu amabilitate. Și te priveau cu respect, tocmai pentru că apelai la un asemenea fond...

Câteva luni, când nu eram plecat pe tarlăua Trupelor de Grăniceri, unde lucram, mă prezentam, în fiecare zi, la orele 16.00, la faimoasa bibliotecă de pe Calea Victoriei, primeam lucrarea sau colecția de publicații de care aveam nevoie și mă duceam în una dintre sălile de lectură rezervate pentru acest fond, unde rămâneam până la închidere. În una din aceste zile, i-am spus bibliotecarului, în timp ce-mi dădea ce i-am cerut, că ar fi, poate, mai bine, ca documentele respec-

tive să fie la îndemâna tuturor și nu la un fond special. M-a privit peste ochelari și, după o vreme, mi-a spus că este bine și așa, înseamnă că documentele există și pot fi consultate. Să ne imaginăm cum ar fi dacă toate aceste cărți, toate aceste colecții și toate aceste documente ar fi fost arse, așa cum s-a mai întâmplat în istorie. Este adevărat că nu are toată lumea acces la ele, dar cei interesați le pot consulta oricând doresc, cu condiția să spună de ce o fac și să primească aprobările de rigoare.

„- De ce trebuie neapărat să spună?!”

„- Pentru că așa-i regula!... Rețineți însă că aceste documente există! Acesta-i esențialul. Și ele trebuie bine păstrate... Și mai rețineți că fiecare om, care are nevoie de ele, le găsește aici.”

Cu câțiva ani în urmă, aceste lucrări (cele de care aveam eu nevoie pentru a-l ajuta pe colegul meu la lucrarea sa de licență) au fost, practic, interzise, iar acum le poți găsi doar la fondul special. Dar le găsești. Această „interzicere” este un fel de realitate a leului sătul, căruia, se știe, atâta vreme cât nu-i este foame, nu-i pasă de gazela care paște liniștită la o sută de pași mai încolo... Eu știam însă de existența și lehamitea acestui leu, cândva extrem de periculos, și aveam toată grija să nu-l trezesc din starea lui de moleșală utilă nouă și plăcută lui. Și să încerc să-mi dau seama cam când i se face din nou foame. Practic, acest leu – vigilența de partid – o lăsase mai moale, pentru că „materia primă” era alcătuită din oameni școliți, cu care nu te prea poți pune și care, la urma urmei, nu erau dușmanii României, ci intelectualii ei.

...În fine, cred că, într-un fel, ne-am revenit. Măcar parțial. În sensul că am ieșit de facto din niște restricții idioate și chiar criminale, puse de alții, dar mai ales autopuse de slugoi puterii și de cei care se adaptează, totdeauna foarte rapid, confortabil și profitabil pentru ei, la noile cerințe. Dar sunt și unii de tot răsul-plânsul, care o fac cam ca infanteriștii care-și bat singuri cuie în talpă, cum spune o vorbă de pe la noi. Cum să nu ai voie să citești despre niște camarazi de-ai tăi, din generațiile anterioare, care au trăit tragedia războiului, care au făcut posibilă, și prin tragedia lor, prin viața și prin jertfa camarazilor lor căzuți pe front, țara de azi, așa ciuntită cum este ea (dar care există!), cum să-i consideri criminali, când știi foarte bine că nu este așa, că ei sunt, de fapt, eroi?! Mă rog, nu toți, dar destui. Sau, cel puțin, începem să înțelegem cât de cât dimensiunile tragediei pe care au

trăit-o cei ce au putrezit prin închisori, fără nicio vină, în afară de aceea de a fi fost mari patrioți sau măcar soldați cuminți și disciplinați ai Armatei Române și ai României. Soldați care au dus, pe umerii lor, războiul.

Când mă gândesc la toate acestea, dar și la modul arbitrar, simplist și chiar vulgar cum funcționează tribunalele azi, mă apucă o tristețe descurajantă și o revoltă neputincioasă. Cu o astfel de Justiție, fiecare dintre noi poate fi oricând aruncat într-o temniță. Desigur, de la o vreme, Justiția are de-a face cu dușmanii regimului socialist, cu cei care fug din țară, cu răufăcătorii, cu criminalii, cu mandatarii care au trecut cât ai zice „Pește!” de la „Dacia” la „Mercedes”, în timp ce medicii de rând și profesorii universitari merg pe jos și stau la coadă, ca toți ceilalți, pentru a-și cumpăra un kilogram de carne sau un pui, deși România este una dintre țările care exportă masiv carne ecologică în toată Europa, berbecuți în Orientul Mijlociu, produse petroliere, petroliere de mare tonaj, locomotive diesel-electrice, transformatoare de mare putere etc. Dar asta-i economia! Mandatarii au rostul și șansa să facă bani, nu opere de artă, cursuri universitare sau capodopere literare... Ei au buzunarele doldora de bani, iar profesorii doldora de titluri de cărți care costă foarte mulți bani, dar pe care ei le cumpără aproape cu orice preț, bucuroși că, totuși, le-au găsit...

Nu-mi prea place să mă amestec în treburile altora – eu sunt doar un simplu militar, mă pricep la instrucție și, să zicem, oarecum la teoria războiului –, dar, ca absolvent al Facultății de Filosofie și ca om care trăiește în cetate, mă dor foarte tare vremurile acestea superficiale și, mai ales, rănilile noastre profunde, încă nevindecate...

Acum, când scriu aceste rânduri, parcă mi-e jenă să le scriu, sună a vorbe mari, omul trebuie să fie mai ponderat, mai circumspect, să-și pună la îndoială entuziasmele de orice fel, dar, atunci, în acele zile de absolvire a Academiei Militare, eu așa simțeam și așa credeam...

...Acum și aici, la ceremonia de absolvire a Academiei Militare din anul de grație 1976, sunt convins că noi, militarii – mă refer mai ales la corpul ofițerilor, întrucât acest corp generează, la noi, puterea intrinsecă a armatei –, suntem pe drumul cel bun, pe drumul cel adevărat al valorilor autentice ale Armatei României. Pe care, probabil, nu-l înțelegem prea bine, pentru că nu prea avem cu ce să-l com-

parăm, dar, cel puțin, începem să ne cunoaștem elitele de ieri și limitele de azi. Cele confirmate de operele existente în biblioteci sau la fondurile speciale, dar și de un război care ne-a adus pierderea Basarabiei și a altor ținuturi și trecerea chinuită și dramatică printr-un dezastru. Și, pe această bază, să știm mai bine cine suntem, cam cum suntem și de pe unde venim...

De la o vreme, parcă s-au mai descătușat un pic chingile gândurilor. Au ieșit, într-un fel, cam pe furiș, din teama de cuvintele altora, din teama de șarpele care te pândește la colț... Cenzura, deși taie ca o sabie bine ascuțită tot ce nu e conformist, nu prea mai are mare influență asupra gândurilor. Astea au devenit periculos de slobode. Periculos pentru vopșii neamului, pentru cei care vor să știe tot ce mișcă, să controleze tot și să ducă turma asta de popor tăcut ca o oaie, care nici măcar nu mai poate să behăie, acolo unde vor ei, în epoca de aur a omenirii, în comunismul absolut, absolut în mintea lor, ceea ce, evident, într-o societate a oamenilor care se iubesc precum câinele și pisica, deși fac parte din aceeași specie, este o utopie. Măine-poimăine, gândurile și oamenii care le slujesc vor face țândări sloganele și vor aduce rațiunea cu picioarele pe pământ. Rațiunea lor, evident, în pofida somnului sau drogului altor rațiuni sau rațiunii altora. Oamenii nu acceptă decât vremelnice îngrădiri ale gândului și ale sufletului! Fără să-și dea seama că și inacceptarea este, de fapt, tot o îngrădire, pe care unii o consideră libertate. Când se ivește momentul, sparg zidurile. Dar și astea pot fi, dintr-un anumit unghi, slogane, dracul să le pieptene... Adică tot ziduri...

Cred, totuși, încă de pe acum, că începem să știm destul de bine cine suntem. Și destul de mult. Știm toți, nu doar unii... Nu prea avem motive de bucurie sau de euforie sau de mândrie, gândindu-ne la toate tragediile prin care a trecut – mai ales din vina vremurilor și a politicianilor – armata națiunii, dar cu înaintașii noștri nu ne mai este rușine. Nici nu cred că ne-a fost vreodată. Nu ne mai spune nimeni să ne fie rușine cu ei. Și chiar dacă ne-ar mai spune vreunii, nu i-am mai asculta, ar fi penibili. Nu ne mai simțim vinovați pentru acești înaintași ai noștri, și nici pe ei nu-i mai considerăm vinovați pentru noi și pentru țară. Dimpotrivă, minciunile s-au cam spulberat, nu toate, dar destule, și începem să-i cunoaștem mai bine pe cei care ne-au precedat, să ne dăm seama ce oameni deosebiți au fost ei, cât de grea le-a fost soarta și prin ce tragedii au trecut, atât cei care au murit, cât și

cei care au supraviețuit, într-un veac cu două războaie mondiale uriașe...

Instituția militară revine încet, încet în matca sa. A ieșit, cred, din sloganuri stupide, de sub tutela marelui Răsărit și, evident, din cădere. A scăpat de avalanșă. A ieșit, într-un fel, din umilința de ieri. Cea de astăzi – corvezi de tot felul, munci agricole, șantiere, obiective industriale de toate mărimile și de toate soiurile de importanță și de priorități, de parcă am vrea să recuperăm tot ce n-am făcut în sute de ani, mine, sisteme de irigații, Canal, Transfăgărășan, combinate industriale, fiecare cât un oraș, blocuri de locuințe etc. – n-o mai afectează. Și, oricum, muncile astea sunt în folosul țării, nu în dauna ei. Pentru că trăim într-o vreme când noțiunea de *țară* încă mai contează. Încet, încet, va dispărea, probabil, și această noțiune, pentru că împiedică puterea absolută să domine, pentru că fragmentează prea mult expansiunea financiară și dominarea globală. Dar, deocamdată, noi, omenii, trăim în țări, nu în afara lor.

Chiar dacă trupa face salahorlâc, statele majore ale unităților sunt încheigate și destul de bine pregătite. La urma urmei, toate acestea sunt, cred eu, poate puțin cam îndoctrinat, dar și ieșit din orice fel de doctrine categorice, unice și pentru binele țării... Se spune că generalul Mociulschi, legendarul comandant al Diviziei 3 Munte din timpul războiului, condamnat, după război, la închisoare, atunci când era pus să muncească pe șantier, solicita o roabă dublă. Pentru că, ar fi spus el torționarilor săi, era general și, dacă era pus la muncă pentru țară, el, ca general, trebuia să muncească de două ori mai mult decât camarazii săi mai mici în grad...

Torționarii ăia idioți, sau cum or fi fost ei, nu prea știau cine este Mociulschi, credeau doar că este un pic cam țicnit...

Corpul ei de cadre, elitele ei, ofițerii ei de azi știu foarte bine ce se întâmplă. Au reclădit, iată, în aproape o jumătate de secol, acest pilon de forță al națiunii, armata, moralul și, mai ales, modestia, buna cuviință a ofițerului. Nu doar pe experiența dură a războiului, ci și pe aura unei școli exemplare, una dintre primele șase din Europa, în ordinea înființării, deci, una dintre cele mai vechi academii militare din Europa, Școala de Război de ieri, Academia Militară de azi. Școala pe care, iată, o absolvim și noi, cei din promoția 1976, acum...

Acest moral, cred eu, se compune din două părți, în mare măsură, conflictuale: nemulțumirea față de un regim politic cu ochelari

de cal și de birocrația excesivă care se practică fără încetare în țara aceasta, de când există ea, la care, acum, se adaugă și tarele unui sistem totalitar, prea totalitar, dar și efectul sinergic de putere al cunoașterii adevărului.

Totuși, acum, ofițerul român este destul puternic. Nu atât prin origine socială, deși încă se mai pedalează pe acest criteriu îndoielnic, ca și cum originea ar înlocui inteligența, cunoașterea și competența, ca și cum originea ar fi singurul garant al valorii, cât mai ales prin truda lui, prin vocația lui, prin respectul față de sine pe care și l-a recâștigat de-a lungul anilor, prin cultura acestei instituții de sacrificiu suprem și prin valorile ei colosale. Este un fel de efect indirect al chinurii țării, al unui martirism al pământului, care iese cumva din sloganul politic, deși cvasitotalitatea ofițerilor sunt membrii de partid, membrii ai Partidului Comunist Român, singurul care există în țară, și revine la filosofia simplă a bunului simț militar. Cu un singur partid, care se suprapune peste instituțiile unei democrații directe, sistemul pare o căruță trasă de un cal care trudește și de unul care vorbește.

Cred că marele câștig al absolvirii acestei școli, în afară de cunoștințele și deprinderile acumulate aici, este revenirea la acel bun simț militar care ne aduce la condiția naturală a modestiei soldatului român, un fel de rob anonim în uniformă. De rob al neamului și al pământului.

Modestie sau prostie? Aici e aici. Când toată șleahta asta de nomenclaturiști lovește în tine, spunându-ți că, de fapt, te apără și te pregătește pentru ce-i mai rău, când tu duci sapa și ei doar o mapă cu hărtoage, fără zvâc și fără creier, când greul tău nu este deloc înțeles de ei, ci doar etichetat ca un drept – dreptul la trudă –, când, pentru a fi promovat, trebuie să ai, în primul rând, origine sănătoasă, adică muncitorească, și abia după aceea creier, performanță și caracter, cum mama dracului să crezi c-așa e bine?! Iar dacă tu, absolvent al Academiei Militare, vezi toate astea – le vezi, că nu ești orb –, și le și accepți ca atare (pentru că nu ai încotro), înseamnă, mai degrabă, că ești mai mult prost decât modest, că ești încă bou și nu taur, că ești bun de jug și nu de luat farsorii în coarne.

Sau pur și simplu faci un compromis. Nu te poți bate cu un monstru. De aceea, compromisul pare o soluție acceptabilă. Dar nu o glorie. Pe de o parte, ca să supraviețuiești și, pe de altă parte, cu spe-

ranța că, la momentul potrivit, știind exact despre ce este vorba, vei rupe pisica în două. Sau o vor rupe alții, iar tu doar îi vei aplauda, îi vei lăuda și îi vei urma. Și chiar dacă nu va veni niciodată cu adevărat acest moment al adevărului tău absolut, tu știi că l-ai așteptat, că speranța a fost cu tine mereu, că l-ai dorit și, mai ales, că l-ai gândit. Și s-ar putea chiar să mori împăcat că ai putut să ai și atât. Să ai, adică, un gând care să fie al tău. Ținut la secret și nu în văzul lumii.

În fond, țara aceasta trebuie apărată, atunci când va fi nevoie și ori de câte ori va fi nevoie. Împotriva celor care, cu siguranță, o vor ataca, atunci când vor considera ei că trebuie să o facă. Și cu siguranță că o astfel de nevoie există și azi și va exista și mâine, adică mereu. Pentru că așa e lumea făcută: din bucăți care se bat între ele pentru alte bucăți, pentru putere, glorie și dominanță sau doar pentru supraviețuire. Acum, în timp de pace, când forțele se re poziționează fie pentru a descuraja războiul, fie pentru a-l face, în situația în care decidenții îl declanșează, această rațiune este cam greu de înțeles. Ne-am îndepărtat destul de mult de experiența războiului trecut, iar politicianul, cel cu drept de decizie, fie el comunist, capitalist sau de nicio culoare, nu mai percepe războiul ca pe o amenințare, nici ca pe un instrument la îndemâna lui, ca pe o soluție ultimă, violentă, ci doar ca pe o jucărie pentru generali sau ca pe o sabie pentru el. Sau, cum zic americanii, ca pe o afacere.

Totuși, acest potențial intelectual, refăcut în mare parte, nu mai poate fi măcinat și manipulat nici de unii, nici de alții, nici de prostia, aroganța sau fixismul „politichiei” românești din toate timpurile, iar cea de astăzi pare cea mai fixistă dintre toate, ceea ce mă face să mă simt parcă murdărit când sunt obligat să ascult vorbele înfricoșate, speriate, înfrigurate sau discursurile lungi și speriate ale politicianului numărul unu al țării, nici de prostia cât roata carului a unora dintre acei câțiva rămași comandanți și activiști matusalemici, care n-au citit o carte în viața lor, dar de o viață sunt în fruntea unor divizii, a unor direcții, a unor comandamente. Sunt oameni-cheie, pe funcții-cheie, iar acest lucru pare cusut cu tot felul de sfori, numai cu ața care trebuie nu. Probabil că și aceste gânduri nu sunt tocmai în regulă, de vreme ce afirmațiile nu sunt făcute atent, cu grijă, ci în propoziții apodictice, categorice.

Politicianul numărul unu al nației, care pare – și poate chiar așa și este – un om devotat, cinstit și drept, mi se pare a fi doar un cerșe-

tor care se crede prinț-muncitor, un analfabet care face pe savantul stahanovist, un orb care elogiază lumina unei epoci întunecate, un surd care dirijează o orchestră, dar care nu este Beethoven, un habotnic care promovează cumpătarea, un bolnav al puterii care elogiază filozofia unei închisori, un dictator care se crede cel mai democrat dintre democrați, un împătimit de modestie care acceptă lauda, lăudăroșenia, lingușeala și falsitatea celor care-l înconjoară și care-i spun totdeauna ce cred ei că vrea el să audă, dar și un ins care crede orbește în ceea ce face, confundând fixismul cu genialitatea. Așa îl văd eu, acum și aici, dar, poate, mâine, când voi avea mai multe informații, voi ieși din aceste etichetări care, deși par curajoase, nu sunt susținute suficient – și cu atât mai puțin categoric – de cel puțin trei argumente ale rațiunii.

Conflictul major dintre mersul cu gloata și alienarea spirituală de tip comunist nu este mai puțin grav decât cel dintre egoismul de tip capitalist și nesiguranța gloatei, într-o diviziune ireconciliabilă și, totuși, acceptată: bogați-săraci. Dar omul, chiar și în socialism, tinde spre bunăstare, spre bogăție, spre individualism. Nimeni n-a reușit până acum să schimbe această realitate, iar socialismul cu atât mai puțin. Fiecare om vrea să ajungă la un stadiu de bunăstare legitimă și de securitate economică, financiară și socială, iar acest lucru nu se poate realiza decât cu bani. Probabil că omul, dacă nu va reuși să iasă din această antinomie, va dispărea mai repede decât în mod natural, adică atunci când i se vor termina resursele biologice și, mai ales energetice, dar și când va deveni mai vorace decât este. Lăcomia își are multe fațete, unele la vedere, altele mascate, știute sau neștiute, iar cele mai multe perverse...

Dar e mult până atunci, până la dezutopizarea utopicului, nu știu de ce îmi bat eu capul cu așa ceva, azi, într-o zi în care ar trebui să fiu fericit. Pentru că sunt șef de promoție. Iar acest lucru, aici, în Academia Militară, chiar este de luat în seamă.

E drept, în ultimii ani, cei de foarte, foarte sus au hotărât să introducă și în armată principiul rotației cadrelor și să-i mai schimbe pe unii dintre acești șefi veșnici, unii dintre ei destul de proști și destul de înfumurați, dar nimeni nu s-a atins de comandanții matusalemici, proveniți din activiști împătimiți, cu state vechi în partid... Știu eu?! Poate că așa e bine!

Am un fel de senzație de greață, cam aceeași pe care o simteam și în școala militară când trebuia să ascult sau să particip la un curs (obligatoriu, desigur), MPPA se chema. Adică munca politică de partid în armată... N-am nimic cu o astfel de muncă, dar nu-mi place munca cu vorbe despre nimic...

Armata e riguroasă, munca, aici, este instrucție, adică un fel de matematică foarte clară sau de propoziție simplă, doar cu subiect și predicat, iar toate celelalte sofisticării privind rolul partidului bla, bla, bla... – unele vulgare și banale, altele fără nicio legătură cu realitatea crudă a armatei, cu trupa, cu soldatul, gradatul, subofițerul, maistrul militar, ofițerul, unitatea și comandamentul, cu viața și cu moartea –, cum ar fi sloganul formării omului nou, al soldatului constructor și apărător, al ofițerului activist de partid, mi se par cu totul forțate și nelalocul lor, sau simple făcături ridicule ale unor omeni care n-au nici un dram de aptitudini pentru așa-ceva...

Desigur, și aici lucrurile trebuie nuanțate. Ceea ce știu sau cred eu nu este un adevăr absolut, ci doar un punct de vedere subiectiv, o percepție și o reprezentare în limitele nivelului meu de cunoaștere. De aici nu rezultă că, dincolo de ceea ce știu sau cred eu, nu mai există nimic. Ar fi o prosie imensă...

...Au trecut mulți ani de atunci. Parcă am mai ieșit cumva din acest slogan. Am ieșit, dar n-am ieșit. Oricum, nu mai este chiar atât de agresiv și de primitiv ca pe vremea când eram eu elev în școala militară. Aceste cursuri de MPPA sunt deja secundare, sunt ca o margine de drum. Dar fac parte din viața instituției, își au rolul lor nu numai politic – care, de fapt este cât se poate de artificial și de superficial –, ci și ca un fel de pisică rea care-i mai potolește din când în când, măcar un pic, atât cât să nu se creadă stăpânii absoluți ai jucăriilor lor – regimentele, brigăzile, diviziile, armatele etc. etc. –, pe acești dictatori din fruntea unora dintre unități, mari unități și comandamente, și fac dreptate unor militari, atât cât se poate într-un astfel de regim dictatorial, deși se spune că s-a ieșit demult, deplin și definitiv, din etapa dictaturii proletariatului și s-a trecut la cea a construirii societății socialiste multilateral dezvoltate...

Povești! Cum să-i scoți din dictatură pe cei care sunt unși dictatori?! Adică șefi unici, pe viață și de neînlocuit? Ăștia nu pleacă decolo decât dacă sunt demiși de către conducerea de partid, sau dacă le vine vremea să iasă cu picioarele înainte... E drept, în acești ultimi

ani, mai ales în „decada liberală” a socialismului multilateral împănănat din România, 1964-1974, lucrurile s-au mai schimbat pe ici pe acolo. Unele structuri chiar funcționează, în timp ce altele bat apa în piuă, sau se scarpină cu mâna dreaptă la urechea stângă, peste o ceafă înjugată la vânt. Dar s-a născut și în armată un fel de opoziție, un curent oarecum nou, non-conformist și puternic intelectualizat. Și care chiar funcționează.

Cred că majoritatea dintre noi, cei care ne aflăm astăzi la vârsta intrării în eșaloanele superioare – deci și noi, absolvenții de azi – am depășit etapa aceasta foarte, foarte urâtă a simplismului și chiar primitivismului comportamentului ofițerului-muncitor, adică al ofițerului necioplit, neșcolit și, deci, needucat, nestilat și neinstruit, în funcțiile de comandă și de stat major. Deși nici muncitorul de azi nu mai este același cu cel din timpul dictaturii proletariatului.

Sau, cel puțin, aș vrea să cred că știm ceea ce este important. Ar putea să fie o simplă aroganță a ăstora mai tineri – adică a noastră, deși nici noi nu mai suntem locotenenți –, vizavi de tagma săracă cu duhul a majorității ofițerilor-muncitori care ne-au precedat.

Totuși, cred că noi, cei de azi, ne deosebim radical de ei. Nu pentru că am fi dintr-un alt aluat, pentru că am fi mai cu moț, ci pentru că ne aflăm într-un alt punct al etapei istorice, pentru că am avut parte de un concept ceva mai așezat, mai cumpătat, mai bine cântărit – acela al educației temeinice și permanente.

Am ajuns aici urcând cu răbdare și cu măsură toate treptele învățăturii și trecând prin toate furcile caudine ale școlii și ale acestei instituții revenite, în mare măsură, la condiția ei de dinainte de război, cea de oaste a țării, cea de armată națională, de Armată a României.

Este crezul cu care termin Academia Militară, Școala noastră Superioară de Război din timpurile celei de a doua renașteri a României...

...Sunt destul de sigur pe gândul meu, chiar dacă nu a ieșit încă pe deplin din conformism. Dar nici prea conformist nu este. În general, pun la îndoială cam totul. Mă îndoiesc, adesea, chiar și de convingerile mele cele mai ferme. Uneori, mă simt ca și cum aș fi scăpat dintr-o avalanșă și aș fi rămas agățat de o stâncă pustie, de pe care nu

prea am cum să cobor, dar sunt, totuși viu și, mai ales, întreg. Ce-o fi, voi vedea.

Astăzi sunt doar un scăpat din avalanșă, viu și pus ca trofeu al zăpezii, într-un pisc de piatră. Am multe momente câns mă simt astfel...

Sunt încă foarte, foarte multe lucruri care nu-mi plac. Dacă ar fi să fac o listă cu ele, aş umple, cred, sute de pagini. Ei și? La ce ar folosi? Probabil, că la nimic. Dar am destulă experiență ca să înțeleg cât de cât vremurile. Nu așa cum mi se spune că sunt, ci cum le văd eu că sunt. Deja am împlinit 16 ani de când sunt ofițer. Am cunoscut zeci de ofițeri veterani de război, am lucrat împreună cu ei prin unitățile în care am tot fost mutat, am răscolit bibliotecile și arhivele, am aflat, am înțeles, știu destul de mult pentru ca să înțeleg că sunt foarte multe lucruri pe care nu le știu, m-am convins singur de asta.

Am totuși impresia că sunt deja o voce – o voce a mea –, în mine însumi și pentru mine. Cel puțin, așa cred. Sau, cine știe, poate îmi fac iluzii. Și asta e posibil. Omul este mai volatil ca metanul. Și mai periculos. Se poate auto-intoxica, poate s-o ia ușor pe miriște, poate claca, poate trece cu ușurință de la dreapta la stânga sau de la stânga la dreapta, fără să știe de ce și cum, dar fiind foarte, foarte sigur sau măcar crezând că știe.

Oricum, acum, vocea mea este totuși vocea mea, iar vocea mea sunt eu. Simt și știu că am deja o voce pe care o ascult. Vocea mea. A mea în mine însumi, vreau să zic. O voce destul de critică. Pe care chiar o aud. Sunt, deci, ascultat. De mine însumi, dar, uneori, și de ceilalți, camarazi, colegi și prieteni de-ai mei. Poate și de băieții cu ochi albaștri, unii dintre ei chiar foști colegi de-ai mei, dar treaba lor, nu-mi prea pasă. Nu prea au ce-mi face. N-am nicio vulnerabilitate. Sunt beton la toate capitolele. La urma urmei, își fac și ei treaba. Nu mă deranjează asta. Mă deranjează că nu și-o fac cum ar trebui. În loc să mă suspecteze, ar trebui să mă protejeze, să mă ajute, să mă prevină, pentru că au mai multe informații ca mine în legătură cu mine și cu restul lumii, adică să fie camarazi de-ai mei, nu indivizi cu grade militare care mă filează...

Dar filajul și suspectarea oricui sunt trăsături ale acestei epoci, ale acestei omeniri, n-ai cum să ieși din ele, n-ai cum să fii altfel, chiar dacă ai vrea s-o faci... Dintotdeauna a fost așa. Nu cred că, în lume, obiceiurile astea se pot schimba. Pentru că, dacă ești altfel, adică

prea rigid și prea direct în convingerile tale nealiniat și neortodoxe, liberale sau chiar mai mult decât liberale, și o și spui în gura mare, nu supraviețuiești... Nicăieri, în lume, nu numai la noi.

Dar generația mea cere, în sfârșit, cuvântul. Cel puțin, așa cred. Modest, cumva de la sine, adică fără să bată cu pumnul în masă și fără să nege ce au făcut cei de dinaintea noastră. Au făcut mult bine, dar și o grămadă de rău, de rău implicit, intrinsec, vreau să zic, pentru că n-au putut face altfel. Adică mai mult bine. N-au avut cum. Binele și răul, atunci, în vremea lor, aveau alte dimensiuni, alte configurații, alți poli geografici și alți conectori magnetici. Atât au știut, pentru că atât au fost lăsați să știe, atât au putut, pentru că atât au fost lăsați să poată, atât au făcut, pentru că atât au fost lăsați să facă. Acela era universul lor de cunoaștere. N-ai cum să rezolvi un sistem de ecuații de gradul doi, dacă nu știi carte. Pentru că niciodată, cei mai mulți dintre ei n-au reușit să depășească stadiul cunoașterii comune, al bunului simț. Unii dintre ei au rămas bătărași și analfabeți până la pensie. Și după aceea. Pentru că așa era firea lor. Și rodul unei educații primitive și neterminate. Alții au fost oameni buni, și-au cunoscut și recunoscut limitele. Chiar dacă li s-a spus că ei, muncitorii și țărani, au creat și vor crea lumea, că vor stăpâni lumea, pentru că lumea le aparține, pentru că lumea este a celor ce muncesc, au înțeles că nimeni nu este demiurg, mai ales în țara lui aflată la răscruce de imperii și de vânturi. Că toți venim de undeva și mergem undeva, că nașul are, la rândul lui, naș, că lumea nu a început și nu se încheie cu noi.

Generația mea a ieșit din această condiție de demiurgie muncitorească primitivă, agresivă. A înțeles că muncitorii nu sunt nici mămicile lumii, nici factotum-ul ei, nici Dumnezeuii ei. Sunt doar sclavii ei, amărății ei, amăgiți și, mai ales, autoamăgiți că ar fi stăpâni, egali sau chiar demiurghi. În realitate, sunt doar salahorii acestei lumi. Și vitele ei de jug. Așa a fost mereu, sub toate regimurile. Și, probabil, așa va fi mereu, de ce să ne facem iluzii?!

Lumea va fi mereu așa cum a fost, chiar dacă se va schimba mereu. Omul nu este o ființă care să agreeze necondiționat alt om, decât în măsura în care are nevoie de acel om sau este obligat s-o facă.

Generația mea are totuși acces destul de liber la suporturile cunoașterii științifice. Îi sunt deschise toate universitățile, toate bibliotecile și îi este respectat dreptul de a citi, de a studia, de a cunoaște.

Dacă pune mâna pe carte și învață, știe, dacă nu, nu. Mai mult, acest drept a devenit o obligație.

Noi,ăștia ieșiți din tuleie, mai spunem, totuși, câte ceva împotriva acestui fixism ideologic simplist și grobian. Pentru că nicio ideologie nu este și nu poate fi bătută în cuie. Gândul este liber, chiar și atunci când însăși libertatea este o închisoare. Ne luăm în coarne din când în când cu fixiștiiăștia, chiar și pe teme ale precarității utopiilor de tip comunist. Se poate și așa ceva. Să pui la îndoială drumul triumfal al comunismului, societatea perfectă și epoca de aur a omenirii...

Te apucă râsul. Când vezi cum trăiesc oamenii pe planeta Pământ, și de o parte și de alta a Cortinei de Fier, când citești statisticile cu privire la condiția umană, numai optimist nu poți să fii! Iar unii dintre șefiiăștia de pe la partid, care țin discursuri (când le țin, că nu prea au voie să-l concureze pe oratorul-șef, pe geniul lor din Carpați), și pomenesc de fericirea umană în comunism, te apucă iarăși greața. Fericire!? În comunism?! Să fim serioși! Dacă Vestul este putred, și comunismul Estului grozav, de ce mama dracului fug nemții din Est spre nemții din Vest, riscând să fie prinși și să primească ani grei de închisoare? De ce nu emigrează Vestul spre Est? Pentru că Planul Marshall a reușit, a pompat dolari și bunăstare în Germania Federală și în țările Vestului și le-a adus la prosperitate, iar esticii au fost îndiguți de către vestici? Posibil, dar ei prosperă și noi trăim în austeritate. De ce? Habar n-am. Probabil pentru că ei, vesticii, popoare războinice, au avut toată grija ca, de-a lungul secolelor, să-și supună toată lumea și să impună peste tot legea lor. Acea de a folosi în interes propriu al lor, al occidentalilor, resursele întregii lumi și a impune, în aceste țări care au resurse, legea lor și... civilizația lor. Unii dintre noi chiar credem în șansa socialismului, în crearea, în alte condiții decât cele de acum, a unei societăți în care oamenii să nu mai fie sclavii altor oameni. Credem însă cu jumătate de creier, pentru că, de fapt, cealaltă jumătate se îndoiește, așa cum se îndoiește de orice judecată apodictică sau categorică.

Dacă necesitatea nu este înțeleasă, înseamnă că nu este nici necesitate, nici libertate. Iar dacă este înțeleasă, poate defini limitele libertății. Ceea ce poate să însemne că însăși libertatea are limitele ei. Generate de libertatea celuilalt. Sau de legea pământului. Dar asta ne spun și conducătorii noștri în fiecare zi. Ca să ne intre bine în cap.

Discutam toate acestea destul de deschis. La o cafea, la o bere și chiar la activitățile de pregătire politico-ideologică, odată pe lună, în orele planificate pentru expuneri, seminarii, dezbateri etc. Adică aproape oficial. E drept, de cele mai multe ori, indirect, atent, prin sugestii. Sau prin metafore, personificări, metonimii, tot arsenalul de figuri de stil. Dar esențial este că generația noastră (înțeleg prin generația noastră promoția masivă a școlilor de ofițeri din anii 1960 și de după, cam până prin anii 1968) știe ce spune. Vorbește clar, frumos, modest, simplu, cumpătat, inteligent. Cu măsură și fără entuziasme gratuite. Și foarte critic. Uneori, trecând chiar peste limitele acceptate de mai marii vremii și chiar de regulamentele militare. Dar, trebuie să recunosc, este un fel de cvasi-perioadă a criticismului, mai exact, a analizei, a spiritului ieșit din chingi. Este un fel de întoarcere la Kant. Nu pe deplin, dar destul de mult. Mai mult, aproape toți ofițerii care se respectă sunt absolvenți ai unor facultăți civile. Istorie. Drept. Filosofie. Filologie, Economie, Geografie. Matematică. Psihologie. Sociologie etc., sau militare: Academie Militară, Academie Tehnică Militară, cursuri post-academice, doctorate etc.

Învățătura, singura alternativă la brutalitatea incușilor lipsiți de caracter, ajunși pe post de lideri formali, este singura care-ți dă bruma de încredere și de siguranță de care ai nevoie pentru a te bucura și pentru a nu suferi. Nu regimul politic, nu sloganurile, nu proiectele fără sens, fără măsură și fără acoperire. Evident, învățătura verificată, confirmată și reconfirmată prin lecțiile pe care le primești în fiecare zi de la viață. Și aici, generația care a trecut, sau care se află pe punctul de a trece, ne-a învățat destul de multe lucruri practice, absolut necesare. Spiritul muncitoresc a degradat mult, dar a și construit mult. A fost și este un spirit direct, fără fasoane, fără simandicoslăcuri, fără mofturi, fără lustru, dar nu lipsit de prejudecățile celor care se folosesc de blazonul lui, dar care nu au nicio legătură cu el. Adică numai așa cum zic sau cum cred ei se poate, altfel nu. Negarea acestei fraze este, de fapt, esențialul generației noastre.

O mare parte dintre ofițerii din generația mea sunt deja, în mare măsură, oameni cu un suport destul de serios de cultură... Îmi place să o spun și să o și cred, chiar dacă, probabil, sunt încă subiectiv și exagerez...

Este vorba de ani de acumulări, de mulți ani de acumulări așezate, de multă școală, de foarte multă lectură, nu pentru că așa ar fi la

modă, toată lumea să citească, ci pentru că a intervenit, în viața noastră, o anumită necesitate a cunoașterii așezate, serioase și profunde. Necesitatea de a afla, de a privi critic, de a înțelege vremurile, procesele și fenomenele, timpul și spațiul, cu argumentele istoriei, fizicii, chimiei, matematicii, filosofiei, psihologiei, logicii, dreptului, artei militare...

Toate acestea s-au produs în tăcere, unele chiar într-un fel de cameră ascunsă, în care intri pe ușa din dos, cu aprobări tacite sau fără nici un fel de aprobare – n-ai nevoie de aprobare pentru a citi, pentru a învăța, dar ai nevoie de aprobare pentru a te înscrie la facultate –, a fost un fel de val care a generat nevoia de a ancora și în alte porturi decât în cele în care se găsesc pirați, cârciumi, bordeluri, curve și piețe negre. Sau doar pancarte socialiste.

Camarazii mei de promoție cunosc și înțeleg multe dintre sistemele de valori ale țării și ale lumii, ale meseriei lor și ale altor meserii, își rezervă timp pentru lecturi – o carte pe săptămână sau chiar o carte pe zi –, acced acele trepte multe și întortocheate ale unor labirinturi axiologice ale instituției militare cu n dimensiuni... Oricât ar fi această instituție de pusă în tipare și în standarde de tot felul, are și căsuțe în care există foarte mult creier. Camarazii mei de promoție și de generație scriu, publică, umblă prin biblioteci, prin saloanele literare, prin sălile de conferințe, prin laboratoare, prin colecțiile de carte, prin aulele universităților... E drept, sunt și unii care se dau în vânt după un anume tip de inovare în explicarea noilor slogane, cu argumentele Directivei, ale documentelor de partid și de stat etc. etc., alții sunt doar circumspecți, mai precis, prudenți, scriu cu măsură, pun la îndoială adevărurile clamate de matusalemicii din fruntea armatei și de alți matusalemici, care sunt și mai sus, cu mult mai sus, scriu printre rânduri, încifrează, dar nici nu se iau după negativiști și oportuniști. Dar și acesta este tot un soi de curaj. Și încă unul destul de mare. Pentru că riscul este încă foarte serios. Cu un singur cuvânt nepotrivit, îți poți distruge viața...

Dar nu socialismul, ca atare, mă doare pe mine. Dimpotrivă, deși mă îndoiesc de succesul lui, eu cred totuși într-o societate fără „mizeri și bogați”, cum zicea Eminescu, nu-mi plac bogătașii, nici ajunșii, nici îmbuibății... Sunt cumva mulțumit de acest adevăr. Nu de adevărul anilor '50, când floarea intelectualității românești a fost aruncată în temniță, umilită și ucisă. Acela este un coșmar, pe care eu

nu l-am trăit, ci doar l-am cunoscut din acea literatură interzisă și din povestirile celor de la trupele de securitate operative care căutau „bandiții” prin Munții României. Acei „bandiți”, de care vorbeau unii dintre comandanții de subunități din acele trupe de securitate operative, erau ofițeri ai armatei române... Și încă unii dintre cei mai buni, eroi de război... Interesant este că unii dintre ofițerii acestor trupe de securitate operative, care pieptăneau munții în căutarea acelor rebeli singuratici vorbeau cu respect de acei eroi de talia marilor eroi populari. Despre Blidaru – colonel în Armata Română Regală – cei din trupele de securitate operative vorbeau ca despre Pinteza Viteazul, ca despre Avram Iancu, fără ură, ci doar cu respect și cu teamă, așa cum vorbești despre un inamic virtuos, de mare valoare, căruia, în loc de un glonț în țeastă, i-ai prezenta, mai degrabă, onorul. Au fost destule cazuri de acest gen în istoria războaielor lumii. Pentru că onoarea este totdeauna onoare... Iar eu înțeleg foarte bine aceste lucruri. Chiar dacă mai bat încă destule vânturi ale prostiei și ignoranței și prin armată, iar tolba unora este plină cu învățături de-ale noilor noștri Moș Teacă, noi nu mai suntem ca ei, nu mai avem acel complex de inferioritate intelectuală și cu atât mai puțin de umilință sau de dispreț față de șobolanii de bibliotecă și de iubitorii de carte. De fapt, nu mai sunt chiar vânturi, ci doar niște simple rămășițe de mișcări anacronice de aer încă neîmprospătat, cred eu... Care, însă, nu ne mai ating... Uscăturile din orice pădure...

Unii dintre șefii matusalemici de prin armată (unii, nu toți!) sunt pentru noi un fel de trunchiuri umflate și găunoase, aproape putrezite, prinse în cercuri să nu crape, fără sevă și, deci, fără rădăcini... Cele mai multe încep, de obicei, de la unele dintre burdihanele acestea prinse în dosare de vechi activiști de partid, de foști ilegaliști, de luptători pentru egalitate, dar ei înșiși cei mai neegali dintre egali, cocoțați pe viață în vârful vârfurilor armatei și expuse îndelung la vânturile rutinei, privilegiilor, dreptului sacru al puterii legitimate doar printr-o ideologie a dictaturii proletariatului și, mai târziu, printr-o altă ideologie a dosarului conformist...

...Dar eu merg destul de sigur pe drumul meu, al camarazilor și prietenilor mei. Care n-are absolut nicio legătură cu realitatea bătăută în cuie a acestor oameni cocoțați pentru totdeauna în vârf, care se cred reperele fundamentale ale unui timp demult încremenit în entuziasmul lor deja mușcăit... Nu toți suntem negativiști și reformatori.

Dar unii suntem. Cel puțin în modul în care reîncercăm să ne gândim condiția... Atâția câți suntem. Și suntem destul de mulți. Cu timpul, vor fi și mai mulți. Vom fi toți. Îi simt aproape, deși fiecare dintre noi, rămâne, totuși, în mare măsură, un el însuși și chiar un singuratic...

Doamne, câte ar fi de povestit! Prin câte am mai trecut! Îmi aduc imediat aminte de unele scene pe care le-am trăit eu însumi și nu numai eu: „Ascultă, bă, locotenente filfizon cu caș la gură, armata asta nu-i a mă-ti, nici a lui bunicu-tu, eu sunt comandant aici, eu dau ordin și tu spui: *Am înțeles!* – Ai înțeles? – și treci imediat la execuție, nu-ți dai tu cu părerea! Ordinul e lege! Nu mă interesează părerea ta! V-ați îmburghezit, ai dracului, umblați cu romanele în porthart! La mine în unitate, locotenente, se muncește, nu se citește! Nesimțitule! Mă deranjează atitudinea asta a ta mic-burgheză și intelectualistă! Două zile de arest! Iar dacă te mai prind cu o carte în porthart, în afară de caietul de programe și regulamentul instrucției de front, te dau afară din toate armatele din lume! Ai înțeles?”

Era un comandat de regiment neschimbat din funcție de vreo douăzeci de ani. Se înfuriase pe un locotenent care umbla cu romane în porthartă. Avea ce avea cu cei care citeau. Dar și locotenentul era un tip ciudat. În primul rând, că nu avea ce să caute, la instrucție, cu un roman în porthartă. Dar așa era el. Când nu vorbea cu soldații, când nu lucra cu ei efectiv la atelierele de instrucție, adică în pauzele de zece minute dintre orele de instrucție, el preferea să se retragă undeva, la câțiva pași de grosul plutonului, să deschidă o carte și, în timp ce soldații se zbenguiau sau glumeau, el să citească două-trei pagini... Așa era el... Soldații în porecliseră „Cititorul”... El nu știa asta. Când a aflat, a zâmbit... Citise, spun unii, toate romanele din România, era o enciclopedie literară. Îl găsisese controlul, la câmpul de instrucție, cu un roman în porthartă – un volum din *A la recherche du temps perdu*, al lui Marcel Proust, în limba franceză –, dar el nu încercase să se scuze, ci, dimpotrivă, începuse să-i povestească celui din statul major al regimentului – un capsoman din cei care nu înțelegeau nimic din ce citeau – cam despre ce-i vorba în roman. Individul care-l controla se înfuriase rău de tot și-i făcuse raport la comandantul regimentului. Acesta, un ins care avea niște fixuri antiintelectuale notorii și anti-carte categorice, inflexibile și fără obiect – individul își făcuse liceul, la 45 de ani, la comasat, în vreun an și ceva, și își luase

bacalaureatul pe spezele unui subordonat (intrase un locotenent în locul lui, la examen) –, se supăraseră foc.

E drept, vremea lor cam trecuse, și trecuse de-a binelea, dar tot mai erau câțiva prin diferite funcții, unele pe linie moartă, ca respectivii să-și facă în liniște anii de pensie, altele chiar în vârf, adică sus de tot..., de unde efectul remanent al epurării armatei de prin anii '950 și introducerii masive a elementului muncitoresc continua să genereze încă amărăciune. Nu datorită elementului muncitoresc, desigur, ci datorită exagerării rolului unor oameni care puteau fi foarte buni muncitori, tehnicieni, ingineri, chiar manageri etc., dar care n-aveau nici în clin nici în mână cu meseria de ofițer, cu valorile instituției militare, cu instrucția, cu tactica, cu strategia, cu arta militară...

Unii dintre acești ofițeri cu origine foarte muncitorească sau foarte discutabilă, considerați a fi, deopotrivă, comandanți de bază și activiști de partid cu experiență, de mare încredere, cum se numeau atunci, devotați cauzei, se aflau chiar în vârful vârfurilor, sus, sus de tot, la minister sau chiar la CC, adică la Comitetul Central, cel mai cel dintre cei mai cei. Dar și acestea erau efecte sau efecte ale efectelor, pe care n-ai cum să le schimbi, sunt în ordinea lucrurilor, pentru că torentul murdar și sadic post-război făcuse praf vechile rânduieli...

Printre acești matusalemici, se găseau însă și oameni de treabă, comandanți care aveau grijă de ceilalți. Oameni sfătoși, buni la suflet și cu simțul măsurii. Erau ca un fel de tătuci... Unii aveau fler, alții își însușiseră niște scheme de comportament pe care le știau toți și le respectau, ca să le facă în voie, altfel era prăpăd, alții făceau parte din niște rețele de unchi, nepoți, camarazi din ilegalitate, tovarăși de colectivizare etc. etc., alții chiar puseseră burta pe carte... Și nu se deosebeau cu nimic de noi, ceilalți. Erau chiar mai buni. Pentru că aveau foarte mulți ani-kilometrici străbătuți pe tarlaua armatei.

...O adiere îmi răcorește fruntea. Sunt călit, rezistent, alerg maratonul, fac alpinism, schi, înot de rezistență, parașutism, zbor cu motor, anduranță... Dar, mai presus de toate, învăț. Biblioteca este casa mea, locul meu cel mai frumos... Ar trebui să fiu mândru de toate acestea, dar eu nu simt altceva decât un gol în stomac, ca și cum m-aș arunca în vid, dintr-un avion care și-a frânat puțin viteza, ca să

pot face saltul. Am un serios semn de îndoială. Toate acestea sunt acțiuni, nu realizări, drumuri, nu destinații, eforturi, nu împliniri.

Poate că am o mentalitate de slugă, adică de ins care dă cu sapa pe moșia altuia, fără să se gândească defel la cel care va culege recolta. Poate că și eu, ca foarte mulți dintre colegii mei, nu aspir la funcții înalte, la tot felul de șefii facile, la „carpete” și birouri plușate și cu oglinzi, ci doar la acțiuni, adică la drumuri. Poate că și eu, ca mulți alții, sunt și voi fi doar unul dintre Sisifii Armatei României... Așa cum am fost și până acum... Unul care cară un pietroi într-un vârf de munte ce se îndepărtează mereu, pe măsură ce te apropii de el... Poate! Ei, și? Este nevoie și de Sisifi, altfel cine să mai care pietroiul?! Cine să meargă, fără încetare, pe ploaie, pe viscol sau pe drumurile deșertice ale unei armate care se pregătește pentru toate războaiele lumii?

Generalul Helmuth Karl Bernhard Graf von Moltke, care a fost timp de 30 de ani șeful Statului Major General al armatei prusace, împărțea oamenii din armată, în efortul lui de a-i selecta pe cei mai potriviți pentru Statul Major, ținând seama de două criterii importante – inteligența și comportamentul, adică atitudinea față de muncă –, în patru categorii:

a) inteligenți și harnici; b) proști și leneși; c) inteligenți și leneși; d) proști și harnici.

Primii, adică cei *inteligenți și harnici*, nu sunt buni de comandanți de mari unități, dar sunt foarte buni pentru a fi cooptați în statul major, chiar dacă au tendința de a le face ei pe toate. Se pierd în detalii, sunt meticuloși și îi terorizează pe ceilalți cu scheme atât de complicate încât nu le înțelege nimeni în afară de ei. Ei sunt un fel de creiere-cărași ale armatei, aduc cunoaștere, creează, inventează, sunt teoreticieni de mare anvergură, practicieni, specialiști, dar toacă timpul cu ecuații.

Următorii, adică cei *proști și leneși*, nu pun niciun fel de probleme. Aceștia stau acolo unde îi pui, nu fac efortul să gândească, pentru că nu e mai nimic în capul lor, nu sar gardul, nu fură, nu înjură, nu creează, nu inventează, nu imaginează, ci doar stau. Sunt adică un fel de statui din carne vie care marchează locul și pentru care până și posmagii trebuie muiati.

Cei din categoria a treia, *inteligenții leneși*, sunt o bogăție la casa omului, mai ales în armată. Ăștia nu-și bat capul cu algoritmi

complicați, nu trudesec pe manuscris, nu reinventează roata, nu recreează lumea, nu rezolvă ecuații complicate, ci caută soluționarea oricărei probleme prin metoda cea mai simplă și cea mai ușoară, economisesc energie și îi pun pe alții la treabă, adică pe inteligenții harnici. Efortul lor de inteligență se concentrează pe scurtarea și simplificarea drumului, nu pe lungirea și complicarea lui. Uneori,ăștia sunt foarte buni pentru funcția de mari comandanți, alteori nu. Dar asocierea dintre ei și cei inteligenți și harnici poate duce, de cele mai multe ori, la marea performanță.

Cei mai periculoși sunt cei din categoria a patra, adică cei *proști și harnici*. O vorbă de la noi, de prin Ardeal spune: Să te ferească Dumnezeu de prostul harnic! Ăștia, proștii harnici, sunt o catastrofă, întrucât niciodată nu știu că nu știu, dar tot timpul trebuie să facă ceva, fiind convinși că tot ceea ce știu este absolutul în știere și tot ceea ce fac este exact și suficient ceea ce trebuie să facă.

Eu, oare, din ce categorie oi face parte?

...În timp ce citesc micul meu discurs, mă gândesc o clipă la Moltke, la Napoleon, la Friderich, la Prezan, la Antonescu, la Averescu, la Dăscălescu... Mari oameni, mai comandanți! Simt liniștea și privirile celorlalți. Aș fi vrut să vorbesc liber, dar nu se poate. Ar fi fost un gest de necuviință. Dacă ministrul a citit, și eu trebuie să fac la fel, adică să citesc. Citesc, că așa trebuie, dar nu mai văd cuvintele. Le știu. Pe cele scrise în creierul meu. Sunt cuvintele mele, nu cele ale unui text aprobat...

Am escaladat deja prima creastă dintr-o ascensiune foarte lungă și foarte ascuțită, spre un munte îmbârligat din mine însumi... Un fel de junglă verticală, cu copaci care cresc cu vârful în jos, cu șerpi de gheață și tigri de zăpadă tasată de avalanșă și șpenguită de vânt, cu stânci de nămol înghesuit și poieni cu iarbă cenușie...

Am ieșit sau sunt pe cale de a ieși din umilința generată cu ani în urmă de acei cititori cu glas tare, de politrucii de odinioară, cei mai mulți dintre ei oameni fără nici un fel de cultură și lipsiți complet de orice urmă de cultură militară... Mulți dintre ei erau oameni cu patru clase care au primit un grad militar și misiunea de a construi noua armată, una de tip socialist, una a lor și numai a lor, o armată a muncitorilor și țăranilor, nu a filfizonilor de ofițeri proveniți din bogătași,

din moșieri, din burghezi sau din fel de fel de intelectuali, cum spuneau șefii șefilor lor...

Astăzi, când eu termin cu brio Academia Militară – după ce am absolvit Liceul Frații Buzești din Craiova, Școala Militară de Ofițeri Activi și Facultatea de Filosofie –, oamenii aceștia nu mai sunt. Le-a trecut epoca. Și, într-un fel, îmi pare rău de drama lor. Unii au trecut în neființă, pentru că li s-a terminat așa de pe mosor, alții au ieșit la pensie, alții au părăsit de mult instituția militară, fiind complet depășiți de noile cerințe...

Nu toți au fost însă încrâncenați și proști. Unii dintre ei – și, cred eu, cei mai mulți – au fost chiar oameni de treabă, cu minți agere și caractere puternice, bine formate, care au înțeles rosturile cele adevărate, funcțiile grele ale unei armate și necesitatea ca ea să fie condusă de oameni cu carte. Și i-au trimis pe cei mai tineri ca ei la studii. „Du-te și învață. Voi,ăștia tineri, trebuie să învățați carte, să preluați frâiele și să nu citiți altora ziarul pe litere... Gata, vremea noastră a trecut. Acum este nevoie de altceva, de alți ofițeri, de ofițeri cu carte, care să cunoască și să înțeleagă oamenii și tehnica. S-a dus armata cu cai. Asta de acum e altfel. Nu mai e pentru Ion și Gheorghe. Sau este și pentru ei, dar pentru niște Ioni și Gheorghe școliți. Gata, valea! Rămân eu, aici de planton. Tu du-te și învață!”...

...Au trecut mulți ani. Deja, foarte mulți, pentru o viață de om. Dar, îmi dau seama, n-a fost deloc simplu să se treacă de la mentalitatea de turmă la cea de elită. Doar răul se poate face ușor, binele necesită timp, curaj și creier, foarte mult creier...

Nu sunt însă foarte sigur nici măcar de aceste convingeri ale mele. Cine sunt eu să judec oamenii după timpul timpului meu? Poate că, la vremea aceea și în condițiile de atunci, așa era bine. Îmi aduc aminte de unul dintre unchii mei, frate bun cu tata, cel mai mic dintre cei 22 de frați ai lui tata, majoritatea pieriți pe front. Era, cred, cu vreo doi ani înainte de a se prăpădi tatăl meu. Nea Ilie – așa se numea el, mai exact, Ilie Pistrițu și nu Dava, cum mă numesc eu sau taică-meu, habar n-am de ce, dar erau frați buni, după mamă și după tată – venise pe la noi cu o șaretă. Era în uniformă de ofițer de grăniceri, cu trei stelute mici pe fiecare epolet. Era locotenent-major. Din câte îmi aduc eu aminte, nu prea avea multă școală. Era însă un om cu principii, curajos, inteligent și foarte devotat. I se luminau ochii când vor-

bea de aventurile lui de pe frontieră. Chiar credea în misiunea asta de a apăra țara, acolo, la graniță, în cazemate sau în afara lor, sub cerul liber, împotriva oricui. În cele din urmă l-au dat afară. Nu mai cores-pundea noilor cerințe. Era nevoie de alți oameni, de alte mentalități, de alte slogane, de alte orizonturi...

După ce a fost trecut în rezervă, a venit la Craiova și s-a anga-jat ca muncitor într-o fabrică unde era director un cumnat de-al său. Venise direct de pe frontieră. Era însurat cu una de pe acolo, dintr-o localitate de frontieră. Un sat sau un orașel. Era o femeie tăcută și elegantă. Avea niște picioare albe ca o coală de hârtie, și le purta cu smerenie, să nu se întineze, un zâmbet frumos și un nas puțin coroiat. El, nea Ilie, devenise, în câteva luni, cel mai bun muncitor din acea fabrică. Și era atât de entuziasat de ce făcea el acolo... Eu eram elev la liceu și, pentru o vreme, am dormit în aceeași cămaruță cu ei, cu nea Ilie și cu soția lui, Doca o chema, că o singură cameră aveau, cu chi-rie. Ei dormeau într-un pat îngust, abia de încăpeau amândoi, și eu pe o ladă de campanie sau pe jos. Dar eram foarte fericit că aveam unde să pun capul pe un căpătâi.

Într-o zi, nea Ilie mi-a strâns mâna și m-a felicitat. Câștigasem un concurs de literatură și mă premiaseră cu un pogon de cărți. Eu mă așteptam la niște bani – o duceam tare rău, nu aveam de niciunele –, dar nici cărțile nu erau rele. Erau ceea ce, la anii aceia, eu iubeam cel mai mult. Și deveniseră singura mea avere. Le purtam peste tot, într-un săculeț de pânză, iar noaptea dormeam cu capul pe ele. Le am și acum în bibliotecă...

Eram în curte, la acea gazdă de pe Strada Nicolae Bălcescu, la nr. 23, sub un măr tomnatic, care începea să-și ruginească frunzele, pentru că orașul se întomna. Uneori, când îmi era tare foame, luam un măr, unul singur, și îl mâncam pe furiș, seara, când toți chiriașii din curte ascultau la un aparat de radio, teatrul radiofonic. Probabil că nu mi-ar fi zis nimeni nimic, dar nu era mărul meu și îmi era chiar foarte rușine să cer... Era de-ajuns că îmi permiteau să fiu acolo, în curte, în casă și în viața lor...

„- Fii atent la ce-ți spun eu acum...”

Se opri o clipă, își luase bărbia ascuțită între degetul mare și cel mijlociu – era gestul lui față de cuvintele importante – și continu-ase grav, aproape șoptit, rar, sfătos, generos și, într-un fel al lui, nu-mai al lui, cald și confidențial:

„- Un premiu rămâne un premiu. Dar, nu uita, cartea este cel mai important lucru din viața unui om. Dacă ai harul ei, prețuiește-l. Tu ai acest har și trebuie să te folosești de el. Nici nu știi ce viață te așteaptă dacă ai carte... Nu banii sunt cei mai importanți, chiar dacă pot să-ți prindă bine când ai nevoie de ei, când n-ai ce pune în gură, ci important este cine ești tu și ce știi tu despre lumea asta cu toate minunile și porcăriile ei...”

Stătusem la ei câteva săptămâni pentru că mama ieșise din GAC și eu nu mai beneficiam de bursă și, în concluzie, nu mai puteam sta la internat. Dar și ei, cei de aici, erau aglomerați, așa că, la câteva zile după ce promisem acest premiu, le-am spus că am rezolvat problema internatului, le-am mulțumit pentru găzduire și am plecat cu săculețul de cărți și cu cele câteva caiete. Nu rezolvasem nimic, dar nici acolo nu mai puteam rămâne. Toate au o limită. Toată iarna, am dormit în gară, sau, când îmi dădea voie Cartanus, intendentul de la liceu, mai exact, când se făcea că nu mă vede, în clasă, pe jos, după ce plecau cei de la seral...

Mai târziu, mult mai târziu, peste vreo douăzeci de ani, când eu eram deja locotenent-colonel, aveam să aflu că și el, nea Ilie, plecase undeva, la Petroșani, și că lucra în mină. Unul dintre cadriștii de la instituția în care lucram, cu ocazia unei verificări pe teren în vederea promovării mele, l-a căutat acolo, la el acasă, pentru a lua referințe despre mine. Cadristul de la acea unitate – un om foarte atent și cu mare respect față de noi cei care lucram în acea instituție – îmi povestise, ceva mai târziu, confidențial, în detaliu întâlnirea lui cu nea Ilie, unchiul meu. N-avea voie s-o facă, verificările astea erau secrete, dar el îmi spusese, în foarte multe și frumoase cuvinte, cam tot ce aflate despre unchiul meu și de la unchiul meu. Pentru că omul acesta îl impresionase până și pe el și ținuse neapărat să mi-o spună, ca să iau aminte...

Abia atunci mi-am dat seama că, între mine și numeroasa mea familie, se produsese o înstrăinare iremediabilă. Pe nea Ilie nu-l mai văzusem niciodată de atunci, de la Craiova. Și nici după aceea. Pe soția lui o zărisem, în treacăt, cu câțiva ani în urmă, undeva, pe o stradă dintr-un orașel de frontieră, Jimbolia – probabil, orașul în care ei, adică unchiul meu și ea se cunoscuseră și se împreunaseră –, dar nu mă oprisem să o salut cu respect, să-i sărut mâna și să-i mulțu-

mesc că m-a primit la ea în cameră și mi-a dat de mâncare în zilele acelea grele pentru mine...

Nu știu de ce n-am făcut-o. Probabil, din timiditate. Nu prea mă pricep să găsesc vorbe frumoase în conjuncturi ca acestea. Cred că s-ar fi bucurat. Era un om tare bun... Dar, cât oi trăi, am să port cu rușine, în suflet, clipa aceea, când nu m-am dus la ea, acolo, pe stradă, să-i sărut mâna și să-i mulțumesc pentru bunătatea ei, să-i urez sănătate și să-i ofer un buchet de flori. Sau măcar să-i spun ceea ce simțeam cu adevărat pentru ea în acele momente.

...Acum, la un final de drum și un început de alt drum, înțeleg destul de bine toate astea. Cel puțin, așa cred. Sunt momente care fac parte dintr-un lanț, dintr-un ceremonial, iar acest ceremonial nu este important doar prin secvențele sale, ci mai ales prin întregul său. Știu bine acest lucru și nu este nevoie să mă străduiesc să fiu așa cum sunt. Sunt efectiv așa cum sunt. Departe de a fi perfect, însă mereu asimptotic la un zbucium continuu și trist. Dar am ajuns la un fel de prag de unde nu mai este posibil mersul înapoi și, cred eu, nici pe alte cărări. Am și eu în viață, ca oricare om, idealul meu și, mai ales, drumul meu...

Probabil că mă înșel, logic n-am cum să am dreptate, omul este o ființă schimbătoare, oricâte principii ar avea. Da, dar nu acum. Acum sunt mult prea bucuros, pentru a gândi profund la astfel de lucruri și mult prea împovărat, pentru a nu le simți în adâncul inimii. Poate nu este nevoie de prea multă profunzime, lucrurile sunt uneori foarte simple și foarte clare... Omul merge înainte, nu înapoi...

...Textul – o pagină și câteva rânduri – de pe fila pe care o am în față, cedează locul altui text, cel spus de mine cu cuvintele mele. Devin sigur pe mine și trag cu ochiul la tribună. Generalul Coman și generalul Tutoveanu mă urmăresc cu atenție. Chiar mă urmăresc. Probabil că le place ceea ce spun, îmbinarea și combinarea cuvintelor. Am motive să fiu bucuros. Profesorul meu de limba română de la Liceul „Frații Buzzești” din Craiova, Barbu Cucuș, cred că ar fi mândru de mine... Cu câteva săptămâni în urmă, i-am scris o scrisoare la care am atașat două poeme. Mi-a răspuns imediat. M-a sfătuit să le public. Poate, într-o zi...

Mă rușinez imediat de acest gând. De ce ar fi profesorul Barbu Cucuș mândru de mine?! Pentru că am găsit câteva cuvinte care-mi

plac mie și le-am spus cu ochii lipiți de hârtia care conținea un text comun, circumstanțial, aprobat?! Să fim serioși!

Nu-mi dau seama dacă ceilalți ascultă sau nu, probabil că da, sau poate că nu, fiecare se gândește la masa festivă, la cele 25 de zile de concediu care urmează după acest ceremonial de absolvire, la familie, apoi la noul loc de muncă, dar cine știe ce se întâmplă cu relele astea din creier... Și, oricum, cuvintele mele nu schimbă lumea, nu fac să învinețească soarele, nici să roșească stelele. Sunt sincere, dar perfect comune și perfect circumstanțiale. Țin de un ceremonial...

Totuși, vorbesc despre doi ani din viața mea și a promoției mele. În numele meu, dar și în numele lor. Spun „noi”, nu „eu”. Doi ani nelineari, trecuți, acumulați (sau pierduți), cu multe sinusoides, dar, în esența lor, frumoși și generoși! Doi ani în trei sau patru fraze. Sau, poate în cinci. Ani frumoși, care încep să treacă, încă de pe acum, în nostalgie.

Această instituție, cel puțin pentru mine, are dimensiunea emoțională a unui loc de ancorare. Nu pe nori, ci pe un teren solid, la un țărm de unde începe, bolovănos dar sigur, pământul. Pământul cel pe care calcă, trec și se petrec oamenii. Dar și dimensiunea unui câmp de luptă sau chiar a unui teatru de operații, unde există speranțe și dezamăgiri, realități și iluzii, victorii și înfrângeri, supraviețuire și moarte...

Îmi este deja dor de orele de curs, de aplicațiile din teren, de colegi, de profesori. Pe hartă, totul era posibil...

...Am venit aici destul de târziu, în ultimul an al stagiului în gradul de căpitan, după absolvirea Facultății de Filosofie din cadrul Universității din București. Ultima promoție de șase ani, la fără frecvență, poate, cea mai frumoasă perioadă din viața mea, tobă de carte, iar acum sunt, de un an, maior. Nu neapărat pentru că aș fi avut vreun merit special, ci pentru că mi-a venit rândul... Adică mi-am consumat, fără incidente și cu rezultate foarte bune, timpul de stagiul în gradul de căpitan...

„Gândurile astea nu prea-mi plac...”, aș vrea să-mi spun, dar nu este chiar așa. Cred că vreau doar să fac pe modestul. Adică să mă prefac. Adică să-mi spun mie și cui ar mai vrea să mă asculte că sunt și eu unul cu grade obținute la rând. În realitate, cred că merit acest grad, că mi se cuvine pe deplin. Sunt un ofițer care se află în plină performanță. Și sunt foarte mândru să-l port.

...Simt deja nostalgia celor doi ani și îmi este dor de adunările „teroriste” din fiecare dimineață de la ceas (este vorba de ceasul care se află pe frontonul clădirii, spre curtea interioară, în fața platoului de adunare), de inspecțiile de dimineață, uneori, penibil de simpliste, ca la trupeți, chiar umilitoare (controlul ținutei, al unghiilor, al tunsorii etc.), de glumele colegilor, de complicitatea profesorilor, pentru că nici lor nu le convenea căprăria asta de trupeți, de calitatea umană excepțională a profesorilor veterani de război, oameni care veneau dintr-un alt timp, dintr-un alt sistem de referință, aproape mitic pentru noi, care văzuseră moartea, niște domni adevărați, niște lorzi, cernuți și certificați pe un câmp de luptă, într-un mare război, cel mai mare din istoria omenirii, niște nobili, foarte educați, cu principii, înțelepți și cu foarte mult bun simț.

...Mă gândesc, preț de o fracțiune de secundă, la toate acestea, dar și la înțelepciunea generalului Constantin Marin, profesorul de strategie, la eleganța frumoasă și măsurată a comportamentului față de noi a unora dintre cei mai tineri – colonelul Gheorghe Benescu, colonelul Iordache Ceancă, conducătorii noștri de grupă, în cei doi ani, acum și ei în formație, alături de noi –, nu prea emoționați, dar nici prea plictisiți. Sunt și ei cam tot așa cum suntem noi. Cu un picior spre clipa următoare și cu unul în cea care abia a trecut... Vor mai bifa o promoție, își vor trece în notes-uri un nou suport de amintiri... Se vor lăuda cu noi, cu grupa lor, cea care a dat un șef de promoție, cu amintirile frumoase care s-au adunat ca frunzele toamnei...

Cei doi ani de studii de specialitate, arme întrunite și tancuri, foarte concrete și foarte bine puse la punct – un fel de aplicație continuă, de practică nemijlocită, de laborator tactic, operativ și strategic – au trecut foarte repede, mult, mult prea repede, parcă nici n-au fost... Eram, cu toții, oameni în toată firea, cei mai mulți cu o grămadă de ani de trupă, dar, aici, am reînvățat să fim elevi silitori, ascultători și cuminiți...

...Diploma de onoare, stiletul, eghileții dubli, de ofițer cu studii militare superioare, insigna (cucul), amintirile... Trecutul și prezentul impresionant al acestei instituții, Școala de Război de odinioară, Academia Militară de azi, clădirea impunătoare de pe dealul Țăcăliei... Modestia tăcută a acestui ceremonial care, cu tot fastul, nu depășește bunul simț militar... Imnul țării, câteva cuvinte, spuse de cei

care trebuie să le spună, inclusiv de mine, ca șef al promoției, defilarea, proiecțiile gândului, nostalgia destul de kaki a bunului rămas...

...Apoi, cupa de șampanie din sala coloanelor de marmură, stiletul, plicul cu cele două solde, micile bucurii, felicitările colegilor, masa festivă... Vor urma, pentru mine, concediul de odihnă pe anul în curs, prezentarea la Secția Cultură din Ministerul Apărării Naționale unde am fost repartizat, munca...

...Curând, foarte curând, imediat după concediu, voi intra în șut. Voi începe munca, proiectele, chinuirea hârtiei, planificările, deplasările prin țară. Trudă nenormată, comisii, controale, inspecții, aplicații... Festivalul „Cântarea României”, ansamblul „Doina” al Armatei, cu unul dintre cele mai prestigioase coruri bărbătești din Europa, cred eu și nu numai eu, formațiile de estradă de la București și de la Cluj Napoca, Biblioteca Militară Centrală, superbe sale colecții de carte veche, achizițiile la zi de carte nouă, din toată lumea, bibliotecile din unități, maldărele de carte foarte bună, adevărată bogăție, din toate domeniile – artă militară, strategie, tactică, logistică, filosofie, drept, istorie, geografie, medicină, economie, sociologie, matematică, psihologie, logică, științe juridice, științe politice, literatură etc. –, abonamentele la numeroase reviste din țară și din străinătate, colecțiile de publicații din unități...

Există însă un dat. Un reper din care nu se poate ieși și nici nu văd de ce s-ar ieși: *partidul*. Deja sintagma aceasta *partidul și armata*, de neconceput înainte de război, când armata era scoasă în afara preocupărilor partidelor politice și de pe listele electorale, a devenit un fel de teacă și de sabie. Structurile de partid – Consiliul Politic Superior, la minister, consilii politice la armate și la marile unități, comitete de partid la unități, organizații de bază de partid și ale tineretului comunist în fiecare structură a armatei, adică în unitățile și subunitățile de bază, adică în batalioane înregimentate și companii independente, – funcționează paralel cu cele militare, chiar dacă se încearcă de foarte mulți ani ca structurile de partid să se alinieze funcțiilor armatei, să se integreze în ele, să le slujească, să le controleze și să le consolideze, armata însăși, ca toate celelalte instituții, fiind, de fapt, subordonată partidului.

Integrarea structurii militare în structurile de partid nu prea se leagă, nici invers, dar cui îi pasă, așa este peste tot, în tot ce mișcă în România și în țările vecine. Uneori, paralelismul acesta ciudat, accep-

tat ca un dat, devine incomod, alteori îi mai pune la punct pe unii dintre comandanții eterni, dintre comandanții-dictatori, evident, pe cei care depășesc orice limite, alteori, ele, structurile acestea de partid sar calul, încurcă instrucția, vulgarizează onoarea și simplifică armata...

Momentele acestea de interferență sau de conflict și rareori de consonanță sunt numeroase. Ele constituie o realitate destul de cenușie, care s-a mai autoreglat pe ici, pe colo, între timp, dar tot ciudată rămâne. Oamenii cred în structuri, chiar dacă unii mai și evadează câteodată din filosofia lor devenită mult prea rigidă pentru a mai putea fi suportată...

...Cu ani în urmă, în una dintre zile, am planificat parcurgerea, cu plutonul (eram, de foarte mulți ani, de aproape zece, comandant de pluton, ceea ce era o raritate chiar și în vremurile acelea), a unui traseu de luptă de vreo patruzeci de kilometri, cu zeci de situații complicate, cu pericole reale, de tot felul, și cu riscuri destul de mari. Era vorba de rezolvarea unor situații specifice luptei, dar și de cățărări artificiale pe trasee alpine, de traversarea unui curs de apă cu mijloace improvizate la fața locului, de trecerea prin teren noroios, peste fel de fel de obstacole etc., toate posibile pe un câmp de confruntare militară pe viață și pe moarte.

Am reușit să parcurg cu tot plutonul, fără nicio „pierdere”, destul de rapid, dar cu bine, acest traseu extrem de greu și mă întorceam, în finalul zilei de instrucție, triumfal, cu cântec, la unitate. Toți, inclusiv eu, eram însă murdari de noroi și chiar de excremente, de bălegar vreau să zic, pentru că trecusem și printr-un canal de la abator, murdar, scârbos și rău mirositor, zgâriați, în fine, ca după o alergare, în condiții de luptă, cu tot echipamentul, a unui traseu de maraton... Eu eram fericit că, pentru prima oară în cei aproape zece ani de când eram comandant de pluton, reușiserăm să parcurgem acest traseu infernal, în șase ore, cu întregul efectiv, deci fără abandonuri, fără incidente și cu toate situațiile rezolvate, acumulând maximum de puncte...

Soldații și gradații arătau ca dracu, dar erau mulțumiți că au reușit să ajungă la final. Era o performanță care nu putea să nu te impresioneze. După un astfel de efort, devii alt om. Tot așa, ca ei, mândrit pe față, murdar și rău mirositor, arătam și eu. Și eram în costum de camgarn, cu cizme, întrucât, pe atunci, nu beneficiam încă de ținută de instrucție. Pe politrucul care ne aștepta la intrarea în unitate – un

maior cu tâmplele sure și cam tâmpițel de felul lui obișnuit – nu l-a impresionat însă această reușită, ci l-a intrigat modul cum arătau soldații. A făcut semn să opresc plutonul, s-a apropiat de mine furios, cu mâinile în șolduri și bărbia împinsă înainte, cu ochii aproape ieșiți din orbite, injectați, agitați, infectați, s-a oprit la un metru în fața mea și a început să tune:

„- Căpitane, cum îți permiți, mă, trădătorule, să îți bați joc de soldații armatei române? Ce înseamnă asta, mă? În slujba cui ești?”

„- Înseamnă instrucție! Și sunt în slujba țării!”

„- Bă, nerușinatele, asta numești tu instrucție?! Asta numești tu în slujba țării?! Bătaia asta de joc? Căprăria asta neregulamentară? Sălbăticia asta? Chinuirea oamenilor? Tu nu-i vezi cum arată? Nu vezi în ce hal i-ai adus?” Pentru ticăloșia asta, în mod sigur, vei fi dat afară din armată. Să-ți fie rușine!

„- Da, asta numesc eu instrucție! Pluton, drepti! Cum a fost instrucția azi?”

„- Ex-cep-ți-o-na-lă!” au răspuns toți, în cor, rar, silabisind, ca și cum aș fi repetat cu ei de zece ori.

„- Mulțumesc, soldați! Tonul la cântec!”

Cineva a dat tonul la imnul marelui nostru război sacru – *Treceți batalioane române Carpații* –, și plutonul a pornit cu cântec, în pas vioi, perfect cadentat, ca la paradă, spre platoul de adunare, iar maiorul Făcănarul, așa se numea, dar noi îi ziceam Căcănarul, a rămas cu gura căscată, acolo, la intrarea în unitate, lângă subofițerul de serviciu pe punctul de control, care abia se abținea să nu izbucnească în râs.

După o jumătate de oră, am fost chemat în fața Consiliului Politic al brigăzii. Erau acolo, în biroul secretarului Consiliului Politic, doi locotenent-colonei, doi maiori (Făcănarul și Fieraru), și un căpitan, Urseanu, cel care răspundea de UTC, secretar adjunct cu UTC-ul, asta era funcția lui, un ofițer spilcuit, inteligent, student la litere, la f.f., la Universitatea din București, și, cel mai cel dintre toți, numărul unu în tot și în toate, spaima oricui, colonelul State, comandantul brigăzii.

„- Spune, căpitane, ce-ai făcut și de ce?” tunase acolo, destul de amenințător, vocea colonelului Stafie, secretarul Consiliului Politic, evitând să-mi spună, după formula obligatorie a vremii, „tovarășe căpitan”... Observ, încă odată, că se cam evită cuvântul „tovarășe”, ca

și cum ar fi deranjant sau desuet... Înțeleg să facă asta un veteran oc-togelar, care a cunoscut spiritul nobil al ofițerilor din vechea armată, dar nu și secretarul Consiliului Politic, adică nimeni altul decât comunistul numărul unu al brigăzii... De fapt, comunistul numărul unu al brigăzii este chiar comandantul ei... Dar tot numărul unu este și locțiitorul lui politic, care nu se mai numește așa, ci secretarul Consiliului Politic al Brigăzii... Ca nu cumva partidul și domeniul politic reprezentat de partid să fie în subordine, pe post de... locțiitor...

Nu m-am gândit prea mult la răspuns. Ba i-am trântit-o arțăgos, chiar obraznic, ca și cum m-aș fi simțit foarte ofensat, mai mult, jignit. De fapt, așa mă și simțeam. În alte vremuri, pentru o astfel de întrebare, l-aș fi provocat la duel...

„- Instrucție!”

„- Păi..., așa?!”

„- Dar cum?! - răspunsese eu și mai țăfnos și destul de ris-cant, întrucât era vorba de secretarul Consiliului Politic al brigăzii și de însuși comandantul brigăzii, pentru noi un fel de Dumnezeu și de Sfântul Petru, la care nu ai dreptul decât să te închini.

Mai mult, răspunsese în sintagme, în propoziții răstite, fără predicat. Și arțăgos, nemulțumit, jignit, ofensat și chiar obraznic, ceea ce nu se face de la căpitan la colonel, nici în vremurile bune, nici în cele proaste, în nicio armată din lume:

„- Am făcut instrucția conform programului aprobat. Parcurș de luptă. Cu plutonul. Patruzeci de kilometri, cu tot echipamentul. Armament, lopată, mască, raniță, foaie de cort, costum de protecție antichimică. Fiecare raniță cântărită. Cu cântarul de la manutanță. Să aibă 40 de kilograme. Dacă nu a avut 40 de kilograme, am umplut-o cu pietre, până când a atins greutatea. Toată lumea, inclusiv subse-mnatul, a avut același echipament. Ca la război. Traseul a inclus rezol-varea a 20 de situații tactice, escaladarea liberă a unui traseu alpin, de gradul trei, două lungimi de coardă, la Stânca Diavolului, traversarea unui curs de apă cu mijloace improvizate la fața locului, a canalului murdar de la Abator, fără mijloace, direct prin mizeria de acolo, că așa e și în război, a unui teren infectat, a unor zone noroioase, mlăști-noase și mizerabile, ieșirea din câteva ambuscade, acordarea primului ajutor, transportul răniților, trecerea printr-un baraj de artilerie, arun-carea grenadei, manevre de învăluire și de întoarcere la nivel tactic. Și altele, multe. Timp: 6 ore. Timp record. Niciodată, în cei aproape

zece ani de când sunt comandant de pluton, n-am reușit să realizez cu plutonul un astfel de timp. Acum am reușit! Toate situațiile au fost rezolvate, toate obiectivele îndeplinite. Fără nici un fel de incident. Nici un om n-a fost rănit, nici un soldat n-a abandonat, toți, dar absolut toți, au acționat foarte bine. Iată planul!”

„- Dă-l încoace!” tunase colonelul State, comandantul brigăzii, ridicându-se de pe scaun și apropiindu-se ca un rotweiler de mine, complet nemulțumit de atitudinea mea.

Luase furios caietul de programe din mâna mea, practic, mi-l smulsese, și se concentrase asupra paginilor scrise de mine cu multă migală. Se așternuse liniștea. Cred că celor din Consiliu li se făcuse, de-acum, milă de mine. Cine intra pe mâna lui State era făcut praf, nu se mai alegea nimic din el. Fie ajungea la Vânju Mare, la Topraisar sau la Plenița, adică în acele garnizoane nemuritoare considerate un fel de batalioane disciplinare, pentru proștii, fraierii sau rebelii arma-tei, fie își încheia cariera militară.

State trecea drept unul dintre cei mai bine pregătiți comandanți de brigăzi, i se dusesse vestea, dar era atât de dat dracului, încât nici un ofițer din brigadă nu dorea să aibă de-a face cu el. Nici de bine, nici de rău. Când îl vedeau prin curte, îl ocoleau sau se ascundeau pe unde se nimerea. Toți, fără excepție. Nici chiar secretarul Consiliului Politic nu îndrăzneă să-l contrazică sau să se ia în gură cu el. Dar, curios, mie nu-mi tremurau nici mâinile, nici picioarele și nici vocea.

Mă simțeam chiar foarte sigur pe mine, așa cum nu mi se mai întâmplase niciodată până acum, aici, în acest bârlog al lupilor bătrâni... Pentru că, la urma urmei, nu făcusem nimic greșit. Iar dacă acest rotweiler era chiar așa cum i se dusesse vestea, eu nu aveam de ce să mă tem.

După scurtul meu raport, colonelul State preluase ostilitățile. Ceilalți stăteau în banca lor și așteptau. Eu stăteam în picioare, în fața biroului cu pluș verde și cristal și urmăream ce face comandantul brigăzii cu caietul meu. Căpitanul, cel cu UTC-ul, se uita din când în când la mine și îmi făcea discret un semn de încurajare. Dracul nu putea să fie chiar atât de negru. Cam asta însemna zâmbetul lui încurajator. Noi, toți foștii locotenenți din această brigadă – toți din promoția 1960 – eram prieteni. Prieteni foarte, foarte buni.

State nu avea nevoie de nimeni, nici de ei, nici de părerea lor, nici de a mea, nici de a altora, mai ales când era vorba de instrucție,

unde el trecea drept asul așilor, pentru că fusese mulți ani, o carieră întreagă, spunea el, la șaibă, comandant de subunitate. Era inventiv, nonconformist, rău, rău de tot, dificil, dar foarte priceput. Mie nu-mi era însă frică de el. N-avea de ce să-mi fie frică. Îmi făcusem foarte bine treaba, iar dacă el, comandantul nostru cel mare, cel de la brigadă, Dumnezeu brigăzii, cum i se zice și cum își zicea chiar și el câteodată, când avea el chef să-și zică așa în văzul lumii, era așa cum se spune, n-avea ce să-mi reproșeze. Iar dacă mi-ar fi reproșat ceva, trebuia să fie pe bune.

„- Ce-i cu asta?” îmi arătase el răstit o filă din caietul de programe.

„- Este tabelul cu militarii plutonului și cu aprobarea medicală dată de doctorul Florescu. L-am rugat să-i examineze înainte de efort și după.”

„- Văd că este o filă cu un tabel, nu sunt chior! Dar de ce ai făcut asta?”

„- Era necesar. Nu puteam să supun oamenii la un asemenea efort fără să am avizul medicului!”

Se uitase la mine chiorăș, apoi admirativ, apoi îmi zâmbise, apoi se apropiase de mine, credeam că mă și pocnește, era cu un cap mai înalt ca mine. În fine, am crezut că va începe uraganul. Dar el mă bătuse pe umăr și îmi spusese cu voce liniștită:

„- Bravo, căpitane!”

Ceialți se fuseră acolo, pe scaunele lor, dar colonelul nu-i băgase în seamă. UTC-istul îmi zâmbise din nou, complice, și îmi făcuse un semn cunoscut, cu degetul mare în sus. State avea treabă doar cu caietul meu de programe și cu cele planificate de mine acolo și aprobate de comandantul de companie. Îi plăcea. Era de acord cu mine, pentru că așa făceam noi instrucție în vremea aceea.

„- Schema asta nu-i prea completă, ai și o hartă!”

„- Am.”

„- Și? Aștepti să ți-o cer eu?”

Scosesem harta din porthartă – vreo patru planșe la scara 1:25.000, lipite ca la carte –, unde am trecut, amănunțit, cu creioane colorate, cu explicații, cu tente, cu aliniamente marcate distinct, tot tacâmul, întregul parcurs și fiecare situație în parte. Erau scrise acolo, cu rotring, măsurile de siguranță, pericolele, nivelul de risc, în procente, calculat pentru fiecare situație în parte. Îmi plăcuse tare mult să

fac treaba asta, migălisem la ea o săptămână. În stânga, sus, scrisesem, cu litere frumoase, în tuș, APROB și numele comandantului de companie. Evident, comandantul de companie aprobase exercițiul și semnase acolo, sus, în stânga hărții, între APROB și numele lui. Eram eu independent și tenace, dar nu puteam să trec peste aprobarea comandantului de companie. De fapt, și el era tot cam așa. Ținea la instrucție și ne cerea s-o facem în mod inteligent, creativ și cu efect.

„- Voi nu sunteți căprari cu grad de ofițer. Voi sunteți coloneii inteligenți, de caracter și de valoare de mâine. Poate c-o ajunge vreunul și general, nu zic. Dar să fie un general cu carte, un strateg și un strategist, cum zic francezii, nu un caporal ajuns general... De aceea, aprob orice idee, cât de năstrușnică ar fi, de instrucție inteligentă și dată dracului... Îmi place proiectul tău. Dar ești cam singurul care îl face... Ba mai e și Mihălceanu. Și lui îi place să alerge cu soldații zeci de kilometri...”

Cu o mișcare bruscă, parcă furios, colonelul State îmi luase harta din mână, o desfăcuse însă cu finețe, de parcă era un lucru prețios sau o femeie frumoasă invitată la vals, o întinsese cu grijă pe biroul uriaș al secretarului Consiliului Politic al brigăzii, cu cristal lustruit și sub care se afla o față de masă din pluș verde și începuse să o examineze cu atenție.

Toți ceilalți priveau încurcați, parcă fără rost, și așteptau verdictul. Secretarul Consiliului Politic chinuia un stilou chinezesc dintre cele cu peniță de aur, adevărate bijuterii, în vremurile acelea, ca și azi, de altfel. Și el aștepta tot așa, foarte încurcat și foarte nerăbdător.

„- Ia asta de aici!” țipase colonelul la unul dintre cei doi maiori. Era vorba de mapa de birou, din piele neagră, a secretarului Consiliului, care îl deranja, pentru că nu avea unde să întindă perfect toată harta. Secretarul Consiliului luase imediat mapa și o pusese alături, pe masa de consiliu, unde se aflau ceilalți ofițeri.

După vreo zece minute, colonelul State împăturise încet harta, se apropiase de mine, îmi înapoiase, mai întâi, harta, apoi și caietul, pe rând, ca într-un ritual, și îmi strânsese puternic mâna, privindu-mă în ochi. Avea niște luminițe severe, ca ale unui cer mult prea senin pentru un miez de iarnă mult prea căinoasă. Nu era chiar prea plăcut să le vezi. Te cuprindea înghețul. Dar n-aveam încotro. Și, oricum, iarna, pe îngheț, mai ales noaptea, gerul este direct proporțional cu limpezimea cerului...

„- Bravo, căpitane! Bravo, mă, băiete, bravo! Așa se face instrucția! Bravo! Asta înseamnă să ai grijă față de om, față de soldat: să-l instruiști, nu să-l aiurești cu vorbe și înțelepciuni de doi bani despre tot felul de nimicuri și chiar despre politica partidului! Ținuta se spală, se repară sau se schimbă. Soldatul neinstruit moare. N-ai cum să-l mai reperi. Vorbele nu-l ajută la nimic. Am auzit multe lucruri bune despre tine. Cum stai cu examenele de la facultate?”

Devenise brusc mai uman. Zâmbea frumos. La un moment dat, am crezut că m-am înșelat în privința lui. Și cred că m-am înșelat.

„- Le-am luat.”

„- Felicitări! Ține-o tot așa! Asta-i tot!”

Colonelul Stafie se ridicase și el de pe scaun, ocolise biroul, venise alături de comandat, îmi zâmbise voluntar și îmi strânsese și el mâna. Cu putere, de parcă aș fi obținut o medalie. Nu era un om rău, dar nici nu se putea debarasa de metehnele epocii și de cei câțiva activiști matusalemici moșteniți acolo din vremea comasării studiilor celor care nu aveau niciun fel de studii. Desigur, nu studiile îl fac pe om, ele doar îl cizelează. Dacă au ce să cizeleze. Dar cei de tipul lui Făcănar, din păcate, n-au nici unele, nici altele... Erau doar niște efecte remanente ale unui timp trecut...

„- Acum am înțeles. Bravo!”

Nu i-a prea convenit, s-a uitat chiorâș la maiorul Făcănar, să-l mănânce, și a rămas acolo, în picioare, lângă comandant. Ceilalți s-au ridicat și ei. Apoi comandantul mi-a spus că sunt liber. Am salutat, am făcut o întoarcere de prâsnel la stânga și am ieșit din încăpere nici foarte fericit, nici foarte revoltat, ci, să zic așa, un pic cam cătrănit. Erau și oameni care înțelegeau, care știau foarte bine ce înseamnă instrucția și cum trebuie ea făcută. Dar ăilalți? Ce căutau ceilalți în această instituție unde totul trebuie să fie împins către riscul maxim, unde soldatul trebuie să învețe să lupte, să supraviețuiască, să învingă și, dacă este nevoie, să moară?

Nu era prima situație de acest gen. Mereu aveam probleme cu unii dintre cei care ne controlau și nu prea știau cum s-o facă. Sau o făceau în felul lor, simplist, vulgar și fără sens. Era o vreme când ne pregăteam foarte serios, inclusiv prin lecturarea unui pogon de cărți, pentru fiecare temă, pentru fiecare zi de instrucție. Era ca un fel de încrâncenare în sine, fără vreo miză externă, fără vreun gând la ochii șefului. Nu ne cerea nimeni să creăm instrucția, să căutăm alte forme

și formule decât cele din regulamente și din manualele de metodică. De altfel, nici nu este indicat. Dacă s-ar ieși din repere, reglementări și metodologii, ar fi totul varză. Dar, în război nu mergi cu manualul de metodică în mână. Nici pe frontieră, în timpul misiunilor. De aceea, trebuie să-ți pui mintea la treabă, să ieși din situațiile-șablon și chiar din standardele alea tâmpite – că erau și din astea destule – și să vezi cam cum ar fi lupta cu armele astea noi, inteligente și sofisticate. Era un fel de re-revenire la un normal pe care îl reconfiguram ca pe o descoperire, după cerințele armelor inteligente, după necesitățile instrucției și memoria arhivelor. Dar se ieșea destul de greu din obiceiurile generației anterioare. Și, în general, din schemele-șablon, din obișnuințe, din rutine. Probabil că tot așa va fi și la vremea când noi vom fi ca ei...

...Cu câțiva ani în urmă, trăisem încă una dintre acele multe experiențe jenante de la schimbarea de vremuri. Aproape în fiecare zi, la 14.30, după ce ne întorceam de la instrucție ca vai de noi, oboșiți, plini de praf sau de noroi, transpirați vara și înghețați iarna, și se încheia raportul companiei, locțiitorul politic al comandantului de batalion, care era și secretarul biroului organizației de bază de partid din acea subunitate, un locotenent-colonel spilcuit, cu ochelari de soare și iarna și vara, și ziua și noaptea, pus totdeauna la patru ace, cu pantalonii călcați, nasturii lustruiți și epoleți totdeauna noi, ne aduna în club și îl pune pe un locțiitor de-al său, un căpitan cu tâmple încărunțite, să ne citească ziarul – ziar la care eram și noi abonați –, adică să ne informeze cu ce se întâmplă zilnic prin lumea de dincolo de porțile cazărmii și chiar de dincolo de frontierele României. Apoi, el, secretarul organizației de bază de partid și locțiitorul politic al comandantului de batalion, pleca să-și vadă de alte treburi, numai el știa de care, și ne lăsa pe mâna ajutorului său, un căpitan vârstnic, de pe vremea prezentei sovieticilor, uitat în grad, care avea sarcina să ne informeze cu ce se mai întâmplă în lume, adică să ne citească ziarul. Cam asta înțelegea el prin „a informa”.

El, secretarul BOB, nu-l asculta însă niciodată pe căpitanul sur care primise această însărcinare, pleca înainte ca el să deschidă gura. În ultimul timp, nici nu prea mai trecea pe acolo, pe platou, nici prin club, adică prin sala de ședințe, îl lăsa pe căpitan să trâmbezeze adunarea și să-și facă treaba. Căpitanul striga la noi, la 14.25 fix, de un-

deva de pe scări, când toate companiile se aflau pe platoul de adunare și încheiau bilanțul zilei:

„- Ofițerii comandanți de plutoane, la club!”

Și ne duceam toți acolo unde zicea el. Dacă lipsea vreunul, era vai de el, de cel absent. Îl raporta la toți sfinții. Se mergea până acolo încât cel care întârzia sau lipsea era trimis de comandant la arest pentru asta, după ce, mai întâi era acuzat și apostrofat în fața tuturor ofițerilor din batalion că sfidează linia partidului, că este deviaționist sau chiar trădător. Cuvinte care dispăruseră demult din vocabularul noilor activiști școliți și spilkuiți, dar nu și din limbajul acestor uitați în armată sau tolerați pentru condiția lor de activiști harnici și devotați partidului din vremurile de început. Unii dintre cei vechi, precum căpitanul nostru sur, nu se puteau însă debarasa de ele, de aceste cuvinte ieșite din uz.

Este adevărat, erau doar vorbe, perioada aceea când, pentru un cuvânt, erai condamnat la ani grei de închisoare sau chiar la moarte trecuse, totuși. Nu însă și pentru cei care o slujiseră, pentru cei care erau produsul ei. Din fericire, peăștia rămași din acele vremuri, mai ales după Plenara din 1964, când oficialii români o rupseseră în mare măsură cu tătucii de la Moscova, nu-i prea mai băga nimeni în seamă. Nu mai erau avansați, nu li se mai dădea cuvântul, erau lăsați acolo unde erau să-și facă anii de pensie și să plece sănătoși de unde au venit. Numai că unii dintre ei nu prea înțelegeau că vremea lor trecuse. Așa era și căpitanul acesta uitat, fixist, analfabet, arțăgos și chir penibil. Nenorocirea era că respectivul căpitan cu tâmplesure nu prea știa să citească și, de foarte multe ori, citea cuvinte întregi pe silabe și chiar pe litere. Or, unii dintre noi eram deja studenți pe la diferite facultăți și cei mai mulți citeam cel puțin o carte pe săptămână, dacă nu una pe zi. La început, ne-am amuzat de stăruința lui inutilă și de străduința lui penibilă, apoi tâmpenia asta începuse să ne cam enerveze. Mai mult, pentru a termina tot ce avea de citit, ne ținea și peste program, că așa e în toată România și așa trebuie să fie și la armată, zicea el, nu există nici program, nici repaus, nici familie, nici băutură, nici femei, ci doar datorie și foc continuu, ca la uzină, ca la mină, ca la furnal. Asta trebuie s-o aflați de la mine, fost muncitor metalurgist, furnalist, stahanovist, ce știți voi, filfizionilor!

În cele din urmă, ajunseserăm cu jalba în proșap tocmai la comandament, direct la comandament, iar un colonel de acolo, de la

Consiliul Politic al aceluia comandament, venise în unitate să vadă despre ce-i vorba. Se lămurise foarte rapid, cam în cinci minute, după ce schimbase două vorbe cu căpitanul (de fapt, știa dinainte), și începuse să tune pe toate coridoarele și pe toate canalele sonore de se cutremurau pereții. Făcuse, în final, o ședință fulger, la care ținuse neapărat să nu lipsească, sub nici un motiv, oricare ar fi fost el, nici un ofițer, de la locotenent la colonel, nici comandantul brigăzii, nici ofițerii din statul major, nici cei din Consiliul Politic. Toți trebuiau să fie acolo imediat, să-și lase adică toate treburile și toate hârțoagele și să se prezinte în sala mare unde încăpeau cam 1000 de oameni.

Vorbise numai el, nimeni nu îndrăznise să-l întrerupă, să-l contrazică, să-l aprobe, să dea explicații sau să scoată vreun cuvânt. El se așezase la masa de pe scenă, pe scaunul central, în stânga comandantului și a șefului de stat major și în dreapta locțiitorului și secretarului Consiliului Politic, adică exact pe jumătatea lui cinci, cum glumise el înainte de a începe să tune ca Sfântul Ilie, fără să se ridice în picioare:

„- Unu: fiecare om – aici se includ și ofițerii tineri comandanți de plutoane din acest batalion și din această brigadă –, este unic și irepetabil pe lumea asta! E clar sau nu e clar?! E clar! Doi: bă, tembelilor, cine v-a spus vouă că aveți voi dreptul să vă jucați cu viața și cu libertatea lui, a acestui om unic și irepetabil, care este tânăr ofițer în Armata Română?! Ia spune, domnule căpitan, că tovarășe nu pot să-ți zic, că nu ești decât o jigodie de porc cu jujeu la creier, sau, ca să fiu mai corect, un tâmpit cu tâmple sure, cine te-a învățat pe tine, mă, cretinule, să le citești pe litere ziarul unor ofițeri de foarte bună calitate, unii dintre ei eminenți, olimpici la vremea liceului, absolvenți ai unei școli militare, studenți la diferite facultăți, oameni care citesc o carte pe zi, fala armatei? Cum să-i ții tu, mă, cretinule, după program și să le îndrugi tot felul de ineptii despre focul continuu și condiția ofițerului în armata socialistă? Cine ți-a dat ție acest drept? Când dracului o să scăpăm armata de astfel de dobitoci?! Iar dumneavoastră, tovarășe colonel State, un ofițer adevărat, cel mai bun comandant de brigadă pe care-l avem, aveți tot respectul meu, puneți-i, domnule, la punct pe proștii ăștia, nu așteptați să vin eu de la comandament sau de pe unde mama dracului oi veni, să le dau peste bot acestor mojici care fac armata de rușine! Mă mir că n-au fost dați afară până acum, ca să scăpăm odată de acești prostănaci care-și bat joc de tânăra generație! Știu, ar fi trebuit să facem adunarea asta pe grade etc. etc., dar

proștii harnici n-au nevoie de așa ceva. Generalul Moltke îi considera ca fiind cei mai periculoși, pentru că indivizii ăștia fac parte din categoria ălor care nu au habar de nimic, care nu știu că nu știu. Iar ce știu ei, dacă știu totuși ceva, este absolutul absolut. După mintea lor, desigur. Dincolo de ce știu ei, nu mai există nimic...

Colonelul State îl aprobase liniștit, cu un semn ușor al capului, dar cumva intrigat că habar n-avuse de ce făceau ăștia pe la batalionul de instrucție. Și, mi se păruse mie, parcă un pic jenat și de limbajul mult prea slobod al buldozerului de la comandament, vestit pentru non-conformismul lui foarte incomod pentru toată lumea, de la cei din acel consiliu al comandamentului până la comandanții de brigăzi și chiar mai jos, dar foarte profitabil pentru noi.

Ședința fusese foarte scurtă. Atât cât tunase el. Nu scosese nimeni nici un cuvânt. Era cam cu vreo șapte ani înaintea incidentului meu cu parcursul de luptă. Colonelul de la Consiliul Politic al Comandamentului, Mărăscu Pamfil se numea, secretar adjunct cu organizarea, asta era funcția lui (fusese, tot așa, secretar adjunct, tot cu organizarea, la Consiliul Politic Superior al Armatei), era foarte slobod la gură, se lua în colți chiar și cu ministrul și cu ăia de la CC al PCR, dar nimeni n-avea ce-i face, pentru că el avea totdeauna dreptate, iar vremea dictaturii proletariatului, cel puțin aparent, se mai domolise. La naiba, toți deveniserăm proletari, așa că noțiunea nu-și mai avea rostul... Era unul dintre acei foarte puțini activiști de partid furioși, non-conformiști, autoritari, cu dosar solid, fost ilegalist, uns cu toate alifiile, inteligent, pătrunzător, foarte bine pregătit, cu relații sus, sus de tot, la Împărăție, cu state vechi, cu vreo două facultăți făcute la zi, una de matematică, habar n-am cum și când, dar știa carte, cu câteva cărți publicate, cu o personalitate greu de egalat.

Probabil că, din această cauză, nu putea să urce mai sus de funcția de secretar adjunct, partidul nu dorea un astfel de refractar în fruntea sa, dar nici nu-l putea ignora. Avea nevoie, și la această categorie de trupe, de un buldozer cu diplomă, cu mai multe diplome, de un buldozer dat dracului, de un terminator licențiat în matematică, în economie, în științe politice. Spre binele armatei și al partidului.

Șeful lui direct și nemijlocit, secretarul Consiliului Politic al Comandamentului, îl lăsa slobod, nu-l întreba niciodată pe unde se duce și de ce, ce face, cum face și de ce face așa și nu altfel. Nu-l întreba, pentru că nu era necesar, omul era beton, nu te puteai pune cu

el. Acolo unde era, îi stătea deci foarte bine. În fond, nu-i strica nimănui ca proștii ăștia de prin armată, câți or mai fi rămas – și rămăseseră destui –, să mai fie din când în când scuturați zdravăn... De ochii celorlalți, bineînțeles, pentru că, oricum, de ei, de acești proști-harnici, nu se lipea mai nimic. Măcar așa, de ochii lumii, sau, în orice caz, să se dea un pic de satisfacție și celor inteligenți, inteligenților harnici, furnicilor armatei, celor cu carte, optimiștilor critici, adică noii generații... Mai ales celor tineri. Că ei erau viitorul... Așa se spunea prin toate ședințele de partid sau de care or fi fost...

Asta ni se spunea toată ziua și ori de câte ori venea vreunul de la eșalon: voi, tinerii locotenenți, voi, căpitani, nu noi, ăștia veniți din război, din fabrică, de la coarnele plugului sau de pe unde mama dracului ne-a adunat partidul să facem partid și în militarime, voi sunteți viitorul! Așa că aveți mare grijă cu viața voastră, care nu mai este chiar a voastră, lăsați-o mai moale cu distracția, cu restaurantele și cu femeile, puneți burta pe carte și băgați-vă mințile-n cap!

Nu toți cei vechi erau însă așa. Unii ținuseră pasul, se așezaseră cu burta pe carte, cum ne ziceau ei nouă, adică unii dintre cei care începuseră să înțeleagă rostul și al altor cărți, în afară de cele de poker, în viața ofițerului și, într-un fel, erau în rând cu noi, ba chiar mai buni ca noi, pentru că aveau nu numai carte, ci și foarte multă experiență...

Da, dar nu și spiritul, tinerețea și exuberanța noastră.

...Dincolo de o anumită propagandă de partid, pe care cei mai mulți dintre noi o ignoram sau o acceptam ca pe un dat, așa cum era și cum este și acum, noi toți ne înhămam și ne înhămăm și acum la un efort foarte serios și extrem de important pentru profesia noastră și, la urma urmei, pentru viața noastră. Făceam cu soldații instrucție de calitate, așa cum se face în orice armată care se respectă, și nu ne băteam prea mult capul cu vorbe, cu explicații, cu motivații stahinoviste, leniniste sau liberale. Trecuse vremea lor. Așa cum, în mod sigur, peste vreo jumătate de secol, va trece și vremea noastră.

Chestiunea repunerii instrucției în coordonatele ei firești, științifice și inteligente sau recultivarea spiritului de corp, a demnității și onoarei militare, zdravăn terfelite după război, chiar ucise fără milă de niște imbecili îndoctrinați, a tradițiilor noastre foarte bogate, umilate și aruncate prin gunoaiile noii orânduiri, făcute varză de javrele pupincuriste ale dictaturii proletarietului și, acum, iată, ale socialis-

mului multilateral dezvoltat, infailibil și infatigabil, nu se prea lipea de noi. Noi făceam doar ce trebuia să facem acolo, jos, la talpa armatei. Însă javrele, câte mai rămăseseră, ne deranjau profund. Pentru că javrele sunt totdeauna javre, indiferent de orânduirea socială, de fazele lunii și de starea vremii. Nici noi nu eram ușă de biserică. Mai mereu făceam câte o boacăna.

Începuse un fel de liberalism naționalisto-comunist, destul de ciudat, dar cumva necesar pentru ieșirea din colivie, pentru că avea în vedere, între altele, și repunerea în drepturi a unor valori naționale terfelite și umilite tot de ei sau, în orice caz, sub necrâcnirea lor. Cei de la Institut tipăriseră deja primele dintre cele șapte volume de Istorie Militară adevărată, din care nu lipseau citatele circumstanțiale, dar toată lumea înțelegea de ce sunt puse cuvintele acelea acolo, iar Editura Militară a generat un proiect pe termen lung de publicare a unor colecții importante de știință militară, de strategie, de artă operativă și de tactică, precum și de memorii de război...

În ultimul deceniu, se românizaseră complet regulamentele, manualele, doctrinele. Luasem taurul de coarne și mamutul de urechi, pe cont propriu, cum s-ar spune. Dar cam singurei. Nu eram pe deplin în relații bune nici cu Estul, dar nici cu Vestul. Eram undeva, pe la mijloc, într-un fel de zonă de siguranță strategică pentru propria noastră viață. Mi se părea a fi o încercare destul de temerară, unică în istoria acestei țări, de la Decebal încoace, un fel de iepuraș care își declară, în pădurea lumii, egalitatea cu ursul, dar, știu eu, poate chiar ne merge...

Încet, încet, reveneam însă acasă. Găseam geamurile cam sparte, pereții cam nevăruți de ani buni, ușa stricată, păienjeni peste tot, mizerie și buruieni, dar era casa noastră numită România și Armata Română. Mă bag și eu, în fiecare zi, la chestia asta patriotică, îmi place să fac treabă, să scriu, să produc cuvinte scrise, că de spus nu prea mă omor cu verbul, sunt încă timid și cam îndoielnic în privința adevărilor unice, sublime și eterne... Adevăurile astea ideologice unice și unilaterale nu-mi plac și nu fac casă bună cu ele, nici ele cu mine, pentru că nu există, sunt provenite dintr-o ignoratio elenchi...

„- Las-o mai moale, bătrâne, prea te ambalezi, lucrurile astea sunt ceva mai complicate, mult mai complicate, vreau să zic și să-ți zic, ca să afli și tu, decât entuziasmele astea ale tale copilărești și simpliste, ca ale unui sugar care primește gratis lapte de la mă-sa, de

doi bani și propagandistice peste măsură, îți vine greață ... Sunt atât de penibile încât nici curcile nu au chef să mai rădă de ele. Și nici curcanii să bolborosească. Ca să râzi, trebuie să ai cap și, mai ales, să ai și de ce. Ca șef de promoție, ar trebui să știi și tu măcar atâta lucru!”

„- Chiar ai vrea să neg evidența?”

„- Hai, mă, lasă!... Mă tem că tu nu prea vezi sau, și mai rău, nu prea înțelegi evidența asta de care faci atâta caz. Te cramponezi prea mult la ce ai citit tu prin cărțile acelea greu de înțeles chiar și pentru cei care le-au scris... Dar sună interesant: Școala de la Marburg, cu Cohen și Natorp, Școala de la Baden, vrei să-l aduci neapărat pe Rickert la București, în Secția Cultură a Consiliului Politic Superior al Armatei... Să le demonstrezi ăloră că valorile sunt unice și indivizibile, că nu sunt conflictuale, că nu fac războaie și că folosirea lor pentru a justifica ideologiile și faliile este o mare greșeală, o mare păcăleală și un mare neadevăr... Te ascultă dracu cu astfel de vorbe! Hodoronc, tronc! Numai de Rickert al tău n-au ăia chef! ăia au niște treburi foarte concrete și foarte pământene – case ale armatei, festivaluri, cântece de cătanie, biblioteci, afișe, filme de instrucție sau de propagandă, creații etc. etc. – și nu dau doi bani pe teoriile astea care-ți sucesc creierii. Nu toți cei de acolo sunt absolvenți ai facultății de filozofie, ca tine și ca Radulian, și nu agreează filosofia acolo unde gândirea nu prea contează, ci doar procedura. Legea e lege și pentru secția cultură a ministerului! Legea societății de azi, a societății în care trăiești și tu, asta vreau să-ți spun. Nu se fluieră nici măcar în bisericile comunismului, biserica n-are de-a face cu fluieratul..., nici cultura cu filosofia ta idealistă și greu de înțeles. Acolo, în biserici, cântă doar popii. Și, evident, nu se cântă „Am douăzeci de primăveri...” Și nu prea tare, dar suficient de tare încât să-i audă toate babele surde, dar care aud perfect doar ce le convine. Nu se potrivește! Asta vreau să-ți bag în cap. Lumea nu este otova. Sunt șanțuri peste care nu se poate trece, oamenii și organizațiile lor sunt cam ca particulele care se agită în acel lichid despre care scria Brown... Se agită, se amestecă, par o nouă entitate, vor să aibă chiar și o nouă identitate, probabil, una de sinteză, dar nu sunt ceea ce par să fie, nici ceea ce se crede că sunt; sunt doar o amestecătură, nu se combină, nu-și pierd identitatea inițială și nici nu se pot transforma în OZN-uri. Nici chiar matematica nu este perfect lineară... Nici ea nu poate să treacă peste anumite

linii, peste anumite margini... Și ea mai are meandre de-alea de-ale ei, date naibii, pe care nu le înțeleg decât ei, făcătorii de ecuații și de fel de fel de formule și de modele care-ți fierb neuronii și-ți fac creierii moț, adică matematicienii, și nici ăia toți...”

„- Și ce-i cu asta? Unu și cu unu vor face totdeauna doi!”

„- S-o crezi tu! Vor face doi, numai dacă sunt de aceeași teapă. Sau numai formal. Altfel, nu. Și numai cantitativ. Calitativ, nu. Calitativ, fac doar unu plus unu. Și atât. Dar ar cam trebui să gândești lumea cu capul tău lăsat în pace și să înțelegi mai bine ce ai scris în lucrarea aia de licență de la Facultatea de filosofie despre regulile intelectului... ale lui Descartes. Adică să te îndoiești de adevărurile astea absolute și prea esențiale care se trâmbițează prin lumea de azi. Așa cum s-au trâmbițat și în cea de ieri. Și aici, dar și prin alte părți... Nici alții nu sunt mai cu moț, fii sigur. Să te îndoiești, omule, asta trebuie să faci! Asta ți-a spus și Norica, dar mai frumos, mai filosofic, mai cu perdea. Că, de, o femeie frumoasă și, pe deasupra, și foarte inteligentă, nu poate vorbi decât frumos și cu măsură. Să nu iei totul cum se prezintă, pentru că, zicea Exupery, scriitorul care-ți place ție cel mai mult, esențialul rămâne invizibil pentru ochi. Caută și tu altceva, alte instrumente, ochii nu sunt totdeauna îndeajuns, mai cu seamă când ai orbul găinilor, fără să prinzi de veste că-l ai. Ești filosof, nu?”

„- Sunt doar un umil absolvent al unei facultăți de filosofie...”

„- Și asta nu ți-i de-ajuns ca să încerci să vrei să poți să vezi și să te îndoiești de adevărurile mai mult decât absolute pe care le propagă și ăștia, de pe aici, mai mult egoiști și fripturiști decât comuniști, dar și ăilalți, cei de dincolo de linie, cei mai mulți dintre ei afațerști fără scrupule și fără nici un fel de principii, în afară de cele ale banului? Crezi că este vreunul mai breaz? Gândește-te la criza din 1929-1933, la război, la NATO și la Tratatul de la Varșovia, la Mackinder și la Spykman, la Conea al nostru și la Iorga... Toată floarea... Pune-i pe toți într-o căciulă, agită-i și trage-i pe rând la papagal. Vei vedea că nu e mare deosebire între ei. Vei vedea că toți sunt cam la fel. Toți vor să aducă ceva acolo unde nu este loc decât pentru altceva.”

Pe dracu!

„- Dar știi foarte bine că mă îndoiesc de foarte multe lucruri... Că nu bag mâna în foc pentru nimeni și pentru nimic...”

„– Știu, dar nu este de-ajuns. Sunt mărunțușuri. Trebuie să te îndoiești de toate, pentru a ajunge la esență... Să te îndoiești chiar și de esență, pentru a ajunge și mai sus, la nimicurile cele mai esențiale din esența esențialului cognoscibil...”

„– Na-ți-o frântă! Și care ar fi aceea?”

„– Aceea ce?”

„– Esența! Esența esențială a esențialului cognoscibil?!”

„– Dacă aș ști, aș fi în locul tău, iar tu n-ai mai bate câmpii cu încrederea asta oarbă în revenirea la un drum atât de cenușiu, pe care nu mai crește nici măcar iarba... Gata! Vulcanul a erupt și s-a stins! Cenușa s-a epuizat și s-a depus. Poate va mai erupe odată, dar nu acum, ci peste o altă mie de ani...”

Ego-ul acesta al meu sau al cui o fi cam are dreptate. Sunt mult prea numeroase necunoscutele, pentru a fi cât de cât sigur că am încheiat cu brio un drum și că, de-acum, ne așteaptă, cu flori și cu lauri, un final cu un arc de triumf cât Everestul, dincolo de care dispare un zid și apare o lumină, ca în romanul lui Eugen Ionesco, *Singuraticul*, singurul lui roman. Nu apare nimic, totul este așa cum a fost, cum a rămas și cum va fi mai mereu. Marile spectacole ale lumii, atunci când au loc, sunt, de fapt, catastrofe...

La drept vorbind și la o adică, se pare că începe un alt drum și se profilează o altă nouă învățătură. Unul care poate fi mai cu zvâc sau mai cu nimic. Habar n-am! Nu cred în prefaceri de-astea radicale și durabile. Să zicem că trebuie să înveți să faci ce ai învățat că ar trebui să faci. Dar poți fi oare sigur că așa și numai așa se poate? Că asta și numai asta este singura cale? Știu doar că, odată cu ultimul drum, se termină și ultima clipă de viață. Asta ar fi, poate, unica învățătură care contează... Uite că, vrând să mă îndoiesc de toate, tocmai ce am elaborat o propoziție categorică despre unica judecată care contează! Bravo, mie!

Aproape toate conceptele acestea de îndeostulare necesară și nemaipomenire comunistă, care se vehiculează astăzi prin ziare sau prin documentele oficiale, îmi produc o stare de disconfort, de revoltă furioasă și chiar de neputință dezarmantă și umilitoare... Nu pentru că ideile n-ar fi generoase, iar principiul egalității între oameni, promovată de toate religiile și de toate utopiile din lume, ar fi unul inacceptabil (oricum, oamenii nu sunt egali, fiecare individ este unic și irepetabil pe planeta Pământ), ci pentru că până și acest principiu ge-

neros și utopic a fost confiscat de niște indivizi care sunt și vor fi toată viața un fel de regi comuniști cărora, în loc de „majestate”, li se zice „tovarășe”. Iar voința lor, legitimată de un concept egalitar, este de fapt exercitată mai mereu în cadrul unui concept autoritar, chiar dictatorial.

Perversiune politică de cea mai joasă speță! În pofida anilor mulți de educație proletară, antiburgheză și anticapitalistă, nu poți să accepți această dictatură a unor cocoțați pe spinarea națiunii și pe mormanele de ostași morți în războaiele țării, care au legitimat România de azi. În numele egalității și al echității.

Egalii de azi din fruntea țării sunt tot atât de ridicoli și de tragici ca mai marii de odinioară care mergeau cu pâra și cu peșcheșul la Înalta Poartă. Nu știu dacă Înalta Poartă avea nevoie de persoana lor, dar pâra și peșcheșul nu erau de aruncat...

Privite așa, principial, mi se par inacceptabile, umilitoare, sub demnitatea unui om și a unei nații. Dar, poate, așa au reușit să supraviețuiască. Și ei (cei care au reușit) și țara.

N-ai cum să simți respect față de o asemenea mascaradă. Simți doar furie. Sau aversiune. Sau durere. Dar eu, ca individ revoltat, nu pot schimba nimic. Sunt ca un fel de Don Quijote, dar fără cal, fără sabie, fără Sancho și fără mori de vânt. Pot doar să-mi imaginez... Nu pot să protestez, pentru că n-am nici cum și nici unde, în piața unei republicii socialiste nu se fac proteste – că de aceea este socialistă, nu? –, ziarele nu publică proteste, iar pentru a scrie o carte de protest, o carte adevărată, cu sute de pagini citibile și credibile, am nevoie nu doar de un curaj nebun și de o motivație foarte serioasă, de care, slavă Domnului, nu duc lipsă, ci și de o foarte bună cunoaștere, de o cultură uriașă a domeniului, de verbe, de înțelegerea corectă și consistentă a ansamblului, dar mai ales a subtilităților, de experiență îndelungată, de argumente de piatră. Și nu sunt prea sigur că le am...

Și, oricum, nu doresc defel ca, în locul îmibuibaților comuniști de azi – ilegitari și paradoxali –, să vină alți îmibuibați, alți hămesii, alți hoți și alți pungași care să fure avuția națiunii și să se transforme peste noapte în stăpâni ai milioanele de români deveniți ipso facto slugile lor. Adică așa cu au fost mereu. Pentru că, îmi dau seama, acesta este jocul puterii și al veacurilor de luptă pentru putere și dominanță strategică, de la noi și de peste tot...

Dominanță strategică..., ce cuvinte mari! Am, poate, foarte multe argumente, unele chiar de piatră veche, granitică vreau să zic, dar și foarte multă ceață în jur, de nu se vede prea clar nici om cu om, nici munte cu munte. Nu cred că sunt pregătit să scriu o carte despre astfel de lucruri, chiar dacă îmi place scrisul și petrec ore în șir în fața unei coli de hârtie, pe care o umplu cu o mulțime de cuvinte despre ceea ce cred eu că este lumea asta absolut sublimă și absolut ticăloasă... Sunt, poate, doar la anii când nu reușesc să mă îndoiesc în suficientă măsură nici de adjectivul sublim, nici de adverbul sublim, nici de ambele.

Nu poți trăi însă numai din îndoială, trebuie să ai și unele certitudini, măcar una, două. Și ale mele, toate, se cam clatină. Chiar dacă sunt șeful promoției... Sau poate că tocmai de aceea...

Știu că scrisul este sau trebuie să fie mai mult decât atât. Sunt chiar convinși și de posibila șubrezenie a unora dintre convingerile mele cele mai categorice. Deși cred că nu mai am de multă vreme așa ceva. Nu îndrăznesc să citesc cuiva, unui prieten sau unui om oarecare ce scriu, mi se pare că nu sunt îndeajuns de elaborat, că nu ajung cum trebuie la esența cuvântului pe care îl scriu, la acea esență către care tind eu. Cuvântul de care vorbesc eu aici, Cuvântul cu C mare, îmi rămâne încă exterior în multe privințe. Sau eu rămân în exteriorul lui, nu știu. Ca un fel de struț care își bagă capul în nisip, deși, din câte se știe, struțul nu face așa ceva. Uneori și mie îmi vine destul de greu să citesc ce scriu. Iar când o fac, dacă o fac, refac totul.

Mă simt stingher în fața cuvântului scris, mă simt chiar un pic vinovat. Mă simt ca și cum aș fi în fața unei femei foarte frumoase pe care o cunosc de multă vreme și o admir, dar pe care încă nu îndrăznesc să o privesc în ochi. Pentru că se află în exteriorul meu, dincolo de mine. Și este prea luminoasă pentru ochii mei, deși are și o componentă în mine însumi, în gândul meu și, poate, într-un fel, și în suflul meu.

Dar drumul acesta spre cuvântul bine scris este, pentru mine, încă fluid, mult prea fluid... Încă mă simt ca și cum aș fi intrat fără voie în curtea unui necunoscut, în curtea unui prinț. Citesc foarte mult, citesc în fiecare zi, am deja câteva mii de cărți în bibliotecă, scriu în fiecare zi, dar nu mi se pare suficient. Facultatea de filosofie mi-a deschis gândul, dar abia acum îmi dau seama cât de departe sunt

de cunoașterea lui și a profunzimilor din el și de dincolo de el... Și de dincoace...

Poate că toate acestea sunt mine sensibile, plantate pe un câmp periculos și ar trebui să nu mă abat de la drumul cel bătătorit, de la drumul drumurilor, adică acela pe unde merge toată lumea, ca într-un fel de curgere firească spre undeva...

Dar nu doar despre mine vreau să vorbesc eu aici... Nici doar despre generația mea. Nici eu însumi, nici generația mea, nici motivațiile acțiunilor care se fac sau nu se fac nu-mi sunt prea bine cunoscute. Trăiesc doar în tensiunea lor și în misterul lor, dacă pot să spun așa, iar acest adevăr generează în mine, dincolo de orice reper frumos, o curiozitate parcă vinovată și, în același timp, o revoltă... O revoltă fără rost și fără efect... o revoltă care mă face să mă simt ca un ac într-un car cu mărăcini...

2.

...Îmi aduc aminte că am de înapoiat cuiva, unei profesoare faimoase, câteva exemplare din *Revista de Filosofie*, pe care le-a împrumutat de la biblioteca facultății pentru mine. Și, se înțelege, dacă le-a împrumutat, trebuie să le și dea înapoi, în termenul rezonabil stabilit, habar n-am care o fi acela, că n-am întrebat-o. Și nici ea nu mi l-a spus. Am rugat-o, prin telefon, să facă treaba asta pentru mine, și nu m-a refuzat. Aveam mare nevoie să citesc niște articole despre suficiența filosofiei și insuficiențele gândirii filosofice, ca și cum filosofia nu ar fi știința și, mai ales, arta de a gândi. Ulterior, adică imediat ce am dat telefon și am primit acceptul, mi-am dat seama că nu se face să rogi o profesoară universitară să-ți aducă ție, un oarecare, niște reviste de la bibliotecă... Dar numai profesorii și personalul facultății le pot împrumuta, ceilalți le pot citi doar acolo, în sala de lectură. Data viitoare, n-o s-o mai fac. Mă simt cumva vinovat față de ea. Nu sunt chiar căzut din lună, n-am dat buzna, mi-am căutat cuvintele, am rugat-o frumos, mi-am cerut scuze că îndrăznesc, iar ea mi-a spus că nu-i nicio problemă, că-i face chiar plăcere și că se bucură când cineva citește filosofie. Bine ar fi dacă și toți profesorii de filosofie și toți asistenții și nu doar unii ar fi atât de interesați de această revistă!

E o profesoară care-și iubește meseria, care are vocație pentru gândirea filosofică, ceea ce mi se pare destul de interesant, fiind vorba de o femeie. Nu că aș avea eu, eu cel cu gândul la toate, în vreun fel, vreo prejudecată – că n-am –, dar femeile sunt, de regulă, ceva mai sensibile la altceva decât la lucruri prea abstracte, cum sunt ideile filosofice; ele au, de cele mai multe ori, așa cred, alte opțiuni decât bărbații ochelariști, șobolani de bibliotecă, nu-și bat capul cu Hegel sau cu Bertrand Russel, caută ceva mai ca chipul lor, adică mai frumos, mai plăcut, mai armonios, mai nesofisticat sau mai altfel sofisticat, mai în acord cu firea lor de flori care înobilează lumea și sufletul.

Asta nu înseamnă că femeile nu sunt sofisticate, nici că ar fi prea simpliste, Doamne ferește! Dimpotrivă, unele sunt al naibii de complicate, de inteligente și de sofisticate! Înseamnă doar că sunt ceva mai „pământene” ca unii dintre noi, ceilalți, care nu suntem femei. Oare, așa o fi?! La urma urmei, și asta este tot o prejudecată. De ce ar fi femeile mai puțin abstracte ca noi, bărbații?! Probabil pentru că au copii de făcut și de crescut, detaliile esențiale ale vieții căzând pe umerii lor. Dar nici asta nu mi se pare un argument imbatabil. Mai trebuie să fie și altceva, mult mai subtil și mai delicat... Care ține, probabil, de gena lor sau de rolul pe care îl au sau pe care și-l asumă în complexitatea și abstracțitatea lumescă...

O iau încet, pe jos, trec prin fața Academiei Militare și cobor cu frână de genunchi prin parcul din zona laterală a Academiei – Romniceanu se va redenumi acest parc ceva mai târziu, într-o nouă epocă a unei renașteri românești ciudate, unsuroase și pătrătoase –, în cartierul de vile Cotroceni.

Este o după-amiază de toamnă timpurie. Frunzele de platan din parcul de pe Dealul Țăcăliei, au început să ruginească și să cadă. Am acasă o colecție întreagă de astfel de frunze de toate mărimile. Le-am pus pe birou, sub cristal. Mă opresc în parc, mă așez câteva minute pe o bancă de pe traseul meu de alergare, sub deal, lângă rondoul cu o arteziană fără apă. Toamna este un anotimp ruginit și cam singuratic, dar care mie îmi place mai mult decât foarte mult. Îmi aduce aminte de mine...

Ajung la vila profesoarei, la timpul potrivit, urc pe niște scări înguste, în spirală, ca într-o suitoare din mina de la Petrila, la etajul unu și, înainte de a apăsa pe butonul soneriei, mă mai gândesc încă

odată dacă este sau nu este momentul potrivit să deranjez. Chiar dacă vizita mea a fost precedată de un telefon și de acceptul ei, se cade să fiu politicos chiar și cu gândul despre ea. Poate că, între timp, o fi intervenit ceva, o fi la curs, poate o fi plecată la vreo conferință, poate o citi sau s-o odihni...

De fiecare dată când urc aceste scări, am o ușoară strângere de inimă. Mi se pare că este cam mult pentru mine, că nu sunt încă pregătit pentru un dialog cu o profesoară de această talie, că o rețin de la treburile mult prea importante, în fine, că lumea ei nu este consonantă cu lumea mea, că singurătatea ei – așa cum mi-o reprezintă eu, deși am aflat foarte puține lucruri despre ea, dar știu că este foarte singură – este, poate, altfel decât singurătatea mea, una de tip izolaționist, non-conformist și inactual. Se înțelege, eu nu sunt deloc singur, am familie, prieteni, colegi, oameni apropiați. Dar, în adâncul meu, așa mă simt. Nu găsesc aproape nici un reper care să nu-mi dea sentimentul golului, al spațiului care nu acceptă umplerea și nici evadarea din imensul gol, din această imensitate fără repere și fără conținut. Probabil, nici nu nu-l caut suficient. Probabil că doar îl mimez. Sau mi-l imaginez. Efortul ar fi prea mare, iar rezultatul ar fi prea mărunț, prea neînsemnat, prea neimportant.

Totuși, las gândurile pe scări, ca pe niște galoși pe care nu știu dacă-i mai găsesc la întoarcere, îmi iau inima în dinți și sun. O singură dată. Timid. Soneria înțelege. Și păstrează discreție. Mi se deschide. Este chiar ea. Într-un halat de casă albastru închis, albastru de Prusia, cu flori albe. Îmi zâmbește familiar. Camera este ticsită de cărți, de reviste, de manuscrise. Este un loc în care nu te simți stinger. Un fel de sală de lectură dintr-o bibliotecă foarte bogată. Încăperea, destul de spațioasă, cu două ferestre, are însă și ceva al ei, ceva care trece dincolo de interesul cărții. Nu-mi dau seama ce, poate doar un gând de-al meu despre o încăpere cunoscută, dar nu chiar foarte bine, ci doar așa, în liniile ei generale. După ce pune florile albe de crin (pe care i le-am întins, cred, cu destulă stângăcie) într-o vază albastră, tot albastră, totul este albastru aici, chiar și pereții au culoarea cerului, mă invită să iau loc. Cunosc camera. Cunosc și scaunul acesta comod pe care, cu doi ani și jumătate în urmă, m-am așezat de atâtea ori. Aduceam, potrivit înțelegerii, fiecare capitol din lucrarea de licență, ea arunca o privire, apoi îmi spunea să revin peste câteva zile pentru a discuta asupra conținutului. Era perioada în care îmi finali-

zam teza de licență la Facultatea de Filosofie, „*Problema metodei la Bacon și Descartes*”, iar ea era îndrumătoarea acestui efort al meu dintr-un final care valora, pentru mine, cât piramida lui Keops pentru istoria lumii antice. Reveneam, de fiecare dată, cu emoție. Oare oi fi scris bine?! Norica Neagu, pe atunci profesor universitar la aceeași facultate, adică la Facultatea de Filosofie din cadrul Universității din București, era una dintre mințile strălucite ale catedrei de Istoria filosofiei. Se specializase, spuneau unii, în Filosofia clasică germană, pentru că avea cap de neamț sau de evreu neamț. Ce asociere!

Era deosebită. Cunoștea șase limbi străine și trecea drept una dintre valorile indiscutabile ale acestei instituții. Mai mult, era o femeie foarte frumoasă, extrem de exigentă – cei de la zi spuneau că este o evreică deșteaptă, frumoasă și dată dracului –, cu o ținută mândră și o faimă de luptătoare amazoniană. În realitate, ea nu era decât o olteancă foarte frumoasă, foarte afurisită și foarte sclipitoare. De aceea, de câte ori ajungeam în fața ei, mă simțeam ca un melc în fața unui cal de curse, sau ca un Trabant în fața unui Mercedes. Nu eram nici una nici alta, ci doar un ins care avusese șansa să cunoască o profesoară de excepție, o femeie sclipitoare și un om deosebit, de mare caracter. În puținele cuvinte pe care le schimbam cu ea, nu mă simțeam umil, nici timid, ci doar confortabil. Avea un mod special de a vorbi de la egal la egal, de a crea punți sigure de comunicare.

Nu știu dacă ea sesiza această stare a mea, dar avea grijă să mă facă să nu mă simt ca un idiot într-o Academie, nici ca un bou în fața unei porți foarte noi și foarte frumoase. Ba, odată, în timpul discuțiilor despre conținutul lucrării mele de licență, către finalul discuțiilor noastre, îmi spusese, cu voce joasă, aproape șoptită, conspirativă, că este impresionată de seriozitatea mea, de cunoștințele pe care le-am acumulat, de lecturile mele. Îmi mai spusese că sunt inteligent și cu măsură, că se bucură că m-a cunoscut, că ușa casei ei și a bibliotecii ei este totdeauna deschisă pentru mine...

Cuvintele astea mișcă și un pietroi din Calea Plevnei, dar un om ca mine, care, de-a lungul celor șase ani de studii filosofice, ciTEAM în fiecare zi două-trei ore, iar trei nopți pe săptămână nu le umpleam cu somn, ci tot cu lecturi. Era prea multă nevoie de lectură și de cunoaștere în mine, trupetele care alerga, în fiecare zi, un traseu de 18 kilometri și în fiecare săptămână, maratonul, avea nevoie și de altceva, de o hrană mult mai consistentă și mai durabilă pentru gând.

Într-o altă zi dintre acele lungi zile-nopți de trudă pe manuscrisul tezei mele de licență, tot către final, se opriase asupra unui citat pe care-l subliniasem cu roșu și îmi spusese doar atât: „Citatul nu este rău, merge, vreau să zic, dar eu nu cunosc acest filosof. Va trebui să vi-l asumați.”

Era un citat dintr-un filosof cunoscut. De ce oare mi-o fi spus că nu-l cunoaște!? Acesta a fost primul gând. Nu știam ce o fi înțeles ea, atunci, prin „nu cunosc acest filosof”, dar am realizat cam care ar putea fi semnificația propoziției și ce anume ar putea înțelege ea, o profesoară specializată în așa-ceva, prin verbul „a cunoaște”.

Admirația mea pentru această profesoară faimoasă s-a amplificat exponențial. Chiar și în acel domeniu unde suntem sau putem fi mari specialiști, există sau pot exista lucruri importante pe care nu le cunoaștem îndeajuns pentru a le afirma sau nega. A o spune însă unui student este un act care dezvăluie o sinceritate nobilă, cu efect foarte puternic asupra celui care învață cum să învețe și, mai ales, cum să se comporte cu ceea ce a învățat, cu ceea ce știe și cu ceea ce știe că nu știe. Nu știu dacă ea se gândise la toate acestea, sau mi-o spusese așa, pur și simplu, în sensul „Fii atent ce faci, eu nu sunt mămica ta filosofică! Ar trebui să-ți iei cunoștințele la purtate și să faci din ele coșuri de idei pentru târgul cu de toate sau doar un copac pentru sufletul tău care n-are nevoie de nici un fel de târg pentru a exista, ci doar de un drum pentru a pleca... Sau pentru a rămâne...”

Nu știu, poate că, la vremea aceea, aveam nevoie și de o mămică filosofică, de vreme ce generasem un astfel de avertisment... Sau poate că nu. Nu-mi place să fiu tutelat. Am nevoie de libertate.

La ultima întrevvedere, când îmi spusese că lucrarea este bună și poate fi multiplicată, pare-mi-se, în cinci exemplare, copertată și predată la Secretariatul Facultății, discutasem îndelung despre situația din acel moment de prin târg și chiar de prin țară. Fusesse o discuție mai altfel ca de obicei, despre de toate – valori, oameni, economie, obiective industriale, unele dintre ele ridicate cu furca, fără rost economic, ci doar de dragul de a fi făcute și de a exprima aura grijii „genialului” conducător față de clasa muncitoare, lipsă de măsură, megalomanie, adevăruri deturnate sau lăsate să se deterioreze ca o casă părăsită... –, despre singurătate și prăbușiri, despre gând și despre viață.

Interesant este că ea nu se avânta în raționamente negativiste sau în judecăți categorice, nu se lamenta, nu se enerva, așa cum fă-

ceam noi, ceilalți, când vorbeam, destul de deschis, nu în dodii, despre aceste lucruri, ci păstra o anumită măsură. Vorbea natural, aproape uniform, simplu, ca la o cafea, cam cum se vorbește pe coridoarele facultății, chiar familiar, fără etichete și judecăți categorice, fără trimiteri nu știu unde, fără argumente filosofice și apeluri la Kant, ci doar cu o îngrijorare măsurată și foarte atentă. Nu cu prudență, ci cu realism. În acele momente, figura ei era ca a unui interlocutor obișnuit – poate doar puțin îngrijorată – și extrem de comunicativă.

Era pentru prima dată când vedeam cu ochii mei și auzeam cu urechile mele cam cum erau și cam cum gândeau ei, magiștrii, profesorii universitari, cei aflați pe treapta cea mai de sus a prestigiului științific și recunoașterii de către noi, ceilalți, a valorii intelectualului autentic.

De fapt, nu era chiar pentru prima dată. De-a lungul celor șase ani de studii și de examene multe și de tot felul, fusesem de nenumărate ori martor la exprimarea directă sau voalată a acestor gânduri. Și chiar părtaş. Era un timp al exprimării destul de directe și de deschise a insuportabilității grandomaniei și ineptiilor sistemului, atâtea câte erau – și erau destule –, ale unui mecanism ce devenise din ce în ce mai fixist, mai timorant și mai lipsit de logică și de argumente științifice, scăpat parcă din matca lui, din logica lui, și lăsat sau împins să o ia razna, pe o miriște a nesiguranței, aroganței a bla-bla-ului și a prostiei.

Practic, toate examenele, chiar și cele care țineau de regim, erau golite de politizări penibile, de banalități și de sloganuri. Vremea lor trecuse. Cel puțin, în acest interval de timp de șase ani, când am fost eu student. Pe unele dintre ele le-am cunoscut în modul cel mai direct posibil, adică în sala de examinare sau în sala de curs. Pe altele le-am aflat mai târziu, mult mai târziu. Sau le-am înțeles mult mai târziu. Dar, toate, absolut toate, erau expresia unui prea-plin devenit insuportabil.

Într-o vară, parcă prin anul trei, eram la un examen de Economie politică, partea socialistă. Punctul doi de pe biletul tras de papagalul sfios, uneori, mai norocos, alteori mai puțin norocos, dar totdeauna curios al degetelor mele – degetul mare și cel arătător – se referea la efectele măsurilor de ameliorare a fondului funciar. Nu puteai să spui orice, trebuia să te referi la aceste măsuri. La punctul unu referitor la infrastructuri, răspunsesem destul de bine. Profesorul zâm-

bise de vreo două ori, mai ales la calculele mele sofisticate, nu mă întrerupsese niciodată și, după vreo zece minute, îmi făcuse semn că este de-ajuns, că s-a lămurit de ce am eu prin scăfârlie în legătură cu acest subiect și că pot să trec, dacă sunt amabil, la punctul doi. Trecusem. Dar nu prea știam cum să abordez problema. Era o perioadă ceva mai liberală, în care se permiteau și nuanțări critice, unele chiar de profunzime, dar nu știam ce fel de om este profesorul, ce-i place și ce nu-i place să audă. Iar la un astfel de examen nu poți să-ți asumi riscuri inutile. Dacă tratam neortodox subiectul, adică așa cum îl gândeam, făcând apel la niște cunoștințe destul de serioase ale mele din știința economică, ar fi putut să mi-o taie brusc: „Domnule, dumneata nu citești documentele de partid și de stat? Unde naiba te trezești?! Te-am întrebat eu care-i părerea dumitale și ce zic teoreticienii lumii despre asta? Nu mă interesează! Citește-le și să vii la toamnă!” Dar nici nu puteam să repet ca papagalul ce scriau ăia acolo prin programele lor de îmbunătățiri funciare, întrucât nu prea credeam total în ele și, în plus, citisem o grămadă de lucrări, sute de pagini, făcusem un referat și niște studii pe tema aceasta și discutasem cu o mulțime de specialiști din domeniu (ingineri, tehnicieni, cercetători științifici, țărani unși cu toate alifiile pământului), care aveau serioase rezerve în legătură cu eficiența unora dintre aceste măsuri. Pe unele le aprobau, le găseau o oarecare legătură cu adevărurile pământului, dar pe altele – pe cele mai multe – le criticau deschis, chiar prin unele publicații. Sau îi înjurau pe ăia mari de se speriau căpriorii de la casele acoperite cu șindrilă (cu șită) și cu cuiburi de viespi.

I-am răspuns, destul de prudent, că programele sunt generoase, măsurile par a fi de mare anvergură, nu se mai poate face agricultură cu plugul tras de boi, fără tehnologie și fără irigații, dar unele dintre efectele acestora pot fi și chiar sunt discutabile. „Adică?” m-a întrebat el, privindu-mă peste ochelari. Am ales calea directă, cea a invocării unor situații pe care le știam foarte precis: „Să luăm, spre exemplu, Balta Greaca...”

Vorbisem, în continuare, cred, foarte atent, chiar stresat, cu destul tremur în voce, de cantitatea anuală a recoltei de porumb obținută în urma desecării bălții și cultivării suprafeței respective cu porumb, dar și de volumul de apă refulat din Dunăre și captat odinioară de această baltă (când era baltă) la vremea revărsărilor, acum scăpat pur și simplu de sub control, de efectele inundațiilor și revărsărilor

din zonă, de cantitatea de pește pe care o dădea fosta baltă într-un an, de valoarea peștelui în comparație cu cea a recoltei de porumb, de ecosistemul care fusese schimbat și chiar distrus, de dezechilibrele create prin această desecare și de toate celelalte, foarte multe la număr... Cu cifre, cu fapte, cu calcule. Trecusem apoi, cu curaj, la efectele dezastruoase asupra pădurilor produse de uriașul consum de lemn de către numeroasele combinate de industrializare a lemnului... „Nu neg importanța lor, dar sunt prea multe și mănâncă, într-un ritm infernal, pădurile țării, pentru că de import de lemn n-am auzit... După calculele mele, cam în cincizeci de ani, dacă nu chiar mai devreme, se duc naibii toate pădurile importante ale țării, iar efectele vor fi dezastruoase, întrucât se schimbă regimul pluvionar și bulversează rânduielele naturii...”

Vorbisem, cred, aproape o oră, ceea ce, la un astfel de examen, nu era ceva chiar foarte obișnuit. Mă înfierbântasem, mi se uscaseră gura, trecusem la tablă, făcusem calcule, demonstrații... Mă ascultase atent, nu intervenise deloc, mă lăsase în pace, zâmbise de câteva ori pe sub mustață, iar eu luasem act, dar, din atitudinea lui, înțelesesem că sunt pe subiect.

În final, îmi ceruse sec carnetul pentru a-mi pune nota, ceea ce, în vremea aceea, însemna că ai trecut examenul. Apoi, cu carnetul meu de note în mână stângă și cu stiloul în mână dreaptă, mă privise din nou, lung, peste ochelari și adăugase succint, în treacăt: „E bine că apelați la știința economică, e bine că vă îndoiiți de unele lucruri, că gândiți cu capul dumneavoastră și că nu luați drept adevăruri absolute tot ce se scrie sau se spune... Dar, cu măsură. Principala caracteristică a omului care citește este îndoiala, urmată de... argumente și de demonstrație. Mă bucur pentru dumneavoastră. Ați lut examenul. Bravo!”

Eu părăsisem foarte mulțumit sala, iar el continuase cu următorul, cam în aceeași termeni... Nu știu dacă profesorul era un non-conformist, nu fusesem niciodată la cursurile lui, era însă foarte realist și, cum se spune, cu picioarele pe pământ. Nu-i păsa de sloganuri, nu-l impresionau lozincile, nu făcea sluj... Pe toți cei care vorbiseră fără cuvintele lor îi picase...

...Norica Neagu se așază de partea cealaltă a mesei. Lumina ferestrei îi cade pieziș pe obrazul drept, generând un efect de scurgere în sus sau de prelungire a unei străluciri reflectate parcă de o apă ne-

liniștită. Are trăsături foarte fine, delicate, tușate parcă de un pictor romantic. Aici, în raza aceasta de lumină filtrată de fereastră, frumusețea ei angelică pare doar un accesoriu discret pus cu grijă pe un chip profund, care învăluie o existență complicată, poate chiar tragică. Nu știu de unde îmi vine ideea aceasta, ca un blitz, dar este foarte puternică. În clipa următoare, această impresie dispare, ca și cum n-ar fi fost, și, în fața mea, rămâne o femeie comună, aproape familiară, suplă, de o frumusețe tulburătoare, dar care nu tulbură, ci liniștește. Pe mine însă mă inhibă.

- Am aflat că ați terminat Academia Militară, îmi spune.

Are o voce de catifea pe care o asociez, habar n-am de ce, cu un parfum de cafea la nisip. Nu cred că o cafea la nisip are un parfum diferit de celelalte, nu m-am gândit niciodată la asta, poate doar ceva mai pătrunzător, dar aceasta este asociația pe care o fac în timp ce ea spune câteva cuvinte despre mine, pe care nu le rețin. Parfumul de cafea la nisip este, pentru mine, solid, discret și elegant...

...Îmi aduc însă aminte de ultima mea seară la Ada-Kaleh, la ce mai rămăsese din ultima cafenea, după ce populația insulei fusese evacuată, moscheea golită de covorul ei de 500 de kilograme și de alte obiecte de valoare, fabrica de țigări părăsită, la fel și cea de bomboane și de rahat. Fusese evacuat și pichetul de grăniceri, și localitatea, adică locuitorii de pe insulă, dar mai rămăseseră câțiva oameni pe acolo, prin zonă, ca niște arbuști, nu-mi dau nici acum seama din ce motive. Probabil cu treburi de-ale fostelor lor case sau de-ale obștii. Insula fusese casa lor milenară... Chiar dacă, așa cum se spune, era, pe vremuri, o casă de vămuire. Vremurile se schimbă mereu. Și nu tot ce a fost ieri rău este și astăzi tot rău. Acum, după finalizarea barajului de la Porțile de Fier, urma să fie copleșită de apele îndiguite și puse sub un control strict, ale Dunării, în zona Porților de Fier...

Unii dintre locuitorii insulei plecaseră direct în Turcia – statul român le aprobase asta, habar n-am de ce, dar cred că era normal să le aprobe –, alții se mutaseră într-un nou sat, undeva lângă Drobeta Turnu Severin, pe fostul aeroport, în vecinătatea unui sat-cartier al orașului, Dudașul Schelei. Ba chiar în acest sat li se făcuseră și lor locuințele de care aveau nevoie. Sus, pe platoul învecinat cu cel al aeroportului, chiar sub deal.

Eu mă aflam acolo, pe insulă, cu niște treburi grănicerești. Cu-treierasem insula în lung și-n lat, apoi, spre seară, înainte de a mă ur-

ca în barcă și a reveni la mal, cu unul dintre acei luntrași vestiți, mă așezasem, pentru câteva clipe, la o masă de la o fostă cafenea, care mai avea doar un singur scaun. Era într-o poieniță, printre catacombe, lângă o căsuță cu ferestre mici și perdele vișinii, unde fusese cândva, îmi aduc aminte, multă animație. Aici, turcii din insulă beau ceai din niște pahare drepte și înalte, vorbeau românește și jucau rummy, iar noi, ceilalți, neinsularii, dar care ne aflam cu fel de fel de treburi prin insulă, cafea la nisip. Vream să mă odihnesc puțin sau, mai precis, să mai arunc o privire, de pe loc, de la o fostă cafenea, asupra acestor locuri care-mi fuseseră și care încă îmi erau atât de dragi. În zilele următoare, insula urma să fie cuprinsă de apele lacului de acumulare de la Porțile de Fier I, pentru că barajul se terminase, iar ecluzele și turbinele acestei lucrări care constituie o mândrie națională trebuiau să intre, în câteva zile, în funcțiune. În zilele următoare, eu aveam să privesc fenomenul umplerii lacului, de sus, de deasupra Orșovei Noi, de la mânăstirea Sfânta Elena, ridicată acolo de Pamfil Șeicaru, în amintirea luptelor din Primul Război Mondial, locul în care el, jurnalist de mare prestigiu, dar și ofițer de rezervă al Armatei Române, mobilizat, devenit comandant de companie, primise, împreună cu soldații lui, botezul focului...

„- Domnul căpitan dorește o cafea?”

În fața mea, se afla o fetiță brunețică, de câțiva anișori, poate cinci, poate șase, poate șapte – probabil, șapte sau opt, pentru că avea o rochiță de școlăriță, din cele confecționate standard dintr-un material în pătrățele mici, care se purtau pe vremea aceea de către fetițele din clasele elementare –, sociabilă și bucuroasă. În plus, avea niște ochi de cer. Dar nu ca ai unei adolescente, plini de pasiune, ci ca ai unui copil, plini de lumină. Cred că nu mai văzusem niciodată în viața mea ochi atât de luminoși. Sau poate că lumina din insulă îi făcea așa... Pentru că insula era vestită prin efectul pe care-l avea asupra luminii ochilor albaștri. Sau candoarea copilăriei.

„- Da, domnișorică frumoasă, aș dori o cafea. Dar de unde știi tu, îngerașule, că eu sunt căpitan?”

„- Cunosc gradele militare. Mi le-a spus mami.”

Între timp, apăruse și mami... Era, spre surprinderea mea, o veche cunoștință, din vremea primilor ani petrecuți de mine și de câțiva colegi de promoție – cincisprezece la număr, toți locotenenți,

la vremea aceea – în garnizoana militară din Orașul Rozelor. Ca să vezi cât de mică e lumea, uneori!

De-a lungul ultimilor opt ani, majoritatea colegilor de promoție plecaseră pe la alte unități. Ca la armată, te duci unde ești trimis, nu unde vrei tu să ajungi. Eu rămăsesem acolo, un fel de veteran al foștilor ofițeri tineri din garnizoană... Comandant de pluton timp de zece ani, adică de la gradul de locotenent la cel de căpitan... Apoi, trecut un pic și prin statul major, pe la Biroul Operații. Mami – pe prenumele ei de-atunci, din tinerețe, Melisa – era, la acea vreme, o fată foarte frumoasă, cu ochii fiicei ei, dar parcă nu chiar atât de luminoși. Din când în când, dar foarte rar, trecea și prin cercul nostru, al tinerilor locotenenți, dar nu mi se părea prea accesibilă. Cel puțin, pentru mine. Avea un ceva al ei, tandru, dar și un ceva distant și misterios, un fel de poartă de sticlă fumurie, prin care nu se vedeau decât norii. De fiecare dată când îndrăzneam să o privesc sau să îi adresez câteva cuvinte, mă trecea un fior de zile mari. Cred că mă temeam de ea. Crescusem și învățasem numai între băieți. La liceu, la școala militară, la unitate, cam peste tot. Nu cred că îndrăznisem vreodată să privesc mai mult de două secunde o fată în ochi. Eram foarte timid cu fetele. Până într-o seară, când am luat-o de mână și am invitat-o la dans...

...Mă privise, acolo, în poienița aceea din Ada-Kaleh, cu o masă și cu un scaun, în ultima seară înainte de inundarea și scufundarea vestitei insule, cu un fel de surprindere plăcută, sau, mai degrabă, cu un fel de duioșie bucurasă. Era aceeași, dar parcă se mai maturizase în cei 8-9 ani de când n-o mai văzusem. Dar duioșia aceasta bucurasă chiar i-o cunoșteam. Mă mai privise odată așa. Demult, demult, într-o zi în care eu alergasem maratonul – alergasem maratonul pentru ea și ea știuse asta, era felul meu de a mă bucura de o relație – și chiar reușisem să termin cursa, după trei ore și jumătate de alergare. Mă așteptase, acolo, la intrarea în stadion, și mă privise tot așa, probabil bucurasă că am reușit să termin cursa aceea infernală și că ajunsesem primul, absolut primul, primul și ultimul, chiar dacă alergasem numai eu... Sau, poate că tocmai de aceea...

Era rândul meu ca, în poienița din insulă, să mă ridic ușor de pe scaun și s-o privesc, tot așa, cu o uimire duioasă, ca și cum ea ar fi alergat, acum, pentru mine, maratonul, maratonul ei, și eu să fiu foarte plăcut surprins de apariția ei:

„- Tu, aici?!”

„- Au trecut anii... Îți aduc imediat cafeaua și mai stăm de vorbă, dacă ai ceva timp... Nu te-ai schimbat prea mult...”

„- Nici tu...”

„- Nici eu...”

...Ies din amintiri. Profesoara mă privește cu oarecare înțelegeră. Cel puțin, așa mi se pare mie. Probabil că mi-a ghicit nostalgia. Și ea a fost cândva, acolo, pe insula aceea care a dispărut, ulterior, sub apele celui mai mare lac de acumulare din țară și de pe Dunăre.

Mi-a vorbit odată, în timpul dialogurilor noastre pe marginea lucrării mele de licență în pregătire, despre vizita ei în Peștera Topolniței, la schit, în Clisură și pe Insula Ada Kaleh. Îmi aduc aminte că, înainte de acest gând al meu, mă întrebasese ceva despre Academie și calitatea mea de absolvent. Îi răspund simplu:

- Da, am absolvit-o în acest an, cu câteva săptămâni în urmă.

- Este un fel de a doua facultate, nu?

- Este o instituție de învățământ militar superior cu tradiție, singura de la noi și una dintre cele mai vechi din Europa. A șasea, în ordinea înființării lor.

- Mă bucur pentru dumneavoastră și vă felicit! Am auzit că ați fost șef de promoție. Măcar acolo să ne menținem, cât mai putem, valorile și respectul...

Ultimele cuvinte le pronunță aproape șoptit.

- Nu mi-a fost prea greu. M-am dus acolo după șase ani de studii filozofice foarte serioase și foarte profunde...

- Știu. Știu că ați fost un student foarte bun, că ați pus mult suflet, că ați citit mult, că ați luat în serios toate cursurile, toate examenele, inclusiv pe cel de licență, că ați citit toată colecția *Revistei de filosofie*, toată bibliografia... Și mă bucur pentru dumneavoastră...

Nu știam ce să-i răspund. De unde știa ea aceste lucruri?! Mă uitam peste umărul ei, undeva către geam, mai precis, către un raft din bibliotecă, exact pe titlul unei cărți voluminoase, îngrijite, cu suprapertă. Apăruse de câțiva ani prin librării, reeditată în limba română, „*Critica rațiunii pure*”. Immanuel Kant... O cumpărasem și eu. Și, în plus, o citisem din scoarță în scoarță... De două ori, ca să înțeleg bine cea mai profundă lucrare de cunoaștere a cunoașterii scrisă până atunci.

Era la curent cu evoluția mea, ceea ce însemna că, în mod surprinzător pentru mine, își mai aducea, într-un fel, aminte de mine și

că scurta noastră colaborare din timpul pregătirii și susținerii lucrării mele de licență nu-i produsese disconfort și cu atât mai puțin un gând nepotrivit. Era o femeie completă, foarte inteligentă, aparent, sofisticată, dar, în realitate, simplă și fără prejudecăți, dar cu un simț al măsurii care te copleșea și te intimida. Apoi ea a continuat să vorbească despre mine, ca și cum, în cei șase ani, m-ar fi cunoscut îndeaproape.

- ...O știi de la colegii mei cu care ați dat examene, examene destul de grele, câțiva v-au lăudat prin catedră, ceea ce este cam rar pe la noi... Succesul de acum confirmă...

- Au fost opt ani de învățătură destul de frumoși pentru mine, poate cei mai frumoși. Sunt, într-un fel, și anii generației mele. E drept, un pic cam întârziați, dar mai bine mai târziu decât prea târziu... Este o etapă în care trebuie să începem să punem foarte serios mâna pe carte. Și să nu ne mai oprim. Sper să nu fie prea târziu...

- La ce vă referiți?

- Ați spus-o dumneavoastră mai înainte... Mă refer la viața noastră, mai exact, la posibilitatea ieșirii, măcar prin cultură, din superficial, din sloganuri, din gigantismul acesta economic cu picioare de lut, din slugărnice, din grandomanie și din dictatură... Academician dr. ing., savant, chimist de renume mondial, care, probabil, nu știe bine prea bine nici formula metanului – oricum, vorbește în analcoluri –, apoi plecăciunile pe care le fac oamenii de știință în fața unui analfabet, parodia aceasta în care trăim, după atâția ani de la război și atâția ani de pace, ca într-un spectacol de prost gust, unde nici cuvintele parcă nu mai au și nu mai pot avea tot înțelesul lor din dicționare...

- Sunteți cam naiv, dar..., mă rog, nu e prea rău... În fond, unii dintre naivii ăștia au schimbat lumea... Aveți dreptate... Acest Voitec, un om de carte, un om valoros și onorabil, ar putea să-l mai tragă din când în când de mânecă și să-i spună că o ia razna... Măcar pe el, că ea, oricum, n-ar înțelege... Probabil că l-ar asculta, nu știu...

- În antichitate, marii comandanți militari chinezi, spre exemplu, când plecau la război, luau cu ei, pe post de sfătuitori, savanți. Fiecare ordin pe care urma să-l transmită un general armatei, pe timp de război, era mai întâi discutat cu acești oameni de carte... Până și acolo, în campaniile militare atât de dure și de primitive ale antichității, erau consultați oamenii de carte... Nu se poate fără ei, fără oamenii de carte...

- Am citit asta undeva. Aproape toți cei cu drept de decizie consultau oamenii de știință. Din toate timpurile, între gândirile de orice fel a existat o consonanță...

- Sincer, eu credeam că perioada anilor '950 a fost demult depășită... Acum nu mai sunt chiar atât de convinși... După anii aceștia ultimi de liberalism de după '964, parcă ne-am întors din nou înapoia gardurilor cu sârmă ghimpată și a câmpurilor de mine care încep să ni se pună iarăși la frontierele cunoașterii... Noroc că, la facultate, porțile libertății spiritului au rămas încă deschise... Și cred că nu se mai pot închide...

- Așa a fost acum câțiva ani, în vremea, destul de bună, să zicem, când erați dumneavoastră, generațiile celor șase ani de studii, studenți. Acum nu mai este așa...

- Poftim?! Ce vreți să spuneți?

Îmi dau seama că am sărit calul, că m-am adresat nepoliticos unei doamne pe care nu numai că o respect, dar chiar cred în valoarea ei ca profesor, ca filosof și ca om. Am citit tot ce a scris și cred că vom avea, în persoana ei, un continuator elegant și profund al lui D. D. Roșca, al lui P. P. Negulescu, al lui Noica...

- S-a cam terminat cu liberalismul gândirii și la filosofie, continuă ea, cu voce joasă. Sunt și acolo o mulțime de oameni care bat din călcâie, fără să înțeleagă prea bine de ce o fac, ca să vorbesc în termenii dumneavoastră militari, care apără socialismul, ateismul, dogma și artificialismul acesta primitiv peste măsură, fără să le-o ceară neapărat și în mod expres cineva, ca și principiile cu care ei, acești oameni instruiți, profesori universitari, evident că nu pot fi de acord. N-au cum să fie de acord cu așa ceva. Am un exemplu foarte proaspăt. Unul dintre cele devenite cam multe. S-a petrecut acum câteva zile, sunt deja foarte afectată de cele întâmplate.

Face o scurtă pauză, ochii i se întunecă puțin, semn că întâmplarea chiar a afectat-o serios, apoi continuă:

- Un student din anul patru, de la filosofie, de la zi, a fost dat afară din facultate, pentru că era baptist. S-a întâmplat în urma examenului de ateism. Știți că, în facultate, în afară de istoria religiilor etc. etc., în afară de ceea ce se învață la Istoria filosofiei, mai există încă o materie, deja anacronică, fără obiect, care se cheamă Ateism. La acest examen, studentul de care vorbeam – un tip foarte studios și foarte bine dotat pentru gândirea abstractă – a dat un răspuns docu-

mentat, pentru care a primit nota 10. La examenele obișnuite, de sesiune, această notă este foarte rară în facultatea noastră. Profesorul a rămas uluit și l-a întrebat, între altele, de unde știe atâtea lucruri despre religii și despre argumentele credinței. Nu cumva este practicant? Studentul i-a răspuns sincer că este baptist. Profesorul a luat foc, a început să tune, i-a făcut raport și a cerut conducerii facultății și conducerii Universității ca studentul să fie exmatriculat imediat și necondiționat, întrucât există, spunea el, o profundă incompatibilitate între profilul pedagogic al facultății de filosofie și practica religioasă, neagreată în statul socialist și cu atât mai puțin în școală. A fost o dezbatere furtunoasă, prima de acest gen din Facultate. Cel puțin de când sunt eu aici. Foarte mulți profesori, de fapt, marea lor majoritate, i-au luat apărarea studentului, mai ales că, înainte de a intra în facultate, acesta fusese muncitor, avea, deci, origine sănătoasă, era studios, foarte serios și, cum spuneam, foarte dotat pentru gândirea filosofică. Și la mine a luat 10, iar eu nu prea acord această notă. De fapt, n-o acord deloc. A fost o excepție. Cel mai înverșunat susținător al exmatriculării era chiar profesorul său, cel care-i dăduse nota 10 la examen, dar pe care o retrăsese, el însuși fiind, cu mulți ani în urmă, absolvent al Facultății de Teologie... Ca să vezi!... Bietul student a fost exmatriculat, pentru că era baptist... Ca de obicei, nu s-a supus la vot. Decizia a fost luată de conducerea Universității...

Se așterne o liniște apăsătoare. Chipul ei frumos este marcat, acum, de trăsături dure, aproape dureroase. Cel puțin, așa cred. Pentru ea, o profesoară extrem de exigentă, spaima studenților, o astfel de situație pare a fi intolerabilă. Este o situație împotriva gândirii filosofice, în care libertatea reflecției se combină cu rigoarea detaliului, a raționamentului. Una este credința și alta știința. Nu toți profesorii din școală sunt sau trebuie să fie neapărat atei.

Absurdul este creat de această antinomie. Pe de o parte, libertatea credinței, garantată de Constituție, și, pe de alta, o presupusă incompatibilitate dintre calitatea de student la filosofie, care urmează să fie profesor de filosofie la liceu sau la facultate, și apartenența acestuia la o confesiune (dintre cele legale, recunoscute de biserică și acceptate de statul de drept), chiar dacă religia este separată de stat și de politica acestuia. Potrivit regulilor sistemului, în care, cel puțin formal, există, totuși, libertatea credinței, garantată prin Constituție, religia nu are ce să caute în sistemul educațional, adică în școală. Și eu

sunt de acord cu asta, nici eu nu mă dau în vânt după spusele unora dintre preoți, dar de aici nu trebuie să rezulte că oamenii n-au voie să creadă în Dumnezeu. Facultatea de filosofie, care are profil pedagogic, pregătește, deci, profesori de filosofie, îndeosebi pentru învățământul liceal și pentru cel universitar..., unde nu se studiază religia, ci istoria religiilor, istoria filosofiei, doctrinele economice, economia politică, sociologia, curentele sociologice, logica, pedagogia, psihologia, etica, estetica, teoria cunoașterii, fundamentele matematicii, epistemologia, materialismul dialectic, socialismul științific, ateismul etc....

- Cred că este un abuz! Îmi dau eu cu părerea.

- Sigur că este un abuz, pe care, de voie, de nevoie, acceptând doctrina, pot să-l trec în rândul celorlalte abuzuri, unele grosolane, pe care le face sistemul. Și chiar să-l înțeleg. Dar îmi este foarte greu să înțeleg și să accept atitudinea profesorului, el însuși, așa cum am spus, absolvent al Facultății de Teologie, prin care a distrus cariera unui om inteligent, capabil și foarte cinstit, fără s-o facă măcar dintr-o convingere solidă... Sincer, este colegul meu, dar nu-l înțeleg... La urma urmei, școala nu te educă să fii împotriva lui Dumnezeu, ci pur și simplu nu se ocupă de acest subiect, îți lasă ție libertatea să crezi sau să nu crezi în Dumnezeu...

Pe profesorul respectiv îl cunosc și eu. Și încă destul de bine. Am dat cu el același examen de Ateism, precum și pe cel de Istoria filosofiei antice, din anul întâi. În ceea ce-l privește, mi-a rămas în memorie o scenă cel puțin penibilă. La unul dintre aceste examene, cel de Istoria filosofiei antice, nu și-a dezlipit nicio clipă ochii de genunchii uneia dintre colegele noastre – o balerină foarte frumoasă și foarte bine construită, care venise la examen cu minifustă. Îi căzuse Platon. Probabil îl știa foarte bine, pentru că era foc de inteligență... Oricum, pe el nu-l interesa ce știa ea. I-a dat doar nota maximă...

Discuția se prelungește, Norica este foarte afectată de întâmplarea pe care tocmai mi-a povestit-o, dar, mai ales, de lipsa de verticalitate a unora dintre colegii săi, despre care nu discută cu mine, dar despre care am aflat și eu câte ceva. În discuția cu mine – o discuție lineară și fără vreo miză – ea păstrează o anumită măsură.

Pe Norica Neagu n-o cunosc prea bine, nu știu prea multe lucruri despre ea, în afară de ce se vorbește prin târg, dar cele câteva luni – ultimele din anul șase, cât a durat pregătirea lucrării de licență,

sub îndrumarea ei – mi-au creat o impresie foarte puternică, deși nu mi-au redus aproape deloc nici timiditatea, nici complexul destul de serios pe care-l am când mă aflu în preajma ei. De aceea, sunt foarte atent la nuanțe. În această seară, discutăm foarte multe lucruri – sper să nu i se fi montat microfoane prin casă – și, încet, încet, îmi dau seama că teribila Norica este o femeie foarte pământească, care știe al naibii de bine, mult mai bine ca mine, tot ce petrece prin târg, prin facultate, prin țară, prin vecinătățile noastre și, mai ales, peste hotare, în marile capitale ale lumii, în universități, în institutele de cercetare, în agora...

Într-un târziu, dar nu prea târziu, când cred eu că este momentul potrivit, îi mulțumesc pentru dialog și ospitalitate și mă retrag. Îmi împrumută, pe timp nelimitat – „puteți s-o țineți cât aveți nevoie”, îmi spune –, o carte (*Être et Temps*), a lui Heidegger, la care m-am tot holbat toată seara, o carte de talia capodoperei kantiene, *Critica rațiunii pure*, pe care o am în bibliotecă, mă ajută să-mi fac un abonament la *Revista de Filosofie*, îmi mulțumește pentru vizită, mă conduce până la capătul scărilor și îmi spune că s-ar bucura dacă i-aș mai călca pragul cât de des pot, dacă îmi dau voie treburile, noile mele atribuții din noua mea condiție de truditor pe câmpul culturii, și evident, dacă-mi face plăcere.

Sigur că treburile îmi dau voie. Trebuie să-mi dea voie. O astfel de relație nu este o corvoadă, ci un privilegiu. N-o să discut cu ea doar despre Stuart Mill și despre epoca victoriană, nici despre Kant sau despre Schopenhauer, domeniu în care ea este, poate, cel mai mare specialist de pe la noi, nici despre zânele tuciurii din Ferentari, nici despre sistemul de încărcare automată existent pe tancul T-72, intrat de o vreme și în dotarea Armatei Române, sau despre Racheta R-300 și despre „surdo-mușii” care o mânuiesc foarte, foarte bine (la toate tragerile din Uniune cu acest material au luat calificativul maxim), mijloace de luptă ținute la mare secret, dar pe care le găsești descrise amănunțit în oricare dintre revistele specializate din Occident. Vom discuta, probabil, despre tot ce pot să discute doi sau mai mulți oameni care trăiesc cum se trăiește azi, în același spațiu, în aceleași complicate întrebări, în tot felul de răspunsuri și în același spirit...

Nu știu dacă voi da neapărat curs, în zilele și săptămânile viitoare, acestei invitații. Noul meu loc de muncă îmi va cere, probabil, multe lucruri de care eu habar n-am, sau, cine știe, poate-mi va cere

mult mai puțin decât mă aștept eu să-mi ceară și, mult mai rău, mă va obliga să fac ce nu-mi place sau, pur și simplu, nu-mi va cere nimic.

Îmi mulțumesc mie însumi pentru acest privilegiu și îmi promit că am să mă folosesc în modul cel mai rațional posibil de el, pentru a cunoaște mai bine școala filosofică românească și, evident, pe cea germană, unde Norica este numărul unu în materie. Știu că o cultură filosofică temeinică nu se poate asimila doar din dialog, ai nevoie de lecturi numeroase, de trudă pe textele care au schimbat lumea, dar și de o anume vocație. Pentru că, în lipsa acesteia, după ce citești trei fraze din Hegel, adormi... Oare, am eu o astfel de vocație sau încerc și eu, ca mulți alții, marea cu degetul și lumea gândirii profunde cu o idee așa, generală, pe care mi-am făcut-o dintr-o trebuință sinceră (sau doar din snobism) în cei șase ani de studiu?! Voi vedea.

3.

...Măine, în zori, îmi voi lua traista în băț și voi face prima mea deplasare în teren, după absolvirea Academiei Militare și încadrarea la Secția Cultură. Am fost încadrat pe o funcție de colonel. Desigur, colonel la minim, adică din clasa de salarizare 16, pe o scală de la 16 la 21, mi se pare. Mie îmi e de-ajuns. Ba chiar prea mult. Sunt maior abia de un an. Solda mea ar trebui să fie de maior nu de colonel și cu atât mai puțin de general. Chiar cred în acest imperativ, nu fac paradă de modestie. Sunt obișnuit cu greul, cu efortul nenormat, cu deplasările lungi și complicate – și înainte de Academie, am lucrat într-un comandament unde erau la ordinea zilei misiunile lungi în afara garnizoanei, cu săptămânile și chiar cu lunile –, dar fiecare nou drum își are începutul lui. Iar mie îmi plac drumurile. De mic sunt învățat cu ele.

Cele mai puternice amintiri din copilărie sunt legate de praful șoselei din vale, din drumul spre Mușetoi, unde aveam un pogon de pământ foarte bun, de luncă, pe malul stâng al Oltețului, de drumurile prin pădurea nesfârșită, de drumul de câțiva kilometri buni, peste deal și prin Valea lui Dan spre școală, de drumurile cu oile, pe Valea Boroghilei, pe la Curmături, prin Seci, pe la Poiana Întăită, pe sub ghiozuri..., niște locuri cu păduri întunecate, dar cu lumini atât de frumoase în inima mea.

Dar, mai ales, îmi aduc aminte de mersul desculț, prin praful șoselei. De dimineață, înainte de ivirea zorilor, când ne duceam spre locul nostru de la Mușetoi sau spre cel din Seci, mama și cu mine, cu noaptea în cap, amândoi desculți, cu sapele pe umăr, cu ulciorul de apă și o legăturică cu ceva de-ale gurii în mână, praful șoselei era umed și rece, uneori doar înviorător. Se strecura printre degete, ca o cenușă, mângâia piciorul desculț și încă fierbinte. Ne feream să mergem însă pe unde era prea mult praf, pentru că nu știi niciodată ce se află sub făina albă a drumului, luminată, la acea oră din preajma dimineții, doar de stele și de efectele razelor difuze ale lunii. Dar stelele și razele lunii nu luminează cu adevărat praful de pe drum. Te ajută doar să distingi drumul...

De aceea, preferam să mergem pe acea parte a drumului care avea mai puțin praf. Totuși, nu puteam ocoli prea des porțiunile cu mult praf. Era încă întuneric. Stelele și razele lunii generau doar o luminiscentă rece, cu iz cosmic, care nu putea pătrunde în întunericul cenușiu din vecinătatea zorilor, ci doar permitea ochilor să creadă că pot vedea drumul.

Tălpile ne erau bătătorite și călcâiele crăpate și ne aștepta o zi întreagă de dat cu sapa... Dar și întoarcerea acasă, seara, la apusul soarelui, când toate curțile erau pline de oameni și de viață...

O iau în pas grăbit spre casă și las gândul să hoinărească prin amintiri și prin aceste ultime zile. Știu foarte multe lucruri, dar, în ceea ce privește viața de zi cu zi, colegii, târgul, femeile și „afacerile”, nu știu mai nimic, de fapt, habar n-am. Probabil că, până să aflu de la viceamiralul Pricop că în minister există o secție de cultură și că ea se află în componența Consiliului Politic Superior al Armatei, habar n-aveam de o astfel de structură. Sau, poate că oi fi auzit eu câte ceva, pentru că nu trăiam chiar cu capul în nori, dar niciodată nu mă gândisem în mod serios că voi lucra cândva într-o astfel de secție.

...Secția Cultură. Suna frumos, atunci când, în sfârșit, am aflat și am înțeles și eu că există totuși așa ceva și în armată. Auzisem eu câte ceva, dar nu aveam o idee prea clară despre ce face și ce trebuie să facă o astfel de structură în cadrul Ministerului Apărării Naționale, sub tutela Consiliului Politic Superior al Armatei, deși eu însumi mă ocupasem, vreun an, la o brigadă, și cu achiziția de cărți, pare-mi-se prin fondurile alocate la art. 25. În general, nu am o părere chiar foarte bună despre clivajul dintre cultură – așa cum o văd și o înțeleg eu,

în calitatea ei de pivot al civilizației, ca ansamblu de valori – și instituția militară, cea specializată în apărarea țării în caz de război și, evident, în pregătirea țării pentru un eventual război. Ce treabă are cultura cu războiul, în afară de acel *Inter arma silent muze* ?!

Se vorbesc și se scriu multe despre cultură – există câteva sute de definiții ale culturii pe care le-am parcurs și eu în facultate, atunci când am studiat filosofia culturii –, dar încă nu m-am gândit în mod foarte serios la relația dintre cultură și instituția militară, dintre cultură și soldat. Este vorba de cultura de masă, adică de cântec, joc și voie bună pentru militarii Armatei României, sau mai este și altceva? Altceva ce?... Sincer, această asociere de termeni foarte diferiți în percepția comună – armată și cultură – mi se pare un fel de nucă în perete...

Și acolo, în Consiliul Politic al unei brigăzi, unde am lucrat câteva luni, și aici și acum, n-am fost și nu sunt prea convins că asta înseamnă cultură. Nu sunt mai deloc, dar n-are sens să exprim neconvingerea asta, pentru că, deși toată lumea este de acord cu mine, niciunul dintre noi nu se ocupă de așa ceva. Adică de exprimarea convingerii neconvingerii. Știu însă că, la inspecții și controale, unitățile și garnizoanele sunt cotate și la capitolul Activitate Culturală. Asta înseamnă să ai o casă a armatei, un fel de cămin cultural, în care se fac baluri, cenacluri literare, cercuri de dans, de pictură, de muzică, de împletituri de nuiete sau de brodat ii, în care se alcătuiesc niște formații artistice de amatori din talentele garnizoanei care prezintă niște spectacole destul de îndoielnice, oricât de bine puse la punct ar fi etc. Cultura, în viziunea mea de dinainte de a face parte chiar din cei care o diriguiesc, însemna altceva. Însemna zeci de cărți scrise, pictură valoroasă, teatru profesionist autentic, creație, valori adunate în timp, adică patrimoniu... Totuși, unitățile continuă să-și facă formații artistice ale trupeților și ale cadrelor și familiilor acestora, iar unele dintre ele chiar au ajuns în faza finală a festivalului național „Cântarea României”.

Dar, dacă încerc să analizez mai în detaliu acest sentiment de îndoială, încep să înțeleg că am dreptate doar pe jumătate. Și nici pe jumătatea aia în întregime. Oamenii – chiar și trupeții sau căprarii – au uneori nevoie să-și descrețească frunțile, să-și caute și alte aptitudini decât cele necesare pentru a trece pista cu obstacole în barem sau sub barem, a alerga pe câmpurile de instrucție și prin poligoane, a

merge sute de kilometri pe jos și de a trage cu pușca, cu tunul sau cu racheta...

Comandanții și cei de prin statul major au, în general, o părere foarte proastă despre făcăturile astea, zic ei, care înseamnă activitate culturală de masă. Îi încurcă la planificare, le iau o grămadă de ore dintre cele care ar putea fi rezervate instrucției, scot militarii de la program când se apropie etapele Festivalului și se intensifică repetițiile, dar dacă așa este linia partidului, așa să fie... Ei nu se pot opune. Nici n-au cum, nu-i întreabă nimeni și nu-i ascultă nimeni. Mai izbucnește câte unul, câte un șef al vreunui birou al operațiilor sau al pregătirii de luptă, sau și-și, în fața unei hărți care nu se mai termină, sau pe coridor, la o țigară:

„- Ăstora le arde de brigăzi artistice și eu nu-mi văd capul de treburile! Peste două luni, mergem la tragerile de luptă cu batalionul și ei, ăia de la Comitetul de Partid bat câmpii, fac afișe și spectacole, iar ăștia doi de la PL, Frunzescu și Iliescu, se gândesc doar la repetiții și la Casa Armatei!”

„- Frunzescu a scris un roman – i l-au publicat, i-au dat și o grămadă de bani, drepturi de autor –, iar Iliescu cântă la pian... Cum ai vrea să lipsească ăștia din formație? Și-apoi, tot acolo, în formația aia, este, mi se pare, și nevastă-ta!”

„- Nevastă-mea, altă pacoste... I s-a urcat la cap că e mare solistă, soprană, toată ziua face vocalize, a speriat vecinii, mă răcăie pe creier ca sirena aia de la Uzina Mecanică, la cinci dimineața, când e somnul mai adânc, îmi vine să-i dau un șut în fund...”

„- Hai, mă, las-o baltă, ce naiba! Nevastă-ta nu e ca tine, are studii, a făcut Conservatorul, ai cărat-o cu tine prin șapte garnizoane, n-are serviciu, ce ai vrea să faci, biata femeie? Poate, mâine, poimâine o vezi solistă la operă și te trage și pe tine la București, că altfel îți vor putrezi oasele la regimentul ăsta disciplinar și ai rămâne locotenent-colonel până dincolo de pensie... Sau pur și simplu divorțează de tine și își vede de drumul ei, în lumea artei, a muzicii, a valorilor, a oamenilor dotați...”

„- Divorțează, pe dracu!...”

Cel care îl contrase era șeful geniului, un locotenent-colonel dintre cei matusalemici, mai în vârstă ca el, mulțumit cumva de soartă, mai exact, împăcat cu ea, statornicit aici, așteptător de pensie, și pus totdeauna pe glume. Nerăutăcioase. Își făcuse casă, la vreo două-

zeci de kilometri, în cel mai apropiat oraș de această garnizoană nemuritoare, rămasă așa, singuratică și stingheră, în pădure, din vremea sovieticilor, își aranjase copiii și aștepta relativ liniștit pensia (cât de liniștit poți fi într-un regiment care se cară, de două-trei ori pe an, la trageri și la aplicații importante, cu tot efectivul, cu corturile, camioanele, transportoarele, tancurile, autotunurile și bucătăriile de campanie prin toate poligoanele, prin toată țara, pe toate șantierele și, în sezonul muncilor agricole, la cules porumb, struguri, sfeclă, cartofi, fasole, mazăre, floarea soarelui etc.)!

Șeful Biroului Operații și Pregătire de Luptă, BOPL pe scurt, pe numele lui de familie Lupu Ion, locotenent-colonel, era unul dintre statmajoriștii de rasă pură, uns cu toate alifiile, cu noduri la degete de atâta scris (hărți, tabele, rapoarte, bilanțuri, planuri) și cu bătăături la tălpi de atâta mers pe jos prin poligoane, pe munte, în zonele de aplicații, pe direcțiile pe care urma să acționeze regimentul dacă țara ar fi fost atacată.

Era unul dintre aceia care știa pe de rost fiecare drum din România, fiecare potecă, fiecare munte și fiecare formă de relief din toate cele patru zone de operații ale țării, toate rampele de îmbarcare-debarcare, toate raioanele posibile și imposibile, pregătite din timp sau improvizate de adunare după debarcare, toate zonele favorabile folosirii desantului de toate felurile și mărimile, a detașamentelor de întoarcere, detașamentelor înaintate, manevrelor tactice, operaționale și strategice... Era o perioadă când se căutau și se inventau tot felul de procedee noi de luptă – asimetrice li se va spune peste ani –, dar lui nu-i prea păsa de denumirile astea, el era un fel de stâlp al regimentului, al pregătirii de luptă și tot ce nu era pregătire de luptă, pentru el nu conta, era pierdere de timp.

Într-o zi, comandantul regimentului, un colonel cu cuc, foarte priceput în ale statului major, dar și foarte atent la celelalte treburi ale regimentului, și secretarul Comitetului de Partid, adică locțiitorul lui politic, fuseseră chemați la divizie și muștruluiți zdravăn, pentru că nu se ocupau îndeajuns (îndeajuns nu însemna chiar deloc) și de problema pregătirii formațiilor artistice din regiment în vederea participării serioase la Festivalul Național „Cântarea României”. Așa era formularea obișnuită din acea vreme, așa era standardul: „în vederea...”

„- Vă rog să mă iertați, tovarășe general, dar știți foarte bine că, în două săptămâni, începe aplicația de la Cincu cu diviza și, sincer, nu-mi prea arde de alte treburi care nu țin de operații, de pregătirea de luptă și de logistică. De formații, de cercuri și de toate astea se ocupă cel de la casa armatei și șeful muzicii...”

„- Nu, tovarășe colonel! îi tăiasse vorba scurt comandantul diviziei. De treaba asta trebuie să se ocupe comandantul de regiment, împreună cu șeful de stat major, cu locțiitorul și cu secretarul comitetului de partid! În două zile, vreau un plan de măsuri, tot atât de meticulos și de bun cum este cel pe care l-ați întocmit în vederea aplicației! Comandantul și locțiitorii săi se ocupă de întreaga activitate din unitate! Înțelegeți ce-ți spun? Repet: *de întreaga activitate din regiment*. Ce naiba, sunteți oameni cu experiență! Trebuie să vă spun eu asta?! Aveți întrebări?”

„- Nu.”

„- Vă mulțumesc și aștept rezultate!”

Au stat acolo, la carpetă, trei minute. Treaba asta se putea rezolva și printr-un simplu telefon: „Aveți grijă de festival. În două zile, vreau raport scris, amănunțit, cu toate măsurile pe care le-ați luat, ce ați hotărât!” Dar cine știe ce o fi în capul comandantului de divizie sau în capetele ălor de mai presus de el! Pe drumul de întoarcere, nu scosese ră nici un cuvânt. Fiecare dintre cei doi se gândea la altceva. Pe comandant îl frământau grijile aplicației la care se înghămase douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru. Avea două tancuri încă în atelier, un autotun făcea probleme, un RAD (automobil de teren purtător de rachete antitanc nedirijate) avea cauciucurile de pe față uzate, la transportoare nu se terminase încă trecerea la exploatarea de sezon, bucătăriile de campanie trebuiau degresate, curățite și aduse toate în stare de funcționare, plus problemele îmbarcării, ale transportului pe calea ferată etc. etc.

Numai de formații artistice nu-i ardea lui. Și, pe deasupra, nici nu se pricepea. Ce să facă el acolo, la casa armatei? Să-i învețe pe muzicanți să sufle în tromboane și pe ăia de la proiectoare să lumineze scena?! Le dăduse oameni să renoveze sala de spectacole, fusese de acord ca, în atelierul de croitorie al regimentului, să fie confecționate costumele și recuzita formației de dansuri și a celei de teatru... Găsise și material la „Textila” contra unei după-amiezi de lucru cu două plutoane în curtea fabricii, la măturat, pus ordine și stivuit

niște materiale. „Ce mama dracului mai vor tembelii ăștia să le fac?!” gândise el cu o parte a creierului, în timp ce o altă parte zâmbise în fața a două carpete de pluș, una pentru unitate alta pentru el, tot în contra-costul acelor plutoane care-și făcuseră veacul cam în fiecare după-amiază, timp de vreo săptămână, prin curtea acelei fabrici... Dar, ce mai, la capitolul „Textile”, regimentul avea plinul făcut, ba chiar și unele rezerve destul de substanțiale pentru la o adică...

Dar dacă generalul, comandantul diviziei, a zis să se ocupe și de problema aceasta, se va ocupa, trebuie neapărat să se ocupe, n-are încotro, nu vrea să intre în gura lui, chiar dacă sunt prieteni de foarte mulți ani, încă de pe băncile Academiei. Au fost colegi de promoție, dar generalul a avut o ascensiune ceva mai rapidă, mult mai rapidă, ce mai! Pe merit. A fost șeful promoției. Trebuie să recunoască asta! Îl duce capul. E deștept. Foc. Și dat dracului. Nu te poți atinge de el nici cu o floare. Are replici și soluții pentru orice. Decât să te iei în gură cu el, mai bine spui „Am înțeles!” și treci la treabă. E mult mai profitabil.

Cum a ajuns la unitate, a convocat rapid o ședință de lucru cu activul de conducere – de partid, de comandă și de stat major, așa se numea atunci, licență super-originală pentru cei care au inventat acest concept –, chiar în birou la el. De fapt, ordonase încă de pe drum, prin stație, ca, la ora 19.00, împetricinații, adică toată floarea florii, din fir-a-păr, să fie pregătiți pentru o ședință de lucru.

Era furios la culme. Dar, cu ăștia de sus n-ai cum să te pui. Dacă și el, comandantul de divizie, un ins dat dracului, deștept și orgolios, militar pur sânge, îi chemase acolo, la carpetă, pentru a-i muștrului că nu se ocupă îndeajuns – îndeajuns, mamă, ce-i mai plăcea cu-vântul acesta nemăsurabil sau măsurabil cum vrei tu! –, de „Cântarea României”, înseamnă, clar, că problema este cam groasă și nu prea ai cum s-o dai la întors. De aceea, trebuie s-o lase și el mai moale. Așa cum o lăsase și cu GA-ul. Și atunci se luase în colți cu cel de la servicii și cu comandantul diviziei. Asta-i armată, nu CAP, nici IAS! tuna-se el în biroul comandantului de divizie, unde îi adunase generalul pe toți comandanții, locțiitorii, șefii de stat major și secretarii comitetelor de partid de la toate unitățile, ca să discute problema asta a gospodăriilor ajutoare, adevărate poveri pentru niște regimente cu efectivele înjumătățite care trebuiau să facă de toate. Și bază materială de instrucție, și instrucție, și trageri, și aplicații, și munci agricole, și sa-

lahorlâc pe șantierele economiei naționale și, iată, acum și de crescut porci, oi, capre, găini, de cultivat pământul unității etc. etc....

„- Oameni buni – încercase comandantul diviziei să o dregă în vreun fel –, credeți că mie îmi convine să transform divizia în CAP?! Na! Uite că am spus-o! Scurt pe doi: nu-mi convine! Ar trebui să facem instrucție și atât. Și așa ar fi destul. Ba chiar prea mult, în condițiile pe care le avem. În vremurile astea cu tunu-n oblânc, când nu știi la ce te poți aștepta, cu concentrarea asta nemaivăzută de rachete nucleare și de armament strategic în Europa, nu ajung nici douăzeci și șapte de ore din douăzeci și patru, zilnic, ce spun eu, nici 72 și nici șapte sute, să aducem divizia la potențialul ei maxim. Dar nu avem ce face, astea sunt adevărurile, astea sunt realitățile și tot astea sunt și ordinele. Așa vin ele de sus, de la stăpânire. Or, cu stăpânirea nu te pui!...”

„- Oare așa or face și ăia din capitalism cu diviziile, brigăzile și regimentele lor?!” – făcuse el pe naivul, el, comandantul cel mai rebel al celui mai bun regiment din divizie, colegul, camaradul și prietenul la toartă al generalului. El nu considera însă că acesta-i un privilegiu, ci, mai degrabă, o situație neplăcută.

„- Acolo este societate de consum, domnule – intervenise un altul, care fusese o vreme atașat militar și știa multe despre posibilități și probabilități lor inamici –, nu se îngrijesc ei de păpică. Ei n-au altă treabă decât să facă instrucție și război. Păpica este externalizată, se ocupă alții de ea...”

„- O aduc în marmite?!...”

„- Ei, na, nici chiar așa, o pun la grămadă și își ia fiecare ce dorește și cât dorește de acolo. Ca în epoca tributară, unde tribul puneă totul la un loc și fiecare lua de acolo cât avea nevoie și nimic mai mult... Altfel îl termina șeful tribului.”

„- I-auzi, ai dracului capitaliști primitivi! Păi ăla e comunism, nene, comunism sadea, nu ăsta, al nostru, cu muncă nenormată, cu de-a ruptelea, retribuție standard, dacă se poate cât mai puțin, ca să nu moară omul complet de foame..., ci doar așa cât să supraviețuiască în fiecare zi...”

„- ... Cât să-i lucească ochii ca la iepuraș...”, intervenise un altul, referindu-se la un banc despre curajul unui iepure care făcea curte unei ursoaice și avea nevoie de un păhărel de rachiu pentru a îndrăzni...

„- Nu înțeleg, de ce tot comentați voi ce vine de sus, când știți foarte bine că Sus-ul e sus, că unde-i sus e și ordin de sus și unde-i ordin de sus, clar, nu-i tocmeală jos!? Mai bine v-ați gândi cum să faceți treaba asta ca lumea, ca la armată, adică fără cârcoteală!”

Regimentul lui stătea destul de bine și la GAZ (gospodărie agricolă și zootehnică). Avea vreo două sute de oi, vreo 20 de capre, vreo 50 de porci, vreo câteva sute de păsări, crescătorie de pui, opt hectare de teren arabil, în poligonul de garnizoană, fânețe, solarii, grădini cu zarzavaturi, vie, livadă de meri... Gospodărie în toată regula. Îl depășea numai GAZ-ul diviziei, care ocupase jumătate din terenul celui mai mare poligon din zonă. Vreo câteva sute de hectare. Se gândise că, poate, la urma urmei, au și ăștia dreptate, chiar dacă produsele din GAZ nu asigurau în întregime hrana regimentului și cu atât mai puțin pe cea a efectivelor diviziei, dar degrevau destul de substanțial bugetul.

Treaba asta cu GAZ-ul, cu doi-trei soldați – porcari, ciobani, văcari, grădinari sau ce-or mai fi –, o acceptase cumva, cel puțin ăștia produceau păpică pentru regiment, dar chestia cealaltă, cu toată lumea la cântec, joc și voie bună, că așa cerea făcătura asta, festivalul „Cântarea României”, i se părea cel puțin sărită de pe fix, ca să nu-i spună deplasată spre roșu. Dacă unii vor să cânte la pian sau să scrie versuri, n-au decât, nu-i oprește nimeni, s-o facă însă în timpul lor liber, dacă găsesc pe undeva, prin condiția asta de militar permanent, de militar zi-și-noapte, și la trudă și la budă, așa ceva, nu să se ocupe el și tot statul major de o treabă care nici măcar păpică nu produce... E prea de tot! E absurd! Mai mult decât absurd, e criminal!...

Discutase chestia asta cu cultura în regiment și cu șeful de stat major, un maior spilcuit, la patru ace, tăcut, ponderat, inteligent, sculptor, șef de promoție la arma lui în Academie, o capacitate, îi are de departe pe toți taticienii la degetul mic... Maiorul nu-i dăduse dreptate, dar nici nu se situase de cealaltă parte a baricadei. Îi spusese doar că adevărul este pe undeva pe la mijloc. Faimosul Hannibal, în 02 august 216 î.H, câștigase bătălia de la Cannes, inclusiv prin folosirea culorilor și surlor. Îi mai explicase maiorul că, totdeauna, cultura înseamnă valoare, iar omul, fie el și militar, fără cultură, este un om fără valoare, că există o cultură militară care nu se rupe de marea cultură, ci se bazează pe ea..., o cultură strategică, o cultură a instrucției, a pregătirii, a profesiei, a vieții de militar...

„- Hai, mă, lasă-mă cu filosofăriile astea de culturnic, tu nu ești gargaragiu, ca ăștia, ce naiba, tu nu zâmbești politrucește, adică lingușitor și superior, tu ești intelighenția militară a regimentului! Ce-o tot întorci! Te-ai dat cu ăștia, cu culturnicii, tu, care ești capul tactic al regimentului și, fără îndoială, mâine vei fi unul strategic, de primă mână, te dai cu ăștia de la muzică, cu ăștia de la dansuri și de la ce mai fac ei pe acolo, pe la casa armatei!? Militarul nu scrie și nu spune poezile, militarul trage cu pușca și își pune mintea la contribuție cum să-l bată pe inamic, asta s-o știi de la mine, de la un străvechi comandant de regiment!”

„- Îmi pare rău să vă contrazic, dar însuși Napoleon, cel mai mare strateg al tuturor timpurilor, scria versuri – un fel de epigrame – la adresa generalilor săi, și nu erau proaste de loc. Iar acest lucru nu l-a împiedicat să fie unul dintre cei mai mari generali ai lumii.”

„- Doamne, ferește! Până și ăsta s-a contaminat!...”

În sinea lui, se gândise însă că n-ar fi rău de loc să-i mai încondeieze și el pe câțiva dintre subordonații lui direcți care aveau mutre de domnișorici sau, și mai rău, nu aveau nici un fel de mutre.

Ba chiar, în zilele următoare, se și apucase să scrie, după modelul care credea el că este al lui Napoleon, câteva versuri despre acești subordonați pe care-i vedea doar cu ochiul întors, dar omul n-avea aproape nici un dram de har și, evident, nu puteau ieși decât niște mângălituri de tot râsul. Șeful de stat major, care era poet get-beget – îi apăruse deja un volum de versuri – i le mai stilizase pe ici pe acolo, așa, ca să nu fie chiar din topor neascuțit, dar, în cele din urmă, străvechiul comandant de regiment își dăduse seama că n-are nici un fel de treabă nici cu poezia, nici cu cultura, nici cu scrisul îngrijit, elaborat, nici cu gramatica și nici chiar cu limba română scrisă poetic, limba lui de baștină, și se lăsase păgubaș. Noroc că nu apucase să le citească la adunarea regimentului...

„- Bă, io mi-s militar din ăia de rasă nealterată, iar milităria pură n-are nicio treabă cu poezia, oricât o fi ea de bună ... Și, oricum, sunt prea mulți poeți în regimentul ăsta... N-ai loc de ei nici la budă, nici la trudă.”

Într-un fel, era simpatic. Avea, câteodată, acel fler al omului de la țară, al omului din topor, neșcolit, dar de bun simț, și reușea să se sizeze ridiculul. Dar numai câteodată. De cele mai multe ori, rămânea ceea ce era: un comandant din cei matusalemici, care uitase demult

de chinul instrucției, de chinul care împovărează grav gradul inferior în fața celor superioare lui, de complicatul suflet al locotenentului care se crede cel puțin uitat de lume și nebăgat în seamă de șefi, aflat totdeauna, în orice armată din lume, la baza unui munte pe care va trebui să-l urce, cu speranța că, într-o zi, acolo, în vârf, va găsi, probabil, gradul și confortul de general... Ca și cum gradul de general ar însemna confort și nu renunțare la orice fel de confort, de vreme ce ai pe cap și în cap câteva mii, câteva zeci de mii de militari sau chiar întreaga armată... Cu toate grijile și metehnele ei.

Rareori se gândise la acest drum, pe care el îl parcurse destul de rapid, dar numai până la gradul de colonel, iar anii de locotenent trecuseră demult peste el, nici nu stătuse prea mult în acest grad pe care deja îl și uitase. Avusese cumva noroc. Stătuse la pluton doar câteva luni. Un văr de-al lui, sus-pus pe undeva pe la eșaloanele superioare, îi pusese o vorbă bună. Și imediat fusese promovat. Un an la BOPL, avansat la gradul de locotenent-major, apoi trimis la Academie și, de acolo, întors la regiment, un an șef de stat major, din nou avansat înainte de termen și tot așa... La nici treizeci de ani era colonel. Comandant de regiment. Ajunsese destul de repede în vârful regimentului, dar nu și în cel al diviziei, unde, camaradul său nu putea fi clintit, decât dacă era împins în sus. Sau în jos, în copârșeu. Până la urmă, fiecare trebuie să-și accepte soarta. Oricum, el nu avea nici fleurul, nici cultura, nici intuiția, nici inteligența și nici condiția camaradului său din Academie. Și nu gândea în nici un fel să-i ia locul. Aici, în acest punct, era foarte realist. Ar fi fost prea de tot! Pentru el, regimentul, este suficient. Nu vrea mai sus! Aici, el este rege. Mai sus va fi doar un trudit de rând sau un intermediar pe o scală fără valoare... El nu era din ăia harnici, el era din ăia pe care Moltke îi considera inteligenți leneși, din ăia cu viziune strategică și chiar politico-militară, din ăia care nu sunt nici cu mapa, nici cu sapa, ci doar cu orizonturile... Și se imagina în locul lui Alexandru cel Mare, cuceritor al lumii...

...După prima adunare pe care o ordonase imediat ce se întorsese de la divizie, supărat foc, îi convocase prin ordin și pe cei de pe treapta următoare, adică pe șefii de birouri și de arme din statul major, de la servicii și pe cei de la comitetul de partid, precum și pe șeful muzicii, un locotenent domnișoric, cum îi plăcea lui să-i spună când vorbea cu alții despre el, absolvent de Conservator, le ținuse o

cuvântare de cinci minute presărată cu zece înjurături seci, nepersonalizate și fără adresă precisă, le vorbise apoi de importanța culturii în armată, îi apostrofase că nu dau atenția cuvenită acestei laturi a pregătirii de luptă, că nu citesc îndeajuns, că sunt niște analfabeți, niște neștiutori de carte, că nu știu decât să umble prin cârciumi și să-și bată muierile, de se prăpădiseră cu toții de răs, apoi tunase de se cutremuraseră geamurile:

„- Până luni, tot statul major să învețe să cânte la pian! Lasă că vă arăt eu vouă!”

„- Mie mi-au trebuit douăzeci de ani, și tot mai am încă foarte multe de învățat!” obiectase locotenentul, șeful muzicii, care era un pianist foarte bun, dădea concerte în oraș, cu un succes nebun, dar colonelul i-o tăiase scurt:

„- Tu nu ești ofițer de stat major!”

Se retrăsese apoi în biroul lui, ceruse soldatului de la ușă o cafea tare, din cele care nu se găseau pe piață – pe piață se găsea doar nechezol –, până la venirea soldatului trăsese o dușcă de rachiu nemirositor ca să nu pută a țuică și să afle lumea că el are așa ceva în birou, deși se interzisese, prin ordin de la stăpânire, să se consume alcool în unitate, se așezase pe scaunul lui tapițat, cu spătar regal și își spusese încă odată și încă odată cât de greu este să fii comandant de regiment... Avea și câteva sticle Whisky, dar le păstra pentru ocazii mai bune, nu-i plăcea să risipească orzul pe găște.

Desigur, era, într-adevăr, foarte greu să fii comandantul unui astfel de mamut, cum este regimentul mecanizat în armata română din secolul XX, dar el avusese toată grija să se înconjoare de oameni foarte capabili, care să ducă regimentul în spate, iar el să stea liniștit în caleașca lui aurită de șef unic, absolut și suprem. Uneori, când avea chef să arate cine este el cu adevărat, dimineața, la adunarea de pe platou, când toată suflarea se afla în formație, în poziția de drepti, arunca violent mâna dreaptă în față, ceva mai sus de umăr, într-un fel de salut care semăna cu cel roman, dar și cu cel al lui Hitler și tuna:

„- Eu sunt Dumnezeuul unic al regimentului! De la mine în jos nu există nici sfinți, nici draci!”

CI-istul, sau altcineva de prin unitate, nu se știe precis cine, îl turnase la ăia de sus, la ăia din umbra umbrelor, care, credeau ei, au misiunea supremă supremisimă să păzească țara de dușmanii ei dinăuntru și din afară, în primul rând de români, că practică salutul hi-

terist. Se începuse o cercetare discretă, dar, prin oamenii lui, el afla-se și se mai potolise. De fapt, renunțase la acel gest și îl înlocuise cu altul, preluat de la Adrian Păunescu, cu degetul arătător ridicat spre cer, în sens de „luați aminte!”, și cu privirea pironită în sus, în direcția posibilului lăcaș al lui Dumnezeu...

Dar și cuvântul „Dumnezeu”, spus, așa, în fața regimentului, era prea mult și, gândise omul-comandant-uns-cu-toate-alifiile, putea fi oricând suspectat de cochetare cu religia, dar el, Doamne ferește, el nu era defel credincios..., el era ateul cel mai ateu din toată divizia, din toată armata, din toată țara, din toată lumea și din tot universul... E drept, când trecea pe lângă o biserică, își făcea cruce cu limba și își zicea, în gând, „Dă, Doamne, să ajung general!” și, când era la birou, se retrăgea, din când în când, prin ușa de sub draperie, în camera sa de odihnă, cu o canapea confortabilă și o sticlă cu vin, își făcea de trei ori cruce și își spunea în șoaptă: „Doamne ajută!”

Și Dumnezeu îl ajutase. Și îl ajuta mereu. Și cu liceul, făcut la comasat, și cu Academia, și cu funcția, și cu problemele, și cu viața... Căzuse mereu în picioare și tot în picioare va cădea și cu chestiunea asta culturală... Va lua măsuri, îi va pune pe toți la treabă și va face impresie bună... Va merge la repetiții, îl va invita, la spectacolul final, și pe tovarășul Prim – este vorba de primul secretar al județului –, are nevoie de câteva basculante de beton și de vreo patru-cinci de asfalt pentru platforma din baza de instrucție –, și pe șeful de șantier de la hidrocentrală, și pe șeful de la zootehnie... Are nevoie și de fier beton, și de vaccinuri pentru animalele de la GAZ, și de nutrețuri, și de semințe... Iar astea nu se prea găsesc prin depozitele armatei... Va trimite, în schimb, în una, două sau trei duminici, ba chiar și în unele din zilele lucrătoare, vreo două-trei companii să măture străzile, să curețe grajdurile de la ferma zootehnică din apropierea orașului, să pună manual pietre în peretele de reazim de la unul dintre canalele de aducțiune ale viitoarei hidrocentrale etc.

Așa se fac treburile azi. Dacă vrei să ai, trebuie să dai... Și el era destul de darnic în mână de lucru. Doar nu dădea de la el... Armata-i mare, șefia-i scurtă. Dacă li se pune ăstora pata pe chelie, în patru secunde, te schimbă. Brutal, spunându-ți direct: „Noi, Partidul (partidul cu P mare!), am constatat că nu mai ești bun în funcția asta.” Așa că ai de ales: ori pensia, ori munca de jos. Dar mai exista și un alt fel de a scăpa de tine, dacă îi călcai pe coadă: „Tovarășu..., ai

cam prea mulțișori ani de când ești comandant aici. Ne-am gândit că ar fi timpul să te rotim. În sus. Adică să te promovăm.“ Și te promovau muritor de rând, în sus, la divizie sau la armată, adică pălmaș prin vreun birou, prin vreo secție sau prin vreo direcție...

„Nu le merge cu mine – gândise el –, sunt prea dat dracului ca să mă ia ei drept înger și prea șmecher, ca să mă ia ei drept prost. Cred că aș fi fost bun de actor. Îmi îndeplinesc al dracului de bine rolurile. Și chiar îmi plac. Îi duc de nu se văd... Sunt de 20 de ani comandant de regiment. Dumnezeuul regimentului, al garnizoanei, al orașului, al tuturor pământurilor ăstora care-și pierd timpul prin biblioteci și pe la tot felul de examene civilizicești!”...

...Mă gândeam la toate acestea în timp ce așteptam pe holul din fața unei uși necapitonate, pe care nu scria decât un număr, dar care marca intrarea în sediul central al Imperiului Culturii din Armata României...

...Din toată promoția de absolvenții ai Academiei Militare din acest an, fuseserăm selecționați, pentru Secția Cultură, doi. Un maior, adică eu, și un căpitan, onorabil coleg de-al meu de pe Dealul Țăcăliei, pe numele lui Theo Radulian, ambii absolvenți cu brio ai Academiei Militare și, înainte de Academie, ai Facultății de Filosofie a Universității din București. Am fost selecționați de către un vice-amiral, Pricop, pe vremea aceea, un fel de secretar adjunct, responsabil din partea Consiliului Politic Superior al Armatei de domeniul culturii din instituția militară.

Discuția amiralului cu mine fusese una foarte simplă, chiar foarte, foarte simplă – amiralul era un om plăcut și foarte realist –, dar cu efect puternic asupra mea.

„- Ne-am gândit că ați putea lucra la noi, la Secția Cultură. Ați fi, cred, foarte potrivit, mai ales după opt ani foarte prolifici de studii superioare filozofice și militare și după o experiență îndelungată la trupe și în comandamente... O combinație foarte interesantă între comandă (ați fost foarte mulți ani, zece, dacă nu mă înșel, comandant de subunitate, la talpa armatei, cum s-ar spune, și nu dintre ăia unși prea devreme comandanți de regimente, cărora li se aduce cafeaua la birou), stat-majorist (ați lucrat în statul major al unei brigăzi vreo doi ani, apoi într-un comandament de armă) și cultură (ați absolvit Facultatea de Filosofie, ați lucrat la o gazetă militară de armă, scrieți foarte frumos), în fine, sunteți un ofițer foarte bine pregătit, un om de carte

și un militar de calitate. Aveți caracterizări excelente și rezultate pe măsură, iar noi avem mare nevoie de asemenea oameni...”

Îmi spusese aceste cuvinte pe culoar, la Academie, în una din acele zile de după examen, când făceam pregătirile pentru festivitatea de absolvire, nu într-un birou în care el să stea în fotoliu și eu în picioare, în fața lui, pe o carpetă plușată. Era un bărbat înalt, plăcut, foarte departe de modelul încrâncenat al unora dintre comandanții matu-salemici de prin unități sau de inspectorii fuduli de prin comandamente și nu avea nici un fel de asemănare nici cu modelul politrucului școlit, modern, care face slalom printre cuvinte și își pune pe frunte, drept blazon (dar și scut), documentele de partid, doctrina, directiva și dispozițiile CPS. Cu astea, tai piuitul la oricine... Cine nu este de acord cu tine, înseamnă că nu este de acord cu documentele de partid, iar cu asta nu se glumește... Nu este chiar așa, desigur, dar ei, acești unii dintre politrucii destul de școliți, dar cam lipsiți de caracter și de verticalitate, așa credeau, mai exact, așa se foloseau ei de imperativele destul de tocite și de desuete ale vremii de ieri, teleportată în cea de azi, și de propria lor condiție, adică de acest privilegiu al puterii politice.

Pentru că, credeau ei, sau doar se prefăceau că cred, ei, politrucii, sunt și vor fi mereu puterea profundă. Speculau, desigur... Nu erau prea mulți din aceștia. Dar nici foarte puțini. Erău, adică, destui. O spun așa, după ureche, nimeni n-a făcut vreodată vreo statistică cu pământălii, oportuniștii, proștii și șmecherii din armată...

Nu mi-a vorbit despre avantajele garnizoanei București, despre funcția de colonel pe care urmează să fiu încadrat, despre soldă, despre orgoliu, despre blazonul CPS sau al MApN, nici despre organizarea Secției, nici despre rolul și rostul ei...

„- Nu vă cer să-mi răspundeți pe loc, trebuie să reflectați, să discutați cu familia. Sunteți șeful promoției, cred că știți deja asta, nu mai e niciun secret, sau chiar dacă e, vi-l spun eu acum, rezultatele examenelor de absolvire au devenit oficiale, vă așteaptă, probabil, o carieră strălucită pe line de comandă, o repartitie pe măsură, la comanda vreunei unități, așa cum se cuvinte unui șef de promoție... Eu nu pot să vă promit lucruri de-astea. Funcția pe care o avem noi disponibilă este una de lucrător în cadrul acestei secții care are pe stat 12 oameni... Dacă veți accepta oferta, veți fi, deci, unul dintre cei doisprezece.”

...Am acceptat să fiu unul dintre cei doisprezece. Mi s-a părut corect, interesant și pe măsura aspirațiilor mele. Nu voiam să-i comand pe alții, să mă dau mare, să-i fac să nu miște în front, nici să facă toată lumea sluj în fața mea, voiam doar să cunosc foarte bine această instituție, cel puțin, așa cred, să-i înțeleg bine, din interiorul ei, mecanismele, formulele, realitățile, sistemele de valori, cultura organizațională, structura de rezistență, elementele de forță, dar și vulnerabilitățile, carențele, lucrurile ascunse, culisele, prostia și chiar murdăriile, să continui să scriu despre ea, dar nu oricum, ci în deplină cunoștință de cauză. Pentru că, vrând, nevrând, am devenit și eu, ca noi toți, un slujbaş al ei. Știam că treaba asta nu-i prea ușoară, dar, la anii aceștia, nimic nu ți se pare a fi prea greu. Sau..., poate că motivația mea nu are chiar atât de multe cuvinte, scrise în limbajul de iască al epocii... Pur și simplu, încerc să justific de ce am acceptat acest drum și nu altul... Probabil că, deocamdată, atât mi s-a oferit. Dacă vreun mare comandant de armată, de trupe, de comandament etc. m-ar fi chemat la el și mi-ar fi spus: De la 1 septembrie ieși comanda batalionului cutare!, aș fi luat poziția de drept și aș fi răspuns simplu: Am înțeles! Și m-aș fi dus acolo, la batalionul acela independent sau înregimentat.

Oricum, funcția care mi s-a oferit își are și ea avantajele ei...

...Mă aflam abia la început. Un început care nu-mi era nici prea clar, nici prea neclar, situat undeva între un izvor limpede și un nor alburii, dar suficient de tulbure, care putea oricând să amenințe a ploaie, a grindină, a furtună, a viscol și, mai nou, a uragan. Acum, când au trecut câteva săptămâni de atunci, se prea poate ca, la orizontul gândurilor și privirilor mele spre viitor, să nu fi fost decât un fel de cer militar cu de toate, adică și altfel decât mereu senin și mereu strălucitor, cum pare el în timp de pace... Mereu senin și mereu strălucitor nu a fost el niciodată, nici măcar la paradă, pentru că și acolo soldații și ofițerii trudeau de le săreau capacele, pentru ca totul să iasă perfect. Spectacole pentru cei mari! Și pentru populație. Dar perfect-perfect tot nu ieșea. Așa a fost de când e lumea: când nu e război, este paradă și... spectacol... Dar asta o știam eu foarte bine, pentru că, până la această dată, viața mea și a promoției mele, trecuse prin tot felul de noroaie, de nori și de vremuri rele, așa cum sunt ele cam prin orice armată; iar armata nu este niciunde în lumea aceasta stațiune de odihnă sau floare de pus la ureche. Armata înseamnă, în toată lumea,

anduranță, căprărie, supușenie, mizerie cât cuprinde, pregătire pentru război, eforturi uriașe, sacrificii, renunțări, instrucție la cataramă, de zi și, mai ales, de noapte, pregătire pentru a-ți asuma fără crâcnire și de bună voie ceva ce înseamnă risc extrem, ne-crâcnire și chiar umilință. Desigur, nu ești de la început conștient de asta, n-ai cum să-ți reprezinți riscul extrem, nici cum să-l calculezi, nici cum să-l estimezi, îl iei ca atare. Cu timpul, însă, începi să înțelegi câte ceva, la început câte puțin, apoi mai mult, destul de mult, dar niciodată totul... Pentru că „totul” nu există... E doar un cuvânt...

...M-am prezentat la secție cam pe la finele lui septembrie, la epuizarea celor 25 de zile calendaristice de concediu legal și legitim, acordate după absolvire, cu ținuta care se cerea la acea dată, așa cum scria în regulament: camgarn, cizme și centură...

Cei de la *Relații* mi-au făcut un bilet de intrare, alături, peste stradă, în clădirea Ministerului Apărării Naționale situată în strada Brezoianu, etajul unu, camera...

Am urcat la etajul cu pricina (evident, pe scara de serviciu), din partea dinapoi a clădirii, pe unde intrau toți cei care lucrau în acea aripă a uriașei clădiri de patrimoniu, pe lângă un lift care venea din alte timpuri, am găsit camera, am bătut la ușă, nu mi-a răspuns nimeni și, după ce am mai bătut odată, la fel de timid și de neinsistent, pentru a nu deranja pe cineva, tot n-am intrat. Pentru că tot nu mi-a răspuns cineva: Intră!... Probabil că n-avea cine...

Era înainte de ora 08.00, oră la care începea programul în minister. Mi-a fost însă jenă să intru așa, neinvitat, și să mă găsească ceilalți acolo. Am așteptat să mai vină cineva. Și a venit... Theo Radulian. Nu știam că și el a fost repartizat la Secția Cultură și nici el nu știa, sau, mă rog, așa cred eu că nu știa că și eu am fost repartizat la aceeași secție. El cunoștea obiceiurile, mai fusese probabil pe aici. Eu, nu...

„- Ce bucurie, suntem și aici colegi!”

„- Suntem!” îi răspund. Evident, la fel bucuros.

„- Nu intrăm?”, mă întreabă.

„- Se pare că nu-i nimeni.”

A deschis ușor ușa și mi-a făcut semn să intru eu primul. Sunt mai mare în grad ca el, dar și mai în vârstă cu câțiva ani.

„- Nu-i nimic, suntem noi primii...”

Am intrat în încăperea veche, în unghi, dar destul de spațioasă, cu birouri aranjate după o geometrie în fractali. Nu ne-am așezat pe nici un scaun, pentru că nu știam care sunt sau care ar putea fi ale noastre. Ne-am postat lângă una dintre cele două ferestre care dădeau spre stradă și am început să discutăm vrute și nevrute. El îi cunoștea pe cei din secție, a mai fost pe aici, eu, nu. Birourile erau niște mese simple, din lemn masiv, nelustruit, mai puțin una dintre ele, probabil a șefului, un birou de-a adevăratelea, mult mai mare, cu pluș verde și cristal gros, plus o scrumieră mare, cât roata de la aspirator, miros de tutun, o cutie cu creioane și o mapă de birou de piele ponosită, cu multe generații la activ. Impresia mea era că omul care ocupă acest birou, șeful nostru, trebuia să fie unul dintre cei care fumează de sting, care scrie și tot scrie, precum un șef de BOPL de la regiment, care-și tocește degetele pe creion și creierii pe fraze jungliforme, pentru a le scoate din ne-semnificație și din anacolut.

Nu prea îmi dădeam seama cam ce ar trebui să facem noi aici, la ce ne folosesc studiile militare aprofundate, toate aplicațiile și toată strădania de la Academie. Dar nici nu mă obosea prea tare chestiunea asta. Vom trăi și vom vedea...

Până la ora 08.00, s-au adunat cam toți cei care alcătuiau secția, mai puțin șeful, colonelul George Tudorian, care, am aflat imediat, trebuia să treacă mai întâi pe la șeful lui, adică pe la cel care se ocupă de întreaga direcție de propagandă și cultură. Niciunul dintre cei din secție nu era plecat pe teren. Erau de-ai casei, plini de voie bună, unși cu toate unsorile posibile și, mai ales, puși pe glume. Doi dintre ei – locotenenți – erau mai tineri ca noi, dar cu suficientă vechime pentru a fi spirituali și familiarizați cu obiceiurile de pe aici. Unul a venit direct de pe băncile facultății de limba și literatura română, filologul, în ziceau cei din secție, Grig Baciuc se numește, celălalt, Cezar Ică, a absolvit Conservatorul.

Dar cei mai mulți erau colonei. Colonelul Dumitru Dragoș era un om nu prea înalt, chiar mărunț, dar cu un aer de vechi comandant de regiment abia întors de pe front. Zâmbea măsurat, nu se avânta în dispute, își păstra tot timpul un fel de rezervă strategică, nu știa foarte exact când putea ataca, dar nici nu te așteptai la cine știe ce stratagame. Era, total și reversibil, un fel de comandat de regiment de modă veche, iar epoleții de colonel de infanterie îi veneau tocmai bine. Parcă-i înnobilau umerii.

Când a venit șeful, nu s-a ridicat nimeni de pe scaun, ci doar noi, doi, care eram deja în picioare, la doi pași de fereastră și la un pas de biroul verde. Am luat poziția de drepti, ca la Academie.

S-a apropiat de noi, zâmbind larg. Avea niște ochi jucăuși, ca ai unei fetișcane, albaștri, transparenți și odihniți. Mirosea a tutun, parcă ieșise dintr-o tavernă, dar părea foarte sigur pe el, ca un fel de stâlp pe care se sprijină o casă. Ne-am prezentat scurt, degajat, fără protocol, spunându-ne doar numele, încet și sobru, dar el ne cunoștea deja, habar n-am de unde, și, înainte de a ne invita să luăm loc pe cele două scaune din fața mesei lui, ne-a strâns mâna și ne-a spus:

„- Coleguță, bine ați venit! Vă așteptam!”

S-a întors apoi spre ceilalți, dar numai cu privirea, ne-a făcut semn să ne relaxăm și, după o pauză de câteva secunde, le-a spus și lor, străvechilor săi colaboratori:

„- Ei, doi, absolvenți ai Școlii de Război, au adus războiul în Secția Cultură, așa că fiți atenți, atât la ei, cât și cu ei. Nu se știe care dintre ei va ajunge ministru, general, secretar al CPS sau comandant de oști, așa că trebuie să vă puneți bine cu ei. Și la propriu și la figurat. Ei sunt a doua generație intermediară. Prima am fost noi. Și încă ceva, tare de tot: La Cultură a venit șeful promoției! Un strateg la Cultură! Hai că asta e bună! Bună de tot! Întăririle sunt de prim rang. Din 12, cât suntem cu toții, inclusiv cu ei doi, doi, deci mai bine de 16%, sunt din promoția recentă, cei mai buni din promoție, războinici get-beget, strategii, filosofi, dar atenție, mare atenție, și oameni de condei. Scriu foarte bine și, spre deosebire de alții, știu și despre ce scriu. Să-i aplaudăm, că așa e la Cultură.”

Apoi, după ce aplauzele au încetat și s-au vânzolit toți prin fața noastră să ne spună bine am venit și să ne strângă din răspuțeri mâinile, colonelul Tudorian ne-a invitat să luăm loc, pe cele două scaune tapițate, la măsuta rotundă din fața biroului său. El s-a așezat cuminte, pe scaunul lui de dregător-slujbaş al Culturii din Armata României și a început să ne explice cam cu ce se mănâncă chestia asta numită Cultură, cu C mare, prin unitățile și garnizoanele armatei, de câmpie, de munte, de mare și de cer, dar mai ales pe teritoriul inexpugnabil și infailibil al Secției.

„- Nu că n-ați ști, pentru că știu că știți câte ceva chiar și din ce am să vă spun eu acum, dar nu știți tot, și nici eu n-am să vă spun chiar tot, pentru că nici eu nu știu tot, dar, oricum știu mai mult ca

voi despre bucătăria asta numită Secția Cultură și despre instituțiile care fac parte din ea, care se află la mâna ei, vreau să spun. Și încă ceva, foarte important. Vă spun, ca s-o aflați de la mine, nu de la ei, mai exact, ca să știți că și noi, cei de aici, de la compartimentul acesta de management al culturii, știm cam ce gândesc și cam ce spun ei, artiștii, cei care produc efectiv cultură și în armată, despre noi. Este cam ce spun ziariștii de la *Apărarea patriei* și de la *Viața militară* despre cei de la Biroul Presă. Aia care știu să scrie sunt la ziar și la revistă. Aia care cred că pot să îi învețe pe cei dintâi ce și cum să scrie sunt la Biroul Presă. Așa este și aici. Specialiștii sunt în instituții, culturnicii la Secție. Unii cântă, dau spectacole, fac filme, picteză, scriu etc., alții fac management. Așa se numește în Occident, management, la noi i se zice conducere științifică. Dar e cam același drac. În concluzie, instituțiile specializate de care se ocupă Secția Cultură sunt următoarele: Muzica Militară a Armatei și toate fanfarele din unități, Ansamblul Doina, cu un cor bărbătesc de 200 de oameni, unul dintre cele mai bune din Europa, cu o orchestră formidabilă, cu soliști renumiți, cu o formație de dansuri, o bijuterie, cu formațiile sale de estradă din București și din Cluj; Biblioteca Militară Centrală și bibliotecile din toate unitățile armatei; Studioul de Arte Plastice al Armatei; Studioul Cinematografic al Armatei; Casa Centrală a Armatei și toate casele armatei din toate garnizoanele României. Pentru fiecare dintre acestea, avem, în secție, câte un direcțional. Colonelul Staicu, pentru Muzica Militară, pentru fanfare, Ansamblul „Doina” și estrade, maiorul Mirescu pentru Studioul Cinematografic, coleguță Dragomirescu pentru biblioteci, coleguță Negreanu pentru casele armatei etc. Ne ocupăm de toate activitățile de cultură din armată, de la Festivalul Național „Cântarea României”, la achiziționarea de cărți, de filme, de creații etc. Edităm revista *Îndrumătorul cultural* și multe altele, nu vi le mai spun eu acum... Vă mai spun doar că lucrurile astea care par, într-o armată, cam ca nuca în perete, sunt totuși foarte importante. Știți la fel de bine ca mine de ce. Omul, chiar și soldat amărât fiind, este o ființă culturală. Are nevoie de valori. Valorile fac parte din viața sa, chiar și atunci când el habar n-are de asta.”

A apărut imediat și amiralul Pricop, cel care ne-a selectat de la Academie, ne-a salutat familiar, ne-a strâns mâna și ne-a invitat să facem, împreună cu șeful nostru direct, un tur de prezentare și recu-

noaștere pe la șefii șefilor, adică pe la șefii șefului nostru nemijlocit, adică pe la șefii noștri direcți...

Primul dintre acești șefi direcți era chiar el...

A fost o zi cu de toate... Iar în zilele care au urmat, am făcut turul instituțiilor militare de cultură din București. Oamenii ne-au primit cu bucurie. Șefii acestor instituții ne cunoșteau deja, chiar mai bine decât îi cunoșteam eu pe ei. Cei mai mulți erau faimoși în toată armata... Și în toată țara... Unii dintre ei, chiar și în străinătate...

... Sunt în troleibuzul 93, cu un geamantan mic, cu foaia de drum și tichetul cu loc rezervat în buzunar, vagonul 6, locul 65, pe la mijlocul vagonului, lângă geam. Pe celălalt loc de la geam, adică pe locul 66, se va afla colonelul Negreanu. Eu am venit primul. Așa se cuvinte. El va apărea în câteva minute. Echipa noastră formată din noi doi, condusă de el, va face o ieșire de documentare, control și îndrumare (ce cuvinte!) în garnizoana Cluj-Napoca și la câteva din unitățile din împrejurimi, adică la regimentul mecanizat de la Someșeni și la brigada a.a. de la Florești. Florești. Același nume cu localitatea în care, imediat după absolvirea școlii militare, am făcut, timp de trei luni, un curs de dresaj câini de serviciu. Dar într-o altă parte a țării. Și, parcă, într-o altă viață..

Mă gândesc la acele vremuri, la primul meu contact cu câinele Puh București 1016, un ciobănesc german, adus chiar din Germania, un câine de talie foarte mare – avea peste 50 de kg – pe care l-am învățat, învățând și eu odată cu el, să aleagă obiectul și persoana, să meargă pe urmă 20-30 km, să treacă pista cu obstacole, să refuze hrana, să reziste excitanților și tentațiilor de tot felul, să asculte, să semnalizeze, să te apere la nevoie, să fie, adică, un câine grăniceresc dintre cei mai buni, așa cum fusese cândva Spic, câinele-vedetă dintr-un film, *Alarmă în munți*, văzut de mine cu câțiva ani mai înainte, parcă acum o veșnicie...

...Colonelul Negreanu a ațipit acolo, în fotoliul lui de lângă geam, locul 66, clasa întâi, vagonul 6, în legănarea matinală a trenului. Privesc pe geam Câmpia Română, apoi Munții Bucegi, nume dat de mongolii lui Batu Han, probabil, pe timpul invaziei de la 1241, apoi, dincolo de munți, colinele Ardealului... Ce soartă au mai avut și oamenii acestor locuri! Ce o mai fi rămas din dramatica lor istorie! Locuri minunate, parcă pictate în cuțit de unchiul meu, Gheorghe Ca-

zacu, un pictor peisajist, căruia i-a fost profesor Octav Băncilă... și al cărui ucenic conștiincios i-am fost eu, vreo doi ani, în vremea când credeam că orice se poate...

Ies pe coridor, deschid puțin geamul și las aerul tare al zorilor să-mi biciuiască fruntea și să-mi pătrundă puternic în nări. Nu incodează pe nimeni gestul meu. Pentru că nu este nimeni prin apropiere. Adică pe coridor. Trenul este plin ochi, coridorul, pustiu. Mă gândesc la Gi – Gi, de la Gigi –, soția mea, rămasă acolo, în București, într-un apartament destul de modest dar și destul de frumos, de două camere, situat la etajul nouă, ultimul etaj, la jumătatea distanței dintre cer și pământ, dintr-un bloc care adăpostește, cred, populația unui întreg sat..., și ale unei familii, în care eu, capul, sunt și, probabil, voi fi și de acum încolo, adică mai tot timpul, pe drumuri... Dacă ar fi să fiu corect până la capăt, cred că ea, Gi, este și capul și inima familiei noastre, în timp ce eu sunt doar un fel de vânător care aduce acasă mai mult iluzii și confuzii decât pâinea cea de toate zilele ...

Gi este o femeie foarte curajoasă și foarte frumoasă. Suntem de atâția ani împreună, dar, de fiecare dată când mă uit la ea, simt un fior în inimă și un val de căldură și de încredere. Cred că, de fapt, și eu sunt un fel de copil al ei... Și, oarecum mă simt vinovat că am adus-o aici, în București, departe de orașul ei și de viața ei modestă și liniștită de acolo, din garnizoana deceniului meu, al nostru, al promoției 1960, de după cele douăzeci de primăveri. Probabil că n-a dorit să se despartă de familia ei și de orașul ei, atât de frumos și de pitoresc, și să vină cu mine, după cai verzi, în aglomeratul și inospitalierul București, pe care, acum, ea îl cunoaște totuși mai bine decât mine. Mult mai bine. Pentru că ea doar aici trăiește... Cu fiul nostru, cu amintirile, cu dorul de casă, cu presiunile uriașe ale unei capitale aglomerate, cu alergătura ei zilnică după mâncare și după treburile casei.

Pe timpul cât am fost student la facultatea de filozofie, mă însoțea la fiecare examen. Mă aștepta la ieșirea din sala de examen și știa precis ce notă am luat. „Ți-o citeam în ochi!”, îmi spunea ea, după examen, în timp ce ne pregăteam fie pentru următorul examen, fie pentru întoarcerea acasă, în garnizoana începutului carierei mele, orașul ei natal. Apoi ne plimbam pe străzi, prin parc, cu barca pe Herăstrău sau pe lacul din Cișmigiu, mergeam la vreun film sau, dacă era ultimul examen din acea sesiune, ne întorceam acasă, în Orașul Rozelor, la casa ei și a familiei în care se născuse.

O casă cu o poveste impresionantă, la prima generație de bis-trițeni ajunși la oraș. O familie numeroasă, cu oameni ca iarba de pe deal sau ca pâinea dintr-o recoltă reușită... Casa lor era situată la marginea orașului, avea curte, fântână cu apă limpede ca cristalul și rece ca izvorul de munte, cu multe flori și multă bucurie... Copilul nostru se născuse în acel rai pământesc de acolo, care, acum, după demolarea cartierului mărginaș al orașului și construirea unor blocuri de foarte proastă calitate, nu mai era... Dar, încă de pe vremea când casa și cartierul erau așa cum le migăliseră oamenii vreme de secole, se ivise ocazia să fiu mutat la București și nu ezitasem... Nu visam măririi, Doamne ferește!, ci doar drumuri, iluzii și cuvinte. Cuvinte gândite, citite, scrise...

Trecusem deja în anul cinci la facultate, mai aveam, în afară de anul în curs, doar unul și deveneam absolvent. Dar nu datorită carierei sau perspectivelor de avansare venisem eu în București, ci unei anumite trebuințe de cunoaștere, unui entuziasm generat de aspirațiile unei promoții de ofițeri – promoția anilor 60 – și, mai ales, de impactul extrem de profund al lecturilor filosofice... Aici, în București, erau marile biblioteci, marile facultăți, marile instituții de cultură, marile lumini... Și, așa cum aveam să aflu mai târziu, mult mai târziu, marile iluzii... De fapt, venisem pentru că fusesem mutat... Dacă n-aș fi fost mutat printr-un ordin, n-aș fi ajuns niciodată aici. Eu nu știu să cer nimic pentru mine. Și nici nu pot să învăț acest lucru. Nu face parte din firea mea...

Nu m-am gândit nicio clipă că luminițele din ochii ei frumoși erau, pentru mine, cele mai sfinte și cele mai curate luminițe de pe pământ. Probabil că nici nu trebuia să mă gândesc la așa ceva. Erau tot timpul cu mine. Făceau parte din viața mea. Dar, acum, într-un tren care mă duce în prima mea deplasare cu trenul în calitate de proaspăt absolvent al Academiei Militare, Facultatea de Arme Întru-nite și Tancuri, și în cea de ofițer în Secția Cultură, simt nevoia să mă gândesc la acele priviri... Pentru că, iată, vreo două săptămâni, nu le voi vedea... Chiar dacă o să mă fure peisajul și viața, ochii ei vor fi mereu cu mine... Ochii celuiilalt, ai omului de lângă tine, sunt în viața ta, atunci când nu ești orb, chiar luminile din ochii tăi...

Dacă ar fi cu mine, Gi ar privi cu siguranță, în tăcere, pe geam, câmpia, munții, recoltele și florile și s-ar minuna de aceste peisaje atât de frumoase. Ea se bucură totdeauna, fără să o arate zgomotos,

de tot ceea ce-i oferă locul pe unde trece. Pare a se mulțumi cu orice. Nu este însă adevărat. Are un simț ieșit din comun al valorii, al selecției, al armoniei. Părul ei de aur ar fâlfâi în vântul dimineții, iar eu aș crede, așa cum cred de mulți ani, că, pentru mine, soarele meu adevărat nu este acolo, sus, pe cer, ci în viața și în sufletul acestei femei minunate... Pentru ea, eu nu am decât cuvinte mari, cele mai mari pe care le pot gândi, și fiorul din inimă...

Evident, nu le spun niciodată cuiva, nici măcar ei. Sunt foarte prețioase pentru mine. Nu le scot în văzul lumii. Sunt doar ale mele...

- Bună dimineța, domnule profesor!

Lângă mine se oprește o domnișorică foarte frumoasă, care seamănă foarte mult cu Gi, dar care nu este Gi. Mă bucur de prezența ei, dar, în același timp sunt și un pic surprins.

- Bună dimineța, domnișoară!

- Mă numesc Andreea Săvoiu. Sunt studentă la Facultatea de filosofie din București. Dumneavoastră, cred, sunteți George Dava, văd că aveți și un grad militar, maior, cunosc gradele, și tatăl meu este ofițer, artilerist, face naveta la Mihai Bravu, dar eu vă știu din vremea când ați făcut practica pedagogică la „Lazăr”. Eram elevă acolo, în clasa a XII-a. Nu mă cunoașteți, n-aveți cum, eram prea multe, clasa era a fetelor, aveam doar trei băieți. M-a impresionat cum ne-ați vorbit despre Kant.

- Mă bucur, domnișoară. Au fost vremuri frumoase...

- Așa este. Am vrut doar să vă salut, sunt în compartimentul de alături, cu niște prieteni, mergem într-o excursie. Peste câteva zile, vom termina vacanța și vom începe școala, ultimul an... V-am văzut pe geam, v-am recunoscut și am ținut să vă spun că, și datorită dumneavoastră, și, evident, lui Kant, m-am înscris la această facultate. Imediat după acea lecție, m-am dus la librărie și am cumpărat „*Critica rațiunii pure*”... Pe sub mână, bineînțeles, aveam o cunoștință la acea librărie... Știți cum se face, când este vorba de o carte bună... Am citit-o cam în două săptămâni... Și tocmai Kant mi-a căzut la examenul de admitere... Ca să vezi... E cam greu, nu zic, dar nu regret...

- Mai mult decât excelent.

- Să aveți o zi frumoasă!

- La fel și dumneavoastră, domnișoară Andreea!

Face o întoarcere bruscă, la 180 de grade, ca o balerină, dezvelindu-și un genunchi frumos, de piersică pârguită, apoi se scurge în compartiment, în fasciculul privirilor mele vinovate...

Trenul își continuă drumul său de roți și de gânduri, iar colonelul Negreanu care, între timp, a ieșit din ațipire, se apropie tiptil de mine și mă bate pe umăr.

- Tinerețea, domnule... tinerețea. Trage tot la tinerețe...

- Nu știu, nu sunt prea sigur...

- Eh, nu ești! Sigur că nu ești, îndoiala este cea care ne animă viața. Dacă am fi prea siguri de noi, probabil că am fi Dumnezeu. Ar fi îngrozitor de plictisitor... Hai, te invit la o cafea. Vagonul restaurant este chiar lângă noi. Mai schimbăm o vorbă, două, trece mai ușor timpul... Dacă vrei, poți s-o chemi și pe domnișoara...

- Este cu un grup de colegi, merg într-o excursie. De fapt, n-o cunosc. Ea și-a adus aminte de niște ore pe care le-am predat eu la liceul Lazăr, în timpul practicii pedagogice, când eram student în anul șase. Memorie de femeie. I-a plăcut cum am vorbit despre Kant... Ar fi trebuit să-mi aduc și eu aminte despre ea. Este o frumusețe... Și chiar cred că îmi aduc. Stătea în banca a treia, pe rândul din mijloc, nu scria nimic, se uita doar la mine cu niște ochi dionisiaci, ca să nu zic altfel...

- Înseamnă că ai fost destul de convingător, dacă nu te-a uitat nici după trei ani... Mai mult, ai determinat-o să se ducă la filozofie, meserie tâmpită pentru o femeie, care nu trebuie să-și bată capul cu înțelepciunea lumii ăsteia prea complicate, prea ticăloase și destul de perverse...

Sunt tentat să-l contrazic, să-i vorbesc de Norica Neagu, de această profesoară universitară, de această profesoară cu totul specială, ajunsă la forma normală intelectuală maximă, perfectă în tot și în toate, și de această femeie uluitoare.

Mă opresc însă la timp. Nu pentru că el n-ar putea înțelege, ci pentru că eu nu cred că sunt în măsură să vorbesc despre ea. Sunt anumiți oameni despre care nu-ți permiți să vorbești. Nu se cuvine. Sunt mai presus de cuvintele tale, sunt dincolo de cuvinte, sunt ca niște repere care nu au nevoie de descrieri...

Cum să descrii perfecțiunea, genialitatea?! De exemplu, în activitatea mea de jurnalist, n-am îndrăznit niciodată să scriu despre Iorga...

Îi răspund doar circumstanțial:

- O fi avut, probabil, vocație pentru așa ceva, sunt multe femei care înclină către gândirea abstractă, unele sunt sclipitoare, au o minte brici...

- Da, domnule, știu. Știu și eu asta. Și încă foarte, foarte bine, din interior, cum s-ar spune, adică din propria trăire, de la mine de acasă, nu din auzite. Am în familie o matematiciană, un fel de Țițeica cu fustă, așa îi și zic... Toate femeile sunt sclipitoare, ele conduc lumea, să nu ne facem iluzii că noi am fi cine știe ce zmei... Ele ne lasă să credem că suntem... Nu cred că o fac în mod conștient, premeditat, planificat. Probabil că habar n-au că o fac. Dar o fac. Asta-i vocația lor de mămici. Dacă n-ar fi ele, ar fi vai de capul nostru...

- ... Și al lor...

- ... De acord, și al lor, că n-ar mai avea jucării...

Trenul își vede de ale lui. Șerpuiește ca un piton agitat și înfometat printre dealuri, deși pitonul nu face așa ceva, dar mie așa mi se pare. Ca un piton accelerat. De dincolo de geam, ca o boare, ne sărută privirile calde și mângâietoare ale Ardealului, cu toamna pe umeri, cu florile lor de iasomie, cu porumbul ruginit, gata de cules, și cu colinele lor domoale, unduite melodios. Drumuri, seninătăți, orizonturi, răbdare, măsură, liniște, măreție, iarbă de toamnă, bucurie cu măsură și viață a oamenilor de pe aici...

Stăm amândoi, aproape singuri, chiar singuri, în vagonul restaurant, deși vagoanele astea sunt mai tot timpul pline ochi, trebuie să pândești până se eliberează un loc, față în față, lângă geam, sub lunecarea matinală a peisajului mlădios de afară, care se prelinge pe lângă geam ca o apă sfințită... Cred că este prea de dimineață. Abia au deschis. Noi suntem primii clienți... Ospătarul se prezintă după câteva minute bune, probabil încă nu s-a trezit nici el pe deplin, dar spilcuit, politicos și afabil.

- Domnule, îi spune colonelul Negreanu, noi am vrea o mică gustare – ceva ușor, niște ouă, câteva felioare de salam de Sibiu, un strop de caș – și câte o cafea dublă, dar să fie bună.

- Avem cafea braziliană. Pură.

- Perfect!

- Ouăle cum să fie? Prăjite sau fierte?

- Ochiuri, că tot se uită soarele la noi.

- Ochiuri, am reținut să fie! Ceva de băut?

Colonelul Negreanu se uită la mine întrebător:

- E cam de dimineață cu băutul. Dar, fie! Eu aș vrea o palincă, în cinstea ta, a călătoriei și a mea, dar și pentru că suntem la mine acasă, în Ardeal! Tu?

- Un pepsi sau o apă minerală.

- Avem pepsi.

- Pepsi să fie!

- Te-ai americanizat!

- Nu! Ția beau whisky.

- Cine știe ce or mai bea! Nu prea avem vești publice de pe la ei. Sau avem și nu le știm noi, orice este posibil. Nici de la ăilalți, cu vodca, nu prea avem cine știe ce știri. Probabil că sunt cam supărați pe noi. Cu Plenara din '64, cu Cehoslovacia, cu Tratatul, treaba lor, eu mă bucur că începem să avem coloană, dar să nu fie prea rigidă, că se poate rupe foarte ușor... La anul, o să vină, la noi, ansamblul lor, vestitul Aleksandrov, timp de o lună, o să avem front de lucru foarte serios, noi,ăștia de la Cultură. Dar o să fie bine, ai să vezi. Foarte bine. Cultura nu-i ca țigănia aia căprăroasă de prin unități. Aici oamenii sunt mai sensibili, mai delicați, dar și mai orgolioși, vezi, Doamne, sunt creatori, iar creația aparține artiștilor, zeilor...

- Avem și acum, în toamnă, finalul Festivalului Cântecului Oștășesc, tevdură mare. Acesta chiar este de-al nostru...

- Da, domnule, s-au băgat bani mulți, dar se merită.

- Când vine Aleksandrov?

- În vara viitoare, cam spre toamnă.

- Tot la anul este și faza pe județe, urmată de cea finală a Festivalului „Cântarea României”...

- În care juriu ești?

- La teatru și montaje literare.

- Cu Grig.

- Da, cu el.

- E un băiat de milioane, Grig ăsta. Ardelean, ca și mine. O să fie frumos, ai să vezi, poporul ăsta are încă vână, are tradiții, domnule... Și femei frumoase... Uite că-ți vine eleva...

Grupul gălăgios – trei fete și trei băieți – se așază la mesele de vizavi, Andreea îmi face un semn discret cu mâna, îi răspund la fel, apoi ei își văd de ale lor și noi de ale noastre. Este o dimineață mai mult decât superbă.

Colonelul Negreanu cunoaște bine locurile. Le-a străbătut de zeci de ori. Este ardelean. Îmi povestește cum a fost atunci, în 1940. Dictatul de la Viena, exodul a o parte din populația românească din Ardealul ocupat... Mai exact, în curs de ocupare...

Poate că ar trebui să vorbim despre altceva, despre cu totul altceva, în această dimineață frumoasă de toamnă, dar tragediile de proporții prin care au trecut acești oameni sunt prea recente pentru a nu le invoca, atunci când calci pe dărele istoriei... Mai ales că tu, colonelul de azi, copilul de atunci, ai suportat în mod direct acea umilință și acel calvar...

- Uite, vezi, cam pe acolo trecea linia de separație impusă de Viena. Dealul acela trecuse la unguri, celălalt rămăsese la noi, podețul era pe linie, pâlcul de pomii de acolo era tot așa, cam pe la mijloc, pietrele acelea mari erau la noi...

Urcăm destul de încet, chiar greoi, spre Apahida...

- Au trecut deja 36 de ani de atunci. Nu sunt prea mulți. Rănilile sunt încă foarte, foarte adânci. Eu aveam vreo paisprezece... Eram un copilandru... Am aruncat de-a valma în căruță câteva lucrșoare și am pornit-o spre Regat. În timpul războiului, am stat la niște prieteni, olteni. Oameni primitivi și de bună calitate. El s-a prăpădit acum câțiva ani, ea, soția lui, s-a stins din viață toamna trecută, iar fiica lor este pianistă, solistă la filarmonică. Doamne, ce bogăție de femeie!

Se oprește o clipă, răscolind parcă nostalgia anilor, apoi continuă:

- Ai ascultat-o acum două seri în concert, la Ateneu...

- Ceaikovski. Concertul nr. 1!

- Exact!

- Angela Negreanu?!

- Este o poveste frumoasă. Cea mai frumoasă poveste din viața mea... Și, poate, singura...

Colonelul Negreanu se cufundă în tăcere. Este o tăcere aparte, meditativă, o tăcere cuminte, de așezare a gândurilor, care te duce în locuri și timpuri cu amintiri mai mult sau mai puțin frumoase, dar care vin din anii care au lăsat urme... Și vin mereu, nu rămân acolo decât cu rădăcinile. Timpul le-a estompat zgrunțurii, le-a rotunjit muchiile și le-a făcut chiar agreabile... Sunt trăiri trecute, cândva, foarte intense, la limită, încercări, bucurii sau tristeți, experiențe de viață...

...Trenul lunecă liniștit pe curba de nivel, ca într-o mișcare de translație. Ca un lanț de oi...

Zâmbesc și eu, la rândul meu. Îmi aduc aminte de un dialog amuzant pe tema translației. Proful de mate din liceu, un ins de aproape două sute de kilograme, cu un cap de elefant și perciuni negri, până la gât, se înfuriase foarte tare pe unul dintre noi, pentru că, la întrebarea: „Ja să-mi spună mie elevul Țoineanu ce este translația?” aceasta răspunsese: „Translația este teleportarea unei linii, în același plan, fără ca aceasta să-și schimbe poziția.” „Și cum o teleportezi, mă, dobitocule?” „Cum teleportează un băutor Țoiul plin ochi cu Țuică, de pe masă, până la gură, pentru ca să nu se verse nicio picătură.” „*Pentru ca să nu* este o construcție atât de idioată, încât până și eu, eu, proful tău de matematică, ți-aș da un *unu* la română, cât capul tău pătrat!” „*Încât până și eu* este o construcție la fel de savantă ca a mea, pentru care, sincer, eu v-aș da nota 10!” „Treci la tablă, creatură, și translatează un arc de cer de 15 grade din colțul stâng de sus al tablei în colțul drept de jos. Fără riglă, fără compas, fără echer și fără cretă!”...

...Nu mai este mult până la Apahida. Apa hădă, adică apa urâtă, apa rea. Cine știe ce poveste s-o afla înapoia acestei denumiri! Poate că, într-o zi, mi-o va spune vreun localnic, pe care am să-l întâlnesc, întâmplător, în același tren care aduce Bucureștiul la Cluj. Sau Clujul la București. Fiecare nume dat unui râu, unui sat, unui munte, unui loc oarecare de pe planeta Pământ, are, și la noi, ca peste tot în lume, o poveste a lui. O poveste interesantă, uneori urâtă, alteori insipidă sau măcar frumoasă... Ca un porumbel. Porumbeii trăiesc totdeauna pe lângă case, cuvintele și poveștile trăiesc pe lângă oameni... Dar și unele și celelalte produc nu numai lucruri frumoase, ci și excremente...

Negreanu povestește linear, fără nuanțări dramatice, dar cu un umor discret, ca un parfum fin de bărbat care vorbește despre o femeie frumoasă, distinsă și nobilă. Nu aruncă vorbele, verbele sunt subtile, cu nuanțe delicate, în care vocea timpurilor de atunci se combină cu vocația dealurilor domoale încă prezentă în accentul lui de ardelean bucureștenizat de multă vreme, dar rămas ardelean prin sânge, prin amintiri și prin sinapse...

...- Am ajuns la Lugoj abia a doua zi, spre seară – continuă el. Am dormit în căruță, la marginea orașului. N-am fost singuri, mai

rămăseseră doar vreo două căruțe din cele 20 câte erau când am plecat din sat. Am pornit în convoi, ca la armată. Vreo optsprezece rămăseseră pe parcurs, pe la rude sau la alte familii primitoare din Regat. Noi aveam un drum ceva mai lung. Trebuia să ajungem la Turnu Severin. Aici se afla prietenul lui tata. Fuseseră camarazi în Primul Război Mondial. Tata fugise din Ardeal și se înrolase în una dintre unitățile Armatei Române, care tocmai urma să intre în luptă pe undeva prin zona Orșovei, cam pe unde este mănăstirea Sfânta Ana a lui Șeicarul acum... Fuseseră repartizați în compania comandată de căpitanul Pamfil Șeicarul. Ca să vezi! După război, Șeicarul a ridicat această mănăstire cu banii lui, în locul în care a intrat în luptă pentru întregirea țării. Au făcut împreună tot războiul. Au fost răniți, în aceeași zi, prin August, la Mărășești, chiar în luptele de la Răzoare. Apoi, după ce războiul n-a mai fost război, tata s-a întors în Ardeal, la ale lui, era învățător în sat, iar nea Ioniță – Ioniță Zamfir este numele prietenului lui tata – a revenit la Severin, unde avea o mică moșioară și, în oraș, un atelier de tâmplărie. Făcea viori... Dar era și un violonist admirabil, terminase Conservatorul și, o vreme, cântase la Filarmonica din București... Adesea, pe front, în orele de refacere, înapoia liniilor de luptă, le cânta dumnezeiește camarazilor săi... Toți îi ziceau Vioristul. Nu peiorativ, ci admirabil. Iar comandantul de regiment îl botezase Stradivarius... Și, oarecum, îl protejau în timpul luptelor. Fără ca el să-și dea seama... După ce am străbătut Poarta de Fier a Transilvaniei, prin culoarul Timiș-Cerna, pe care îl știi foarte bine că doar ești strateg, am ajuns la Turnu Severin. Cu speranță, dar și cu durere, cu dezamăgire, cu revoltă. Plecaserăm din casa noastră, din curtea noastră, din viața noastră...

Tata știa foarte bine zona unde locuiește camaradul său. Îl vizitase de câteva ori, între cele două războaie. Și nea Ioniță venise odată sau de două ori pe la noi. Era un om tăcut, dar zâmbitor, amabil și foarte plăcut. De fiecare dată, venise și cu vioara. Cânta altfel decât ceilalți, vioara lui parcă vorbea, parcă spunea o poveste.

Am ajuns la el spre seară. Ne-a primit cu căldură. Ne aștepta. Știa sau cel puțin bănuia că vom veni. În ziua în care s-a aflat de dic-tat, ne-a telegrafiat. Dar noi plecaserăm deja spre regat.

Avea o casă cu etaj, cu o curte destul de mare și câteva dependențe. Undeva, pe o stradă, în apropierea Dunării. Strada Cernei. În

câteva zile, nea Ioniță a primit însă ordin de mobilizare. Era ofițer de rezervă. După două săptămâni, l-a urmat și tata.

Începuse războiul. Nu-ți mai povestesc ce s-a întâmplat. Știi foarte bine. Orașul a fost bombardat de nouă ori. Evident, de către viitorii aliați.

Au început greutățile. Bani puși de o parte nu erau de-ajuns, bărbații plecaseră pe front, în oraș se afla, pentru o vreme, o garnizoană nemțească – noroc că nemții erau niște domni, nu rechiziționau, ci pur și simplu cumpărau –, se purtau civilizat, eram doar aliați, plăteau pe loc tot ce cumpărau. Amintirile mele din acel an, de fapt din acele câteva luni, sunt în contrast cu tot ce s-a spus ulterior despre acești oameni. Motivele războiului declanșat de Hitler pot fi – și chiar sunt, după cunoștințele mele de acum – odioase, dar amintirile mele despre acele vremuri nu sunt deloc așa. Dar să știi că eu cam pun la îndoială și viziunea oficială și destul de oablă, chiar și un pic oarbă, ca să nu supun mai mult, asupra motivelor războiului. Nu cred tot ce se spune și tot ce se scrie! Nu cred, și gata! E prea simplist și prea vulgar. Cred că avem de-a face poate cu cele mai mari minciuni din istoria omenirii. Ascultă-mă pe mine, sunt cu un deceniu mai în vârstă ca tine, am cunoscut mulți oameni, în fine, am văzut multe... Conflictul acesta între o realitate percepută și o realitate indusă de un anumit tip de propagandă (pe care, din păcate, o facem și acum) nu are soluție în conștiința mea. Și, probabil, a multora ca mine. Și ca tine. Pentru că te cunosc foarte bine. Nu faci parte din tagma propagandiștilor. Ești un om cu capul pe umeri, așa cum sunt cei mai mulți din generația ta. Și este foarte bine. Țara aceasta ar trebui să-și gândească viața cu propriul ei cap. Dacă va fi lăsată. Dacă nu, va fi din nou călcată în picioare. Puterea este totdeauna discreționară și ticăloasă, domnule, să nu crezi că moare vreuna vreodată de grija României! Îți spun toate aceste lucruri, pentru că, după judecata și după experiența mea din acele timpuri și din cele care au urmat, omenirea este o marte porcărie...”

A tăcut o vreme, a privit parcă vinovat în jur – n-avea de ce, eram numai noi doi la acea masă –, a mai cerut o palincă, eu o cafea și un pepsi – ambele erau, pe vremea aceea delicatese – și a continuat să povestească:

„- Angela avea, pe atunci, doar zece ani. De la patru ani, lua lecții de vioară și de pian. Era atât de sensibilă, încât eu, când mă

apropiam de ea sau când treceam pe lângă ea, simțeam nevoia să merg pe vârfuri. Uneori, ne plimbam împreună prin parc. Ea și cu mine. Doar noi doi. Prin Parcul Rozelor. Pentru ea, era un fel de plimbare muzicală. Ea nu mergea, ci asculta. Mai mult, imita toate păsările, domnule, le puneă ciripitul pe note. Apoi le interpreta la vioară. Spunea că vioara are sensibilitatea vocii lor. Și citea, domnule, deși era abia în clasa a IV-a, citea partituri grele, cum ar fi Beethoven și Ceaikovski, cu o concentrare de care foarte puțini oameni sunt capabili. În general, era tăcută, avea lumea ei specială, în care nici chiar profesoara de pian – o fostă mare pianistă, retrasă la Severin – nu avea totdeauna acces. Pe atunci, eu aveam 14 ani și eram foarte departe de sensibilitatea ei. Cred însă că am înțeles-o destul de bine, mai bine zis, am simțit câte ceva din ce credeam eu că trebuie să fi simțit ea în acele momente când rămânea singură cu ea însăși și cu vocea lucrurilor ...

În toamnă, am plecat la liceul militar de la Mănăstirea Dealu, dar gândul meu cel mai frumos a rămas acolo, lângă ea... Mai veneam, din când în când acasă, la Severin, de regulă, în vacanțe, iar ea râdea de pomponul meu căruia îi zicea *pompon în si bemol*. Mă îndrăgostisem de ea, domnule. Ultima dată, chiar înainte de finalul războiului, ne-au dat drumul de la liceu – practic, ne-au trimis acasă sine die –, în timpul întoarcerii armelor. Am ajuns la Severin chiar într-un moment când se declanșase alarma aeriană. Nu era deloc plăcut să auzi sirenele acelea urlând a disperare. Urma ca, imediat sau, mă rog, în câteva minute, să apară avioanele și să înceapă bombardamentele. Veneau ca lăcustele, în formații strânse și masive – chiar și 20-30 într-un val –, iar zgomotul lor se auzea din depărtare sinistru, sacadat, cu inflexiuni care te cutremurau. Era un vuiet care creștea continuu, din zeci de motoare puternice...

Am luat-o de mână și am fugit, împreună, în hogașul Crihala de la marginea estică a orașului, mai sus de calea ferată, spre un loc unde pârâul săpase adânc, undeva între podul de pe drumul spre Cerneți și Podul Gruii. Nu-i era frică. Avea un caiet cu portative, pe care-l purta tot timpul cu ea și un creion. Trecea pe note toate zgomotele care i se păreau a fi muzicale. Adică aproape tot, pentru că, pentru un muzician, nu există zgomote, ci sunete, doar sunete care au corespondențe melodioase. Acolo, în hogaș, sub malul abrupt, ea nu tremura de frică, ci puneă pe note zgomotul infernal al exploziilor bom-

belor care cădeau asupra orașului. Mai târziu, mult mai târziu, după terminarea Conservatorului și intrarea ei în lumea de elită a muzicii, a scris o simfonie cutremurătoare: „Simfonia bombelor și a florilor”. Pentru că muzicienii ăștia talentați nu sunt ca noi, ceilalți. Ei au alt mod de a asculta și de a percepe lumea. Așa cum, spre exemplu, câinii percep ultrasunetele și noi nu, ei, muzicienii, disting melodiile din totalul zgomotelor, așa cum Michelangelo distingea, în piatra de Carrara, formele statuii. Așa era ea în timpul celui bombardament, cel de al nouălea, mi se pare. Ea pune pe note ceea ce pe mine și, probabil, pe toți locuitorii orașului, ne oripila și ne crea o ticăloasă frică de moarte.

«- Ce faci?!» o întrebam aproape în șoaptă, pentru că, oricât aș fi fost eu de purtător de pompon și uniformă a unui liceu militar, bombardamentele acelea erau groaznice. Mi se părea că și Dunărea gemea sub amenințarea lor de moarte.

«-Ssst! îmi făcuse ea semn, să nu-i distrag atenția de la acea simfonie a groazei. Hai afară! Valea le distorsionează. »

Am ieșit afară din hogaș și ne-am ascuns sub sălciile de pe mal. La câteva sute de metri, spre oraș, chiar la marginea orașului, se afla Gara Cloșani, o gară prin care trecea o linie de decovil, pe unde se aduceau bușteni pentru fabrica de cherestea de pe malul Topolniței. Era o fabrică cu miros de rășini și cu bușteni rânduți peste tot, undeva, la ieșirea din oraș, spre Șimian. Ea a continuat să treacă pe note o melodie pe care eu nu aveam cum s-o înțeleg, în timp ce, în gara Cloșani, un trenuleț încărcat cu bușteni tocmai deraia, iar soarele ardea pe cer atât de tare, de parcă și el luase foc.

Era frumoasă ca o piersică în curs de rumenire, îmi venea să-i țin obrazul în palme, să-l acopăr cu ochii mei și să-l feresc de urletul năprasnic al bombelor care începuseră să cadă în zona gării, a portului și a podului de cale ferată de peste Topolnița. Noi eram doar la doi-trei kilometri de acest pod, lipiți unul de altul, sub o salcie căreia începuseră deja să-i cadă primele frunze. Nu departe de acest mal, spre oraș, ceva mai la sud de drumul spre Cerneți, se afla cazarma Regimentului 95 Infanterie. Dar, interesant, bombele nu vizau, această cazarmă, ci doar nodurile de comunicații.

...Ne bombardau, domnule, ai dracului, și unii și alții. Și foștii noștri aliați, adică nemții, pentru a-și asigura retragerea, și noii noștri aliați, adică americanii, pentru a îngreuna retragerea nemților și ușu-

rarea acțiunilor lor pe frontul de vest. Dar astea le știi tu mai bine ca mine, că de-aia ești statmajorist, eu însă am trăit pe viu acele momente și nu le pot uita.

După război, au venit comuniștii, i-au luat moșia lui nea Ioniță, iar pe el l-au arestat și l-au dus în Bărăgan. Fiind însă un meșter cu mare har și un participant direct la războiul din Est și din Vest, s-a remarcat repede. Chiar foarte repede. A avut și noroc, ce-i drept, cu unul, mare mahăr prin partid, care l-a căutat pe la Severin, apoi a mers pe urmele lui pân-ce ce l-a găsit în Bărăgan. Era un cunoscut de-al lui, unul pe care îl ajutase pe front. Acolo unde se leagă prietenii veșnice între cei care supraviețuiesc. În cele din urmă, l-au lăsat în pace. A luat viața de la început și, ajutat de un comunist fost ilegalist, cu care fusese în același regiment din divizia Tudor Vladimirescu, a ajuns în câțiva ani în București, unde și-a deschis un atelier de tâmplărie și de viori.”

...Sunt învățat cu trenurile. Fac parte din viața mea. O viață care, după ce a abandonat câmpurile de instrucție, a devenit dependentă de aceste trenuri, de avioane, de autobuze și de tot felul de alți vectori cu fel de fel de tracțiuni, care m-au dus, mă duc și mă vor duce, multă vreme, ca fulgerul sau ca melcul, tot spre terenurile de instrucție, spre poligoanele de tragere, spre garnizoanele armatei, oriunde ar fi ele. Doamne, și câte mai sunt! În fiecare oraș important din punct de vedere strategic, câte una. Altele sunt departe de orașe, pe munți sau în inima câmpiei, exilate parcă din civilizație.

Nu-i prea comod, nici prea ușor. Dar, probabil că asta am vrut. Să cunosc armata, această instituție de risc extrem și de sacrificiu suprem, să scriu despre ea, despre valorile, interesele și necazurile ei. Sau așa s-o fi nimerit. Nu sunt și n-am fost niciodată un ins care să urmărească cu obstinație un ideal, un vis, sau un simplu obiectiv important, în folos propriu. Cred că, mai degrabă, am căutat să mă adaptez la drumuri, nu să le proiectez, nici să le schimb. Țăranul din mine își acceptă, uneori fără crâcnire, soarta. Parcă, într-o altă viață, am fost cățel. Sau slugă. Sau cal. Mereu stau în picioare. Și merg. Și tot merg. Sau nici atât. Nu mi-am propus să schimb lumea și nici măcar

s-o înțeleg în toate meandrele, capriciile, valorile și profunzimile sau superficialitățile ei.

Nu sunt nici robul clipei. Clipa-i clipă. Trece și gata. Vine alta. Dar cea care a trecut rămâne în eternitate, tocmai pentru că nu are durată. Îmi plac însă drumurile, chiar dacă, uneori, le detest. Pentru că simt nevoia să privesc depărtările, orizonturile. Probabil că, undeva, într-o genă a genelor mele, oi fi fost migrator. Sau prieten cu vreun migrator. Nu-mi plac culcușurile calde, miorlăielile, smiorcăielile, confortul, luxul. Nu mă feresc de extreme, nici de gerul extrem și nici de crăpătul de soare... Nu mă feresc de nimic. Nici măcar de mine.

La finele Academiei Militare, așa cum prevedea regulamentul, m-am prezentat la comandamentul în care am lucrat, chiar dacă fusem repartizat la minister. M-a primit chiar comandantul celui comandament, generalul Vasile Petruț. Deși lucrasem în acel comandament câțiva ani buni, mă aflu pentru prima dată în acest birou. În ținută regulamentară, așa cum prevedea protocolul pentru astfel de situații, când te prezinți în fața șefului cel mare: cizmă, centură cu diagonală, eghileți.

Era o încăpere nici prea comună, nici foarte sofisticată, undeva, între riguros și complicat, cu câteva accente care-i dădeau, totuși, un anumit stil. Un tablou de Grigorescu, o vază mare cu flori proaspete, o sculptură în lemn, de undeva, din Maramureș, de unde era de loc comandantul. Pe birou se afla o mapă voluminoasă, din piele neagră, cu desene în relief, un suport pentru creioane colorate, o ascuțitoare, un cuțitaș de deschis plicuri. Pe peretele dinapoia biroului era afișată, ca peste tot în armată, harta în relief a României, deasupra căreia patrona portretul lui Nicolae Ceaușescu, iar pe peretele lateral, de lângă masa de consiliu, se găsea o hartă uriașă, în relief, cât perețele, realizată în mod special de cei de la Direcția Topografică a Ministerului Apărări Naționale și echipată cu dispozitivul de pază și apărare a frontierelor României. Era o hartă foarte detaliată, uriașă, cu întregul dispozitiv de pază. Practic, ceea ce se trecea pe harta de la Operații și pe cea de la PCO (Punctul de Comandă Operativ) apărea instantaneu, în toate detaliile, și pe această hartă imensă din biroul comandantului. Evident, când o activa comandantul. Iar el o activa când dorea să știe care-i situația prin frontieră sau când primea un semnal de la Operații sau de la PCO că au apărut elemente noi. Toate

evenimentele importante și toate elementele de bază ale dispozitivului erau afișate în timp real și actualizate în mod automat.

Harta aceasta era identică cu cea de la PCO, iar performanța celor de la Secția Transmisiuni și a celor de la Secția Automatizare a Conducerii Trupelor, cei care realizaseră, cu câteva luni în urmă, conexiunile și implementarea softului, era remarcabilă. Pe vremea aceea, nu apăruseră încă sistemele C2, nici C4. Lângă clădirea comandamentului se afla, modest și pitulat, centrul de calcul al facultății de matematică, pe care și eu îl frecventasem în timpul studenției, în cadrul examenului de cibernetică, dar se lucra cu cartele, cu benzi perforate, o întreagă tevatură, însă de top pentru acele vremuri și fascinantă pentru noi, muritorii de rând, care am avut șansa să ne bucurăm de acces la minunea anilor 70. În anul V, la facultatea de filozofie, studiasem programele Fortran și Cobol și eram tare mândru că le știu și că eram în stare să le și folosesc.

Prin acest sistem, comandantul avea la dispoziție, în timp real, întreaga situație operativă de pe frontiera României. Dincoace însă de acest dispozitiv, se mai afla marcat, când era nevoie, încă unul. Cel al marilor unități de acoperire, precum și modul de acțiune a grănicerilor în fâșiile de asigurare ale acestor mari unități...

...Trăisem pe viu o astfel de experiență. În 1968. Un dispozitiv format din forțe ale Tratatului de la Varșovia, mai puțin ale României, invadaseră Cehoslovacia. Eram comandant de pluton la Școala de gradați a Brigăzii 2 Grăniceri din Drobeta Turnu Severin. Tocmai se încheiase seria din acea vară, iar noi, ofițerii, urma să plecăm în frontieră, să întărim sistemul de comandă-control. Mai exact, să-i ajutăm pe comandanții de companii și de pichete să rezolve problemele uriașe cu care se confruntau zi și noapte. Cu un an în urmă, în 1967, reușisem la examenul de admitere la Facultatea de Filozofie a Universității din București, cursuri fără frecvență, și absolvisem deja anul I, în condiții foarte bune. Luasem toate examenele din prima sesiune. Începusem deja pregătirea pentru susținerea examenelor din anul II. Era cea mai frumoasă reușită din viața mea de până atunci.

În momentul când s-a produs această invazie, toate unitățile armatei au fost alarmate...

...Am ajuns la unitate în câteva minute. Toți eram tăcuți și îngrijorați. Nimeni nu spunea nimic. Eram numai noi, ofițerii. Absolvenții școlii de gradați fuseseră deja repartizați în frontieră, la piche-

te. Comandantul de companie ne-a verificat fără nici un chef ranițele de alarmă. Eram cu toții, în cancelarie. Comandantul de companie, maiorul Dima, noi, cei patru comandanți de plutoane – Gherasie, Moise, Basi și eu, toți căpitani – și, acolo, la magazie, plutonierul de companie, sergentul-major Năstase.

Maiorul Dima ne-a verificat în liniște, iar noi nu ne-am mai luat cu el în colți, ca altădată. Acum nu era exercițiu, era o alarmă de-a adevăratelea. Simțeam presiunea grea a evenimentelor și ne gândeam că s-ar putea ca, în câteva ore, vecinii noștri – toți, ca și noi, mai puțin Iugoslavia, membrii ai Tratatului de la Varșovia – să treacă frontiera cu tot calabalâcul de război (tancuri, transportoare, nave de luptă, avioane, desant și spioni), pentru a pune la punct conducerea indisciplinată și chiar rebelă de la București. Încă din 1964, ne așteptam la acțiuni ostile, cel puțin din partea Moscovei. Din cei 3152 de kilometru de frontieră, 1330 erau cu Uniunea Sovietică. Și cu o astfel de mare putere nucleară nu era de glumit... Mai ales că ea însăși se afla în răcă strategică semnificativă cu rivalul de peste ocean. Sau în cârdașie strategică, tot una...

„- Dava, repede, la comandantul brigăzii!”

Comandantul Batalionului Școală de Gradați și Instrucție, maiorul Boescu, intrase fără să bată la ușă în cancelarie, roșu la față și parcă un pic mai de-al nostru. Îl bătuse prietenește pe umăr pe maiorul Dima, îi spusese să treacă pe la el mai târziu, pentru o discuție, apoi ieșise din birou. Era calm, atent, dar și foarte încordat.

Mi-am luat caietul și m-am dus alergând în pavilionul de comandă. Eram marcat și eu, ca toată lumea, de știrile zilei. Vara își apăsa, cu toată greutatea sa toropită de căldură, năduful pe luna august, iar soarele nu avea de gând s-o lase în niciun fel mai moale. Își făcea rondul lui obișnuit din ultima lună a verii, fără să-i pese de toanele anotimpului și ale oamenilor. Frunzele castanilor bătrâni din cazarma veche a fostului Regiment 95 Infanterie, acum a brigăzii noastre, a Brigăzii 2 Grăniceri, dar tot cam la fel ca atunci, demult, când era a soldaților cu petlițe roșii, începuseră să cadă.

În anticameră, era și locotenent-colonelul Manole, genistul brigăzii, cu veșnicul lui caiet cu coperte de piele. Îl salut respectuos.

„- Bine-ai venit, tinerețe, îmi răspunde el, ești gata de drum?”

„- Important este ca drumurile să fie gata pentru noi”, îi răspund eu, în sensul că ei, geniștii, mai ales drumarii, trebuie să aibă

grijă de ele, de aceste drumuri noroioase și grele pe care mergem și noi, copiii vopșiți în verde ai pământului. În verde sau în roșu.

Adjutantul îl anunțase pe comandant că noi, cei doi, suntem prezenți.

Generalul Sorescu, comandantul brigăzii, ne-a deschis el personal ușa. Cred că era pentru prima dată în viața lui când făcea așa ceva. De regulă, când te chema la el, nu se ridica de pe tronul lui de împărat al Brigăzii 2 Grăniceri, nu te invita să iei loc și nu pierdea prea mult timp cu tine. Pe mine mă mai chemase odată, o singură dată, se rățoise la mine de se cutremuraseră pereții, iar când încercasem să-i răspund la o întrebare, mi-o tăiasc scurt, negru de furie, nici acum habar n-am de ce: „Tu, tu, căpitane, să taci! Auzi? Să taci! Când vorbești cu mine, să taci!”

Mă pufnise râsul...

Dar asta a fost de mult. Acum, era o situație specială și, probabil, nu avea de gând să muștruluiască pe niciunul dintre noi. Nici nu avea de ce. Și Manole și eu eram foarte, foarte cuminți. Am înțeles imediat despre ce-i vorba. N-am pus nicio întrebare. Nici el n-a mai spus nimic. Ne-a strâns puternic mâna și ne-a invitat să luăm loc pe fotoliile din fața biroului său cu cristal de calitate și pluș verde.

„- Cunoașteți situația, la fel de bine ca mine, nu mai pierd timpul să vă explic. Vă duceți la batalionul Calafat cu următoarea misiune: instruiți toți militarii din batalion, repet, toți, dar absolut toți militarii din batalion, de la comandant la ultimul soldat, de la toate companiile și pichetele, pentru amenajarea genistică a raionului batalionului, la frontiera cu Bulgaria. Puneți în aplicare planul. Dar numai în componenta de pregătire și de planificare. Planificați exact câmpurile de mine, dar și grupurile de mine, minarea diferitelor obiective, inclusiv a feribotului, dotarea subunităților cu tot ce au nevoie pentru a interzice sau întârzia pătrunderea blindatelor amfibii pe teritoriul țării, în cazul în care inamicul – „inamic” trebuie să le spun aliaților noștri din cadrul Tratatului, în cazul în care vor încerca să ne invadeze, pentru că altfel n-am cum, nu cunosc alt cuvânt – și faceți repetiții cu militarii și cu comandanții lor până ce execută totul perfect. Sper să nu fie nevoie de așa-ceva, poate ne ajută Domnul să nu mai trecem prin ce am trecut... Colonelul Cristea, comandantul batalionului, știe despre ce-i vorba și vă acordă tot sprijinul. Vă anunț că și Divizia 2 Mecanizată de la Craiova, cu toate regimentele ei, este în alarmă.

Sunt informat că va trimite în zonă propria-i cercetare. Veți colabora. Anunțați-vă familiile și plecați imediat în misiune. Mașina este deja pregătită. Dumneata, căpitane, ești pregătit?”

„- Da. Sunt pregătit.”

„- Cum au fost examenele la facultate? Le-ai trecut?”

„- Da. Pe toate. Sunt deja în anul II.”

„- Felicitări! Înainte de a pleca, poți să treci câteva minute pe acasă, să-ți iei material bibliografic, pentru că vei rămâne acolo, ca observator din partea brigăzii, cât timp va fi necesar. Așa că, printre picături, poți să te pregătești pentru examenele următoare. Oricum, chiar dacă nu-ți spun eu, știu că ai s-o faci. Nu uita însă misiunea pe care o ai. Ești un ofițer foarte bine pregătit, cu o practică îndelungată în instruirea trupei, și aștept de la tine performanță. Dumneata, Manole, după ce încheiați planificarea și instruirea personalului, revii la brigadă. Avem probleme și aici cu pregătirea rezervelor. Dava rămâne acolo cât va fi necesar. Aveți întrebări?”

„- Nu!” răspundem amândoi deodată.

„- Drum bun și aveți grijă de voi și de ceilalți! Să nu chinuiți oamenii!”

După ce am ieșit din cabinetul comandantului, Manole mi-a spus să iau mașina și să dau o fugă până acasă. I-am spus că nu este nevoie, mă duc pe jos, casa în care stau se află chiar la colțul de Nord-Vest al cazărmii.

Gi, soția mea, a încercat să nu pară îngrijorată. Deși foarte tânără, aproape o copilă, este un om tare. Așa a fost de când o știu și tot așa va rămâne de-a lungul anilor. Băiețelul nostru, care abia împlinise trei ani, dădea din mânuțe și privea curios la noi. Probabil nu înțelegea de ce ne uităm atât de mult la el. Am privit și mai atent la ochii lui negri și frumoși.

L-am luat în brațe și l-am sărutat pe frunte. Inima îmi bătea foarte puternic în piept, ca în urma unei alergări pe suta de metri. Dar, în acele momente, nu-mi ardea de modul în care bate inima mea. Pentru că, în astfel de clipe, nu te gândești la tine, ci la oamenii care îți sunt dragi. Oare, chiar voi merge la război și va fi pentru ultima oară când îl văd?! Asta e! Au mai făcut-o și alții înaintea mea. Constat că nu este deloc ușor să-mi spun aceste cuvinte chiar și în gând... Gi se uită la mine cu foarte multă căldură și cu foarte multă forță. Îmi dau seama că fetița aceasta mai tânără cu șapte ani și jumătate ca mi-

ne, este totuși, atât de matură și atât de puternică, încât parcă aş avea curajul s-o iau cu mine în misiune. În fiecare zi, învăț de la ea cum să fiu atent, conștient, chibzuit, cu picioarele pe pământ și șindrila pe casă. Nu știu de unde are aceste calități, dar le are.

- Să ai grijă de tine! Și să-mi scrii. Am să mă duc eu la înmormântare, n-avea grijă...

- Ce înmormântare?!

- A murit bunica ta. Azi, de dimineață. Acum câteva minute am primit telegrama...

M-au inundat lacrimile. Bunica mea... Floarea. Mama Floarea. Cea care a dus, alături de maică-mea, tot greul creșterii noastre, a celor patru copii, din 1950, după moartea subită a tatălui meu. Bunica mea cea trebăluitoare prin curte, prin casă, prin grădină. Harnică, dar bătrână și aproape oarbă... După ce toți cei patru copii ne-am luat zborul, mama și ea au rămas singure. Casa aproape o ruină, noi plecați în patru-vânturile țării, la învățătură, apoi la muncă, în căutarea unui loc mai bun pentru viață, ele, singure, deja bătrâne și neajutorate, fără nici un venit, în afara celor câțiva bănuți pe care-i rupeam eu lunar din solda mea și îi trimiteam mamei, pentru a-și putea duce zilele de azi pe mâine... Și idioții ăștia scriu prin toate ziarele de bunăstare și fericirea oamenilor, a tuturor oamenilor, fără deosebire de vârstă, de sex, naționalitate sau religie, în societatea socialistă multilateral dezvoltată, care fericeste și înobilează omul...

- Du-te, să nu întârzii...

M-am uitat cu atenție la copila din fața mea. Ochii ei frumoși abia își stăpâneau lacrimile. Mai exact, lacrimile ei de diamant erau acolo, strânse buchet în ochii aceia minunați care vor privi, la rândul lor, la mine și în mine toată viața, luminându-mi drumurile și mai ales, înlăturându-mi umbrele, îndoielile și tenebrele.

Regretam că am plecat de lângă ai mei, dar, în același timp, am regăsit, ca pe o chemare și ca pe o sperietură, vocația plecării, vocația drumurilor. Atunci, ca și acum, îmi plăceau plecările și, mai ales, drumurile lungi. Lungi și obositoare. Cei cincizeci de kilometri, din satul meu până la Liceul „Frații Buzești” din Craiova, îi făceam aproape cu entuziasm. Pe jos. Uneori, nu mă opream deloc, nu făceam nici un popas, mergem șnur, sub uimirea dealurilor, a platourilor însozite, a orizontului și a pașilor mei.

Drumurile acelea din anii adolescenței mele, drumuri foarte lungi, vor rămâne, pentru totdeauna, cele mai frumoase drumuri din amintirile mele, din viața mea și din inima mea... Ele nu se vor închide vreodată, iar iarba nu va crește niciodată pe ele, ci doar pe lângă ele, înconjurându-le, apărându-le, revigorându-le, și mai ales, îmborsăvându-le. Iar eu voi avea grijă să le pavez mereu cu amintiri frumoase.

Greutatea misiunii începuse deja să se estompeze, mașina – un ARO nou-nouț – luneca pur și simplu pe drumul asfaltat al Calafatului, iar eu mă gândeam la Gi, la băiețelul nostru, la facultate, la examenele pe care le trecusem cu succes, la câmpul plin de rod, la satele bogate, frumoase și îngrijite din această parte a Olteniei. Primele ore din această zi surprinzătoare, totuși, trecuseră...

Manole stătea în față, lângă șofer. Nu era prea vorbăreț. Schimbam din când în când câte două-trei cuvinte despre locurile prin care treceam. Le cunoșteam foarte bine. Pe aici acționasem în așa-numitele operațiuni de frontieră, cu nelipsitele desfășurări de forțe pe zeci de kilometri, dar și la aplicații, în fâșia de asigurare a diviziilor din acoperire, unde, la război, urmau să lupte, pe aliniamente intermediare, detașamentele înaintate care preluau lupta de la grăniceri etc. etc.

În două ore, eram la Calafat. Am desfășurat hărțile acolo, în biroul comandantului, ne-am lipit ochii de ele, am luat plaivazul, am notat, am actualizat, am corectat. Și am trecut imediat la treabă. Manole, cu partea operațională, cu hărți, cu scheme, cu grafice, cu calcule, eu cu partea practică, de trupe, dar și cu alcătuirea schițelor, cu ridicarea topografică a câmpurilor de mine etc. Am identificat fiecare loc din toate raioanele pichetelor unde urma să fie plantate câmpuri de mine, grupuri de mine sau chiar mine izolate, i-am pus pe comandanți și pe soldați la treabă, să sape acele locașuri în care vor fi introduse minele, să aibă grijă de brazdă, să pună acolo mine de exercițiu, să învețe cum să le amorseze în deplină siguranță, cum să le mascheze etc. etc. Lucram cu înfrigurare, ziua și noaptea, iar oamenii erau atât de tenace, încât, pentru prima dată în viață, după opt ani petrecuți la comanda plutonului, am testat pe viu, adică pentru o misiune reală, valoarea acestor soldați instruiți de noi și pe cea a comandanților lor.

Apoi i-am învățat cum să distrugă un pod, o porțiune de drum, cum să realizeze obstacole antiblindate și pe unde să le pună, unde

să-și sape tranșee, cum să le mascheze etc. Toți erau numai ochi și urechi, se mișcau foarte rapid și, culmea, nu făceau nicio greșală.

În una dintre acele localități, nu-mi mai aduc aminte în care, primarul, însoțit de vreo doi săteni, s-a prezentat la pichet. Ne-a rugat să-i spunem ce trebuie să facă, unde să sape tranșee sau adăposturi și cum să participe la supravegherea malului Dunării.

„- Am făcut armata, suntem instruiți, să ne spuneți doar care este misiunea noastră. Deja, noaptea, prin sat, patrulăm. Bazați-vă pe noi. Suntem mulți. Facem parte din Gărzile patriotice, suntem organizați pe plutoane și companii, cu instrucția la zi. Avem și armamentul necesar, al gărzilor, dar până primim ordine pe linia noastră, să știți de noi și să ne puneți la treabă.”

„- Bineînțeles că ne bazăm pe dumneavoastră... Sunteți rezerva noastră strategică”.

I-am invitat în clubul pichetului, la o cafea, și am discutat îndelung. În final, le-am spus că, dacă va fi nevoie, îi vom anunța.

Într-o zi, Manole a vorbit, dintr-un foișor, chiar cu șeful Marelui Stat Major. Era vorba de niște coloane succesive, de pe teritoriul bulgar, care se apropiau de malul Dunării. Păreau a fi coloane de batalion, de 2-3 km fiecare, cu distanța cam de cinci-șase kilometri între ele... Ceea ce vedeam dincolo de Dunăre, pe malul bulgar, corespundea normelor tactice cunoscute de noi despre depla-sarea unităților pe roți.

Am observat, din câteva locuri, cu mijloace puternice, malul bulgăresc și am ajuns la concluzia că, în realitate, nu erau coloane de batalion, ci niște coloane de mașini civile, care se grupau în acest fel, datorită unei bariere de cale ferată...

În ziua următoare, Manole a plecat la brigadă și eu am rămas la pichetul Ciuperceni, la 11 km de Calafat, să supraveghez zona și să raportez în permanență situația. Raionul pichetului avea o dezvoltare frontală de 16 km, iar subunitatea avea doar opt soldați, comandați de un sergent. În una din zilele următoare, o patrulă a observat că, într-o insulă din apele bulgărești ale Dunării, se desfășura o activitate suspectă, care semăna foarte mult cu instalarea unui punct de observare. Era acolo și un cort foarte asemănător cu cele de grupă. Am cerut de la brigadă mijloace de observare mai performante și mi s-a trimis o lunetă-foarfecă. Bună și asta. Am instalat-o într-un loc ascuns și am organizat supravegherea continuă, zi și noapte a acelei insule. Cam la

o săptămână după deschiderea acestui punct de observare ascuns, comandantul pichetului, cel care făcea planificarea observării la acel obiectiv, l-a uitat pur și simplu acolo pe unul dintre militari, 24 de ore. Sau, poate, așa a crezut el că e bine, nu-mi mai amintesc, iar eu am avut, cred, în acel interval alte treburi încredințate de brigadă.

L-am găsit acolo, aproape deshidratat, în genunchi și cu ochii lipiți de lunetă. Nu se mișcase de la post 24 de ore...

...Uriașa hartă din biroul comandantului trupelor mi-a readus în minte acea experiență...

Pe jumătate din biroul lui, într-o casetă specială, cu senzori, se afla o hartă obișnuită, cu dispozitivul de pază, pe care comandantul putea să intervină direct, să ceară explicații, să sugereze soluții, să ia legătura cu oricare punct de pe frontieră, evident cu respectarea unui anumit protocol operațional, prin care orice decizie, inclusiv cea a comandantului, trecea printr-un proces rapid de verificare (dacă este legală, dacă este legitimă, dacă nu încalcă competențele unor eșaloane, dacă ține seama de ordinele superioare și de toate celelalte determinări etc.). Alături de acea hartă senzitivă, se aflau câteva telefoane aliniate în partea dreaptă a biroului său, cu dubluri pe unul dintre capetele mesei de consiliu, o masă lungă, cu pluș verde sub cristal și 14 scaune tapițate, de aceeași culoare cu biroul și cu masa de consiliu, plus fotoliul comandantului, așezat la unul dintre capetele uriașei mese de consiliu.

„- Ia loc!”

M-am așezat pe unul din cele două scaune de la măsuta rotundă, în stil maramureșean, dar acoperită cu pluș verde și cu cristal. O doamnă foarte frumoasă, cu păr negru, ochi albaștri și un trup făcut parcă dintr-un gorun, a adus imediat două cafele în cești transparente, din cristal de Boemia, pe farfuriuțe tot transparente, cu desene colorate în verde crud, ca epoleții grănicerilor, și două pahare înalte, din același cristal.

În birou persista, discret, parfumul brunetei cu ochi albaștri.

„- Cristal de Boemia!” am exclamat eu, în timp ce doamna ieșea, cu pasul ei robust și neapăsător, din buncărul Marelui Gri, lăsând, în siajul ei, o imagine frumoasă și sănătoasă și acel parfum discret și agreabil, zâmbind complice pe cele trei cuvinte pronunțate cu entuziasm de mine.

„- Inexact!” a replicat generalul, bucuros că m-a prins și, privind undeva, dincolo de mine, spre ușa prin care stejarul cu trup de femeie era în curs de dispariție, a reluat:

„- Total inexact!” a tunat el vesel, ridicându-se de pe scaunul lui de rege al Trupelor de Grăniceri și apropiindu-se de mine.

„- În acest caz, rectific, am revenit eu: Cristal de Dorohoi!”

Atunci mi-am adus aminte de una dintre ieșirile mele de documentare în acea zonă. Eram la pichetul Rădăuți-Prut și, noaptea, am plecat, însoțit de un sergent, în controlul posturilor și patrulelor grănicerești. Fiecare ofițer din comandament era obligat ca, în timp ce se afla în teren la o subunitate de frontieră, să controleze personal, patrulele și posturile grănicerești, mai ales pe timp de noapte și în perioade de densitate maximă și să consemneze acest control, durata lui și concluziile în registrul de pază. Eu nu făceam treaba aceasta doar din obligație, pentru că așa era ordinul, ci și pentru că numai acolo, în locurile în care se îndeplinea efectiv misiunea de pază și apărare a frontierei de stat, misiune de luptă, cum se numea ea atunci, găseai adevărul cel mai adevărat privind viața chinuită a acestor oameni, curajul, demnitatea, onoarea și calitatea lor cu totul remarcabilă.

Majoritatea dintre ei erau niște adolescenți, până în 20 de ani. Cum, încă de pe vremea aceea, liceul era obligatoriu, ca și serviciul militar, acești copilandri erau luați în armată imediat ce terminau ultima clasă, dacă nu reușeau la facultate. Dacă reușeau, atunci erau încorporați, vreme de câteva luni, ca militari cu termen redus, urmând ca, după terminarea facultății, să mai participe la o convocare după care să primească primul grad ofițeresc tradițional din Armata României, gradul de sublocotenent. Cei care erau elevi într-o școală de ofițeri, la absolvire, primeau gradul de locotenent.

Împreună cu un sergent de la acel pichet, am pornit în control. Era o noapte frumoasă de toamnă și, până la apropierea de primul alinament pe care erau amplasate posturile și patrulele grănicerești, sergentul m-a pus la curent cam cu tot ce era important prin pichet. Între altele, mi-a spus că, undeva, în apropiere, la Miorcani, se găsește un fel de mină cu cel mai fin nisip din Europa, folosit la fabricarea cristalurilor de Dorohoi. Locul fusese descoperit cu doi ani în urmă de un sergent, în timpul unei misiuni de cercetare. I se păruse că nisipul acesta este foarte fin, mult mai fin decât cel folosit la Fabrica de

sticlă din Turda, unde lucra el înainte de a fi luat în armată și unde se va întoarce și după ce va încheia stagiul militar.

Pa baza acestei descoperiri uluitoare, s-a ridicat, foarte rapid, Fabrica de sticlă de la Dorohoi.

Am mers, împreună cu sergentul, în prima galerie – galeriile erau la suprafață – și am luat un pumn de nisip. Era ca făina de trei nule. Am pus nisipul într-o pungă de hârtie. După ce am revenit în București, l-am transferat într-o sticlă din cele în care se păstrează marile esențe, pe care am scris: „Nisip de Miorcani, cristal de Dorohoi”...

„- Exact! Dar de unde știi?!”

„- Acum trei ani, am fost la Miorcani, unde s-a descoperit materia primă. Un sergent de-al nostru a descoperit-o. Era meseriaș. Înainte de armată, lucrase la fabrica de sticlă din Câmpa Turzii. Și am trecut, tot atunci, și pe la fabrica de sticlă din Dorohoi. Am acasă un set de pahare de acolo...”

„- Așa deci...”

Apoi Marele Gri, nemulțumit probabil că nu m-a surprins, a schimbat brusc vorba.

„- Mai întâi, trebuie să te felicit pentru succesul excepțional! Este o mare cinste să ai numele înscris pe placa de onoare a Academiei Militare! Puțini sunt cei care reușesc această performanță. Din grăniceri, ești primul. Ba nu, a mai fost unul cu vreo douăzeci de ani în urmă, dar nu de talia ta!”

Ocolește imensul birou, vine în fața mea și îmi strânge puternic mâna. Sunt echipat cu cizme și centură cu diagonală, așa cum trebuie să fie echipat un ofițer care se prezintă în fața comandantului său de unitate. Marele Gri nu mai este comandantul meu de unitate, dar, având în vedere că de aici am plecat la Academie, este normal să mă prezint și după absolvire, chiar dacă am fost repartizat în altă parte. Oricum, eram foarte legat de arma grănicerilor, căreia îi dezlegasem, în cei 14 ani cât lucrasem aici, toate tainele, toate bucuriile și, mai ales, toate diamantele.

Răspund potrivit uzanțelor:

„- Servesc Patria!”

Nu sunt doar cuvinte pe care trebuie să le spui așa cum scrie în regulament. Eu chiar cred în ele. Și nu numai eu. I-am urmărit, de-a lungul anilor, pe toți cei care răspundeau așa, ca la regulament, când

erau felicități de comandant. Chipul lor era solemn. Iar ochii lor străluceau. M-am gândit la fanatismul unor luptători, la extremismul altora. Dar, nu, nu era asta. Oamenii aceia, din care fac parte și eu, așa simțeau. Pentru că și eu simt la fel. Nu știu dacă mă gândesc la noțiunea de patrie, la acel *Dolce et decorum est pro patria mori*, am ieșit totuși din entuziasmele astea, nu poți să le spui sau să le gândești toată ziua, pentru că sună, și în gând, ca nuca în perete, dar eu chiar cred sincer în aceste două cuvinte. Simt totdeauna un fior foarte puternic, atunci când le pronunț.

Revine la fotoliul lui de comandant al trupelor și, înainte de a se așeza, îmi face și mie semn să iau loc.

„- Șăzi!

Așa zicea el: „Șăzi”, cu ă, nu Șezi. M-am așezat cu grijă, cu reținere, cu timiditate.

„- Nu știam că vei fi șef de promoție, chiar nu știam asta. Ști-am însă că, dacă ai reușit primul la admitere, trebuie să fii pe undeva, printre primii, și la absolvire. Mă bucur pentru tine, dar, în aceeași măsură, mă bucur și pentru mine. Le-am demonstrat amândoi colporitorilor, trântorilor, proștilor și aroganților ăstora de prin trupe și de prin comandament – tu nu știi, ești cam credul și cam naiv în privința asta, dar sunt destui! – că ești un ofițer de calitate! Este și o victorie a mea, pentru că te-am dibuit, pentru că am crezut și cred în tine! Uite că se întâmplă și cu ăia mai mari, cu matusalemicii cum le spui tu, să creadă în ăia mai mici... Eu nu vreau să mă pun rău cu ăia de sus, dar aș fi fost bucuros să rămâi în trupe. Sunt însă convins că, oriunde vei merge, vei fi foarte bun, inclusiv la Cultură. Eu am lucrat în Minister câțiva ani buni, am fost șef de direcție, și cam știu ce este și pe acolo... Sunt câțiva speciali – Tudorian, de la Cultură, spre exemplu, este unul dintre ei, o bogăție de om, inteligent, dat dracului, perspicace, de caracter –, dar și câțiva piloși prostănaci. O să-i dibui repede, ești băiat deștept. De primii să te apropii, pe ceilalți să-i ocolești, dar fără să-i zgândări. Nu știi ce le poate capul... Să nu te schimbi, să rămâi același ofițer modest, conștiincios și de caracter, pe care-l cunosc. Am încercat să te sprijin. De fapt, chiar te-am sprijinit. În sensul că te-am apărât împotriva ăstora care veneau cu pâra la mine. Mi-am dat seama că ești un om bun. Îți urez succes! Fii atent că armata-i mare și are de toate, de la genialitate la prostie. Și să nu uiți că trupele de grăniceri sunt casa din care ai pornit! Casa ta. Poți veni oricând aici.

Vei fi totdeauna bine primit. Pentru că, oriunde ai fi, tu ești de-al nostru. Iar noi n-o să uităm niciodată asta”

S-a ridicat iarăși din fotoliu, a ocolit masa, mi-a strâns încă odată mâna și m-a condus până la ușă...

De ce i s-o spune Marele Gri?!

Nu știu. Și nici nu cred că mă interesează. Dar, fiind unul dintre acei comandanți matusalemici, era, peste tot, de temut. Mulți dintre cei cu care m-am întâlnit pe drumurile țării și ale armatei îl criticau chiar foarte tare, dar eu, de fiecare dată, aveam o întrebare, mereu aceeași:

„- A făcut cuiva rău?”

Cel întrebat ezita o clipă – nu se aștepta, probabil, la o astfel de întrebare –, apoi îmi răspundea precipitat:

„- A, nu, n-am auzit să fi făcut cuiva rău, dar își cam umple portbagajul pe unde umblă. Și nu prea este popular, prea umblă ca un împărat prin imperiul său și numai al său...”

Așa o fi, n-am remarcat, dar știu că, în felul lui, ținea la oameni...

- Am ajuns! spune Negreanu, uitându-se la ceasul lui cu totul special. De data asta, după mers. Trenul n-a întârziat nici măcar un minut. Ai mai fost aici?

- Da, în timpul călătoriei de studii din anul întâi.

- N-ai mult bagaj, nici eu. Îți propun să mergem pe jos. Ne căzăm la Casa Armatei, au acolo un cămin, luăm o gustare la restaurantul militar, la Feri-baci, ne odihnim un ceas, bem cafeaua acolo, ne prezentăm la șefii de aici – astea-s uzanțele –, trecem pe la bibliotecă, apoi facem o plimbare prin oraș. Pe seară vom asista la o repetiție a estradei. Știi că avem o formație de estradă la Cluj. Este una superbă, ai să vezi. Eu nu mă ocup nemijlocit de formațiile astea, dar nu poți, dom’e, să nu vezi frumosul, să nu te bucuri când dai peste artiști de calitate.

Gara mi se pare monumentală. Un hol imens, aglomerație, cozi la casele de bilete, oameni care vorbesc tare, aparent fără griji, într-un grai ardelenesc plăcut și prietenos. Dar și în maghiară. Nu prea poți să-i deosebești pe unii de alții, toți sunt cam la fel.

Prima impresie pe care mi-o fac este aceea că, pe aici, oamenii sunt calmi, așezați și înțelepți. Pentru ultimul cuvânt nu am prea multe argumente, ci doar imaginea frunților ne-încrețite și a vorbelor rare, chibzuite. Plus renumele. Plus ce știu eu de la colegii mei, ardenieni. Plus experiența mea de trei ani din școala militară de ofițeri activi de la Oradea...

Plus o zi bună, în care ai pășit, cum se spune, cu dreptul. Atunci de ce, la comanda: „Înainte, MARȘ!”, soldații o pornesc cu stângul?!

Trag cu coada ochiului la niște litografii de pe pereții imensului hol, dar Negreanu, familiarizat cu decorul, îmi aduce aminte că trebuie să ne continuăm drumul:

- No, hai!...

O pornim încet pe strada care duce spre centrul orașului. Lume multă și grăbită (sau nu, nu-mi prea dau seama). Dar stilul străzii mi se pare unul rânduist, nu haotic. Prima impresie este că fiecare are o treabă de făcut, o distanță de parcurs – pe jos, cu autobuzul sau cu troleibuzul –, dar parcă toți știu de toți, se cunosc și își anticipează reciproc mișcările. Parcă ar fi niște roboți foarte bine programați, care-și urmează perfect instrucțiunile. Clujul are multe întreprinderi, multe locuri de muncă, grădini, parcuri, magazine...

Oamenii se duc, probabil, spre acele locuri. În țara aceasta, nu există șomeri. Nimeni nu duce grija unui loc de muncă. Din păcate, am constatat eu de-a lungul anilor, nici răspunderea lui. Când primești totul de-a gata, chiar dacă nu pe gratis, ai impresia că totul ți se cuvine, fără ca tu să ai vreo datorie sau vreo responsabilitate. Fiecare, după ce termină o școală, este repartizat să lucreze undeva în țară, Republica Socialistă România e încă mare, chiar mai mare decât poate ea să-și încapă în ea, adică în sine, și eu să înțeleg înțelesurile acestui termen... De regulă, repartiția se face după rezultatele obținute. Inclusiv în armată, primii din promoție au dreptul să aleagă garnizoana. De aceea se spune că vârfurile ajung în București, la Cluj, la Timișoara, iar ciurucurile la Topraisar, la Plenița sau la Vânu Mare. Cu timpul voi constata însă că și acest adevăr nu este chiar perfect adevărat...

Mergem încet, în tăcere, ca la o plimbare din miezul zilei sub soarele domol al toamnei. Clujenii sunt foarte disciplinați. Nimeni nu trece strada pe roșu, nimeni nu taie calea celuiilalt, nimeni nu se vâă

ca musca în lapte. Nu vezi nici un fel de îmbulzeală. Îți dai seama imediat că te afli într-un oraș liniștit, așezat, civilizat și cu scaun la cap. Și, în această rânduială pe care, înainte de a o vedea și a o constata, o simți, ai o senzație de confort liniștit. De aici nu rezultă că totul este perfect, că nu există întrebări și nedumeriri.

Mergem în pas ușor, ca la o plimbare, privim vitrinele, admirăm bunul gust al celor care le-au aranjat. Centrul este frumos, catedrala, impresionantă. Soarele cade pieziș, dar străzile n-au umbre.

Casa Armatei este chiar în buricul târgului. Negreanu o ia înainte, știe foarte bine drumul, îl salută pe cel de la recepție, îl cunoaște, îl întreabă de sănătate, de familie, de ce mai e prin târg, omul îi răspunde flatat, familiar, dar condescendent, îi dăm rapid ordinele de serviciu să ne înregistreze, Negreanu ia cheia și urcăm în cameră. O cameră obișnuită, cu două paturi, ca în oricare hotel sau cămin din România. O masă, două scaune, un aparat de radio, niște ilustrate și cam atât. Stilul vechi al încăperii și mobila destul de uzată arată că pe aici trece multă lume.

- Schimbăm puțin algoritmul, spune Negreanu, cuplat deja la exigențele misiunii. Hai să trecem mai întâi pe la Armată, au un comandament trăsnet, să ne vadă ăia că am sosit și că suntem bine, să-i salutăm, să le spunem cu ce treabă am venit, să mai schimbăm două vorbe cu colonelul Pantele, secretarul Consiliului Politic al Armatei 4 – e un mare domn, ai să vezi –, apoi o să trecem și pe la Feri baci să-l salutăm, să luăm o gustare și, après ça, să ne intrăm în pâine...

Formalitățile de intrare în comandamentul Armatei a 4-a au fost simple. Prezentarea la intrare a ordinului de serviciu și a buletinului, înscrierea în registru, un telefon la cabinetul secretarului Consiliului Politic și cam atât. Fără bon de intrare. Negreanu îl cunoaște personal pe colonelul Pantele și, de aceea, mergem direct la el, fără să trecem pe la ceilalți.

Colonelul Pantele ne primește zâmbind și glumind. Are o figură plăcută, inteligentă și foarte sigură. Auzisem de multă vreme de el. Face parte din acei activiști de partid cu mare trecere la ofițeri și la cei din comandament. Puterea indiscutabilă a partidului, dar și calitățile lui de om care nu admite compromisurile. Este sobru, direct, dar și plin de umor. Nu-i place vorba lungă și nu se pierde în amănunte. Privindu-l cu coada ochiului, îmi zic, habar n-am de ce și cum, că face parte din categoria celor inteligenți și leneși, cum zicea Moltke,

deci foarte bun pentru un comandament strategic, cu viziune și capacitate de sinteză, așa cum sunt sau cum ar trebui să fie toți șefii (sau măcar majoritatea lor) dintre cei din această categorie și care ajung într-un comandament de Armată. Dar, pentru că vizionarii strategici să poată vedea, au nevoie de furnicuțele foarte inteligente și foarte harnice, cele care creează substanța din care se hrănesc ei, vizionarii strategici. Fără această substanță, ei ar vedea doar în gol. Practic, n-ar vedea nimic. Anii care au urmat acestei scurte misiuni la comandamentul Armatei 4 și la unitățile din jurul Clujului, mi-au dat dreptate.

Ne prezentăm – pe Negreanu îl cunoștea foarte bine –, iar pe mine m-a privit cu oarecare interes, eram nou.

- E șeful promoției din acest an a Academiei Militare, cu numele înscris pe placa de onoare, a adăugat colonelul Negreanu.

Ochii mari și siguri ai colonelului Pantele s-au îndreptat pentru o clipă spre mine. Ca un scanner performant.

Mi-a strâns puternic mâna.

- Știm asta. E bine dom'e, e foarte bine că latura culturală de la CPS se întărește cu un șef de promoție de la Academia Militară, din domeniul comenzii și statului major. E chiar indicat să se facă asta. Cultura, chiar și în armată, are nevoie de elite. Felicitări, tovarășe maior, am auzit lucruri frumoase despre dumneata, ține-o tot așa!

Între timp, sosesc cafelele și paharele cu apă minerală, iar Negreanu îi prezintă, pe scurt, programul nostru: informare și documentare la Casa Armatei, la Brigada AA de la Florești, în garnizoana Someșeni și în Turda, asistență la una dintre repetițiile estradei, discuții cu bibliotecarii, documentare pe problemele curente ale culturii în comandament și în unitățile respective, participare la instrucție, la programul de după amiază și la cel de la casa armatei din fiecare garnizoană. În mare, cam atât.

Secretarul Consiliului ne-a spus cam cum stau lucrurile în acest domeniu, fără să intre în prea multe detalii, subliniind însă că, în viziunea sa, cultura și îndeosebi cultura militară – și a insistat pe acest termen – cultura militară, aia autentică, nu spoiala, nu aia de ochii lumii sau cea formată din lecturi superficiale, constituie baza personalității militarului, a spiritualității militare, dar și a unității, marrii unități și armatei, adică a patrimoniului militar în toate segmentele și structurile sale.

- Îmi bat capul de mulți ani cu ăștia să-i fac să înțeleagă și să accepte că, în armată, cultura nu este nici lux, nici moft, nici pierdere de vreme. Unii înțeleg. O parte din ofițeri sunt studenți pe la diferite facultăți civile – Clujul oferă această oportunitate –, bibliotecile din unități sunt pline, oamenii citesc, învață. Alții, nu.

Se oprește o clipă, ia o gură de cafea.

...Cultura, înțeleasă, în primul rând, ca sistem de valori. Sau, așa cum sună una din sutele de definiții date culturii, ceea ce rămâne după ce totul a trecut... Conceptul fundamental al civilizației este cultura, cred eu, iar conceptul fundamental al culturii este valoarea. Valorile nu sunt conflictuale. Ele sunt acumulări și configurări materiale și spirituale și, mai ales, cognitive care se cumulează și se sedimentează în mari sisteme care constituie osatura, adică structura de rezistență a unei civilizații.

Valorile nu sunt conflictuale. Acesta-i un lucru esențial, pe care însă foarte puțini îl înțeleg. Sau chiar dacă îl înțeleg foarte bine, au, mai tot timpul, toată grija să-l pervertească, să-l transforme într-o justificare a unor acțiuni împotriva celuilalt, care nu are valorile lor, ci alte sisteme de valori, considerate potrivnice, periculoase, și chiar amenințătoare.

Desigur, lucrurile nu stau deloc așa, dar este al naibii de profitabil să spui că așa stau. Este adevărat, valorile sunt diferite și diversificate, dar nu conflictuale. Nu se iau niciodată în coarne, ci se assemblează, precum cărămizile într-o construcție, și dau efectiv dimensiunea, calitatea și valoarea acelei construcții. Iar valorile militare fac parte și ele din acest edificiu cultural și civilizațional.

Mă opresc însă din acest raționament tăcut și destul de simplist, în timp ce Pantele vorbește, cred despre valoarea adăugată din Cultură, și îmi iau gândul în răspăr: „Hai, mă, lasă...” Nu-mi plac cuvintele gândului, chiar dacă adevărurile din ele sunt, cred eu, consonante cu realitățile de dincolo de ele. Și, pentru o clipă, îmi aduc aminte de examenul de la Epistemologie. Inventasem o asociere de cuvinte care-l făcuse pe Mircea Flonta, profesorul care mă asculta liniștit și aprobator, să zâmbească: adevărurile sublime sau sublimarea adevărului... Cam asta fac și acum...

Pe lumea aceasta cunoscută de noi până în acest moment, conflictuale sunt doar interesele. Interesele sunt cele care constituie, de fapt, mobilul și motivul acțiunii. Interesele, nu valorile. Valorile sunt

rezultatele confirmate, acceptate și dovedite a fi importante și utile civilizației omenești. Valorile sunt cele care ridică civilizația oamenilor din ce în ce mai sus. Ele cresc civilizația, multiplicându-i structurile durabile, și îi dau consistență și fiabilitate. Ele nu se constituie însă în mobiluri ale acțiunii, ci doar în suporturi durabile ale ei. Într-un fel acționează un om civilizat și o societate civilizată și în alt mod un om primitiv și o societate primitivă. Deși, la drept vorbind, și noțiunile astea de primitiv și neprimitiv ar cam trebui revizuite. Ceva mai des. Interesele generează politica și politicul, valorile determină standardele civilizaționale, constituie nucleeele civilizaționale și, în jurul lor, se asamblează efectiv arealele civilizaționale, marile lor coordonate. Nu există civilizație acolo unde nu există cultură... Și nu există cultură, acolo unde nu există valoare teaurizată sau teaurizabilă...

Pantele se uită la mine, oarecum surprins, nu se aștepta ca eu să-i vorbesc de teoria valorii – habar n-am de ce am insistat pe problema asta, invocând Școala de la Baden –, dar el m-a ascultat cu atenție (pornisem de la o carte care se afla acolo, în biblioteca din cabinetul său), aprobând cu o mișcare a capului tot ce am spus.

- Dar războiul? - mă întrebese el brusc.

- Războiul este un fenomen social foarte complex, dar, în esența lui, rămâne un produs al politicii, o continuare a politicii prin mijloace violente, cum scria Clausewitz... Toată lumea, chiar și cei care-l declanșează, condamnă războiul, îl consideră primitiv, anti-civilizațional, ultima soluție – chinezii spun că, de fapt, este cea mai proastă soluție, bla, bla... Dar el face parte dintotdeauna din viața oamenilor, uneori, ca un mijloc de a impune sau de a obține, alteori doar pentru a supraviețui...

- Chiar dintotdeauna?

- Mă tem că da. Omul este o ființă conflictuală. Pentru că are interese, iar acestea sunt *ab ibitio* sau pot deveni pe parcurs conflictuale. La fel și societatea în care trăiește, indiferent cum s-ar numi ea... Desigur, de la conflictualitate la război este o distanță imensă, dar asta nu-i chiar o problemă... În anumite conjuncturi, o astfel de distanță nu prea contează... Cei care pot face tot ce știu și tot ce pot pentru interesele lor. Nu există însă date foarte clare când, de ce și cum a apărut acest fenomen, specific doar societăților omenești. Cel puțin, așa știm noi. Și, de aceea, orice afirmație categorică probabil că ar trebui pusă la îndoială... Sau revizuită. La urma urmei, și ani-

malele se bat între ele pentru pradă... Totuși, războiul, ca fenomen social foarte complex, ca fenomen de risc extrem, are o anumită cultură, adică un sistem de valori. Adică o anumită bază și, prin urmare o anumită continuitate. Privit din perspectiva complexității și diversității sale, fenomenul război pare unul de tip continuu, într-un registru sofisticat și ondulatoriu. Și nu doar războiul de apărare, justificat, azi, prin art. 51 din Carta ONU, ci orice fel de război. Dar conceptul de război de apărare nu are sens dacă nu există și un război de agresiune... Ori, potrivit Chartei ONU, unul – cel de apărare – este legal și legitim, iar cel de agresiune este ilegal și nelegitim... Dar cum să faci deosebirea între ele? Spre exemplu, într-o situație politică internațională foarte tensionată, pentru a se apăra, o mare putere poate considera că trebuie să acționeze ofensiv, în afara teritoriului său, printr-un atac preemptiv, pentru a înlătura sau neutraliza un pericol pe care-l consideră iminent, o amenințare directă, pe care, de cele mai multe ori, numai ea o vede așa și ne obligă pe noi, ceilalți, să credem că așa și numai așa este sau trebuie să fie... Este vorba de un adevăr util, conunctural sau dedicat...

- Din păcate, istoria e plină de astfel de exemple... Există, într-adevăr, o cultură a războiului, inclusiv a ăstuia pentru care ne pregătim noi și care sună cam sforăitor... Război de apărare a țării prin lupta întregului popor... Dar poate beneficia oare un întreg popor de cea mai înaltă tehnologie militară? Dacă nu, atunci cum să te lupți cu carabina împotriva laserului?... Iar dacă adăugăm la astea și formele războiului fără limite, ale războiului continuu, cum îi zici tu – și sunt de acord cu tine –, atunci chiar avem o problemă.

- Avem altă soluție?... Nu prea. Dar doctrina este, totuși descurajantă. Tot cam așa procedează și Elveția, deși ei chiar fac o descurajare reală și posibilă, pentru că au suficienți bani să se doteze cu tehnică performantă. Ei au cultura apărării unitare, prin descurajare, chiar dacă, la ora actuală, cred că nu are nimeni interesul să-i atace. N-a făcut-o nici Hitler, la vremea lui. Ar fi posibil ca doctrina asta a lor să aibă mai degrabă o funcție integrativă interioară, de consolidare a unității cantoanelor, pe un concept de apărare totală spre toate orizonturile. Ei au, fără îndoială, o astfel de cultură. Din vremuri străvechi.

- Da, ai dreptate, dar cultura asta – cultura războiului, cultura păcii, cultura popoarelor agresive, mai exact, ofensive, cultura migra-

torilor războinici, cultura sedențarilor, cultura unității armate, cultura de bază a războiului nostru, al românilor etc. etc. – are atâtea fațete, că ne-ar trebui o viață să le dezlegăm sensul și înțelesul... Și nu cred că am reuși. N-a reușit nimeni până acum. Toate acestea se cer însă studiate foarte bine... Dar nu-și prea bate nimeni capul cu așa ceva. Mai ales în armată... Ele nu se prea leagă, decât așa, ca efect al conexiunii razelor de lună cu jartierele de gumă, cu activitățile culturale pe care le facem noi prin unități, dar noi, cei care conducem unitățile, ar trebui să le știm foarte bine și să reflectăm serios la ele... Cultura, mai ales în armată, nu înseamnă doar brigăzi artistice și activități la casele armatei... Domnule maior, îmi place cum gândești... Într-adevăr, ne aflăm într-o altă etapă în care multe dintre valori sunt sau vor fi reconsiderate. Și, totuși, ce e valoros nu piere, sună un cântec de pe aici, de prin Ardeal...

A folosit intenționat cuvântul „domnule”. Peste vreo câțiva ani, când voi începe să bat în lung și-n lat toate poligoanele, toate terenurile de aplicații și de instrucție, aveam să aflu că Pantele folosea cuvântul „Domnule”, atunci și doar atunci când îi plăcea ceva la interlocutorul său, când era impresionat de ceva, când afla o noutate sau o frumoasă alcătuire de cuvinte. Era un om foarte sensibil la cuvinte și la alcătuirile lor. În principiu, Pantele era considerat un șef mare și un om destul de dur, dar nu și cu cuvintele.

După câteva minute, Negreanu consideră că a cam sosit timpul să plecăm. Colonelul Pantele este de acord. Ne conduce până în antecameră, ne strânge mâna și ne urează succes.

Trecem, așa, călare între cinci și mai multe minute, adică pe fugă, prin Secția Propagandă și Cultură, prin Secția Organizare, mai bem câte o cafea – cei de aici au cafea bună, nu nechezol –, iar eu dau o fuguță pe la Secția Operații și pe la Secția Pregătire de Luptă, să-i salut în fugă pe cei câțiva colegi de promoție de la Academie, despre care știu că au fost repartizați aici, la Cluj, de unde veniseră, în acest faimos comandament de armată – Comandamentul Armatei 4 Transilvania –, unul dintre cele mai bune comandamente, poate cel mai bun, din cele patru, câte există la această dată, adică în anul de grație 1976, toamna, în Armata României.

Nu putem rămâne însă prea mult timp în comandament, deși atmosfera este plăcută și oamenii deosebit de primitivi. Așa-i aici și așa va fi mereu. Trebuie să punem pe rol programul cu care am venit

de la București... Un program mai mult în imaginația noastră decât în limite foarte stricte, scrise pe hârtie, de la ora la ora, deplasare, de la ora la ora, activitatea cutare, de la ora și zece la ora și douăzeci, pauză de țigară și/sau de cafea etc... Limitele programului nostru de culturnici cu academie sunt destul de generoase. Spre exemplu, putem să alegem cum, când, în ce mod și cu ce mijloace (din cele avute la îndemână și în creier) să facem ceea ce trebuie să facem. Adică să ne informăm și să evaluăm cam cum stăm cu cultura (a se citi „cu activitățile culturale”), la această dată, prin unitățile armatei din această parte de țară, de ce ar mai fi nevoie ca totul să fie în ordine, adică pe placul șefilor, și cam ce ar mai trebui făcut.

Nu știi cum am putea face asta! Cultura nu este ceva foarte palpabil – ca muniția dintr-un depozit, spre exemplu –, nu se poate cântări, nici număra bob cu bob, ci doar percepe așa, fulgurant, ca un fel de impresie artistică sau de efect remanent.

Bineînțeles, eu îmi dau seama că unul dintre obiective este și familiarizarea mea cu stilul de lucru din Secția Cultură, cu nivelul de competență care se cere pentru funcția pe care o am și cu gradul de libertate pe care ni-l putem permite în timpul misiunilor. Nu este prea rău, dar nu este nici ceea ce cred că așteptam eu, care mă și vedeam trecând dispozitive de divizii și armate pe hărți, cugetând la manevre tactice sau strategice ingenioase, pe sute de kilometri... Dar asta n-o fac nici cei de la Operații și PL, toată ziua, așa cum îmi imaginez eu. Au o grămadă de alte treburi, de la planificări, controale prin unități, rapoarte și bilanțuri, la fel de fel de alte căprării cu studii superioare, ordine venite de sus și... sarcini de partid... Dar și studierea, detaliu cu detaliu, a fel de fel de obiective: drumuri, poduri, pante, rezistența terenului, locuri favorabile desantării, aliniamente posibile de apărare sau de amplasare a mijloacelor anti-blindate, resurse etc. etc., treburi complicate care nu se termină niciodată, oricât ai fi de harnic, de hotbolic și de responsabil...

Prima escală de informare-documentare o facem la biblioteca de la Casa Armatei. Bibliotecara ne primește aproape familiar și ne prezintă rafturile cu cărți, dar mai ales ultimele achiziții, cărți noi, rare, abia cumpărate cu bani de la art. 25, frumoasele colecții de carte, colecțiile de ziare și reviste, registrele cu copertă albastră, pânzată, cu rubrici scrise caligrafic și teancul fișelor cititorilor... Ne arată o sta-

tistică interesantă a cititorilor (pe grade, pe vârste, pe unități, pe studii...).

- Ne dați, stimată doamnă, și nouă o copie după această statistică ingenioasă și interesantă.

- Bineînțeles.

Este o femeie drăguță, un Andone cu fustă, îmi șoptește Negreanu când ea nu este suficient de atentă la noi, ci ne arată cu ochii ei albaștri și cu mânuțele ei delicate, ultimele achiziții de carte, aproape de marele nostru coleg, Marius Andone, directorul Bibliotecii Militare Centrale (Naționale, i se va spune mult mai târziu, după o nouă revoluție, adică într-o altă epocă istorică pe care vom avea darul sau blestemul s-o apucăm), cel mai pasionat și mai priceput manager de carte din câți cunosc eu pe Terra...

Ea însă îl aude, femeile astea au un auz mai ceva ca al câinilor de vânătoare – percep și sub-sunetele, nu numai ultra-sunetele –, se uită la el gales, semn că îi place expresia, face o mișcare cu umerii, cu ochii, cu capul, cu urechile și, probabil, cu toate sinapsele, așa cum fac ele, femeile, când vor să te impresioneze și să te facă moluscă sau băț de bătut covoare, și îi spune, bombardându-l peste umăr cu privirile ei de ciută gădilată:

- Domnul Marius este modelul nostru, al bibliotecarelor din toată armata. Toate îl iubim...

- Știu, doamnă. Este și al meu, îi răspunde Negreanu, privind-o exact în miezul ochilor și clipind intens după aceea. Dar dintr-o altă perspectivă.

Se potrivesc de minune, Negreanu și ea. El, înalt, cu părul puțin grizonat în dreptul tâmpelor, drept, aproape țănoș, dar elegant și distins... Ea, nu prea înaltă, cam la 30 de ani, blondă, cu o rochie lejeră, dar care nu-i poate ascunde formele normale perfecte ale unui trup robust, bine înfipt pe două picioare albe, pe care nu poți să nu le privești, măcar o clipă, cu coada ochiului, fugitiv, ca o briză marină (briză marină la Cluj!), dând impresia că te uiți foarte atent la rafturile împrăștiate cu cărți la fel de ordonate și de perfecte ca ea, stăpână a lor și a ochilor care o privesc...

Seamănă aproape perfect cu o alta ca ea, din unitatea în care am lucrat eu, cu ceva timp în urmă, cam vreun an, ca sub-culturnic (instructor, i se zicea, desigur, în hârtoage), un intermezzo între funcția de comandant matusalemic de subunitate și viteaz ofițer de stat

major. Ea, Iulia – așa o chema, probabil, tot așa o cheamă și acum, ca pe un miez de vară, avea numele anotimpului cel mai luminos – era tot așa, frumoasă și modestă, cu ochi mari, de un albastru-verzui transparent ca valurile mării și cu un zâmbet modest, timid și frumos, ca de fecioară... Așeza, cu o plăcere rară, de parcă ar fi echipat o mireasă, cărțile acelea rare în rafurile bibliotecii...

Îmi plăcea s-o privesc minute în șir cum însuflețea lemnul rafturilor din cele două încăperi ale bibliotecii brigăzii, nu doar cu acele cărți rare, foarte rare, ci și cu o bucurie specială, cu lumină și cu chipul ei frumos. Cele două încăperi erau situate într-un pavilion nou-nouț, care mirosea încă a var proaspăt și, atunci, în acele momente, și a parfum de femeie atentă, cochetă, entuziastă, plină de viață și cu toți senzorii activați...

Zâmbesc amintirilor și mi-o imaginez pe Iulia printre aceste rafturi, cu șalul ei fulgurant nins parcă pe niște umeri albi ca un gând frumos, ca o spumă de val...

Iulia... Ce nume frumos! Un nume pe care nu vrei nici să-l uiți, nici să-l pronunți, ci doar să te joci cu el, acolo, în tăcerea infinită a gândului. Un gând care înflorește mereu, atunci când umbli prin amintiri... Uite, Iulia, vara deja a trecut, iar toamna va avea grijă ca ochii tăi să păstreze, și pentru iarna care va veni, culoarea cerului și a valurilor mării din acele timpuri...

Ana se precipită, nu-și găsește locul, este ca și cum ne-ar arăta casa ei nouă, abia mobilată,

- Cei mai mulți dintre cititori sunt, cred că știți, studenții de la ff și, bineînțeles, soțiile ofițerilor... Din păcate, cei mari nu prea trec pe aici, decât atunci când vin în control... Sau să-și ridice cărțile rare pe care le cumpără, cu banii lor, pentru ei... Unii vin personal, alții își trimit aghiotanții... Probabil că sunt foarte ocupați și nu le mai rămâne timp să treacă și pe aici, pe la biblioteca de la Casa Armatei... Mai puțin cei de la Cultură. În fond, ei asigură banii pentru achiziții și citească tot ce se cumpără... Se citește mult, chiar foarte mult. La unele cărți, se așteaptă la rând... Și, să vă mai zic ceva, dar să nu mă spuneti...

- Nu, doamnă, vom trece la Secret...

Și Negreanu face un semn de fermoar la gură.

- De câte ori reușesc să fac rost de o carte bună, de un titlu nou, căutat – și reușesc mereu, am relații la librăriile din Cluj și la toate

editurile mari din țară –, trebuie să cumpăr foarte multe exemplare. Am comenzi serioase. Toți cei din comandament, care nu au relații personale la librăriile din Cluj sau din țară, apelează la mine. Doamna Ana, înscrieți-mă pe listă pentru cutare carte... Și eu îi înscriu pe toți. Nu fac numai eu așa, ci și bibliotecara din comandament... Noi, două, împreună cu bibliotecarii de la unități, colaborăm...

- Faceți vânzare librăriilor...

- Și editurilor, mai ales editurilor. Este mare foame de carte... În ultimii zece-cincisprezece ani, toți oamenii citesc. Și, în fiecare an, cererea de carte crește... Aici, la noi, în oraș, există cozi și la cărți...

Știu și eu foarte bine acest lucru. Eu, personal, cheltuiesc cam un sfert din solda lunară pe cărți. Chiar dacă nevastă-mea nu prea este totdeauna de acord. „Unde vrei să le mai punem, sunt câteva mii, cred că o să ocupe tot spațiul și noi o să dormim pe balcon! – îmi spune ea mai în glumă mai în serios, dar nu-i scapă una pe care să n-o citească...

Ne arată fișele câtorva din aceste cărți. Au mai multe file, toate rândurile sunt pline. Asta înseamnă zeci și chiar sute de cititori...

Negreanu este impresionat. Și eu sunt impresionat. Dar Negreanu are ceva în plus față de mine. El este realmente pasionat de problema asta de management al bibliotecii. Nici eu nu sunt străin pentru că, la unitatea în care am lucrat, în ultimii ani înainte de a fi mutat la un comandament din Capitală, m-am ocupat și eu de biblioteca unității. Pe vremea aceea, adică acum cinci ani, eram student la Facultatea de Filozofie din București, cursuri fără frecvență, și aveam o sete nebună de carte. Mereu eram în căutarea unei cărți bune. Setea aceea frumoasă nu s-a astâmpărat nici acum.

Ana, bibliotecara din fața noastră, așa o cheamă, iubește și ea, la rândul ei, foarte mult cartea. Când vorbește de cărți, de întreținerea lor și de cititori, i se luminează ochii... Ne poartă printre rafturi, ne arată noile achiziții, apoi ne invită la o cafea făcută la fierbător. Ne vorbește de cărțile noi pe care tocmai le-a cumpărat, sunt stivuite pe o masă lungă de lectură, încă nu le-a înregistrat, de cele pe care urmează să le dea celor de pe listă...

Într-un târziu, ne luăm la revedere de la frumoasa doamnă și îi spunem pe rând, mai întâi Negreanu și apoi eu, că e deosebită, că vom mai trece pe acolo, pe la Casa Cărții, pe la salonul ei de carte și,

dacă-i mai rămâne ceva, vom fi bucuroși să achiziționăm și noi un titlu, două, cu banii jos și o cafea confort zero...

- Ți-a plăcut Ana?

- E tare! răspund eu, gândindu-mă la Iulia.

- Femeile astea... Cum să-ți spun eu... Acelea care sunt, domnule, sunt. Sunt date dracului, vreau să spun... Ai văzut ce ordine, ce frumos arată rafturile, ce bine arată registrele... Se simte mâna de femeie, oriunde se simte... Nu știu ce ne-am face fără ele...

Înainte de a ajunge la Feri-baci, trecem pe la șeful casei armatei. Tocmai îl întâlnim pe hol. Evident, Negreanu îl cunoaște foarte bine și încă de mulți ani. Și el îl cunoaște pe Negreanu, pentru că îl întâmpină cu un zâmbet larg însoțit de un salut cu mâna stângă și palma întinsă deasupra urechii. Toată lumea militară ar râde în hohote dacă l-ar vedea, pentru că, în Armata Română, se salută cu mâna doar la chipiu și nu la capul descoperit.

- Domnule, suntem în drum spre Feri-baci, dar, dacă ai un minutel, am vrea să stăm olecă de vorbă. Dacă se poate acum, dacă nu mai târziu, când ai o fereastră.

- Pentru dumneavoastră, am oricând timp. Șefu-i șef.

- Șef, pe dracu! – îi spune Negreanu, bătându-l ușor pe umăr.

Biroul șefului Casei Armatei se află chiar acolo, înapoia lui. Ușa este deja deschisă. Negreanu intră primul, eu îl urmez și el – un locotenent-colonel pus la patru ace, foarte vesel și cu chef de glume, cam cum sunt majoritatea dintre cei care dețin o astfel de funcție –, intră ultimul. Ne invită să luăm loc pe fotolii, ne întreabă dacă vrem o cafea și o tărie, Negreanu spune că ar fi bună o cafea confort sporit pentru el – asta înseamnă o cafea cu ușoare urme de coniac – și una confort obișnuit pentru mine.

Ușa biroului rămâne deschisă – totdeauna ușa șefului Casei Armatei de aici este deschisă, acesta-i obiceiul lui, al șefului, el spune, numai și numai dacă-l întrebi, că vrea să trăiască și să muncească în văzul lumii – și imediat apare o fătucă suplă, înaltă, cu pantofi cu toc cui, de parcă ar fi gloanțe de la mitralierele de pe TAB-uri. Nu rămâne prea mult în așteptare, șeful îi spune: două cafele A1 pentru noi și una A, simplă pentru tovarășul maior, după care ea dispare și noi ne așezăm comod în cele două fotolii. Rămâne parfumul ei plăcut, proaspăt, ca o adiere de primăvară.

- Ce este și cu tinerețea asta, domnule, lasă urme pe unde trece!... - constată el schițând un gest de confirmare și acceptare a unui fapt mai interesant decât unul împlinit, a unui fapt sugerat...

Apoi își aduce aminte că nu este chiar singur aici, că sunt și eu pe undeva pe aici, în fotoliul din fața lui, la măsuța rotundă stil Ludovic al XIV-lea, și tot cam pe-aici se mai află și șeful Casei Armatei, tronând la biroul lui somptuos din stejar sculptat, în același stil atât de apreciat în toate timpurile. Arată spre mine, parcă scuzându-se de întârziere:

- Colegul meu, noul meu coleg, maiorul George Dava, este proaspăt absolvent al Academiei Militare, șef de promoție, recent repartizat la Secția noastră. Suntem într-un tur de recunoaștere prin garnizoana Cluj și prin împrejurimi, recunoaștere pentru el, evident, de intruziune în real, cum ar spune chiar el, dacă ar fi să disecăm chestiunea, și de informare-documentare pentru noi și pentru Secție. Mă bucur să te revăd, parcă te-ai mai îngrășat un pic de când ne-am întâlnit ultima oară, acum două luni, la București, la instructaj, semn că îți priește, că ești pe val. Pe un val bun, nu pe unul distrugător și neautorizat de șefi...

- Mulțumesc, mă simt în formă, sunt în priză! Îmi pare bine că v-ați gândit să treceți și pe la noi, vă urez bun venit și vă stau la dispoziție cu orice problemă și pentru orice problemă.

- Am luat act. Am văzut deja, în linii generale biblioteca – felicitări, domnule, bravos, Ana pare ca o mănușă pentru meseria asta, e filolog, am înțeles –, pe parcurs vom merge și prin unități, iar pe tine te-am ruga să ne spui, în două cuvinte, spre informarea noastră și, prin noi, a Secției, dar mai ales a noastră, așa ca de la om la om, cum merge treaba, ce nu merge și de ce ai mai avea nevoie ca ea să meargă așa cum ți-ai dori și cum știu eu că ți-ar plăcea să-ți dorești.

Atât a așteptat. Începe imediat cu cercurile și, timp de o oră, îl ia pe fiecare în parte și spune tot ce merge bine, tot ce nu merge bine și de ce nu merge bine etc. etc.. Cercul de dans modern, cercul de cinema, cercul de literatură, cercul de balet, cercul de pian, cercul de chitară, cercul de vioară, cercurile de limbi străine, cercul de costume populare, cercul de matematică, cel de română, cel de geografie, apoi cursurile cu plată și cele fără plată, apoi formațiile artistice, apoi formațiile artistice ale unităților din garnizoană, apoi rezultatele la Festivalul „Cântarea României”, apoi activitățile culturale de la casa ar-

matei sau sub egida casei armatei, apoi biblioteca, apoi achiziția de carte, apoi cheltuielile...

Negreanu ascultă cu luare-aminte, își notează din când în când ceva în carnet, îl întrerupe destul de des, cere explicații, îi pune întrebări... Face glume, râde, spune bancuri... Șeful Casei Armatei jubilează. Omul este în formă, este în elementul lui... Și nu divaghează, este sistematizat, parcă s-a gândit la acest control (care, de fapt, este un fel de informare-documentare și nu un control propriu-zis), are totul fișat, aliniat, cosmetizat, fardat, acolo, la el, în creier, dar și despicat ca un fir în patru, în opt, în o sută sau în o mie de alte părți care se cer cunoscute de eșalonul superior, mai ales de responsabilul din Secția Cultură pentru activitatea caselor armatei, adică de șeful echipei noastre de informare-documentare, la fața locului, adică de el, de colonelul Negreanu... Adică de șeful lui direct. Dar și Negreanu știe și simte asta și, observ eu, nu-i displace deloc...

- În această după-amiază, înainte de repetiția generală a estradei, la care, cred, veți dori să fiți prezenți, vă recomand să vedeți și formația de muzică folk a casei armatei... Este un fel de Adrian Păunescu, dar cu mijloace locale, ceva mai modeste... În locul lui Păunescu este un căpitan inginer de transmisiuni, un tehnician, dar și un poet desăvârșit, dom'e, scrie mai ales rondeluri, de te lasă mască. Vasile Preda îl cheamă...

Desigur, Adrian Păunescu este o forță, atât prin calitățile lui de poet, cât și prin cele de actor. Poezii ca el mai scriu și alții, dar nimeni nu are nici forța lui de a le pune în scenă, de a aduce în văzul lumii valori cândva interzise, de a mula valori muzicale și talente pe conceptul lui de creație, nici tupeul lui și, evident, nici vocația lui. În plus, se pare că are și acceptul celor de sus, că sunt câțiva pe acolo, prin cercurile foarte înalte, care nu numai că îl sprijină, dar îl și acoperă. În orice caz, ceea ce face el este lăudabil. Este singurul care umple până la refuz stadioanele și sălile de concert cu turneele Cenaclului „Flacăra” și cu spectacolele lui speciale, cele mai reușite din aceste vremuri totalitare în care nu mișcă o vorbă sau o notă muzicală, fără avizul și aprobarea secțiilor de specialitate din Comitetul Central... El, Adrian Păunescu, pare a-i fi fermecat pe cei de acolo, din CC, sau, poate, a-i fi luat doar complice. Eu sunt însă convins mie la sută că Sus-ul i-a dat, cu bună știință, mână liberă. Trăim doar în perioada cea mai liberală a sistemului socialist, sistem care, după

unele spuse, se pregătește să intre, într-un mod cu totul și cu totul special, adică triumfal, magistral și liberal, în comunism... Ce mai oximoron!...

- Ești bun, dom'e, ești bun, ești foarte bun, ce mai!, îl laudă sincer Negreanu într-un final, privindu-și ceasul. Ești, cred, printre cei mai buni, dacă nu chiar cel mai bun șef de casă a armatei din oastea cea mare a României! Bravo! Stăm pe-aici cam vreo două săptămâni. Te-aș ruga, să-mi faci, pe vreo două-trei A4, sintetic, un documentar cu ce mi-ai spus. După uzanțele pe care le cunoști. Nu te grăbi. Ai grijă să-ți prezinți cum trebuie marfa, chiar dacă nu suntem încă în economia de piață.

- Am înțeles!

- Bravo, domnule, bravo!

Negreanu este foarte mulțumit. Dacă ne-am opri aici și n-am mai continua activitatea noastră de informare-documentare, tot ar fi de-ajuns pentru a i se face o statuie de bronz poleit cu aur pe biroul lui din Secția Cultură a Consiliului Politic Superior din Armata României. El n-are nevoie însă de statui și nici de laude, este un om care se mulțumește cu aceste dialoguri din teritoriu și cu biroul lui de colonel 19 (19 fiind treapta de salarizare, adică una apropiată de 23, cât este maximum-ul pentru acest grad) și de împuternicit cu tot ce ține de activitatea caselor armatei de pe teritoriul României. Ceea ce nu este deloc puțin. Nici ca atribuții, nici ca demnitate și nici ca bătaie de cap, pentru că, și aici, ca peste tot, sunt destui habarniști.

Ne luăm la revedere de la șeful Casei Armatei din Cluj-Napoca și tragem primele concluzii ale activității noastre de informare-documentare, acolo, direct pe holul spațios al acestei instituții de cultură. De fapt, concluziile le formulează el, direct, scurt și la obiect, cum îi este obiceiul:

- Ți-am spus eu că ăsta e mai dat dracului decât dracul însuși, e bun, dom'e, e foarte bun, parcă-i făcut pentru așa ceva. Să vezi ce documentar o să-mi aducă. Și asta nu peste o săptămână, ci chiar în seara asta sau cel târziu mâine. Acum cred că este vremea să mergem la Feri. Vom lua masa acolo. La restaurant. Doar azi. De mâine dimineață, ne vom înscrie la popota de la comandamentul armatei sau de la unitățile pe unde vom merge. Dăm un telefon, anunțăm că vom lua masa acolo, plătim, luăm bonuri și gata, totul va fi în regulă, nu trebuie să pierdem prea mult timp cu așa ceva. Și, în plus, e mai ieftin...

Ne mai rămâne și nouă acolo câțiva bănuți pentru o eventuală pălincă...

Restaurantul lui Feri-baci e chiar la parterul imobilului Casei Armatei. Este un restaurant militar, de tipul celui de la Casa Centrală a Armatei din București și din mai toate garnizoanele mari, dar ceva mai micuț și mai cochet...

Nu înțeleg încă de ce este atât de entuziasmant Negreanu când vorbește de acest restaurant și de Feri baci. Înțeleg însă că majoritatea clienților din acest local sunt militari – Clujul este o garnizoană foarte mare, are un comandament de armată și o puzderie de unități de toate felurile –, dar și cohorte întregi de restaurante de toate mărimile și de toate condițiile, de la bodegi la localuri de lux.

De ce ar fi acesta mai cu moț? Habar n-am. Și nici n-o să întreb. E o chestiune pe care trebuie s-o simți sau s-o descoperi singur. Dacă întrebi, ori ești prost, ori ți-e lene să observi, să ascuți, să gândești. Poate pentru simplul motiv că oamenii și doar oamenii fac faimoase locurile unde se duc pentru a-și pune toate orizonturile într-un pahar, ca să le vadă mai bine. Sau cred ei că le fac. Oamenii caută cu înfrigurare restaurantele. Toate sunt arhipline, de dimineața până seara... Uneori, mai ales seara, trebuie să aștepti o oră până ce se eliberează vreun loc. Bineînțeles, dacă n-ai avut inspirația să ți-l rezervi din timp cu un telefon... Deși toate restaurantele sunt pline ochi, rareori vezi vreun cetățean turmentat. În fine, de vreun deceniu, eu intru foarte rar într-un restaurant și nu prea sunt familiarizat cu valorile comunităților de acest fel. Dar de aici nu rezultă cp habar n-am de ele...

Din câte îmi dau seama, nici Negreanu nu este vreun băutor. Are însă un mod al lui, ciudat, discret și direct, de a socializa și de a identifica lucrurile importante în relațiile dintre oameni. O face, cred, nu pentru vreo cauză – cauzele astea nu mai sunt azi în vogă, nu le mai prea ia nimeni în seamă, a cam trecut vremea lor –, ci doar așa, din vocație, doar pentru el, cumva dintr-un instinct neasumat, artistic, așa spune. De aceea, cred că-mi place să-l privesc și să-l ascult cum pătrunde prin fel de fel de unghere, de parcă n-ar ști că acolo-s unghere, de parcă n-ar ști și nici nu l-ar interesa că știe sau că nu știe despre ce-i vorba.

Nici el, nici eu – și cu atât mai puțin eu – nu avem cunoștințe prin această comunitate. Ne așezăm însă la o masă, de parcă am fi

demult familiarizați cu locul. Apare imediat și Feri baci, nu-mi dau seama cum ne-a ochit, Negreanu îl salută familiar, el îi răspunde atent și condescendent, dar și bucuros, chiar și un pic familiar, ei doi se cunosc, apoi mă prezintă pe mine ca pe o minune care a venit aici, într-o altă minune, ca să facă o nouă minune, habar n-am care ar putea fi aceea. După trei sau patru cuvinte politicoase, cu iz domol, ca unduirea dealurilor Clujului, Feri se retrage, ne ordonă să ne simțim bine și trimite ospătarul să-și facă treaba. Nu e cine știe ce treabă, ne ia comanda, ne aduce până una alta un aperitiv de-al casei însoțit de câte un păhăruț de palincă, după care se duce, discret și bucuros, pe la alte mese.

Restaurantul este plin ochi, deși după-amiaza abia a pășit pe poarta acestei grațioase zile de toamnă. Lumina de afară arde parcă filtrată prin perdelele chindiei, iar soarele Ardealului n-are nicio treabă cu noi, s-a mutat pe partea cealaltă a orașului, undeva dincolo de periferia vestică...

Majoritatea clienților sunt în civil. Ai zice că nu este un restaurant militar, ci unul civilo-militar. Sau militaro-civil. Programul oficial al unităților din garnizoană și din împrejurimi s-a încheiat de mult, deși, într-o unitate militară, programul nu se încheie niciodată, este non-stop, ca la furnale, dar oamenii secretoaselor noastre cazărmi, militari sau angajați civili, nu dau iama prin restaurate, ci se duc acasă, unde-i așteaptă nevestele (dacă nu sunt și ele angajate pe undeva) și copiii. Unii însă mai trec și pe la Feri pentru una mică, înainte de masă... Că așa este obiceiul unora dintre bărbații din România. Altfel cum să afle ce se mai petrece prin târg?...

Epoca este destul de așezată, chiar mai așezată decât ar trebui, copilăria socialismului a trecut demult, cel puțin așa spun oficialitățile, deja unii consideră că societatea muncitorilor de toate felurile și a țăranilor deșțărăniți sau cooperativizați se află în faza de maturitate, dictatura proletariatului s-a încheiat și ea cu un succes păgubos și sângeros, iar acum este democrație de tip socialist, unde omul și valorile sale primează și, de aceea, trebuie să pună umărul serios la propria sa devenire în sus.

Este adevărat, tehnica de prin unități este, în majoritatea ei, cumpărată de la sovietici, dar industria românească de apărare începe să-și dea și ea drumul. Are mult până va atinge performanța rușilor sau pe cea a nemților, ca să nu mai vorbim de cea a americanilor, dar

ce-i în grădina ta este al tău și faci ce vrei cu el, mai ales atunci când îți arde casa. Va fi totuși cam greu, cei mari nu prea sunt dispuși să facă loc pe piața armamentelor și pentru producătorii mai mici, dar dacă gândim așa, se duce dracului toată șandramaua și iarăși ne îndatorăm pe vecie la alții...

Fauna rânduiește după obiceiurile locale din restaurantul tronat de mitul în viață al lui Feri-baci este una dospită deja de anii aceștia copți ai socialismului, care crește și descrește precum crește și descrește aluatul din care se plămădesc nu numai plecările niciodată plecate, ci și gogoșile de tot felul... Liniștea de la suprafața apelor, adică cea care se vede, nu este totdeauna aceeași cu cea din adâncuri. Dar astea sunt deja subtilități cu care omenirea românească de azi nu prea are vreme să-și bată capul. Asta e, și gata, nu mai despicăm firul, că s-ar putea să se rupă. Omul românesc își face rezerve de cuget și de gând. Mai lasă și pentru mâine, cu gândurile nu te joci. Trebuie să mai pui din ele câte ceva și în pățul, să-ți ajungă până la toamna viitoare. Rezerve albe pentru vremuri negre. Nu se știe ce va fi mâine. Pentru că mâinele nostru, al celor de pe-aici, a fost, este și, probabil, va fi mereu surprinzător. De-aia ne facem noi iarna car și vara sanie...

Pe dracu! Nimeni nu mai are azi car și nici sanie, pentru că nu mai are cai, boi și pământ. Totul este de-a valma prin IAS-uri și CAP-uri, iar gospodăria cea așezată a țăranului român s-a transformat doar într-o simplă cameră de dormit după slujba la stat sau la comunitatea colhoznică. E drept fără taxe pe fumărit, pe drumărit, pe stâlpanit, pe prășit, pe copăit, pe vărut și pe ce le-o mai fi trecut guvernelor românești ante-socialiste prin cap să le mai fi pus, când au fost, cât au fost și cum au fost, dar nici casa de astăzi nu mai este precum cea de ieri... Deși, cred eu, că și aici este de discutat. Orice piatră care se crede piatra pietrelor trebuie pusă la îndoială și suspectată de autoritarism, de cultul personalității, așa cum este, azi, suspectat și chiar pus în chingile iadului marele Iosif Visarionovici Stalin, învingătorul din cel de-Al Doilea Război Mondial, mintea diabolică plină cu tot felul de idei care au schimbat lumea și au diabolizat diavolul roșu. Dar nu l-au salvat pe el, pe marele conducător. Chiar acolo, la el acasă, în marea Rusie vopsită în roșu. Probabil că marele Stalin nu și-a dat seama niciodată că și învingătorii pot fi învinși...

Noi ar trebui să-l iubim, totuși, pe Iosif Visarionovici. Se spune că tatucul Stalin, la marea împărțeală, ar fi bătut cu pumnul în masă și ar fi zis că Transilvania e a românilor... Nu știu dacă o fi zis sau nu chiar așa (probabil că nu), dar Transilvania este leagănul dacilor, al pre-dacilor și seminițiilor noastre din trecutul trecuturilor și, prin aceasta, al poporului român. Pentru că poporul român nu este o amestecătură a dacilor cu legiunile romane, ci o evoluție a dacilor, cu toate amestecăturile de care nu scapă azi nimeni, până în zilele noastre. Aș vrea să inventez un dispozitiv care să permită călătoria în timp, să mă duc înapoi, în istorie, până la acel atunci, în 105-106, și să văd eu, cu ochiul meu de strategist format la Școala de Război de astăzi, ce și cum a fost. Nu prea am încredere în ce au spus și au scris romanii. Nici în ceea ce se scrie și se spune azi despre ce a fost atunci. Istoria bătăliilor este scrisă totdeauna de învingători... Totdeauna și nu de regulă...

Gândurile astea nu-mi prea plac, prea seamănă cu veșnica noastră văicăreală, cu un soi de victimizare sau de ascuțire a colților împotriva unor năluci. Noi și vecinii noștri facem parte din Tratatul de la Varșovia – noi cu niște rezerve și cu niște cârcoteli, ceilalți cu interesele lor, pe care nu este prea greu să le cunoști sau măcar să le intuiești, cam toate ne afectează în rău și pe noi, așa cum arată istoria, dar și pe ei – și, deci, ar trebui să fim siguri că nu ni se poate întâmpla nimic rău... Ca să ne putem culca iarăși pe o ureche, crezând în necăderea stelelor căzătoare...

Dar astea sunt gânduri pe care nimeni nu le mai crede, iar cei mai mulți dintre noi nu se mai obosesc nici să le pună la colț, nici să aprindă focul cu ele. Sunt și ele acolo, în picioare, rezemate de cine știe ce amintiri, poate vor folosi vreodată la ceva, așa cum folosesc țăranului prăjinile stivuite pe vertical și sprijinite de acoperișul șopronului sau pătului. Le lasă acolo, în lumea lor de gânduri cenușii... Dar nu uitate și mucegăite sau aruncate la coșul de gunoi al timpului, ci conservate acolo, cumiți, în rezerva strategică a curții țăranului și, evident, a istoriei. Nu se știe ce va fi mâine. Nu se știe foarte exact nici ce va fi azi... Vremea nu este doar așa cum o vrem noi și nici măcar chiar așa cum o spun meteorologii... Au și ei, me-teo-iștii, ca noi toți, minciunile lor nevinovate.

Mă gândesc din nou la drumul pe jos de la gară până la Casa Armatei, la fețele oamenilor, la liniștea aceea care sfârâia ca un lemn

verde pus pe foc, dar și ca o apă care-și vede de drumul ei... Am un sentiment de liniște, dar și unul de nesiguranță, de ceva care nu este în ordine. Poate că o fi lipsa de cunoaștere și de înțelegere a modului de viață de aici. Dar nici pe asta n-o prea cred. Mie nu mi se pare un mod de viață diferit față de cel din restul țării. Am umblat mult în acești ani, mai ales pe frontieră, dar și prin celelalte județe și n-am sesizat diferențe foarte mari, ci doar nuanțe, amănunte de stil, obiceiuri locale, chestiuni de-ale casei și, evident, graiuri. Dar asta-i caracteristica principală a comunităților sedentare. Fiecare cu legea și obiceiurile ei, cu așa-zisele obiceiuri ale pământului...

- Ești cam gânditor, constată Negreanu. În două-trei zile, te vei adapta perfect.

- Nu-i vorba de adaptare, ci, mai degrabă, de meditație. Nu văd deosebiri prea mari față de cei din București sau din Craiova, dar parcă este totuși ceva... Un fel de contrast între ce văd și ce știu... Oricum, sunt încântat. Și mă simt foarte bine.

- Te-ai simți și mai foarte bine, dacă ai gusta din pălînca asta. Sau măcar dacă pepsul ăsta pe care-l bei tu ar fi whisky...

- Mie îmi place. Are ceva pe care eu nu-l știu...

- Dar nu contează... continuă el, fără să mă audă. Imediat ne vine și prânzul.

O ciorbiță, o friptură, salată...

După ce sunt ridicate farfuriile și tacâmurile, ni se aduce câte o cafea. Simplu, fără cuvinte de laudă la adresa cafelei. Dacă vom continua în ritmul acesta cu cafelele, ori ne vom face arbori de cafea, ori ne vom înviora etern, precum caprele din povestea descoperirii miracolului boabelor acelea neprăjite... Mă rog, e cam greu de anticipat...

Atmosfera este plăcută. Mesenii vorbesc între ei, semn că se cunosc și se întâlnesc mereu aici, cam ca la Restaurantul Militar din București, de fapt tot militar este și acesta. Din păcate, eu mă simt destul de stingher într-un restaurant. Dar, de data aceasta parcă am un sentiment de siguranță și chiar de căldură, de liniște. Am absolvit Facultatea de Filozofie, am absolvit Academia Militară, am o funcție bună, sunt pe cale de a achiziționa câteva cărți valoroase, soția mea este de o frumusețe tulburătoare și de o înțelepciune care pur și simplu mă uimește, mă copleșește și, uneori, chiar mă adăpostește... Nu știu ce mi-ar mai trebui. De fapt, în afară de cărți și de câteva materi-

ale de sport – pantofi cu cuie, papuci de gimnastică, un trening bun și niște adidași buni pentru maraton, de schiuri noi, de stilouri, creioane colorate și rotring-uri –, nu prea am nevoie de nimic...

Ar trebui să fiu foarte mulțumit. Ultimul deceniu din viața mea de până acum a fost chiar o reușită... Dar eu nu simt asta. Evenimentele importante din viața mea se află, într-adevăr, într-un loc special, dar, dincolo de ele, există numeroase îndoieli cu privire la certitudinile de azi și mai ales, o grămadă de întrebări tulburătoare. Ele îmi creează un fel de neliniște paradoxală, care-mi dă un sentiment neopt și ciudat...

Câteva clipe, uit de restaurantul în care mă aflu, închid ochii și încerc să ascult, prin murmurul discret din arealul lui Feri-baci, o voce interioară care evită mereu să fie ascultată. Îmi dă, din când în când, câte un semnal, dar atât... De fiecare dată când încerc să mă apropiu de ea, să o aud și să înțeleg ce-mi spune, se îndepărtează...

În acest timp, cineva – un ofițer – se apropie de masa noastră și se adresează, discret, lui Negreanu:

- Îmi permiteți să mă adresez tovarășului maior?

Negreanu se uită amabil la căpitanul din fața lui și îi face un semn foarte larg, cum îi e obiceiul, să ia loc la masa noastră. Este un fost coleg din Academie. Abia acum îl recunosc. Îmi spune că m-a zărit aici, că s-a bucurat, mă felicită pentru că am fost șef de promoție, îmi aduce laude. Aflu că lucrează în Comandamentul Armatei a 4-a, la Secția Cercetare, că a primit locuință, că s-a mutat aici cu familia, că are mult de lucru, nu mult, ci foarte, foarte mult, și că, tocmai de aceea, nu șomează și este un om fericit...

Într-adevăr, este o performanță sau un mare noroc ca, doar în două luni de la absolvire, să primești locuință într-un astfel de oraș, să găsești serviciu pentru soție și, practic, să-ți rezolvi toate problemele personale... Îmi povestește despre toți colegii noștri care au fost repartizați aici, în acest comandament sau în unitățile din garnizoană. După vreo jumătate de oră, încărcat cu această descărcare a lui, cere permisiunea colonelului Negreanu să ne părăsească și se întoarce la masa lui.

Mie mi-a făcut însă o mare bucurie. Au trecut doar două luni de la festivitatea de absolvire, dar revederile își au totdeauna farmecul lor. Negreanu sesizează bucuria mea și se avântă într-o teorie a

continuității școlii în viața noastră. Ele, școlile, sunt cele mai importante în crearea valorii, încrederii și certitudinii...

- Școlile, domnule, școlile... Ele sunt esența în viața noastră. Nu iubirile, nu aventurile, nu venirile și plecările, nici rămănerile, ci școlile. Ele modelează rațiunea și ne leagă mereu, rațional, dar și sentimental, pe unii de alții, cam ca zalele într-un lanț. Fiecare școală este o za dintr-o succesiune de zale... De-alea importante, de-alea care nu se rup... Ai să vezi asta peste ani, atunci când vei fi de vârsta mea și când vei participa la reîntâlniri ale promoției, pe care abia le aștepti...

...Se apropie seara. Orașul clipește prin lampioanele toamnei. Dinspre Feleac, coboară un parfum de gutui. Nu înțeleg cum vine asta, dar în nări îmi persistă acel miros tare al gutuilor pe care le pune mama, toamna, la ferestre și în pivniță, la ne-umezeală, să se rumenească... Toată casa mirosea a gutuie, mai ales seara, când se schimba aerul și satul trecea, încet, încet, la respirația de noapte...

Facem câțiva pași liniștiți între cele două mari catedrale din centru – simbolurile orașului –, pentru a ne fixa și mai bine în memoria afectivă debutul unei serii frumoase în acest colț de rai transilvan. Străzile sunt pline ochi de oameni. Unii se plimbă, alții se întorc de la muncă sau fac cumpărături. Foarte mulți sunt tineri studenți care au venit deja la cursuri.

Nu avem prea mult timp la dispoziție. Peste o oră va începe repetiția formației de estradă și noi, în calitate de reprezentanți ai Secției Cultură de la Ministerul Apărării Naționale, trebuie să asistăm la acest program. Doar pentru informare. Parcă-l aud pe Tudoran: „Coleguță, cum ți-au plăcut florile Clujului?”. Ce ai putea să-i răspunzi unui bucureștean din vârful piramidei culturii militare despre niște flori?!

Este, într-un fel, o noutate pentru mine. Am văzut foarte multe spectacole, în București, la Teatrul de Revistă, la Boema, la toate teatrele din Capitală, dar n-am asistat niciodată la o repetiție a unei formații de estradă profesioniste. Sunt curios. Dar, probabil, cei de aici, știind că noi venim de la eșalonul superior, ar putea să se aștepte și la o opinie. Sunt eu, oare, în măsură să-mi dau cu părerea despre viitorul spectacol al unei formații de estradă profesioniste?! Ce știu eu despre asta? Am eu vreo calificare pentru asta, în afară de cea pe care mi-a dat-o absolvirea facultății de Filozofie și a Academiei Militare.

Și, evident, bunul meu simț artistic, în măsura în care am și așa ceva. Ce legătură au experiența mea de comandant de subunitate, cea de lucrător trecător în Consiliul Politic al unei brigăzi de grăniceri și cea de stat-majorist cu filozofia și strategia și, acum, iată, cu un spectacol de estradă?!

Nu mă simt în largul meu. Dacă ar urma să asist la un exercițiu de stat major, la o aplicație, atunci altfel ar sta lucrurile...

Negreanu simte că nu sunt chiar în apele mele, dar, probabil, nu-și bate capul. Este unul din acei ofițeri foarte atenți și cu foarte mult bun simț. Faptul că vine de la un eșalon superior, de sus de la Împărăție, nu-l afectează în nici un fel. Nu i se urcă nici la cap, nu-i coboară nici în picioare. Este foarte atent la cuvinte, nu emană nici un aer de superioritate, respectă specialiștii și, în nici un caz, nu lasă impresia că a venit de sus să controleze, să caute lipsuri, să pretindă temenele...

Ajungem în sala de spectacole a Casei Armatei cu câteva minute înainte de a începe repetiția. Suntem doar noi și cei din conducerea estradei. Cred că, pe parcurs, vor mai veni și alții. În mod sigur, va veni și colonelul Pantele. Doar el este șeful cel mare nu numai al culturnicilor și structurilor politice militare de aici, ci și al profesioniștilor din această delicată formație de estradă.

Ne postăm undeva, pe la mijlocul sălii, locul în care, la concurs, se așază, de obicei, cu onor sau cu modestie, după cum le e firea, membrii juriului. Și noi suntem tot un fel de juriu. Negreanu schimbă câteva cuvinte cu cei din conducerea formației de estradă și, în două minute, poate trei, începe repetiția. Este ultima repetiție înainte de vizionare. În următoarele minute, apare și colonelul Pantele.

Vizionarea aceasta face parte tot din pregătirea spectacolului. Este un fel de semnătură verbală sub magicul cuvânt „Aprob”, care nu lipsește din niciun document, de pe nicio hartă și de nicăieri, atunci când și acolo unde este vorba de conducerea ierarhică militară. Inferiorul trebuie să aibă totdeauna aprobarea superiorului în tot ce face, în tot ce execută. Chiar și când e vorba de un spectacol de estradă. Pentru că și această formație de estradă cu artiști profesioniști de primă mână face parte din ștutul de organizare al armatei și, ca atare, are nevoie de o semnătură, fie ea și verbală, în colțul din dreapta-sus sau din stânga-sus, după caz sau după cum scrie în regulament. Deși sunt militar de la 17 ani (alții sunt de la 14!), îmi vine destul de greu

să înțeleg și să accept cu toată convingerea această procedură, când este vorba de un act de cultură.

Desigur, nu vine nimeni cu un text pe care să scrie „Aprob”, iar șeful să semneze... Sau poate că vine, de unde să știu eu!? Mă uit în stânga și în dreapta să văd dacă vreunul din managerii estradei are vreo mapă din acelea în care pun cei de la DS documentele cu care merg la comandant să obțină semnăturile de rigoare. Nu, n-are nimeni nicio mapă, nici măcar una cu textele scheciurilor pe care le-au memorat actorii. Îmi dau seama că lumea asta de aici, din sala de spectacole a Casei Armatei – sală care poate concura, cred eu, cu orice altă scenă din țară și, probabil, și din afară – nu se gândește la așa-ceva, ci doar așteaptă gongul pentru a începe.

În fine, nu-mi bat capul. O să aflu, în timp util. Deși habar n-am la ce mi-ar folosi. Probabil că și meseria asta de culturnic prin armata națională sau prin armatele lumii (bănuiesc că și în celelalte armate există așa ceva) își are și ea valorile și birocrațiile ei, luminile și umbrele ei, ca peste tot.

De fapt, nu sunt complet străin de lucrurile acestea, cum s-ar părea că las eu să se înțeleagă. Și eu, chiar înainte de a fi mutat la București, am lucrat o vreme la Consiliul Politic al unei brigăzi de grăniceri, al Brigăzii 2, și principala mea grijă era să cumpăr, cu bani de la articolul 25, cărți pentru biblioteca mării unități, să am grijă de pavoazarea din toate unitățile și subunitățile brigăzii, de casa armatei, de fanfară și de... textele de care aveau nevoie șefii atunci când mergeau la comandament, la pregătire. După zece ani de comandant de pluton și doi ani de lucrător cu sapa la biroul operații al Brigăzii 2 Grăniceri, cu trei mape cu documente clasificate, cu hărți, cu planuri de tot felul, cu concepte care aveau nevoie de o materializare concretă și imediată nu doar pe hărțile brigăzii, ci și în fiecare batalion, companie, pichet și/sau pluton, acea jumătate de an de truditor cu mintea, cu imaginația și cu pixul la Consiliul Politic al brigăzii, exact pe postul de altădată al lui Făcănaru, mi-a prins bine. Am înțeles cam cu ce se ocupă oamenii aceia din Consiliu și cât de complicată poate deveni o astfel de muncă, atunci când nu instruești nemijlocit soldați, când nu întocmești planul pregătirii de luptă, când nu-ți bați capul în mod direct, ca implicat sau împricinat, cu tragerile, cu instrucția, cu aplicațiile, cu mobilizarea, ci doar cu asigurarea politică a acestora, cu învățământul politico-ideologic, cu viața culturală a unităților și

subunităților, cu patrimoniul, cu responsabilitatea altora, cu critica și cu entuziasmul. Or, cum Dumnezeu, să faci toate astea în mod concret și benefic pentru acești oameni militari, aflați tot timpul în misiuni sau într-un lung și terorizant proces de pregătire, pentru ca, atunci când va fi nevoie, adică atunci când va fi război, să fie în măsură să învingă sau să moară?! Greu de răspuns la o asemenea întrebare, cu care nu-și bate nimeni capul...

Am și uitat vremurile acelea. Dar uite că spirala m-a suit iarăși pe verticala acelor activități de instructor cu propaganda, cultural, cum i se zice într-un sens peiorativ, dar, de data aceasta, sus, foarte sus, sus de tot, la minister, adică la Consiliul Politic Superior al Armatei, chiar în cetatea militară a culturii, adică în comandamentul strategic al culturii militare naționale socialiste, azi, și comuniste, mâine.

Cum are grijă roata asta de tine! Cum te aduce ea mereu de unde ai plecat, fără să-ți lase șansa și libertatea de a ieși din cerc și de a face măcar un minut ce te taie capul! Chiar dacă, în cei câțiva ani care au urmat, înainte de a da examen de admitere la Academie, am lucrat la gazeta comandamentului, ca redactor specializat pe probleme ale pregătirii de luptă și învățământului militar, funcție foarte apropiată de vocația mea și de voința mea, și foarte importantă pentru gazetă, roata a făcut în așa fel încât spirala să mă aducă exact acolo de unde am plecat, dar, desigur, pe ultima treaptă a aceluia domeniu. Pentru oricare ofițer din Armata Română, promovarea pe o astfel de funcție – funcție de colonel – ar fi reprezentat o onoare, o realizare de mare anvergură și, într-un fel, un loc final. Mai sus de atât unde naiba să ajungi? În cer? Acolo ajunge toată lumea. Nu este puțin lucru să lucrezi într-un compartiment de manager cultural, cu oameni care se ocupă de cultura din armată, cu toate valorile și dimensiunile ei, dar eu nu am încă sentimentul că pot face așa ceva, că pot și chiar că vreau să fiu un fel de dresor al instituțiilor de cultură din armată, că pot să fac efectiv ce face Negreanu... Trebuie să fi tu însuși croit pentru așa ceva, iar eu, să mă ierte Domnul sau, mă rog, Partidul, nu cred că sunt...

Dar, dacă mi s-a oferit șansa de a lucra aici și nu să comand vreun batalion independent, ulterior, vreun regiment sau chiar vreo divizie, măcar să încerc să-mi fac treaba ca un veritabil șef de promoție, adică sus, foarte, foarte sus, sus de tot...

E drept, nu prea am vocație pentru așa ceva. Aici este nevoie să fii un tip descurcăreț, amabil cu toată lumea, poate și un pic slugarnic, să săruți mânuțele artistelor și vedetelor pe la festivaluri, să faci complimente etc. etc. Or, eu sunt tăcut, singuratic, îmi place să escaladez munții solitar, deci încălcând regulile impuse de munte, să scriu, să meditez îndelung, să lucrez efectiv, să concep aplicații, să caut soluții problemelor tactice, operaționale și strategice, și nu prea-mi place să-mi fac relații, să socializez prea mult, să frecventez locurile publice, să fac propagandă... Asta chiar nu-mi place de loc, mă scoate din sărite...

Aici și acum, în sala de spectacole a Casei Armatei, o bijuterie în materie, nu mă simt deloc în largul meu, în postura de critic sau de cârcotaș al unui spectacol de estradă, dar mă simt foarte bine ca spectator. Abia aștept să văd ce a pregătit Clujul pentru sezonul care urmează. Simt atmosfera din marile săli de spectacole. Și-mi place.

Balerinii principali – soliștii – sunt soț și soție, ea, foarte frumoasă și, se spune, foarte talentată, el, jovial, athletic și foarte performant, ceilalți sunt, toți, de aceeași anvergură, toți tineri și toți gata să ia taurul scenei de coarne. De-a lungul anilor, formația a reușit să atragă talente și să se închege frumos și armonios. Văzând-o pe scenă, ai un sentiment puternic și reconfortant.

Rostul acestei formații de estradă este să descrețească frunțile, să meargă prin unități, prin garnizoane, prin tabere de instrucție, să prezinte spectacole foarte bine lucrate, care merg la inimă, iar când nu face turnee, să prezinte aici, în această sală, pentru publicul militar din garnizoană și nu numai pentru el, programe de estradă și de revistă de cea mai bună calitate.

Repetiția începe firesc, actorii și balerinii sunt echipați cu hainele lor obișnuite sau cu cele pe care le folosesc la repetiții și antrenamente, luminile funcționează bine, totul pare perfect.

Urmăresc cu atenție și cu încântare evoluția fiecăruia. Îmi dau seama de calitatea deosebită a acestor oameni și a spectacolului ca atare și simt o bucurie interioară puternică și solidară, de parcă eu însumi aș face parte din această frumoasă echipă.

Spectacolul durează cam vreo două ore, poate mai mult, n-am cronometrat, dar calitatea bate totdeauna timpul, iar aplauzele noastre bucură, sunt convins, și ele, la rândul lor, inimile acestor oameni care și-au dedicat viața artei.

Și încă odată mă întreb: Cine sunt eu să-mi dau cu părerea de calitate programului și a spectacolului la care acești profesioniști lucrează de săptămâni, poate chiar de luni de zile?!

Pantele le spune: „Bravo, v-a ieși foarte bine!”, Negreanu îi laudă pe toți, dar le face și câteva recomandări de culise, iar eu propun, privindu-l în ochi pe colonelul Pantele, să se elimine, dracului, fragmentul acela care vorbește de grija partidului față de om, de armată, de cultură și de dezvoltarea țării. „Nu pentru că n-ar fi așa, doar știm că așa este, partidul se ocupă de toate, dar, în acest spectacol superb, propoziția asta lipită prost se potrivește ca nuca-n perete, râcăie pe creier. Și, pe deasupra, face și deservicii partidului”. Ultimele cuvinte au fost așa, ca s-o dreg cumva. Dar, la urma urmei, erau foarte adevărate.

Este liniște, toți privesc oarecum surprinși când la mine, când la Negreanu, când la Pantele, dar Pantele aprobă în modul cel mai simplu și cel mai firesc ce am spus eu.

- Ai dreptate. Vă rog să scoateți fraza aia. Nu-și are rostul acolo. Încă odată, Bravo! Spectacolul a fost de cea mai bună calitate.

- Voiam să propun și eu, în final, să renunțăm la această frază – spune șeful formației –, dar este foarte bine că a făcut-o eșalonul.

Pantele îl privește cu ochi mici și cu zâmbetul acela ironic și nu-i spune nimic, ci doar se adresează tuturor:

- Seară bună! Ne vedem la deschiderea stagiunii.

Sus, în camera în care ne vom odihni în această noapte ciolanele translatate de la București la Cluj, Negreanu îmi spune că pasajul respectiv nu era în textul inițial, aprobat de CPS, probabil l-au introdus ei ca să se pună bine cu partidul, sau cu noi, cine știe, dar e foarte bine că ai sesizat asta. În fine, noapte bună!

Zgomotul din stradă trece greu prin filtrele geamului, iar Negreanu adoarme imediat ce pune capul pe pernă. Nu, aici, greșesc. Adoarme înainte de a pune capul pe pernă. Eu nu prea am somn, mă gândesc la experiența de azi, revăd, scenă cu scenă, spectacolul și chiar mă reimpresionez de calitatea lui, în timp ce Negreanu trece la faza a doua, faza lui nocturnă cea mai cea, sforăind de se cutremură geamurile.

Ies pe coridor și privesc, pe geam, strada. Este miezul nopții, dar forfota nu a încetat încă. De aici, de la etaj, ochii mei încă plini de lumina scenei, înregistrează, ca o cameră de luat vederi, peisajul noc-

turn, becurile economicoase – eu aş pune aici reflectoare, aş lumina atât de tare această piaţă din inima Clujului, încât să se vadă şi din sateliţi sau şi de către Dumnezeu de Noapte al Terrei –, ce par ca nişte umbre de comete hrănite cu „adidaşi” şi nechezol.

Mă gândesc iarăşi la drumurile mele de noapte pe frontieră, de la Nicoliniţ până la Gura Jiului, cât era sectorul Brigăzii 2 Grăniceri, la ultima seară petrecută în Insula Ada-Kaleh, înainte de a fi acoperită de apele lacului de acumulare de la Gura Văii, la zilele şi nopţile acelea de frontieră, când abia de aveam timp şi răbdare să alung ţânţarii (de fapt, ţânţăroaicele) care îmi injectau faţa cu acel strop de anticoagulant util pentru a-şi extrage picătura de sânge absolut necesară producerii şi clocirii ouălor făcătoare de alte insecte sâcâitoare de oameni şi de elefanţi.

Îmi spun, pe scurt, o poveste, încerc să-mi amintesc de iubirile trecute – nu prea am ce să-mi amintesc, în afară de Gi, în viaţa mea au existat doar idei şi iluzii – şi, de aceea, cred că ar fi momentul să încerc să dorm sau să plănuiesc, înainte de somn, viitoarea mea escaladă pe Everest.

Este ora 01.00. A trecut, deci, o oră din noua zi. Măinele de aseară a devenit, acum, azi. Îmi acord, totuşi, aşa cum o fac mereu, încă din vremea când eram student, patru ore de somn, fără vise, şi, la 05.00 trecute fix, în trening şi fără prejudecăţi, sunt gata de alergare. Alergarea mea obișnuită, de când mă ştiu, din fiecare dimineaţă, oriunde m-aş fi aflat. Un bun prieten, medic, mi-a spus că nu este chiar în regulă alergarea asta, că, în fine, ar fi chiar o prostie, dacă avem în vedere că organismul omului este şi el tot o maşină, iar folosirea prea deasă şi prea fără măsură a forţajului, duce la uzarea prematură a pieselor... Şi, evident, până la perfecţionarea şi generalizarea tehnicii transplanturilor de organe, nu prea ai de unde să iei aceste piese de schimb. Iar până se va inventa un mod de a le crea artificial, adică în laborator, e cale lungă...

În fine, Horia e medic. Un medic extrem de inteligent. Ştie el ce ştie. Şi ştie foarte multe, îl cunosc de-o viaţă...

Dar mie îmi place să alerg. Alergarea este, pentru mine, un mod de a visa. În cele trei-patru ore de alergare, chiar dacă se uzează, articulaţiile, tendoanele, lichidul sinovial şi, în împărăţia creierului şi a neuronilor, sinapsele şi ce o mai fi pe acolo, eu reuşesc să trăiesc într-o altă lume. O lume fără lumea imperfectă în care exist, fără ju-

decați și prejudecați, fără constrângeri, fără îngeri și fără draci... Sau cu unii mai pământeni, poate și un pic subpământeni...

Strada este la fel ca la miezul nopții, diminețile de octombrie sunt, poate, cele mai frumoase, atunci când nu plouă, dar în mine plouă cu soare, iar orizonturile se eliberează rapid de pâcla somnului.

Cuplez forțăjul și decolez spre Feleac. La prima intersecție, un pâlc de fete îmi taie calea – sunt mult prea tinere pentru a ști regula zborului –, dar eu cabrez, apoi intru în cobră și o iau așa, pe jetul controlat al ajutorajelor picioarelor mele struțoide, spre locul de unde, probabil, așeară, venea acel parfum de gutui. Alerg destul de tare, chiar în urcare, și mă minunez și eu de energia pe care o am în această dimineață. Alerg pe stânga drumului asfaltat, care suie în serpentine, cu grijă la mașinile care vin din față și la pietrele de pe margine. Un vânticel îmi răcorește fruntea și un sentiment ciudat de zbor, de nemărginire, îmi dă senzația de para-pantă. Parcă merg pe un drum pe care nu calc, între un DA și un alt DA, flancat de niște aripi de verbe. Mă gândesc la întrebările lui Socrate, la procesul lui, la lumea aceea când gânditorii gândeau și prășitorii prășeau, când militarii făceau războaie și războaiele generau eroi, lauri și legende. Mă gândesc și la soldatul de la Maraton, care a dus vestea biruinței, după care, probabil epuizat și deshidratat, a murit... Mă gândesc și la alergarea mea, care nu duce nicăieri. Sau poate tocmai aceasta este ideea. Să alergi mereu spre nicăieri, convins că, acolo, unde n-ai ajuns, vei ajunge cândva. Sau, pur și simplu, vei căra mereu ceva în tine și în sine spre undeva, spre acel pisc pe care nu-l vei atinge niciodată. Și totuși, soldatul de la Maraton a ajuns...

Ceasul meu sovietic, Rodina, care se întoarce de unul singur, prin mișcarea liberă a mâinii, arată 06.45, iar pedometrul 20.000 de pași. Asta înseamnă, dacă adăugăm și parcursul îmbârligat din oraș, vrea 16 kilometri. Sunt chiar în vârf, este timpul să mai iau o gură de apă din bidonul pe care-l port cu mine când alerg și, pe același traseu, dar în coborâre și cu alte variante de îmbârligături prin oraș, să mă întorc la bază peste vreo două ore.

Interesant este că, în timpul alergării, gândurile-și au totdeauna traseul lor, oarecum diferit de cel al ochilor care privesc doar înainte și memorează, colateral, ca niște flash-uri, împrejurimile. Abia când alergi, când ți-ai făcut din asta un mod de a fi, ajungi la concluzia că un astfel de mod de a trăi este, în același timp, și un mod de a cunoaște-

te și de a te cunoaște. Și chiar un mod de renaștere și de ființare. Te reconstruiești mereu, adesea fără să-ți dai seama, în tine însuși, ca și cum ai trece printr-o gaură neagră, ca și cum, datorită propriei atracții, te-ai trece dincolo, într-o altă stare a ființei, într-o altă dimensiune. Dar asta se produce numai în timpul alergărilor lungi, solitare, de unică și adâncă singurătate, și nu în timpul competițiilor. De aceea mie nu-mi prea plac competițiile. Te plonjează în exterior, nu sunt ființare, ci doar exprimare, confruntare, competiție, război... Tot un fel de război. Care pe care. Acestea din urmă construiesc un Eu de competiție, un Eu de luptă cu alți Eu, un Eu raportat la un alt Eu și nu un Eu al Sinelui, un Eu al tău, care-ți dă interioritatea ta...

... Negreanu este proaspăt ca un afiș pentru un concert de pian cu soția sa, la Ateneu, pe scena Naționalului sau a Operei Române. Acolo unde viața și bucuriile acestui om ating dimensiuni incomensurabile. De aceea, poate, el, totdeauna, privește lumea ca pe un efect al unui strălucit concert de pian – cel al Angelei – și cu o orchestră – cea a unui timp fără timpuri și a unui spațiu fluid, nedimensionabil. De unde, probabil, și bonomia lui, capacitatea lui de a vedea ceea ce un om obișnuit nu vede: armonia detaliilor, concomitent cu extragerea firească a esenței și a esențialului.

Modul său de viață – mi se pare mie, acum, după o jumătate de zi de când răscolim, spre informare-documentare, niște idei adevărate și niște matrice de adevăruri fluide, despre tot și despre toate dintr-o epocă ținută în frâu – este un fel de acustică peste decenii a notelor scrise pe un portativ de o fetiță de 10 ani, care studia pianul, în timpul războiului. Negreanu nu se poate desprinde de acele momente care devin certitudini și paradoxuri, îndoieli și lucruri sfinte, într-o viață de om de la o bifurcație de vânturi.

Cel puțin, așa cred eu acum. Și nici eu nu mă pot desprinde de condiția mea incertă de căutător de lucruri mari în viiturile de pe marginea Oltețului sau de nimicuri în anaforicile cuvinte ale unui timp neconvingător de zbuciumat, de haotic, de nesigur și de rece.

...Orașul îmi pare, acum, ceva mai mult decât un centru de românism repus de șase decenii în drepturi și de maghiarism arogant într-un târâm din inima de legendă a Daciei, dar nici aparențele și nici certitudinile nu sunt totdeauna cele care vor ele să fie sau să arate că sunt. Și nici măcar cele care trebuie să fie. Sunt așa cum sunt ele

în creierul personal al celui care le gândește și în interesele celui care le folosește.

Nu sunt prea bucuros de acest raționament, dar am destul timp până la Turda să privesc peisajul și să încerc să-mi clarific gândurile. Dacă va fi ceva de clarificat, de înțeles, de afirmat, de negat sau de lăsat așa, la locul lui, să se mai dospească vreun mileniu.

Negreanu nu pare, în această dimineață, nici reflexiv, nici critic. Aparent, pe el nu-l interesează toate acestea. El are, aici, dincolo de întrebări și amintiri, prieteni și rădăcini foarte puternice. Nici trecerea prin unități nu-i produce emoții, ci doar o ocazie de a mai schimba câteva cuvinte cu oamenii de pe aici pe care îi cunoaște foarte bine.

Cele două regimente de tancuri sunt în aceeași curte. Adică, alăturate. Nu sunt prea încântat de această situație, pentru că nu-i văd rațiunea tactică, nici pe cea strategică – cum să concentrezi în aceeași incintă două treimi din blindatele unei divizi de tancuri de contralovitură?! –, dar, mă rog, nu cred că este treaba mea și nici nu intenționez să spun cui sau să întreb. Știu și ei foarte bine. Este, pesemne, o vulnerabilitate asumată. Probabil, pentru operativitate... Sau, cine știe, poate că din rațiuni logistice. Nu e prea ușor și prea ieftin să faci o cazarmă nouă, când ai deja una disponibilă. Când se zvonește de război, îți iei calabalâcul și o ștergi. Altfel noile rachete, al dracului de rapide și de precise, te fac zob. Nici marile puteri nu-și permit astfel de soluții risipitoare.

Oricum, la alarma de luptă, se duc fiecare într-un alt raion, așa cum o fi stabilit prin planurile de mobilizare. Of, Doamne! Câte alarme am mai suportat și eu în acești ani, mai ales când lucram pe frontieră, în Vestul sălbatic. Mă obișnuisem însă cu ele. Unele erau reale, pentru că făceau parte din acele operațiuni de frontieră (li se zice „operațiuni”, nu operații), altele erau exerciții și aplicații în cadrul acelui concept de apărare a țării spre toate orizonturile. Și chiar dacă astfel de aplicații erau în regulă (în fond, orice țară trebuie să fie în măsură să se apere spre toate orizonturile), logica de tratat și de comunitate socialistă avea, totuși, alte coordonate. Cum să te aperi împotriva țărilor prietene, cu care împărtășești aceleași valori socialiste, faci parte din același tratat și ai, ca posibil inamic, Occidentul capita-

list, totdeauna agresiv și totdeauna nesătul, cum spun doctrina și propaganda?!

Dar oricare român știa – și știe și acum – că fiecare dintre vecinii noștri, toți foști cândva migratori, azi, sedentarizați, au avut, au și, probabil, vor avea mereu pretenții sau iluzii teritoriale pe seama arealului românesc, indiferent de epoca istorică în care ne aflăm sau ne vom afla. Și atunci, în crearea situației politico-militare, strategice și operaționale, care să justifice, la exerciții și aplicații, conceptul de apărare spre toate orizonturile și să nu offenseze pe niciunul dintre vecinii noștri, se apela la fel de fel de artificii. Spre exemplu, inamicul care ataca România nu era nominalizat, ci creat în mod fictiv. Nu ne atacau armate, divizii, brigăzi, regimente, batalioane și companii maghiare, bulgare, sovietice sau sârbești, ci batalioane, regimente, brigăzi, divizii și armate ale nimănui, adică ale unui inamic nenominalizat, dar care avea interesul să atace România.

Uneori, desigur, forțele care ne atacau făceau parte din NATO, iar aliații noștri din cadrul Tratatului de la Varșovia ne ajutau (sau nu) să oprim aceste atacuri și, apoi să contraatacăm și să trecem viguros, totdeauna viguros, la o contra-ofensivă strategică nemaipomenită pentru eliberarea teritoriului național. Dacă aplicațiile respective erau și cu folosirea, de către inamic, a armelor de nimicire în masă (așa se numesc ele acum: arma nucleară, arma chimică și arma biologică sau bacteriologică), atunci apelam la marele nostru vecin din Est să ne sprijine cu câteva lovituri nucleare tactice, în fâșiile de ofensivă sau de apărare ale unora dintre divizii sau armate. Dacă nu, nu. Oricum, în ultimul timp, s-a cam renunțat la astfel de mijloace pe care nu le aveam.

Apoi, după invazia Cehoslovaciei de către forțele Tratatului, mai puțin cele românești, noi n-am mai permis staționarea de trupe străine pe teritoriul României, iar aplicațiile comune, de Tratat, la care participam erau doar pe hartă... Iar armele de nimicire în masă le folosea numai inamicul... Noi planificam și executam doar protecția împotriva lor și lichidarea efectelor lor.

Poziția României nu era agreată în nici un fel de Moscova, dar țara noastră își luase deja nasul la purtare și își făcuse iluzia că s-ar putea chiar să fi și atins acel grad de suveranitate și de independență care să-i permită să-și folosească, în totalitate și necondiționat, după

propria ei voință, resursele naturale și capacitățile pentru prosperitatea, libertatea, securitatea și apărarea poporului român...

De aceea, cele două divizii de tancuri – Divizia 57 de la București și Divizia 6 de la Târgu Mureș –, plus dotarea cu mijloace blindate a tuturor diviziilor de infanterie și transformarea lor în zece divizii mecanizate, fiecare cu câte trei regimente mecanizate, un regiment de tancuri, un regiment de artilerie etc., cele șapte brigăzi de vânători de munte și dotarea lor cu MLVM-uri, cele șase brigăzi de grăniceri, patru brigăzi de securitate și o mulțime de forțe de toate felurile, ca să nu le spun speciale, plus gărzile patriotice, care umpluseră toată țara, și formațiunile de rezistență, structuri strict secrete, despre care nu știa nimeni mai nimic, precum și dezvoltarea industriei de apărare și introducerea în fabricație a unor categorii de armament, de blindate, de mijloace de transport și de tehnică modernă au ofensat grav pe toată lumea care nu dorea ca România să aibă o putere militară remarcabilă, ci să fie acolo, undeva, la remorca marelui aliat din Est, poate și a altuia, de pe unde o fi el, sau, cel mai bine, a nimănui...

Negreanu înțelege că nu-mi prea arde mie să umblu prin bibliotecile celor două unități de tancuri (deși sunt unul dintre cei mai mari șobolani de bibliotecă) și îmi spune că își asumă el documentarea aici, iar eu pot să vizitez unitatea și să merg, dacă vreau, și în baza de instrucție. Oricum, mă pricep foarte bine la asta și ar fi bine să știm și noi, cei de la Cultură, cam cum se face treaba asta prin unități.

Comandanții celor două unități sunt de acord. Un căpitan vorbăreț, cam de statura mea – tanchiștii sunt selecționați dintre cei de talie mai mică, să nu ocupe prea mult loc în camera de luptă a tancului, glumește el – mă însoțește în baza de instrucție. Epoleții mei de culoare verde nu-i produc nicio impresie, mă consideră de-al lor. Dar și eu știu tancul pe de rost, așa cum știu și transportorul, și mașina de luptă a infanteriei, și mașina de luptă a vânătorilor de munte, și mașina mea de scris și televizorul meu sovietic Temp 06 M, îmi place tehnica, sunt șurubar și foarte bun la matematică, ar fi trebuit, probabil, să mă fac inginer – inginer tevnic, tevnic, nu tehnic, cum îmi zicea tatăl meu când aveam vreo nouă ani și îi aduceam rapid, foarte rapid, sculele pe care mi le cerea în atelierul lui de tâmplărie din tinda casei –, dar omul nu face totdeauna doar ce vrea el, ci, de obicei sau, mă rog, de cele mai multe ori, ce se poate sau ce se nimerește.

Baza de instrucție este la marginea orașului, dar foarte aproape de cazărmile celor două unități. Terenul este puternic frământat, de sus, de pe deal, se văd cheile Turzii, pe acolo trece Arieșul, cândva o apă limpede ca cristalul, acum, cu industrializarea, Dumnezeu mai știe cum o mai fi, dar negreșit o să mă duc cândva până acolo și o să aflu. Trei tancuri se află în locașuri de tragere săpate de echipaje (după ce vor termina instrucția, vor pune pământul la loc și îl vor nivela). Tema instrucției de astăzi este „Plutonul de tancuri în apărare”. Cele trei echipaje, plus comandantul de pluton, total 12 oameni. Celelalte echipaje din companie simulează, la câteva machete de tanc, acțiunile plutonului de tancuri în apărare.

Căpitanul mă privește cumva stingher și îmi explică de ce se face instrucția așa, de ce nu sunt toate tancurile companiei în baza de instrucție, care este, totodată, și tancodrom. Știu și eu de ce, nu trebuie să-mi explice el. Dar el nu știe asta, așa că se străduiește să-mi spună cumva, dar să nu ofenseze partidul.

- Știu, știu foarte bine de ce..., îi spun eu, pentru a-l scuti de o explicație jenantă. Și pentru el, dar și pentru mine, dar mai ales pentru cei care au obligația de a asigura resursele necesare pentru ca instrucția să se desfășoare foarte apropiat de realitatea dinamică a spațiului luptei, și el într-o continuă complicare și sofisticare.

De o vreme, s-a declanșat o nebunie cu economia de carburant, de nu mai poate omul să-și folosească, așa cum vrea el, nici măcar mașina personală, pe care și-a cumpărat-o cu vreo 70.000 de lei și, după ce a așteptat un an sau chiar mai mult să-i vină rândul. Totul, dar absolut totul, merge la export. Iar tancul este un mijloc de luptă care consumă, nu glumă... Am aflat că, la unele aplicații, echipajele acționau, pe jos, în locul tancurilor, fiecare dintre ele în formația în romb (rombul este semnul convențional al tancului, în tot Tratatul, desenat cu negru). Când am văzut prima dată o astfel de minune, m-a pufnit râsul. Pentru că e de râs (dacă nu de plâns) să vezi 21 de romburi, reprezentând cele 21 de tancuri ale batalionului de tancuri din regimentul mecanizat, însoțind un batalion de infanterie – și el tot pe jos – într-un contraatac în fâșia regimentului mecanizat.

Dar asta-i situația.

- Tragem stabilizat și nestabilizat, îmi explică locotenentul, comandantul plutonului.

- Adică?

- Pentru a folosi stabilizatorul este necesar să pornim motorul. Și nu prea avem motorină. Dar nu numai din această pricină. Probabil că inamicul va ataca folosind proiectile mai performante decât ale noastre, care asigură lovirea țintei la 4000 de metri. Distanța loviturii directe, la tancurile noastre, este doar de 1100 de metri. În plus, tancurile moderne ale posibilului inamic sunt dotate cu termovizoare, care descoperă imediat tancul advers când are motorul pornit. De aceea, în această situație, trebuie să folosim focul prin surprindere, executat de pe loc și din poziții bine mascate, fără stabilizator...

Câțiva militari marchează o companie de tancuri inamică în ofensivă și poartă ținta tanc, în mișcare, văzută din față sau dintr-un anumit unchi și ținte alergând numărul opt (infanteriști care însoțesc tancurile, după obiceiul vremii, văzuți din față). Nu mă minunez, cunosc bine obiceiurile, dar și realitățile vremii. Unitățile de tancuri sunt dotate însă cu săli de specialitate, cu poligoane de tragere, cu simulatoare performante fabricate în țară, cu baze de instrucție bine concepute etc. Instrucția tanchiștilor nu este deloc ușoară, ei trebuie să învețe să lupte, în condiții de risc maxim, cu tancurile pe care le au efectiv în dotare, respectiv, tancuri cumpărate din Rusia, T 55 și tancuri românești TR-850. Tancuri foarte bune, de altfel. Știu că avem și un batalion de T-72, la regimentul de la Târgoviște, dar ăștia îl țin încă la secret. Deși rușii au trecut demult la fabricarea unui tanc și mai performant decât faimosul T-72...

Baza de instrucție este complet ocupată. Subunitățile din cele două regimente execută activități diferite – fiecare cu programul ei –, dar, pe ansamblu, este o zi încărcată la maximum. Sunt doar câțiva ani de când și eu eram comandant de pluton. Parcă îmi este dor de vremurile acelea. Chiar dacă un ofițer nu poate rămâne toată cariera comandant de pluton, nu-l ajută puterile, această funcție este, totuși, la această oră, cea care pregătește efectiv talpa armatei.

Către prânz, ne întoarcem în cazarmă, odată cu subunitățile.

Pentru mine, a fost o zi plină. Îmi plac cărțile, o mare parte din timpul meu de dincoace și de dincolo de unitate, l-am petrecut și îl petrec și acum în biblioteci, dar viața mea cea plină, cea adevărată, cea din care-mi extrag seva necesară viețuirii și supraviețuirii în această lume cu de toate, este cea de pe terenurile de instrucție, din poligoane, de pe trasee alpine, de acolo de unde-și ia inima energia de a bate și gândul, puterea de a imagina.

Este adevărat, funcția de comandant de pluton este cea mai mică funcție de ofițer din armata română. Iar cei care rămân la acest nivel multă vreme, așa cum am rămas eu, sunt considerați fie ca incapabili de a depăși acest nivel, fie lipsiți de o apreciere favorabilă din partea șefilor sau, mai precis, de o vorbă bună pusă acolo unde trebuie de o persoană influentă. Așa se face că eu, cel care obțineam mereu unul din primele locuri cu plutonul meu, am rămas până când am ajuns în anul patru de facultate, cel mai longeviv comandant de pluton din brigadă și din trupe. Pe mine situația asta nu mă deranja. Niciodată n-am vrut mai mult decât am primit. Dar totdeauna am dat maximum din cât am putut. Adică doar atât cât am putut. A existat mereu, pentru mine, un cu totul alt obiectiv decât mărirea sau funcția: *cunoașterea*. Ei, cunoașterii, i-am consacrat, de când mă știu, toate puterile și toate resursele mele.

După masă, vom merge amândoi la casa armatei a garnizoanei, vom asista la activitățile culturale din garnizoană – atâtea câte sunt ele într-o zi obișnuită –, apoi, către seară, ne vom întoarce la Cluj.

Când ajung în cazarmă, chiar la intrarea în comandamentul unuia dintre cele două regimente, mă așteaptă comandantul acestui regiment, locotenent-colonelul Tender.

- Cum a fost?

- Bine, îi răspund. Am mai luat și eu o gură de aer proaspăt.

- Bem o cafea împreună?

- Da.

Biroul comandantului de regiment este unul din cele obișnuite. Nu are nimic special. O machetă de tanc, pe un suport arcuit, o mapă, creioane colorate, două telefoane, o masă de consiliu cu vreo șase scaune, harta României, portretul președintelui țării. Și cam atât.

Ne așezăm amândoi la masa de consiliu, o masă destul de uzată, semn că este folosită din plin, comandantul îi spune soldatului din antecameră să aducă de la popotă două cafele, nu două, ci patru, eu mă hlizesc la harta cu baza de instrucție de pe peretele de lângă masa de consiliu – este foarte meticuloasă realizată și detaliată –, iar el îmi spune că abia a reușit să modernizeze această bază și că, în fine, în condițiile actuale, este foarte, foarte utilă.

- De ce „în condițiile actuale”? întreb eu. O bază modernă de instrucție nu este totdeauna foarte utilă?

- Ba da. Totdeauna, la nivelul unui regiment, ai nevoie de o bază de instrucție modernizată, altfel n-ai cum să faci o instrucție de calitate. Dar, acum, cu penuria asta de carburant, simulatoarele și baza de instrucție din teren trec pe primul plan. Adică suplinesc și mai mult ceea ce nu avem.

- Adică înlocuiesc...

- Cam așa. Știți bine, avem aproape o sută de tancuri, continuă el. Toate trebuie să fie funcționale și, mai mult, gata de luptă permanent. După invazia din Cehoslovacia, toate tancurile din eșalonul de luptă au muniția de război în ele. De aceea, trebuie să le pornim, să le verificăm, în fine, să fim gata de acțiune.

Îmi arată un grafic la zi cu situația fiecărui tanc și a fiecărui echipaj.

- Le verific zilnic, chiar și de două-trei ori pe zi. Sunt bijuteriile noastre și armele noastre cele mai puternice. Am încredere în ele, dar sper că, într-o zi, regimentul va fi dotat doar cu tancuri fabricate în România. Este foarte important. Este esențial.

- Desigur, pentru o divizie de contralovitură...

- Este doar una dintre misiuni, dar nu numai, știți foarte bine. Dacă vă amintiți, la aplicația pe care ați efectuat-o în zonă cu Academia, un regiment de tancuri și un batalion de infanterie au primit misiunea să nimicească detașamentul inamic parașutat între cele două eșaloane ale armatei care trecuse la apărare strategică în Poarta Someșului și în Poarta Mureșului... Am bătut cu pasul toate raioanele și toate direcțiile în care vom acționa, n-a scăpat niciuna, le visez și noaptea...

Discutăm despre caracteristicile zonei de operații, despre alinamente și misiuni, despre resurse și despre amployarea manevrei strategice și cam despre tot ce pot discuta doi oameni care, apăsați de povara unui posibil război, privesc fiecare drum, fiecare bot de deal, fiecare localitate, fiecare aliniament cu ochii atenți ai cercetașului, ai infanteristului, ai tanchistului, ai vânătorului de munte, ai transmisio-nistului, ai genistului, ai artileristului și chiar ai pilotului care trebuie să vină în sprijinul din cer al celor care apără pământul nostru.

Sosesc cafelele, dar și cei doi căpitani, foști colegi de la Academia, din promoția acestui an.

- Știu că ați fost colegi, am vrut să vă revedeți, este bine să fim mereu împreună, toată viața, că așa e frumos și, mai ales, că așa este necesar...

Negreanu îmi spune, în timpul mesei, că recolta pe care a cules-o el este foarte bogată, că, pentru Festival, cei de aici au o brigadă artistică, o formație de teatru scurt și una de dansuri, iar duminică vor avea un spectacol de două ore pe scena casei armatei din garnizoană.

După masă, timp de o oră și jumătate, militarii au în program activități culturale și sportive. Unii sunt pe stadion. Joacă fotbal, atleții aleargă pe pista cu zgură, câțiva se cațără pe frânghiile de la portic, în cele două săli de sport de la fiecare din cele două unități, se rotesc grupe care fac gimnastică sau exerciții de forță, în sălile de lectură de la cele două biblioteci sunt câțiva pasionați de lectură. Cei mai mulți sunt concentrați, nici nu sesizează intrarea noastră. Doi dintre ei, obosiți de efortul de peste zi, au adormit cu frunțile pe cărțile pe care le citeau...

Ce să-i faci, armata e grea! Dar câteva minute de somn nu strică. Se spune că, dacă vrei să trăiești mai mult, trage un pui de somn și în timpul zilei. Chiar și atunci când citești. Îți limpezești sinapsele.

Mă gândesc, însă, cât de greu este să fii comandantul unui astfel de regiment de tancuri.

Ajungem la Cluj, seara târziu. În cele din urmă, vom adormi rapid, pe nesimțite, precum cei câțiva soldați de la cele două regiamente de tancuri din Turda, care, între orele 16.30 și 18.00, aveau, între alte activități culturale și sportive, și program de citit în sălile de lectură ale bibliotecilor. Unde era liniște, cald și bine...

Cum dracu să faci cultură între orele 16.30 și 18.00?!

În 16 ani, de când sunt ofițer, este pentru prima oară când îmi pun cu voce tare o astfel de întrebare.

Negreanu râde cu gura până la urechi:

- Planificare strategică, domnule, planificare strategică...! Nu știi că pregătirea forței umane face parte din domeniul strategiei?

Sigur că știu. Și mai știu că omul este o ființă culturală, creativă și cu gândul liber. Nici în închisoare, nici sus de tot, pe Everest sau pe ucigașul K2 și nici în cazarmă, gândul n-are nici program, nici gratii, nici limite. Este și va fi totdeauna liber și nemărginit.

Noi ne mărginim la experiența acestei zile. Măine vom merge la regimentul mecanizat al Diviziei 6 Tancuri, dislocat la Someșeni,

adică la marginea Clujului, iar poimăine la Brigada de Artilerie Anti-aeriană de la Florești și, dacă vom avea timp, și la regimentul de artilerie de alături, din aceeași garnizoană de reacție antiaeriană imediată de sub autoritatea nemijlocită a distinsei și elegantei metropole transilvane, Cluj-Napoca.

Zilele și nopțile trec foarte repede. În fiecare dimineață, înainte de a intra în șut, eu alerg fie semi-maratonul, adică douăzeci de kilometri și un pic, fie sfertul de maraton, adică zece kilometri și puțin peste, Negreanu își pune încă odată și încă odată în ordine documentarul din zilele trecute, apoi ne înhălmăm la etapa următoare.

Ieri, am cumpărat, de la Agenția de Voiaj, tichete pentru rapidul care ne va duce acasă, în garnizoana București. Am găsit destul de greu două bilete, după ce am stat la coadă mai bine de o oră... Le-am găsit, pentru că am avut noroc. Doi oameni – soți și soție – au renunțat la ele, chiar în momentul când noi ajunseserăm la ghișeu. Casierita ne-a zâmbit, ne-a spus că a dat norocul peste noi, cei de dinaintea noastră tocmai au renunțat la biletele de care aveam noi nevoie... Negreanu i-a făcut un compliment care, probabil, i-a fericit sinapsele, iar noi ne-am ales cu două locuri asemănătoare cu cele cu care am venit, în 55 și 56, ceea ce, în obișnuința celor care-și duc viața între două trenuri, sau pe trenuri, înseamnă locuri privilegiate. La mijlocul vagonului și lângă geam.

Ne luăm la revedere de la cei de la Casa Armatei – nu mai trecem pe la comandament, ne-am ștampilat încă de ieri ordinele de serviciu pentru plecare din garnizoană, evident, cu semnătura lui Pantele –, iar acum nu avem altceva de făcut decât să așteptăm trenul și să facem drumul invers.

Deși iubesc plecările și, în general, drumurile, am un ciudat sentiment de regret. Nu pentru că aș vrea să mai rămân, ci pentru că aș vrea să mă mai întorc.

Gara, cu imensul ei hol, mi se pare deja familiară – parcă am fost mereu aici –, graiul ardelenesc mi se pare plăcut și așezat, precum cel de pe la noi, iar cel maghiar nu mi se mai pare ostil, ci doar rezervat. N-am nimic cu el, Doamne ferește, dar parcă prea mult a suferit poporul acesta sub privilegiile lui! Cel puțin așa rezultă din miile de pagini pe care le-am citit.

Totuși, nu pot să văd, în fiecare dintre oamenii care vorbesc limba maghiară, aici, în gara din Cluj-Napoca, cetatea de odinioară a

lui Traian și leagănul de formare a poporului care trăiește aici de mii de ani, un honved care străpunge cu baioneta pântecul unei românce însărcinate, așa cum s-a întâmplat cândva...

Văd doar niște oameni care stau la cozi să prindă un bilet de călătorie, care vorbesc tare sau în șoaptă, preocupați de ceilalți oameni care vorbesc cum vor ei și care, în minutele următoare, se vor urca în niște trenuri – unele chiar foarte moderne –, pentru a ajunge undeva, într-un loc din țara aceasta – la mare, la munte, în Câmpia română etc., adică acolo unde-i duc drumurile, treburile, slujbele, necazurile, bucuriile sau interesele.

Și, totuși, întrebările, semnele de îndoială și acel sentiment ciudat de neliniște încă persistă. Omul nu este o ființă deschisă, ci una cu geometrie variabilă și foarte complicată.

4.

Viața nu este prea plictisitoare la Secția Cultură. Cei vechi își au, de ani buni, responsabilitățile și abilitățile lor, noi, cei noi, adică Radulian și eu, încercăm să ne adaptăm. Mie nu mi-a ieșit încă din cap că locul meu nu este tocmai aici, ci pe undeva, pe la vreo unitate luptătoare, pe la vreun ziar sau la comandamentul în care am lucrat înainte de Academie. Aș putea să cer asta, dar cum s-o fac, de vreme ce eu abia am ajuns aici. Nu se cade. Și, la urma urmei, nu este chiar rău nici aici. Mai ales după misiunea cu Negreanu, am înțeles că sunt foarte multe de făcut și aici, ca peste tot, armata-i mare și încăpătoare, chiar dacă nu vom trage cu pușca sau cu tunul și nu vom zbura cu supersonicul. De fapt, cu pușca vom trage, pentru că, în fiecare lună, nolens, volens, ca oricare alți ofițeri din Armata României, și noi vom merge în poligon, la trageri și vom obține niște rezultate care vor conta foarte mult (sau, mă rog, foarte puțin sau atât cât vor conta) în foaia de notare.

După documentarea culturală mai mult sau mai puțin riguroasă, mai mult sau mai puțin lejeră, făcută de Negreanu și de mine, mai mult de el decât de mine, în garnizoana Cluj-Napoca și în cele adiacente, mi-am dat seama că este nevoie de o evidență ceva mai clară a activităților culturale mai importante din unități și comandamente, a creatorilor și creațiilor lor etc.. M-am așezat cu creierul pe treabă și, într-o zi din cele care au urmat, până la finele programului,

i-am prezentat șefului două proiecte de fișe, fiecare pe o coală A4: una cu ajutorul căreia cele 21 de comandamente, câte erau la ora aceea – tot cam atâtea sunt și acum –, să raporteze, în fiecare lună, numărul formațiilor artistice, al spectacolelor prezentate, numărul aproximativ al spectatorilor etc.; cealaltă, cam cu aceleași rubrici, dar cuprinzând domeniul creației.

- Ai dreptate, coleguță, mi-a spus Tudorian, privind cruciș la ele. Să vezi ce-i mai dăm gata pe șefi! Și cum o să ne mai înjure ăia de prin comandamente... Nu este atât de ușor să aduni datele astea. Cine dracu stă să numere oamenii care vin la spectacole?! Mă rog, să estimeze. Aici cred că ai brodit-o. Să vezi ce estimări rotunjite vom avea... Dar, în fine, se poate și așa... De ce nu? Bravo!

Nu era prea greu de anticipat cam ce va urma. La informarea lunară pe care șeful nostru o făcea către șeful Direcției Propagandă și Cultură din CPS, se atașau și cele două fișe centralizate cu activitățile culturale, spectacolele cu public, numărul formațiilor, al creatorilor și al creațiilor acestora pe întreaga armată. Cele 21 de comandamente (4 de armată, restul ale armelor și serviciilor) centralizau fișele venite de la marile unități și de la unitățile independente, marile unități cereau astfel de fișe de la unități și tot așa... Mai mult, asta îi obliga să și desfășoare efectiv aceste activități și să le consemneze undeva, într-un registru, pentru a avea o evidență clară și mereu actualizată a acestora.

După aprobările de rigoare, malaxorul a intrat foarte rapid în funcțiune, iar eu aveam toată grija să centralizez aceste fișe și, la finele lunii – mai exact, în primele zile din luna următoare –, să prezint situația centralizată, precedată de un text introductiv și un text scurt cu concluzii, învățăminte și propuneri – cel mult trei sferturi de pagină – care să ajungă pe biroul șefului direcției, sub semnătura șefului secției.

Era interesant.

După vreo două-trei luni, constat însă că, spre exemplu, numărul spectatorilor care au asistat la spectacolele prezentate în fața soldaților, în garnizoane, în orașe, în tabere de instrucție timp de o lună, se apropia de numărul locuitorilor României.

M-a pufnit râsul.

- Ce e, coleguță? Spune-mi, să râd și eu.

Îi arăt centralizatorul cu numărul spectatorilor, timp de o lună. El se uită atent, zâmbește dens, pe sub mustață – chiar dacă nu are mustață –, apoi adaugă, așa, în treacăt:

- Statisticile astea! Cred că nu suntem noi obișnuiți cu ele.

- Așa o fi, dar parcă e cam... prea mult!

- Și ăștia de la agricultură fac, probabil, tot cam la fel. Numără boabele dintr-un rând de boabe pe știulete, înmulțesc ce rezultă cu numărul rândurilor, iar rezultatul rezultării îl înmulțesc cu greutatea standard a unui bob de porumb. Așa calculează ei, probabil, recolta la hectar. La fel și la grâu. Numără boabele de grâu dintr-un spic și rezultatul îl înmulțesc cu greutatea standard a unui bob. Numără spicele dintr-un metru pătrat de teren cultivat cu grâu și tot așa... Dacă nu ie-se cum trebuie, mai adaugă un bob la rândul de pe știulete sau la spicul de grâu și gata... Cifra dorită este asigurată, cu toate argumentele necesare. Statistică socialistă...

- Da, dar măcar ăștia au bobul, știuletele și spicul...

- Ei, na! Noi nu avem creatorii, casele armatei, regimentele, diviziile, armatele, comandamentele și hârtiile?!

Am râs din nou, cum se râde în astfel de situații, au râs și ceilalți, cei care se mai aflau prin birou și nu plecaseră pe unde aveau treburi, Tudorian, zâmbăreț, a semnat documentul și l-a pus în mapa pentru șeful lui direct – șeful Direcției –, iar eu m-am așezat la masa mea de lângă geam, mi-am făcut o cafea cu un fierbător autentic, de pe piața neagră, cumpărat de mine de la Arad, cu vreo 15 lei, mi-am pus hârtiile în ordine și am intrat în stand by. Tudorian a ieșit din birou și s-a dus pe unde s-a dus, iar ziua de muncă se apropia, tot așa, cam cum vrea ea, de final. Mă gândeam la Gi și la fiul meu, care crescuse, avea deja 13 ani, și, la anul, îl aștepta cel mai important examen din viața lui de până acum: examenul de admitere la liceu.

Cum a trecut timpul!

Tudorian intră tiptil pe ușă, se așază la biroul lui uriaș, se uită apoi spre mine, zâmbește și îmi spune pe tonul cel mai firesc posibil:

- Coleguță, ești invitat la șef. Are nevoie de o consultație.

- La care dintre ei?

- Al Direcției, evident!

Îmi iau agenda înseriată și numerotată, îmi verific stiloul să nu-mi facă vreo figură, acolo, la carpetă, dacă va trebui să-mi notez ceva, și mă prezint la șeful Direcției.

- Ia loc, îmi spune simplu, fără să se deranjeze.

Mă așez pe unul dintre cele două fotolii din fața biroului său uriaș, cu cristal sub care se află un pluș vișiniu, și aștept.

- Dumneata ai întocmit această informare?

- Da.

- Aici nu trebuia o virgulă?

Mă uit o clipă la textul introductiv, în punctul pe care mi-l arată cu penița de aur a stiloului său Mont Blanc (am și eu unul la fel) și răspund imediat:

- Nu.

- Nu?! se miră el întrebător. De ce?

- Pentru că subiectiva nu se separă de predicativă prin virgulă.

Nu spune nimic, parcurge rapid cele patru foi, adică cele două fișe centralizatoare, textul introductiv, concluziile, învățămintele și propunerile, semnează pe prima pagină, le pune la loc, în mapă, înșurubează capacul la stilou și privește prin mine la candelabrul care domină încăperea.

- Îmi plac rapoartele și informările voastre. Sunt simple, limpezi, bine documentate și la obiect. Țineți-o tot așa! La revedere!

Îmi strânge puternic mâna. Am aflat că este cam de prin zona din care vin și eu, dar nu-mi permit să aduc vorba despre asta. Cine știe ce ar putea să creadă! Salut, mă întorc perfect la stânga și părăsesc încet încăperea. Parcă îmi e teamă să nu fac valuri, să nu stric cumva ceva în încăperea aceasta fragilă și sensibilă ca o mimoză. Simt că milităria mea nu este chiar în ton cu liniștea fulgurantă a acestui ambient. Dar nici postura generalului. Nu pare făcut pentru acest stil din secolul trecut. Totuși, parcă un păianjen și-a făcut cuiabar pe undeva, printre brațele aurii și complicate ale candelabrului...

...Vechea clădire a Ministerului este situată lângă Cișmigiu. De aceea, de multe ori, când vin la serviciu sau când mă întorc acasă, trec prin această grădină superbă, plină de istorie și de poezie...

Mă opresc o clipă pe hol, privind o pictură de Grigorescu. E demult aici, dar eu abia acum o văd... Sau, poate, doar așa cred... Apoi intru liniștit în biroul care mi-a devenit foarte agreabil.

Negreanu, sosit între timp, mă întreabă insinuant:

- Ce consultație vrea Buda?

- Chestiune de o virgulă, răspund eu liniștit.

- S-o crede și acesta vreun Caragiale...

- A lucrat o vreme la „Apărarea patriei”, spune cineva. A fost șef de secție. Tot așa, la Propagandă și Cultură...

Propagandă și cultură?! Ce mult s-a degradat, între timp, în anii epoleților cu stele și stelute, cuvântul acesta: propagandă!...

Cum, adică, s-a degradat?! Habar n-am! Ce, a fost cândva mai curată, mai agreabilă, mai dusă la biserică propaganda asta sau cuvântul care o exprimă!? De unde să știu eu!? Spun și eu așa, pentru că nu-mi place cuvântul. Îl văd pe unul dintre colegii mei, din vremea școlii elementare, de la mine din sat, un tip cam prea răzăreț și cu nasul cam prea mult coroiat... Cu acesta asociez eu cuvântul „propagandă”, deși băiatul ăsta nu are nicio legătură cu așa ceva... El era doar un pic mai înfumurat, iar fumurile, mie, nu-mi plac, indiferent ce origine sau destinație ar avea. Aș prefera, totuși, alt cuvânt. Mai fără moț. *Demonstrație*, spre exemplu. Sau *argument*. Sau *comunica-re*... Sau reclamă... Chiar dacă nu înseamnă același lucru.

Gândesc și eu așa, ca tot omul... Nici măcar eu nu mă iau în serios.

Cei din secție nu mă întreabă despre ce fel de virgulă e vorba, și nici eu nu le spun. Nici Tudorian nu este curios. Și nici eu nu-i spun, dacă nu mă întreabă. Rămâne între mine și Buda. Dacă are chef, o să-i spună Buda. Sau cum l-o mai chema: Pașa, Ideologul, Aripa Colorată a Partidului din spațiul nostru kaki...

...În acest moment al gândului meu predominant dubitativ, întră locotenent-colonelul Nicolae, un fel de adjunct bun la toate al șefului secției, cap literar-artistic, redactor, dar și responsabil cu „În-drumătorul cultural”, publicație lunară sau trimestrială, nu prea știu exact, trebuie să mă interesez, cu coperte cartonate, a Secției Cultură, foarte utilă pentru ce facem noi, aici. Nu salută pe nimeni, nici măcar pe șef, dar nu se duce la biroul lui, ci vine la al meu. Își trage un scaun din cele vagabonde prin secție și se așază lângă mine, la colțul mesei.

- Ți-am citit piesa, e bună. Și titlul e bun. „Cinci minute” sună bine. Am intervenit pe ici, pe acolo, e cam filosoficească, ăștia de pe la noi care pun piese în scenă nu le prea au cu filosofia, nici cu psihologia, dar, na, merge. Repede, în noaptea asta o citești, și mâine de dimineață mi-o aduci gata s-o trimitem le tipar. Formațiile de teatru de prin armată au nevoie de piese de-astea într-un act, de actualitate, despre viața armatei de acum și nu din vremea lui Decebal. Clar?

- Clar! zic eu, care și uitasem că îi dădusem acest text – mai exact, el mi-l luase de sub nas, în timp ce eu făceam niște corecturi – și mă uit peste prostioarele mele și mângăliturile lui.

- Ailaltă, cu „Memoria”, unde e? Ai terminat-o?

- Da, am terminat-o, îi răspund eu și o caut printre hârtoagele din mapa mea Diplomat, garnisită cu de toate.

- Dă-o-ncoa! - se răstește el la mine și, pentru o clipă, cred că este chiar colonelul Stafie, faimosul comandat care-mi smulsese harta din mână, de parcă eu eram infractorul și el anchetatorul...

- Le publicăm pe-amândouă în „Îndrumător”, se apropie etapa finală și formațiile care s-au calificat au nevoie de mălai proaspăt...

„Cinci minute” și „Memoria” erau două piese într-un act – prima, despre efectele unei neatenții pe frontieră, cea de a doua, o alegorie despre o luptă de pe vremea războiului, în timpul retragerii nemților, pe malul Dunării, undeva, între Moldova Nouă și Moldova Veche – scrise de mine recent, desigur, nu cu intenția de a intra în repertoriul cuiva, ci, așa, ca exercițiu de imaginație și de creație literară, pornind de la un fapt real. În lunile următoare, ambele au fost incluse în repertoriul unor formații artistice de amatori din diferite garnizoane, ajunse în finală și chiar premiate. Nu mi-am luat-o însă în cap. N-aveam de ce. Până la o creație atentă, consistentă și sigură, e cale lungă. Cu timpul, am și uitat această experiență...

Așadar, mă înșurubasem destul de bine în noua mea postură, dar nu ca manager cultural sau cultural get-beget, condiție foarte grea de altfel, ci ca truditor cu sapa, cu cuvântul scris. Multe locuri prin care am fost s-au dus, au trecut și ele, ca orice lucru trecător, dar sapa mi-a rămas...

...De câteva ori, fusesem chiar invitat la repetițiile unor formații care aveau în repertoriu aceste piese într-un act scrise de mine.

Mi-a prins bine. Am văzut pe unde nu merge și am făcut corecturile necesare. La Casa Armatei din Pitești, care a pus în scenă „Memoria” a trebuit să explic alegoria, dublarea și de dedublarea, planurile acțiunii și cum anume trebuie reprezentată *Memoria*. Era destul de dificil să realizez un astfel de personaj care, de fapt, există în fiecare dintre cei care au luptat acolo, în istoria acelor zile și în conștiința de azi a evenimentelor de atunci. Desigur, în măsura în care nu au fost uitate sau, și mai rău, aruncate la lada de gunoi a istoriei. *Memoria* acelei lupte duse de militarii români, undeva, în spațiul din-

tre Moldova Veche și Moldova Nouă, azi reprezentată pe o scenă luminată de bucuria și pacea prezentului și de prețuirea acelor oameni care și-au făcut datoria, trebuia să aibă statura, chipul și frumusețea unei femei...

...Timpul s-a scurs și a venit momentul constituirii juriilor pentru etapa finală a festivalului național „Cântarea României”. Grig și cu mine am fost incluși, din partea Ministerului Apărării Naționale, în juriul pentru formațiile de teatru și de montaje literare din câteva județe, condus de Dinischiotu, una dintre personalitățile de la Televiziunea Română...

Pentru mine, este o experiență cu totul nouă, chiar dacă și eu, pe vremea când eram la brigadă, m-am ocupat, între foarte multe altele, și de așa ceva. Nu ca actor, ci ca un fel de ajutor de manager, ca să folosesc un termen care nu este prea împământenit la noi, în știința conducerii, dar care face furori prin Occident.

Am constatat, încă odată, că, în țara asta, există niște bijuterii care vin din vremuri străvechi și care, culmea, deși sunt strict localizate, le regăsești mai în toate regiunile locuite de români. Dar nu mă îmbăt cu exclusivisme, cu ideea că noi și numai noi suntem buricul pământului pe planeta Pământ – astfel de obiceiuri, nu radical deosebite de cele de la noi, le-am întâlnit și prin alte locuri –, dar faptul că, în epoca avionului supersonic și a calculatorului, oamenii nu le-au uitat, chiar dacă nu le mai practică decât pe ici pe acolo (dar într-o formulă modernizată, simbolică), înseamnă foarte, foarte mult. Dacă numai cu această constatare rămân din trecerea mea pe la Secția Culturală din Ministerul Apărării Naționale, pentru că sunt convins că nu voi rămâne multă vreme aici, întrucât încă mă simt stingher și oarecum departe de ceea ce cred eu că pot să fac în armată, tot e destul.

Chiar în prima zi de jurizare apare, pe scenă, o formație din Dalboșeț, Caraș-Severin, cu un montaj intitulat „Măicuță bătrână”. Încă din prima clipă, am impresia că a venit acolo tot satul, sau, în orice caz, reprezentanții tuturor vârstelor și generațiilor de săteni, de la Decebal încoace, concentrate într-o echipă. Cel mai tânăr este un copil de vreo șapte ani, cel mai bătrân un unchiaș cu plete albe. Între ei, se află câteva fete și câțiva băieți, femei și bărbați care acoperă toate anotimpurile vieții din sat. Sunt săteni decupați parcă din istorie, autentici și plăcuți, este o bucurie și să-i vezi și să-i asculți. Au adus cu ei cam tot ce înseamnă, în această zonă folclorică nepoluată

de noile vremuri, cultură străveche într-un sat românesc – și el rămas încă autentic –, plus acea imagine cu tâlc a înțelepciunii țărănești exprimată în cuvinte, în gesturi, în cântece. Dalboșețenii au adus pe scenă, tocmai aici, în Arad, pentru că aici este unul dintre centrele în care își prezintă marfa aceste formații, un război de țesut, o sucală, o vârtelniță, furci de tors, rășchitoare și toate ustensilele folosite de veacuri într-o casă țărănească.

Fiecare are o anume treabă de făcut, totul învârtindu-se în jurul unei femei în vârstă, măicuța bătrână (un fel de prezent din trecut, pe cale de a trece, bine echipat, în viitor), omagiată prin cântec și vorbe înțelepte, care de care mai interesante și mai ingenioase. O femeie țese o pânză fină, din borangic, o alta deapănă firul pe un rășchitor, două fete cos râuri colorate și musculițe pe ii, băieții și bărbații – în vară, actori principali la truda pe ogor, aici doar susținători și ajutoare calificate în menținerea în perfectă stare de funcționare a uneltelor și instrumentelor – își fac, mai degrabă, de lucru cu o cană cu vin și cu ochii femeilor, învârtind la două vârtelnițe, copiii doar privesc, ascultă și, mai ales, o înconjoară pe măicuța-bunicuța cu tandrețea lor curată și inocentă. Inclusiv mica formațiune de lăutari, cea care cântă, duminica, pe la hore, dar și pe la nunți și la orice eveniment, este aici, cu o vioară, un țambal, un contrabas, un nai și un fluier, acompaniind perfect vocile celor care aduc pe scenă, vocea tulburător de frumoasă a satului nostru etern. Frumos, foarte frumos, dar este un frumos trecut, teaurizat și, poate, mâine, demodat, uitat, depășit, alterat...

Spectacolul îmi reîmprospătează, totuși, copilăria și siajul ei multistrat, care mă protejează de viiturile vremurilor și de necazurile inadapțărilor la trecerea parcă prea mult ghidată a timpului. Oamenii trăiesc în miezul cel mai fierbinte al unei culturi autentice, care-i ajută să-și înțeleagă rostul și să-și cunoască rădăcinile... Nu știu însă dacă și fiul meu are sau va avea aceeași reprezentare a valorii.

Formațiile se perindă prin fața noastră până către miezul nopții. În final, acordăm note, secretarul le strânge, se fac calcule, discutăm, luăm masa și nu ezităm să bem un pahar cu vin, eu doar unul cu apă minerală. Pentru că detest alcoolul de orice soi, oricum și oricât de bun, de rău de agreat sau de nesuferit ar fi sau n-ar fi el...

În zilele următoare, ajungem la Râmnicu Vâlcea. Grig și cu mine ne cazăm la Casa Armatei, ceilalți la hotel. Cel mai reușit spectacol din acest centru de jurizare mi se pare a fi „Caloianul”. Forma-

ția din Costești a pus în scenă o alegorie cu această temă, existentă din vremuri imemorabile în cultura poporului român.

Spectacolul este unul modern, bine regizat, cu efecte de lumini și cu un aer mitic, mai ales când Caloianul se duce la apă.

Au urmat, în zilele următoare, alte deplasări și alte jurizări. Ne obișnuiserăm deja cu ele. Am văzut o formație de teatru nescris din Malu Mare, extrem de bine pregătită pentru acest gen, dar și montaje literare puternic încifrate care loveau subtil și inteligent în metehnele vremii.

...Deși, de când sunt în București, am văzut, practic, toate piesele de teatru în care au jucat și joacă mari actori din generația de aur a anilor 60-90 și mi-am format o cultură solidă în acest sens, nu pot să nu-mi recunosc, mie însumi, că majoritatea spectacolelor prezentate în centrele de jurizare sunt muncite și, în anumite momente ale lor, impresionante.

Îmi spun în barbă că poporul acesta este foarte talentat, sfidându-mi îndoiala mea cu privire la calitatea și eficiența acestui festival pompos, cu sule și trâmbițe. Încet, încet, am ieșit dintr-un scepticism împrumutat deopotrivă de la unii dizidenți în ilegalitate sau de la unii culturnici care țin neapărat să se afle în treabă, dar și de la propriile-mi prejudecăți. Credeam – și, într-un fel, mai cred încă și acum – că tot ce stă sub steagul cântării și slăvirii marelui conducător, geniului din Carpați etc. etc. este nu numai exagerat și lipsit de temelii, ci, la urma urmei, și ridicol. Nu-i poți atribui, azi, niște calități de erou de basm, unui om simplu, care crede în valorile socialismului, ajuns conducătorul nației.

Totuși, majoritatea formațiilor de teatru și a celor de montaje literare au ieșit cu brio din acest fel de exagerări și au adus pe scenă crâmpoșe autentice din viața lor. Unele ancorate în trecut, în ancestral, altele în simboluri.

Fiecare spectacol mă pune pe gânduri. Îmi aduc aminte că, pe vremuri, când eram în clasa a șasea și a șaptea, și eu am făcut parte din echipa de dansuri a școlii, mai ales că, atunci când s-a alcătuit echipa, s-a potrivit, spre surprinderea mea și a celorlalți, ca partenera mea să fie chiar colega mea din clasa întâi până în clasa a șaptea. Când eram în clasa întâi, eu mă așezasem în ultima bancă de pe rândul al doilea, iar ea, în banca întâi de pe rândul celălalt. Tatăl meu era foarte bun prieten cu învățătorul. Venise de doi ani acasă, la finalul

războiului, și își reluase meseria și prietenii de dinainte. Într-o dimineață, intrase în clasă, vorbise ceva cu învățătorul și, după ce terminaseră de vorbit, mă zărise și pe mine, acolo, în ultima bancă. Băuse, cred, pe la vreun prieten, câteva pahare, atât cât să-l bine-dispună. Era foarte vesel și foarte plăcut. Parcă-i dispărușeră norii de pe frunte. Îmi făcuse un semn prietenesc – semnul pe care mi-l făcea, din când în când, la atelierului de tâmplărie din tindă – și îmi spusese zâmbind confidențial:

„- Ghe’oiță, tată, să ai grijă de fata asta!”

Mi-o arătase cu o mișcare a capului și cu mâna dreaptă. Apoi plecase. Dar vorbele acelea au rămas parcă priponite în cuie pe limbile colegilor mei. Până în ultima zi din clasa a VII-ea, de câte ori aveau ei chef, îmi ziceau: „Ghe’oiță, tată, să ai grijă de fata asta!” Eu intram o jumătate de metru în pământ de rușine. Ea, însă, nu se sinchisea. Nu riposta niciodată, nu spunea niciun cuvânt, ci doar zâmbea. De fiecare dată când schimbam două vorbe cu ea, răsărea soarele, dispăreau toate negurile și ziua se însenina. Iar ochii ei străluceau. Mereu străluceau ca roua din zori. Atunci, în ziua aceea, când profesoara ne-a așezat, față în față – rândul de fete și rândul de băieți, pentru a alcătui perechile – și ea era a patra, în ordinea înălțimii, și eu tot al patrulea –, eu am încremenit de emoție, iar ea a luat o poziție cumva asimetrică și surâzătoare și m-a privit lung, clar și luminos. Îi convenea. Am făcut zeci de repetiții, am urcat de zeci de ori pe scenă și, de fiecare dată când o țineam de mână sau jucam în doi, creșteam în ochii mei ca firul de iarbă privit de soare.

Crescuse și ea mult, era frumoasă foc, nici nu îndrăzneam s-o privesc, nici chiar atunci când ne băteam cu zăpadă... Oricum, eu n-aruncam niciodată cu bulgări în ea, ci doar pe lângă ea.

Un singur spectacol mi s-a părut a fi, în acele zile, cam așa cum erau mulți dintre noi, în era epoleților cu steluțe mari și mici, a muncitorilor care nu se mulțumeau doar cu muncitul, a profesorilor care, pe ici pe acolo, mai cârcoteau, a pionierilor cu cravate roșii cu tricolor, a liceenilor cu uniforme, dar și a efortului fantastic pentru a face față unui timp neîngăduitor cu cei ieșiți din rând. De aceea, multe capete s-au spart, câțiva au reușit să ajungă, ca în piesa lui Eugen Ionesco, dincolo de zid, la lumina pe care o visau, multe destine s-au prăbușit, dar nivelul general de educație a crescut. Toată lumea are, azi, în România, liceul terminat. Sau o școală tehnică, sau o școală

profesională. De la analfabetismul epocilor precedente, la cvasitotalitatea oamenilor știutori de carte. Este un salt imens. Este ceea ce îi trebuie unei națiuni ca să existe și să dureze.

Dar, ai dracu, nu le convine nici asta. Unii vor să ajungă neapărat în Occident, alții ar dori să nu facă nimic, sau să facă doar ce le place, câțiva, mai cu moț, se gândesc probabil și la liberalizarea furului, alții jinduiesc după liberalizarea sexului...

Oamenii, în general, fug de constrângeri și nici legile, oricât ar fi ele de legi, nu le convin. Fiecare ar vrea să fie și să rămână în legea lui. Desigur, n-au voie să crâcnească împotriva lor, a legilor și nici să se pună rău cu managerii democrației socialiste. Nu e chiar ca în anii '50, dar de aici nu rezultă că spiritul acelor ani a trecut definitiv și categoric. Nu, n-a trecut. S-a mai domolit puțin, s-a mai încifrat puțin, dar a rămas acolo, undeva, într-un colț nici hulit, nici nostalgic. Sunt sigur că, dacă se ivește prilejul, acești oameni care, azi, aplaudă geniul din Carpați, mâine îl vor sfâșia ca niște hiene, iar poimâine se vor sfâșia între ei...

Spectacolul acela era un montaj pus în scenă de o formație de la Oradea și se intitula „Grâu păzit de maci”. Frumos! – mi-am zis eu în barbă și am așteptat cu nerăbdare să văd la ce s-au gândit cei care l-au creat și l-au pus în scenă.

Totul a început frumos. Un fundal de cer senin, șase fete, una și una, cu rochii de pânză topită de culoarea spicului de grâu, încinse cu câte un cordon roșu, iar în culise, o chitară crea atmosfera unei zile de vară și senzația unduirii lanului de grâu. Și fetele se lăsau duse de valul muzicii din fundal, ca niște spice în lumina soarelui din miezul zilei.

Mă așteptam la un moment poetic închinat grâului, parfumului verii, macilor care stau de veghe în lan și oamenilor cu ochi senini și inimă caldă, care iubesc și cinstesc pământul lor, la izvoarele pâinii.

N-a fost așa. Fetele au ieșit rapid din unduirea lanului de aur și, la un semn invizibil pentru noi, au tras aer în piept și au tunat, aproape strident, ca un supersonic în forță total, în decolare pe o pistă betonată: „Conferința de la Geneva pentru pace și dezarmare...”

Conferința aia de acolo, de la Geneva și de pe unde o mai fi, își are și ea rostul ei, pe lumea asta făcătoare de războaie, dar, acum și aici, trebuia să fie vorba de un poem al lanului de grâu... Al iubirii

grâului, verii, macilor și sufletului care vibrează la valurile din care se nutrește un parfum de pâine.

Toate aceste lipiri de evenimente, de politici și de ce mama dracului or mai fi, la un spectacol în care trebuie să predominie firescul, sensibilul, trăirea estetică și limpezimea faptului, fac un mare rău actului artistic și, la urma urmei, și mesajului pe care acesta îl conține. Totuși, saltul este imens. De la brigăzile artistice de odinioară, în care se făcea, aproape strident, pe întreaga sa durată, elogiul socialismului, partidului și conducătorului său iubit, diminuând la maximum faptul artistic, autenticitatea și, la urma urmei, calitatea și frumusețea creației, s-a ajuns la creații și spectacole de calitate, ieșite din configurația propagandei politice extinse și foarte apropiate de realitatea, frumusețea și condiția vieții pe acest pământ binecuvântat de Dumnezeu... Toate formațiile artistice din armată și toți creatorii s-au situat la acest nivel. Cu această excepție, care nu era a armatei. Păcat de fete, de rochiile lor de culoarea spicului de grâu, de ochii lor care străluceau ca picăturile de diamante.

Cam aceasta a fost concluzia generală prezentată șefilor, desigur, în termenii agreeți de aceștia, atunci când s-a făcut bilanțul participării la festival a sutelor de formații artistice și de creatori din armată.

Și eu, aproape zilnic, trăiesc acest sentiment de eliberare destul de substanțială din sloganuri zgrunțuroase și de revenire la o normalitate condiționată de realitățile vieții.

Toată șefimea ne-a felicitat pentru nivelul actului artistic și cultural din armată, ceea ce poate fi foarte important pentru condiția ta de culturnic și pentru liniștea de fiecare zi, dar care este încă departe, foarte departe, de ceea ce cred eu că ar trebui să fie cultura în armată. Nu doar cultura-spectacol, cultura-creație, ci cultura autentică, cultura valorii, cultura militară, cultura strategică, cultura profesională, cultura artistică, cultura literară, cultura profundă...

Astea au trecut, urmează altele.

În săptămânile următoare, sunt inclus în echipa ministerului care va efectua o inspecție la Divizia Maritimă. Îmi iau din nou trais-ta în băț și bățul în traistă și, la ora stabilită, ajung la fix în fața porților diviziei maritime din Mangalia. N-am mai fost pe aici. Sunt curios cam cum arată divizia asta, deși, teoretic, mai știu câte ceva despre ea.

Divizia maritimă, componentă importantă a Marinei Militare, la data când comisia de inspecție a Ministrului Apărării Naționale a ajuns la Mangalia, avea în componere vânătoarele de submarine, dra-goarele, navele auxiliare și un batalion logistic. Desigur, în Comandamentul Marinei Militare, adică în cadrul Forțelor Navale ale țării, se află și brigada de vedete purtătoare de rachete, și vedetele torpiloare, majoritatea dintre ele, pe aripi portante, și navele militare fluviale și artileria de coastă etc. etc. Nu stau eu acum să le enumăr pe toate.

La data când scriu aceste rânduri, am și uitat câte știam eu atunci și în anii următori despre marina noastră militară – Forțele Navale ale României, cum se va numi, ulterior, casta războierilor militari români – în jargonul de atunci. Pentru că, în următoarele decenii, până la pensionare, nu există unitate militară din Armata României în care să nu fi ajuns măcar odată, în calitate de jurnalist militar, specializat în PLIM (pregătire de luptă și învățământ militar).

Acum și aici, după ce suntem în formație completă – care reu-nește, să le zicem, inspectori de la minister, de la Marele Stat Major, de la Consiliul Politic Superior al Armatei și, bineînțeles, de la Comandamentul Marinei Militare –, dăm buzna în biroul, ca să nu-i zic cabinetul, comandantului diviziei. Este prima inspecție de o asemenea amploare la care eu particip altfel decât în calitate de inspectat și, mai ales, în componența unei comisii de acest nivel. În cei 12 ani cât am lucrat în Brigada 2 Grăniceri – denumire secretă, la vremea aceea, ca și acum, la data când mă aflu la Divizia 42 Marină dislocată la Mangalia –, zece dintre ei la talpa armatei, comandant de pluton la școala de gradați, unul și jumătate în statul major și vreo jumătate de an, ca instructor, în Consiliul Politic al brigăzii și încă patru, ca ziarist militar, specializat în pregătirea de luptă, la gazeta „Grănicerul”, o adevărată bijuterie în CTGr (Comandamentul Trupelor de Grăniceri), am învățat multe. În primul rând, am bătut cu pasul toate potecile grănicerești din cei 3152 de kilometri de frontieră, am fost inclus în echipe de control și în comisii de inspecții pentru toate cele șase brigăzi ale Comandamentului, inclusiv în echipele care au controlat sau au inspectat divizionul de nave din marina grănicerească (garda de coastă se va numi mai târziu, mult mai târziu), unde m-am înnobilit cu toate valorile acestei instituții numită armată. Evident, nu chiar cu toate, dar neapărat cu cele perene, cu cele nedegradabile.

De aceea, nu sunt defel impresionat de postura mea de acum. Dar, în acest moment de informare, în care șeful comisiei spune comandantului diviziei obiectivele inspecției și modul de desfășurare, iar comandantul ne spune succint cam cu ce se mănâncă această divizie de la porțile maritime ale țării, eu constat cu bucurie că mă simt în apele mele. Se vorbește aici într-o limbă pe care o înțeleg și eu.

Capitolul informării se derulează în bună pace, cum ar fi spus Mircea cel Bătrân, dacă ar fi fost aici. Dar, în timpul discuțiilor post-informare, Cocâlnău, locotenent-colonel din CPS, un fel de responsabil cu ce ar zice partidul privitor la cele privite și ascultate, îl ia la rost pe comandantul diviziei cu o ploaie de întrebări din documentele de partid, din recente cuvântări, din, din și din... Documente pe care, oricum, nimeni, nici chiar el, cel care pune ceste întrebări, nu le știe și nici n-are cum să le știe pe de rost. Comandantul, un căpitan de rangul I și la propriu și la figurat, îi răspunde calm, convins, probabil, și el că nu te poți pune cu partidul al cărui membru ești și nici cu eșalonul care te tratează ca pe un elev nu tocmai silitor și nu tocmai cumințel.

Aș vrea să-l opresc pe acest Cocâlnău, care se crede Dumnezeu politic al comisiei de inspecție, dar, sigur, nu e cazul să ne dăm, aici și acum, în spectacol. Momentele astea, în care cei de la eșalon îi tratează pe cei controlați ca pe niște școlari nu tocmai cuminți, sunt ele însele extrem de penibile. Dar ele nu pot fi prea ușor evitate și cu atât mai puțin eradicat. Nici nu s-ar putea. Partidul are totdeauna dreptate, iar cei care se folosesc de acest slogan se cred ei înșiși mai presus de oricare alți muritori, invulnerabili și intangibili. Nu toți, dar destui.

În pauza de o cafea dinaintea răspândirii noastre, conform graficului, pe unde avem treburi, îi arunc o vorbă, în siajul lui, distinsului organizaționalist de la Organizare:

- L-ați făcut praf pe comandant, un veritabil lup de mare, cu verbul dumneavoastră politico-academic... Clar, distinct și la obiect...

- Țștia trebuie să știe că a venit eșalonul, că nu se joacă nici cu noi, nici cu documentele de partid...

- Au ei destule pe cap cu hectarele lor de vapoare închise în lacul Liman și cu cohortele lor de rățoi gulerati... Probabil că, în caz de război, la cutremur sau când cerul face cârdășie cu furtuna, podul de

la gura lacului, care poate fi distrus cu o grenadă, cu o centură de exploziv plastic, sau cu un trăsnet, ar bloca toată divizia aici, în acest lac. Eu, dacă aş fi în locul lui, m-aş gândi zi şi noapte la asta... Şi cred că nici el nu poate fi indiferent la o astfel de perspectivă...

- Nimic nu este mai important ca documentele de partid...

Îl las în lumea lui cu hârtoage şi fraze memorate din cuvântările genialului conducător şi mă duc unde am treabă. Aş vrea să merg la trageri sau în larg, dar, deocamdată, trebuie să mă mulţumesc cu ce am efectiv de făcut. Biblioteci, programe cultural-artistice, participare la festival...

Rezolv repede treburile astea şi, totuşi, reuşesc să mă alătur celor care au ca sarcină să verifice, prin trageri reale, puterea de foc şi gradul de pregătire a vânătoarelor de submarine, puitoarelor de mine şi dragoarelor. Urc sprinten şi fericit la bordul unuia dintre vânătoarele de submarine şi aştept, pe punte, ridicarea ancorei.

Trecem pe sub podul de pe comunicaţia Constanţa, Mangalia, Varna şi abordăm marea. Comenzile scurte, precizia manevrele şi comportamentul navei mă impresionează. Nava pare o jucărie în mâna acestor răţoi de calitate superioară. Briza se asociază cu viteza navei şi trebuie să am grijă de caschetă ca să nu ajungă în valuri.

După un timp, în larg, în zona de tragere, vânătoarele se desfăşoară şi încep căutarea ţintei. A ţintei de suprafaţă pentru armamentul de la bord şi a ţintei submarine, pentru armele de sub apă şi loviturile anti-submarin.

Formaţia de luptă este lineară. Se înaintează cu prudenţă relevment zero, în timp ce mijloacele de cercetare de la bord (radiolocatorul şi sonarul) localizează, cu precizia de care sunt capabile, ţintele. Loviturile de tun nu clintesc nava, dar zgomotul lor tulbură liniştea mării şi acoperă simfonia valurilor despicate de provă.

Arbitrul de la Comandamentul Marinei, specialist cu tragerile navale în Secţia Pregătire de luptă de la comandament, şi ofiţerul de marină din Marele Stat Major sunt mulţumiţi.

După tragere, navele efectuează, în coloană, un marş tactic şi aruncă ancora într-un raion de staţionare, la câteva mile bune de ţarm. Dar ţarmul nu se vede cu ochiul liber, ci doar cu radiolocatorul. Echipajul cunoaşte însă foarte bine marea şi ar putea spune cu ochii închişi zona unde se află.

Luăm masa de prânz la careul ofițerilor, după ritualul marinăresc. Vom petrece noaptea în acest raion de staționare. Nu este totuși prea plăcut să suporti hula la bordul unei nave aflată în staționare, undeva în larg... Dar eu prefer să prind miezul nopții pe punte și nu în cabină.

Noaptea, în largul mării, pare a fi alta decât cea de pe uscat. Imensitatea și uniformitatea mării, hula care leagănă nava precum își leagănă mămica pruncul, stelele care, privite de aici, din goliciunea apei, sunt, parcă, mai luminoase și mai misterioase. Toate sunt unice și de neuitat.

Dimineața ne găsește oarecum afectați de somnul de peste noapte și de leagănul mării. Dar marea, în zori, cu soarele care iese din ceața orizontului mării – la noi, soarele răsare totdeauna din mare, chiar dacă suntem doar țară litorală – schimbă complet datele problemei.

Ajungem la cheu către prânz. Contactul cu uscatul nu este tocmai plăcut. Simt că nu mai sunt sigur pe pașii mei. Merg în zig-zag. Mă uit și la rățoi. Și ei merg la fel.

Îl abordez pe Rangul 1 de la Comandament:

- Se pare că trebuie să facem trecerea la uscat. E cam greu, pentru noi, iepurii de câmp. Și pentru dumneavoastră e la fel?

- La fel. La urma urmei, și rățoii sunt tot tereștri...

Bilanțul inspecției se încheie cu calificativ bun pentru divizie. Toată lumea pare mulțumită. Contribuția mea la textul citit în fața comandamentului diviziei și consemnat în documentele oficiale este doar de câteva fraze. Consistente. Am avut grijă mereu ca frazele sau spusele mele să nu deformeze în niciun fel realitatea și, mai ales, să nu facă rău oamenilor.

Urmează, în final, o masă cu pește din belșug, undeva, pe o ambarcațiune încăpătoare, la coada lacului.

După inspecția la Divizia 42 Marină, urmează finala concursului de cântece ostășești la care au participat, în mare număr, cei mai titrați creatori de muzică din România, civili, dar și militari. Câteva zile, în sala Studioului din strada Nuferilor, vor răsună, în interpretarea unor bravi soliști de muzică ușoară și nu numai, cântecele create pe teme patriotice și ostășești.

Toți cei 12 oameni din Secția Cultură, fanfara, ansamblul de cântece și Dansuri „Doina” al armatei se află la Sala Nuferilor, cu atribuții foarte precise. Înaintea galei finale, în care juriul va decide câștigătorii la creație și interpretare – muzică ușoară, marșuri, cântece ostășești – vor fi câteva repetiții pentru a se vedea ce și cum. Iar noi, managerii culturale, împreună cu specialiștii în domeniu, trebuie să asigurăm toate condițiile pentru ca totul să fie perfect, altfel se vor ră-țoi șefii la noi din toate unghiurile posibile, până la concursul viitor.

Direct implicați în managementul acestui concurs sunt colonelul Stanciu, specialist în muzici militare și Cezărică, mezinul Secției, absolvent de Conservator, deci echipat cu tot ce e necesar pentru a fi acolo unde este.

Eu, Radulian și Grig avem misiunea clară, precizată în mod expres de șeful secției, să așteptăm la intrare soliștii, să le urăm bun venit și să-i conducem în sală, pe scenă sau în culise, acolo unde doresc ei să ajungă. E clar că s-ar descurca și singuri, bineînțeles, știu scena aceasta și culisele mai bine ca noi, dar noi suntem gazde și trebuie să fim foarte atenți cu ei.

Nu-mi place postura asta de însoțitor de artiști de la intrare până la scenă, deși, dacă ar fi să mă gândesc și altfel decât gândesc eu acum, postura asta ar trebui să mă onoreze. Rareori poți avea ocazia să fii atât de aproape, fie și pentru o sută de pași, de cei mai buni soliști ai momentului. Așa e, dar mie nu-mi place asta. Îmi place să scriu, să merg la aplicații și trageri de luptă, să merg o sută de kilometri pe jos cu trupeții, cu ranița mea și cu pașii mei, să fiu adică mereu în mijlocul camarazilor mei, mai ales în aceste numeroase situații-limită la care este și trebuie să fie supusă o armată.

Repetițiile se desfășoară șnur. Admirația mea pentru Marius Țicu, pentru Angela Similea, pentru Doina Spătaru, pentru Sergiu Eremia, pentru corul armatei și pentru toți cei care participă la acest concurs este la cote maxime. Este o încântare să-i vezi, să-i auzi, să asisti efectiv la repetiții și chiar să schimbi câteva cuvinte cu ei. Dar eu mă gândesc tot la escaladări, la aplicații la drumurile lungi și grele pe care le-am străbătut mereu, în toate anotimpurile și în toate colțurile țării. Scena mea este acolo, chiar dacă scena de aici, de la studio-ul radio din strada Nuferilor este plină de lumină, de artiști nrstemați și de valori autentice.

N-am văzut niciodată în viața mea atâta concentrare de valori artistice, într-un spațiu atât de generos.

Marele premiu a fost câștigat de Marius Țicu, care a compus și a interpretat o piesă muzicală extrem de valoroasă.

Concursul se încheie cu brio. Armata a achiziționat o serie de piese muzicale valoroase, câteva marșuri, printre care și unul grănice-resc: „*Dimineața-n foișor/ Mă-însoțesc cu-n fir de dor/ Vultur cu privirea roată/ Ce cuprinde țara toată!*” Versurile au fost scrise de Constantin Avram, unul dintre colegii mei de redacție, când lucram la gazeta „Grănicerul”. Iar muzica a fost compusă de plutonierul Radu, de la fanfara Brigăzii 2 Grăniceri, unde sunt, tezaurizați, și anii tinereții mele.

Timpul trece. Și trece frumos...

Tudorian îmi spune că voi însoți Ansamblul Doina al Armatei în turneul său de o lună în Bulgaria și că s-a hotărât ca eu să mă ocup de problemele de presă, de comunicate etc. pe tot timpul turneului.

Fac un plan și îl prezint șefului. Îl citește cu atenție – dar foarte rapid, are o putere de concentrare foarte mare –, îl aprobă și îmi spune să trec de îndată la treabă.

Trec. De îndată.

Planul cuprinde câteva puncte importante, iar documentarul pe care-l voi întocmi va trebui să fie gata cât mai repede posibil, pentru a fi distribuit ansamblului cu cel puțin o săptămână înaintea plecării.

Răscolesc fișierele Bibliotecii Academiei Române, pe cele ale Bibliotecii Militare Centrale, ziarele, revistele etc. Găsesc date suficiente.

1. Date despre istoricul pe scurt al întemeierii statului bulgar, despre volgarii care au ajuns la sud de Dunăre prin anii 681 și din care, de-a lungul timpului, n-a mai rămas decât numele, cuvântul volgari devenind bulgari.

2. Date actuale (politice, economice, sociale etc.) despre Bulgaria de azi și despre opiniile și controversele existente în această țară;

3. Date despre cultura, patrimoniul, sistemele de valori ale Bulgariei și chestiunile sensibile în relațiile dintre România și Bulgaria;

4. Date despre localitățile în care vor fi prezentate spectacole (Varna, Burgas, Sliven, Stara Zagora, Plovdiv, Sofia, Plevna) și, bineînțeles, despre traseul turneului.

5. Caracteristici și obiceiuri al vecinilor noștri.

Documentarul este însoțit de o hartă colorată a Bulgariei pe care sunt marcate, stat-majoristic, localitățile unde vor fi prezentate spectacole, cu date despre ele, traseul și caracteristicile acestuia, precum și de o anexă cu câteva din bancurile care circulă prin Bulgaria și cu unele curiozități.

După ce șeful aprobă documentarul finalizat, dactilografiat și echipat cu ilustrații, grafice etc., îl multiplic într-un număr de exemplare și le prezintă colonelului Sergiu Eremia, șeful ansamblului și conducătorul turneului, care la va distribui supușilor săi. O treabă pe care eu am efectuat-o cu toate motoarele în plin, întrucât face parte din vocația mea de jurnalist militar, exersată timp de patru ani la gazeta „Grănicerul” și continuată, într-un fel, și pe timpul studiilor la Academia Militară, Facultatea de Arme întrunite și Tancuri (de comandă și stat major, cum se va numi ulterior, peste mulți ani).

La data, ora și locul stabilite pentru îmbarcarea în cele șase autocare Setra, sunt prezent acolo. Cu un geamantan, în care se află câteva cărți, un costum civil și tot ce mai este necesar pentru un astfel de voiaj, cu un pașaport, un stilou chinezesc cu peniță de aur și o călimară cu cerneală. Ansamblul – corul, orchestra, baletul, solistele și soliștii, regizorii etc., în frunte cu șeful acestei prestigioase instituții de cultură – este și el prezent. După comportamentul lor, îmi dau seama că sunt obișnuiți cu astfel de deplasări prin țară și prin străinătate.

Pentru mine, este însă prima ieșire peste granițele țării. Ar trebui să iau o piatră în gură. Sau măcar o pietricică. Iau doar un drops.

Coloana este deja formată. Celor șase autobuze Setra, unde se va îmbarca personalul ansamblului, potrivit planului de deplasare pe ruta București – Ruse, li se adaugă două camioane cu recuzita și câteva autoturisme ARO, cu șefimea și echipa de management al turneului. O astfel de deplasare îți dă multă bătaie de cap. Sunt transportați peste 200 de oameni, instrumentele orchestrei și întreaga recuzită, și ea foarte voluminoasă și foarte costisitoare.

După formalitățile de la PCTF Giurgiu, trecem podul. Știu exact unde este linia de frontieră, am fost de multe ori aici, pe vremea

când băteam frontiera cu traista în băț și cu bățul în traistă, călare, per pedes apostolorum, cu căruța și, din când în când, cu mașina. Am venit până la linie, dar niciodată n-am trecut, nici măcar cu o jumătate de pas dincolo de ea. Câțiva dintre colegii mei din școala militară lucrează aici. În garnizoana Giurgiu. Unii la brigadă, alții la PCTF. Brigada face parte din structura Ministerului Apărării Naționale, iar PCTF-urile din cea a Ministerului de Interne. Ca dracu...

Când mașina în care mă aflu trece linia de frontieră, am un ciudat sentiment de evadat de acasă. Deși am 17 ani de când sunt ofițer de grăniceri (acum de arme întrunite), este pentru prima oară când trec linia de frontieră. Mi se pare ceva ciudat, ca un fel de vină sau de trădare. M-am obișnuit, de-a lungul anilor, mai ales în perioada când am lucrat la Biroul Operații al brigăzii, să privesc răsăritul soarelui de pe marginea fâșiei arate, de lângă borna de hotar sau de pe malul Dunării, trăind un fel de satisfacție a faptului că sunt acolo unde începe țara. Desigur, azi nu mai există câmpuri de mine și garduri de sârmă ghimpată, dincolo de fâșia arată, la frontiera cu Iugoslavia (la frontiera cu Bulgaria nu au existat niciodată), dar eu n-am ieșit încă din acea stare de soldat în cazemată sau de cercetaș și luptător în prima linie. Și chiar dacă vremurile acelea au trecut, sentimentele de atunci n-au reușit încă să se stingă azi.

Coloana noastră de mașini, după formalitățile de trecere a frontierei în țara vecină, se oprește lângă o benzinărie, la marginea orașului Ruse. În timp ce se face transbordarea, gazdele noastre – un colonel și câțiva ofițeri mai mici în grad, ne invită la o cafea. Colonelul Sergiu Eremia discută cu culturnicul militar bulgar câteva detalii, privind continuarea deplasării, prin Șumen, către Varna. Eu cunosc perfect traseul, întrucât am întocmit un documentar, multiplicat în mai multe exemplare, în care se află și o hartă cu itinerarul de deplasare, cu localitățile în care se vor prezenta concerte și cu tot felul de alte date utile sau inutile.

Șeful echipei bulgare ne urează încă odată bun venit și ne spune un banc. Un mucalit din echipa noastră spune două. Atmosfera este caldă, prietenoasă, așa cum va fi pe întregul parcurs al turneului, iar organizarea deplasării spre prima localitate în care ansamblul nostru va prezenta primul spectacol, respectiv, spre Varna, este nu numai ireproșabilă, ci și plăcută.

Pentru mine – responsabil cu presa și, în general cu discursurile și cuvintele care se scriu și/sau se spun, totul este o noutate. Pentru ceilalți, nu. Ei sunt obișnuiți cu turneele în țările comunității socialiste și nu au nici un fel de complexe și nici un fel de probleme cu adaptarea, comunicarea și starea de bine. Încep să mă simt și eu la fel, chiar dacă mă aflu pentru prima dată în Bulgaria. Drumurile sunt cam la fel cu cele de pe la noi, iarba are aceeași culoare, cerul la fel. Mai mult, Bulgarii au o autostradă care înconjoară țara, dar nu ca un inel sau ca o centură, ci precum un miez de drum în care se adună, ca într-un fluviu, toate drumurile.

Ajungem la Varna către prânz. Ne cazăm la un hotel de pe plajă. Plaja este splendidă, cu umbrele așezate într-o anumită ordine, cu nisipul curat și parcă selectat să fie cât se poate de mătăsos. Bulgarii se pare că au mai multă grijă ca noi de porțiunea lor din Marea Neagră, care, în urma unor decizii din 1940, ale unor mari puteri, încorporează și Balicul, unde se află și castelul sau palatul reginei Maria, un loc drag Alteței Sale. Toate s-au dus, ne aflăm într-o altă epocă istorică, pe cale de a se duce și asta.

Luăm masa de prânz într-un restaurant spațios. Pentru prima oară în viața mea, mănânc o ciorbă de castraveți. Nu este rea deloc, are un gust specific și, mai ales, este răcoroasă.

După o scurtă odihnă, membrii ansamblului se pregătesc pentru spectacol. Nu sunt nici emoționați, nici agitați, ci doar foarte concentrați. Este pentru prima dată când mă aflu chiar în miezul ultimei pregătiri a unui spectacol pe o scenă care nu se află în România. Timpul este frumos, adie briza mării, soarele a trecut demult de mare și survolează liniștit teritoriul bulgar. Mai exact, teritoriul bulgar se prăjește, ca într-un rotisor, la lumina și căldura soarelui. Eu am pregătit deja un comunicat de presă, mi-am dat cu părerea despre textul programului și prezentării spectacolului, cu ochii, urechile și gândul la toate determinările, sesizabile sau nu, ale unei astfel de activități. Desigur, ceea ce fac eu aici n-are nicio legătură cu strategia și arta militară a apărării țării de către o armată puternică, sprijinită de ceea ce autoritățile din România numesc lupta întregului popor, dar faptul că mă aflu împreună cu unul dintre cele mai puternice și mai renumite formații complexe de cântece și dansuri de pe teritoriul României este mai mult decât onorabil. Așa că trebuie să fiu la o astfel de înălțime.

Eu nu am participat la vizionările din țară ale repertoriului Ansamblului „Doina” al Armatei pentru turneul din Bulgaria. De aceea, voi vedea, pentru prima dată, cap-coadă, aici, la Varna, acest spectacol.

Și nu regret. Dimpotrivă, sunt plăcut surprins.

Corul bărbătesc este impresionant. Piese din repertoriu – piese de mare valoare în România – sunt și aici percepute la fel. Interpretarea este perfectă. Vocile puternice fac să vibreze sala. Fiecare piesă este aplaudată în picioare, minute în șir. Percepția publicului bulgar este deosebit de consistentă și de importantă, ca un adevărat barometru de calitate, având în vedere că Bulgaria este una dintre țările europene cu cele mai puternice și valoroase formații corale bărbătești de pe continent. Dar și formația corală a Ansamblului „Doina” al armatei României este cotate, tot așa, ca una dintre cele mai bune de pe continent, de talia faimosului Ansamblu de cântece și dansuri „Aleksandrov” al Rusiei. De fapt, cam toate țările socialiste și-au creat formații artistice profesioniste de acest tip.

Soliștii și solistele completează acest tablou cu piese din muzica clasică și din muzica populară românească. Sunt foarte bucuroși și, în același timp, foarte mulțumit că sunt aici. Îmi notez cu grijă fiecare moment important, fiecare impresie. Sunt încântat de ceea ce văd și aud. Echipa de dansuri – de fapt, o veritabilă formație de balet profesionist – impresionează prin frumusețe, eleganță și perfecțiune. Dansatoarele intră în scenă în diagonal, din două părți, producând un efect de liniște și delicatețe. Sunt, toate, foarte frumoase, au pași ușori, modelați pe sunetul delicat al corzilor viorilor, sincronizarea este perfectă, parcă asști la dansul matinal al florilor din Poiana Narciselor.

Întregul spectacol poartă amprenta perfecțiunii, a măiestriei absolute, iar tabloul de final ridică publicul în picioare și stârnește aplauze prelungite.

Din acest moment, deși îi știu destul de bine, pe mai toți membrii ansamblului, din galele din țară, din prezența la concursul de creație în cadrul Festivalului cântecului ostășesc, respectul meu pentru acești profesioniști crește exponențial. Sunt tentat să cred că ei nu știu pe ce treaptă a valorii se află. Cred asta, pentru că, ei, acești artiști care sunt perfecți pe scenă, se comportă, în relațiile dintre ei și cu toți

ceilalți, ca niște oameni obișnuiți. De fapt, asta și sunt, dincolo de ceea ce sunt. Oameni, ca noi toți.

După spectacol, urmează o masă protocolară și un set de alocuțiuni. Am pregătit cu multă grijă textul care-l va ajuta pe conducătorul turneului să-și modeleze discursul. Scurt, frumos, elegant, așa cum este și el, omul, profesionistul, artistul și colonelul Sergiu Eremia, un nume atât de cunoscut și de prețuit în lumea cultural-muzicală a armatei și a țării. Lui îi aparține una dintre compozițiile care ridică sălile în picioare. Este o piesă de rezistență pentru formația corală, importantă nu prin textul care-l preamărește pe conducător, ci prin linia melodică, prin modul în care valorifică la maximum calitățile vocale ale membrilor corului.

Nu-mi plac imnurile dedicate și cântecele care omagiază persoane, indiferent cine ar fi aceste persoane. Dar valoarea de întrebuintare a creației depășește, adesea, cu mult dedicația și chiar intenția autorului. Acest cântec excepțional ar fi trebuit dedicat istoriei poporului român, demnității națiunii.

Ca un făcut, omologul meu bulgar, care face parte din echipa de management al turneului, îmi spune, în franceză, un banc cu Jivkov. E tare. Bulgarii sunt neîntrecuți la acest capitol. Poate doar oltenii noștri se pot pune cu ei la acest capitol. Îi spun și eu unul cu Ceaușescu și consoarta sa. Am de unde selecta. Sunt cu zecile. „Mai e state, Nicule?” întreabă ea, referindu-se, probabil, la statele care au rămas nevizitate de cei doi. „Nici chiar așa”, îi răspunde el, modest, foarte modest, ca orice om din popor, înțelegând cu totul altceva din întrebarea ei...

Câțiva soliști ai Ansamblului, care participă la această cină post-spectacol, prelungită până spre miezul nopții, își dau drumul la capitolul cântece non-conformiste, dar care circulă atât în ilustre palate, fie ele și autentic sau doar accidental socialiste, cât și în mahalale mai mult decât pitorești...

Somnul nostru din sfertul ne noapte care ne-a mai rămas de dormit este la fel ca și cel de la noi, mai ales în simfonia domoală a valurilor care mângâie țărmul.

Mă trezesc cu noaptea în cap, alung ultimele firicele de somn, îmi pun treningul și adidașii, trag puternic aerul curat al mării în jogging și cobor pe plajă, la alergare. Inițial, am o mică reținere. Mă gândesc că și la ei or fi grăniceri și paznici de mal, care nu permit ie-

șiri intempestive. De aceea, îl întreb, pe unul dintre hotelieri, dacă este voie să alerg pe plajă. Îmi spune că pot să alerg cât vreau și pe unde vreau.

În această dimineață, la această oră timpurie, valurile sunt domoale, plaja pustie, umbrelele aliniat, ca la începutul paradei, și nisipul adus la forma sa cea mai pură. Îl aud foșnind sub tălpile adidașilor, ca o rochie de mireasă. Alerg timp de o oră, apoi mă întorc în cameră, fac un duș și cred că sunt aproape gata pentru micul dejun.

Câțiva dintre membrii Ansamblului, matinali ca și mine, au ieșit pe terasa hotelului și stau la taifas, la o cafea. În așteptarea celorlalți. Comentează peisajul, fac comparații cu ce este pe litoralul românesc, sunt obiectivi, îl laudă pe cel bulgăresc, vorbesc de Balcic și de Nisipurile de Aur, o stațiune aflată la 18 kilometri de Varna, nu doar cu legendele ei, ci și cu faima ei. Aici, scăpat de valea Dunării, litoralul este deluros, iar peisajul, magnific. Seara și în zori, nisipurile capătă parcă o culoare aurie, pe care băștinașii, dar și turiștii, o pun pe seama răzbunării locului unde niște pirați au ascuns cândva o imensă cantitate de aur. Locurile de aici, supărate foc pe acei pirați, au prefăcut aurul în nisip...

După micul dejun, coloana de autobuze, precedate de câteva mașini de teren în care se află șefimea, adică staff-ul, inclusiv eu, trepăduș cu cuvântul scris și/sau spus, șerpuiește magnific, pe drumurile parcurse cândva de cohorte romane, apoi de cele bizantine și, înainte de Primul Război Mondial de cele otomane. Încerc să deslușesc, în frumosul peisaj, ceva relicve ale acelor timpuri. Ruinele vreunei cetăți, un capăt de drum, vreo talpă de han... Roțile mașinii în care mă aflu rulează pe un pământ bătătorit cândva de copitele cailor și de pașii soldaților imperiilor nesățioase. Nu știu dacă soldații acelor timpuri înțelegeau sau nu asta, dar, de vreme ce eu mă gândesc la ei și acum, înseamnă că au lăsat urme. Tot ele, acele imperii, sau urmașele lor, fac legea și acum....

În documentarul pe care l-am întocmit, am descris, cât se poate de exact, aceste ținuturi, adăugând, în dreptul fiecărei localități importante de pe traseu, atât date concrete din actualitate, cât și date despre aceste urme care se văd sau se simt și acum...

Ajungem la Burgas în timp optim, conform graficului, aflăm și alte lucruri, în afara celor scrise de mine în documentar, dar toți suntem deja familiarizați cu o parte din stilul bulgarilor, exact cât ne tre-

buie pentru a nu fi berze în papuci de casă pe cuiburi de ciori, spre exemplu.

Unul dintre bulgarii stilați, care mă însoțește în ieșirea mea de câteva minute pe plaja din Burgas, îmi arată, fără să-mi explice, că, aici, în dreptul unui ieșind în mare, care, practic, închide Golful Burgas, cât vezi cu ochii, se formează și persistă o linie care, practic, separă apele. Motivul nu-l știe, dar aspectul este foarte frumos.

Mă gândesc la curentul circular de suprafață (marea Neagră nu are curenți verticali, de adânc). Acesta începe de la ieșirea din Bosfor, înaintează spre Est, pe lângă litoralul Turciei, care este mai înalt, ocolește marea, lipit de litoral și, aici, este derivat spre larg de un mic ieșind al uscatului, creând această linie de separație. Este un fenomen interesant, până și culorile apei au nuanțe diferite de o parte și de alta a acestei dungi prelungi, adânci și înspumate. Parcă ar fi un zid de apă între ape.

Spectacolul care urmează este tot așa, precum cel din Varna, o reușită. Spectatorii – familii ale cadrelor militare din garnizoană, veterani de război și chiar militari în termen, dar și locuitori ai orașului sau turiști – sunt încântați de calitatea și prestația artiștilor militari români și aplaudă minute în șir. Lumea artiștilor, fie ei și dintr-un ansamblu al armatei, este familiarizată cu scena și cu miraculoasele ei efecte. În fond, cei mai mulți dintre ei, pentru asta trăiesc. Aceste aplauze le luminează ochii și le umplu viața. Cât mă bucur pentru ei!

După cină, are loc o mică reuniune, la care participă oaspeții, adică noi, apoi organizatorii și câțiva artiști din cadrul ansamblului, dispuși să anime un pic, evident, prin câteva cântecele potrivite, locul. Întrucât cam același lucru s-a petrecut și la Varna, îmi dau seama că este vorba de un obicei ceva mai special, neprevăzut în program. După alocuțiunile de rigoare, artiștii își dau drumul la gură. Mica încăpere se umple cu vocile lor puternice și plăcute, care fac pulbere pereții și încântă urechile noastre.

Până în acest moment, deși am participat la sute de spectacole, la marile concerte și, în general, la mai toate evenimentele muzicale din București, eu nu am mai auzit încă așa ceva. Îmi dau seama că oamenii aceștia care compun ansamblul sunt nu numai buni profesioniști, ci și talente complete, interpreți de excepție.

Asta mi-o spune, în limba franceză, și omologul meu din tabăra bulgară. Am un ciudat sentiment de prețuire și, în același timp, de

umilință. Ce caut eu, cu mormanul meu de cărți de filozofie, de matematică, de logică și de literatură, din care citesc aproape în fiecare zi, până dincolo de miezul nopții, cu setea mea de verbe, de metafore și de metonimii, cu capul plin de hărți, de strategii, de tactici și de visuri, între acești oameni care-ți umplu inima de flori și de fiori?!

Trebuie să mă gândesc serios la asta...

Pe terasa luminată difuz, se apropie de mine una dintre cele două soprane ale ansamblului, care au fost incluse în echipă.

- V-a plăcut?

- Mi s-a părut a fi de excepție. Dar..., cumva, asimetric, exogen, neobișnuit...

- V-am văzut. Erați foarte concentrat. Și... surprins. Nu sunteți familiarizat cu momentele astea. Și pentru noi, astfel de momente sunt, oarecum speciale. Scapi de încorsetarea și emoțiile scenei și devii liber. Poți să îți permiți aproape orice. Este, desigur, un fel de a spune...

- Scena interioară, probabil, chiar și în cea mai deplină libertate, cred că este cea mai teribilă cenzură. Sau, mă rog, cel mai drastic filtru. Așa pare, văzută din exterior, adică în exterioritatea ei.

- Așa este. Noi, în spațiul acesta, trăim, dar, în asemenea momente, toate exigențele – și, of, Doamne câte mai sunt! – trec undeva în subsidiar. Le știm cu toții, dar nu discutăm niciodată despre ele. Fiecare meserie-și are culmile și văile ei, ascunzișurile și banalitățile ei.

- Dar și bucuriile ei...

- Da, altfel n-am mai face-o.

Mai continuăm discuția o vreme, ca doi oameni care nu vorbesc chiar aceeași limbă, dar care, probabil, cred că pot să se înțeleagă, fără vreun motiv anume, ci doar așa, ca să se afle și într-o altă treabă de cât cea pe care o fac ei zilnic...

E miezul nopții. Bisericuțele de pe terasă se dizolvă una câte una. Artiștii și staff-ul lor se duc, rând pe rând, la culcare. Este abia al doilea spectacol. Măine ne așteaptă o deplasare destul de lungă, până în următoarea garnizoană. Sliven. Câteva grupuscul, de câte doi-trei, mai rămân să savureze picătura de coniac sau de vin de Mavrud, negru ca miezul nopții și tare ca piatra care îl înnobilează. Mai rămân și eu, undeva, într-un colț de terasă, cu un pahar mare de pepsi – uite că a ajuns și la ei băutura asta capitalistă americană! –, fascinat nu atât

de remanența cântecelor de pahar, care mai plutesc încă în aerul condensat al nopții, cât de dezinvoltura lor expansivă și, în același timp, semnificativ cenzurată.

Îmi spun că astfel de prudențe sunt absolut inutile, dar nimeni nu-și mai bate capul cu ele. În fine, ansamblul e mare, e faimos, face deplasări în afara granițelor și nu cred că umbrele care se ocupă cu făcătura informației agreeate nu și-au vârât coada și aici. Încerc să descopăr, așa intuitiv, cârțița sau spionul, dar mă las păgubaș. În primul rând, n-am niciun interes s-o fac. Oricât aș prețui eu mecanismele elaborării informației – evident pe cele generate de teoria informației –, n-am cum să le asociez cu ochii fetelor astea minunate care fac parte din Ansamblu, cu soliștii și solistele, cu instrumentiștii, cu staff-ul. De fapt, asemenea lucruri nu sunt și nu pot fi în niciun fel importante pentru niște oameni care nu trag cu tunul, ci cântă sau dansează pe o scenă în văzul și auzul altor oameni...

Rămân pe terasă până aproape de zori, apoi mă retrag, și eu, tiptil, în camera cu două paturi – unul pentru mine și unul pentru nimeni –, în care încerc să deslușesc ecoul valorilor de acum și al pașilor care or fi trecut cândva și pe aici...

Însă e tare greu să faci legătura între ieri și azi...

După a doua zi de turneu și de spectacol, constat că senzorii mei cei mai abili nu sunt încă pe deplin adaptați la noua condiție. Ieri, în zori, înainte de a începe deplasarea spre Burgas, am făcut un drum până la Vama Veche, cu o mașină de teren a bulgarilor – un GAZ rusesc –, să luăm un instrument muzical necesar orchestrei. Aș fi vrut să trecem și pe la Balcic, dar ținutul de suflet al Reginei Maria nu este inclus în program, iar timpul era prea scurt pentru a ne permite o abatere de la traseu. Și nici nu să făcea să-i punem pe colegii noștri bulgari într-o situație incomodă. Relațiile noastre – chiar dacă facem cu toții parte din comunitatea țărilor socialiste și din Tratatul de la Varșovia –, sunt încă marcate de prejudecăți, suspiciuni și secreto-manii, specifice unui război care, iată, în Europa și în lume, nu s-a încheiat încă și, probabil, nu se va termina niciodată... Asta în ce privește cele două lumi, una a lor, a portocaliilor, și alta a noastră, a vopsiților în roșu. Dar mai sunt și marile minciuni ale istoriei.

Nu este însă cazul să discut cu colegul bulgar despre aceste lucruri, pentru că, oricum, astfel de discuții (oficial, temperate sau chiar interzise) nu ajută la nimic.

La ora 09.30 trecute fix, micul dejun este servit, hotelul eliberat, autobuzele, camioanele și autoturismele de teren încolonate și toată lumea gata de drum. O vreme, vom merge pe drumul pe care am venit, vom trece prin Șumen, apoi prin umărul dinspre mare al munților Stara Planina (Balcani) și, în fine, vom ajunge la timp, conform graficului, în Sliven. Este vorba de o garnizoană mare, dar nici conducătorul ansamblului, nici eu, nici altcineva nu punem întrebări, nu abordăm și nu comentăm probleme militare operaționale. Nici n-ar avea cine. În afară de mine, care am trăit deja un sfert din actuala și posibilă mea viață militară în fruntea unui pluton, apoi într-un stat major de brigadă și, la Academie, m-am uns cu alifiile teoriei și practicii războiului – m-am uns chiar prea mult, aproape că m-am căpușit cu ele –, nimeni nu știe mai nimic despre treburile astea să le zicem războinice. Pentru corul ansamblului, pentru formidabila lui orchestra, pentru cocheta formație de balet, războiul se duce pe portative, cu știmate, melodii și pași de dans. În aceste condiții, ce caut eu aici!?

Garnizoana Sliven ne primește frumos – sunt mulți șefi mari și foarte mari aici –, se simte după protocol, discuții, stelele mari și numeroase de pe umerii celor care le poartă și, în fine, după modul în care se articulează dispozitivul. Am avut grijă să alcătuiască un punctaj inteligent și elegant pentru salutul de bun găsit al conducătorului turneului, în nota sensibilă și consistentă în care trăiește și muncește acest om – colonel cu lira pe epoleți și zeci de compoziții de anvergură, care dau calitatea superioară, de elită, a acestei identități culturale, deja cunoscută destul de bine pe meridianele Europei și ale Terrei.

Timp liber, vizitarea unor obiective, prânzul, cina, micul dejun, pregătirea pentru spectacol... Deși, cel puțin până în aceste momente, ritualul, mai precis, algoritmul, pare a fi cam același, există unele nuanțe și momente specifice, care fac diferența.

Pentru mine, este foarte important să știu și să înțeleg toate acestea. Trebuie să întocmesc comunicate de presă, să strâng material pentru raportul final, să immortalizez clipele frumoase, unice, pe măsură ce le identific și-mi dau seama de valoarea lor. Dar eu le privesc cu un ochi din afară, deși eu însumi sunt un mare consumator de cultură. Una este însă să vezi și să te impresionezi și cu totul altceva să înțelegi ce se află dincolo de ceea ce se vede. Am început să învăț asta, dar drumul de la învățăcel la competent și mai ales la analist și la critic este uriaș.

Desigur, eu sunt competent și calificat pentru ceea ce fac – sunt jurnalist militar rodat și destul de experimentat, tactician și ofițer de stat major –, dar un ansamblu profesionist de cântece și dansuri nu este o brigadă artistică, ci o adevărată instituție, încadrată cu profesioniști talentați și experimentați, cei mai mulți dintre ei faimoși, căreia trebuie să-i înțelegi bine resorturile și rosturile.

Spectacolul din Sliven este unul grandios – mai ales când răsună refrenul „Partidul, Ceaușescu, România” –, dar nu mi se pare tocmai potrivit să spui asta în țara lui Jivkov, fără să-l pui și pe el în refren, așa cum îl pun bulgarii în bancurile pe care le spun, din cinci în cinci metri, atenți și nu prea la cine ascultă, cât și românii, despre cuplul lor prezidențial, atunci când nu-i nici un ochi albastru sau bănuiește a fi albastru prin preajmă. Altfel, mucles...

După răgazul de rigoare și vizitarea unor obiective turistice din zonă, ne luăm la revedere de la Sliven, ne punem în marș și ajungem la Stara Zagora, o localitate apropiată de Sliven, în zona portocalilor și a măslinilor. Bulgarii se laudă cu două buletine meteo, unul pentru zona dintre Dunăre și Balcani, zonă temperat-continentală, cam ca pe la noi, și altul pentru zona mediteraneeană. Dați dracului bulgarii ăștia. Cu o față mediteraneeană și cu alta balcano-dunăreană!...

Spectacolul de la Stara Zagora începe, tot așa, pe două registre dominante. Unul dat de corul bărbătesc de 200 de persoane, cu forța-jul în plin, care sparge și aici zidul sonic, și celălalt, delicat, al balerinelor care intră în scenă, tot așa, pe diagonal, pe Rapsodia Română, cu pas ușor, ca al unei adieri de primăvară.

Această intrare delicată îmi atrage în mod deosebit atenția. De fiecare dată, altfel. Dansatoarele au coronițe de flori, ca pe la noi, costumele lor țesute din borangic și cusute cu arnici îmi aduc aminte de fetele din satul meu, de jirebiile pregătite pentru războiul de țesut, despre urzeala în patru ițe, de băteala finuță, de in, de lână sau de borangic...

Apoi, dintr-odată, surprinzător, odată cu intrarea dansatorilor, începe torentul. Dansul devine amețitor. Brusc, una dintre balerine dispare. Cea mai suavă dintre ele. Nu-mi dau seama ce s-a întâmplat cu ea, cum de s-a evaporat, așa, deodată, într-o fracțiune de secundă, dar dansul este atât de dens și de învolburat, încât este imposibil să-l stăvilești. Spectacolul se continuă. Este o încântare. Uite că și astfel de spectacole, cu un cor de 200 de persoane, cu o orchestră care ocu-

pă toată fosa, cu soliști de operă, de muzică clasică, de muzică ușoară, de muzică populară, cu dansuri moștenite de pe vremea dacilor, mai exact, a geto-dacilor, poate și mai demult, cine știe de când, ridică și astăzi sălile în picioare.

În pauză, aflu ce s-a întâmplat cu delicata noastră dansatoare. Exact în momentul când s-a trecut de la adiere la furtună, ea a călcat pe dunga scenei și s-a trezit în fosa orchestrei, în brațele unui violonist, exact în locul viorii făcută țandări.

- Era un Stradivarius? – îl întreb pe șef, nu în glumă, ci destul îngrijorat și de serios.

- Nu chiar, dar era o vioară bună.

- Păcat!

- Avem alta, de rezervă. Violonistul n-o să șomeze.

După spectacol, l-am întrebat pe șeful formației de dansuri ce și cum. Mi-a răspuns jovial că vioara a avut într-adevăr de suferit, dar dansatoarea este în regulă. Dansatoarele astea, în fond, balerine foarte bine antrenate, au nu doar resurse inepuizabile, ci și șapte vieți cu inimi generoase.

Aș fi vrut s-o întreb și pe balerină, dar nu mi s-a părut că ar fi neapărat necesar. Și, mai ales, potrivit. Oi fi eu, între altele și jurnalist, dar, uneori, trebuie să lași oamenii în pace. Adevărul e că, în cu-fărul cu specialități al ansamblului, nu poți să cauți ce vrei tu, când vrei tu și cum vrei tu. Chiar dacă se ivește prilejul. Așa că am lăsat prilejul în pace și mi-am văzut, în continuare, de umilele mele treburi.

Realitatea cred însă că este cu totul alta. Dansatoarea este prea frumoasă și prea valoroasă pentru ochii mei, care nu doresc s-o deranjeze, s-o sperie, s-o scoată din corola ei de gânduri sensibile și s-o împartă cu niște cuvinte mai mult sau mai puțin potrivite...

În fine, este momentul să-mi dau seama că nu sunt doar un simplu atașat de presă pe lângă ansamblu. Sunt, de fapt, lucrător în Secția Cultură a Ministerului, am atribuții precise și trebuie să gâdesc și să mă comport, și aici, în acest turneu, ca atare.

Revăd traseul spre Plovdiv, rememorez localitățile principale, îmi amintesc ce am aflat eu dintr-un banc prin care se definea mirosul poalelor Mariței și abia aștept să văd plantațiile de trandafiri din care se extrage delicatul parfum de tubuleț, și nu numai de tubuleț, al ve-

cinilor noștri. Marița este fluviul mediteraneean al Bulgariei și, de aceea, poartă mirosul delicat al poalelor cu trandafiri.

Spectacolul de la Plovdiv este la fel cu celelalte. Cu singura deosebire – peste ani am să înțeleg și de ce – că aici se află un regiment de aviație, dotat cu MiG-21, avion pe care-l avem și noi în dotare și care este încă de temut în spațiul luptei. Iar acest lucru face și diferența, pe care eu o percep ca pe un lucru special și frumos.

Aviatorii sunt oameni aparte – oameni ai riscului și ai văzduhului personalizat – și, de aceea, de câte ori mă aflu într-o astfel de garnizoană, aud MiG-urile 15 de odinioară, din anii mei de liceu, survolându-mi, în razmot, timpanele. Dar, curios, nu simt deloc nevoia să-mi astup și să-mi protejiez urechile – niciodată nu le-am astupat –, ci, mai degrabă, să le ciulesc și să-mi ascut nările pentru a simți parfumul de kerosen.

Drumul de la Plovdiv până la Sofia este unul foarte plăcut și foarte important. Membrii ansamblului, toți, fără excepție, sunt bine dispuși și, în același timp, un pic tensionați. Summum-ul acestui superb turneu va avea loc la Sofia, odată cu spectacolul de gală. Deși fac asta de o viață, managerii și artiștii se comportă ca și cum ar face-o pentru prima dată. Sunt efectiv emoționați și nu-și ascund emoțiile.

Motivele sunt numeroase. În Bulgaria există foarte multe ansambluri și, mai ales, foarte multe formații corale bărbățești. Fenomenului cultural și simbolurilor li se acordă, aici, o atenție cu totul specială. Teritoriul Bulgariei se află, cumva, la răscruce de civilizații, iar ei nu numai că știu foarte bine asta, dar o și folosesc cât se poate de intens. Probabil că, în viitor, vor fi descoperite și alte comori ale civilizației tracice, al cărei produs se consideră, de fapt, și ei... Ceea ce poate fi perfect adevărat... În fine, vom trăi, vom afla și vom vedea...

...Ziua este superbă, coloana de autocare șerpuiește pe drumul care urcă muntele. Câțiva dintre veșnicii comentatori din orchestra de muzică populară se contrazic pe tema țaratului bulgaro-valah sau valaho-bulgar, dar subiectul este prea greu pentru niște neistorici, iar vremea prea frumoasă pentru a o irosi prin niște cuvinte despre un trecut care a trecut și el în amintiri aproape uitate Sau, mă rog, încă neuitate... Oricum, acest țarat a intrat în istorie ca bulgar și nu ca valaho-bulgar. Poate că ar trebui să intru și eu în dialog – probabil că m-ar asculta, oricum știu mult mai multe ca ei pe acest subiect –, dar

poalele Marișei miroase încă a trandafiri, iar fața mediteraneeană a Bulgariei este luminoasă și înțesată de rod, de un soare la chindie și de cer senin.

Toată zona aceasta a Balcanilor păstrează urme ale civilizațiilor care s-au perindat pe aici sau care s-au format aici, făcând posibilă civilizația europeană de azi. Desigur, Europa, îndeosebi cea de Vest, excelează în toate, dar mai ales în spiritul ei ofensiv endemic împotriva altei sau altor civilizații, existente concomitent cu ea pe Terra sau chiar înaintea ei, dar nu doar de dragul de a exporta civilizația ei, de a explora și de a cunoaște, ci mai ales din impulsul ancestral sau din dorința de a le supune și a le folosi la discreție, fără să dea socoteală nimănui, resursele.

O las baltă, serpentinele au ajuns tocmai într-un punct dominant al drumului, de unde se vede depresiunea Sofiei. Autocarele opresc într-o parcare excelentă. Turneistii coboară și împânzesc trecătoarea. Admiră peisajul, fac fotografii, identifică pe hartă locația, se grupează aleatoriu sau după criterii pe care nimeni nu le știe, nici chiar ei, sau pur și simplu respiră aerul curat al chindiei bulgare de pe Stara Planina.

Eu nu prea socializez, nu e în firea mea să fac asta, ci doar privesc cu discreție, admir și meditez. Iată, au trecut aproape trei săptămâni și eu n-am legat prietenii, n-am discutat îndelung cu nimeni, în afară de conducătorul turneului și de câțiva vorbăreți profesioniști care doreau să afle de la mine totul despre nimic.

Mă comport ca și cum n-aș aparține acestei comunități, ca și cum ansamblul n-ar fi o instituție de cultură din Armata Română, ci doar una atașată temporar, pe care azi o vezi, iar mâine nu. Desigur nu poți intra în vorbă doar pentru a intra în vorbă, nu poți comunica dacă n-ai ce să comunici, nu poți dialoga dacă n-ai despre ce. Relațiile din cadrul acestei formații sunt trainice, sunt pe bisericuțe, pe specializări, dansatorii cu dansatorii, muzicienii cu muzicienii, soliștii cu soliștii.

Constat, totuși, că ochii care mă privesc nu sunt chiar unii de elegantă indiferență – nu te cunosc, nu mă cunoști –, ci unii care au și o oarecare strălucire, da, da, îmi amintesc de dumneata, te-am văzut și ieri... Alții par surprinși, alții constată doar că exist. Documentarul întocmit de mine are și acum un oarecare succes – unii chiar au cerut detalii –, cuvintele mele de felicitare adresate unui artist sau altuia

sunt prețuite și chiar așteptate, intervențiile mele în discuții par totdeauna oportune. Și totuși... Dacă nu ești din breaslă, ești ori vâtaf, ori băgător de seamă, ori simplu atașat... Adică ține-cal sau pierde-vară...

Îmi dau seama că ansamblul este un monolit, o formație cu coeficient de integralitate foarte mare, ca orice organizație profesională, și, de aceea, îmi redefinesc încă odată rolul și locul meu aici. Îmi refrez, cu destulă claritate, limitele, orizonturile și, la urma urmei, acțiunile. Încerc să mă bucur de exterioritatea condiției mele de aflat, pentru prima dată în viață, în afara frontierelor țării. Și în compania unei mari unități a culturii române.

Încă nu m-am obișnuit cu această stare. Încă mai privesc stinger în jur, încă nu mă simt în largul meu, încă am impresia că am făcut ceva în parte necuvenit. Imediat însă realizez că, la urma urmei, și aici, ca și la nord de Dunăre, țara în care unii dintre concetățenii mei se consideră prizonieri și încearcă să evadeze, răsare același soare, crește aceeași iarbă și înfloresc la fel trandafirii...

Îmi reamintesc, din perioada mea grănicerească, un episod de care, parcă îmi este rușine și acum. O patrulă a reținut, la frontiera cu Iugoslavia, un cetățean bulgar, care intenționa să treacă fraudulos frontiera în Iugoslavia și să ajungă la Lausanne. A fost adus la reședința brigăzii. Eu eram ofițer de serviciu principal și trebuia să mă ocup, între altele, și de această problemă.

M-am uitat peste dosarul care i se întocmise și pe care trebuia să-l păstrez până dimineața și să-l predau, apoi, celui care se ocupa de aceste probleme – un ofițer de securitate, încadrat, ca și mine, la Biroul Operații, uns cu toate pomezile vremii și ale meseriei –, specializat în așa ceva. În afară de documentele care se întocmesc într-o astfel de situație (procesul verbal, schița locului, declarația grănicerului și cea a făptuitorului etc.), se aflau și documentele găsite asupra persoanei respective. O diplomă a bunicului său, în limba franceză, de absolvire a Universității din Lausanne, o fotografie a acestuia, câteva texte, câteva decupaje din ziare, actele respectivului etc. M-am dus în camera în care era reținut, deși nu aveam acest drept, și am stat îndelung de vorbă cu el. Voia să ajungă acolo, să trăiască acolo, întrucât credea că așa ar fi cel mai potrivit și cel mai bine pentru el. Era profesor, avea convingeri liberale și înțelegea viața într-un anumit mod. M-au impresionat convingerile lui, măsura cuvintelor, calmul lui și,

înainte de toate calitatea lui de om educat și extrem de matur. I-am urat sănătate și am plecat la ale mele.

A doua zi, de dimineață, când am predat dosarul colegului meu de birou, am discutat cu el îndelung despre situația acestui om. Mi-a dat de înțeles că va fi predat bulgarilor, dar nu ca infractor, ci ca unul care a trecut neintenționat frontiera... Din Bulgaria, în România...

Nu știu ce s-o fi întâmplat cu el, dar, iată, mă gândesc și acum la acea situație...

Cu ce drept i-am întrerupt noi drumul spre locul în care el voia să ajungă? Desigur. Cu dreptul conferit de obligațiile legii. Dar adevărata lege ar trebui să țină seama de un alt drept, mai presus de dreptul conferit de o lege sau alta, și anume de dreptul natural al omului la viață, la istorie, la opinie, la opțiune și la libertate...

Șeful coloanei decretează însă, într-un târziu rezonabil, îmbarcarea și noi ne continuăm drumul spre Sofia.

De ce s-o fi numind Sofia?!

Ajungem la hotelul militar din Sofia, tot așa, la timp, conform graficului. Fiecare compartiment are sarcini precise, fiecare om știe foarte exact ce are de făcut. Fiecare membru al ansamblului știe deja camera în care va fi cazat și programul pentru această seară. Cazarea, masa, timp liber și un dram de odihnă.

De aceea, îmi ocup și eu imediat locul în dispozitivul de noapte, plasez geamantanul la locul lui, explorez, prin fereastră, peisajul vizibil, apoi îmi iau carnetelul și cobor. Nu pot sta departe de holul central de la parter, pe unde trece toată lumea. Știu că nu este o poziție prea comodă, dar cu o cafea în față și un carnetel sub nas, poți trece drept un individ care se relaxează, observând lumea și scriind ce vede. În fond, așa face orice jurnalist de pe planeta Pământ, inclusiv unul care poartă gradul de maior, așa cum sunt eu.

Celor din Ansamblu, care abia așteaptă să intre în camerele repartizate, să se uite la televizor sau în tavan, până la ora de masă, puțin le pasă de prezența mea pe hol. Cred că s-au obișnuit cu mine, culturnicul și jurnalistul care nu-i sâcâie cu întrebările despre orice și despre nimic, mai degrabă timid decât îndrăzneț, care se comportă efectiv ca un atașat și nu ca un implicat, ca un împlicinat.

Dacă lucrurile stau așa, nu e prea rău, dar eu încă n-am reușit să cunosc un colectiv de oameni care fac parte dintr-o instituție în care să nu se bârfească mai mult decât copios și-n care să nu se pună ța-

ra la cale. Nu mă aștept să văd și aici așa ceva, pentru că nu mă interesează chestiunea, și, oricum, nu mă pricep la așa-ceva, dar sunt, la urma urmei, un observator mai mult exogen decât endogen și trebuie să reflectez asupra chestiunii.

Nu sunt curios să văd Sofia în orele următoare, așa că rămân aici, la dispoziția timpului și a staff-ului care, poate, au nevoie și de mine. Nu schimb nicio vorbă cu nimeni, nici n-am cu cine, toți sunt în mișcare, caută fiecare ce nu știe că trebuie să caute, sunt preocupat de carnețelul meu, de notițele pe care le-am luat în timpul deplasării și de ce se mai întâmplă prin jur...

Particip cumva neatent și circumstanțial la pregătirile pe care le fac regizorii și artiștii în vederea repetiției de mâine, de fapt, mai mult pentru recunoașterea scenei Operei din Sofia, unde va fi spectacolul de gală, amplasamentul etc.

Avem o scurtă discuție cu bulgarii. Sunt meticuloși și foarte atenți, au pregătit totul, nu este nevoie să facem mai nimic. Mâinele s-a pus în scenă de azi, de dimineață membrii ansamblului vor face cunoștință cu scena, după-amiază va fi vizitată catedrala din Sofia, una dintre minunile orașului, cu acoperișul din aur, vor fi câteva întâlniri de lucru și de amabilități cu cei din ansamblul similar al Bulgarilor etc.

Cu vreo oră înainte de începerea spectacolului, dispozitivul (așa îi spun eu) este aproape realizat. Partea operațională a acestui spectacol – cel mai important din timpul turneului – se încheie, după cum știu eu din studiile mele de artă militară, cu realizarea dispozitivului. Și acest dispozitiv este deja realizat. Orchestra este în fosă, a început să-și verifice instrumentele. Se aude, într-un mod plăcut și încrezător, interacțiunea haotică a sunetelor, dar instrumentiștilor – toți titrați, experimentați și faimoși – nu le prea pasă nici de această interacțiune, nici de restul lumii (nici n-o văd de acolo, din cutia lor de rezonanță), fiecare este concentrat foarte tare asupra sunetului instrumentului său.

Mi se pare curioasă această lume a orchestrei din fosă sau de pe scenă și, deși nu mă pricep la ceea ce fac ei acolo, îmi dau totuși seama cât este de greu, de dificil, dar și de frumos să asamblezi aceste sunete în coerența unei piese muzicale și, mai ales, a unui concert.

Membrii corului, echipa de balet, soliștii se află la cabine și se pregătesc pentru a intra în scenă. La repetiția pe care au făcut-o aici,

totul a fost în ordine, dar spectacolul rămâne spectacol, un summum al unui efort de săptămâni, de luni, ani. Mai ales când este vorba de un spectacol de gală.

Ieri, am vizitat mausoleul lui Dimitrov, eroul bulgar care a incendiat Reichstag-ul. Ca și Lenin, este îmbălsămat. Așa cum și sculptorul nostru, cel care a realizat statuia lui Lenin din fața Casei Scânteii s-a deplasat de mai multe ori la Moscova să vadă cum își ține întemeietorul primului stat socialist din lume șapca, și bulgarii au făcut, tot așa, de mai multe ori acest drum pentru a afla, în mod concret, de la sursă, cum a fost îmbălsămat Lenin.

Urmăresc, deci, din culise, preambulul acestui spectacol, febra din spatele scenei. Schimb câteva cuvinte cu șeful ansamblului, care este și dirijorul corului. Nu este deloc agitat, ci, dimpotrivă, mi se pare calm, jovial, stăpân pe sine și foarte optimist.

Îi cer încă odată permisiunea să rămân în culise, să văd spectacolul de gală de aici. N-are nimic împotrivă, îmi spune că pot să stau unde vreau eu, dar, dacă vreau să privesc o parte din spectacol și din sală, am deja un loc rezervat în lojă, foarte aproape de scenă.

Spectacolul începe în forță. Corul sună perfect, ca într-o catedrală, iar când prima piesă se termină, parterul, balcoanele și lojele aplaudă în picioare. Îmi dau seama că acesta este cu adevărat un mare succes. Bulgarii dispun de o mulțime de coruri bărbătești, iar aplauzele lor vin din partea unui public avizat, obișnuit cu înalta calitate a acestui gen.

Simt o bucurie frumoasă, posesivă, de parcă eu însumi aș avea vreun merit pentru această reușită. Direcționalul Direcției Cultură din minister pentru acest ansamblu și pentru formațiile de estradă, prezent și el în acest turneu, aflat în lojă, este de aceeași părere. O părere, desigur, autorizată, întrucât el este un muzician, un profesionist.

A doua zi, în zori, o pornim spre Plevna, adică spre Plevna. În această garnizoană unde se află o școală militară, se va prezenta ultimul spectacol. În zori, în drumul nostru spre Ruse, vom vizita Panteonul de la Plevna, realizat în stilul celui de la Borodino, ne vom opri o jumătate de oră la Grivița, iar eu voi înțelege și mai bine, aici, la fața locului, unde este Valea Plângerii și ce a însemnat asaltul redutei doi, cu una dintre primele manevre subterane pe care le cunosc, pentru eroii batalionului lui Șonțu și pentru cei al Batalionului 1 Geniu...

La Ruse, ne îmbarcăm pe autobuzele venite de la București, ne luăm la revedere de la gazdele noastre, cu care am reconsolidat o frumoasă prietenie și într-un ceas și jumătate, suntem la București...

...Timpul trece. Iarna ne-o petrecem făcând statistici, vizite la instituțiile de cultură ale armatei – și sunt destule – convocări de pregătire, ședințe de tot felul și, bineînțeles, vizionări...

La una dintre aceste vizionări, mie mi s-a părut că unele dintre balerine nu sunt suficient de dinamice, că săriturile și ce mai fac ele pe acolo sunt cam anemice, în fine, că ar mai trebui „lucrate” pe ici pe acolo, prin părțile esențiale... Colonelul Tudorian mă privește cu zâmbetul lui frumos și îngăduitor și îmi spune că or fi și ele obosite, coleguță, cine știe pe unde or fi umblat azi-noapte. Glumea, desigur. Cred că și eu glumeam, de unde era să mă pricep eu la balet?! Nici el nu se pricepea, pentru că nu era nici coregraf, nici muzician, nici critic de artă, ci ofițer ca și mine, dar cu epoleți negri, absolvent al Academiei Militare și un om de milioane.

Epoca nu era și nu este nici acum prea generoasă cu gândirea umană și cu libertățile omului, iar dacă vrei să nu ai probleme, trebuie să fii foarte atent la cuvinte.

El nu este chiar dintre cei foarte, foarte atenți, nici dintre răzvrătiții de culise, nici dintre dogmatici. Este un om cu picioarele pe pământ și cu gândul bine strunit de o inteligență solidă și harnică, predominant creativă, foarte lucidă, foarte morală și extrem de generoasă. Găsește soluții aproape la orice problemă sau, în orice caz, selectează rapid una dintre cele propuse de noi, pe cea mai bună cu putință.

Nu se supără niciodată și nu renunță niciodată la buna sa dispoziție, la zâmbetul său și la cuvântul „coleguță”, pe care-l folosește de fiecare dată când se adresează unuia dintre noi. Toți suntem „coleguță” și toți ne bucurăm de o atenție cu totul specială.

M-am adaptat. Deja mă simt în largul meu.

La 1 martie 1977, îmi fac iarăși bagajul și urc, împreună cu membrii subcomisiei de inspecție pentru batalionul de grăniceri de la Oravița. Președinte al subcomisiei de inspecție este un străvechi grănicer, pe care-l cunosc mai mult decât foarte, foarte bine din vremea când lucram la brigadă, la Biroul Operații și, apoi, în Comandamentul Trupelor de Grăniceri. Băiat de treabă, nea Costică, dar eu n-am o

impresie nemaipomenită și nici măcar chiar foarte, foarte bună despre el.

Inspecția începe în forță, fiecare membru al subcomisiei știe exact ce are de făcut. Mie-mi revine, deocamdată, sarcina să evaluez lucrările la tactică întocmite în două ore de ofițerii din statul major. Știu că nu pot să mă aștept la cine știe ce performanță, cei de aici nu prea au timp să facă hărți și antrenamente de stat major, sunt mai tot timpul în companii și pichete, în control sau în acțiuni de frontieră. Batalionul este foarte activ, face parte din ceea ce noi numim „Vestul Sălbatic”. Totuși, eu sunt obiectiv și le dau niște note ca și cum ar fi la Academie.

Nea Costică, șeful subcomisiei, din tuciuriu se face alb și-mi spune, așa, cu tâlcul de care este el capabil:

- Ai uitat de unde vii? Tu crezi că ăștia sunt tacticieni, strategii, teoreticieni sau candidați la premiul Nobel pentru Artă Militară, mă rog, dacă ar exista așa ceva?! Sunt niște amărăți care umblă, zi și noapte, din pichet în pichet, exact ca în calculul pe care l-ai făcut tu, acum câțiva ani, la Naidaș, de ne-ai dat pe toți pe spate...

- Corect. Am să revăd hărțile și am să dau notele potrivite.

- Aici, la ei, nu prea contează ce știi și ce nu știi. Aici, ai prins infractorii, ești bun, nu i-ai prins, nu ești bun... Iar dacă nu ești bun, adică productiv, ai mai tot timpul necazuri. Toți șefii te văd ca pe o oaie neagră.

Revăd imediat hărțile, îmi aduc aminte de unde am plecat și le dau notele de care au nevoie...

Ei habar n-au prin ce ar fi putut să treacă. Nici eu...

După masa de prânz și activitățile care au urmat, spre seară, pe la orele 20.00, ajungem la hotelul în care am fost cazați.

Îmi fac o cafea, mă așez la măsuta din interiorul camerei cu două paturi și mă apuc de scris. Colonelul Chirvaș, colegul meu de cameră face un duș. Cafeaua este de o calitate excepțională, prăjită și măcinată de niște armeni, din Piața Amzei, vestiți în tot Bucureștiul, pentru această minunăție. Are un parfum cu totul special și un gust unic și irepetabil, cum îmi place mie să-i spun.

Pentru un om obișnuit să umble mai mult pe jos și călare, decât cu mașina, din pichet în pichet de-a lungul frontierei noastre păzită strașnic, ca în vreme de război, momentele acestea de odihnă, cafeaua

făcută de tine cu un termoplonjor, meditația și creația sunt ca un parfum de femeie.

Deodată, însă, ceașca se duce până la celălalt colț al mesei și se întoarce înapoi. Abia sesizez mișcarea. Inițial, cred că s-a surpat vreo mină – adică ceva foarte, foarte grav –, iar unda de șoc a ajuns până aici. În clipa următoare, realizez că, de fapt, am simțit-o și eu destul de serios, deși eram dus cu gândul pe alte meleaguri.

Se aud pași alergați pe coridor și cineva strigă cu putere:

- Cutremur!

...Eu m-am născut în ianuarie 1940, anul și luna marelui cutremur, și ar trebui să am o anume sensibilitate față de acest fenomen. Chiar simt asta. Nu intru în panică, ci, dimpotrivă, mă comut pe un gând de liniște specială și îmi aduc aminte de povestirile mamei. Ba chiar fac și o glumă cu colegul meu de cameră care se află sub duș:

- A venit cutremurul, se pare. Îl aștept de 37 de ani.

- Ce-ai zis, mă?

- Cutremur!

- Aha! De-aia nu reușeam eu să stau cum trebuie sub duș...

Șeful subcomisiei, cazat în camera alăturată, strigă și el, de pe coridor, cât îl ține gura:

- Alarmă! Într-un minut, toată lumea la mașini!

În următoarele 30 de secunde, îmi pun centura, beau cafeaua și îl secondez pe Chirvaș în zona mașinilor. Obişnuiți cu alarmele și cu echiparea cât durează flacăra unui chibrit, suntem toți gata de luptă.

Ajungem în cinci minute la batalion și nu facem nimic. Legăturile telefonice sunt întrerupte, stațiile nici ele nu merg. Șeful subcomisiei încearcă în zadar să ia legătura cu brigada și cu comandamentul. Toate liniile sunt moarte. Însă nimeni, în afară de el, nu se precipită, fiecare așteaptă în tăcere. Ce-o vrea Domnul. Aproape toți, dar unul câte unul, nu în văzul tuturor, ies pe hol și își fac cruce.

Cu mult înainte de ivirea zorilor, ies și eu în oraș, în căutarea unei cabine telefonice publice. Sunt singurul care o face. E încă întuneric, dar iluminatul străzii, în mod surprinzător, funcționează. După câteva minute de mers neliniștit, de căutare, pe o stradă în costişă, găsesc, destul de rapid, parcă un GPS m-a dirijat foarte precis într-acolo, exact ce căutam: o cabină telefonică. Introduc o monedă de trei lei, aștept răbdător sunetul și, când vine, formez numărul meu de acasă.

Sună.

Sunt, încă odată, surprins. Înseamnă că, acolo sus, cineva încă mă iubește. Deci blocul în care locuiesc eu nu s-a dărâmat... Asta-i de bine.

La al treilea sunet, îmi răspunde Gi.

Este calmă, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Îmi povestește pe scurt că seismul a surprins-o – pe ea și pe fiul nostru – în tramvai, în dreptul stației de la Lira. Se întorceau acasă. Tramvaiul a început să se zguduie, vatmanul a deschis ușile, ea l-a împins pe fiul nostru afară, practic, l-a aruncat, spune ea. Apoi a coborât și ea, concomitent cu căderea turlei de la biserica de vizavi, de pe strada Sebastian. Au luat-o pe jos spre casă, au așteptat, câteva ore, în fața blocului OD-7, împreună cu toții locatarii, pentru că toți ieșiseră afară, apoi au urcat în apartamentul nostru de la ultimul etaj. Cel mic doarme. Nu sunt pagube. Lustra s-a balansat și a făcut găuri în tavan și vreo două borcane cu gem din cămară s-au spart.

Cu un minut, înainta mea, îmi spune, a sunat-o Michescu, un camarad de-al nostru – coleg cu noi – de la Comandamentul Trupelor de Grăniceri, a întrebat-o dacă este bine și i-a spus că niciunul dintre membrii familiilor celor care se află în comisia de inspecție de la Timișoara și din subcomisiile adiacente, n-a pățit nimic.

Era o știre de pagina întâi. Am alergat ca pe suta de metri la batalion și am dat membrilor comisiei vestea cea bună. Nea Costică, șeful subcomisiei, din galben ca turta de ceată, a devenit din nou tu-ciuriu. Și s-a luminat, așa cum n-a fost el niciodată.

Ne întoarcem la București cu primul tren. Între timp, Michescu a reușit să ia legătura cu toți grănicerii din comisia de inspecție a ministrului pentru Brigada de Grăniceri de la Timișoara și unitățile subordonate. Inspecția s-a întrerupt, oricum era spre final, practic, s-a încheiat, iar comisia și subcomisiile au primit ordin să se întoarcă la București...

...După câteva săptămâni, sosește în București, conform panului deja cunoscut din timp și în toate detaliile de noi, cei de la Cultură, Ansamblul artistic de cântece și dansuri al Armatei Sovietice, „Aleksandrov”. Este condus chiar de faimosul lui manager, generalul Aleksandrov, fiul celui care l-a întemeiat. Un om în vârstă, o personalitate, în fața căreia orice muritor, care știe cât de cât ce înseamnă

arta și cunoaște palmaresul acestei formații deosebite, își scoate pălăria. Mi-o scot și eu.

Din echipa de management al acestui interesant turneu, fac parte și eu. Ansamblul – peste 200 de persoane – va fi cazat la hotelul de lângă Gara de Nord. Autobuzele Setra așteaptă aliniate în fața gării. În următoarea oră, tot ansamblul este cazat în încăpătorul și luxosul hotel.

Îi privesc cu atenție. Îmi dau seama că n-au nici un complex, pentru că au străbătut toată lumea. Artă nu are ideologie. Nici prejudecăți, nici hotare. Constatărea îmi produce o stare de bine. Acest turneu mi se pare a fi, cumva, un fel de continuare, în România, a turneului pe care l-a făcut, anul trecut, ansamblul nostru în Bulgaria și al bulgarilor, la noi. Mi se pare a fi cam același lucru, din punct de vedere formal. Ansamblurile astea au, în aproape toate țările socialiste, cam aceeași structură. Sunt formațiuni artistice complexe, care merg din garnizoană în garnizoană, precum caravanele cinematografice de odinioară, pentru a distra kakimea și familiile îngarnizionate. Aceste ansambluri nu sunt însă brigăzi artistice ale soldaților, ci unități culturale formate din profesioniști, care rivalizează cu marile formațiuni artistice de oriunde ar fi ele, întrucât au bugete consistente și un public totdeauna asigurat. Ele nu trăiesc din vânzarea билетelor. Unii zic acestui sistem cultură, alții, mai ales politrucii rămași după vremea lui Stalin, îi zic propagandă. În acest caz, etichetele, oricare ar fi ele, nu au prea mare importanță. Nu au niciuna, de niciun fel.

După o consistentă gustare și câteva ore de odihnă, urmează tradiționalul tur al Bucureștiului.

Primul spectacol va fi prezentat pe scena Teatrului Național, o construcție recentă, din centrul Bucureștiului, cu o scenă rotativă, foarte modernă și o sală excepțională, cu o acustică perfectă și o înfățișare regală.

În ziua spectacolului, sala este arhiplină. Rezerva noastră „strategică” poate să se întoarcă liniștită la unitate. Nu mai este nevoie să umple sala. Sau locurile neocupate. De regulă, atunci când au loc astfel de turnee, mai ales în garnizoanele mici, dar nu numai atunci, se organizează din timp ocuparea acestora de către un număr corespunzător de militari. Desigur, în avantajul spectacolului, dar și al lor. E, totuși, o altfel de corvoadă, decât aceea de a transporta cu brațele cărămizi, a culege porumbul, toamna, când unii dintre țărani socialisti

socializează prin cârciumi, sau de a mătura străzile orașelor, când guoierii stau cu burta la soare. Spectacolele de acest gen nu erau de colo, ci chiar reprezentau evenimente culturale importante, la care asista toată elita. Pentru că așa trebuia.

Următoarele garnizoane ale turneului sunt: Galați, Focșani, Brașov, Sfântu Gheorghe, Târgu Mureș. Sarcina mea este să dau informații de presă jurnaliștilor interesați de acest eveniment, doar suntem în socialism și, aici, jurnaliștii nu prea aleargă după informație, o primesc de-a gata. Eu le mai spun și câte ceva despre acest ansamblu, am făcut o documentare serioasă, știu și ce numere poartă balerinele la pantofi și câte octave urcă tenorul care interpretează Kalinka, și marile scene pe unde a trecut și trece această formație formidabilă, inclusiv pe cele din Vest etc. etc. Dimineața, la prima oră, dau o fuguță prin oraș și cumpăr toate publicațiile în limba rusă. Din păcate, nu sunt prea multe – România, azi, nu-și mai potrivește ceasul după ora Moscovei –, dar găsesc, totuși, destule. Astăzi, între cele jurnalistice, literare, de amuzament sau de modă, am găsit și o publicație științifică foarte interesantă. Mi-am imaginat că, între cei peste două sute, o fi, poate, și vreunul pasionat de științele ingineresti. N-am brodit-o. Totuși, una dintre fetele de la balet, cea mai frumoasă mi s-a părut mie, a răsfoit-o și chiar s-a oprit la niște ecuații.

La un moment dat, m-a descoperit că o priveam de departe, curios și, poate, nerăbdător s-o întreb ceva, mi-a zâmbit, a dat din umeri și, mai mult pentru ea decât pentru mine, a ciripit ceva în limba lui Pușkin, din care eu am înțeles doar atât: *Ia liubliu nauka...* Măi, să fie! O balerină care iubește știința?! La ce i-o folosi?! Mi-am corectat însă imediat gândul. Aceste fete minunate, care uimesc lumea prin arta lor, arta dansului, nu pot să nu iubească știința. Pentru că, arta lor, înainte de toate, înseamnă rigoare și creație, precizie matematică și memorie formidabilă, adică una din expresiile cele mai exacte, mai importante și mai frumoase ale științei...

Din acea zi, mi-am concentrat, discret și curios, privirile pe ea, la fiecare spectacol, tot turneul. Nu mă uitam numai la ea, firește, dar îndeosebi la ea. În una din cele treizeci de zile ale turneului, într-un scurt dialog, am întrebat-o, între altele, de ce iubește știința. A dat din umeri, degajat, așa cum fac totdeauna femeile, apoi mi-a răspuns simplu și cochet, tot în limba lui Pușkin: *Pentru că este frumoasă...* O

bănuiam că știe limba română. De aceea, în timpul discuției, am folosit, intenționat, și câteva cuvinte neaoșe românești. I-am sesizat tresăririle din pupile. Atât. Dar eu am înțeles. Cred că și ea a înțeles. Era multă secretomanie pe vremea aceea... Dar ochii ei, ca și ai mei, nu prea țineau cont de ea...

După turneu, am scris articolul de rigoare pentru ziar. A fost bine primit și publicat la locul lui. Iar după câteva zile, m-am dus și eu după el, la redacție. Tot acolo. În fine, am ajuns...

Turneul ansamblului Aleksandrov în România a umplut sălile și a achiziționat ropote de aplauze și ovații. Era un semn, încă unul, că arta nu are ideologie, ci doar farmec, inteligență și efect. Poate că, în planul artei, inclusiv în cel al artei strategice, atunci când vorbim de domeniul militar, oamenii se înțeleg cel mai bine. Chiar dacă, și aici, ca oriunde în artă, există simboluri, paradoxuri și chei.

Multă vreme după ce ansamblul a plecat, m-am tot gândit la semnificația cântecelor, a dansurilor, a simbolurilor. Războiul a lăsat o amprentă uriașă asupra creației artistice și interpretării, în centrul căreia se află totdeauna, aproape în fiecare cântecel sau dans, soldatul. Omagiu celor peste 20 de milioane de soldați și civili ruși căzuți în cel de Al Doilea Război Mondial.

5.

Odată, în liceu, în ora de Limba Română, în timp ce profesorul vorbea și eu nu prea eram atent la ce spunea el, am scris o poezie. Pe o pagină a singurului caiet pe care-l aveam. Un dictando de 200 de file, pe care îngrămădeam tot ce credeam eu că nu trebuie să uit.

Barbu Cucoș, profesorul de Română, s-a uitat, fără să-l văd, peste versurile mele, a zâmbit, și a continuat să vorbească despre anapest și amfibrah. Îmi plăcea și mie stilistica, dar mă visam profesor de matematică sau de sport. Sau pilot. MiG-urile 15 de pe aerodromul militar din Craiova treceau zilnic, unele în razmot, pe deasupra clădirii liceului nostru. Unii dintre ei erau elevi, la seral, la liceul. Probabil, de aceea treceau atât de jos pe deasupra noastră.

Uneori, veneam în clasă cu o oră înaintea celorlalți, desenam pe tablă o figură geometrică sau scriam o formulă algebrică și predam băncilor goale teorema lui Pitagora sau sistemele de ecuații... Ștergeam imediat tabla, mă duceam în banca mea, luam poziția pri-

mului venit și-l așteptam pe Mulbaum Marcel, un coleg de-al nostru foarte inteligent și foarte talentat la desen, să deseneze roți dințate, hărți sau fel de fel de alte scheme de care aveau nevoie profesorii pentru ca noi să înțelegem mai bine ce ne spun ei.

...Dar timpul a trecut. Și eu n-am ajuns nici la facultatea de matematică, nici la IEFS, ci la Școala Militară de Ofițeri Activi din Oradea.

Într-o zi, prin anul III, am fost chemat la poartă. Era o după-amiază fără nimic special. De aceea, nu prea înțelegeam eu cine și de ce m-ar căuta pe mine, tocmai aici, la sute de kilometri de Craiova... Poștaşul m-a pus să semnez o hârtie – un mandat poștal – și mi-a dat 50 de lei. Târziu, foarte târziu, peste ani, am înțeles cine mi-a trimis acei bani. Era o colaborare pentru un articol trimis de mine la gazeta Grănicerul...

Apoi, după 12 ani de lucru într-o brigadă de grăniceri, în Brigada 27 Grăniceri din Turnu Severin, devenită, ulterior, Brigada 2 Grăniceri, am fost mutat în redacția gazetei „Grănicerul”. Aveam deja experiența frontierei, a instrucției, a comandamentului, eram student în anul V la facultatea de Filosofie (în vremea aceea, durata studiilor la fără frecvență, la facultatea de filosofie, era de șase ani) și devorasem, cred, cel puțin o bibliotecă întreagă cu clasicii literaturii filosofice de la Confucius încoace.

În anul următor, 1973, am absolvit Facultatea de filosofie, iar în 1974, am dat examen de admitere la Academia Militară (Universitatea Națională de Apărare „Carol I” de azi), Facultatea de arme în trunite și tancuri. Care era o facultate de comandă și stat major, cum se numește acum. Am intrat pe primul loc și tot pe primul loc, ca șef de promoție al Academiei Militare, am absolvit-o.

Puteam să accept și chiar să cer să fiu repartizat oriunde, pe vreo funcție de comandă și stat major, doar am fost șef de promoție și era dreptul meu să aleg, dar eu doream să ajung la ziarul „Apărarea Patriei”. N-am scos un cuvânt despre asta. Este felul meu de a fi. N-am cerut, nu cer și nu voi cere niciodată, de la nimeni, nimic. Arma-tei nu-i ceri. Armatei îi dai. Tot ce ai, inclusiv viața ta. Așa a fost mereu, și tot așa va fi mereu. Armata nu va da niciodată, la nimeni, so-coteală pentru viața ta. Și cu atât mai puține ție însuși. Armata este doar o instituție sinergică, o instituție care nu produce nici păpică, nici horincă. Este doar un fel de clepsidră, sau o gaură neagră, prin

care tinerii devin soldați, adică niște roboți inteligenți pe care decidenții politicieni îi trimit sau îi pot trimite în război, adică la supraviețuire sau la moarte, în numele țării sau al intereselor ei. Ea face soldați, grupe, plutoane, batalioane și tot felul de alte structuri ierarhice – carne de tun pentru războaiele lumii – pe care le folosește ori de câte ori este nevoie. Pentru că, viața ta, în raport cu războiul lumii și misiunea ta în acest război continuu și fără limite, nu valorează nici măcar un leu...

Am fost repartizat, surprinzător, la Secția Cultură din Ministerul Apărării Naționale. Atunci și acolo nu mi-am dat seama de importanța colosală a acestui loc de muncă. Nu mi-am dat seama de acest privilegiu. Eu știam doar că, până la ziar, mai era un singur pas. L-am făcut în anul următor... Dar popasul la Secția Cultură mi-a făcut atât mult de bine, încât și azi, după atâția ani, mă gândesc cu respect la ce am văzut, am aflat, am înțeles și am făcut acolo. Undeva, la granița dintre cazonism și cultură, am înțeles atunci și, de atunci, am aprofundat mereu această înțelegere, cât de important este să rămâi mereu, oriunde te-ai afla, în Universul Culturii, adică al valorilor teaurizate.

Săptămânalul „Apărarea patriei” era, pe atunci – și așa a rămas mereu –, un fel de oază a scrisului frumos, nealterat, profund și elegant, realizat de oameni tari, siguri pe ei, un izvor de cunoaștere, de înțelepciune și de perfecțiune intelectuală, pe care n-o găseai în altă parte. Așa mi se părea mie atunci. Așa credeam eu că este. Și tot cam așa cred și acum despre ziarul armatei din perioada aceea.

Pe strada Izvor, în fosta cazarmă a primei școli militare de ofițeri de infanterie a armatei române moderne, ziarul și editura reprezentau nu doar un pom laudat, ci și un loc prietenos și, într-un fel, miraculos, pe care toată lumea îl respecta și îl prețuia. Chiar și cei care aveau obiceiul să pună totul sub lupa cârcotelii. Însă eu nu doream să ajung aici doar pentru a scrie – puteam să scriu oriunde, inclusiv la Secția Cultură, unde scrisesem deja două piese de teatru într-un act, care fuseseră publicate și puse în scenă –, ci pentru că aici se afla o școală a înțelepciunii scrisului, reflecției și cunoașterii, pe care n-o găseai, la acest nivel de calitate, nicăieri.

De-a lungul timpului, al războaielor și încercărilor dramatice prin care au trecut armata și națiunea, aici, cuvântul educat, cumpănit, scris totdeauna cu inima și cu creierul, a continuat să fie un ele-

ment-forță al valorii intelectuale, militare și naționale, o componentă de temelie, de rezistență și de sensibilitate în cunoașterea și construcția Armatei României, a adevărului și valorii noastre naționale și militare. Și așa a rămas mereu.

De asta am venit eu aici. Nu pentru funcție, nu pentru glorie, nu pentru liniște și necazonism, nu pentru cai verzi, ci pentru cunoaștere, pentru școala respectului față de cuvântul scris și, mai ales, pentru înțelegerea valorilor și profunzimilor instituției militare, din această perspectivă. A valorilor și, mai ales, a paradoxurilor ei.

În concepția mea, ziarul armatei – și mă refer în exclusivitate la „Observatorul militar” – așa cum îl cunosc eu de o viață și cum l-am slujit nemijlocit timp de două decenii, cât am lucrat efectiv în această redacție –, nu este un simplu instrument de informare publică scrisă, o publicație între altele, o publicație de informare internă, cum susțin unii dintre cei din Direcția Relații Publice și cum spune și teoria, ci o publicație specială, cu o filosofie aparte, extrem de profundă, o publicație a spațiului-simbol, a spațiului esențial, a spațiului de sinteză, generat de valoarea cuvântului scris, a aceluia cuvânt care face parte din structura de rezistență a armatei, așa cum limba țăranilor, înțelepciunea și profunzimea satului fac parte din temelia, totdeauna la ea acasă, a valorii, culturii și duratei acestei nații. Vorbe mari, desigur, dar eu chiar cred în ele.

Cu această convingere, am venit eu în redacția ziarului „Apărarea patriei”, într-o zi din vara-spre toamna anului 1977. Cei din Secția Cultură a Ministerului Apărării Naționale au înțeles, sau, mai degrabă, au intuit sensibilitatea mea la acest subiect și au permis, într-un mod direct și chiar delicat, acest transfer. Și azi, după atâția ani, le sunt recunoscător...

M-am prezentat la redactorul-șef – colonelul Olaru Radu –, pe care, în acele momente, l-am perceput ca pe Sfinxul din Bucegi, un gigant liniștit, misterios, modest, cumpătat, cam cum sunt pietrele cărora noi, cei care facem alpinism, le asociem însușiri omenești. Le simțim căldura și răceala, le auzim bătăile inimii, le însuflețim. Sau, mai degrabă, ele ne însuflețesc pe noi, mai ales în surplombe. Am văzut la omul acela care mi se părea a fi totuna cu biroul lui de modă veche, elegant și liniștitor, nu doar politețe, măsură, seriozitate și prudență elegantă, ci și un fel de complicitate de breaslă, un fel de grijă față de mine, ca și cum aș fi fost de multe vreme aici, apoi ple-

cat pe undeva și revenit, în fine, acasă. Omul acela – redactorul șef al ziarului – înțelegea, fără ca eu să-i spun, cam tot ce aveam eu de spus, fără ca eu să o știu, fără ca eu să-mi dau seama că el vede prin mine și în mine ceea ce eu n-am cum să văd, așa cum nu-ți poți vedea ochii. Dar și eu vedeam prin el și în el, ceea ce, probabil, nici el nu știa exact ce este sau ce poate fi acolo de văzut. De-a lungul anilor care au urmat, aveam să-mi confirm, în fiecare zi, prețuirea mea față de acest om inteligent și cumpătat. Era o zi de vară spre toamnă din anul cutremurului din 1977...

În ianuarie 1990, când colonelul Olaru Radu a ieșit la pensie și eu am devenit redactor-șef, în biroul său din strada Cobălcescu, unde se afla, pe atunci, redacția și unde ne prinseseră, ca într-un laț nebun, evenimentele din decembrie 1989, mi-a spus pe un ton aproape confidențial:

– În toți acești douăzeci de ani, cea mai mare grijă a mea a fost să apăre ziarul...

Știam deja acest lucru. În cei 13 ani de când lucrasem efectiv în redacție până la acea dată, descoperisem, în fiecare zi câte puțin, acest secret al Marelui Will, cum îi spuneam noi. Atunci, în acea zi din toamna care a urmat teribilului cutremur, după ce am ieșit de la redactorul-șef și am schimbat două vorbe cu Niki, maior ca și mine, din generația mijlocie a redacției, dar plin de talent, de vervă și de umor, inteligent și iscoditor, am luat-o încet, la pas, pe coridorul lung, cu laboratorul foto al lui Fane Ionescu și Mihăiță, pe stânga, și redacția revistei „Viața militară” pe dreapta, spre secția Pregătire de Luptă și Învățământ Militar, cuibărită în vreo două încăperi, tot pe dreapta, dincolo de ceea ce se vedea, unde aveam să-mi duc și să-mi aduc, atâția ani, diminețile, pașii și reportajele.

Colonelul Ghiorma, artilerist la origine, dar și fost cineast militar, care câștigase, cu filmul *Ascensiunea*, la Paris, Palme d’Or, m-a primit simplu, firesc, de parcă lucram aici de o viață. Deși eu îl vedeam pentru prima oară. Șeful secției, vestitul colonel Dragoș Drăgoi, dar pe care eu nu-l întâlnisem niciodată, trecut prin toate furcile posibile și imposibile ale instrucției tragerii, tacticii, genisticii, aplicațiilor, învățământului militar (fusesse profesor de instrucția tragerii la Bălcescu, avea vreo patruzeci de invenții și inovații în palmares și nu-i prea păsa nici de gura lumii, nici de fixurile șefilor), era plecat

pe undeva, pe tarlaua nesfârșită a pregătirii de luptă a armatei române.

Acolo, în cele două încăperi, erau, aproape de-a valma, o mașină de scris, care se translata de pe o masă pe alta, plus colonelul Ciuperceanu, specializat în reportaje sportive, mai ales de la Steaua, colonelul Clenciu, fost aviator, acum redactor principal pe probleme de aviație și, în general, de pregătire de luptă, locotenentul-major Popică, pe vremea aceea specialist în pagina gradaților și a soldaților, plin ochi, de la creștet până în talpă, de tinerețe, talent, umor și bună-dispoziție. Dar, la acea oră, în secție nu era nimeni, în afară de Margareta, traducătoarea din limba rusă, o femeie singuratică, fostă și rămasă extrem de frumoasă, educată și, mai ales, foarte conștiincioasă și foarte inteligentă.

– Acum, hai prin redacție să-i vezi pe toți care mai sunt pe aici, că așa e obiceiul.

Am umblat apoi cu emoție peste tot prin redacție, i-am revăzut pe Bejancu și pe Tarco, vestiții seniori ai redacției, oameni de mare condei, apoi pe Constantinescu DLEN, doctor în șantierele economiei naționale echipate cu trupeți, și pe Iosipescu, vestit pentru pagina externă, pe Maxim, pe Lustig Oliver, redactor-șef adjunct, lordul redacției, pe Mihai Apostol, nobil, înțelept, secretar general al redacției, pe Stana, pe Leon și pe Filologistul, pe Bără, pe Pitea, pe Paulian, pe Fane Ionescu și pe toți ceilalți...

După ce am revenit în curtea secției, Ghiorma mi-a arătat care-i biroul meu – o masă de stejar, cu un sertar, un scaun și cam atât, lângă care se afla o altă masă, tot de stejar, a lui Popică și, în fața lor, cu un spațiu între ele cât să nu-ți zdrelești șoldurile, birourile, tot de stejar ruginit de ani, unele acoperite cu linoleum, ale coloneilor Clenciu și Ciuperceanu, seniorii speciali ai secției...

– Când vrei să pleci în teren?, mă întrebuse, brusc, la finalul periplului prin redacție, colonelul Ghiorma.

– Când e nevoie. Chiar și acum.

– Nevoile și le stabilește fiecare. Armata-i mare. Ai de unde alege.

Știam că-i mare, foarte mare, doar, în anul trecut, lucrasem la Secția Cultură, bătușem și eu țara în lung și în lat, cam prin toate garnizoanele nemuritoare ale Armatei României.

– Ce-ați zice de Botoșani, spre exemplu, alesesem eu o garnizoană îndepărtată, care-mi venise brusc în minte. E un regiment mecanizat acolo...

– De acord.

M-am dus la Botoșani și m-am întors de acolo, după două zile, cu reportajul în dinți, scris pe tren, la înapoiere, și dactilografiat de mine, acasă, în Drumul Taberei, la mașinuța mea de scris, Optima, nou-nouță, cumpărată cu numai un an înainte din solda suplimentară pe care am primit-o ca șef de promoție. Cu reportajul în dinți, cu o mulțime de alte date la teșcherea și cu încă vreo zece idei pentru zilele care vor veni. Pentru că mintea mea era perfect consonantă cu treburile și cu trebuințele mele în ale cunoașterii, documentării, investigației și scrisului din universul pregătirii de luptă.

Colonelul Drăgoi, șeful secției, l-a citit rapid, a schimbat două cuvinte care nu-i plăceau – a spus că așa vrea el, să nu mă supăr (iar eu n-aveam de ce să mă supăr) –, apoi a semnat în colțul din stânga sus și l-a dus rapid redactorului-șef, spre avizare, sub celebrele cuvinte *Bun de cules*, din dreapta sus.

După ce s-a întors – și s-a întors foarte repede, în vreo cinci minute –, m-a bombardat cu șaptezeci de mii de întrebări despre mine și despre tot ce i-a trecut lui prin cap, de la orbita planetei Venus și oceanele îngropate ale lui Marte la temperamentul pe care mi-l asum și la caracterul pe care musai mi l-am format, de la logica deontică la psihologia consonantistă, de la ce există și nu piere la ce există și merită să piară.

I-am răspuns scurt, precis, exact ca întrebările pe care mi le-a pus el. Mi-a zis că-i place, că sunt dat dracului, o să-i iau neapărat locul, atunci când va veni vremea, desigur, nu când vreau eu, așa cum și el i l-a luat pe al lui Costăchescu, predecesorul său la cea mai importantă secție a ziarului, apoi m-a sfătuit să nu mă supăr dacă șefii îmi umblă prin articolele pe care am să le scriu, că de-aia am venit aici, să scriu, colcăie scrisul în mine – și el, în calitate de șef nemijlocit, o să-mi umble, să țin minte vorbele lui Costăchescu: ce se taie nu se fluieră, că și el le ține, și să nu uit că armata-i lungă, inteligența rară și prostia fudulă, iar unii dintre proști, pe deasupra, mai sunt și harnici...

...Mi se confirma, în fiecare zi, în fiecare oră și în fiecare secundă din redacție, ceea ce știam deja, ceea ce simțeam, ceea ce iu-

beam: respectul față de cuvântul scris, valoarea lui aici, în acest laborator unic și, cred eu, irepetabil pe planeta redacțiilor militare românești.

Nu eram chiar novice, lucrasem, înainte de Academie, vreo patru ani la gazeta Grănicerul, din vara anului 1971, până în toamna anului 1974, când reușisem la examenul de admitere la unica instituție militară de învățământ superior din armata aceluia timp.

Bătusem cu pasul potecile grănicerești, în aproape toate pichelele din cei 3.152 de kilometri de frontieră și, la experiența mea de 12 ani dintr-o brigadă de grăniceri extrem activă și de performantă, care făcea parte din Vestul Sălbatic, cum ziceam noi brigăzilor de la granița cu Iugoslavia, dar nu din cauza Iugoslaviei, ci a rigidității noastre românești nechibzuit sau, poate, necesar, o adăugasem pe cea din comandament și din toate marile unități, unitățile și subunitățile de frontieră, pe unde mă purtasera pașii, misiunile și setea aceea continuă și din ce în ce mai mare de cunoaștere. Poate că, tocmai de aceea, primul meu roman, intitulat „Între două toamne”, apărut în 1980, la Editura Militară, a fost scris cu sufletul lângă o bornă de hotar și cu mintea lângă o ecuație nelineară...

...Timpul trecea frumos și tumultuos, ca o primăvară cu flori și furtuni. Și totuși, nici această oază cu oameni talentați, înțelepți și de foarte bună calitate, n-a fost scutită de necazuri.

Trei sau patru dintre cei mai buni redactori pe care i-a avut acest ziar au fost dați afară sau scoși la pensie, chiar în primele luni ale anului 1989, motivul adevărat, camuflat cu multă grijă, fiind de fapt acela că nu prea erau de acord cu mizeriile sub-politice ale epocii și o și spuneau cam în gura mare. Între ei s-au aflat și coloneii Strujan, Iosipescu și Ghiorma, unii dintre cei mai talentați, mai angajați, mai rodați și mai interesați jurnaliști militari ai aceluia timp...

Plecaser și Drăgoi, undeva, la o secție de psihologie, tot pentru că nu-și ținuse gura, iar eu, așa cum prorocise el, am fost numit șeful Secției Pregătire de Luptă și Învățământ Militar.

Nu m-am umflat în pene, ci, dimpotrivă m-am îngrijorat foarte tare, pentru că, eu, fiind doar locotenent-colonel, devenisem șeful colonelului Ghiorma, cel care mă primise în redacție. Pe el nu-l deranjase acest lucru, iar eu, respectându-l imens pe acest om nobil, cu totul special, am avut toată grija să nu se simtă în nici un fel anomalia asta idioată ca un locotenent colonel, oricât ar fi el de strategist, lite-

rat, talentat și experimentat, să fie șef pentru un colonel, mai ales când acest colonel era un camarad de excepție și un om atât de cum-pătat și de elegant. Am încercat, desigur, să refuz funcția, dar însuși colonelul Ghiorma mi-a spus să n-o fac, pentru că eu sunt foarte bun la secția asta și pe funcția asta. Mi-a spus asta cu convingere, cu sinceritate și cu bunătatea unui frate mai mare. L-am rugat ca articolele pe care le scrie, îndeosebi din domeniul învățământului militar, de care răspundea, pe atunci nemijlocit, în redacție, să le ducă direct redactorului-șef, dar el a refuzat. Mi-a spus că vrea să le citesc cu atenție și, acolo unde nu este bine, să corectez fără nici un fel de ezitare.

În anii care au urmat până la pensionarea lui forțată, am colaborat minunat cu acest om de excepție. Ba, mai mult, am făcut chiar și școala de șoferi împreună. Am învățat de la el cumpătarea elegantă, bunăvoința, optimismul și liniștea lăuntrică, cea care te eliberează de toate patimile și îți estompează efectele tuturor pătimirilor.

După ce am ajuns amândoi pensionari, într-o zi, când ne-am întâlnit la redacție, în cadrul unui dialog dintre generații, mi-a spus că dorința lui ar fi aceea ca eu să-i iau, lui, un interviu despre cel mai frumos moment din viața lui: momentul distincției Palme d'Or. Ar fi fost o onoare pentru mine. Dar, din păcate, mandatul lui în viața asta a încetat prin surprindere, înainte de a pune în operă acest atât de frumos și atât de necesar proiect. Este una dintre dureroasele mele neîmpliniri...

...Am continuat să cutreier unitățile, garnizoanele, poligoanele de tragere, zonele de antrenamente, exerciții și aplicații, să scriu despre toate acestea, să mă impresionez de calitatea oamenilor, să sesizez și chiar să cunosc și să înțeleg tensiunile vremurilor care vor veni. Acestea se simțeau, într-o formă sau alta, în toată armata. Dar, mai ales, le simțeau creierile adevărate și puternice din redacție.

Într-o zi, redactorul șef m-a chemat la el în birou și mi-a spus că trebuie să mă duc a Borșa și să scriu un reportaj despre unul dintre centrele de instrucție ale vânătorilor de munte, aflat acolo. Eu știam că acolo, la Borșa, nu este un centru de instrucție, ci un batalion al Brigăzii 1 Vânători de Munte, dar am priceput imediat, chiar înainte de a termina el fraza, despre ce-i vorba. Nu prea mi-a convenit, dar am luat partea ei bună. Într-un fel, această misiune făcea harcea-parcea conceptul meu despre jurnalistică și despre jurnalismul profund. Eu credeam, așa cum cred și acum, că, pentru un jurnalist, dea-

supra adevărului nu există nici măcar Dumnezeu, că de-aia am venit eu aici, la redacția publicației numărul unu a armatei, să aflu adevărul adevărat al armatei și, evident, al salahorilor ei, și să-l îmbrac în haina cea mai potrivită a cuvintelor scrise.

M-am gândit însă o milionime de secundă, cât durează primul efect cumulat al exploziei nucleare, în timp ce marele Will mă întreba dacă am înțeles. Am răspuns afirmativ, mi-am luat ordinul de serviciu deja semnat și ștampilat și, seara, m-am urcat în trenul cap-compas Vișeu-Borșa. Vagonul 6, clasa I, locul 46, deci, lângă geam.

Am ajuns acolo, dimineața, am coborât în „gara noastră mică”, în care, într-o viață de jurnalist militar și de alpinist militar, aveam să cobor și să urc de atâtea și atâtea ori, din și în atâtea și atâtea trenuri, am ajuns la unitate, m-am prezentat la comandantul unității, maior, ca și mine, el a înțeles imediat despre ce-i vorba, deși eu nu i-am dat niciun fel de lămuriri, pentru că l-am considerat dintotdeauna un om foarte inteligent. Așa cum, de altfel, și era. El n-a zis nimic, mi-a spus doar că se bucură că, iată, mă cunoaște personal, că-i sunt oaspete, și mi-a dat imediat o mașină care m-a dus rapid la stânca „Noroc Bun”. Am petrecut toată ziua acolo, în compania vânătorilor de munte, care exersau cățărarea la coardă simplă. Nu eram străin de o astfel de instrucție, m-am cățărat și eu cu ei și, de atunci, tot aveam să mă cațăr mereu, pe cele mai dificile trasee de cățărare din munții patriei, devenind, în anul următor, pe bune, „Alpinist Militar casa I”, titlu pe care-l port și azi, cu mândrie.

Am pus ceva din mine în acest reportaj, al cărui scop, absolut neimportant pentru mine, era inducerea în eroare a marelui din Est, cu privire la identitatea acestei unități pe care ei, desigur, o vedeau, în toată splendoarea ei, nu doar din satelit, ci și prin ochii celor care-și făceau treaba lor pe teritoriul țării noastre.

Ulterior, până la pensionarea mea, am revenit de multe ori aici. Ca la un loc atât de frumos și atât de drag.

La o aplicație desfășurată de Brigada 1 Vânători de Munte cu batalioanele, la care am participat și eu, nu doar în calitate de jurnalist militar, ci și în calitate de om al muntelui și prieten testat și confirmat al vânătorilor de munte, oameni tari și sensibili ca inima mea, am înțeles, pe viu, cam ce înseamnă marele nostru vecin din Est. Dintr-odată, în miezul zilei, rețeaua radio a aplicației a amuțit. Vecinul nostru din Est își proba sau își exersa aparatura de bruiaj. La un

moment dat, s-a auzit clar, în limba română, vocea unuia dintre operatorii de peste hotar, care se afla, de fapt, doar la câțiva kilometri de noi (frontiera, la Prislop, trece prin apropiere și de locul în care se aflau atunci stațiile de bruiaj ale Armatei Sovietice din acea zonă, și de raionul în care Brigada 1 VM desfășura acea aplicație: „Gata, liber, puteți vorbi, până îmi beau eu cafeaua.”

Nu i-a răspuns nimeni, dar toată lumea a luat act. Trebuiau găsite modalități de a contracara acest bruiaj... Pentru sovietici, era doar un joc. Pentru noi, care, după evenimentele din Cehoslovacia, nu mai aveam nici un fel de încredere în ei, era o mare problemă. Ci-team îngrijorarea pe fețele ofițerilor din comandamentul brigăzii, iar comandantul brigăzii, conducătorul aplicației, un om special, cu care mă împrietenisem în acești ani, era roșu la față. Sistemele noastre de transmisiuni, mai ales cele de la nivelul brigăzilor, diviziilor și armatelor, aveau încă, în compunere, destul de multă aparatură sovietică. Stațiile cu salt de frecvență încă nu intraseră în dotarea armatei noastre.

Câțiva ani mai târziu, o parte dintre aceste neajunsuri au fost înlăturate. Dar, în decembrie 1989, s-a văzut ce nu s-a făcut...

În anul următor, am participat iarăși la o aplicație desfășurată de Brigada 1 Vânători de Munte cu batalioanele. Era iarnă – o iarnă cu viscole și furtuni de zăpadă. Am ajuns în zonă ceva mai târziu. Adică a doua zi. Aplicația deja începuse. Pe timpul recunoașterilor din pasul Prislop, recunoașteri care se fac înainte de a declanșa etapele propriu-zise ale aplicației, s-a stârmit, brusc, o furtună. Hărțile au fost făcute țândări, spațiul s-a opacizat – nu se vedea la un metru – ba, mai mult, acul singurei busole pe care o luaseră cu ei participanții (greșeală mare în munte) – comandanții de batalioane și toți cei desenați, o mână de oameni – a început să se învârtască aiurea.

Participanții au fost aruncați cât acolo și obligați să rupă mica lor formație și să se ferească de loviturile năprasnice ale viscolului. A trebuit însă să se întoarcă, prin viscol, la unități. Dar încotro? Nu se vedea la un pas. Nimeni nu știa în ce direcție e Nordul. Într-o zonă pe care o știau mai bine decât știau curtea cazarmilor. Nu puteai să mergi însă aiurea, pe orbește, întrucât, frontiera cu URSS, aici, era foarte aproape și exista riscul ca o parte din conducerea brigăzii și comandanții de batalioane să treacă dincolo...

De fapt, totul începuse cu... stângul. Batalionul de la Vatra Dornei, înainte de a ajunge în zona aplicației, se învățise o vreme în cerc, într-o regiune arhicunoscută. În cele din urmă, comandantul și statul major și-au dat seama că, pentru a treia oară, batalionul, cu tot calabalâcul de aplicație – efective, cai, tunuri samarizate, bucătării de campanie etc. – a ajuns nu în raionul aplicației, ci chiar în apropierea cazărmii, în punctul din care plecase. Era ceață, viscol și anomalii magnetice. Au reluat procedurile, au verificat, pas cu pas, reperele cunoscute și, în fine, au ajuns în raionul aplicației. Nu este chiar o catastrofă. Asemenea lucruri se întâmplă destul de frecvent în munte. Mai ales când ai efective mari și multă tehnică. Important este să-ți dai seama la timp și să rezolvi problema. Au râs cu toți în barbă, de la comandantul brigăzii la ultimul soldat din ordinea de bătaie – vor glumi pe tema asta tot anul, sau vor tăcea – și au mers mai departe. Și, iată, chiar în zona punctului de comandă al aplicației, în pas, unde stratul de zăpadă, viscolit, avea o grosime de șase metri, s-a întâmplat exact același lucru. Cei mai bravi vânători de munte ai brigăzii, comandanții de batalioane, au rămas, la propriu, și fără busolă (chiar dacă aveau, totuși, una, una singură!), care, oricum, datorită anomaliilor magnetice intempestive (aceste anomalii nu există, în mod normal, în zonă), a luat-o razna. Ei au început să se miște, așa, fără reperi, bazându-se doar pe intuiția lor de temerari mânuitori ai corzii și pioletului, ai schiului și pasului așezat, într-o direcție care s-a dovedit, după câteva ore de râmât zăpada, cea potrivită. Nu puteau comunica însă cu nimeni, nici cu baza, nici cu eșalonul superior, nici între ei, întrucât niciun mijloc de comunicare nu funcționa. Muntele i-a pus strașnic la încercare. Nu vor uita zilele și nopțile astea toată viața lor.

În cele din urmă, au dat de un sălaș. Pe jumătate îngropat în zăpadă. Au răsuflat ușurați că n-au trecut involuntar frontiera, bucurându-se că au intuit direcția cea bună. S-au cuibărit în acel sălaș și au așteptat, liniștiți și în siguranță, zorii zilei următoare.

Între timp, cei de la comandamentul armatei s-au alarmat, au vrut să trimită în zona un elicopter, dar vremea extrem de rea, viscolul și situația concretă nu permiteau acest lucru, așa că au lăsat-o baltă...

Când am ajuns eu acolo, un batalion era gata de marș pe creasta topografică spre zona în care se juca o manevră pentru oprirea unui

atac și respingerea unui contraatac. Am trecut, alături de comandant, în fruntea batalionului. Companiile s-au înșiruit în dispozitiv de marș și au început deplasarea, pe schiuri, spre noua zonă. Tot așa, nu se vedea la doi pași. După un timp, am privit mai atent în dreapta. În nimicul care se vedea într-o ceață fără sens, mi s-a părut, că zăresc, totuși, ceva. Ceva enorm. Nu, nu enorm, monstruos. Mi-am dat seama că, pe toată creasta geografică, s-a format o cornișă uriașă. Era chiar deasupra noastră. Stratul de zăpadă de sub noi era și el, așa cum spuneam, de vreo șase metri. Brazii din stânga, din buza văii, erau cufundați complet în zăpadă. Li se vedeau doar vârfurile. Parcă erau rachete balistice în silozuri. Dintre două pericole, trebuia să alegem unul și să-l prevenim sau să-l înlăturăm pe celălalt. Puteam cădea, unul câte unul, în aceste capcane-siloz ale brazilor, pe de o parte, iar pe de altă parte, cornișa din dreapta noastră se putea oricând prăvăli peste noi. Am fi rămas acolo, în interiorul celor vreo zece metri de omăt făcut beton, datorită avalanșei, până în primăvară... Comandantul de batalion a decis ca întregul efectiv să coboare, printre silozurile brazilor, în vale. Mai ales că am descoperit imediat și o cărare. Șerpuia spre talveg și, de acolo, urca, în serpentine ușoare, pe cealaltă pantă, spre drumul național, care venea din pas și ducea spre complexul turistic și, mai departe, spre Borșa.

Toată lumea bună din conducerea aplicației – echipa de la comandamentul Armatei 4 Transilvania și cea din comandamentul brigăzii, plus gazdele – s-a cinstit cu o palincă și ce se mai găsea pe la popotă, iar cele câteva ore de somn au fost în deplină siguranță. Nici un vânt, nici un pierdut, nicio avalanșă...

A doua zi, am luat din nou drumul spre raionul ultimei faze a aplicației. Faza contraatacului. Vremea se domolise, vântul se dosise pe undeva, pe după creste. Cornișele erau acum, toate la vedere. În schimb, ne-au trebuit câteva minute bune ca să descoperim o parte din dispozitive. În costumele lor albe, de mascare, vânătorii de munte se făcuseră una cu zăpada. Aveai nevoie de ochi de vultur să poți descoperi albul costumelor lor de mascare în albul zăpezii... Desigur, dacă știai că sunt acolo.

A fost o fază de nota zece. N-am avut nici un fel de obiecții. Totul a fost perfect. Am notat ce trebuia notat în carnețelul meu, apoi am luat-o încet spre vârful Toroioaga, aflat doar la o lungime de etapă de ochii mei. Aplicația se încheiase, nu existau pierderi, accidente

etc., ci doar o experiență de care ne vom aduce cu toții aminte. Desigur, nu vom plânge, ci doar vom zâmbi frumos și tainic.

Panta era acceptabilă, așa că, în urcare, nu trebuia să depun cine știe ce efort. Oricum, eram învățat cu el, cu efortul complicat și epuizant, întrucât făcea parte din viața mea de când mă știu. Când eram aproape de vârf, am aruncat o privire înapoi, spre locul contra-atacului consumat. N-am mai văzut nimic acolo, în afara unui, care, ca și mine, dădea vârtos din bețe în urcare, pe urmele schiurilor mele. Acolo, în vârf, l-am așteptat. Era căpitanul Bernevesescu, din echipa comandamentului Armatei.

În scurtul popas de acolo, din vârf, m-am uitat la ceas. Ceasul meu de atunci indica și data. De obicei, nu mă uitam la dată. Nu era nevoie. O știam pe de rost. Ceva nu era totuși în regulă cu acea dată, în ziua aceea: 12 ianuarie. Mi-am adus însă imediat aminte că, în acea zi, cam pe la ora indicată de ceasul meu foarte atent la precizie, am apărut și eu pe lume. Cu aproape o jumătate de secol în urmă. Împlinisem 48 de ani, acolo, sus, sus de tot, pe vârful Toroioaga....

Bernevesescu mi-a urat la mulți ani, apoi am luat-o la vale. Eu, înainte, și el, la o lungime de coardă, după mine. Apoi eu m-am concentrat asupra coborârii, în acel miez de zi cu alb peste tot, fără vânt și cu foarte multă lumină. Nu erau schiuri de tură, ci doar niște doage din cele care existau pe atunci la unități. Inclusiv în unitățile vânătorilor de munte. La un moment dat, am dat de o pârtie de picior – o cărăruie în alb – și am intrat pe ea. Era mai ușor așa. Ne apropiam deja de primele case. După câteva sute de metri, m-am trezit nas în nas cu doi căluți de munte care purtau doi călăreți cam bruneți. Mergeau în pas lejer. Am frânat puțin, am ieșit din pârtia de picior, le-am făcut loc să treacă, le-am spus bună ziua, fără să mă opresc, și am continuat, cu viteză redusă, să cobor. M-am oprit dincolo de cele câteva case, într-un loc din care panta cobora brusc. Și abrupt. Să-l aștept pe Bernevesescu. Nu prea înțelegeam de ce întârzie, doar era la o lungime de coardă înapoia mea...

Din acel loc, de sus, din buza pantei, se vedea foarte bine localitatea și drumul la care trebuia să ajungem. Drumul care venea din trecătoare, garnisit cu case, cu stâlpi și cu mașini în mișcare. Era o zi superbă de iarnă. Cu multă zăpadă și foarte multă lumină. Simțeam un puternic fior de liniște și bucurie, exact ca odinioară, în copilărie, în satul meu, sus, sus de tot, pe un deal de la începutul satului, numit

Căpățâna Ursului... Dealul nostru, al copiilor din acel sat. Dealul nostru de săniuș...

În fine, a apărut și Bernevidescu. Un pic cam șifonat. Dar nu prea tare. M-am gândit că, probabil, o fi căzut. Se mai întâmplă. Nu, n-a căzut pur și simplu. N-a reușit să iasă la timp din pârția de picior și să evite ciocnirea frontală cu cei doi căluți cu care mă întâlnisem și eu. A reușit, în schimb, să-i pună la pământ. Și pe cei doi bidivii, și pe călăreți. Cât ne-am mai amuzat pe chestia asta...

În iarna următoare, am ajuns din nou, nu știu pentru a cât oră, în zonă. Deja am început să cunosc și locul pietrelor de pe Pietrosul... De data aceasta, trebuia să particip la o aplicație desfășurată de Brigada 1 Vânători de Munte cu Batalionul de la Borșa. În concepția aplicației, Batalionul trebuia să se deplaseze pe creasta Rodnei, care se afla mai la sud de vârful Pietrosul, până dincolo de acest vârf, și, acționând ca detașament de întoarcere, să atace, de-a lungul crestei, spre Nord, forțele inamice din trecătoare.

Comandantul batalionului a preferat însă să deplaseze întregul batalion, cu toată dotarea lui, nu pe această creastă puternic cornișată, cu o zăpadă care crea, la tot pasul, pericol de avalanșă, ci chiar pe sub vârful Pietrosul, pe partea nordică a acestuia, până în zona Puzdrele. Hotărâre înțeleaptă și, mai ales, prudentă, care prevenea din start o posibilă situație neplăcută, chiar foarte gravă. Dar, desigur, această prudentă avea și ea un preț. Desul de mare. Noul traseu traversa 13 văi destul de adânci și extrem de accidentate. Care trebuiau traversate.

Deplasarea a început dimineața, când abia mijeau zorile. Era impresionant să vezi un batalion, încolonat pentru un astfel de marș, pe o vreme atât de ticăloasă încât nici câinele nu merita să fie lăsat afară. Dar batalionul și-a luat misiunea în serios, fără să-i prea pese de ce era pe-afară. Părea că nu vede nimic, deși vedea și vârful de ac din frunza de pin. A mărșăluit în ordine până în Moisei, apoi a luat-o brusc la stânga, pe sub faimosul turn de piatră, pe care tunau deja avalanșele de primăvară. Îți venea să le plângi de milă soldaților încărcăți până la refuz și căluților care duceau țeștile de tun, afeturile, aruncătoarele și tot felul de panere cu trebuințele aplicației. La un moment dat, un soldat a scos din buzunar o batistă înnodată. A desfăcut-o cu grijă și a luat din ea o bucățiță de zahăr cubic. I-a dat-o călului, pe talvegul văii, înainte de a începe urcușul. Un altul a luat țeș-

va unui aruncător de 82 în spate, pentru a ușura opintirea căluțului. Se mârșăluia încet, și atent, într-o tăcere de catedrală, pe sub pulpanele piscului avalanșelor.

În valea următoare, am văzut și eu un soldat, transmisionist, care se afla cam la capătul puterilor. Avea în spate un R 20, o stație dintre acelea mari, cât un pietroi șlefuit sin comunitatea Babelor din Bucegi și, în față, o raniță cât toate zilele. M-am apropiat de el și l-am întrebat:

- Ești în emisie?

- Nu. Până la ora 18:00, avem interdicție radio.

I-am cerut să-mi dea stația mie, o bucată de drum. S-o duc eu. S-a uitat la mine nedumerit, chiar buimac, bâiguind ceva. Nu-i venea să creadă. Un colonel, mai scund ca el cu un cap, cu petlițe roșii, să-i ia lui, ditamai vânătorul de munte, stația, în loc să-i mai dea încă una, s-o ducă și pe aceea!... Așa, de-al dracu. Să se călească! Asta, chiar minune! Desigur, în viziunea lui, nu a mea. Am luat stația în spinare. Era destul de grea. Douăzeci de kilograme. Dar eu eram învățat cu așa ceva. Purtasem ranița de soldat al Armatei Române, sute de kilometri, zece ani în flancul drept al unui pluton, la talpa armatei, dar nu numai ranița, ci, adesea, la aplicații, și propriu-zis de la mitraliera ZB, spre exemplu, sau afetul și toată mizeria noroaielor și drumurilor fără drum ale gușterilor, cum se numeau pe atunci grănicerii, și ale iepurilor de câmp, cum se mai numesc, și azi, ca și ieri, acești copii ai pământului îmbibat cu sângele celor care i-au precedat în această nebunie a războaielor om contra om, numită, cu pieptul bombat și ochii ficși, cu onoare și vitejie, Război, examenul suprem al bărbăției și onoarei. În realitate, cea mai mare mizerie a omenirii, iadul ei cel adevărat. Aceasta este definirea telurică a războiului. Și, oricum, nu aveam stația în spate și ranița în față, ca el. Sau ca mine, din alte vremuri. Și, pe deasupra, mă mai antrenam și eu puțin pentru vremurile care aveau să vină...

Pe atunci, eram tot timpul în formă. Alergam, din când în când, de unul singur, maratonul, pe un traseu măsurat de mine cu compasul – 42,125 km – în 3 ore și treizeci de minute, și, zilnic, un traseu de 10-15 km, făceam gigantica, la bară fixă, nu în papuci de gimnastică, ci în cizme și cu centura cu diagonală pe burtă, echipat ca la război, înotam opt ore fără să-mi pese de trecerea timpului și de cursul apei, stăteam o oră, întreagă, neclintit, pe Vârful cu Dor, spre exemplu,

dezbrăcat până la brâu, iarna, cu schiurile în pauză și bustul în bătaia viscolului sau a vântului de creastă. Și, în acele clipe de singurătate absolută, eram, cred, cel mai fericit om din lume...

În raionul final, i-am înapoiat stația soldatului – și așa, era ora 18:00 și trebuia să deschidă stația și să treacă pe recepție, iar eu am asistat, în continuare, la organizarea siguranței apropiate a staționării, la ridicarea corturilor și campării într-o zonă invizibilă pentru inamic și foarte greu detectabilă de mijloacele de cercetare, oricât de performante ar fi fost ele. M-au impresionat calmul, liniștea și meticulozitatea soldaților și gradaților – fiecare știa exact ce are de făcut –, semn că s-au pregătit serios pentru acest exercițiu. Și mi-am adus aminte de cei zece ani ai mei petrecuți în flancul drept al unui pluton, de visurile mele de atunci, de momentele grele, de curajul meu nebun, adesea imprudent, dar și de bucuria de neegalat a reușitelor, atunci când ele veneau după teroarea și răbdarea cu care îmi căram mereu pietroiul, pietroiul meu, spre undeva, sus, sus de tot, sau spre nicăieri, în bătaia vântului de creastă. Nu era important să duci acel pietroi undeva. Sus, în vârf, la vreo destinație cu totul și cu totul specială, sau doar în inima ta. Important, foarte important era să-l cari...

Toată noaptea m-am gândit dacă locotenent-colonelul Dragotescu, comandantul batalionului, a procedat bine sau nu, abandonând creasta Rodnei și deplasându-se pe un traseu mult mai dificil, extrem de greu, care a scos untul din cai și din soldați, dar nu le-a pus nicio clipă viața în pericol.

Poate că eu, în locul lui, aș fi ales creasta, cel puțin pentru un detașament înaintat al detașamentului de întoarcere. Aș fi ajuns la misiune mult mai repede și aș fi fost, poate, mai puțin vulnerabil. Chiar dacă asta ar fi fost mai mult aventură decât curaj chibzuit.

Totuși, în zori, având în vedere că aveam același grad cu conducătorul aplicației, l-am felicitat pe comandantul de batalion, pentru prudență și înțelepciune și pe comandantul brigăzii pentru că i-a aprobat o astfel de hotărâre.

La urma urmei, era normal să fie așa. Doar nu erau nebuni, ca, de dragul unui principiu care sună frumos, să riște înghițirea unui batalion întreg de vreo avalanșă. Ar fi fost de pomină...

Viața mea, în redacție, se derula mai degrabă în afara redacției. Trecusem aproape prin toate unitățile armatei, cunoscusem deja, pe

viu, atât prin experiența mea directă de comandant de subunitate, de stat-majorist în comandamentul unei brigăzi operative, cu o mulțime de probleme – de la cele operative la cele ale pregătirii de luptă și gestionării efective a patru sute de kilometri din frontiera sfântă a României în una din zonele cele mai fierbinți –, iar această realitate mă scotea cumva din acel sedentarism cuminte și bine așezat în truisme și în prietenii trainice și, inundat de diversitate, înotam efectiv prin ea.

Zilele petrecute în redacție erau puține și prea-pline de treburi-le redacționale. Eu nu constatasem, însă, în vremea aceea, această realitate și, oricum, nu-mi păsa de ea, pentru că eram prea ocupat cu alergătura din poligon în poligon, din unitate în unitate, de la o aplicație la altă aplicație... Iar acolo, în dinamica aceea de câmp de luptă, în care gândul și simțurile erau întinse la maximum, nu mai aveai timp de altceva. Adesea îmi spuneam că singura deosebire, esențială desigur, între acest mod de viață al unităților, la care participam și eu din plin, și cel dintr-un război adevărat, era aceea că aici nu se moare. Dar țipătul din ricoșet al glonțului, impactul de tunet al proiectilului, foșnetul lugubru al rachetei, mușcătura din timpan a salvei de artilerie, ronron-ul specific al șenilelor, strigătul PRND-urilor plouate de sub aripa avionului pe obiectiv, vuietul bombelor sau impactul rachetei sol-aer, acolo, sus, pe cerul de la Capul Midia, ca să nu mai vorbim de simfoniile de foc de la aplicațiile cu trageri de luptă de la Cin-cu, de la Babadag, de la Mălina etc. nu se deosebesc cu nimic de cele din război.

Experiențele de acest gen, pentru mine, sunt la ordinea zilei. N-am scăpat niciunul dintre aceste evenimente, iar când trăiești în miezul lor, ca un observator cu scaun la cap și ca un jurnalist care trebuie să le transforme în cuvinte, te legi mai mult de ele decât de redacție și chiar de restul lumii. Sunt obiectul muncii tale, ale creației tale. Trebuie să le traduci în cuvânt, să le întorci pe toate fețele, să le faci anamneza literară sau de care vrei tu, să adormi cu ele pe balotul de paie din poligon și să te trezești dimineața sau la miezul nopții, dacă inamicului îi vine chef să atace, și să-ți ciulești urechile și creierii să înțelegi exact ce le trece lor, pizmașilor, prin cap, pentru ca, din ceea ce scrii tu despre ce fac ei, să poată învăța chiar și ei.

Treabă complicată, pe care n-o poți face oricum, dar, dacă ești jurnalist specializat în probleme ale pregătirii de luptă, trebuie să fii

mai mult decât dat dracului, așa cum zicea Drăgoi, unsul cu toate ali-fiile, trebuie să ai în cap toate războaiele lumii, cu sublimitățile și mizeriile lor, dar nu pentru că așa vrei tu, ci pentru că așa trebuie, pentru că așa sunt ele făcute. Și ele sunt făcute așa, pentru că tot așa este și mizeria asta de lume minunată în care trăim totuși mult prea puțin și prea întâmplător, pentru a afla de ce trăim așa și nu altfel.

Dar nici asta n-are nici un fel de importanță. În oricare armată din lumea asta ai fi, trebuie să înțelegi, la un moment dat, că tu nu ești decât o pușcă între puști, o baionetă între baionete, un tun între tunuri, un avion între avioane, un cuvânt între cuvinte și, la modul abstract, un nimeni între atâția nimeni, care, împreună, fac totul. Dar tu, ca jurnalist militar (militar, nu civil), nu faci totul împreună cu ei, nu faci parte din acest tot al lor, deși ești, deopotrivă, în interiorul lui, ca fapt și ca act, și în exteriorul lui, ca observator obiectiv, dat naibii, naibului, cum ar zice Niculina Stoican, dat dracului cum zicem noi, ceilalți, și total independent, sau, dacă n-ai suficient creier pentru asta, atunci, total interdependent, tu faci totul ca tine, ca un nimeni care trebuie să facă din fractaliiăștia războinici, cu arta inteligentă a scri-sului, o bijuterie. Sau un rahat. Nu în folosul războaielor lumii, ci spre binele oamenilor războinici care vor și sunt capabili să poată gândi câte ceva, cu creierele lor, despre sublimul mizeriei despre care ai scris tu atât de inteligent și de frumos. Sau atât de urât.

Colegii mei din redacție – toți unul și unul – mi se păreau un fel de Eu al meu trecut în Eu-rile lor, mi se păreau, adică, a fi, pentru mine, exact ce sunt și eu pentru mine și, de aceea, nu simțeam deloc nevoia să trec dincolo de ceea ce văd, simt și cred eu despre ei, să discut îndelung cu ei, să mergem la o bere sau la o cafea. Nici nu prea aveam timp de așa ceva. Abia așteptam să se termine programul și să ajung acasă, unde mă aștepta cea mai frumoasă și cea mai importantă persoană din viața mea – Soarele meu, îi ziceam eu în primii ani de conviețuire – soția mea. Mi-am spus întotdeauna că am avut marele noroc, destul de rar într-o viață de om, pentru că omul este o ființă imperfectă și aleatorie, să întâlnesc perfecțiunea într-un chip de înger și îngerul într-un chip de femeie. Deasupra acestei identități perfecte, nu mai era posibil să existe o altă perfecțiune. Le citeam însă cu mult interes articolele, mi se păreau a fi scrise cu har și într-un mod foarte inteligent, mai ales când era necesar să evite capcanele cazonismului, limbajului din nivelul strategic, cu care unii dintre ei

nu erau familiarizați și lemnul din textele oficiale. Asta îmi era de-ajuns. Într-o metaforă așezată la locul ei, într-un text scris frumos și atent, cu măsură, găseam absolut tot ce trebuia să știu despre colegii mei din redacție. Restul erau detalii. Sau bârfe. Iar mie nu-mi plac bârfele. Nici detaliile. Mai ales când sunt veninoase.

Cel mai mult și mai mult mă amuzau eforturile lor – ale celor care primeau o astfel de însărcinare – să pregătească paginile oficiale de omagiere a celor doi Ceaușescu – el și ea, mai exact: ea și el – de ziua lor, sau când stăpânirea considera că este necesar. Era extrem de greu să faci slalom printre slogane, dar ei, în general, reușeau. Însă ziarul, ca atare, nu reușea să se ridice, prin aceste pagini, la înălțimea celui pe care-l știam eu, a celui pe care-l iubeam eu, ci, dimpotrivă. Dar așa era vremurile...

Odată, de un 26 ianuarie parcă, de ziua lui, ziarul se împodobise cu toate laudele posibile în această lume la adresa lui, iar numele sărbătoritului, cel mai cel dintre cei mai cei, fusese scris, în acea pagină elogioasă de format tabloid, de 26 de ori. În cele două pagini de mijloc, unde eu scrisesem un reportaj de la o aplicație din poligonul Cincu cu două divizii, nu a apărut niciodată. Șefii ziarului erau cam îngrijorați, nu sesizaseră asta atunci când dăduseră „Bun de cules” – recunosc, nici eu, care am scris cu atenție reportajul, nu m-am gândit la asta –, dar faptul era deja consumat. Se aștepta o reacție de la CPS. Nici de acolo n-a venit vreuna. Trecuserăm deci cu bine hopul. Totuși, după vreo două săptămâni, unul dintre cârcotașii ultra-loialști unor principii revoluate, de pe la CPS, unde erau, totuși, niște creiere – nu știu cum o fi ajuns el între ele –, a sesizat că, în pagina omagială, numele tovarășului a apărut de 26 de ori, iar în paginile de la mijloc, paginile-miez ale ziarului, nu a fost scris nici măcar odată.

M-a întrebat dacă am vreo explicație. Nu trebuia să-i dau lui nici o explicație, pentru că nu avea vreun drept de control asupra ziarului. I-am spus, totuși, că am. Chiar mai multe. I-am zis, în termeni destul de politicoși, că nu era necesar ca numele șefului statului să apară într-un reportaj aproape tehnic despre o aplicație de rutină din cel mai mare poligon al țării. Pentru că președintele României n-a fost prezent la această aplicație, n-a transmis un mesaj, n-a trimis nici vreo echipă care să monitorizeze sau să evalueze această aplicație și, probabil, nici nu știa de ea. A fost o aplicație de rutină, prevăzută în planurile cu principalele activități ale comandamentului Armatei res-

pective și ale ministerului. I-am explicat că numele președintelui țării este foarte important și nu trebuie scris de câte ori ne vine sau nu ne vine nouă în condei, în orice reportaj și în orice text și pe toate gardurile. Asta ar însemna banalizare. Nu există identitate între banalizare și popularizare, iar omagierea excesivă, ca și popularizarea fără măsură, poate să aducă deservicii omului nr. 1 în stat.

Apoi, înțelegând că mocofanul nu pricepe, am citat-o pe o teoreticiană de la Moscova, cândva, înainte de 1964, feblețea lui, care spunea, despre numele lui papa Lenin, cam același lucru. Individul a înțeles ce o fi înțeles el, s-a liniștit și, vrând-nevrând, a închis subiectul. Mi-a spus că a înțeles despre ce-i vorba, că sunt cam subtil, dar că, în fine, am dreptate. Iar eu nu l-am contrazis, n-am mai lungit vorba, ci doar m-am bucurat că n-am mai dat de o dandana...

Tocmai excesul laudelor – cam toate fără măsură și, unele dintre ele, de-a dreptul grobiene – au scăzut popularitatea acestui om care, orice s-ar spune, era un bun român. Oricum, după 1964, conducerea de la București nu mai răspundea prompt la ordinul Moscovei, pentru că trecuseră mulți ani de la război și România își achitase toate datoriile ei de țară învinsă. Chiar dacă n-a fost țară învinsă, ci copărtașe în victorii și înfrângeri, de o parte și de alta, la tot războiul, de la primul glonț, până la ultimul. Desigur, nu pentru a câștiga ceva, ci doar pentru a supraviețui pe pământul strămoșilor.

Vara aceluia an, cred că era 1988 – anul aplicațiilor de evaluare a capacității de apărare a României –, a fost una foarte plină pentru mine. Ajungeam acasă, doar așa, din când în când, ca să nu uit unde trebuie să mă întorc. În rest, bătătoream drumurile dintre Cincu, Cernavodă, Cheile Râșnoavei, Dealul Sasului și Perșani.

La Dealul Sasului, se testau, într-o aplicație foarte complexă și foarte frumoasă, mașinile de luptă ale vânătorilor de munte, care erau un produs nou, românesc.

În Chei, se executau trageri cu armamentul din dotarea vânătorilor de munte, combinate cu acțiunea unui detașament de întoarcere care urma să escaladeze cheile. O baterie de tunuri samarizate, amplasată la marginea Poienii Secuilor, în liziera pădurii de conifere, efectua trageri din poziții acoperite în glacis-ul poligonului din Chei, concomitent cu focul executat de o subunitate de vânători de munte de pe talvegul văii.

Situația era destul de complexă, chiar interesantă, iar eu mă deplasam de colo-colo, ca un observator setos și neastâmpărat, pentru a culege cât mai multe date și fapte din zonă.

Într-o zi, l-am adus în zonă și pe fotoreporterul ziarului, legendarul nostru Fane Ionescu. Dincolo de faptul că era cel mai bun făcător de cafele din redacție și cel mai harnic aducător de ziare la prima oră a fiecărei dimineți, trecea drept cea mai bogată și mai diversificată enciclopedie ambulantă a bârfelor din toate epocile redacției, de prin armată și cam de peste tot. El știa tot ce mișcă sau nu la palatele națiunii socialiste, în biroul redactorului șef, la editură și aiurea și le povestea cu haz cui era dispus să-l asculte. Sau nu. Nu conta. El își făcea mereu numărul.

În una din numeroasele zile pregătitoare ale lanțului de aplicații, l-am luat cu mine în Chei. Să facă fotografiile de care vrea el. Să aibă un portofoliu care să-i ajungă până la pensie. Colonelul Stana, secretarul de redacție, colonelul Mișu Apostol, nobilul, elegantul și boierul generos și, mai ales marele Will să aibă de unde alege. Nu era chiar teribilă ideea mea, pentru că, ăstora, dacă le pui în față o mie de poze, o aleg neapărat pe a o mie una. Dar, oricum, dacă nu există a o mie una, se întorc la cele o mie și, până la urmă, o aleg, să zicem, pe cea cu numărul 856 și nu-l mai bodogănesc de rău pe bietul nea Fane. Oricum, nici el nu se sinchisea prea mult de discursurile lor relativ hazoase, cam cum erau toate prin redacție.

În ziua aceea, am coborât amândoi din tren, eu înainte și el după mine, să-l asigur la aterizare, în gară la Predeal, și am luat-o, per pedes apostolorum, spre Poiana Secuilor.

După ce am trecut de Hotelul Alpin și am început deplasarea în pas montan, spre Cabana Trei Brazi, nea Fane s-a oprit și m-a întrebat cam cu un sfert de gură:

- Nea Gică, nu ne așteaptă, dom'e, și pe noi o mașină?!
- Nu, nea Fane, am uitat să le dau telefon...

N-am uitat, bineînțeles, dar eu n-am acest obicei. Iar el știa foarte bine asta.

- Ai uitat, pe naiba...

Am ajuns cum am ajuns la cabana Trei Brazi, ne-am oprit acolo vreo jumătate de oră, am luat o gustărică, am băut câte o cafea, am ajuns apoi în zona tunurilor de munte, nea Fane a făcut câte poze a vrut el. Cu tunurile cu caii, cu tot ce se mai găsea el pe acolo. Mie

îmi venea să râd, pentru că el nu făcea fotografii instantanee, ci fotografii regizate. O dată, la Cincu, l-am întrebat de ce nu face poze instantanee, ci totdeauna le regizează.

- Ce, vrei să mi le dea nen-tu Apostol înapoi, să strâmbe din nas că ăla ține pușca în mâna stângă, că ăla are ochii închiși, că ăla scoate nasul din turelă, sunt mâncat de asta, nu mai risc...

- Bine, nea Fane, dacă spui mata...

Aveam și eu aparatul meu, un Zenit excelent, cumpărat cu vreo două mii de lei, bani grei pe vremea aceea, de care nu mă despărțeam niciodată. Dar eu făceam poze de care vream, mai exact, de care aveam eu trebuință în reportajul respectiv. Secretariatul nu mi le respingea, ci doar o selecta pe aia care credea el că e mai bună. Chiar dacă nu era.

Din zona artileriștilor, am coborât în Chei, unde se desfășurau antrenamente în poligonul de alpinism.

O subunitate de vânători de munte și una de gărzi patriotice de munte escaladau abruptul pentru a ajunge pe muchia Cheii și a acționa pentru întoarcerea dispozitivului inamic. Aia de gărzi patriotice avea, în componență, alpiniștii de la Steaua care se zbenguiau pe acele trasee de gradul șase. Aici trebuia să fie spectacol nu cățărare ca la Stânca Prostului, mă rog, a Inocentului.

M-am cățărat rapid la Țâncul de piatră și l-am invitat și pe nea Fane să mă urmeze. Imediat mi-am dat însă seama că am făcut o mare greșală. Bietul om, care era cu vreo zece ani mai în vârstă ca mine și nu avea nicio treabă cu alpinismul, s-a cățărat totuși până acolo. Desigur, eu l-am dirijat tot timpul, dar riscul era, totuși foarte mare. Numai el știe prin ce spaime a trecut. A făcut poze de acolo, de sus, tremurându-i genunchii, dinții și nădragii, s-a văicărit, s-a entuziasmat a spus că neam de neamul lui n-a făcut așa ceva. La coborâre, l-am asigurat cu o buclă și o frânghie, iar el s-a dovedit, și de data asta, destul de îndemânat și de curajos pentru un om în vârstă, care nu s-a cățărat niciodată. N-am mai îndrăznit însă să-l urc și la Țâncul ierbat, aflat tot acolo, dar ceva mai sus. I-ar fi trebuit cam vreo două vieți pentru a povesti redacției și tuturor iubitorilor de bârfe redacționale cam ce a pățit el acolo, sus, în lumea caprelor negre, din cauza mea. Oricum, le-a povestit tuturor ce a pățit, amuzându-se mai mult el decât cei care-l ascultau. Important este că a făcut multe poze – unele, așa cum a vrut el, ca să nu i le dea înapoi ăia de la secretariat,

altele cum i-am sugerat eu – creându-și front de lucru pe termen destul de lung în laboratorul foto.

Pentru Secția Pregătire de Luptă și Învățământ Militar a ziarului, aceste aplicații erau mană cerească. Aveam tot timpul tolba plină. Nu era prea ușor. Greii secției plecaseră, dar noi, ceilalți, preluaserăm ștafeta și eram deja angajați în cursă, cu toți caii putere de care eram capabili. Eu, cel puțin, mă simțeam sută la sută în largul meu. Stăpâneam domeniul, scrisesem o mulțime de cărți pe teme ale pregătirii de luptă, procedeele tactice etc. și aveam o mulțime de cunoștințe apropiate în toată armata. În primul rând, foștii mei colegi din Academie. Drăgoi plecase undeva, într-o altă structură, pe o funcție mai mare, iar eu fusesem numit șeful secției. Eram, bineînțeles, în apele mele, iar toți cei din secție se simțeau, ca și până atunci, în largul lor. Mihai se ocupa de învățământ, pentru că și Ghiorma plecase – ieșise la pensie, forțat de niște împrejurări nedemne pentru acele vremuri – Ciuperceanu și Clenciu, ieșiseră și ei la pensie, Popică trecuse la biroul Presă, iar secția se echipase cu încă un puseu tinerețe: Mihai, Grig și Benc.

Momentul apărării podului de la Cernavodă și a centralei nucleare, cel al forțării Dunării pe transportoare și pe pod de pontoane, vreo zece kilometri mai la Nord de Fetești, ca și cel al desantării parașutiștilor la Vlădeni, la intrarea în pasul Perșani, au fost nu doar spectaculoase, ci și concludente în ceea ce privește verificarea performanțelor armamentului și tehnicii de luptă fabricate în țară și acțiunea, la nivel tactic, în situații destul de complexe. Chiar dacă un transportor, în timpul antrenamentelor, s-a cam scufundat vreo 90 de metri cât era adâncimea apei în acel loc. Vestele de salvare au salvat echipajul, scafandrii au scos, cu mijloacele din dotarea unității, monstrul metalic de peste zece tone la suprafață, iar mecanicii l-au repus rapid în drepturi.

La Vlădeni, din câte parașutări au fost efectuate la antrenamente, nu s-a înregistrat, din câte știu eu, niciun incident, iar BG-urile (numele parașutelor românești existente la acea dată în dotare, după numele celui care era, în vremea aceea, comandantul legendar al parașutiștilor: Baștan Grigore), au arătat cât de sigure pot fi în cazul unor lansări în zone muntoase. Oricum, ei, parașutiștii, au fost tot timpul la... înălțime.

Acele aplicații au consolidat sentimentul de siguranță și de încredere în tancul românesc, în transportor, în stația de radiolocație de nivel tactic, C-900 parcă se numea, în avioanele românești IAR-93 și IAR-99, în elicopterele românești IAR-316 și în IAR-330, în mașina de luptă pe șenile a vânătorilor de munte, în tunul de 100 mm și în cel de 152 mm fabricate la Reșița, în armamentul de infanterie, în noul camion, în aparatura de cercetare, în stațiile de aprovizionare cu apă, în mijloacele genistice, în cele de protecție NBC, iar logistica s-a dovedit capabilă să asigure, pe teritoriul național, tot ce e necesar în caz de război etc.

România ieșea astfel în văzul lumii cam cu ce avea ea mai bun la acea dată în domeniul industriei de apărare și conceptelor strategice și operaționale, al logisticii și pregătirii teritoriului pentru apărare, chiar dacă secretomania de tip sovietic încă mai trona nu doar asupra mentalităților celor mai în vârstă, ci și asupra realităților de zi cu zi.

Toată vara anului 1988 a fost ocupată cu o mulțime de exerciții și aplicații pregătite și desfășurate în toate poligoanele și în toate zonele de operații de pe teritoriul național. Cei mai mulți dintre noi, majoritatea, dintre noi ne cunoșteam atât puterile, cât și limitele. Dar, dincolo de aceste limite, destul de discutabile, exista bucuria de a avea ceva al tău, de a nu depinde sută la sută de alții. Ceea ce, pe vremea aceea, era enorm. Știam că nu ne putem baza doar pe alții sau pe ce o da Domnul.

Cam tot pe atunci, am dat o fuguță până în Apuseni, la Câmpeni, să scriu, pe lângă un reportaj din instrucția vânătorilor de munte din zonă, adică din batalionul dislocat la Câmpeni, și un documentar de la exploatarea cuprifera de la Roșia Montană, unde, pare-mi-se, lucra din plin și un detașament de militari.

De departe, muntele părea o piramidă uriașă, în trepte. Seara și în zori, masivul devenea roșiatic – de unde, probabil, și denumirea de Roșia Montană – și parcă toată zona se îmbrăca în culoarea extrem de transparentă, aproape volatilă, a acestui metal atât de prețios.

Pe măsură ce te apropiai de locul exploatării, te întâmpina zgometul infernal al valțurilor care sfărâmau piatra dură cu firicele roșiatice, decupată din munte, dar și pe cea extrasă din exploatarea subterană. Pentru că, la Roșia Montană, cuprul se exploata atât la suprafață, din muntele decopertat, cât și minier, din adâncul pietrei

muntelui. Conținutul în cupru al sterilului era cam de 2-3 la sută, din câte-mi aduc aminte, dar, fiind vorba de un material strategic, statul român își permitea să subvenționeze asta, sau, în orice caz, considera că o astfel de cheltuială este importantă pentru economia românească. Nisipul cuprifer rezultat în urma concasării era trecut prin niște jgheaburi uriașe pentru decantare. Cam cum făceau aurarii din Apuseni pe vremuri, dar cu mijloacele de azi. Apa încărcată cu reziduurile decantării era deversată într-o incintă uriașă, care polua zdravăn zona. Un alt preț care trebuia plătit pentru exploatarea acestui material atât de prețios.

Tot cam pe atunci, s-a desfășurat și aplicația cu trageri de luptă de la Grohotiș. Practic, era o tragere, în munte, cu toate categoriile de armament, inclusiv cu o grupare de artilerie formată din două diviziioane – unul de obuziere de 122 mm, celălalt de obuziere de 152 mm, de fabricație românească. Gruparea efectua trageri din poziții acoperite, peste o subunitate de vânători de munte care ataca frontal, în cooperare cu un detașament de întoarcere care acționa de-a lungul crestei. Era o experiență interesantă, cumva chiar o premieră, pentru că, în vremea aceea, deși să bătea toaca pe realismul instrucției, în poligon se luau măsuri drastice ca nu cumva să se întâmple ceva, eliminându-se, practic, teme foarte importante, cum ar fi tragerile prin intervale, trageri de artilerie, din poziții acoperite, peste trupele proprii etc.

La acele exerciții, s-a demonstrat că, dacă oamenii sunt bine instruiți, iar armamentul și tehnica sunt bine reglate și mânuite așa cum trebuie, nu se întâmplă nimic. La zecile de repetiții care s-au făcut la Grohotiș, nu s-a produs niciun incident. E drept, cam la 50 de metri, în fața companiei de vânători de munte care ataca protejată și sprijinită de focul artileriei executat din poziții acoperite, mai ajungeau din când în când și câteva schije.

Concomitent cu focul concentrat executat de gruparea de artilerie, au executat foc, prin ochire directă și tancurile de pe limita dinaintea bazei de plecare la ofensivă, și rachetele antitanc dirijate de pe autoturisme și rachetele antitanc portative, de tip Fagot existente la acea dată în dotare, și autotunurile, și aruncătoarele, și aruncătoarele de grenade antitanc din dotarea armatei și din dotarea subunității de gărzi patriotice participantă la aplicație și tot ce se mai găsea prin tolbele și dispozitivele participanților etc.

Această aplicație cu trageri de luptă era una de tip demonstrativ. Pe Tratat. De aceea, s-au făcut foarte multe repetiții și foarte multe antrenamente, astfel încât totul să iasă perfect. Fiind de domeniul meu, am fost prezent la toate aceste repetiții, am scris mult despre ele. De regulă, luam un tren până la Brașov și, de acolo, din gara Brașov, o porneam pe jos, în pas forțat, spre Săcele și, de la Săcele, tot așa, în pas forțat, ajungeam, în vreo două-trei ore, la Babarunca, apoi, pe un drumeag de munte, în zona grupării de artilerie. Și, de aici, treceam prin toate punctele, până sus, pe creasta opusă vârfului Grohotiș, unde se afla limita dinainte a bazei de plecare la ofensivă, punctul de observare al artileriei și cel al conducerii aplicației.

În dimineața aceea, cam la un kilometru de ieșirea din Săcele, am ajuns din urmă un om care se chinuia cu doi căluți de munte cam neascultători. Unul, cel pe care-l călărea, făcea ce-l obliga să facă zăbala. Celălalt, nu. M-a rugat să mă ocup eu de el. L-am luat de căpăstru, i-am dat o bomboană, l-am încălecat – desigur, pe deșelate, adică fără șa – mi-am amintit de orele de cavalerie făcute în școala militară cu locotenentul Cristian Țopescu și, așa, pas cu pas, am ajuns la Babarunca. Eu am luat-o, pe drumeagul deja cunoscut, spre inima muntelui, el a intrat triumfal în localitate. Căluțul mi-a lăsat însă, în pantalonul meu de camgarn, nou-nouț, parfumul lui de cal care, probabil, n-a văzut niciodată o țesală adevărată și cu atât mai puțin, o perie potrivită.

De la Grohotiș a urmat Cincu. Trageri cu tunurile de 100 mm și cu tunurile de pe tanc, atac la sol cu avioanele IAR 93, cu elicopterele și cu celelalte mijloace, apoi aplicații cu trageri de luptă la Mălina și la Cincu, la Cârțișoara, la Capul Midia și prin mai toate poli-goanele regimentelor, brigăzilor și diviziilor etc.

Aceste exerciții și aplicații, desfășurate cu o mare intensitate, deși resursele erau tot mai puține, păreau a fi în conflict cu situația reală a țării, care se confrunta cu lipsa produselor alimentare de pe piață, deși România era una dintre țările cu un foarte mare potențial agricol. Mai mult, nu exista suficientă motorină pentru tancuri, suficient kerosen pentru avioane, suficient material pentru parașutele de frânare, deși noi aveam una dintre cele mai performante industrii textile din Europa, nu se găsea pe piață suficientă carne pentru populație, deși noi aveam unele dintre cele mai performante industrii alimentare din Europa și un export pe măsură etc. etc.

Aceste întrebări ne frământau pe toți, dar cei care îndrăzneau să le comenteze riscau să-și piardă slujba, să fie mutați la dracu-n praznic sau..., și mai rău, să fie considerați anti-regim, ceea ce era un fel de crimă cu premeditare. Căutam explicații, dar nu le prea găseam. În general, problemele care țineau de pregătirea de luptă le discutam, în mod inteligent și realist cam cu toți cei responsabili, de la nivelul ministerului și al Marelui Stat Major, la cel al diviziilor, brigăzilor și regimentelor, unde aveam foarte multe cunoștințe, dar mai toate discuțiile rămăneau în coadă de pește. Știam și nu știam de ce... Informațiile pe care le aveam conduceau cam la aceleași concluzii, dar nimeni nu îndrăznea să le spună cu voce tare, întrucât se considera că, după o jumătate de veac de socialism, este cel puțin inutil, dacă nu chiar periculos, să discuți despre un război tăcut și făcut, atât exogen, cât și endogen de distrugere a acestui tip de societate.

Eu știam aproape precis că foarte puțini oameni se gândesc la viabilitatea proprietății colective, la dezindividualizarea ființei umane în numele interesului general, al proprietății comune, în condițiile în care nu mulțimea stăpânește lumea, ci, tot ca mai înainte, ca întotdeauna, marii bogați, marile puteri și chiar marea ocultă au calitatea de stăpâni ai lumii. La un moment dat, acest lucru era atât de evident, încât nimeni nu se mai îndoia că lumea este și va fi întotdeauna stăpânită, condusă și folosită de cei care dețin dintotdeauna și pentru totdeauna puterea. Puterea, în orice tip de societate, este și va fi, în veacul veacurilor, discreționară. Nimeni, niciodată, nu va da socoteală în fața nimănui. Dar lucrurile acestea erau luate ca un fel de fapt împlinit, pe care trebuie să-l accepți, fără comentarii, deși știi că nu este de bun augur.

Într-o jumătate de secol de socialism, niciunul dintre statele care făceau parte din această orânduire nu ajunsese la vreo performanță notabilă.

Performanțele economice, științifice, sociale etc. erau tot în lumea capitalistă. Chiar și cei mai înfocați propagandiști spuneau, uneori, sub formă de glumă, de înțelepciune sau de tâlc cu înțeles adânc, hotărât de un fel de Dumnezeu abstract, că asta-i adevărul în care trăim, că, din păcate, experimentul egalizării sau măcar al echitabilității a cam eșuat. Omul de pe Terra nu acceptă așa ceva. Se pare că el vrea să fie mereu în război cu alt om.

Desigur, nu era treaba armatei să discute asemenea probleme, dar, în vremea aceea, în armată se discutau și problemele politice, nu liber, așa cum se spunea, ci potrivit unor tipare specifice orânduirii. Cam aceleași probleme se discutau și dincolo de zid, dar într-o viziune total opusă.

Încă din copilărie, aveam senzația că trăiesc într-un spațiu incert, nesigur și duplicitar. Oamenii din sat, îndeosebi cei vârstnici, vorbeau, din ce în ce mai mult, în dodii. E drept, ei vorbeau în dodii mai tot timpul, dar noile dodii la care mă refer eu aveau un alt iz, alt conținut și o cu totul altă semantică. Erau dodii de mascare sau de resemnare. Așa cum își mascau îngrijorările, când erau obligați să facă asta, așa cum se resemnau în fața ploii torențiale, care le distrugea recolta, a iernii geroase, a verii secetoase, a sortii, se resemnau și în fața noii orânduirii, pe care o percepeau ca pe un cataclism, sau ca pe o încercare la care te expune și te supune Domnul. Sau celălalt, Diavolul.

Și eu, ca jurnalist, de multe ori, chiar de foarte multe ori, poate mereu, mă concentram să descopăr mai degrabă ce nu spun cuvintele, ce se află dincolo de ele sau în adâncul lor. Nu prea-mi venea să-mi cred interlocutorii pe cuvânt, deși pe undeva chiar îi credeam, ci mă străduiam să descopăr sensul ascuns al spuselor lor. Uneori, și ei do-reau asta, încifrând dinadins vorbele, ca să mă pună la încercare, pentru ca, într-un fel, numai cei inițiați să le înțeleagă sensul, semnificația, mesajul. Totuși, în dodii vorbeau, în general, oamenii de pe la sate. De regulă, cei vârstnici și, dintre aceștia, cei înțelepți. Orășenii și, mai ales, orășenii cu studii înalte și abilități intelectuale de clasă, aveau și ei savantlăcurile lor, încifrările lor și măștile lor. Dar subtilitățile lor nu erau neapărat de semantică. Mai toți fiind și membrii de partid (altfel nu erau promovați în funcții de conducere) – profesori, ingineri, cercetători, artiști etc. –, se cam fereau să angajeze discuții de acest gen. Nici ei cu ei, nici ei cu alții. Și nici alții cu ei. Probabil că procentajul celor care credeau cu adevărat în limpezimea și nemaipomenitismul societății socialiste multilateral dezvoltate și, mai ales, în veleitățile viitoarei societății comuniste – de la fiecare după posibilități, fiecăruia după necesități – era foarte mic. De intelectualitate – și categoria asta era destul de numeroasă în România – nu se lipeau mai deloc sloganurile societății perfecte, ale egalității și echității socialiste etc. etc., pentru că așa ceva n-a existat niciodată și nu va exis-

ta, probabil, niciodată în lumea oamenilor. Atât în lumea intelectualității, cea care pune la îndoială totul, cât și în lumea masei muncitorilor, țăranilor și oamenilor de rând, mai ales că, pe vremea aceea, toată lumea era școlită, foarte puțini credeau în minuni. Sau în povești de adormit copiii... Pentru că oamenii, oricât ar fi ei de democrați, de capitaliști, de socialiști, de anarhiști, de pozitiviști, de negativiști, de credincioși sau de neduși la biserică, nu sunt dispuși să creadă și să accepte că este posibil așa ceva.

Tătuții, luați cândva după modelul sovietic, nu făceau casă bună nici cu ciocoi revopsiți în roșu din România, nici cu ăia care deportaseră bogătașii în Bărăgan, tot după modelul sovietic, crezând că Bărăganul este Siberia, nici cu ăia care crezuseră că, „la canal la Poarta Albă, devlaimo, unde mănânci pâine neagră, și-aoleo”, se face reeducarea prin muncă silnică a boierimii, sau exterminarea clasei exploatare, nici cu nimeni. Românii erau doar ca ei, iar analfabeții politrucii înțelegeau doar ce li se spunea să înțeleagă, într-o limbă atât de nelalocul ei, încât n-o înțelegeau nici cei care o vorbeau... Aveau nevoie de traduceri complicate.

Aveam impresia că milioanele de oameni din România care lucrau în schimburi, se îngămădeau, ca oile căpate, unii peste alții, în mijloacele de transport în comun, mergeau la cinematograful, la teatru, citeau romane (se citea într-o veselie în acele vremuri, se făceau cozi la librării, când apărea vreun roman), trăiau două realități paralele, incompatibile între ele, una de carapace și alta de intimitate, una la vedere și alta strict personalizată, intimă, clandestină și, într-un fel, conspirativă.

După ce-l citisem pe Heidegger, înțelegeam ființarea ca pe o clandestinitate a spiritului, dar și ca pe o interioritate a unui absurd nelinear și, ca atare, foarte greu de identificat, de văzut, de analizat, de cunoscut, de înțeles, de acceptat și de personalizat.

La urma urmei, cam așa era în toată lumea – pentru că așa e omul făcut –, dar eu nu mă mulțumeam cu această concluzie. O consideram un fel de generalizare pripită. Ezitarismul meu, rezultat din îndoială, se cam terminase. Rămăsese îndoiala pură, revolta arhivată și speranța că, în cele din urmă, România va găsi drumul critic sau, măcar, o cale de mijloc, de fapt cam același lucru. România este, azi, ca și ieri, o identitate condusă de cei din interior pe principiile și co-

menzile fixate de cei din exterior, după opiniile și interesele lor. Ale lor, nu ale noastre.

Ajunsesem în așa hal, încât îl suspectam aproape pe fiecare om de purtarea unei măști incolore și nedetectabile, înapoia căreia era aproape imposibil să descoperi ce se află. Nu era, bineînțeles necesar să faci asta, la urma urmei, fiecare om este unic și irepetabil pe planeta Pământ și în Univers. Și nici n-o făceam cu vreun scop anume. Doar sesizam un duplicitarism endogen, de fire, adică din sânge, prin care puteai să înțelegi aproape orice. Iar asta îmi crea o stare de neliniște, pentru că el, acest duplicitarism endogen, exista și în rândul militarilor. Era, mai degrabă, o chestiune de mizerie umană, existentă, aproape la fel, și în bordeie, și în palate. Asta însemna că statul nu este ceea ce spune sau se spune că este. Este doar o trăsură de lux sau de mizerie, în care vizitiul are hățurile și biciul, iar calul doar hamul și zăbala.

Luna octombrie, la munte, este un fel de primăvară a culorilor mature, trecute prin cuptoarele verii. Aici, întâlnești toate culorile și nuanțele posibile, de la verdele totdeauna crud al brazilor, la frunzele maronii ale stejarilor, care încep să-și ia zborul. Ramurile foioaselor se descotorosesc de frunze, pentru că vine iarna și trebuie să se îmbrace în costum de mascare. Nu se știe dacă albul regenerează sau distruge. Oricum, asta nu prea contează. Oamenii văd, cum vor ei, tot ceea ce văd și chiar ce-ar trebui să vadă. Mie tocmai îmi trecuse prin cap, după o vară atât de fierbinte, în care mi-am făcut veacul mai mult pe la Cincu decât prin București, că ar fi bine să scriu un reportaj din timpul unei ascensiuni pe Pietrosul. Un reportaj kaki, scris cu penița unui tactician, în formatul unui alpinist. Nu să văd cum se vede Pietrosul prin ochii Secției Operații, ci cum văd eu că văd ei, cei de acolo, muntele toamnei, în planurile și viziunile lor tactice și strategice. Glumesc, desigur, nu făceam eu atâta ocol și o întrerupere de 24 de ore, doar pentru a sonda opinia unor operatori de la armată cu privire la rolul Pietrosului în planificarea instrucției de iarnă. Intenționeam să aflu opiniile unor ofițeri din comandamentul performant al unei Armate în care eu aveam o mulțime de prieteni și de colegi din Academie și o încredere verificată în atâția și atâția ani și în atâtea alte locuri. Prin Europa, prin zona țărilor estice, prin media, dar și prin gura târgului, se conturau niște îngrijorări. Destul de mari.

Am ajuns la Cluj-Napoca în zorii zilei. Am făcut o întrerupere de 24 de ore, m-am dus la Căminul Militar, m-am înscris la masă, m-am cazat pentru o noapte, apoi m-am dus la comandamentul Armatei 4, care se afla la doi pași. Adică alături. L-am întâlnit pe cel denumit de mine materia cenușie a Secției Operații – un om minunat cu o inteligență sclipitoare – și am reluat discuția de unde rămăseserăm astă vară. În vară, îmi spusese că este foarte îngrijorat. Situația în zona noastră de interes strategic devenise, într-un fel, imprevizibilă, datorită unor noi incertitudini, la nivelul vecinilor și al jucătorilor din umbră. Jucătorii ăștia, deși se cam știu, nu prea sunt la vedere, iar efectele a ceea ce gândesc ei sau chiar pun la cale ceea ce gândesc ne pot surprinde. De pildă, la acel moment, majoritatea unităților militare din zonă se aflau la munci agricole, depozitele, în special cele de carburant erau aproape goale, iar în cazul unui atac din Vest, nu prea aveam cu ce acționa. Nu era de glumit cu așa ceva. Un atac din Vest, pe nepusă masă, era, desigur, o fantezie, ca să nu zic o imposibilitate. Dar asta în conceptul nostru de atunci, care nu-l depășea prea mult pe cel din cel de-al Doilea Război Mondial și nici pe cel materializat de intervenția Tratatului de la Varșovia, prin surprindere, în Cehoslovacia, ne făcea pe noi, românii din România, să suflăm chiar și în iaurt.

Am analizat atent toate datele și informațiile pe care le aveam și, în final, i-am făcut o scurtă vizită șefului Marelui Stat Major, cum se numea atunci Statul Major al Apărării, și, între altele, i-am spus și câte ceva din concluziile mele. Ne cunoșteam de multă vreme, eram chiar din aceeași promoție – el, tanchist, eu grănicer –, m-a ascultat cu atenție, desigur, știa și el acest lucru, dar discuția i-a prins bine. Și lui, dar, mai ales, mie, întrucât mi-a spus cam tot ce trebuia să știu în legătură cu acest subiect foarte important și, din păcate, foarte grav. Cred că și eu i-am adus ceva noutăți din sursele mele sau rezultate din analiză. Nu era vorba doar de gura târgului, sau de dat cu părerea. Erau semnale ale unor lucruri grave sau care puteau deveni foarte grave. La următoarea întâlnire, undeva pe tarlăua armatei, mi-a spus, într-o scurtă discuție, că au fost luate toate măsurile necesare.

De data aceasta, camaradul meu din Secția Operații a Armatei a 4-a mi-a spus că problemele din vară au fost rezolvate. Oricum, era foarte dificil, dacă nu chiar imposibil, să se întâmple, în acel an, 1989, ce s-a întâmplat cu Cehoslovacia în 1968. Mi-a spus că s-ar pu-

tea, și încă destul de repede, să se treacă de la cuvinte la fapte. Este posibil, a continuat interlocutorul meu, ca, în unele dintre marile orașe – Timișoara, Cluj, Târgu Mureș, București etc. – să fie provocate distrugerii, incendii, să fie provocată și atrasă sau incitată populația la revoltă... Evident, pentru destabilizarea țării și crearea unei situații foarte-foarte complexe... Și foarte grave. Probabil, pentru a determina conducerea să ceară ajutor din afară... Sau pentru a se justifica o intervenție din afară...

Bănuiam și eu câte ceva, în urma analizei unor date și informații care au ajuns până la mine, dar nu mă gândeam că se va merge chiar atât de departe. Comportamentul necuviincios și șablonard al conducerii țării față de populație, frica vecină cu spaima din ochii președintelui, vânătoarea de opozanți, de incomozi și de cârcotași erau și astea niște semne ale unui dezechilibru creat sau provocat, ca avanpost al viitoareii căderi. Nu știam atunci dacă ei, cei de sus, aveau date certe sau doar bănuieli. Ambiția de a achita, cu orice preț, datoria externă, fără să se ceară acordul și sprijinul populației în acest sens, a avut un efect devastator asupra oamenilor. Și, bineînțeles, asupra Occidentului, mai ales asupra sistemului bancar, cel care, se știe, nu putea accepta ca datornicii să-și achite datoria, ci doar să și-o plătească îndatorându-se din nou... Și tot așa...

Occidentul a folosit la maximum acest efect, din nefericire, nu pentru eliberarea României de comunism, ci pentru aducerea ei în rândurile sclavilor corporațiilor, marii finanțe și puterii absolute a noului imperiu nomad, pervers și rapace. Pe atunci nu știam că va fi așa, ci doar intuiam că asta se va întâmpla.

Am simțit, toată noaptea, un gust amar și un fel de dezamăgire adâncă, endemică. Știam că poporul român nu dă doi bani pe proprietatea comună. Într-o jumătate de secol, nu numai că nu învățase nimic din noua orânduire, cea socialistă, dar, inteligent fiind, găsise fel de fel de modalități de a atenua dependența de tot și de toți și de a ciuguli câte ceva din ce s-ar putea numi independență. Atât cât se putea. Generația tânără a fugit de la sate și s-a cuibărit prin tot felul de școli – care funcționau brici –, prin fabrici, pe șantiere și pe oriunde se putea câștiga un ban. Desigur, avantajele acestui tip de societate erau numeroase, iar oamenii le foloseau din plin, fără să renunțe însă la spiritul proprietății private, la acel individualism tenace și feroce, specific sedentarului. Eu am constatat, în toți acești ani de socialism,

că individualismul, egoismul și spiritul proprietății individuale nu numai că nu s-au diminuat, ci au crescut, la unii chiar exponențial.

În cele trei ieșiri ale mele, ca jurnalist militar, dincolo de hotare, în Bulgaria, Polonia și Rusia, discutasem, în diferite împrejurări și într-un mod adecvat și, bineînțeles, atent, cu jurnaliștii de acolo și cu alții, tema libertății și proprietății. Interesant este că, de îndată ce formulam prima propoziție pe acest subiect, interlocutorul ciulea urechile, se uita în toate părțile și se angaja imediat în discuție. Era o antamare teoretică, atentă și prudentă, dar foarte consistentă. Spre exemplu, polonezii ne-au spus că doar 15 la sută din agricultură este cooperativizată, iar întreprinderile mici, private, mai ales cele comerciale, sunt o prezență foarte consistentă. Știam și eu asta, dar, spusă de ei, avea parcă altă dimensiune și altă rezonanță.

Bulgarii erau preocupați de casele lor de vacanță, care reprezentau, atunci, expresia posesiunii, a proprietății private, a casei tale, iar rușii, foarte mândri că soarta lumii se hotăra, în vremea aceea, la Moscova și la Washington, mai precis, la Washington și la Moscova, cel puțin așa credeau ei, vorbeau de navigația submarinelor pe sub calota de gheață, de lipsa vodcii și de familiile internaționale mixte sau hibride... În contrast cu tradițiile mamei Rusia. Erau, desigur, tot iluzii. Bazate pe niște realități existente, dar trecătoare. Precum pacea între două războaie...

...Am anulat cazarea și, spre seară, m-am dus în gară să prind un tren spre destinația mea finală.

L-am prins, m-am cuibărit pe locul meu dintr-un compartiment de clasa I. Acesta – adică dreptul la călătoria cu clasa I – era un privilegiu de care mă bucuram din plin. Puteam să scriu, să citesc, să mă concentrez asupra gândului... Și, când îți duci viața mai mult pe tren decât între două trenuri, nu e puțin. Ba e chiar foarte mult, pentru că poți s-o iei și pe ea cu tine, măcar așa, câte puțin, în voia roților de tren, pe drumurile lungi. Toată noaptea m-am gândit la ce mi-a spus materia cenușie a Secției Operații a comandamentului Armatei a 4-a din Transilvania și la gândurile mele, intrate deja într-un adevărat vortex.

Nu mă simțeam însă neputincios, frustrat sau oripilat, ci, dimpotrivă, încercam să fiu profund și să încerc să prevăd ce s-ar putea întâmpla. Mă întrebam dacă treaba asta ar fi, sau nu, în interesul ruși-

lor, al unguirilor, al bulgarilor, ca în 1940, sau este vorba doar de o ambuscadă pe care capitalismul o întinde socialismului. Mie, sincer, ambele mi se păreau la fel de primejdioase pentru românul de rând și chiar pentru micul proprietar. Spre deosebire de teoreticienii, de propagandiștii noștri chiori și de cei care echipau posturile de radio din cealaltă tabără, ostile nouă, dar la fel de stupide și de aeriene ca și ale noastre, eu mergeam pe picioarele mele, aveam creierii mei, vagoanele mele de cărți citite și experiențele mele acumulate pe drumurile țării și prin locurile în care clocotea România, și nu gustam în niciun fel gogoșile lor.

Dar, de data aceasta, chiar eram îngrijorat. E drept, simțisem mereu războiul acesta ancestral, războiul acesta continuu dintre Est și Vest, mai exact, dintre Vest și Est, dar, cumva mă obișnuisem cu el. Mi se părea că face parte, de când există lumea, din modul ei de a exista și de a trăi, și, de aceea, nu-l mai luam în seamă în interioritatea lui, nu-l mai consideram al meu, sau și al meu, ci în exterioritatea lui, așa cum ieși cerul cu arșițele și furtunile sale. Ești tot timpul sub el, orice ai face, chiar dacă zbori în Cosmos, iar dacă vrei să n-o iei razna, trebuie să-l lași pe el acolo, cu norii și tunetele lui, cu soarele lui arzător sau protejat de nori, și tu să te gândești la ale tale, să trăiești adică, prioritar, în interioritatea eului tău, în interioritatea propriei tale vieți, sau doar în universul planetei Pământ.

Mi-am dat seama că gândul acesta al meu iar a luat-o pe miriște, dar noroc că am ajuns în mica gară de sub Pietrosul și, de aici, voi începe o nouă viață. Cel puțin, pentru azi. Cea din inima muntelui. Am simțit că nu numai eu, ci și muntele a înțeles asta, m-am bucurat și am resimțit iarăși acel fior din chemarea piscurilor. Pentru că domnul Meteo, de data aceasta, ținea cu mine. Nu sunt vorbe mari. Eu chiar simt asta.

Cățărarea mea pe Pietrosul nu era însă un simplu moft. Pentru mofturile mele, aveam timpul meu personal, chiar dacă habar n-am cam care ar putea fi acela, de vreme ce, dacă pleci de acasă mai mult de o jumătate de oră, trebuie să-i dai telefon ofițerului de serviciu pe unitate (redacție) și să-i spui unde te duci, cât timp stai acolo și cum poți fi contactat. Cățărarea mea pe Pietrosul avea ca scop, în afară de explorarea vârfului, să înțeleg mai bine de ce, la aplicația anterioară, comandantul batalionului nu s-a deplasat pe creasta Rodnei, ci pe sub Pietrosul. Pentru aceasta, trebuia să revăd neapărat locul în care

creasta dă nas în nas cu pasul, dincolo de acest pisc în care cineva, cândva, a dus și a pus acest pietroi pietros.

Am revăzut pe hartă cum stă chestiunea, dar cea mai bună hartă rămâne, totuși, terenul.

Nu i-am spus asta căpitanului Simionescu, cel care urma să mă însoțească pe acest traseu și care m-a și însoțit, dar el, ofițer isteț, crescut la sânul muntelui, și-a dat seama că eu am și alte gânduri în afara aceluia de a cânta cucurigu de la stația meteo automată de acolo, de sus. Nu mi-a zis nimic și nici eu nu i-am zis că înțeleg de ce nu mi-a zis.

Am luat-o ușor, muntenește, pe cărarea dintre tarlalele de pe pulpana muntelui și, în scurt timp, am ajuns în căldare. Era octombrie. Un octombrie curat, senin, cu luminile de toamnă și cu toate țiglele pe casă. Zăpada își trimisese detașamentele ei înaintate doar pe pisc, atât cât să-i pună o cușmă albă peste chelia sa alpină. Gol alpin i se zice. Ne-am oprit undeva, într-un loc mai ferit, înainte de a începe cățărarea propriu-zisă. Am scos conservele de fasole cu carne și pesmeții, dar, din păcate, am uitat jos, la depozit, cuțitele. Nu prea aveam cu ce le desfacem, așa că am apelat fiecare la pioletul lui. Nu se potriveau. Cum să deschizi o cutie de conserve cu un piolet?! Era ca și cum ai folosi un topor pentru a tăia un pai, dar ne-am descurcat. La micul nostru dejun, au asistat și vreo zece capre negre, zece sau mai multe, nu mai țin minte, care s-au aliniat, ca niște repere, sus de tot, în zona stâncoasă, aproape de creastă, cu coarnele lor profilate pe cer și cu urechile în vânt, contrastând armonios cu albul imaculat al zăpezii care înnobila piscul.

Cățărarea n-a fost prea dificilă. N-am folosit nici corzile, nici carabinierile. Ne-am cățărat liber, natural, folosind picioarele ca bază și, evident, brațele ca sprijin complementar. În acest anotimp, chiar dacă pe creste a căzut zăpada, bocancii de vânător de munte n-au încă nevoie de colțari.

Creasta Pietrosului este... pietroasă și zdrențuită. În câteva locuri, sunt confecționate și fixate scări de lemn, parapete și balustrade metalice de siguranță. Vântul de creastă este continuu, rece și destul de puternic, dar nu se poate pune cu noi. Nici n-ar avea de ce. Nu-l ofensăm. Este la el acasă. La înălțime. Înaintăm atenți, ca pe un bulevard dotat cu săritori. Nu ne oprim în dreptul stației meteorologice – o pălărie metalică de mamut –, dar o atingem cu umărul, să noteze că

am trecut și noi pe acolo. Nu-i prea pasă ei de noi, dar nici noi nu ne batem capul cu ea. Bine că există și foarte bine că-și face treaba. Deși este metalică până în măduva oaselor, nu are nicio pată de rugină. Și, se pare, nici o inimă de piatră...

...Vârful Pietrosul. 2303 metri. Cel mai înalt din Munții Rodnei și din Carpații Orientali. Nu este piscul Everest și nici ucigașul K2, dar, în lumea lui de aici, de unde se pune harta României în cui, este cel mai cel. Este unic, este diferit. Și majestuos. Uneori, întunecat, alteori, plin de lumină. Iarna, mai tot timpul, dar mai ales spre primăvară, jos în vale, la Borșa, se aude, ca un bubuit de tun îndepărtat, mugetul avalanșelor. L-am auzit și eu de câteva ori. Și nu l-am uitat. De aceea, am ținut să revin aici, la vremea noilor zăpezii. Nu numai pentru zăpezi, dar și pentru zăpezi. Sunt mai la nord decât cele din București. Și, oricum, mai limpezi. Și, în albul lor, să încerc să-mi liniștesc, să-mi dezinfectez și să-mi adun gândurile și reflecțiile mele despre ce se întâmplă azi prin mocirla țării și a lumii...

După ce trecem de pisc, peisajul se schimbă. Undeva, în dreapta noastră, se profilează, maiestuos, ceva mai jos ca noi, ca un prag de piatră, Creasta Rodnei. Dincolo de pisc, spre nord, cele două creste – a Rodnei și a Pietrosului – se întâlnesc. Și o iau, agale, spre pas. Spre Pasul Prislop. Dincolo de ele, într-o ceață lăptoasă, se disting, lucind discret, în avangarda iernii, două lacuri. Probabil, lacurile lui Buteanu...

Coborâm vijelios spre Borșa. Aș vrea să prind trenul de seară. Oricum, la coborâre, mie îmi place să alerg, să sar din piatră în piatră, să solicit la maxim genunchii, să-mi simt coapsele încordate, să controlez total efortul, ca pe un zbor, să stăpânesc coborârea. Nu pot evita însă folosirea mâinii stângi, ca punct de sprijin în prelungirea unei sărituri. Săritura reușește, eu continui slalomul pe pietre și printre pietre, dar un deget a fost totuși atins de un colț de piatră. Pun rapid un pansament acolo. Gata, s-a rezolvat. Continuăm. În câteva minute ajungem la prima cabană. Aproape de poalele muntelui. Gazda îmi pune un pansament discret, bem în fuga iepurelui un ceai de rododendron și ne vedem de drum. A mai rămas o oră până la plecarea trenului. Ajungem la timp. Îmi iau la revedere de la Simionescu. Sunt încă sub efectul unor imagini pe care va trebui să le analizez, să le trec prin fel de fel de filtre ale gândului și să decantez din ele esențialul...

Cele câteva vagoane de clasa a doua și unul de clasa întâi, unde mă recuibăresc și eu, care vor fi atașate, în gara Vișeu, la accelera-tul (sau rapidul) care vine de la Sighet, mai poposesc câteva minute în cocheta gară de la poalele Pietrosului, apoi se pun în mișcare. Sus, pe munte e iarnă. Jos, la poalele lui, este o înserare de toamnă fru-moasă și prelungă, precum țipuiturile fetelor cu fuste rotate de pe dealurile domoale ale Maramureșului.

Stiloul meu chinezesc cu peniță de aur, cumpărat de la librăria „Mihail Eminescu” din zona Universității din București, și adusă de mine (penița), cu o lamă și un arcer extrem de fin, moștenit de la tata, la fnp (forma normală perfectă), desenează, albastru intens, cu linii subțiri, pe câteva A4 transformate de mine, prin îndoire, în de două ori câteva A5, gândul meu remanent despre ascensiunea pe Pietrosul. Nu uit nici un detaliu, nici un moment important, nicio reflecție des-pre tot: cățărare, săritori, valoare tactică, operațională, strategică și sentimentală a vizibilului și invizibilului, zăpadă, piatră, căldura cu care muntele primește detașamentele de întoarcere ale ierni... Dar, mai ales, sufletul pietrei, care a pătruns în fiecare celulă a sufletului meu, încă de atunci, de la prima mea cățărare de la stânca „Noroc bun”...

Era ultima mea ieșire din anul 1989 tocmai în acest pisc pietri-ficat de Nu știu de cine și de ce, dar gândurile și simțirile mele se aflau, atunci, sub presiune maximă. Ca un vulcan gata să erupă.

Epoca treselor reîncarnate

Dincolo de ceea ce se vede este, poate, doar partea invizibilă a infinitului. Adică necunoscutul și umbrele pe care le apasă acesta asupra puținelor lumini care mai există cu adevărat în viața oamenilor. Desigur, oamenii lumii trăiesc în lumină, mai exact, datorită luminii, dar de aici nu rezultă că, în viața lor, nu există întuneric. În afară de faptul că, deseori, prea multă lumină orbește, această condiție esențială a vieții umane poate fi – și chiar este – periculoasă și înșelătoare. Entuziasmul răsăritului de soare, după o noapte furtunoasă, pălește în fața caniculei din miezul zilei și dispare complet în urma furtunii de la chindie. Atunci, la începuturi, când scoarța Pământului abia se forma o fi fost, probabil, și mai rău. Nu știm dacă, pe atunci, existau oceane. Dacă nu existau oceane, nu exista nici apă, iar fără apă nu există viață și, fără viață, nu există oameni...

Înainte de a găsi răspunsurile găsite poate de alții, cu mult înaintea căutării mele, la aceste întrebări care, din câte știu, sau nu știu, nu mai sunt deloc sau aproape deloc interesante – și cu atât mai puțin prioritare – pentru pizmașul de rând, ros de alte gânduri și împovărat de alte virtuți, găsesc, într-o pagină de ziar câteva file din jurnalul meu de atunci, din decembrie 1989. Le recitesc în cheia de acum. Nu sunt despre soarele arzător, ci despre un timp care, cu prețul unei libertăți care nu există nicăieri, ne-a aruncat, nici cu entuziasm, nici cu regret, ci doar așa, ca și cum, adică extrem de simplu, dintr-un lac cu apă cât de cât așezată, chiar lăncedă, într-un puț cu leșie. Am mai fost cândva pe aici, prin această lume orgolioasă și îmbătrânită, dar nu ca lorzi, ci ca ține cal, dar memoria pizmașului din noi e scurtă și deja semnificativ drogată.

17 decembrie

Sunt acasă. În familie. Discut cu cuscrul despre copiii noștri. Când ai copii, chiar dacă aceștia sunt căsătoriți, ai și multe bucurii, dar și destule necazuri. Le luăm la rând, pe toate. Nu știu de ce, mă depășește chestiunea asta, dar nici n-o pot evita. Sună telefonul. Răspund. La celălalt capăt al firului este ofițerul de serviciu: „Poftiți la

unitate, echipat!” Mă echipiez într-un minut. Și, în cea mai mare grabă, poftesc. Până în apropiere, mă duce cuscrul, cu mașina. Redactorul-șef se află deja aici. Alarmă de luptă! Mă cutremur! Alarmă de luptă?! De ce? Sunt șeful Secției pregătire de luptă și învățământ militar. Îmi revine, deci, sarcina să organizez apărarea redacției. Evident, ca obiectiv militar. Nu prea am cu ce. Pistoalele și munițiile ne-au fost luate și duse la un depozit de garnizoană. Cu câteva zile înaintea Congresului al XIV-lea. Apoi, Congresul m-a ținut în redacție, în frig, două săptămâni! Habar n-am de ce. Dar, în subsidiar, am, totuși, un răspuns. Îmi îndeplinesc, însă, misiunea. Organizez patrularea, observarea și... apărarea. Împotriva cui? Nu e prea clar. Atenția îmi este îndreptată, dintr-odată, spre Timișoara. Asta-i cauza. Am acolo, la divizii, la brigăzi, la regimente, mulți prieteni. Încerc să iau legătura cu ei. Imposibil! Propun să formăm o echipă și să mergem acolo. Suntem ziaristi! Trebuie să știm! Tăcere. Ascultăm, cu ușile închise, Europa Liberă. Se transmit cifre îngrozitoare... Morți și răniți...

18, 19, 20 decembrie

Nimic deosebit. In afara știrilor radio prinse pe alte posturi. Lucrăm pentru numărul următor. Dar cu gândul la Timișoara.

21 decembrie

...Mitingul din Piața Palatului, petarda, întreruperea emisiunii. Soțul uneia dintre dactilografele noastre vine la intrarea în redacție. Stau de vorbă cu el. Este speriat. Nu, nu speriat, ci îngrozit. Ce s-a întâmplat? Nu e în stare să spună decât că a fost acolo, în Piață... Îl podidesc lacrimile. Își caută soția. Îl liniștesc. Îi spun că soția lui este acasă. Azi, n-a venit la serviciu. Personalul civil n-a fost chemat.

Dăm o fugă până la C.C.A. Lume multă. De la C.C.A., până la Piața Rosetti, de la magazinul „Cocor”, la Sala Dalles. Simt inima bătându-mi tare. Tot românul își dă seama că a sosit momentul... Care moment?! Plutesc și eu între entuziasm și îndoială. Între ce suntem acum și ce suntem cu adevărat.

Forțele de ordine, plus armata, sunt scoase în stradă. Unele se află în fața C.C.-ului. Altele blochează mulțimea adunată în Piața

Universității. Pe Bulevardul Magheru, în dreptul Sălii Dalles, pe străzile adiacente, s-a realizat un dispozitiv masiv. În față, în contact cu mulțimea, sunt două rânduri de scutieri. Nu i-am mai văzut niciodată așa pe cei de la trupele de securitate. Înapoia lor, la 15-20 m, se află o companie de militari. Înapoia acesteia, alte companii. În coloană. Au fost aduse, aici, în dispozitiv, și patru transportoare blindate. Între dispozitivul scutierilor de la M.I. și cel al militarilor, precum și pe trotuare, mișună milițieni în uniformă și securiști în civil. Mulțimea strigă „Vrem pâine!”, „Vrem căldură!”, „Jos tiranul!”.

Curaj și speranță. Dar și o cumplită îndoială... Cum ne-a apucat așa, dintr-odată?! Prea mult și prea mult timp a durat și a durut austeritatea asta. Care n-a fost în niciun fel justificată public. Nimeni n-a spus nimănui de ce. Poate că prostimea, în masă și atât de bine școlită în socialism, ar fi înțeles și chiar ar fi aplaudat ambâțul conducătorului suprem de a achita, cu orice preț, datoria externă. Așa, pentru a da încă o lovitură capitalismului hrăpăreț. Hrăpăreț, desigur, că așa-i e firea, dar totdeauna pe cai mari.

Se finaliza ceea ce, de fapt, cam știam. Mă temeam însă că tot ceea ce se întâmplă e doar aparent în favoarea noastră. Nu eram însă sigur dacă treaba asta murdară au făcut-o rușii, Occidentul sau toți, împreună, într-o cârdășie ca între hiene și coioți. Simțeam însă în stradă, un fel de eliberare. Și un fel de speranță nedefinită încă, fără un conținut anume, dar și așa, reală și, mai ales, necesară. Dar și frică cuibărită în oase. Care refuză să dispară. Spectacolul este îngrozitor. Cei de la Miliție și de la Securitate prind câte un civil, îl lovesc, îl târăsc pe jos, prin cioburi, îl aruncă în vreo dubă sau îl duc la „Colțul Groazei”. Sosesec, unul după altul, venind dinspre C.C.A. și luând-o spre bulevard, trei camioane cu militari. Mulțimea aruncă în ei cu pietre, cu cărămizi, cu ce se nimerește. Primele două camioane, la mare distanță unul de altul, trec. Cel de-al treilea se împotmolește. Întrucât o cărămidă îl lovește pe șofer în cap, acesta își pierde cunoștința, apasă în neștire pe accelerație și strivește sub pneuri câteva trupuri de civili și de militari cu scuturi, de la M.I. Se oprește la o jumătate de metru de un transportor blindat. (Peste câteva zile aveam să stau de vorbă cu el, cu acest șofer. Mi s-a părut un om cumpătat, atent și, mai ales, curajos.). Cordonul scutierilor este rupt. Mulțimea năvălește asupra camionului. Sunt 24 de militari. Sus, în caroserie. Trebuiau să ajungă în Piața Romană. Sunt speriați. Stau înghesuți în camion, cu

pistoalele-mitralieră lipite de corp. Încărcate și asigurate. Fiecare ostaș are asupra lui o unitate de foc. Ca în război. Sub furia protestanților, militarii armează. Un caporal țipă însă la ei: „Nu trageți!”. Și nu trag. Între timp, spărtura în dispozitivul forțelor de ordine se lărgeste și mulțimea năvălește spre rândurile celor 400 de militari din coloana care se întinde până în apropiere de Piața Romană. Ce se va întâmpla, este lesne de înțeles. În această îngheșuală cruntă, cei 400 de militari, dintre care doar o treime se află în primele rânduri, pot fi ușor dezarmați. Apoi, mulțimea ar năvăli cu armele asupra C.C.-ului și, în aceste condiții, ar fi, efectiv, primită cu foc. Dacă paza Palatului ar respecta întocmai consemnul.

Nimeni nu se gândește, însă, la asta. Militarilor le este, pur și simplu, frică. Nu s-au întâlnit niciodată cu așa ceva. Nu sunt pregătiți pentru așa ceva. Ca la o comandă, ei, cei din coloană, îndreaptă pistoalele în sus. Spre cer. Apasă pe trăgaci. Este ora 18.00. Momentul devine înspăimântător. Mulțimea se retrage, îngrozită. Unii se împiedică și cad. Gloanțele ricoșează de pe frontispiciile clădirilor înalte. Sunt gloanțe de război, trase din arme de război. Salvă de descurajare. Oamenii se privesc îngroziți. Vor să știe dacă mai sunt în viață.

Dispozitivul scutierilor și cel al elementelor de la contact este refăcut. Dintr-o clădire, din colț, se aruncă lacrimogene. Sunt clipe de spaimă. De spaimă și de încrâncenare. Dar, deocamdată, nu cade nimeni ucis. Peste acest infern, triumfă totuși speranța. Curajul. Încrederea. Mulțimea strigă, răcnește: „Luptăm, murim, liberi vrem să fim!”. Nu știu cum de le mai arde de versificare, de rime. Înseamnă că, printre ei, sunt unii care știu foarte exact ce vor. Și, dacă strigă așa, se pare că n-o fac din disperare, ci cu un scop foarte precis. Revoluționarii ridică, în grabă, o baricadă. Îi dau foc. Ia foc și un transportor. Generalul Milea este prezent la fața locului. Muniția din transportor răpăie. Militarii de pe el se salvează cum pot. Au sosit și cei de la Academia Militară. Ce tâmpenie! De ce i-or fi împins și pe ei aici? Ca să rămână toată viața cu această imagine?

Către miezul nopții, sunt aduse tancurile. Unul trece peste baricadă. Se înclină într-o parte. Apoi, altul. Mulțimea se risipește. În acest moment, civili înarmați trag în plin. În ascuns. Se folosesc de învâlmășeală. Au arme sub pardesiuri. Cad primele victime ucise de glonț. La gura metroului, în fața Institutului de Arhitectură, în fața Universității. Este deja trecut de miezul nopții...

...Câțiva securiști ne opresc. Ne verifică actele, ne întreabă ce căutăm pe străzi. Suntem în civil. Trei ofițeri. Un colonel, eu, un locotenent-colonel și un maior. Nu îi impresionează. Ne împing undeva pe strada din fața Miliției Capitalei, ne separă, ne țin sub amenințarea unui pistol-mitralieră. Protestăm. Cum își permit?! Ei își permit însă orice. În cele din urmă, probabil după ce raportează șefilor lor, ne dau drumul. Abia ajungem la redacție, că se și primește un telefon de la șeful C.I. Întreabă de subsemnatul. Unde sunt și dacă nu cumva mi-am pierdut actele. Redactorul-șef îi răspunde prompt și dur: „Este aici, lângă mine, și nu și-a pierdut nici un act!”. Apoi îi închide brusc telefonul.

22 decembrie

...Se apropie zorii. În Piața Universității, a curs sânge. Sânge tânăr, românesc. Se spală și se mătură. Cu mașinile salubrității. Morții au fost ridicați. Maiorul Tudorel Petrescu, unul din colegii mei, este afectat până la lacrimi. Ieșim împreună pe stradă. În civil. Așteptăm. Știm că, în zori, de pe platformele industriale vor veni mii de oameni. Îi așteptăm. De ei depinde totul. Timpul se scurge greu. Prea greu. Dar vuietul se simte. Pulsează în noi, ca un fel de ecou cu efect invers. Dinspre Drumul Taberei, dinspre Calea Moșilor, dinspre Titan... Mulțimile vin! În sfârșit, vin! În coloane cât bulevardele! Cu tricolor românesc. Fără stemă. Nu prea înțelegem de ce fără stemă, dar asta-i altă problemă. Îi însoțim până în Piața Palatului, apoi ne întoarcem.

Mulțimea scandează „**Armata e cu noi!**”. Trăim o eliberare. O bucurie. Ne întoarcem la redacție. Din difuzorul unui aparat de radio auzim că generalul Milea s-a sinucis. Crainicul spune „trădătorul Milea”. Apoi, se citește un decret... Se interzice... „Tâmpitul ăsta de Ceaușescu nu înțelege nici acum!” spune cineva. Poate eu, poate altul. Altcineva răspunde, contrariat și nemulțumit: „Atenție, băieții cu ochi albaștri!...”. Și, revoltat, părăsește locul. Iată că nici ai noștri nu înțeleg pe deplin. Ce să-i faci! Țsta-i omul! Sau poate că înțeleg foarte bine. Mult mai bine decât restul lumii. Nu în sensul nostalgic, ci în cel realist. În cel care a reacționat, până la un punct, și Armata Română. Punctul acela se cheamă fapt împlinit. Adică momentul în care soldații și toți cei care-i comandau au înțeles că, în fața lor nu se mai

află grupuri de diversioniști sau elemente ale unor forțe speciale, ci chiar populația României. Agitată sau nu, împinsă sau nu, influențată sau nu, manipulată sau nu. Dar populația României. Mă rog, o parte din ea. Care vorbea exact pe limba ei, potrivit pășului ei. Iar populația României nu este și nu poate fi inamicul României si, deci, nici al Armatei Române.

Putea fi însă folosită, cu destulă ușurință, ca scut sau cal troian, de cei care, ulterior, cum se va vedea, vor declanșa acțiunea de distrugere sau acaparare completă a sistemului financiar al țării, a economiei, a sistemului educațional, a culturii ancestrale, a resurselor pe care le mai are și de terminare a românescului din România. Cine ar avea un astfel de interes?! Desigur, nu prietenii României, dacă, pe undeva, cumva, mai exista vreunul...

...Elicoptere, fluturași aruncați de la bordul lor, fel de fel de strigăte, huiduielii, entuziasm amestecat cu of-uri în rărunchi și expirații eliberatoare... Apoi, elicopterul care-l duce pe Ceaușescu. Și pe consoarta lui. Mulțimea – pe tancuri. Flori. Îmbrățișări. În balconul C.C., se aprinde o lumânare.

Noi venim la redacție, urmărim apelul absurd făcut de generalul Militaru către comandanții celor patru armate să oprească măcelul (Care măcel?!), ne indignăm, apoi ne ducem la Televiziune.

Trupele au primit ordin să intre în dispozitiv. De ce?! Este deja întuneric. Stăm de vorbă cu un comandant de batalion. În fața clădirii televiziunii, s-a adunat foarte multă lume.

Militarii realizează cu repeziciune un dispozitiv de apărare. Contra cui? Dar, chiar în clipa când ieșim din zonă, auzim primul „plici”. Un foc de armă sec, ca al unui pistol sau ca al unei puști de tir...

Revenim în centrul orașului. În Piața Palatului este plin război. Contra cui? Se zvonește că sunt, peste tot, trupele de elită ale lui Ceaușescu, blindate scoase din subteran și elicoptere care zboară fără zgomot, luptători înfricoșători crescuți precum amazoanele de odinioară. Bineînțeles, nu pot să cred așa ceva. Unde, mama dracului, au fost luptătorii ăștia până acum?! Eu, care am fost în fiecare unitate, la fiecare aplicație, în fiecare locșor unde au existat militari, inclusiv tabere de instrucție, în unități de învățământ, în mine, pe șantiere ale economiei naționale, în creierii munților, de ce n-am văzut și n-am aflat nimic?! Bazaconii!

Toată noaptea, colind străzile. Număr focurile răzlețe. Sunt câteva zeci. Sau câteva sute. Un fel de provocare. O simt. În jurul Studioului Radiodifuziunii, dar mai ales în jurul clădirilor de reședință ale Ministerului Apărării Naționale.

O noapte cumplită. Nu mă pot ascunde. Nici nu mă ascund. Aș fi luat drept terorist. N-am armă. Am doar un stilou și un carnet. Și experiența mea de o viață. Prin poligoane, pe la aplicații, pe toate terenurile de instrucție. Deosebesc clar focul pistolului-mitralieră de cel al mitralierelor și al altor arme. Disting vreo cinci categorii. Două dintre ele nu sunt ale noastre. Dar celelalte ale cui sunt?! Cine sunt ăștia care execută, primitiv, improvizat sau, poate, profesionist, acest foc de provocare?! Și, mai ales, de ce?! Pentru mine este destul de clar că focul acesta căruia ei îi spun „de provocare” nu este chiar așa, întâmplător, dar nici foarte bine organizat. Mă gândesc că, dacă, în acest război împotriva noastră – pentru că este clar că ăsta este un război neclasic, hibrid, diversionist, provocator sau cum vrem să-i spunem – ar fi implicate forțele speciale ale Rusiei, ale americanilor, ale britanicilor, ale francezilor, dar și ale vecinilor noștri care, de când există ei, nu ne-au avut la suflet și nici n-o să ne aibă vreodată, pentru că gena noastră este sedentară, iar a lor de venire sau descălecăre, acțiunile se desfășurau altfel. Oricum, nimeni nu avea interesul să atace România, de teamă că România ar fi ripostat, iar efectele luptelor ar fi fost un dezastru pentru toată lumea. Nu România, ca atare, deranja Puterea Absolută, ci încăpățănarea ei de a fi suverană și independentă, de a nu se împrumuta, de a nu ceda resursele, de a nu accepta pe teritoriul ei corporații, de a fi, astfel, un exemplu rău pentru alte țări cu resurse de prin Africa, de prin Orientul Mijlociu etc. Bătălia asta pentru putere, influență, piețe și, mai ales, resurse, nu va înceta niciodată, atâta vreme cât lumea este așa cum este, așa cum a fost, de fapt, mereu. Cel puțin, în epocile cât de cât cunoscute.

Și, totuși, nu putem spune că am fost chiar atât de mult băgați în seamă, încât străinătatea să-și trimită o parte din eșaloanele ei de forțe speciale împotriva noastră. Or fi fost și de-astea – sigur, au fost, că, fără ele, nu se poate –, dar nu chiar la nivelul capacității lor maxime, operaționale sau cel puțin remarcabile. Au fost, probabil, de-alea care agită, provoacă și incită. Oricum, gradul de incitare, într-o viziune să-i zicem clasică, este invers proporțional cu cel al culturii incitațiilor în domeniu. Or, populația României, deși bine școlită, des-

tul de inteligentă și destul de cârcotașă, ca întotdeauna, era tot așa de habarnistă, cum a fost mereu, în domeniul conceptelor, politicilor și strategiile celor care conduc lumea și, în mare parte, ca și Stalin, Roosevelt și Churchill la Malta, hotărâsc, cum vor ei – ei și numai ei, nu și restul lumii –, cam ce, cu ce, când, unde și cum... Sforile s-au tras acolo, la masa incoloră a făcătorilor de vremuri și vremuri. Așa cum s-a văzut, cât s-a văzut, și cu revoluțiile din 1989-1990.

Probabil că, în acele condiții, la noi, s-a activat, sau, mă rog, a fost activată și rezistența. Iar ăștia din rezistență, de care nu știa nimeni dintre cei pe care-i știu eu că ar fi trebuit să știe, nu cred că aveau la îndemână cine știe ce mijloace și cine știe ce instruire. Altfel n-ar fi strigat ca disperării, în fața clădirii Ministerului Apărării Naționale, apărât de forțe din două divizii: „O să muriți!”. Pentru asta, ar fi trebuit să atace această clădire cu cel puțin trei divizii, dacă e să ținem seama de legea raportului de forțe... Provocatorii n-au avut probabil misiunea să atace, ei nu fac niciodată asta, ci doar să provoace...

23 decembrie

La prima oră, suntem la Televiziune. Eu și căpitanul-locomotiv Vasile Iordache. „Lupta” e în toi. Duel de foc. Dintr-un transportor, militarii trag într-o vilă. Prima, pe dreapta, spre Piața Dorobanți. Apoi, transportorul pleacă. Vreo doi civili, probabil de la G.P., deschid focul asupra vilei. Mulțimea pătrunde în interior. Cei care se aflau acolo scot, pe o fereastră de la ultimul etaj, fereastra dinspre Televiziune, un cearceaf alb. Mii și mii de oameni asistă. Duelul de foc se desfășoară pe deasupra capetelor lor. Sunt scoși de acolo vreo doi brunetei și duși undeva, prin mulțime, dincolo de mulțime i de văzul lumii. Unde?! Nimeni nu știe. O fi fost și ăsta vreun scenariu...

Salvările transportă răniți. Mulți răniți. Fir-ar să fie! Ceea ce se întâmplă aici nu-i film de război! Ne întoarcem, într-un târziu, la redacție. Și aici, de jur împrejur, foc. Se trage de undeva de pe acoperișuri. Caut locurile. Nu le găsesc. Un subofițer de la unitatea de vizavi a ieșit în stradă cu pistolul-mitralieră. Trage într-acolo. Înapoia lui, un taxi, care duce pâine și lapte celor de la Radiodifuziune, se oprește. Unul dintre cei doi din mașină este rănit în piept. Șoferul îl trage lângă zid. Rămâne o baltă de sânge pe caldarâm. Este, apoi, lovit și

șoferul. Privesc scena de la balconul redacției. Nu pot să-mi dau seama de unde se trage. Cu toată experiența mea de aproape trei decenii de instrucție! Nu-mi vine să cred!...

Aflăm că, la Craiova, au fost doborâte... 17 elicoptere! Apărarea antiaeriană trebuie să fie îngrozită! Cineva îmi spune că se așteaptă o divizie aeropurtată de la vecini. Altcineva mai are tăria să glumească: „Ptiu, drace, și eu am uitat limba rusă!”.

Iarăși cutreier străzile. Nu prea am timp să urmăresc discursurile de la televizor. Mă impresionează, totuși, cei care vin din țară. Ca să spună, la televizor, ce e acolo, în satul lor. Nu mă impresionează deloc, ba chiar mă revoltă prezența unui căpitan cu ochelari. A fost și ieri acolo. Țsta n-o face parte din Armata Română? N-o avea și el o misiune de îndeplinit în apărarea acestei Revoluții? Apărarea Revoluției?! Împotriva cui?! Creierii sunt fierbinți, nimeni nu mai gândește liber, deși toată lumea strigă Libertate!, ci sub presiunea evenimentelor, a verbelor și a etichetelor de tot felul. Deși eu însumi sunt bucuros că dictatura a căzut, am senzația unei artificialități, unei orori, unei nebulii, unei contrafaceri, unei cacialmale, unui eveniment foarte grav, unei erori imense, unui război pierdut...

24 decembrie

Străzi ca la război. Declarația sforăitoare a unui locotenent-major, făcută, în fața clădirii C.C., unor redactori de la televiziunea poloneză. Ce înseamnă să n-ai simțul măsurii! Pătrund la nivelurile unu și doi, sub Palat. În adăpostul regelui, în formă de semisferă, la nivelul doi, sunt două gloanțe deasupra ușilor. Și sânge. Atât. Tuburi de cartuș pe ici, pe colo. S-a tras. În cine? De cine?

Mă duc la Otopeni. Câteva transportoare lovite. Oameni încordați. Supraîncordați. Aeroportul este, mai exact, pare a fi atacat zi și noapte. Pe esplanadă au fost lupte. Mi se spune că au fost nimicite două subunități de teroriști. Subunități?! De unde și până unde?! Revin la redacție. Orașul este parcă asediat. Deși nu-i lipsește optimismul.

Seara, stau de vorbă cu câțiva tanchiști, în fața clădirii ministerului. Ne surprind focurile trase de pe blocurile alăturate. Tanchiștii intră în tancuri și eu îmi văd de drum. Mă întorc, adică, la redacție. Câteva sute de metri le parcurg sub gloanțe. N-am cum să mă feresc

de ele. Noroc că se feresc ele de mine. Când trec prin dreptul Regimentului de Gardă, o santinelă mă somează să grăbesc pasul și să scot mâna din buzunar. Mă supun. Cu santinela nu-i de glumit. Desigur, ceea ce face militarul din post este nu numai exces de zel, ci și prostie. Dar grădina Domnului e mare, iar situația din capitala României pare a fi una decupată din niște filme prost făcute și foarte prost regizate.

Îmi vine greu să cred că realitatea este chiar realitate, că frumoașa și liniștită capitală se află în plin război. Un război pe care eu nu l-am învățat la Academie, pe care nu l-am exersat la aplicații, despre care, totuși știu câte ceva, dar nu atât cât ar trebui. Oricum, îmi dau seama că, oricât de mare ar fi speranța celor care cred în minuni, o astfel de minune nu se va întâmpla. Sau, oricum, ea nu va fi în favoarea României, ci împotriva ei. Strada este pustie. Canonada din fața clădirilor Ministerului Apărării Naționale a rămas, deja, în urmă. Dar s-a înțețit.

La colț, lângă stația de metrou „Universității”, se află două tancuri rămase în pană. Cobor. Un țișănuș zâmbitor, din cordon, îmi cere actele. I le arăt. Este mândru. Cine mai este ca el! Dar asta nu-i nici el un semn bun. Poporul era pe baricade, poporul era în stradă, poporul făcuse revoluție. Adevărul nu este atât de simplu. Probabil că n-a fost niciodată prea simplu. Mișcările astea nu sunt aplicații sau exerciții demonstrative, care să meargă șnur și să impresioneze asistența. Sunt treburile încurcate, îmbârligate, iar adevărul adevărat e foarte departe, îți trebuie ani sau zeci de ani ca să afli, desigur, parțial ce a fost și de ce a fost așa și nu altfel...

25 decembrie

Mă „strecor”, printre gloanțe, până la sediul Ministerul Apărării Naționale. Intenționez să aflu, de la „Operații”, care este situația în țară. Cei de la U.S.L.A. sunt tot acolo. Cadavre risipite printre A.B.I.-urile distruse. Lumea le scupă și le lovește cu piciorul. Întreb, în interior, de ce nu le-au luat de acolo. Nu știe nimeni de ce. Nici de la „Operații” nu obțin mare lucru. Unul din cei care lucrează aici, cu care colaborasem cândva în condiții foarte bune, un om inteligent și stilat, pe care îl consideram chiar prieten, nu mă mai cunoaște. Mă întreabă cine sunt și ce caut aici. Iar un altul – șef de direcție – îmi

spune să mă ocup de cei 18 militari otrăviți la gura metroului! Zvonistica, mai exact, diversiunea a ajuns și aici. De fapt, aici trebuia să ajungă. Cobor în stradă. Stau de vorbă cu un tanchist. „Toată noaptea – îmi spune –, a strigat unul dintre cei răniți, din ABI-uri, să-l ajutăm, că e de-al nostru...”. „Și de ce nu l-ați ajutat?” Tanchistul tace. Are lacrimi în ochi. Nu putea – și nici n-avea voie, în timpul canonadei – să iasă din tanc... Mai mult, tancul îl apăra și pe el de gloanțe...

Un om aduce o ladă cu mere. Frumoase. Galbene. Vrea să le dea militarilor. „Nu!” îl oprește cineva. „De ce?” întreabă omul. „Sunt otrăvite!”. „Cum să fie otrăvite? E ziua de Crăciun! Doamne ferește! Sunt din grădina mea!” Și mușcă cu sete dintr-un măr. Mușcă și eu din altul. Mai avem putere să râdem.

Câteva transportoare ies din curtea ministerului. Se duc la Boteni. Apoi, la Târgoviște. Știm de ce. Este completul de judecată. Nu jubilez. Mi se pare a fi o măsură pripită și lipsită de logică. Omul acesta – primul președinte ales al României – ar trebui să aibă, totuși, dreptul la un proces echitabil. Acuzațiile care i se aduc în spațiul public sunt mincinoase și de-a dreptul stupide. Nu există în realitate.

Câteva femei aduc, cu coșul, mâncare soldaților. Este ziua de Crăciun. Orașul o trăiește. Peste moarte. N-a venit încă timpul să-și plângă morții. Le aprinde doar lumânări. Îi va plânge mai târziu. Este imposibil ca, în țara aceasta, aici și acum, să existe 60.000 de morți și eu, ca jurnalist la ziarul central al armatei, implicat în tot ce face armata, care știe, practic, toate secretele armatei, toate piscurile și toate coclaurile ei, toate gloriile dar și toate mizeriile ei, să nu fi aflat asta... Sau măcar s-o fi bănuit...

Simt un gol în stomac și mi se face, dintr-odată, rușine. O imensă rușine. Acest sentiment nu mă va mai părăsi niciodată... Va rămâne mereu impregnat acolo unde gândul ar trebui să facă totdeauna casă bună cu văzul și cu auzul, ca o imensă greață. Și rușine. O mare rușine.

Dincolo de entuziasmul unei schimbări – pe care eu nici nu-l percep ca entuziasm, nici nu-l încurajez ca ideal – simt apăsările din mine. De aici, de la ziar, adevărurile se văd mult mai obiectiv decât din perspectiva celor care, probabil, fără să-și dea seama, pun botul. Eu nu fac asta. Pe mine nu mă pot păcăli atât de ușor evenimentele. Pentru mine este foarte clar. Prin această revoluție – că revoluție a

fost și încă mai este, potrivit definiției pe care o cunosc eu –, România nu a fost eliberată, ci din nou subjugată...

În anii care au urmat, ca urmare a puternicei impresii pe care mi-a lăsat-o prima salvă de descurajare sau poate, de disperare și de frică, trasă din sute de pistoale-mitralieră, am schițat o însemnare, despre acele evenimente, intitulată simplu: „Focuri de arme”. Erau focuri de arme trase în inima Bucureștilor, la kilometrul zero. O reproduc aici, întrucât mi se pare a fi concludentă pentru îngrijorările mele de atunci și de azi:

FOCURI DE ARME LA KILOMETRUL ZERO...

Un pocnet mă trezește din meditație. Este trecut de miezul nopții, iar în decembrie, Sfântul Petre sau Sfântul Ilie – nu știu foarte precis care dintre ei – nu merge cu carul pe drumurile cu gropi ale cerului, ci cu sania. Pocnetul pare a fi foc de armă. E bine că, în liniștea unei ierni fără zăpadă și fără orizonturi, se mai aude câte un foc de armă. Sau doar un pocnet care-i seamănă. Fără aceste focuri de arme, lumea, probabil, ar muri de plictiseală sau doar de moarte bună... Ceea ce, într-o lume contorsionată, este și mai rău...

Nu știu dacă e bine ce e bine sau dacă totul rămâne doar un amestec din care nu înțeleg nici măcar amestecul... Adică nimic. Pe măsură ce anii trec, îmi dau seama de tembelismul endogen al acestor lumi despre care Creangă scria, într-un caiet de la „Convorbiri literare”, „Zi-i lume și te mântue” și căreia Blaga îi asocia o corolă de minuni. O fi și mântuitoare și cu o corolă de minuni care țin mai mult de trei zile, precum și de taine care mai de care mai tănuite, dar, pentru mine, pare mai degrabă o tragedie lingușitoare și perversă sau un spectacol cameleonice agresiv și de foarte proastă calitate.

Mă conving încă odată și încă odată că lumea nu este cum îmi spun unii că este, ci așa cum o văd, o simt și o trăiesc eu... Adică o problemă continuă, cu valuri absurde și fără soluții durabile. În care eu n-am aproape nici un rost. Mare pagubă! vor spune mulți, foarte mulți din toți ceilalți. Cine sunt eu să judec lumea și să-mi dau cu părerea despre o astfel de imensitate?! Nimeni! Și, la urma urmei, ce rost pot să am eu în acest haos fără limite?! Nu că așa sună bine, pentru că mi-ar sta bine să-mi spun așa, sau pentru că aș fi mai inte-

resant dacă pozez în nimeni – vai, câtă modestie! –, ci pentru că nu pot urca zidul care mă desparte de meandrele ei, așa cum pe eroul romanului „Le solitaire” al lui Eugen Ionesco îl despărțea, desigur, tot un zid, de ce se afla dincolo de el, de acest zid, iar dincolo de el era doar o lumină... Și, ca atare, nimic din ceea ce gândesc eu nu poate fi luat ca valoare absolută nici pentru alții și cu atât mai puțin pentru mine... Pentru că eu știu cel mai bine ce sunt sau ce nu sunt. După trei sferturi de veac de viață în deșertul acesta de lume, îmi dau seama că fiecare dintre cele trei epoci din viața mea și a țării din care fac parte – capitalismul presocialist, socialismul inter-capitalist sau intra-capitalist, cum vrem să-i spunem, totuna, și capitalismul post-socialist – sunt atât de acre și atât de îndepărtate de mine, deși trăiesc în miezul lor, încât îmi vine greu să înțeleg cum de le-am suportat atât amar de timp... Sau cum de m-au suportat ele pe mine...

...Acum, în acest moment al lui 21 decembrie 2015, când scriu aceste rânduri, se împlinesc douăzeci și șase de ani de când am auzit, am văzut și am simțit focuri de arme de război în București... La kilometrul zero.

Focuri de arme de război în București?! În plină pace?! În cea mai lungă pace care a existat vreodată pe continentul european?!

...Și acum se cutremură carnea pe mine. Nu pentru că mi-ar fi sau mi-ar fi fost frică de ele. Nici vorbă de așa ceva. Sunt obișnuit cu focurile de armă, cum sunt obișnuit cu toaca de la biserița de lângă mine, din cartierul în care locuiesc, știu focurile de armă după cum sună, de parcă ar fi niște note ieșite din clapele unui pian al războiului (acela-i de AKM, 7,62, acela-i de TT, acela-i de Carpați jigărit, e doar un plici, acela-i de AZ, BZ, acela-i de SGM, acela-i de tun de 100, acela-i de APR...), iar muzica lor m-a însoțit nu numai patru decenii, cât am fost militar, ci și după aceea, adică 18 ani cât au trecut de la pensionarea mea, de la a treia cizmă, cu mulțumirile de rigoare pentru răbdare și contribuție la..., bla, bla. Mă va însoți, cred, și dincolo, când va veni vremea... Și acum, în acest moment, le aud ca pe niște tunete în creier, ca pe niște ecouri reverberante care-mi produc frig și mă privesc de sus, disprețuitor și rece. Sau, și mai rău, îngăduitor. Au făcut și fac parte din ceea ce am fost și sunt eu. Desigur, nu am înțeles aceste focuri de armă ca pe un spectacol, ci ca pe o melodie violentă, ascuțită și aspră a morții și a distrugerii, ca pe un vulcan în erupție continuă undeva pe un deșert din inima

mea... Era ca și cum cineva ar fi transformat sunetele înalte de pian în cuțite care-mi sfâșiau cuvintele, gândurile, percepțiile, viața. Și tot cam așa este și acum... Nu poți simți altfel focurile de armă. Aceasta este menirea lor: să omoare, să distrugă, să îngrozească...

Din cei patruzeci de ani fizici și psihici trăiți de mine în armată, zece au fost la șaiba plutonului. Ca dascăl al soldaților și gradaților. Aici au învățat ei, cu ajutorul meu, să tragă cu pușca, cu AG-ul, cu mitraliera, cu tunul, cu tancul, cu toate armele posibile, dar și cu secunde, minute, ore, zile, săptămâni, luni și ani prețioși din viața lor... A lor și a mea. Pentru că așa au cerut vremurile... Și așa vor cere mereu, de vreme ce lumea n-are de gând și nici timp să se potolească. Iar când se va potoli, probabil că va trece și ea, ca și noi, clipele ei, dincolo, în nemărginire... Iar eu i-am învățat, timp de zece ani, cum să facă asta. Și i-am învățat și după aceea, dar la o scară mult mai mare. La una operațională și chiar strategică. Undeva, foarte, foarte sus, aproape de piscul piscurilor... Pentru că eu însumi am trecut printr-un lanț de școli înalte și de trepte înalte și de furci la fel de înalte sau chiar și mai înalte, din care m-am ales cu învățătura superioară a războiului... Eu, care n-am omorât o muscă în viața mea, am ajuns să fiu capabil să mânuiesc diviziile și armatele pe panoplia zeului Marte... Deocamdată pe hărți, prin cărți și, într-un fel, prin poligoanele greu de identificat și de cunoscut ale războiului războaielor lumii, de la cel fizic, așa cum este Babilonul zeului Marte din Siria de azi, la cel cognitiv, cel mai al dracului dintre toate... Dar acest război cognitiv nu se vede, nu se simte, nu se aude, ci doar se intuiește, nu de toată lumea, desigur, ci doar de cei condamnați să înțeleagă ce se află dincolo de zid...

...În seara următoare, când, practic, unitățile se retrăseseră în cazărmi, m-am pomenit dintr-odată cu un foc de arme automate care venea dinspre zona Ministerului Apărării Naționale. Se trăgea în sus. Trasoarele urcau oblic sau chiar vertical spre cer! M-am cutremurat. M-am uitat într-acolo, dar nici urmă de elicopter sau de avion inamic. Ce dracului fac ăștia?! Îl împușcă pe Dumnezeu? Au înnebunit?! Dar întrebarea aceasta mi-o pusesem și cu o zi mai înainte, când se deschisese focul în Piața Universității, la kilometrul zero al României. În acel moment, simțisem o durere sfâșietoare în suflet, adică în Eul acela al meu schingiuit de ani și ani de o angoasă leșioasă, scârboasă și rece. Refuzam însă că cred că există un singur

soldat în Armata României care să tragă într-un civil din fața lui, chiar dacă este atacat de către acesta. Eu cunosc bine soldații români, pentru că sunt unul dintre ei și unul dintre cei care i-au instruit. Și nu i-am învățat niciodată să tragă într-un civil. Toate ținutele noastre, din toate poligoanele țării, erau kaki.

A doua zi, un camarad de-al nostru de la emisiunea radio a armatei transmisese un reportaj pe post despre Piața Universității. Dar nu spusese esențialul. Adică cine și de ce a tras focuri de armă în centrul Bucureștilor, la kilometrul zero al României. Și cine anume a tras în oameni. În zilele următoare, am fost în toate unitățile care s-au aflat acolo, între Piața Universității și Piața Romană, și am discutat cu toți militarii care au participat la acele evenimente. Niciunul dintre ei n-a îndreptat nici măcar o secundă arma spre manifestați. Niciunul dintre militarii Armatei României nu putea face asta, altfel decât dacă ar fi înnebunit, sau absolut accidental! Când eram comandant de pluton, dacă un militar din plutonul meu, din neatenție sau din joacă, îndrepta arma către un alt militar sau către un loc în care se afla un om sau un animal, eu îl pedepseam foarte aspru. Era singura dată când pedepseam un militar. El trebuia să știe și să nu uite niciodată că o armă de război se îndreaptă numai și numai către inamic. Iar inamic nu-i este nici colegul lui, nici un om de pe stradă, nici o oaie care paște pe un izlaz... De fapt, acolo, în centrul Bucureștilor, nici nu aveau cum s-o facă. Pe prima linie a dispozitivului de la Intercontinental, se aflau două cordoane de scutieri (militari în termen din Trupele de Securitate, cum se numeau atunci jandarmii de azi), înapoia lor se găseau patru transportoare blindate și, mai înapoi, la 10-15 metri, erau dispuse unitățile respective, într-o coloană care se prelungea până către Piața Romană. În intervalul dintre scutieri și coloana kaki de pe Magheru, se aflau diferiți oameni, unii în civil, de la diferitele departamente și structuri de securitate, de siguranță și de ordine publică, pe care armata nu-i cunoștea...

La un moment dat, cei de la Regimentul 1 Mecanizat, unitate dislocată pe strada Antiaerianei, au primit ordin să trimită în Piața Romană un număr de militari înarmați (era alarmă de luptă și militarii aveau la ei muniție de război). Cei de la regiment au trimis trei camioane cu militari, pe traseul Bulevardul Elisabeta (denumirea actuală, pe atunci se numea 6 Martie), pe la Piața Universității, apoi pe Bulevardul Magheru, spre Piața Romană. De ce or fi ales traseul

acesta, Dumnezeu știe, eu nu! Dar centrul Bucureștiului era ocupat de manifestanți care strigau: Jos Ceaușescu! Vrem pâine! Vrem căldură! Vrem Libertate! Vrem Demnitate! etc. Și, în fața unui asemenea dispozitiv al forțelor de ordine și al armatei, manifestanții erau foarte agitați. Au „primit” camioanele cu militari care se îndreptau spre Piața Romană, și care au trecut efectiv prin mijlocul lor, cu flurierături și huiduieli, cu pietre și alte obiecte aruncate în ei. Primele două camioane au reușit totuși să treacă. Șoferul celui de al treilea camion, exact în momentul în care se apropia de cordonul scutierilor, a fost lovit cu o cărămidă în cap, și-a pierdut cunoștința și a scăpat camionul de sub control. Acesta a rupt cordonul militarilor scutieri din trupele de securitate, cum se numeau atunci, și s-a oprit la un metru de unul dintre cele patru transportoare blindate. Fiind rupt cordonul, mulțimea a năvălit prin spărtura creată de camion. Un caporal, unul dintre cei doi oblonieri, a răcnit pur și simplu la cei din camion: Nu trageți! Și militarii din camion n-au tras. Se crease însă pericolul ca manifestanții să pătrundă în dispozitivul militarilor, să le smulgă armele și să o pornească spre sediul Comitetului Central, din Piața Palatului. Nimeni nu-i mai putea opri. Acolo, în interiorul Clădirii Comitetului Central, se afla un dispozitiv înarmat, format din garda palatului și alte forțe care aveau în responsabilitate securitatea acelei clădirii și a Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Dacă acei militari ar fi ripostat, s-ar fi declanșat un măcel. Desigur, un astfel de măcel era dorit și, probabil, chiar planificat de cei care vizau nu doar înlăturarea conducerii comuniste de la București, așa cum am aflat mai târziu și cum era limpede pentru toată lumea (în acele condiții, majoritatea noastră, a românilor, doream înlăturarea cuplului Ceaușescu de la conducerea țării), ci însăși dezmembrarea României.

Conștient de o astfel de posibilă desfășurare, comandantul unității de instrucție militari pentru paza aeroporturilor, care avea două companii în capul coloanei forțelor militare de pe Magheru (subunități instrucție pază aeroporturi), urmate de o formație de ofițeri elevi din Academia Militară și de subunități de gărzi patriotice, a comandat deschiderea unui foc de avertisment în plan vertical. Salva trasă din sute de pistoale mitralieră a cutremurat pământul. Manifestanții care rupseseră cordonul scutierilor s-au regrupat în dispoziți-

vul dinaintea incidentului și întregul dispozitiv din Piața Universității s-a refăcut...

Abia către miezul nopții, tancurile au trecut însă peste baricada ridicată de manifestanți și aceștia au fost împrăștiați. Din momentul incidentului cu camionul și până la miezul nopții, când manifestanții au fost împrăștiați, 49 dintre aceștia și-au pierdut viața.

Am vrut să aflu cine anume i-a împușcat. Răspunsurile pe care le-am primit de la sutele de militari și de la mulți dintre civilii cu care am vorbit în acele zile mi-au întregit imaginea a ceea ce s-a întâmplat acolo. Nici un militar din Armata României nu a tras direct în oameni în Piața Universității. Focul la vedere al militarilor a fost unul de descurajare și de autoprotecție prin descurajare. Cei care au tras în oameni în Piața Universității au fost niște siluete negre, niște umbre negre, niște profesioniști care știau foarte bine ce fac și căro-ra puțin le păsa de soarta celor aflați acolo și cu atât mai puțin de soarta României. S-a tras de la gura metroului și de pe unele clădiri, dar mai ales s-a tras din umbră... Pentru că nici astăzi, la 26 de ani de la acea zi, nu se știe cu precizie cine i-a omorât pe acei oameni...

Începând cu 22 decembrie, s-a tras însă, tot din umbră, asupra Armatei Române, cu scopul clar de a provoca derută și confuzie în rândul acesteia, de a o determina să riposteze haotic (pentru a o acuza ulterior de tot răul produs), să doboare avioane imaginare, să-și ridice aviația în aer, care, la rândul ei, dezinformată, să lovească sistemele de apărare antiaeriană, iar aceste sisteme, să deschidă focul împotriva propriei aviații și, în acest fel, să ne autodistrugem apărarea aeriană, apărarea terestră și forțele armate.

Dacă au văzut că nu le merge cu un astfel de scenariu, au simulat un atac aerian masiv și au inițiat o diversiune radio-electronică de mari proporții. Sute de obiecte zburătoare (semnale radio-electronice sau chiar ținte reale) au apărut în valuri pe ecranele radiolocatoarelor. Cei care au făcut asta știau foarte bine unde se află stațiile de radiolocație, unitățile de rachete antiaeriene, marile unități, unitățile și subunitățile din dispozitivele gata de luptă permanente ale armatei. Nimeni nu a îndrăznit însă, atunci, să se confrunte în mod direct cu Armata României, care avea patru comandamente de armată ce cuprindeau 10 divizii mecanizate, două divizii de tancuri, șapte brigăzi de vânători de munte și o mulțime de alte unități, la care se adăugau o divizie de aviație, două divizii de apărare anti-

aeriană, vreo patru brigăzi de trupe de securitate (jandarmi) și sute de mii de luptători din gărzile patriotice alcătuite din foști militari, foarte bine antrenați, plus formațiuni de rezistență despre a căror organizare, instruire, misiune și sistem de intervenție nu știa nimeni mai nimic.

Nu le-a mers atunci dușmanilor României. Prin acțiunea ei fermă, Armata României, care număra în acele zile peste 300.000 de militari, cu state majore foarte bine antrenate, în numeroase aplicații cu trupe, în teren, și exerciții de stat major, a descurajat orice intervenție din afară și orice divizare a forțelor în interiorul țării, apărându-și astfel unitatea, demnitatea, onoarea și țara, în condițiile concrete ale situației de atunci. Toți cei care au uneltit împotriva României n-au avut ce face în acele zile. Au avut însă grijă să o facă ulterior, distrugând, în cei 26 de ani care au urmat, sistemul de apărare al țării, atât fizic, cât și conceptual, finanțele, industria, agricultura, cultura, educația, sistemul de protecție a sănătății și vieții oamenilor, dar mai ales sistemul de învățământ și industria de apărare...

...În dimineața zilei de 22 decembrie, după noaptea grea din Piața Universității – acum goală –, așteptam, pe străzi, coloanele de pe platformele industriale. Deveniseră singura speranță pentru darea jos a lui Ceaușescu. Pentru că asta doream cu toții. Anii grei în care noi, românii, fără să o știm, am fost nevoiți să strângem cureaua pentru a plăti datoria externă și a fi cu adevărat liberi, ne deveniseră insuportabili. Apoi etichetele cu care era gratulat Nicolae Ceaușescu, cel mai cel, cel mai mare patriot, cel mai mare miner, geniul din Carpați etc. etc. și soția lui, savant de renume mondial, când ea abia reușea să lege o frază cât de cât coerentă, ne dezgustaseră. Dacă vrei să-ți fie silă de un om, laudă-l în fiecare zi...

Dar sosise finalul și pentru acest cuplu care devenise un fel de condamnat în care poți arunca, în sfârșit, cu vorbe, cu înjurături și cu pietre. Finalul acestei dictaturi sosise. Era în stradă. Cel puțin, așa gândeam atunci. Aflasem că deja se organizaseră, pe marile platforme industriale ale Capitalei, coloane de muncitori, ingineri și populație și că ele vor ajunge foarte rapid în Piața Palatului...

...Cu o noapte în urmă, cam după spargerea baricadei, niște inși de la securitate sau de unde or fi fost ne luaseră pe amândoi – pe

mine și pe unul dintre colegii mei din redacție, dar și pe un al treilea care, ulterior, a dispărut în ceață –, de pe bulevardul 6 Martie, ne duseseră la câțiva pași de locul în care ne ieșiseră în cale, aproape de Miliția Capitalei cam cum facăștia de la securitate, de la poliție, de la justiție sau de pe unde or mai fi, pentru că orice stat din lume, dar mai ales statul român, în toate formulele sale, calcă cu cizme bădărane și idioate peste demnitatea oricărui om care nu este din sistemul lor, ne legitimaseră (eram în civil) și ne sfătuiseră apăsă să ne întoarcem la redacție, pentru că, în Centru, lucrurile s-au lămurit. Ne-am întors la redacție revoltați și umiliți. Acolo, chiar în biroul meu (eram șef al Secției Pregătire de Luptă și Învățământ militar, cea mai importantă secție de la ziar), redactorul șef, care se uita la televizor împreună cu ceilalți din redacție, primise un telefon de la șeful CI-ului de la CIT mi se pare sau de la CPS. Eram acolo, în fața lui. Abia ne întorseserăm din escapada noastră de noapte. Telefonul acela îl enervase cumplit pe redactorul șef. Îi răspunsese foarte ferm că șeful Secției Pregătire de Luptă și Învățământ Militar de la ziarul armatei se află în redacție, că n-a pierdut nicio legitimație, și l-a sfătuit să aibă grijă de grija lui... Nu-l văzusem niciodată așa. Nici cu trei sau patru zile în urmă, când îmi încredințase misiunea de a mă ocupa de securitatea și apărarea clădirii în care se afla redacția. Atunci fusese foarte calm, dar și foarte îngrijorat. Îmi spusese să fiu foarte atent, pentru că, probabil, ne așteaptă situații extrem de grele. Acel redactor șef a fost un om de mare calitate, unul dintre cei mai demni și mai corecți oameni pe care-i cunoscusem în viața mea.

În seara zilei de 22 decembrie, odată cu înserarea, a început sarabanda împușcăturilor din zona Ministerului Apărării Naționale. Mi-am luat traista în băț și m-am dus rapid într-acolo să văd ce se întâmplă. N-am văzut mai nimic atunci. Era doar un dialog între niște focuri răzlețe de armă de pe unele clădiri din apropierea Ministerului și cel deschis de militarii din regimentul de gardă care păzeau și apărau clădirea ministerului...

...Cine, Dumnezeu, putea ataca tocmai clădirea Ministerului Apărării Naționale, când acolo era floarea florii armatei, plus o parte din efectivele Regimentului de Gardă, plus unitățile din București care puteau interveni doar în câteva minute. Divizia 1 Mecanizată, Divizia 57 Tancuri, ambele operaționale, și o puzderie de unități de cercetare, de arme, de comandament, Bucureștiul fiind cea mai pu-

ternică garnizoană din țară, se aflau deja în alarmă de luptă începând cu 17 decembrie.

În acest caz, capitala țării și Ministerul Apărării ar fi trebuit să fie atacate de cel puțin patru-cinci divizii inamice, plus de o forță aeriană colosală pentru a vorbi de o primejdie reală! Or, unde mama dracului sunt diviziile astea inamice?! Cum de nu le-a văzut nimeni până acum. Cum de nu le vedeam eu care mă aflam acolo, în apropiere, printre blocuri?! De unde ar fi putut să vină?! De la ruși? De la NATO? Și, mai ales, cum?! Pentru transportul unei astfel de forțe expediționare (dacă poate fi vorba de așa-ceva!) era nevoie de toată aviația de transport a NATO și a Tratatului de la Varșovia împreună, plus de o forță de acoperire uriașă, de cel puțin o treime din valoarea forței principale! De unde așa ceva? S-a coalizat oare toată planeta împotriva capitalei României, iar noi habar n-aveam!? Să fim serioși, nu putea fi posibil așa ceva! Au venit extratereștrii? Dar ăștia nu vin cu pistoale mitralieră model AK 47 sau cu pistoale Stecikin cal. 9 mm, ci cu arme sofisticate, cu laseri, cu arme ale undelor și cine mai știe cu ce tehnologii de care noi n-avem cum să știm.

Bazaconii! Nu este posibil așa ceva! Atunci? Atunci ce se petrece?...

...De dimineață, înainte de ivirea zorilor, coloane uriașe de oameni s-au pus în mișcare din zonele platformelor industriale spre centru Capitalei. Una dintre ele a trecut chiar pe lângă mine, pe str. Știrbei Vodă. Eram în civil și mă întorceam din centrul Capitalei, împreună cu un coleg din redacție, după ce trecusem printr-o parte din experiența acelei nopți de pomină din Piața Universității. Marșul acelei coloane m-a entuziasmat și, în același timp, m-a îngrijorat foarte tare...

M-a contrariat, mai ales, steagul găurit. Era drapelul României, sub care eu jurasem să-mi apăr țara chiar cu prețul vieții. Cum de îndrăzniseră să-i facă așa-ceva? Cel care-l purta decupase și aruncase stema țării. El sau altul, n-aveam de unde să știu. Dar, oricum, cineva o făcuse cu premeditare. Poate că avea deja pregătit din timp un astfel de steag. Sau chiar mai multe.

Cum să le treacă prin cap muncitorilor de pe o platformă industrială să decupeze stema țării de pe drapelul României?! Excluz!

Desigur, dictatorul trebuia alungat, judecat, condamnat etc. etc... Toți doream să-i cerem socoteală – lui, consorții lui, conducerii țării – pentru căderea țării, pentru nefericirea oamenilor, pentru foarte multe lucruri care mergeau din ce în ce mai prost... Cum să stea oamenii la coadă pentru niște „adidași” sau „frați Petreus” (gheare de pui), când țara avea sute de combinate de creșterea păsărilor, iar carnea de pui mergea aproape în întregime la export?! Cum să tremuri de frig iarna și să faci cozi interminabile la benzină în țara petrolului și a gazelor naturale?! Cum să accepți limitarea importurilor, mai ales la acele produse de care depinde modernizarea economiei, îndeosebi a industriei? Îmi venea pur și simplu să-i strâng de gât pe cei doi, deși știam foarte bine că țara este, de fapt, constrânsă să strângă cureaua pentru achitarea datoriei externe. Dar de ce trebuia neapărat achitată și încă așa de repede și cu un astfel de preț? De ce să suporte tot populația acest sacrificiu? Curbe de sacrificiu și în socialism?! Adică în țara muncitorilor, țăranilor și intelectualilor?... Erau întrebări vechi, care ne frământau pe toți și care generaseră un foarte puternic sentiment de nemulțumire și de revoltă.

Toate astea, într-un fel, le înțelegeam și mă revoltam și eu, ca toți ceilalți. Dar steagul? Dar stema, adică simbolul unității țării prin bogățiile ei, prin echilibrul ei teritorial, prin armonia ramurilor economiei, prin calitatea oamenilor... ? Ce aveau acei oameni care purtau drapelul României cu logo-ul stemei? Ce aveau ei cu acest simbol? Era o întrebare la care, pe moment, nu am găsit răspuns. Am făcut însă imediat asocierea cu o inscripție pe care am văzut-o, în treacăt, în noaptea precedentă, în noaptea din Piața Universității, undeva, pe un gard, în apropierea Gării de Nord, și iarăși m-am cutremurat. Zărisem, în treacăt, pe acel gard o inscripție: Jos comunismul! Era scrisă cu litere sângerii, de vreun metru, și destul de îngrijit. De ce „Jos comunismul”? România nu era o țară comunistă, ci una socialistă. Era clar. Sloganul venea din Vest.

Da, aveam de-a face, într-adevăr, cu o revoluție. Pregătită din timp și, probabil, în detaliu. Potrivit educației mele anterioare și zecilor de cărți citite, am văzut deja redeclanșată o bătălie interminabilă pentru putere, pentru averi, pentru fel de fel de averi, de la pământ la imobile, păduri și milioane de lei sau de dolari, pentru poziții influente, exact ca în perioada interbelică, cu o populație divizată, cu o țară vulnerabilizată la maximum, fără nicio garanție serioasă

să și durabilă de securitate, cu o armată care va fi decimată, umilită, batjocorită, lăsată la îndemâna mahalalei maidanezilor moralei viitorilor politicieni vorace și frustraților de toate felurile, cu o uriașă masă de analfabeți, cu o populație învrăjbită, îndobitocită, dusă din datorii în datorii, repusă în sclavia de odinioară, cu o conducere politică aservită Occidentului (era clar că lovitura de stat fusese pusă la cale de către Occident cu acceptul Uniunii Sovietice, care avea un cui uriaș împotriva României rebele), fără personalitate, cu o armată pe butuci, cu fel de fel de corupți și afaceriști lacomi și vulgari... Cu revanșarii revitalizați, cu extremiști maghiari încurajați, cu hoți puși la patru ace... Și iarăși m-am cutremurat. M-am gândit însă că astea-s vremurile, la urma urmei, tot răul ar putea fi spre bine, dacă România se va întoarce la o economie de piață... În ultimii zece ani, studiasem cu foarte mare atenție problematica dezvoltării economice durabile nu doar a țării noastre, ci și a altor țării. Și găsisem multe hibe conceptului socialist de dezvoltare, dar și celui capitalist...

...Coloana de pe platforma industrială de Vest înainta spre centrul Capitalei agitată, cu mers tremurând de frică sau de tensiune, cu ochi speriați, aproape ieșiți din orbite, ca în spaima morții și cu guri strigând aproape desperate: „Veniți cu noi!”, „Nu vă fie frică, Ceaușescu pică!”, cu pași care călcau apăsător asfaltul, ca niște miocarzi ai unor inimi în fibrilație, dar nu tocmai cu picioarele lor, cu oameni care nu gândeau momentul, ci doar urmau automat evadarea spre centru, la adăpostul celorlalți oameni care evadau, ca și ei, tot spre centru, ca într-o implozie.

...Am simțit, în acea dimineață de după groaza de sânge din centrul Capitalei, că oamenii aceștia din coloane, cu steagurile României fără stema României, vor desăvârși sfârșitul celor doi Ceaușescu, și, într-un fel, m-am bucurat... Era, recunosc, o bucurie îngrijorătoare, pentru că, oricât eram eu de îndoctrinat cu toate teoriile războiului modern și practicii instruirii armatei, nu întrezăream nici un fel de orizont liniștit, nici un fel de viitor fericit, nici un fel de sistem viabil de apărare, ci doar unul foarte cenușiu și foarte nesigur...

De acolo, din punctul de întâlnire cu colana care venea din spre Drumul Taberei, până la redacție, erau doar vreo două sute de metri.

...După ce coloana cu cele câteva steaguri găurite trecuse de mine, mă întorsesem la redacție. Toți colegii mei erau în biroul re-

dactorului șef. Tocmai se transmisese vestea că generalul Milea murise. Spusesem atunci, cu voce tare, că asta-i șansa armatei să se întoarcă în cazărmi, că Milea dăduse un astfel de semnal, că el este eroul armatei și că idiotul acela de la TVR care vorbește de o nouă stare de necesitate e un dobitoc. Armata trebuie să fie gata să apere frontierele țării și obiectivele interioare de importanță strategică, nu să se risipească în acțiuni de asigurare a ordinii publice... Și asta a și făcut în orele următoare...

Unul dintre cei care se așezaseră în fotoliile de la redactorul șef avusese grijă să mă avertizeze că băieții cu ochii albaștri veghează și eu îi răspunsesem imediat că îi bag în locul de unde au venit, că s-a terminat cu ei, că vremea libertății chiar a sosit. Respectivul era un glumeț bine-cunoscut, un redactor uns cu toate păcatele și virtuțile posibile și imposibile și un băiat de milioane, dar eu devenisem în acele zile mult prea entuziast de perspectiva înlăturării dictatorului de la București, pentru a nu călca în celelalte străchini...

...N-am rămas în redacție, ci am pornit-o imediat spre marea buluceală implozivă din Piața Palatului.

Elicopterul cu cei doi Ceaușescu tocmai se desprindea de pe acoperișul CC-ului, fostului CC, care, iată, nu mai era, se spulberase ca o păpădie răscoptă, liniștea vuia, fluturașii aruncați din elicopter încă pluteau, oamenii se urcaseră pe tancuri, cu flori, iar temutul balcon al CC-ului se umpluse de un Dinescu cu o lumânare, de un general Voinea, comandantul Armatei 1 din București, cu cascheta trasă pe ochi, de parcă-i era cu două numere mai mari, aproape tâmp, și de o grămadă de alți nimeni care apăreau acum ca elite ale salvării națiunii, cu mormane de flori și cu degete ale tuturor mâinilor care desenau semnul victoriei...

Am simțit și eu gustul sărat de îndoielile de peste noapte al acelei victorii încă parțiale, dar suficient de mari pentru a o simți ca pe o revărsare pe creier, șprenguită de întrebările de care-mi era teamă și rușine, de gândurile ce-mi inundau țeasta și ochii, de soarele care mai avea tupeul să strălucească, deși o zi din istoria României apunea cu tancuri și flori în Piața Palatului regal din epoca comunismului intra-capitalist...

Și începea încă o epocă nouă, cu speranțe cenușii și priviri fără orizonturi, cea a capitalismului post-socialist...

...Timpul trece.

În ianuarie, sunt numit redactor-șef. Exact când am împlinit vârsta de 50 de ani. Nu mă așteptam la așa-ceva. Actualul redactor șef, colonelul Olaru Radu, marele Will, este unul dintre cei mai buni redactori șefi pe care i-a avut acest ziar. Și nu înțeleg de ce ar trebui să-l înlocuiesc eu. N-a împlinit nici șazeci de ani și este într-o formă excelentă.

Unul dintre colegii și prietenii mei de la Marele Stat Major, prezent la scurtul ceremonial, mă felicită și îmi spune, în particular, că așa e firesc. Sunt cel mai militar din militarii redacției, am o experiență îndelungată și vastă la pregătirea de luptă, studii militare temeinice, studii filosofice, studii strategice etc. etc. Și, mai ales, spune el, nu sunt în niciun fel compromis.

Așa e, dar, după părerea mea, schimbarea asta nu se justifică. E prea trasă de păr. Constat însă că pe marele Will nu-l afectează prea mult. Și nu doar aparent. Îl cunosc foarte bine. Deși e foarte înțelept și extrem de prudent, a pus și el botul la acuzele aduse unei epoci care, practic, nu mai există demult în România suverană și independentă. Sau poate că tocmai suveranitatea și independența unei țări aflată de când există ea la răscruce de ambiții, de pohte și de vânturi au fost motivele acestui pervers război împotriva României.

Simt un gust amar. Dincolo de ceea ce se vede, este imensul invizibil al intereselor celor care dețin puterea economică și financiară a lumii, precum și tot ce este legat de aceasta. Democrația și libertatea de care vorbește toată lumea, parte din ea impresionată de schimbarea de macaz, sunt doar instrumente cameleonice ale dozării și dominării... libertății. Pentru că nu îndrăznește nimeni să lase libertatea de capul ei. Ar ajunge, mintenaș, în haos...

După ceremonial, în birou la el, mă felicită pentru numire și-mi spune, aproape confidențial, ca și cum ar fi vorba de un mare secret, că totdeauna grija lui cea mai mare, în cele două decenii cât a îndeplinit funcția de redactor șef, a fost aceea de a apăra ziarul...

Aș fi putut să fac pe naivul și să-l întreb: Împotriva cui? Dar eu știam foarte bine care erau scopurile și obiectivele acestei apărări spre toate orizonturile, inclusiv spre cele care se aflau chiar în interiorul lui. Iar strategia efectivă de apărare, uneori chiar împotriva editorului ei, trebuia să fie una extrem de subtilă, de rafinată și de inteligentă. O astfel de strategie, în viziunea celor de atunci de la

butoane, ar fi fost luată, de protipendadă, drept absurdă și chiar criminală. Cum să aperi ziarul împotriva celui care-l finanțează și îl folosește cum vrea și cum crede el?! Marele Will nu-mi putea spune mai mult. Dar eu mi-am dat seama, din prima clipă în care l-am cunoscut, de calitatea cu totul deosebită a acestui om. Și mai știam că, și împotriva șacalilor politici de la CPS – a șacalilor și nu a celorlalți, truditori cu sapa, ca și noi – și a altora ca ei, ziarul trebuia apărut prin toate mijloacele posibile.

I-am răspuns că știam asta încă înainte de a sosi în redacție, toți redactorii o știau și, de aceea, s-a bucurat și se va bucura totdeauna de cel mai curat și mai profund respect. Chiar dacă, aici, la redacție, fiecare dintre noi, mai ales dintre cei de la Pregătirea de Luptă, care își petrec timpul mai mult pe tarlaua armatei, găsea un loc special, un fel de cea de a doua casă, unde intram, de fiecare dată, cu bucurie, viața noastră cea adevărată era acolo, în miezul ei de foc...

...Se petrec lucruri neașteptate. La conducerea ministerului a fost numit generalul Militaru. La câteva zile după numirea lui în fruntea ministerului, generalul Ștefan Gușă, fost comandant al Diviziei 6 Tancuri de la Târgu Mureș, divizie de contralovitură, azi șef al Marelui Stat Major, a fost schimbat. Cel care-i ia locul este un om elegant și, într-un fel, deosebit, dar vine din generația sovietică, la fel ca generalul Militaru. Pare clar. Generația înlăturată de la butoane, după 1964, de noua conducere de atunci a țării, în frunte cu Nicolae Ceaușescu, semnal al îndepărtării de Moscova sau măcar de afirmare a personalității unei țări suverane, vrea să preia în forță, cârma. Nu e de bine.

Imediat se declanșează, ca și cum ar fi fost de multă vreme pregătită, o mișcare CADA (Comitetul de Acțiune pentru Democratizarea Armatei) în armată. Nu mi se pare o acțiune tocmai potrivită, dar faptul este deja împlinit. De fapt, evenimentele din armată cereau o astfel de reacție, Chiar dacă armata este o instituție ierarhică și unitară, care funcționează pe principiul unității de comandă, efectele democratice trebuie să ajungă și aici.

Știam deja de revolta celor 40 sau 44 de ofițeri de la minister, de ședința fulminantă în care generalului Militaru, readus din rezervă, împreună cu întregul grup eliminat de la conducerea armatei, cu mulți ani în urmă, datorită legăturilor lor dubioase cu Moscova, i s-a

spus clar că n-are ce căuta în fruntea ministerului, dar grupul îndepărtatilor de după 1964 chiar a pus mâna pe conducerea armatei. Pe vremea aceea, eram membru în Consiliul Militar și participam la toate activitățile importante ale acestui organism de conducere a armatei.

Cu câteva zile în urmă, avusese loc o întâlnire la guvern, la Palatul Victoria, a primului ministru cu membrii CADA, la care participasem și eu. La acea ședință, se discutaseră, practic, toate problemele pe care acest comitet le considera importante. Una dintre ele se referea la impactul nefericit al readucerii la conducerea armatei a unora dintre foștii agenți sovietici. Cadiștii aduseseră o mulțime de argumente – unele, realiste, altele deduse de ei din fel de fel de texte care circulau pe vremea aceea prin târgul cu de toate, poate și din alte surse –, iar prim-ministrul îi ascultase, îi aprobase, îi încurajase, ceea ce, desigur, era foarte important pentru spiritul de atunci. Pentru că, dincolo de unele exagerări, CADA avea dreptate. Dar numai în ce știa ea. Realitățile erau însă mult mai subtile și mult mai grave. Pe atunci, doar intuiam acest lucru. Mai târziu, acele intuiții s-au dovedit realiste, iar speranțele mele de mai bine pentru români și pentru Armata României s-au năruit, una câte una.

Sunt invitat de generalul Militaru, la minister, pentru a-mi acorda un interviu. Nu mă bucur, ci dimpotrivă, mă îngrozesc. Totuși, mă prezint. Nu-i pun eu întrebări. Îmi povestește el. Despre copilărie, despre ce-și mai aduce el aminte, despre ideile pe care le are în legătură cu reorganizarea armatei, cu reducerea ei la trei corpuri, cu, cu, cu și cu... Nimic substanțial, nimic important...

Fostul meu coleg de facultate, o somitate în materie filosofică și un om minunat, care participase la întâlnirea cu ministrul apărării, mi-a spus că voi primi textul realizat de cabinetul ministrului, iar eu nu i-am răspuns nimic. Probabil, colegul meu de odinioară, din cea mai frumoasă etapă a vieții mele, aceea de student la facultatea de filosofie, dorea să mă ajute să ies din această încercătură. Acum, aici, acasă, în fotoliul meu de doi bani, nu prea știu cum mă voi descurca. În niciun caz nu pot să public un text care nu este de nivelul ziarului, mai ales în noile condiții generate de ceea ce atunci, ca și acum, noi, mai precis, unii dintre noi numim revoluție.

Deschid însă televizorul și privesc în direct războiul războiului sau războiul din urma războiului. În parlament, în stradă și cam peste

tot pe unde există fel de fel de oameni orbiți de realități, măcinați de invidii și de dorințe de tot felul, mai ales acum, când orice pare a fi posibil. Etapa de structurării economiei naționale, a distrugerii temelilor și a reînrobirii brutale și perverse a României – reînrobire care, acum, îmi apare mult mai clar decât în zilele unui final de decembrie 1989 însângerat – s-a declanșat primitiv, vulgar și ireversibil.

Crainicul de la televizorul meu alb-negru anunță – nici supărat, nici determinat, nici dependent, nici independent, nici surprins, nici perplex – că generalul Militaru, ministrul apărării naționale, și-a cam depus demisia.

Am sărit doi metri în sus. Înseamnă că, acolo, sus, cineva mă iubește.

Totuși, peste câteva săptămâni, îi voi da un telefon și mă voi întâlni cu el, la el acasă, unde vom discuta, pe îndelete, toate problemele arzătoare. Nici el, nici alții, practic, nimeni, sau aproape nimeni nu sesiza că România a pierdut, de fapt, un război, un război care nu era al ei, dar în care, ea, ca de fiecare dată, se comporta ca și cum ar fi fost, iar consecințele vor urma în cascadă, pas cu pas, an cu an și dezastru cu dezastru.

Nici eu nu eram profet, nu aveam calități miraculoase de a vedea în viitor, dar simțeam sau, mai degrabă, intuiam asta. Și, într-o formă sau alta, o și scriam, încifrat sau nu, în paginile ziarului.

În jungla presei din România, mă străduiam să folosesc, totuși, busola analizei și înțelepciunii. E drept, funcționa cam anapoda în vortexul ticăloșiilor de tot felul, al încercărilor disperate ale revanșarzilor maghiari de a crea o situație complicată în România și de a sugera că o configurație geopolitică ideală ar fi cea existentă înainte de Primul Război Mondial și că ar trebui să se revină acolo, dezmembrând statele care s-au format sau s-au reîntregit atunci. Eu, la fel ca foarte mulți alții, vedeam asta. O văd și acum. O văd mereu. Dar nu vreau să cred că totul este pierdut, că România a fost lovită în moalele capului, considerată vinovată de timpul comunist, de comportamentul ei în cel de-Al Doilea Război Mondial, când cu Vestul, când cu Estul, și chiar din Primul, și trasă în țeapă, țeapă după țeapă, până la anihilarea ei completă. Nu știu exact dacă există un guvern anume, o țară, un grup de țări, un grup de interese, un diavol sau un înger pervers care fac asta, dar facerea este evidentă pentru orice creier care mai are cel puțin un neuron funcțional.

Ei, și?! N-a fost mereu așa?!...

Viața se continuă. Cad avioane. Presa civilă abia așteaptă prilejul pentru a acuza instituția militară, sistemul, bolșevismul ofițerilor și tot ce le mai trece unor jurnaliști prin cap, stipendiați de marele interes antiromânesc. Acum cuvântul este liber și poate scrie fiecare ce vrea, ce dorește sau ce i se spune. De fapt, abia acum se vede cine este cu adevărat jurnalist, care nu se abate de la deontologia profesională a unui jurnalist – respectul față de adevăr și numai de adevăr – și cine este un oportunist mărunț și speculant, o cârțiță, un trădător sau chiar un ticălos.

Îmi dau seama de la o poștă de libertatea liberalismului deșănțat, dar și de lupta fără nici un fel de orizont, de moralitate, de capacitate și de cap a eșalonului din vremea comunismului deja spulberat și nu întrevăd nimic bun pentru viitor, ci dimpotrivă. Mă cutremur la acest gând, îl trec în așteptare, îmi fac repede un ordin de serviciu și sar, la miezul nopții, în primul tren accelerat care merge spre Caracal.

Ajung pe la 05:00, cobor în gara din orașul unde se spune că s-a răsturnat carul cu proști – carul a rămas dar proștii au mers mai departe, spre București –, spun caracalenii, motiv pentru care îmi pun și eu întrebarea, dar și mirarea, ca tot omul: De unde venea carul ăsta?! Fac escală la aerodromul militar de la Deveselu și, în final, scriu următorul reportaj:

ÎNTRE CER ȘI PĂMÂNT

Dacă mergeți într-un regiment de aviație, să nu vorbiți piloților, în acest an, 1994, despre poezia zborului, nici despre F-16, F-117, Rafale, Tornado, Mirage, Harrier sau MiG-29. Toți le cunosc. În detaliu. Ei nu au nevoie de impresie artistică, de iluzii, de imagini ale aviației altora. Am avut și noi, cândva, IAR-ul nostru, care rivaliza cu Messerschmit-ul. Nu-l mai avem! Ei, piloții militari de azi, au nevoie de cauciucuri pentru avioanele din dotare, de carburant, de petrol, de ore de zbor și, mai ales, de încredere, de iubire, de înțelegere. Iar țara aceasta are nevoie de piloți experimentați și are dreptul la o aviație militară performantă!

Cu un an în urmă se transmitea, în mediile de informare, o știre uimitoare. Undeva, în sudul Olteniei, între cer și pământ, s-au ciocnit două avioane. Erau două avioane de luptă. De fapt, s-au pulverizat. La un impact de peste 400 de metri pe secundă, materia intră într-o altă stare. Erau două avioane MiG-21, unul pentru simplă, celălalt cu comandă dublă. Simpla efectua un viraj la 4000 metri altitudine. Dubla era la 2000 și urca. S-au ciocnit la 3000 de metri. Cineva spunea că este o ciocnire... imposibilă. Adică să fi vrut careva să o planifice și să o efectueze și nu reușea atât de... perfect. Alții îi zic altfel. A fost însă o mare nenorocire. Pilotul de pe avionul în simplă, care se afla în plin viraj n-avea cum să vadă bolidul care urca spre el ca o rachetă, întrucât câmpul de vedere îi era limitat. Nici instructorul de pe avionul de dublă, care se afla înapoia pilotului, nu avea vizibilitate. Singurul care putea să vadă avionul aflat în plin viraj și să-l evite era... pilotul de pe avionul de dublă. Dar se efectua zbor instrumental și cabina era acoperită. Doar pilotul de pe avionul de simplă a reușit să se catapulteze. Ceilalți s-au năruit în văzduhul lui Exupery și al lui Davidovici. Caz incredibil! Stupid! Dar au murit doi piloți – unul foarte experimentat și celălalt foarte tânăr – și s-au spulberat două avioane. Parcă le-a împins cineva unul către altul! Parcă erau doi magneți cu poli de sens contrar. Erau doar ele două în acea zonă! Ceva de domeniul fantasticului! Dar așa a fost. Deja, drama de atunci a devenit amintire.

La vremea respectivă, m-am gândit (mă mai gândesc și acum) la o întâmplare la fel de stupidă pe care eu însumi am trăit-o. Evident, păstrând proporțiile. Eram în concediu, la Mangalia. Mă trezisem pe la orele 03:30 și o pornisem înot în larg să simt, cum se spune, marea, la răsăritul soarelui, acolo, departe, în larg, într-o deplină singurătate. După clipa de euforie pe care am trăit-o destul de departe de țărm, am luat-o înot înapoi, dozându-mi cu grijă efortul. La un moment dat, simt o puternică izbitoră în creștet, scot capul din apă și... În fața mea, exact în aceeași postură, se afla un alt înotător. Ne izbiserăm cap în cap, ca berbecii. El se ducea în larg, eu veneam din larg. Și eram doar noi doi în acea porțiune de mare..., la ora 06:00 dimineața... Am zâmbit, și ne-am continuat drumul. Dacă eram piloți pe două supersonice, cu totul altul putea fi deznodământul...

Anul acesta, pe 14 octombrie, încă un MiG-21 din parcul avioanelor de luptă al acestei unități s-a spulberat. Încă un pilot, un tânăr

pilot, un om deosebit de bun și de cald, tată și soț, un camarad de excepție, a trecut în neființă. Zbura în celulă și, probabil, căutându-și capul de formație în plin viraj, cu ochii în soare, a intrat în pământ. La 200 de metri pe secundă nici nu și-o fi dat seama de pierderea de înălțime. Era în plin viraj, la 220 de grade, era în formație... Și nu avea decât 13 ore de zbor în acest an. Dacă ar fi avut 60 sau 160, deprinderile l-ar fi ajutat, poate, să nu intre într-o astfel de situație... sau să iasă cu ușurință din ea... Bineînțeles, toți cei în drept au analizat, secundă cu secundă, acest zbor care a durat doar... patru minute. Dar cine poate oare ști foarte exact ce s-a întâmplat cu adevărat acolo, sus?! Ce a gândit, ce a trăit, ce a simțit acest bărbat frumos, înalt de 1,80 metri, calm, meticulos, stăpân pe el, acolo, între cer și pământ, atât de aproape de pământ, în ultima lui secundă de viață?!?

...Ajung la regimentul „Căpitan Alexandru Șerbănescu” dimineața. Sunt scoase la zbor doar două avioane. Zboară unul. Vor lua startul 15 piloți. Toți, piloți clasa întâi, instructori de zbor. Cei mai buni din unitate. Vor fi controlați de alți instructori de zbor. Tot din unitate. Tot dintre cei 15. Plus un instructor de la comandament. Cei-lalți, căpitanii, locotenenții-majori și locotenenții, piloții clasa a treia, se află la pregătire. Imaginea este dură. Au trecut doar două săptămâni de la accident. Acești cavaleri ai aerului și-au condus, pe ultimul drum pe pământ, spre mormânt, un camarad, un pilot. Fiecare este, într-o formă sau alta, marcat. Chiar dacă n-o spune, chiar dacă n-o știe. Atât de pierderea unui coleg, unui prieten, cât și de soarta nedreaptă a aviației române. Aici, la regiment, la avion, la pilot – terminal și bază a aviației militare a României –, toate durerile dor cumplit. Ba, mai mult, ele înseamnă pierderi imense, uneori chiar moarte.

Înainte de a merge la zebra, iau act, pe video, de o casetă. A fost filmat locul impactului avionului cu solul. Celui care a filmat – și el tot pilot – i-a tremurat mâna. Pe sute de metri sunt fragmente dintr-un avion robust, poate dintr-o mare iubire. Căci pilotul acesta, căpitanul Trușcă Adrian, cel care nu mai este printre noi, și-a iubit, ca nimeni altul, avionul. Acest avion. Fusesse și el selecționat să treacă pe MiG-29. Este singurul pilot din cei selecționați care a dorit să rămână, totuși, la MiG-21. Această opțiune spune foarte mult, întrucât MiG-21, intrat în dizgrațiile presei și ale multor oameni, a fost și mai este încă un avion bun, dar greu de pilotat, mai ales în apropierea so-

lului. Motorul, un angrenaj din cel mai bun oțel, este torsionat și adus la forma fierului vechi, inutil și uitat. Bucăți de dural sunt peste tot. Jumătate din capul pilotului, casca, o parte din mustață, ochiul care nu se va mai deschide niciodată, o parte din palma mâinii stângi, degetul cu verigheta, câteva bucăți dintr-un trup frumos, robust, sportiv sunt amestecate cu bucăți de metal și cu pământ... Sânge – și el pulverizat – pe bucățile care au mai rămas din costumul de zbor... Nici un os, doar câteva vertebre și o parte din craniu... Doctorul, ajutat de piloți, a strâns, într-un loc, acolo pe arătură, rămășițele pământeste ale celui care a fost un pilot... Apoi le-a pus într-un sicriu...

...În una din săli, se adună opt tineri piloți. Plus un comandant de escadrilă care nu este la zbor. Nu poate. Evenimentul de acum două săptămâni l-a marcat profund. Și nu numai evenimentul. Intenționez să-i pun în temă, să-i rog să se pregătească pentru un scurt dialog, pe care să-l desfășurăm spre seară, la cercul militar. Sunt triști. Probabil că nu le arde de dialog. N-au trecut decât două săptămâni de când unul din familie, din familia lor, a aviatorilor, cu care au fost colegi, cu care au glumit, cu care au împărțit bucuriile și necazurile vieții de regiment, ale vieții de colonie (așa se numesc casele lor de alături, din pădure), a dispărut. Este și motivul pentru care ei, deși nu au decât între 13 și 20 de ore de zbor – și ne aflăm în luna noiembrie! – nu vor fi astăzi la start. Doar trei dintre ei își dau drumul și își exprimă direct, tranșant opiniile. Ceilalți urmăresc cu atenție fiecare cuvânt care se spune. Participă și ei la acest dialog. În felul acesta tăcut, atent, răbdător. Cuvintele camarazilor lor sunt și cuvintele lor, de aceea, mi-am propus să nu-i nominalizez. Este important ce au spus, nu cine a spus.

- Știți, domnule colonel, că, în ultimul an, acest regiment a pierdut de la zbor 11 piloți?

- Nu știu.

- Trei au murit (s-au prăbușit cu avioanele, 2 au fost opriți de la zbor, doi se pensionează, unul și-a tăiat degetele în tren...

- Dumneavoastră câte ore de zbor aveți în acest an?

- 19.

- Dar dumneavoastră, domnule căpitan?

- Eu am 14...

- E mult, e puțin...

- Știți care se consideră că e limita de supraviețuire în aviație, azi, domnule colonel?

- Cam 50-60 de ore pe an!

- Da, aceasta este. Colegul nostru, cel care a căzut avea 13 ore de zbor... Eram prieteni. Buni prieteni. Am fost colegi de liceu, am stat cu el în aceeași cameră. Tare îmi lipsește... Fiecare din noi are ceva la el... Trăiesc un sentiment de amărăciune, de neputință, dar și de revoltă. Dumneavoastră vă dați seama că, în ritmul acesta, aviația militară a României poate rămâne în doi-trei ani, fără piloți de vânătoare?

- Are dreptate – intervine un alt pilot. În fond, câți suntem? Cifra cred că vă este cunoscută. Dar nu cifra contează, ci sistemul de pregătire, care nu asigură continuitate, fluentă, concordanță între plan și realitate. Instructorii noștri, unul câte unul, se duc. Unii se pensionează, alții renunță. Vremurile nu au permis să se acumuleze experiență. Când mergeți la start, ei, instructorii, or să vă explice mai bine... Dar și pe noi ne îngrijorează. Pentru că, după ce vor pleca ei, noi vom fi instructori... Oare, putem? Avem, adică, experiența necesară?

- Cei din NATO zboară...

- Știm exact cât zboară cei din NATO. Știm și ce avioane au și care sunt performanțele acestora. Știm că se zboară asistat de calculator, că atenția pilotului nu este concentrată asupra aparatului de supraveghere, de securitate a zborului, care se face automat, ci asupra luptei aeriene, asupra țintei. Ne-am dori și noi astfel de avioane și mai sperăm încă, trebuie să sperăm, că le vom avea cândva. Aviația militară română le merită din plin. Istoria ei este eroică și impresionantă. Dar noi, domnule colonel, cerem mult mai puțin. Cerem cauciucuri, petrol și piese de schimb pentru avioanele pe care le avem! Cu 200.000 de dolari pe regiment, eu cred că s-ar putea asigura ce e necesar pentru ca piloții noștri să nu mai intre în pământ.

- Pilotul care a dispărut a lăsat în urma lui o fetiță de patru ani și o soție fără serviciu. Domnul comandant se străduiește să-i găsească un loc de muncă în unitate. Mai greu este cu fetița lui. Ea știe că tatăl ei e plecat acolo, sus, printre nori, că are treabă acolo. Și că, după ce își va termina treaba, se va întoarce. Și întreabă mereu, de două săptămâni, când se va întoarce tatăl. Copiii cred mai ușor ca noi lucrurile imposibile. Dar începe să-i cuprindă și pe ei îngrijorarea. Știți ce i-a spus unul tatălui său? „Tati, dacă ai nevoie de bani,

îți dau eu. Nu mai zbură, nu te mai duce acolo, nu vreau să mori, te iubesc!”

- Dumneavoastră, domnule colonel, spuneți, în preambulul acestei discuții, că, probabil, și în aviație, ca peste tot în țara asta, lucrurile sunt foarte complexe, foarte complicate. Poate că, văzute dintr-un unghi inaccesibil mie, așa or fi. Din punctul meu de vedere, ca pilot pe supersonic, lucrurile sunt însă foarte simple. Toată lumea le cunoaște. Inclusiv opinia publică. Avem nevoie de ore de zbor. Făcute la timp. Nu amânate sine die. Deci, de avioane, adică de bani, de petrol, de cauciucuri și de piese de schimb. Și de un mecanism, de un sistem de pregătire și de siguranță care să funcționeze. Mie nu mi-e frică de avion. Eu vreau să zbor. Dar nu sunt robot. Când mă urc în avion, nu pot să las de o parte grijile care mă copleșesc. Chiar dacă așa vrea eu să le las. N-am casă, cei doi copii ai mei merg cu autobuzul unității în oraș, la școală – și trebuie să plătim acest autobuz –, banii nu ne ajung, cele mai multe din soțiile noastre n-au serviciu, iar dacă se întâmplă ceva cu noi, pentru că și riscul face parte din meseria noastră, nu putem să nu ne gândim la familie, la cei dragi...

- Și apoi care-i considerația față de noi? De ce trebuie să se spună „noi” și „voi”. „Voi”, adică noi, cei de aici, de la regiment, nu suntem altceva decât ce au fost, cu ani în urmă, cei ce-și spun „noi”, adică cei ce au fost, la vremurile respective, ca noi. Piloți pe aceleași avioane. Ar trebui să-i doară durerile noastre, întrucât nimeni nu știe mai bine ca dumnealor că noi suntem cei ce zburăm azi avionul pe care l-au zburat (cei care l-au zburat), l-au trăit și l-au iubit ei ieri. Pe atunci era cel mai bun... Acum a mai îmbătrânit și el. Și are nevoie de multe... Căpitanul Trușcă a pierit. La funeralii, din partea Comandamentului, n-a fost nici măcar un sergent angajat. La noi, treaba aceasta are o mare importanță. Pentru că suntem ca o familie. Pentru că suntem cu toții piloți militari. Care ar trebui să fim mereu unii lângă alții și să ne unim și mai tare în vremuri de durere.

- Sunt căpitan. Fac serviciu de luptă pe timp de zi. Dumneavoastră știți că, până la această oră, eu n-am văzut cum pleacă o rachetă aer-aer de sub plan? Vă pot spune la ce folosește, ce greutate are, cum se lansează. Dar n-am tras niciodată cu ea. Nici nu am văzut cum se trage. Dacă e nevoie să ies la interceptare și să o declanșez, am s-o fac, dar am s-o fac pentru prima dată...

- Eu sunt comandant de escadrilă. Fac serviciul de luptă noaptea. Desigur, sunt pilot clasa întâi, zbor în toate condițiile. Dar eu n-am mai zburat pe timp de noapte din 9 septembrie...

- Am auzit, domnule colonel, că s-au luat măsuri pentru modernizarea avionului MiG-21.

- Da, s-au luat.

- Nu e rău, dar eu cred că treaba asta este ca și cum ai pune un termostat pe un ceainic...

- La urma urmei, azi, nu contează atât performanțele avionului, cât cele ale mijloacelor pe care le pui pe el. Dacă ai un radiolocator care vede la 120 de kilometri și o rachetă pe care o lansezi la 60...

- Este adevărat, dar avioanele acestea ale noastre au fost cât au fost. Și mai pot fi. Pentru antrenament, pentru că nu avem altele. Dar, domnule colonel, știm cu toții ce înseamnă aviație modernă...

Pe 7 iunie, la Washington, am asistat la parada militară americană în urma victoriei în războiul din Golf. Cu câteva zile înainte, americanii au scos, între Casa Albă și Obeliscul Washington, tehnica militară. S-o vadă americanii. Se aflau acolo avioane F-15 și F-16, tancuri M1 Abrams, transportoare, obuziere autopropulsate de 155 mm, elicoptere... În ziua paradei, au trecut o mulțime de formații mixte de avioane. Avioanele F-117, F-16, Awacs erau aplaudate și aclamate. Americanii le cunoșteau și se mândreau cu ele. Pentru că America este o țară a aviației performante și știe să-și respecte aviația. Și noi am fost cândva o țară a aviației performante. În Al Doilea Război Mondial, avioanele noastre de luptă erau la fel de performante ca Messerschmit-urile germane. Numai că uzina care le făcea s-a transformat în... fabrică de tractoare... Ca și cum fabrica de tractoare – absolut necesară pentru România – nu se putea face alături de fabrica de avioane, și nu în locul ei...

Țara aceasta are dreptul la performanță, la o aviație pe măsură. Dar performanța nu se dăruiește, nu se cumpără, nu se negociază, ci se obține, la tine acasă, prin efort, inteligență, voință și iubire. Aș dori atât de mult să-i văd pe oameni aplaudând IAR-urile noastre performante...

...Conducător de zbor este chiar comandantul. Locotenent-colonel Ilie Juncu. El a zburat deja. Sonda. Dimineață caldă de toam-

nă. Pista liberă, vizibilitatea trei kilometri. Nu este chiar o zi limpede, formidabilă, cum sunt unele zile de toamnă. Cei care zboară acum sunt însă obișnuiți cu tot felul de condiții meteo. Au multe ore de zbor. Nu chiar atât de multe, dar, oricum, au prins, în tinerețe, vremuri mai bune, din acest punct de vedere.

„400” se află la capătul pistei. I se permite decolarea. Pilot: maior Ion Băloi, comandant de escadrilă. Instructor: locotenent-colonel Valer Scrobotă, instructor cu trageri și luptă aeriană. Se păstrează legătura radio, se efectuează corect, fără probleme traiectul. Pilotul trece la verticală, apoi vine la aterizare.

Vine apoi rândul lui „382”. Pilot: maior Valentin Mihai. Un pilot cu suflet sensibil. L-am văzut, pe casetă, la cimitir, citind necrologul. Un imn adus celor ce slujesc, azi, în aceste condiții grele, aviația militară a României. Instructor: locotenent-colonel A. Lupașcu, din Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene. „406” este ultimul care zboară. Îl aștept la capătul pistei. Colonelul Nicolae Ioniță este foarte bine dispus. A fost un zbor de rutină. Nimic deosebit. Avionul e bun. Domnul locotenent-colonel este de părere că modernizarea lui ar rezolva, într-adevăr, o problemă de tranziție spre aviația modernă. Dacă se realizează în 3-5 ani. Altfel, se poate pierde și următorul start...

Tehnicienii spun că avionul e bun. Nu prea sunt piese de schimb, dar... asta e. Ei îl pregătesc foarte bine pentru zbor și nu i-ar da drumul dacă ar ști că are vreo defecțiune. Dar ei vorbesc despre ce au, nu despre ce există în lume în domeniul performanței aviației de luptă.

Maistrul militar clasa a I-a Gheorghe Andreescu, șef grupă echipament altitudine, ne spune că echipamentul este bun. Strictul necesar pe piloți. Adică fiecare pilot își are costumul lui de zbor. Și știe ce spune, întrucât are 21 de ani vechime aici. Și avioanele care rămân în start sunt disponibile.

Solicităm și punctul de vedere al unui pilot care se află la celula de alarmă, pe timp de zi. Căpitanul Nicolae Jianu ne răspunde tranșant:

- Domnule colonel, eu cred că lucrurile sunt abordate cu prea multă eleganță. Trebuie bătut cu pumnul în masă. Aviația nu poate

rămâne la condiția la care este. Se dă bugetul în mai, iar în octombrie se spune că nu mai sunt bani!

După încheierea zborului, la regiment, spre seară, avem o scurtă discuție. De data aceasta, participă cei mai experimentați piloți din regiment. Percepția este, în general, aceeași. Acești oameni nu se gândesc numai la ei, la viața lor, ci, în primul rând, la aviația militară a României. Aproape toate problemele care-i frământă pe cei din Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene, pe cei din Departamentul Înzestrării Armatei, ca să nu mai vorbim de conducerea ministerului, îi frământă și pe ei, pe piloți, pe comandanții de patrule și de escadrile, pe comandantul de regiment și pe locțiitorii săi.

- Avioanele cad din cauza... avioanelor, a piloților și a sistemului care conduce zborul – spune maiorul Virgil Florea. E clar. Am 700 de ore de zbor. Nu mi-e frică de avion. Niciunui dintre noi nu-i este. În acest an, am zburat în total 44 de ore, dar numai 16 pentru mine. E nevoie să se facă ceva, dar să se facă ceva real! Toate necazurile noastre, ca și toate lipsurile care sunt la aeronave se constituie în cauze care afectează atât pregătirea pilotului, cât și condiția regimentului.

- Eu am peste o mie de ore de zbor pe acest avion - intervine locotenent-colonelul Valer Scrobotă. Îl cunosc bine! Il iubesc, am fost atâția ani împreună, dar i-a trecut vremea. Modernizarea lui este deja improvizație. Nu avem nevoie de așa ceva. Avem nevoie de un avion bun, performant, dacă se poate cu decolare verticală, întrucât spațiul nostru de importanță strategică este cel muntos... Este opinia mea. Decât să dăm banii pe modernizări, mai bine luam, pentru fiecare regiment, câte un avion modern și ne pregăteam în mod foarte serios piloții pentru aviația pe care trebuie să ne-o facem. După revoluție, am crezut că se vor crea alte condiții pentru antrenament. În 1990-1991 s-a zburat 30-40 de ore, în 1993, mai puțin, în 1994, s-au alocat resurse și mai puține. Chiar dacă se vor aloca resurse până la sfârșitul anului, nu vom realiza mare lucru, întrucât nu se menține ritmul optim în formarea și consolidarea deprinderilor. Cert este că suntem sub nivelul de supraviețuire! Matematic vorbind, oricând sunt posibile situații grele, neprevăzute. Piloții foarte buni au început să plece. Situația nu este deloc strălucită. Cei care ne conduc ar trebui să ia aminte. Toți cei care vin în regiment și nu numai în regiment cu-

nosc problemele. Dar atât! Ba unii ne mai pun și fermoar la gură. Trebuie să spunem lucrurilor pe nume. Așa nu mai merge!

- Măine voi împlini 44 de ani – spune locotenent-colonelul Iliescu. De 22 de ani sunt în această unitate. Am 1400 de ore de zbor. Băiatul meu este student la Brașov, la Antiaeriană, iar fata este în clasa a X-a. Amândoi copiii iubesc aviația. Pentru că și eu o iubesc. De aceea, mă doare antagonismul. O fi ea lumea sistemică și antagonistă, dar aviația nu trebuie să fie așa. Aviația trebuie să fie armonioasă și complementară. Cel mai mult și mai mult mă doare **pierderea încrederii**. Cineva parcă ar vrea să distrugă aviația de vânătoare. Nu cred că sunt piloți care nu mai vor să zboare. Însă pragul de siguranță este 60 de ore, în plan prevăd 40 și zbor 14! Mi se pare inadmisibil! Pierdem instructorii. Pierdem fluxul formării piloților de clasă! Pierdem floarea aviației! Dar, ceea ce mi se pare și mai grav, pierdem și startul pentru cei care vin după noi. Apoi, nu știu de ce, dar regimentul ăsta nu mai participă la aplicații! Este un fel de oaie neagră, este cam ce era Borcea înainte de 1990. Am vrea să ieșim din starea asta. Noi, toate unitățile de aviație, indiferent de profil, noi, toți piloții, formăm o familie.

Așadar, dincolo de poezie, dincolo de patimă, de ADN-ul care ne transmite, din generație în generație, gena, aptitudinea zborului și dorința de zbor – poate, ca o compensație că suntem prea pământeni, prea statornici, prea iubitori de glie –, aviația este o problemă care se cere continuu rezolvată. Avionul MiG-21 – unul din cele mai bune avioane de luptă în anii '960 –, a devenit, acum, mai mult... aviație sportivă, cum spun piloții experimentați din acest regiment. Avem nevoie de altceva. Avem nevoie de o reconsiderare a aviației militare a României, de o analiză profundă, temeinică, serioasă (care, de altfel a și început) a problemelor cu care se confruntă și de rezolvarea lor neîntârziată. Nu numai ale aviației, dar și ale aviației.

Domnul general Ion Săndulescu îmi spunea că a zburat 19 ani avionul MiG-21. Îl cunoaște perfect, i-a umplut aproape două decenii viața. Este un avion bun, dar un avion pretențios și greu de pilotat. Un avion care vine la aterizare cu 340 km pe oră și deschide parașuta de frânare la 280. În acest regiment, se deschide la 240, pentru a pro-

teja... parașutele. Au fost situații când nu s-a zburat din cauza lipsei acestor parașute de frânare. Este un avion care necesită foarte mult antrenament, care se pilotează manual. Și tocmai el are atât de puține ore. Există însă și o lipsă crasă de înțelegere din partea firmelor și societăților care au obligația, potrivit contractelor, să asigure aviației militare a României petrol, cauciucuri, piese de schimb pentru aeronave și tot ce mai este necesar. Nu s-a înțeles că, atunci când este vorba de asigurarea celor necesare domeniului apărării naționale – și mai ales aviației, apărării antiaeriane, sistemelor gata de luptă permanent –, nu se glumește și nu se târăgănează lucrurile. Dacă se livra la timp cantitățile de petrol planificate, dacă regimentele aveau posibilitatea să-și respecte planul de pregătire de luptă în zbor, dacă Trușcă zbura 30 de ore în loc de 13, poate că, azi, ar fi fost viu, iar peste un an-doi, ar fi devenit unul din cei mai buni piloți de vânătoare ai României, instructor de zbor în toate condițiile...

Oameni buni, țara aceasta a noastră nu are, oare, capacitatea și înțelegerea de a asigura acestei aviații militare strictul necesar pentru a deveni ceea ce ea trebuie să fie? Guvernul a făcut un gest, a mai dat aviației, în acest an, față de anul trecut, câteva miliarde. Dar miliardele n-au nici o valoare pentru aviatori. Lor le trebuie avioane, petrol, cauciucuri, piese de schimb. Pe care nu le fac banii, ci întreprinderile din România care primesc acești bani. Și le mai trebuie piloților și tuturor celor care deserveșc aerodromurile, punctele de comandă, stațiile de radiolocație, case de locuit, căldură la bloc, înțelegere.

(Textul a apărut în ziarul „Observatorul militar”, Nr. 45 (256) din 9-15 noiembrie 1994)

Notă: Am ajuns în gara Caracal, cu trenul, înainte de ivirea zorilor. Era o dimineață de la începutul lunii noiembrie. Am luat-o pe jos, spre Deveselu, cale de 11 kilometri, unde se afla dislocat Regimentul de aviație de vânătoare „Alexandru Șerbănescu” (azi, aici, se află Scutul antirachetă construit de americani). Eram redactorul șef al ziarului „Observatorul militar” și mă preocupau de foarte multă vreme, între foarte multe altele, și problemele aviației militare, pe care le cunoșteam destul de bine, întrucât mergeam destul de des în toate unitățile armatei, inclusiv în cele de aviație, cât și în structurile de comandă și stat major, în poligoane, pe terenurile de instrucție și de

aplicații etc., inclusiv ale acestei categorii de forțe. După 1990, aceste probleme (lipsa orelor de zbor, a carburantului, a pieselor de schimb, a cauciucurilor, a parașutelor de frânare etc. etc., mai ales pentru avioanele supersonice MiG-21, MiG-23 și MiG-29, dar și pentru celelalte, inclusiv pentru IAR-93, IAR-99 sau pentru elicoptere IAR-316 și IAR-330, fabricate în țară etc.), s-au accentuat. Mai mult, era și o perioadă în care s-au produs câteva accidente grave. După ce am fost în această unitate și, la întoarcere, am scris, pe tren, până la București, articolul de mai sus, m-am hotărât să cunosc și mai bine, din interior, aceste probleme ale aviației și ale aviatorilor, la toate nivelurile, de la cel al pregătirii de luptă în zbor și pentru zbor a personalului navigant, până la chestiuni ce țin de strategia și tactica forțelor aeriene, și să particip efectiv, în limitele atribuțiilor și profesiei mele, la rezolvarea lor. Primul pas a fost acela de a obține toate aprobările necesare și de a mă pregăti în mod corespunzător pentru a-i însoți, în cabina a doua, pe piloți în câteva zboruri, în dublă comandă, cu avioanele de luptă din înzestrarea armatei.

Am discutat cu generalul Ion Stan, comandantul de atunci, din anul 1994, al Aviației Militare, care-mi fusese coleg în Academia Militară, aceste intenții, am făcut vizita medicală pentru supersoniști și am urmat toate demersurile pentru a obține aprobările necesare. M-a impresionat solitudinea tuturor (deși nu mai eram la vârsta la care se poate face cu ușurință așa ceva). Dar oamenii au înțeles, fără prea multe explicații, intenția mea și m-au ajutat. Am redescoperit astfel o lume fantastică, în care zburătorii, tehnicienii, cei ce deserveau punctele de comandă, personalul de la toate eşaloanele supraviețuiau eroic unor vremuri grele, cumplite chiar, în care, paradoxal, în țara petrolului și a marilor combinate de cauciuc, nu se găsea kerosen și nici cauciucuri pentru aeronave, în care oameni de o calitate umană, cum rareori îmi fusese dat să întâlnesc, își riscau în fiecare zi viața pentru a-și face meseria și datoria, în timp ce politicienii – atunci, ca și acum – , se contrau și se băteau în șpăngile unui absurd kafkian pentru o putere fără de putere etc. etc.

M-au impresionat calitățile cu totul speciale, inteligența și forța interioară excepțională a comandantului R 86 Vânătoare de la Borcea, pe atunci căpitan-comandorul Dorel Luca (azi, general în rezervă), o autoritate în materie și o legendă în Aviația Militară a României, cu care am efectuat trei zboruri cu MiG-21 (acrobație, zbor de

noapte și zbor la plafonul aeronavei, în regim supersonic), maiorul PP, cu care am efectuat un zbor cu Mig-29, la 12.000 de metri și acrobație în zona Cobadin, căpitan comandorul Miclea, cu care am efectuat un zbor cu IAR-93 etc., dar și rezoluția pe care a pus-o pe raportul meu ministrul Apărării Naționale de atunci, domnul Gheorghe Tinca.

Continui să trăiesc în tăvălugul acestui timp. Paralel cu treburile conducerii ziarului – care nu sunt deloc simple în această perioadă a debusolării țării și a „modernizării” armatei, doar prin reducerea drastică a efectivelor, nerespectarea nici unuia dintre programele de înzestrare și modernizare – în afară de programul de modernizare a avionului MiG 21, cu firma israeliană El-bit, evident, o afacere a acesteia, de vreme ce noi vom fi în NATO, iar NATO nu ne va permite să avem în dotare tehnică rusească – și distrugerea pas cu pas, intempestivă și „obiectivă” (asta-i economia de piață!) a industriei de apărare – mă bat prin scris cu metehnele vremii și antimilitarismul grobian al politichiei românești, relevând valorile și tragediile acestui timp, mai ales în aviație. Sunt în miezul evenimentelor și nu fac nici un fel de rabat de la adevăr. Dar povara este foarte mare și scutul extrem de vulnerabil și de neimportant.

Astăzi, voi efectua cel de al treilea zbor la Grupul 86 Vânătoare, cu Bătrâna Doamnă, în cabina unu fiind Dorel Luca. Voi zbura la plafonul avionului și, în sfârșit, voi afla și voi simți pe propria-mi piele ce înseamnă regimul supersonic. Nu neapărat pentru mine și pentru plăcerea mea de a zbura – sunt dincolo de limita de vârstă a piloților admisă pentru zbor –, cât mai ales pentru cunoașterea vieții, bucuriilor și temerilor acestor oameni. Este foarte important nu doar pentru un jurnalist, ci și pentru jurnalism, în general, iar pentru jurnalismul militar este mai mult decât obligatoriu. Este absolut necesar. Este vital.

Ca urmare a aprobării primite pe un raport, am scris reportajul care urmează, realizat în octombrie 1995, înainte și după un zbor în stratosferă, în regim supersonic cu dubla MiG-21 cu nr 071 (în cabina întâi fiind chiar comandantul unității – un super-pilot care a spart toate limitele și a forțat toate imposibilitățile –, Dorel Luca, și în cea de a doua eu).

Am cunoscut, astfel, îndeaproape viața de pe aerodromurile militare și din unitățile de aviație, de parașutiști, de rachete și artilerie sol-aer, calitățile excepționale ale acestor oameni și, mai ales, caracterul lor tare (și delicat în același timp), truda lor zilnică și forța lor uriașă pe care se sprijină aripile militare românești.

Am scris zeci de articole, reportaje și studii despre toate acestea – mai scriu încă și acum, ei înșiși scriu realist și frumos despre ei și despre aerodrom și postează filme, imagini și cuvinte alese din viața lor, așa cum au făcut-o cândva Exupery, Davidovici, pictorul Țărălungă, Berbunshi și atâția alții –, dar noblețea, inteligența și realismul frust al acestor oameni ai zborului – piloți, tehnicieni, manageri de zbor etc. – rămân inegalabilul lor pașaport spre nemurire. Pentru că ei sunt, de fapt, inima, sufletul, aripa și eternitatea zborului.

În cele ce urmează, reproduc acest reportaj scris atunci, în care durerile crunte, iremediabile, ale unor pierderi imense și imensitatea sublimului unui zbor neegalabil coexistă. Ca Fulgerul cu Abisul.

DE DOUĂ ORI MAI SUS CA EVERESTUL

1. Am fost din nou în Bărăgan. Porumbul s-a cules, câmpia s-a întristat, drumurile au reintrat în neumblarea dinaintea iernii. Crucile din fier forjat, cu plăcuțe care poartă, în înscrisuri albe, numele piloților care s-au spulberat cu caii lor de foc în acest pământ al pâinii, se văd, acum, de departe. Eterne și reci, ca iarna morții, ca marmura neuitării. Replici ale lor se află în diferite cimitire – la Fetești, la București sau prin alte părți –, acolo unde s-a hotărât să se odihnească rămășițele pământești ale celor care au fost renumiți piloți de vânătoare, glorii ale Aviației Militare a României, nume care răscolesc inimile, înlăcrimează ochii, impun respect: Davidovici, Nistor, Fabian, Truță, Staicu... Pe atunci, se considera însă că morți sunt cei muriți și, o dată dispăruți dintre cei vii, trebuie procedat în așa fel încât umbrele lor și, cu atât mai mult, crucile lor să nu tulbure în nici un fel viața celor din unități. Ceremonialurile religioase erau, cum bine știm, interzise, iar cimitirele – simple locuri de înhumare – se considera că n-aveau nici o importanță. Pentru poporul român – popor credincios și statornic –, n-a fost niciodată așa, dar, oficial, așa se cerea. Oricum, instituțiile statului – și cu atât mai mult armata – respectau în tăcere această regulă. Dar, mai marii de atunci și de totdeauna

n-aveau cum s-o impună inimilor și conștiințelor. Nici nu doreau. Pentru că, orice s-ar spune, cei mai mulți dintre acești mai-mari nu erau niște ticăloși, ci doar niște oameni obligați, la rândul lor, de alții să respecte regulile unui sistem. De aceea, totdeauna, la căpătâiul celor căzuți, s-a ridicat o cruce și/sau o elice, a plâns un suflet de femeie, iar rămășițele pământești ale celor dispăruți dintre cei vii au fost duse într-un cimitir. Bine ar fi ca astfel de cimitire să se afle și în incinta unităților.

Este o idee pe care o reluăm, asupra căreia insistăm. Toți cei care au pierit sub arme, în război, în catastrofe, adică la datorie – de la înființarea fiecărei unități și până în prezent – și-ar afla odihna cea adevărată a sufletului acolo unde au trudit o viață, între camarazii lor. Unitatea și-ar avea astfel, la ea în curte, în același spațiu material și spiritual, într-o întregire necesară, viața și moartea, gloria și respectul, credința și neuitarea. Crucile celor care au murit n-ar demoraliza personalul, cum, poate, s-a crezut cândva, ci, dimpotrivă, l-ar face să ia aminte, i-ar impune respectul pe care ni-l cer totdeauna morții noștri. Satul românesc își are cimitirul alături și nu se demoralizează niciodată din această cauză. Dimpotrivă. Crucile celor care au trecut în lumea umbrelor fac parte din familia satului, ancorează satul și viața în ceea ce a fost el de când se știe, îl scot din efemeritatea clipei. Să sperăm că, o dată și o dată, vom vedea, în fiecare unitate, la umbra platanilor, aliniate frumos, ca la adunare, crucile celor ce au făcut parte din unitate și au căzut la datorie. Și, din când în când, în momente solemne, la apelul de seară, numele eroilor noștri – din război și de după război – vor fi pomenite. Așa cum se pomenesc totdeauna, în bisericile noastre, numele celor care nu mai sunt printre noi.

...Mă gândesc la toate acestea, în timp ce trenul mă duce iarăși în garnizoana pământului și văzduhului din Bărăgan, unul din cele mai sentimentale locuri pe care le-am cunoscut vreodată.

...Grupul 86 Vânătoare va relua, astăzi, 26 septembrie, zborul. În drum spre unitate, recapitulez scurta convorbire telefonică pe care am avut-o, ieri, cu căpitan-comandorul Dorel Luca. „Ce mai e nou?”, l-am întrebat. „Aici e toamnă și noi vom relua zborul”. „Cum adică îl veți relua?” „Îl vom relua, pentru că a fost întrerupt. Câteva luni. Din cauza accidentelor petrecute pe câteva aerodromuri cu aeronavele pe care le zburăm și noi. Deci, câteva luni nu s-a zburat. Acum o luăm, cum bine știți, de la zero. Dublă cu fiecare, ieșire la simplă cu fiecare.

Și avem doar două duble la numărul de piloți pe care-l știți. Orice întrerupere de la zbor, indiferent care i-ar fi cauzele, nu este doar o simplă întrerupere, ci și o dare înapoi. Dar asta e. Principalul este că zburăm. Măine, la prânz, va fi startul. Zburăm și de noapte. Trei zile și trei nopți la rând. Va fi sărbătoare. Vă așteptăm”.

...Ultima dată am fost aici când grâul dădea în copt și drumurile Bărăganului erau pline de oameni. După zborul de noapte, am trecut pe la crucea lui Doru și pe la cea a lui Staicu... Am stat o oră acolo, în încremenirea de foc a Bărăganului. O oră sau, poate, o jumătate de zi, n-am realizat. Timpul nu mai contează, atunci când ești la căpătâiul celor ce nu mai sunt printre noi. Dar, acolo, în câmpia plină de rod, i-am simțit, totuși, alături.

De atunci, din acea zi de plină vară, pe aerodromurile militare, s-au întâmplat multe. Trageri, aplicații, clasificări. Dar și dispariția, în câmpia olteană, a străluciților piloți care au fost căpitan-comandorul Valer Scrobotă – o autoritate în materie de MiG-21 – și prietenul său nedespărțit, locotenent-comandorul Ion Băloi (care urma să fie avansat peste trei zile, la termen, căpitan-comandor), catapultarea (reușită) a celor de la Timișoara, accidentul de la Bacău cu IAK-52...

Așa cum s-a subliniat și la convocarea de securitate și metodică zborului, de la Caracal, din această lună, în astfel de accidente n-au căzut totuși începătorii, ci, din păcate, piloți cu experiență, dintre cei mai buni... Ceea ce înseamnă nu numai pierderi foarte mari, irecuperabile, ci și inducerea unui sentiment de nedumerire, de îngrijorare, poate chiar de teamă. Desigur, s-au căutat explicații. S-au găsit sau nu s-au găsit, dar mulți dintre cei ce zboară avioanele din înzestrarea Armatei Române și răspund și de zborurile celorlalți și-au făcut și își mai fac încă o mare problemă din asta. Pentru că, într-adevăr, este o mare problemă. Unul dintre acești piloți, care poartă de mulți ani și răspunderea zborului celorlalți, îmi mărturisea că a fost, la rândul-i, foarte îngrijorat. Nu pentru el, ci pentru ceilalți. Singurul argument care l-a făcut să depășească cumva situația și să-și redea încrederea în ceea ce face el pentru zbor, pentru pregătirea unității și a fiecărui pilot în parte, fără să-i privească pe toți în ochi, fără acel sentiment al pre-vinovăției posibilității pierderii aproapei, a fost acela că niciunul dintre piloții pregătiți de el n-a avut vreodată vreun necaz. Este, să recunoaștem, un argument foarte puternic și foarte valoros.

2. În unitatea cailor de foc din Bărgăan (este denumirea pe care am dat-o eu acestei unități), există însă nu numai piloți curajoși și foarte bine pregătiți, ci și foarte mulți oameni care-i iubesc și îi respectă pe cei ce zboară. Iar pe cei care nu mai sunt printre ei nu-i uită, ci îi plâng și le e dor de ei. Există iubirea zborului, dar și suferința lui, lacrimile și durerile neuitării celor ce au scris, cu sângele lor, istoria temerară a Aviației Militare a României.

Familiiile celor căzuți nu se mai pot bucura niciodată pe deplin de seninul cerului; la fiecare zgomot de avion, tresar; soțiile și copiii celor ce nu mai sunt privesc spre înalt, uită o clipă de tot și de toate, se întorc în trecut și re trăiesc senzația de odinioară când îi așteptau pe cei dragi să se întoarcă de la zbor și să povestească cum a fost, îi mai așteaptă și azi. Îi vor aștepta mereu.

- Îl aștept de 12 ani – spune doamna Viorica Fabian –, dar el nu mai vine. Știu că n-o să mai vină, dar îmi lipsește tare mult, și su-fletul meu nu se poate despărți de această speranță, de această trăire...

O clipă, la rândul-mi, am senzația că n-am făcut un lucru bun. Cele trei femei din fața mea – soții ale piloților trecuți din cerul Bă-răganului în pământul Bărgăganului – re trăiesc acea durere cumplită care le-a frânt viața. Am eu oare dreptul să le răscolesc durerile? Doamna Elena Truță plânge ușor, la capătul puterilor. Doamna Vio-rica Fabian are un chip trist, tare trist și încrâncenat, dar și foarte ho-tărât, gata să lupte. Doamna Marcela Pintilie are ochii roșii. De plâns. Toate trei lucrează aici, în unitate. Într-o zi, soția maiorului Staicu, și el sfârșit în acest nesfârșit pământ al grâului, a constatat cu durere: „S-a umplut unitatea de văduve!” Ele, soțiile piloților trecuți în nefi-ință, nu se îndepărtează de aerodromuri. Aici și-au trăit tinerețea, aici doresc să-și facă mai departe datoria, aici au înflorit copiii lor, aici sunt cei care le-au spus și le mai spun, de câte ori au prilejul, o vorbă bună. Aerodromul militar este o familie. O familie care-și ține la sân-ul ei și bucuriile, și necazurile, și durerile, și pe cei care se împlinesc pe cerul zborului, și pe cei care putrezesc în pământul nostru cel bun și cel sfânt.

- Sunt aici din 1968, povestește doamna Truță. O viață de om. Atunci, pe 9 iulie 1991, îl așteptam pe soțul meu, ca de fiecare dată, să vină de la zbor. Știam că zboară în dublă cu Pintilie. Trebăluam prin casă, dar simțurile mele sondau cerul. Erau acolo, cu el. Așa sun-tem toate. Nu putem fi altfel. S-au întâmplat prea multe. Nu poți să

nu te temi pentru soțul tău. De la o vreme, însă, te obișnuiești. Cel puțin, așa crezi. Dar inima ta bate cu putere ori de câte ori el se află acolo, sus. Eram, într-un fel, mulțumită. Pe 19 iulie, fetița mea împlinea 15 ani, iar pe 29 iulie, soțul meu urma să fie avansat la gradul de colonel. Luase examenul de grad. În octombrie, împlinea 46 de ani. Dar am văzut lumea alergând de colo-colo și am înțeles că s-a întâmplat o nenorocire. L-am auzit pe doctorul Țentea exclamând cu durere: „Săracul nea Florică!” S-a frânt pământul cu mine. Era vorba de soțul meu.

Nu-și poate stăpâni lacrimile. Doamna Truță nu mai este tânără, iar suferința i s-a întipărit adânc pe chip. Părul, aproape alb, îi dă un aer aproape auster. Nu, nu-mi este milă de ea. Dimpotrivă, am un sentiment de compasiune, amestecat cu unul de revoltă. Durerea ei este atât de mare, încât o simți tu însuși copleșindu-te, înăbușindu-te. Erau, toți trei – soț, soție, fiică –, o familie. O familie frumoasă, deosebită, fericită, plină de speranță, la capătul unor frumoase împliniri. Și totul s-a frânt.

- Mi-a fost tare greu – continuă doamna Truță. Peste patru ani, ies la pensie. Nu știu unde o să mă duc, apartamentul nu este al meu. Este locuință de serviciu. Din dormitor, se vede cimitirul. În fiecare zi, privesc acolo. Acolo este soțul meu. Fata a crescut, a terminat liceul. S-a măritat de curând. Tot cu un pilot. Cu căpitanul Iulian Panțilea. N-am fost de acord, nu pentru că aș fi avut ceva cu Iulian, dar n-aș fi vrut ca și fata mea să trăiască o viață întreagă îngrijorările mele. N-am avut ce face. Așa a fost să fie. Să le dea Dumnezeu sănătate și bucurie! Eu, pentru mine, nu mai sper nimic. Nu mai sunt tânără, au început bolile, te duci la un doctor îți trebuie bani serioși, mă simt singură și neajutorată. Noroc cu oamenii de aici, din unitate. Fără ei, viața mea s-ar fi sfârșit de mult... Nu-mi vine să cred! Tot îl mai aștept, îl aștept să vină. Am să-l aștept mereu...

- E mare lucru să te întrebe cineva ce-ți mai fac copiii – continuă doamna Viorica Fabian. Parcă-ți crește pământul sub picioare. Pentru că te întreabă ei, piloții, camarazii soțului tău, cei care nu l-au uitat. Fără ei, viața noastră ar fi fost cumplită. Nici ei nu pot să-ți mai aducă soțul înapoi, este adevărat nimeni nu ți-l mai aduce, dar, văzându-i pe ei, ai mereu impresia că, undeva, acolo, cu ei, se află și soțul tău. A fost greu. Foarte greu. Fără ajutorul unității, ar fi fost însă imposibil. N-aveam serviciu, eram distrusă. Am fost încadrată aici,

mi s-a oferit această posibilitate. Copiii mei au mers la liceul militar din Craiova, apoi la Academia Tehnică Militară. Am luptat mult cu ei. Să nu devină piloți. Și, se pare, am învins.

- În ce sens?

- E o poveste mai lungă. Soțul meu a căzut cu avionul la capătul pistei, pe 8 iunie 1983, la 7 minute de la decolare. Au trecut de atunci 12 ani!... Vestea mi-a adus-o băiatul cel mare, Cătălin. Venea de la școală și se juca cu ghiozdanul. Cineva i-a spus să nu se mai joace că taică-său a intrat cu avionul în pământ. Doamne! El a aflat primul. Mi-a spus și mie. Când au crescut mai mari și au terminat liceul, ambii copii voiau cu orice preț să meargă la Boboc, să se facă piloți. Doamne, ce m-am mai luptat cu ei! N-au renunțat desigur definitiv. Se află acum la Academia Tehnică Militară. În domenii apropiate de cel în care a lucrat soțul meu. Sunt copii foarte buni. Eu stau la Fetești, am rămas în apartamentul în care m-a lăsat soțul. L-am cumpărat. Știi că aici ți-ai petrecut tinerețea. Ești legată de acești oameni, tot aici îți rezolvi toate problemele. Nu există alt loc pe pământ pentru tine. Greutăți? Ca peste tot. Dar astea sunt lăsate de la Dumnezeu. Acum, copiii mei sunt locotenenți. Ar trebui să fim bucuroși, ei sunt aproape realizați. Dar toate se opresc la o propoziție fără răspuns: „Dacă ar fi fost și tata...” Și apoi, noi, soțiile celor ce au căzut, nu avem, practic, aproape nici un drept. Dacă mergi la un stomatolog, te costă 500.000 lei. De unde să-i iei? Poate ar fi bine să avem și noi unele mici facilități la un spital, la un concediu... Parcă nu e bine să fii chiar așa, la mila celor din jur. Mai sunt totuși și oameni cu suflet mare pe pământul ăsta! Am fost internată la Centrul de boli cardiovasculare, la domnul general Cândea. M-am pregătit și eu, cum se face, am oferit doctorului care a avut grijă de mine câte ceva. Mi-a spus să-mi văd de treabă, să-mi cresc copiii, el, doctorul n-are nevoie de așa ceva. Mi-a spus-o însă cu blândețe și convingere și, de aceea, îi respect din toată ființa mea pe oamenii aceia care m-au ajutat la greu.

- Pe 9 iulie, împreună cu domnul Truță, a dispărut și soțul meu – spune doamna Marcela Pintilie. Erau amândoi în același avion. M-a lăsat cu doi copii. Cătălin are 13 ani, iar Elena 11 ani. Sper că băiatul va reuși la liceul militar. Altfel o să-mi fie foarte greu. Când s-a întâmplat nenorocirea, eu eram plecată cu fetița la Suceava, la părinți. Cătălin a rămas cu taică-său. A mers cu el la zbor. Am primit o telegramă...

- Doamne, ce tragedie! – îmi va relata, ceva mai târziu, după zbor, căpitanul Berbunshi. Când s-a primit vestea că Truță și Pintilie au căzut, eram cu toții, ca de obicei, la celulă. S-a așternut o liniște îngrozitoare. În asemenea împrejurări, nimeni nu mai scoate un cuvânt, unii se duc afară și rămân cu ochii pironiți pe Bărăgan, alții încremenesc în locul în care se află... Cătălin era aici, cu noi. Momentele astea dor cumplit. Ele rămân ca un fel de reper tragic în sufletul nostru, dar nimeni nu cedează. Viața unui pilot este totdeauna deasupra tragediei. Este miracolul zborului... Pentru noi, pentru cei vii. Pentru familiile celor dispăruți, este însă o mare tragedie...

Pentru soțiile piloților care au avut posibilitatea să fie încadrate în unitate, a fost, să spunem așa, o mică șansă. Să-și poată continua, împreună cu cei din unitate, viața. Sunt însă unele care n-au avut această șansă. Soția căpitan-comandorului Gâju – și el dispărut cu un avion IL-28 – lucrează la oficiul PTTR din Fetești. O leafă modestă, o viață chinuită. La fel și soția maiorului Săndulache, căzut și el la datorie tot cu un IL-28. Are patru copii și locuiește în Fetești. Ea a lucrat la o fabrică de pâine care s-a privatizat. A fost trecut în șomaj. Soțul mort, patru copii, șomeră... Soția unui pilot căzut la manșa unui avion militar, făcându-și datoria! Oare cum ne mai poate suporta păământul acesta, Dumnezeu!?!

Aviația Militară a făcut mai mult decât s-a putut pentru aceste familii rămase fără nici un sprijin. Dar, oare numai Aviația trebuie să se îngrijească de familiile eroilor neamului românesc? Ar trebui ca însăși legea să ocrotească pe măsură soțiile militarilor dispăruți la datorie, atâta timp cât acestea le poartă numele, durerea și respectul. Altfel, din tinere femei cărora le înflorea pe chip forța și mândria, ajung simple epave, dureri care umplu de tristețe și de doliu viața aerodromurilor militare.

3. Revin pe aerodrom, răscolit de aceste realități dure, de trăirile cumplite ale acestor femei care și-au pierdut soții, în floarea vârstei, atunci când toate drumurile le erau deschise spre viitorul copiilor și al lor. Trăiri între disperare și revoltă, o luptă crâncenă, înfrigurată, în singurătatea dezolantă a unei case în care nu se vor mai auzi nicio dată pașii celui drag, ai celui om puternic și deosebit de bun, care este aviatorul. O luptă pentru a-și crește copiii, pentru a pune capăt visului nevisat, pentru a supraviețui.

După masă, va fi zbor și eu voi încerca să fiu din nou acolo, sus, împreună cu el, cu acest zbor, devenit acum și al meu. Piloții militari ai României sunt foarte interesați. Chiar dacă nu par. Chiar dacă ei nu știu acest lucru. Desigur, ei nu-și propun să fie oameni interesați, deosebiți. Nu trăiesc ca niște oameni deosebiți. Dar viața lor, derulată mereu între verticala cerului și duritatea pământului, între matematica aspră (dar cât de frumoasă!) a zborului și lucrurile foarte pământene, nu este o viață ca a oricui. Nu neapărat pentru că moartea ar fi mereu cuibărită acolo, în fuzelajul unei mari iubiri, ci neapărat pentru că, în fiecare părticică din profesia lor, viețuiesc deopotrivă istoria dramatică și sublimă a Aviației, pasiunea zborului, știința riguroasă a luptei din aer și modestia omului curajos și inteligent. Piloții noștri nu sunt ucigași plătiți, cum îmi spunea mie cineva, gândindu-se la bombardamentele americane asupra Serbiei, ci luptători aeriени nevoiți să fie astfel în acest război continuu al lumii și al omului contra omului. Am fost acolo, sus, am zburat și am trăit împreună cu ei, am probat și mi-am însușit sentimentul de luptător în zbor, care s-a generat în mine chiar și la anii de dincolo de limita vârstei de acceptanță a zborului...

Înainte de zbor, trebuie să respect ritualul. Odihnă. Este un timp al meditației. Un timp când soarta celor trei femei cu care tocmai am stat de vorbă mi se derulează în imagini hipnagogice amare și, din nou, revoltătoare. Probabil că așa se întâmplă cu fiecare. Orele de odihnă dinaintea zborului, care ar trebui să fie golite de orice conținut nepotrivit pentru solicitările care urmează, cred că sunt pline de astfel de imagini, combinate cu reflecția profesională asupra experienței care urmează. Constat că și eu trec, cu destulă ușurință, de la sentimentul de durere și de neputință pe care l-am trăit în dialogul cu cele trei văduve pe aerodrom, la curiozitatea zborului în regim supersonic în straturile superioare ale atmosferei. Nu, nu am emoții. Dar încerc să-mi imaginez cam cum ar putea fi acest zbor, cum se duelează acolo, sus, avioanele, radarele, presiunile psihologice ce se exercită asupra pilotului și, bineînțeles, care ar fi șansele reale de reușită într-o luptă aeriană.

Mă trezesc la ora 14.00 punct, când începe pregătirea nemijlocită pentru zbor. Eu nu sunt pilot. Deși trăiesc și eu nemijlocit și la înaltă tensiune această concentrare impusă de o imensă responsabi-

litate, nu sunt și nu pot fi în totalitate ca ei. Încerc însă să o află de la ei și să o înțeleg.

Pe aerodrom, tot ce nu ține de zbor dispăre. Rămâne numai această așteptare cu totul și cu totul aparte a clipei decolării. Oamenii nu sunt emoționați. Cel puțin așa par. Sunt, mai degrabă, entuziasmați. Fac treaba asta de mulți ani. Și ar dori s-o facă zi de zi. Există însă un ceva pe care nu-l întâlnești în alte profesii, poate cu excepția parașutiștilor.

La unii, este un fel de calm, de liniște adâncă, netulburabilă, la alții – un soi de exuberanță reținută. Oricum, timpul pe un aerodrom – pe acest aerodrom – este foarte plin, mai ales în apropierea celulei, unde se transmit toate convorbirile radio (ale Punctului de Comandă, ale SDA, ale conducătorului de zbor) cu piloții aflați în misiune.

Îmbrac – evident, nu de unul singur, ci cu ajutorul costumierului și al încă doi piloți – incomodul complet de compensare. Am făcut cunoștință cu el cu un an în urmă, la vizita medicală. Atunci nu m-a impresionat. Nici acum. Din câte știu, nu se mai folosește decât în misiunile la mare înălțime și în serviciul de luptă. Este foarte incomod, nu știu cum s-or descurca piloții cu el, acolo, sus, unde trebuie să cupleze racheta, să apese butoane, să urmărească evoluția țintei și aparatura... Multe nu știu eu pe lumea asta! Pe unele am însă să le învăț, pe altele n-am să le știu, probabil, niciodată.

Îmi iau locul în cabina a doua a dublei 071, aceeași cu care am făcut, pe 21 martie, primul meu zbor pe un avion MiG-21. Evident, în calitate de pasager, de reporter, de soldat cu gradul de colonel al Armatei României. În cabina întâi, la manșă, se află tot el, Dorel. Căpitan-comandorul Dorel Luca. Mă simt acasă. Este curios acest sentiment, această contopire cu un avion, cu un lucru neînsuflețit.

Va trebui, deci, să mai reflectez asupra acestui mod de a te identifica cu ceva care-ți este, în mare parte, necunoscut. Probabil, datorită unor experiențe trecute.

Urmăresc aparatele – acum le știu pe toate –, înțeleg perfect convorbirile radio și tot ce se întâmplă înaintea rulajului și după aceea, la capătul pistei. Decolăm cu forță total. Escamotarea trenului, decuplarea forțăului, viraj, viraj în urcare. Urmăresc altimetru, vite-zometru, giroorizontul, turația motorului. Câțiva nori și o pâclă rară limitează priveliștea. Păcat! Oricum, avionul urcă, unul din acele al-

timetrului se învârteste continuu. Șase mii, șapte mii, opt mii, zece mii, șaisprezece mii, șaisprezece mii trei sute...

- Suntem la verticala Brașovului - îl aud, în căști, pe Dorel. În zilele senine, de aici, de la această înălțime, se vede jumătate din Țara, Marea și Bucureștiul!

Pentru mine, tot ceea ce se întâmplă este un fel de record absolut. Un infanterist la 16.300 de metri! De două ori mai sus ca Everestul! Afară, temperatura este de minus 60 de grade, cei doi plămâni din instalația de oxigen a avionului se deschid și se închid în ritmul respirației mele. Am un ciudat sentiment de măreție, de forță. Încerc să deslușesc, prin atmosfera nu tocmai transparentă, câteva repere. De aici, de la această înălțime, din zona de lansare. Reușesc.

Departe, lucesc Dunărea și Borcea, localitățile sunt simple puncte, am impresia chiar că încep să sesizez curbura pământului...

- Trecem în regim supersonic! – îl aud din nou în căști pe Dorel.

- Confirm! îi răspund eu după o formulă pe care o auzi mereu în rețeaua radio a zburătorilor.

Maneta de gaze este împinsă în forță, în cabină se aude un zgomot puternic, avionul țâșnește ca un cal nărvaș în spațiile pentru care a fost el făcut. Îl simt solid în scaun, am senzația că mă contopesc cu el, cerul este deasupra, albastru intens, aproape negru, pământul îmi apare ca o hartă pe care cineva a desenat cu măiestrie câteva filigrane de nori... Acul subțire al vitezometrului își schimbă rapid poziția, trece de 1650 și se oprește undeva, lângă cifra 1700. Cu o astfel de viteză – 1700 kilometri pe oră – nu poți zbura multă vreme. Există pericolul să ieși pur și simplu din perimetrul țării. După un timp, Dorel anunță că reducem viteza și înălțimea. Acestea, într-adevăr, scad vertiginos, acele se învârtesc acum în sens invers, maneta de gaze se află pe regim normal, manșa se mișcă rapid și avionul se supune docil voinței pilotului. Uneori se frânează ca un autoturism pe autostradă, alteori țâșnește nervos spre nemărginirea înălțimilor. Un viraj, încă unul, câteva tonouri, pe dreapta și pe stânga, și, iată, vine timpul de aterizare.

O jumătate de oră a trecut parcă în câteva minute.

Aterizăm. Revenim în linia de avioane. Este ora 16.00. Piloții sunt adunați. Căpitan-comandorul Paneș, conducătorul de zbor, face

ultimele precizări. Fiecare știe însă exact ce are de făcut. În această noapte, după ce zborul se va încheia, căpitanii Gheorghe Stancu, Răzvan Moiceanu, Ovidiu Uibariu, Adrian Takacs vor avea îndeplinite toate condițiile pentru a obține titlul de „pilot clasa I”, iar căpitanii Valeriu Blândă, Neculai Pelin, Mircea Fușcă, Dumitru Berbunșchi și Dumitru Bălan își vor menține clasificarea de „piloți clasa I”.

Dacă lucrurile vor merge foarte bine – și nimeni nu se îndoiește, toți știu că așa va fi –, la sfârșitul acestui an, aproape 80 la sută dintre piloții unității vor fi piloți clasa I! Ceea ce spune foarte mult. Comandorul Bondoc, inspector pentru zbor la flotilă, este încântat de calitatea pregătirii de luptă în zbor în această unitate.

Unitatea cailor de foc din Bărăgan. Așa-i spun eu, de la primul meu zbor. O unitate specială pentru ei, pentru piloții din Bărăgan și, desigur, și pentru inima mea. O unitate unde se află, deopotrivă, inteligența, pasiunea și încrâncenarea zborului, mândria și modestia oamenilor, neuitarea celor căzuți, suferința fără alinare a familiilor și a camarazilor și marea responsabilitate a aerodromului.

În trenul care mă duce, în zorii zilei următoare, la Alexeni, mă gândesc la Davidovici și la Fabian, la Nistor și la Truță, la Staicu și la Pintilie, la toți cei care au dat suprema jertfă pe altarul zborului. Cu toții ar fi mândri de Dorel și de oamenii lui, de împlinirile acestui Grup de vânătoare. Și ar suferi, ca toți ceilalți, pentru suferința familiilor care îi tot așteaptă. Nu există însă bucurii fără dureri, împliniri fără suferință, viață fără de moarte.

(Publicat în „Observatorul militar” Nr. 40 (303) din 4-10 octombrie 1995)

Timpul trece. Dincolo de acest reportaj din miezul activității mele de cunoaștere a Forțelor Aeriene ale României și a universului vieții de pilot, la care se pot asocia atâtea altele, mai am un singur reportaj de adăugat. Poate că experiența mea de jurnalist care a cunoscut atât de aproape și atât de profund piloții militari ai României și viața lor entuziastă, împlinită și chinuită, ar fi meritat o carte. Iar eu aș fi putut s-o scriu. Frumos, elegant și profund. Nu mai presus decât au scris Doru Davidovici și atâția alții, din miezul fierbinte al trudei pe manșe, ci, poate, doar altfel. Ca un observator

care a trăit și a iubit observația. Ar fi fost însă prea puțin față de ce merită acești oameni.

Tocmai de aceea, revin, în finalul confesiunilor mele despre cunoașterea unei categorii de forțe armate atât de dedicate văzduhului și zborului, atât de încărcată de frumosul profesiei și binecuvântarea cerului, cu cel mai tragic reportaj pe care l-am scris vreodată. Întru aducere aminte...

ULTIMA ȘANDELĂ

...Miercuri, 11 iunie, orele 09.00, decola, pe aerodromul din Timișoara, dubla L-39 Z.A. cu nr. 118. Acest moment – cel al primei decolări – este, pe fiecare aerodrom militar, ca un răsărit de soare. Ca primul surâs al razelor dimineții. Ca un fâlfâit de aripă. Inimile tuturor vibrează cu putere. Începe zborul... Viața cea adevărată, cea fără de margini a tuturor celor care își leagă timpul de acest miracol: avionul. Piloți, tehnicieni, echipă de start, punct de comandă, oameni care asigură zborul...

La mașă, în cabina întâi, se află căpitanul comandor Gheorghe Crețu, pilot clasa întâi, instructor de zbor în toate condițiile, profesor de zbor în templul aviatorilor militari, la Boboc, prin mâna căruia au trecut zeci de piloți. Este un bărbat în plină putere, în plină performanță – în ianuarie a împlinit abia 42 de ani – și are atât de multe de spus și de făcut pentru aripile românești. Ceea ce se întâmplă azi (un antrenament) și, mai ales, ceea ce s-a programat să se petreacă duminică – este vorba de un miting aviatic la care Aviația Militară a României și piloții au dreptul și la care țin foarte mult – reprezintă un bun prilej de a o face. Și o și poate, deoarece are 1651 ore de zbor din care 1035 pe acest tip de avion. Este drept, în acest an, căpitanul comandor Gheorghe Crețu n-a acumulat decât 19 ore de zbor, ceea ce este foarte puțin pentru ceea ce se cheamă nu numai show aerian, dar chiar și aviație. Dar ce să facem, asta-i situația!

În cabina a doua se află un bărbat doar cu 7 ani mai în vârstă ca el, un pilot ajuns în vârful ierarhiei, dar niciodată desprins de avion, însuși comandantul Aviației Militare a României, generalul de flotilă aeriană (la ora când apar aceste rânduri, general de divizie aeriană) Ion Stan. Experiență îndelungată, 2016 ore de zbor, din care 404 pe acest avion.

Doi camarazi, doi prieteni. Entuziaști. Optimiști. Dornici de a arăta țării și întregii lumi că România, una din cele mai vechi țări aeronautice ale Planetei, mai are totuși Aviație.

Și un avion bătrân și, într-un fel, liniștit și ascultător. Aproape toți piloții au trecut pe la manșa lui, întrucât, se știe, este un avion de școală de producție cehă, aflat în dotarea Institutului de Aviație de la Boboc. Dubla cu numărul 118 este fabricată la 20 iulie 1981 și are 1320 ore de zbor (704, de la ultima reparație capitală) și 5250 aterizări. Ultimele lucrări, cele de la 100 de ore, au fost efectuate în acest an, pe 20 mai. Motorul a fost fabricat la 20 decembrie 1985.

...La 09.00 punct, conducătorul de zbor permite decolarea. Avionul rulează frumos, viteza crește, dincolo, în afara cabinelor, sunt 17 grade, vânt calm, ziua se anunță tocmai bună pentru un astfel de antrenament. Ceilalți piloți sunt în start. Urmăresc, ca de obicei, decolarea primului avion. Un MiG 21 este deja cu motorul pornit. El va decola imediat după ce 118 va intra în turul de pistă, cu misiunea de a efectua cercetarea meteorologică profundă. Totul este normal. După ce 118 iese de pe ax, MiG-ul 21 decolează cu forță totală și aerodromul își amintește de zilele lui bune... Cele foarte bune s-au ancorat undeva, pe norii greu trecători ai vremurilor.

Ultimul miting al Aviației Române s-a desfășurat acum doi ani pe aeroportul Băneasa. Anul trecut, aici, la Timișoara, de Ziua Aviației Române, a evoluat... o formație de înaltă acrobație a Forțelor Aeriene Americane. A evoluat și un IAR 99, iar cinci IAR 93 au trecut la verticală deschizând mitingul. Acum, în apropierea Zilei Aviației Române din 1997, sperăm ca și băieții noștri să prezinte națiunii ceva frumos. Deși în Aviația Militară a României, în afară de sufletul piloților, tehnicienilor și de inimile fierbinți care bat pe aerodromuri, nimic nu se mai află în liniște și mulțumire, ci, dimpotrivă, în amărăciune și într-un chinuitor și neputincios sentiment de revoltă. Ba, mai mult, anii bugetului de austeritate, ca și cei de dinaintea lor – toți caracterizați printr-o lipsă crasă de respect față de reacția din spațiul aerian, reacție hotărâtoare în orice conflict armat – au adus această forță de elită a Armatei Române în sapă de lemn. Totuși, programele îndrăznețe din ultimul timp, trecerea la producția, până la sfârșitul anului, a primelor 40 de avioane MiG 21 Lance R, revigorarea elicopterului și a altor tipuri de aeronave, precum și realizarea, în viitorul

apropiat, a sistemului unic militar-civil de supraveghere a spațiului aerian reprezintă nu numai materializarea unei speranțe, ci și o nouă dimensiune, o nouă vocație a forțelor aeriene ale țării. Mitingul avea deci drept scop nu numai să impresioneze, ci și să recultive respectul pe care Aviația Română îl merită cu prisosință.

Cei doi piloți din cabinele dublei 118 fac turul de pistă. Cu acest prilej, efectuează și o primă evaluare nemijlocită a condițiilor meteo din zona aerodromului. Este de competența comandantului să-și ia toate măsurile pe care le consideră necesare pentru ca zborul să se desfășoare în condiții normale. După turul de pistă și cercetarea meteo nemijlocită, în apropierea aerodromului, 118 intră în zona de acrobație. Axul longitudinal al acesteia este paralel cu axul pistei, la o distanță de vreo 200 de metri spre nord. Așa este firesc.

Programul de acrobație al acestei duble este frumos, curajos și la parametri aeronavei. Căpitanul comandor Gheorghe Crețu se află la al unsprezecelea antrenament, iar generalul Stan a efectuat și el, împreună cu pilotul, câteva antrenamente. Deci nu se pun probleme. Dar generalul Stan se află la bord și în calitate de comandant al mitingului și al Aviației Militare a României. Este, poate, dreptul lui și, într-un anume fel, obligația lui să fie acolo. Un pilot, chiar dacă este comandant al Aviației Militare, cu greu poate accepta să stea la sol, oricât de numeroase, de presante și de grele ar fi problemele pentru zbor care se rezolvă, de regulă, pe pământ, în afara zborului. Și oricât de interesantă ar fi experiența altora și oricât de accentuată ar fi mentalitatea noastră despre toate astea.

În planul inițial, pentru acest avion, era prevăzută următoarea evoluție:

- viraje orizontale cu înclinare maximă ($v = 500 \text{ km/h}$; $H = 200 \text{ m}$);
- șandelă cu tonouri și scoatere prin viraj de 180 grade (unghi = 40 grade; $V_{\text{introd.}} = 600 \text{ km/h}$; $V_{\text{scoatere}} = 250 \text{ km/h}$);
- picaj și zbor la mică înălțime (unghi = 30 grade; $V_{\text{scoatere}} = 500\text{-}600 \text{ km/h}$; $H_{\text{zbor la mică}} = 100 \text{ m}$);
- șandelă cu răsturnare (unghi = 40 grade; $V_{\text{introd}} = 600 \text{ km/h}$; $V_{\text{răsturnare}} = 250 \text{ km/h}$; $H_{\text{redresare}} = 100 \text{ m}$);

- *looping* ($V_{\text{introd}} = 600 \text{ km/h}$; $H_{\text{introd}} = 100 \text{ m}$; $H_{\text{psuperioară}} = \text{min. } 1000 \text{ m}$; $V_{\text{psuperioară}} = 250 \text{ km/h}$);
- *immelman cu scoatere în picaj* ($V_{\text{introd}} = 600 \text{ km/h}$; $H_{\text{introd}} = 100 \text{ m}$; $V_{\text{intoarcere}} = 250 \text{ km/h}$; $U_{\text{nghi}} = 30 \text{ grade}$);
- *picaj* ($u_{\text{nghi}} = 30 \text{ grade}$), *zbor pe spate* ($H = 200 \text{ m}$; $t_{\text{imp}} = 5 \text{ secunde}$) și *viraj de luptă*.

Avionul răspunde la comenzi, conducătorul de zbor, întreaga echipă de start, precum și piloții care așteaptă, la avioane, să le vină rândul la decolare și să execute ce s-a stabilit la pregătirea nemijlocită nu sesizează nimic deosebit. Totul pare să fie normal, potrivit planului grafic al zborului, ale cărui detalii tocmai le-au discutat la pregătirea nemijlocită.

Avionul execută viraje cu unghi maxim, după care intră în șandelă. Privirile tuturor sunt lipite de silueta zveltă care descrie pe cerul albastru cunoscuta mișcare, adică o urcare vertiginoasă, aproape verticală. Toți piloții prezenți pe acest aerodrom au executat-o de atâtea ori. Nu numai pentru că este o figură spectaculoasă, avionul străbătând în câteva secunde distanța de la pământ la cer și, acolo, sus, răsturnându-se temerar sau trecând într-un viraj amețitor, ci și pentru motivul că este o manevră de luptă, pe verticală, prin care pilotul poate pune rapid aeronava într-o poziție avantajoasă, atât pentru lupta aeriană, cât și pentru atacul la sol, scoțând-o, în același timp, dintr-o zonă de foc sau din fasciculul de auto-dirijare al rachetei inamice.

Aeronava se înscrie în traiectoria obișnuită, urmează răsturnarea și, de aici, manevra de ieșire din răsturnare. O lunecare spre pământ, într-un picaj accentuat, un fel de semibuclă, la partea ei de jos, înălțimea, potrivit programului stabilit, trebuind să fie de o sută de metri. Dincolo de bucla pe care începe să o descrie avionul, jos, pe pământ, dar destul de departe de axul evoluției, se află localitatea Gearmata. Zona a fost aleasă cu multă grijă ca nu cumva să fie amenințate casele oamenilor sau spectatorii de la apropiatul miting. Înălțimea de la care se începe manevra, deși nu este foarte mare, asigură, totuși, condiții pentru ca ea să fie efectuată.

Dar..., stupoare!

Avionul, deși nu cade ca o piatră, nu poate fi redresat. Este clar pentru toată lumea. Piloții nu intuiesc, ci știu exact ce s-a întâmplat și ce urmează. Fulgerul acesta de gând este doar de o fracțiune de se-

cundă. Inimile tuturor bat să spargă piepturile, întrucât toți înțeleg iminența catastrofei. În secunda următoare, aeronava, sub privirile tuturor, se izbește razant de pământ, ricoșează ca o piatră pe care o arunci razant pe suprafața apei, se aude o explozie, apoi totul coboară în liniștea dimineții. Este al 14-lea minut de la decolare. Neterminat.

Cumplit spectacol!

...Încă un avion a căzut. Încă doi oameni plătesc cu viața cutanța de a fi aviatori și drama de a fi piloții, azi. Unul dintre ei este însuși comandantul Aviației Militare a României. Unde s-a mai pomenit așa ceva?! Ca însuși comandantul Aviației să plătească, la manșă, acest preț unic, maximal, al unei profesii care, la noi, a fost făcută, de-a lungul anilor, o apă și un pământ cu toate celelalte! Fiecare trăiește un amestec cumplit de sentimente: uimire, amărăciune, ciudă, revoltă. În nici un caz, teamă sau frică de avion! Echipa de salvare intervine imediat, dar numai pompierii de pe aerodrom își află utilitatea și eficiența. Ei sting imediat focul și ajută astfel la păstrarea ultimelor rămășițe pământești ale acestor Icari.

Locul este imediat pus sub pază și accesul interzis. Este normal. Acolo se află rămășițele pământești ale unor oameni, piloți ai Aviației Militare a României, și resturile unui avion. S-a frânt încă o dată, dramatic și revoltător de trist și de stupid, un zbor și un vis al unor oameni care slujesc de o viață zborul. Desigur, o ramură ruptă dintr-un copac nu înseamnă moartea copacului, ci doar a ramurii. Dar parcă prea multe ramuri s-au rupt în acești ani din copacul Aviației Militare a României! Și nu piloții sunt vinovați pentru această tragedie națională!

Sosim acolo la câteva ore de la producerea catastrofei. Mașini, o gardă care păzește zona de împrăștiere a rămășițelor avionului, numeroși ziariști și cameramani așteaptă nerăbdători, dar înțelegători și triști, accesul în zona de impact și primele declarații competente. Unii dintre ei au stat de vorbă cu martorii oculari. Cu toții sunt stupefiați. Nimeni nu se gândește că s-a mai ivit un eveniment de senzație, pentru pagina întâi. Ar fi preferat să nu aibă parte de o asemenea știre.

Pista este pustie, avioanele și planoarele Aviației Sportive sunt pur și simplu proptite trist și neputincios într-o margine de aerodrom,

consternarea plutește sub cerul pe care au apărut primii nori, între Gearmata și turnul de control, pe toate chipurile oamenilor și în tot spațiul care trebuia să fie, acum, plin cu miros de petrol, cu zgomot de motoare și cu voia bună a zborului. Nu se aude nici măcar șoapta vântului care începe să bată. Discret și prudent, parcă pentru a nu tulbura liniștea morții. Totul este încremenit, ca într-o țară a statuilor de piatră.

Generalul de divizie aeriană Iosif Rus, inspector la Inspectoratul Ministerului Apărării Naționale, el însuși aviator între aviatori și fost comandant al Aviației Militare, numit acum președintele comisiei, cu cunoscuta-i meticulozitate și precizie, organizează inteligent și eficient, la fața locului, lucrul echipelor: piloți, tehnicieni, responsabili cu securitatea zborului, transmisioniști, medici. Mai întâi, trecem cu toții în revistă suprafața de împărștiere, de la impact, până la ultima piesă din ceea ce a fost, cu doar numai câteva ore în urmă, dubla 118, pregătită pentru mitingul aviatic de duminică, 15 iunie. Sunt vreo trei sute de metri, poate chiar mai mult. La o primă apreciere, se pare că impactul cu solul s-a făcut sub un unghi de 10 - 20 de grade. Partea din spate a avionului s-a înfundat mult în pământ, lăsând, împreună cu întreg fuzelajul o amprentă adâncă. Totuși impactul a avut loc gen piatră aruncată razant pe suprafața apei, de unde rezultă că, la contact cu solul, avionul era deja în redresare. Și, probabil, dacă ar mai fi fost 50-100 de metri, situația ar fi fost salvată. Toate astea sunt, desigur, presupuneri. Sau evaluări, fără a avea o bază temeinică. În realitate, lucrurile sunt mult mai complicate. Totdeauna poate exista ceva care să scape. Spre exemplu, la o aterizare pe două roți care s-a făcut anul trecut pe acest aerodrom cu un MiG 21 de comandorul Gavril Morar și căpitanul Burileanu, s-a constatat că una din gambe n-a ieșit din cauza unui cablu care s-a rupt probabil în zbor. Dacă avionul se prăbușea (Doamne ferește!), cine mai putea identifica o astfel de defecțiune?

Ceilalți membri ai comisiei continuă investigațiile. Ei vor fotografia și vor investiga cu cea mai mare atenție fiecare piesă, fiecare rămășiță și fiecare locșor al impactului.

Generalul Rus le spune ziariștilor, la obiect, ceea ce s-a întâmplat, precum și primele concluzii rezultate din analiza la fața locului a evenimentului. Ele se referă la cauzele care, prin eliminare, se

exclud: avionul a fost bine pregătit pentru zbor, motorul a funcționat, piloții aveau suficientă experiență. La întrebările ziariștilor referitoare la cauzele care au determinat accidentul, generalul Rus răspunde exact, fără a face presupuneri sau supoziții. Cauzele sunt complexe, iar misiunea comisiei este să le depisteze. Dar nu va fi ușor.

Urmând exemplul șefului comisiei, să nu ne pripim nici noi cu concluziile, nici cu presupunerile. În asemenea momente, tentația de a desprinde concluzii, de a comenta, de a face conexiuni este foarte mare. Cu toții ne pricepem la așa ceva, așa cum ne pricepem noi la toate... Doar piloții – cei care știu bine ce înseamnă această tragedie – sunt mai tăcuți și mai atenți. Noi, ceilalți, vorbim. Și, Doamne, de câte ori greșim! Mai ales că sunt atâtea lucruri de lămurit. O primă nedumerire ar fi aceea că tubul pitot este înfundat în pământ, la nivelul impactului părții din spate a avionului. Or, se știe, la acest tip de avion, tubul pitot se găsește pe aripă. Cum s-o fi întâmplat?

Continuăm deplasarea. Unul din planuri este chiar în fața noastră. Ce a mai rămas din el. O bucată de tablă și însemnul. Părți din avion sunt împrăștiate peste tot. Motorul și cabinele piloților, precum și trenul de aterizaj au fost azvârlite, ca dintr-o bombardă, dincolo de calea ferată, pe vreo două sute de metri. Motorul este torsionat și redus la o bucată mai mare de metal. Undeva, în apropiere, se găsește caseta cu filmul. Trupurile celor doi sunt aproape ultimele. Dincolo de ele se mai află doar una din roțile trenului și câteva bucăți de aluminiu. Trupul generalului Stan este ultimul, deși se afla în cabina a doua. Cel al căpitanului comandor Crețu (ce a mai rămas din el) se află la câțiva pași, lateral și înapoia lui. Cei doi sunt parcă într-o formație. Ultima formație, cea a celei lor din ceruri. Costumul generalului Stan, care trebuia să fie ignifug, a ars. Noroc cu pompierii. Trupurile lor sunt câte o grămăjoară de carne și de oase. Pot fi însă identificați. Inima generalului Stan a ieșit din piept și a sărit la câțiva metri înainte și lateral stânga. Căpitanul Daniela Stoica, doctorul, o ridică de jos și o ține cu delicatețe în palma înmănușată. Inima mare a acestui om care a bătut atât de fierbinte, atât de iubitor, atât de dramatic și atât de dureros pentru Aviația Militară a României, pentru Forțele Aeriene ale Țării, forțe pentru care, iată, a făcut și ultimul sacrificiu! Mai mult decât atât nu se poate. Sacrificiul suprem al comandantului Aviației Militare este ultima semnătură – cu sângele și cu viața lui și ale camaradului lui – pe rapoartele nerezolvate de-a lungul

acestor șapte ani, pe strigătul în pustiu, pe teribilul periplu prin care trece eroica Aviație Militară a României. Se aude până departe, dar suntem siguri că niciunul dintre surzii care conduc România nu va auzi.

Măcar pe acesta ascultați-! Este glasul de sânge, de iubire și de responsabilitate al unui om care a albit la mai puțin de 45 de ani pentru soarta Aviației Militare, care a suferit și a tremurat pentru nedreptățile și dramele aviației acestor vremuri. Tocmai în momentele când s-a dovedit, parafrazându-l pe marele Marin Preda, că, dacă aviație nu ai nimic nu ai. Eu însumi am scris-o de atâtea ori în paginile acestui ziar: *fără o capacitate de reacție pe măsură din spațiul aerian, o armată nu există*. Și, dacă ne gândim bine, nici o țară nu poate exista sub semnul duratei.

L-am cunoscut bine pe generalul Ion Stan. Am fost colegi în Academia Militară, am discutat îndelung, ore în șir, de-a lungul și de-a curmezișul acestor ani despre condiția aviatorului și drama Aviației Militare a României, dar și despre speranța reînălțării ei. Pentru că aviația noastră încă n-a murit. Și chiar dacă mai avem o altă aviație în ceruri (de la locotenentul Caranda, prima victimă în slujba aripilor militare românești, care a căzut la 20 iunie 1910 pe câmpul de la Cotroceni, și până azi, s-au pulverizat cu mâna pe manșă, la datorie, 1350 de piloți!), cea de pe pământ este deopotrivă o mare iubire a zborului și o imensă responsabilitate a reacției eficiente în spațiul aerian.

Chiar și acest miting este tot un strigăt de luptă, dar și de revoltă și de disperare, un semnal al forței imanente a unei aviații care, în afară de o inimă mare și de o speranță imensă, dată de noile programe de modernizare, nu prea mai are mare lucru. Cel puțin în aceste momente. Programele de modernizare au dat însă aripi noi aviatorilor și ei doreau să dovedească țării și lumii întregi, dar și lor înșiși, că știu să și folosească aceste aripi.

După părerea mea – și nu numai a mea –, organizarea și pregătirea acestui miting, ca și desfășurarea lui (dacă s-ar fi hotărât așa ceva, după catastrofă) reprezintă un act de eroism; reprezintă aproape o nebulie, sau, mai exact, un act de disperare. Dar care trebuia făcut. Pentru că, din păcate, unii din oamenii politici și chiar unii dintre militari nu știu, nu înțeleg sau nu-i interesează problemele aviației.

Acest miting urma să-i sensibilizeze pe toți, să-i determine să se aplece mai mult și cu mai multă grijă nu numai asupra programelor de modernizare, ci și asupra a ceea ce înseamnă formarea piloților și a personalului de asigurare a zborului și menținerea lor în capacitate de acțiune eficientă. Prețul și, evident, riscul unui asemenea miting erau însă prea mari, și nu știu dacă, în condițiile de azi, se merită. Și iată de ce. Spre exemplu, căpitanul comandor Popescu Ion, care urma să execute acrobație cu unul din cele două avioane MiG 29 prezente la miting, avea planificate, pentru anul 1997, doar 5 ore de zbor. Avându-se în vedere dificultatea acestei misiuni, i s-au mai dat încă... cinci. Or, cu zece ore de zbor, PP trebuia să facă acrobație aeriană de înaltă clasă... Și PP, doar cu zece ore de zbor la activ, făcea această acrobație. Și o făcea foarte bine. Este incredibil! De aici nu rezultă însă că riscul era mai mic. Dimpotrivă. De asemenea, piloții celor nouă avioane MiG 21, care treceau în formație, aveau doar șapte ore de zbor în acest an. Și, se știe, zborul în formație, mai ales într-o formație mare, cere foarte mult antrenament. Totuși, la repetiția pe părți, ei au trecut în formație. Și, dacă mitingul s-ar fi desfășurat, ar fi trecut și acolo, prin fața tribunelor.

Căpitan comandorul Dorel Luca este, poate, singurul în mână. Dar Dorel nu este un pilot oarecare. El face într-o oră cât alții în zece. Și totuși, pentru a face ce face el cu acest avion iubit de piloți și hulit de nepiloți, Dorel muncește de zece ori mai mult decât, poate, ar fi normal. Și renunță de zece ori mai mult la ceea ce un om obișnuit nu renunță niciodată. Evident, are și rezultate pe măsură. Dar cu ce preț! Gândiți-vă, domnilor, o singură clipă, cu luciditate, la Dorel Luca, la ce are acest om în viața lui de toate zilele, și o să aflați. La el, talentul e doar un suport. Restul este muncă, responsabilitate, dragoste și, într-un fel, o compensare a unor frustrări, a unor dureri și a unor amărăciuni. O muncă și o responsabilitate care se derulează într-un cadru de renunțări, nemulțumiri și amărăciuni. Chiar dacă, în curând, Grupul de Zbor de pe Bărganul va fi dotat cu LanceR. El are, la activ, în acest an, multe ore de zbor. Ca instructor, dar și ca pilot. Dar și el este frământat și îndurerat de marile probleme încă nerezolvate ale Aviației Militare. Și le privește cu ochii profesionistului. Iar ochii aceștia nu exprimă aproape nici un fel de bucurie. Pentru că nimeni nu se poate bucura de un regim de austeritate în Aviație. Numai înconștienții, ca să nu le spun altfel, pot face asta

Și mai este ceva. N-o spun pentru piloți. Ei o știu foarte bine. O spun pentru noi, ceilalți. Avionului trebuie să-i dai totul. Chiar dacă ție nu-ți dă nimeni nimic... Aceasta înseamnă a fi un pilot adevărat. Dar nu și performant. Pentru că, azi, performanța nu se realizează numai cu sufletul, deși sufletul o ridică la rangul minunii. Piloții Aviației Militare a României sunt piloți adevărați și oameni minunați. Acesta este motivul pentru care ei și-au asumat riscul unui miting efectuat în condițiile unei criminale puținătăți a orelor de zbor.

Avioane poți cumpăra. Iar dacă îți pui industria la punct, le poți produce tu însuși și încă în condiții bune. Piloți, însă, nu. Ei nu sunt nici de vânzare, nici de cumpărare, nici vreun produs al vreunei industrii. Un pilot se formează cel puțin în zece ani, și numai în situația când sistemul metodic funcționează perfect, când există, deci, o acumulare ritmică și o practică bogată, precum și instructori pe măsură, și când se asigură toate condițiile (respect din partea națiunii și a factorilor de conducere, ore de zbor, tehnică performantă, sisteme de refacere și recuperare etc.).

Iată de ce, pentru curajul lor, organizatorii acestui miting și piloții Aviației Române – militari și sportivi - merită toate laudele. Tragicul accident le frânge însă și lor aripile. Pentru că una au sperat, una au gândit, una au simțit și cu totul altceva a ieșit. Tragic, în loc de sublim.

...Comandorul Tecuceanu – un alt pilot de excepție – se află, de multe ore, împreună cu o echipă de ingineri, la celulă. Filmul a fost recuperat și este citibil. Oamenii urmăresc cu înfrigurare indicatorii. Timpul, înălțimea, comportamentul profundorului și cel al motorului, manevrele avionului... Merge destul de greu. Aici nu este vorba de un simplu control obiectiv, ci de descifrarea cauzelor care au dus la catastrofă. Până la răsturnarea din șandelă, pe film, totul este normal. Valorile sunt comparabile cu cele ale zborului asemănător efectuat ieri. Unul dintre ingineri este venit de la Boboc și face parte din acei specialiști în controlul obiectiv la acest tip de avion, și nu numai, cărora nu le treci niciodată pe dinainte fără să-ți ridici pălăria. Analiza este, deci, foarte riguroasă. Chiar și șandela se înscrie în parametri normali. Valorile, interpretate, nu conduc la nici o concluzie îngrijorătoare. Abia după răsturnare apar probleme. Avionul intră în trepidație, viteza nu crește, valorile profundorului sunt mari, ca și

cum piloții ar fi bălăbănit, înainte și înapoi, într-un ritm imposibil, manșa...

Există cauze precise, dar și numeroase îndoieli, există certitudini, dar și semne de întrebare. Și chiar dacă, după măsurători, evaluări și experiență, majoritatea lucrurilor ar părea clare, eu continui să cred că, în astfel de cazuri, acționează un lanț causal, în care se află factori evidenți și factori pentru totdeauna ascunși. Și atunci când lucrurile par evidente, există totuși un mic semn de îndoială. Adevărul adevărat numai Dumnezeu îl știe. De aceea, concluziile trebuie să se înscrie într-o marjă corespunzătoare de evaluări, în așa fel încât ele să fie cât mai aproape de adevăr (pentru că tot adevărul nu-l vom ști niciodată) și să nu-i facă să se răsucescă în mormânt pe cei care au murit la datorie, cu mâna pe manșă. Pentru că Dumnezeu e mare.

...Stau de vorbă cu foarte mulți piloți despre acest caz, ascult cu multă atenție evaluările lor; rămânem cu toții la părerea că nici o situație nu este identică cu cealaltă, fiecare caz este unic pe lumea asta, fiecare soluție este valabilă doar pentru cazul pe care l-a rezolvat.

Despre această tragedie s-au spus și se vor spune multe. Un singur lucru este cert: ceea ce s-a întâmplat a avut ca suport, dincolo de toate, o mare iubire și o mare încercare de a dovedi că se poate, de a da un semnal, de a face iarăși Aviația Militară a României să zboare acolo sus, unde o merită. Și de a determina ochii care nu o văd să o vadă.

...Prima zi din ultimul său an de zbor trebuia să fie, pentru generalul de divizie aeriană Ion Stan, o mare reușită. O renaștere. O reînflorire a speranței. O mare sărbătoare. Ar fi trebuit să fie ziua izbândirii unui vis. Ziua ajungerii. Pentru acest moment, s-a pregătit, poate, o viață. Fără să știe, fără să-și propună acest lucru. El a vrut doar să fie un bun pilot, pentru că a iubit avionul mai mult decât propria-i viață. Atunci când, în urma unei năzbâții de-ale tinereții, a fost oprit o vreme de la zbor, a plâns și a suferit imens. A simțit că a rămas fără busolă, că toată viața de până atunci se risipise ca o corolă de fulgi de pădăie.

Totuși, a reușit. A reușit să ajungă comandantul Aviației Militare a României, în cea mai neagră epocă a ei, să sufere cumplit pentru tot dezastrul, să se bată pentru scoaterea ei din vrie și pentru stabilizarea respectului față de profesia de aviator și de forțele aeriene ale țării. Teza lui de doctorat pe această temă fusese predată cu câteva zi-

le înainte la Academia de Înalte Studii Militare. Se pare că începuse să reușească și mai mult. Avionul însă nu l-a iertat. De aceea, soarta a făcut să fie înmormântat la 49 de ani, pe 14 iunie, chiar în ziua în care s-a născut.

Pietrele vor plânge, manșa avionului care i-a fost, în cele peste 2000 de ore, statornic prieten va tremura, aerul pe unde a zburat o viață se va întuneca o clipă, adâncurile inimilor noastre vor vibra, palma delicată a doamnei doctor Daniela Stoica, ultima care a simțit ce a mai rămas din căldura inimii mari a acestui om inteligent și tenace nu-i va uita zvâcnetul pierdut, locul unde a căzut va deveni, poate, un izvor, pentru că încă doi meșteri Manole și-au frânt aripile pentru ca opera lor să dureze, soția îl va plânge mereu, ca și atunci, în dimineața zilei de 11 iunie, pe coridoarele triste, între ochii înlăcrimați ai piloților și tehnicienilor de la Baza Aeriană Otopeni, prietenii nu-l vor uita.

În casa căpitanului comandor Gheorghe Crețu, de la Buzău, va fi tristețe, copiii vor aștepta să se întoarcă tatăl și nu vor crede niciodată că un as al manșei, un profesor de zbor, s-a prăbușit și nu va mai zbura. Așa cum nu credem că Doru Davidovici, care era și el, nu numai un mare scriitor, ci și un mare pilot, s-a prăbușit în Bărăganul înverzit, așa cum nu credem că Scrobotă și prietenul său, Băloi, s-au pulverizat la o aruncătură de băț de capătul pistei, în câmpia olteană de la Deveselu, așa cum nu credem că Mircea Zorileanu a murit undeva, în Italia, ca un câine, așa cum nu credem că 1350 de ași ai manșei alcătuiesc Aviația Militară din ceruri a României.

Dar știm cu toții că așa a fost, că așa a fost să fie.

Să-ți fie țărâna ușoară și zborul lin, scump coleg și prieten drag!

Să-ți fie somnul lin și chipul Domnului aproape, profesor al unui zbor iubit și neprețuit!

Odihniți-vă în pace, aviatori ai unei mari iubiri și ai unui imens sacrificiu! Fie ca toate generațiile care vor veni să nu vă uite, să vă înțeleagă și să vă respecte!

Timișoara, 11-12 iunie 1997

După această tragedie, am continuat să bat, cu înrâncenare, ca întotdeauna, drumurile nesfârșite ale armatei, inclusiv teatrele de operații din afara țării, unde se aflau și unități militare românești. La un bilanț pe care mi l-am făcut în anul pensionării, 1997 – an în care eu alergam maratonul în trei ore și treizeci de minute, escaladam trasee de alpinism de gradul 6, publicasem câteva cărți și aveam în plan foarte multe elemente de modernizare a publicației –, am constatat că eu, de fapt, mă aflam la apogeul potențialului meu militar, jurnalistic, scriitoricesc etc. etc. Cu alte cuvinte, tocmai în acest moment de vârf, când clocotea în mine viața, sănătatea și pofta de lucru, trebuia să ies la pensie. Deja depășisem cu doi ani vârsta standard de pensionare care, pe vremea aceea, era de 55 ani. Iar eu împlinisem deja 57. În acești doi ani, din șase în șase luni, am fost nevoit să fac raport ca să continui activitate, ca și cum slujba mea și munca mea ar fi fost în interesul meu exclusiv și nu în cel al instituției. Ca și cum armata mi-ar mai fi dat mie o șansă, ca unui ajuns la capătul puterilor, ca unui cerșetor și nu că ea ar mai fi avut, în continuare, nevoie de mine. Umilitor! Dar așa funcționa sistemul. Iar cel care urma să-mi ia locul, probabil abia aștepta momentul plecării mele. Gradul de general de brigadă pe care, în mod normal, trebuia să-l primesc la numirea în funcție, întrucât îndeplineam toate condițiile necesare, l-am primit în ultima zi de activitate, ca și cum ar fi fost o recompensă și nu un drept. Dar pe mine nu mă interesează și nu m-a interesat niciodată gradul și lucrurile astea, nu am orgolii, nici ambiții de mărire, așa că singurul efect, care mie nu-mi place, este acela că lumea-mi spune acum „generale” și nu „colonele”, dom’ general și nu dom’ colonel. Iar astea, pentru mine, sunt egale cu zero.

Oricum, politichia românească, împreună cu lichelismul tradițional al nației vor declanșa o acțiune furibundă de denigrare și umilire a acestui grad și, în general, a instituției care a făcut posibilă, cu un uriaș preț de sânge, continuarea existenței nației pe pământul sfânt al strămoșilor. Nu știu dacă, de-a lungul timpurilor, a rămas ceva nepângărit chiar de cei care s-au urcat pe piscurile țării, călcând, adesea, pe morminte.

Oricum, după plecarea mea, au îndepărtat imediat biroul de stejar masiv, lăcuit, în stil, al marelui Will, al meu și al tuturor redactorilor șefi de dinaintea mea, iar în anii următori, au restricționat tematica la... informarea internă, eliminând aproape cu desăvârșire

nivelul înalt al informațiilor, tematicilor și dezbaterilor tactice, operaționale și strategice, ca și cum o astfel de publicație – publicația numărul unu a armatei – nu ar fi și a profesorilor, inginerilor, medicilor, coloneilor și generalilor.

Desigur, pentru dezbaterile ideilor tactice, operaționale și strategice și a chestiunilor de specialitate, există reviste științifice specializate, dar consonanța inteligentă și cu talent dintre niveluri, în scopul formării unei culturi militare generale și, pe cât posibil, operaționale și strategice tuturor militarilor și populației poate fi una dintre funcțiile importante ale unei publicații de talia ziarului central al armatei.

Chiar dacă funcția principală a acestei publicații cu o plajă uriașă de realizare a produsului jurnalistic militar este aceea de a crea cultură și putere militară prin cuvânt, asta nu contează pentru cei care nu fac deosebirea între o publicație de anvergură și o gazetă de perete.

În aceste ultime zile petrecute în redacția pe care am prețuit-o mai mult decât pe mine însumi – locul cel mai scump și cel mai sfânt pentru mine, căruia i-am dat absolut tot ce am putut – am avut, totuși, și o foarte mare surpriză.

Miercuri, 1 octombrie 1997, am trăit unul din cele mai frumoase și mai surprinzătoare momente ale vieții mele. De obicei, momentele de mare fericire nu se spun, nu se fac publice. Ele aparțin sufletului și se constituie în repere de bază care-ți jalonează drumul prin viață. Drumul tău. Momentul la care mă refer nu este însă numai al meu. Este al unui spirit. Iar acest spirit este foarte important pentru Armata Română, și el merită să fie relevant...

...Din elicopterul care survolează tîpsia spre aerodromul cailor de foc din Bărăgan, Câmpia Română mi se pare o pagină de carte. Cu rîndurile drepte de porumb în plin cules. Cu arăturile de toamnă în plină desfășurare. Cu fuioarele de apă plumburie sticlind insular sau continuu pe talvegurile canalelor de irigații, cândva mîndria Bărăganului. Acum, ruinele lui. Cu amenajările pentru celebra viitoare autostradă rămase așa cum au fost lăsate ele din vară. Sau din vara trecută. Cu grădinile satelor din Bărăgan înnobilate în culorile toamnei. Cu grămezile aurii de știuleți de porumb prin curți și pe la porți, ceva în genul focurilor de boz de prin sate, din Joia Mare. Un spectacol

impresionant acest foc. Făclii țâșnind în prag de seară, imnuri înălțate, nimeni nu știe de când, focului. Și, acum, în debut de toamnă, galben de porumb țâșnind, la fel, spre înălțimi, imnuri coborâte tăcut, prin candoarea sfârșitului de vară, în Câmpia întinsă a Bărăganului...

Aterizăm pe aerodromul învălurit încă în aburii ușori ai unei ploii mărunte care tocmai s-a oprit. Imagini familiare, dragi, se derulează cu repeziciune sau lent, ca într-o aducere aminte. Trebuie să mă obișnuiesc cu ele, cu aceste simfonii ale amintirilor. De-acum, toate, vor fi, pentru mine, amintiri. Un AN-26 se află pe pistă. Aici, pe Borcea, și pe Kogălniceanu, se va sărbători, în stilul aviatorilor, ieșirea la pensie a unui aviator care a însemnat ceva, în timpuri grele, pentru Aviația Militară a României. Mai mult, generalul de divizie aeriană Iosif Rus, pentru că despre domnia sa este vorba, a fost și comandant, timp de șase ani, al regimentului de aviație de la Kogălniceanu.

Cum mai trec anii!

Cobor din elicopter. Echipajul îmi face un semn. Îl simt în adânc, acolo unde vibrează marile iubiri. Îmi sună încă în urechi vocea comandorului Suciu, din această dimineață: „Veniți la bază, vă așteaptă un elicopter. Vă va duce pe Borcea, acolo unde sunteți cel mai iubit.” Mă întâmpină comandorul Dorel Luca. Este o bucurie pe care nu-mi propun să o descriu. Ea nu se poate exprima. Am fost de trei ori cu comandorul Luca în MiG 21, înțelegând astfel, atât cât am putut eu să înțeleg din nechezatul acestor cai de foc din Bărăgan, ce înseamnă Aviație Militară. Era o cunoaștere fără precedent pentru mine. N-am simțit însă umilință, ci fascinație. N-am simțit teamă, ci un curaj cum nu mai cunoscusem până atunci. N-am simțit numai înălțimea, viteza, suprasarcina, uimirea, ci și respectul. Mai ales respectul. N-am simțit privilegiul, ci revolta. Întrucât am plonjat, dintr-o dată, deopotrivă, în mirajul zborului, în fantasticul periplu al Aviației Militare și am înțeles mai bine umilirea ei de către cei care încă nu aflaseră că, la sfârșitul secolului XX, nimic nu există pe lume fără aviație.

Retrăiesc din nou acele sentimente, dar mai ales retrăiesc, la bucuriile cele mai profunde, o reîntâlnire de suflet. Îl îmbrățișez pe generalul Rus care decolează spre Kogălniceanu, aerodromul pe care l-a comandat cândva, și, împreună cu Dorel, ne îndreptăm spre celulă. Pe aleea de sub bolta de viță de vie, piloții sunt aliniați de o parte și de alta. Între ei se află și cei zece etiopieni, care învață să zboare

aici, la una din cele mai bune școli de unitate ale Aviației Militare a României, aerodromul cu toți piloții clasa I, avionul MiG 21. Cele două rânduri, față în față, aplaudă. Este mult prea mult pentru mine. Le strâng cu putere mâinile. Sunt mâini obișnuite cu manșa și cu maneta de gaze, dar și cu filele de carte, cu pescuitul, cu grădinaritul, cu toate cele câte sunt omenești. I-am cunoscut în diferite ipostaze. Niște entuziaști ai cerului și ai pământului. Așa cum a fost și Doru Davidovici, prietenul lor, instructorul lor, scriitorul lor. Așa cum este și Dorel Luca. Instructorul lor, comandantul lor, exemplul lor, prietenul lor, fala lor. Așa cum sunt și ei, cu toții. De puține ori mi-a fost dat să întâlnesc în viață o echipă, în adevăratul sens al cuvântului, care, în pofida greului de azi, merge înainte cu o forță aproape imposibilă. Înțeleg încă o dată, pe viu, că vechii greci aveau dreptate. Da, într-adevăr, omul este măsura tuturor lucrurilor. La masa cu pește umplut, cu icre și cu toate bunătățile, înfrumusețată cu trandafiri de toamnă din Bărăgan, discutăm despre multe lucruri. Ei, piloții sunt la ale lor. Adică zboară. Cei zece etiopieni se află și ei în ritmul normal. Cinci au ieșit deja la simplă. Dorel îmi vorbește cu mult respect despre sensibilitatea și forța acestor oameni. Nimic din imaginea pe care ne-o fi făcut-o noi cândva, sub influența anumitor filme, despre ei. Sunt niște oameni extrem de frumoși, cu un spirit bogat și o delicatețe sufletească deosebită. Știu acest lucru, l-am întâlnit pretutindeni în Africa. În Somalia, în Angola, în Egipt... Discutăm despre multe alte lucruri, inclusiv despre tărâmul atât de drag lor și mie al cailor de foc din Bărăgan.

Mi se înmânează două fotografii înrămate și un cadou extrem de scump și de drag. Un dicționar enciclopedic, cu coperti de piele, în limba franceză. Un aerodrom sărbătorește ieșirea la pensie a unui infanterist. Un infanterist care va duce cu el pretutindeni clipele unice în viață petrecute pe un aerodrom militar din Bărăgan. Acel infanterist sunt eu. Acei oameni minunați de pe acest aerodrom sunt piloții Grupului 86 Aviație Vânătoare și personalul Bazei Aeriene.

Încă o dată, mulțumesc, Dorele!

Mulțumesc mult, prieteni de pe aerodromul din Bărăgan! Deasupra voastră nu este decât cerul. Dar în inima voastră încap tot spațiul dintre cer și pământ, unde se desfășoară viața și eroismul zborului.

01 octombrie 1997

Epoca distrugerii temeliilor

...Frumoasele amintiri se pierd într-un prezent bizar și extrem de fluid. Și de incert. De la acel moment de bun rămas de pe un aerodrom militar de lângă inima mea, au trecut multe luni. Mi-am luat viața de pensionar în serios. Este însă tare greu. Necazurile încep imediat. De fapt, se continuă. Mama soției este paralizată, în urma unui accident vascular care i-a necrozat jumătate din creier. De vreo doi ani, Gi o veghează așa cum veghează o fiică o mamă. Ea este o fiică specială, așa cum și mama ei este o mamă cu totul și cu totul specială. Ea, Gi, unul dintre cei mai puternici oameni pe care-i cunosc într-o viață de om, zi și noapte este la căpătâiul mamei ei. Cu timpul, ne dăm seama că, pentru biata femeie nu mai există nicio speranță. CT-ul arată că jumătate din creierul ei este deja necrozat. Dar Gi nu ține seama de asta și o tratează pe mama ei ca pe un nou născut. Are totdeauna ochii plini de căldură și de lumină, ca și cum ar fi înflorit, în fosta curte de acasă, crinul.

În ianuarie, chiar pe 12 ianuarie, de ziua mea, în urma unui infarct fulgerător, își pierde viața fratele cel mare al lui Gi, Gicu, unul dintre cei mai buni prieteni pe care i-am avut eu vreodată și unul dintre cei mai eleganți oameni pe care îi cunosc. Fiul își ia la revedere de la viață înaintea mamei... Mă rog, în viața asta-i posibil orice. Chiar și imposibilul... Deși este plină iarnă, jumătate din oraș, intră în coloana funerară care-l conduce pe acest om atât de frumos, de cald și de bun pe ultimul lui drum ... Așa om, așa respect...

O prietenă din București, soția unui camarad din tinerețe, ne anunță să venim, dracului, cât mai repede la București, că este pericol să pierdem apartamentul. Prin Comandament, se zvonește că unul se laudă că, în curând, va pune mâna pe un apartament. Apartamentul nostru...

O gafă din vara anului 1997 – garantarea cu apartamentul a unui împrumut privat (de la un cămătar) făcut de un fost coleg de vremelnică facultate al fiului meu – ne trece, pe mine și pe Gi, prin cel mai primitiv coșmar al acestei epoci. Ai garantat, cu casa, plătești cu casa. Nu era numai drama noastră, era drama a milioane de români naivi, prinși în capcana unei societăți deschide, haotice, nemiloase.

Primele luni din viața mea de pensionar se risipesc cu rezolvarea acestei probleme. Scot de la bancă singurele mele economii – câteva milioane de lei (vreo mie și ceva de dolari, valoarea celor șapte solde compensatorii primite la ieșirea la pensie), dar, până la 7000 de dolari – suma pe care trebuie s-o returnez eu, nu cel care a împrumutat-o, cămătarului (din păcate, un ofițer care lucrează în comandamentul în care am lucrat și eu cândva, dar care s-a adaptat rapid vremurilor) – e încă mult de trudit. Vreo două luni, împreună cu Gi, lucrez într-o incintă din fosta zonă industrială a orașului Onești, mândria orașului cândva, acum o grămadă de fiare vechi, cum anticipase deja un prim-ministru, în prima sa vizită în SUA. Dormim în mașină și ne hrănim cu ce găsim prin piață. O bucătică de cârnați, un colț de pâine și ce s-o mai afla prin târg, în limita foarte puținelor bani pe care ne putem permite să-i cheltuim.

Obiectivul nostru este să grăbim instalarea utilajului pe care noul proprietar l-a achiziționat de la colegul de facultate al fiului meu, nevoit să-l vândă pentru a scăpa, cât de cât, de datorie – el de datorie, noi de garanție – și a reintra în normal. Utilajul este compus dintr-un dozator (un monstru din inox de vreo patru tone), o linie de transport sticle îmbuteliate, un capsator și, separat, un utilaj de spălarea sticlelor.

Sunt nevoit să învăț utilajul, să lucrez efectiv la instalarea lui și să fac multe drumuri la București, pentru a aduce, de la o fabrică de bere, doi specialiști care se străduiesc să regleze sistemul de umplere a sticlelor la cota dorită de noul proprietar etc. Evident, pe cheltuiala noastră. Împreună cu un șofer, sparg un perete pentru a introduce în interior dispozitivul de spălat sticle, lustruiesc piesele, le montez la loc, le fac să funcționeze și să strălucească. Dincolo de dramatismul situației, realizez că viața merge, totuși, înainte. Uneori, nu contează cum... Noul proprietar îl va folosi pentru îmbutelierea vinului...

După ce își termină programul, proprietarii și angajații săi închid mustăria și se duc liniștiți acasă. Noi rămânem în curte – desigur, cu permisiunea lor –, împreună cu doi cățeluși cu care împărțim puținele bucate pe care ni le procurăm... În schimb, ei păzesc curtea și ne acceptă ca parteneri.

În câte o după-amiază, mergem în parcul din centrul orașului – o minunăție –, ne așezăm pe o bancă, pe marginea lacului, și privim nufierii...

Însă, până la urmă, efortul nostru se dovedește a fi zadarnic. Nu putem recupera nici măcar un dolar, iar moralul nostru, mai ales al lui Gi, care ar trebui să fie lângă mama ei, paralizată, este la pământ. Așa că ne urcăm în mașină și ne întoarcem la București. Este deja toamnă...

Câteva luni – practic, toată vara și o parte din toamnă – lucrez la o firmă de turism. Șofer și, într-un fel, ghid. Cunosc foarte bine țara, am străbătut-o de atâtea ori în lung și-n lat și, în pofida situației dramatice în care mă aflu – din cauză că, pentru prima oară în viața mea, am semnat, la un notar, un document fără să-l citesc –, trebăluirea turistică îmi face foarte bine. Colind țara, la volanul unei mașini, le explic turiștilor ce și cum. Mă impresionează simplitatea, curiozitatea și interesul lor. Majoritatea sunt evrei născuți și crescuți în România, care se află azi în Israel. Cei mai mulți sunt pensionari. Au trei pensii. Una, după anii de muncă, cea de la întreprinderea unde au lucrat și, cei mai mulți dintre ei, una de victime sau de urmași ai victimelor holocaustului. Cu banii ăștia își duc viața, se tratează de bolile pe care le au și văd lumea. Unii dintre ei sunt oameni simpli, care revăd cu bucurie și lacrimi în ochi țara în care s-au născut. Alții sunt oameni instruiți și chiar renumiți. Unul dintre ei este un vechi prieten al lui Savin Bălașa. Discutăm tot drumul despre pictură, despre marii artiști, dar și despre pictura lui Savin Bălașa de pe coridoarele și din aula Universității din Iași. O știe, dar ar vrea s-o mai vadă odată.

Cei mai mulți dintre ei vin la Covasna, Tușnad, Herculane etc. pentru tratamente, la hotelul Alpin din Poiana Brașov, la Botoșani, la Iași, la Piatra Neamț, dar și în stațiunile de pe litoral.

Într-o dimineață, cu noaptea în cap, iau doi turiști de la stațiunea Venus și urmează să-i duc la hotelul Alpin din Poiană. Este o zi frumoasă de vară. Am de făcut un drum cam lung și mă tem că Dacia firmei la care lucrez s-ar putea să înceapă să tușească din carburator. În aceste condiții, trebuie să opresc și să rezolv problema. De vreo două ori, în această vară, am fost nevoit, în plin câmp, să demontez returul și conducta de benzină, să le desfund cu o sârmă semi-otelită, foarte lungă și foarte subțire, apoi să le montez la loc, pe sub mașină, clamă cu clamă și să și ajung la timp, unde deja mă așteptau turiștii să-i duc la aeroport. Noroc că Dacia combi este, azi, de partea mea și merge ceas. Încep să fiu mândru de mașinuța asta a noastră, cu care

fac, câteodată, și o mie de kilometri pe zi. Lângă mine, se află o femeie și, pe bancheta din spate, altele două. La un moment dat, femeia de lângă mine începe să plângă. Sunt îngrijorat, reduc viteza și o întreb ce se întâmplă... Își șterge ușor lacrimile și, cu vocea tremurândă, începe să-mi spună:

- Mă uit la câmpia asta dumnezeiască și mi se rupe inima. Văd un sistem de irigații – altădată, când trăiam și eu aici, fala Românei – azi, o ruină... Noi, în Israel, avem un sistem de irigații cu picătura, apa cu care ne spălăm o reciclăm și o reîntrebuințăm... Dumnezeu v-a dat, dumneavoastră, aici, apă, cel mai prețios dar din lume – apa –, pentru care noi ne războim... Îmi vine să plâng când văd atâta risipă și atâta neglijență... La noi, asta e crimă...

Își șterge lacrimile, își cere scuze și tace.

Îi explic, pe îndelete ce și cum. Se pare că înțelege. Sau doar pare...

Între timp, intrăm pe Valea Siriului. Sus, la baraj, opresc. Coborâm din mașină, la umbra brazilor, le vorbesc despre sistemele hidroenergetice ale României, convins și eu, ca și ele, că, în curând, se va alege praful...

Fiecare zi este cam la fel. De cele mai multe ori, mă trezesc la miezul nopții, la volan și, în răcoarea nopții, ajung la Otopeni. Parchez mașina nu departe de pasarelă – la ora aceea, găsesc locuri, încă nu s-a construit marea parcare, dar se lucrează la ea –, cobor, mă postez undeva, la vedere, cu o etichetă, pe care, am migălit frumos, cu albastru, albastru pe alb, numele celor pe care îi aștept. Mă bucur mult când mă observă din prima și îmi fac acel semn că au sosit, schimbăm din mers câteva cuvinte, îi întreb de vouchere, mă întreabă și ei de câte și mai câte, le pun bagajele voluminoase în port-bagajul încăpător al mașinii și, în câteva minute, o pornim la drum. Drumul atât de drag mie. Spre munte și peste munte...

Așa trec, zi de zi și noapte de noapte, aproape trei anotimpuri: primăvară, vară și o parte din toamnă...

În acest timp, Editura Național îmi publică, într-o formă grafică obișnuită – așa și vreau, nu-mi plac extravagantele –, cartea „Nori pentru mileniul trei”. Este un eseu de geostrategie, format 17/24 cm, de 448 de pagini... Strategie și durere...

În una din pauzele de traseu, la o bere, un cunoscut mă sfătuiește că ar fi bine să înființăm o asociație a militarilor rezerviști

care să... Înțeleg ce vrea să spună, îi amintesc că există de ceva timp câteva – mai exact, câte una pentru fiecare dintre structurile militare ale statului –, care deja nu se înțeleg între ele. Dar, la rândul ei, fiecare armă și-a înființat și ea o astfel de asociație. După modelul Occidentului. Una în plus sau în minus ar fi ca o frecție la un picior de plumb.

Ideea mi se pare însă bună. În primul rând, pentru unitatea militarilor români, pentru sprijinirea celor peste 18.000 de ofițeri, maiștri militari și subofițeri din cadrul armatei, care urmează să fie disponibilizați și trecuți în rezervă (scoși prematur la pensie), pentru a se pune în operă programul de reducere drastică a efectivelor (de la peste 300.000 la vreo 75.000), în cadrul unei reforme stupide, pentru care, practic, în afară de salariile compensatorii atractive dar distrugătoare pentru cei scoși, la vârsta de 40 de ani din carieră, nu se alocă mai nimic pentru revigorarea industriei de apărare și dotarea cu armament și tehnică de înaltă performanță, care să înlocuiască efectivele disponibilizate... Consilierii sosiți de pe alte meridiane ne tratează, din câte îmi dau seama, ca pe o țară învinsă într-un război, nu ca pe o țară suverană parteneră sau viitoare parteneră.

Dar toate se derulează cu o repeziciune înspăimântătoare, urmând ca, în scurt timp și în mod inevitabil, mai ales datorită unei false și cameleonice agitații anticomuniste, ca și cum acest sistem, deja distrus în Europa, ar mai fi periculos pentru cineva, întregul sistem de apărare națională a țării să fie pus iremediabil pe butuci.

În aceste condiții, o asociație națională, de tip ONG, culturală și profesională, a tuturor militarilor din România, mi s-a părut a fi mai mult decât potrivită, mai mult decât convertibilă la un partid sau altul, mai mult decât oportunistă sau participantă la bătălia pentru ciolan. Mi s-a părut a fi integrantă, solidară cu toți militarii din țară, bazată pe valorile acestora și utilă coeziunii naționale a structurilor militare și neaservită niciunui alt interes în afara aceluia de a păstra și tezauriza valorile românismului, ale patriei și ale națiunii, ale securității și apărării, din perspectiva celor care au depus un jurământ față de țară.

Cu alte cuvinte, o astfel de asociație avea ca obiect păstrarea și dezvoltarea patrimoniului militar românesc, sprijinirea militarilor și foștilor militari în noile conjuncturi, consolidarea profesionalismului de tip militar etc. etc., precum și crearea unui brand al celor care au

slujit și slujesc țara sub jurământ. Evident, o astfel de asociație nu era o expresie a vreunui extremism, fie el și național, ci a unui patriotism modern, în context european și euro-atlantic, dar care trebuie să vegheze, prin mijloace culturale și profesionale, la păstrarea valorilor militare și naționale ale țării, la păstrarea nealterată a identității naționale, din perspectiva culturii și profesionalismului celor care au slujit și slujesc țara sub drapel românesc și sub jurământ, în cheia demnității, onoarei și respectului față de valorile noastre naționale și a celor universale.

Înainte de a fi înregistrată și a dobândi personalitate, statutul, însoțit de explicațiile de rigoare, a fost analizat și trecut prin toate filtrele militare, informaționale și juridice, apoi trimis tuturor structurilor Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne, SRI-ului, SIE, Serviciului de Protecție și pază, de la care s-au primit nu doar acceptul și considerațiile necesare, ci și aprecieri pozitive.

Pentru că oamenii aceia din fruntea acestor structuri au înțeles exact despre ce-i vorba.

Politichia contra-românească n-a înțeles însă în același mod lucrurile, ci într-o cu totul altă cheie. În cheia ei din toate timpurile, de la trădarea lui Deceneu, la necrâcnirea cu care au fost acceptate rapturile teritoriale și jaful resurselor.

Această politică a văzut, într-o astfel de asociație militară – și încă națională – o primejdie uriașă. În doar câteva săptămâni, ea ar fi putut cuprinde, practic, toți bărbații din România (pentru că toți erau, într-o formă sau alta, miliari activi, în rezervă sau în retragere și, deci, interesați de o astfel de asociație, fie ea și culturală și profesională), ca și o mare parte din populația feminină, care a fost instruită în aceste instituții. O asemenea structură putea pune, la mintea lor, în pericol puterea politică. Și, de aici, au început fel de fel de atacuri împotriva celor care au creat așa-ceva. Atât în timpul campaniei pentru alegerile prezidențiale, cât și prin fel de fel de semnale venite din partea puterii. Asociația a rămas însă legală, întrucât n-a putut fi atacată în Justiție, dar eu am înțeles perfect că nu se poate continua așa. Clasa politică românească era una în formare, iar România avea foarte mulți pași de parcurs atât în programul de integrare europeană, cât și în cel de integrare în NATO. Acestea erau prioritățile și ele trebuiau gestionate unitar, din perspectivă națională. Nu era în interesul nimănui – și cu atât mai puțin al nostru – să creeze

sau să perpetueze încă o nouă tensiune – și încă una de mare anvergură – în această etapă. Tocmai în ziua în care asociația trebuia să fie lansată în mod oficial, șeful Statului Major General (Statul Major al Apărării, azi, în 2021, când finalizăm aceste rânduri), fost coleg cu mine în Academia Militară, un ofițer experimentat, un camarad profund și un prieten cu totul special, președinte de onoare al acestei asociații, și-a dat demisia din funcția de șef al armatei, ceea ce spune foarte mult despre acele vremuri. Nici astăzi nu știu motivul pentru care a demisionat și nici nu intenționez să-l întreb sau să-l aflu vreodată...

Între 1998 și 2000, am lucrat, ca analist, într-o structură de informații a Ministerului Apărării Naționale, apoi, timp de zece ani, la Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate al Armatei. Ani extrem de încărcați, de rodnici și de prolifici, concretizați în zeci de lucrări din domenii atât de vaste, de provocatoare și de actuale...

Timpul se scurge dureros și anevoios. Nimic nu mai este nici ca înainte, nici ca mai înainte. După un deceniu, truda mea la CSAS, deceniu în care am realizat multe lucruri remarcabile și am ajutat o mulțime de camarazi, se încheie. În mandatul unui prim-ministru simplist și tenace, pe motiv de criză și de austeritate, se interzice cuplarea pensiei cu salariu și, astfel, sunt nevoit să părăsesc acest loc în care am realizat câte ceva, inclusiv câteva lucrări importante de strategie, dintr-un proiect mult mai mare, care urma să se finalizeze în anii următori.

Dar nu puteam continua, întrucât pensia mea era mai mare decât salariu, iar acest lucru este foarte important pentru mine și pentru familia mea, întrucât nu avem alte surse de subzistență. Dar mofturile guvernanților au fost dintotdeauna și sunt și acum mătrăgună pentru restul oamenilor care nu sunt ca ei.

Acum, în acest moment, simt nevoia să exclam, înainte de a da drumul cuvintelor care pun pe ecran un puternic sentiment de revoltă:

Of, Doamne! Unde am ajuns! Ce am reușit să facem din țărișoara asta cu pământ din Pământul lui Dumnezeu!

31 mai 2010.

Vremurile astea de coșmar sunt un coșmar pentru toată lumea truditore. Cineva, (din păcate, era chiar un prim ministru care părea

a fi foarte demn, cu onoare și personalitate) spunea, cu câțiva ani în urmă, că nu contează azi munca, ci capitalul, întrucât, dacă nu ai capital, nu poți genera locuri de muncă și nici muncă. Avea dreptate, desigur. Dar raționamentul său era și este valabil pentru o societate dintr-o epocă neașezată, partajată, în care capitalul și munca erau, ca în „Capitalul” lui Marx, rupte și neînfrățite, una dintre părți creând plusvaloarea iar cealaltă însușindu-și-o, toată lumea fiind așa cum a fost. Numai că sistemul se dovedește a fi vulnerabil și haotic. Sistemul financiar al lumii, nereformat niciodată și doar cocoțat în vârful lumii, are, adesea, evoluții haotice, deci imprevizibile și greu de controlat și de gestionat, întrucât este extrem de sensibil și de imprevizibil la variația condițiilor. De aceea, el generează cutremure financiare uriașe, care zguduie din temelii economia, distrug țări, firme și vieți, produc uriașe conflicte și chiar războaie.

Puțin le pasă însă politicienilor români de asta. Și ei sunt cocoțați, la rândul lor, cu ajutorul celor care-i votează (a se citi: fac ce vor cu voturile, le interpretează, le assemblează, le completează, le remodelează etc.), tot acolo, în piscul țării pe care o păstoresc și, bineînțeles, nu le pasă dacă oile sunt mâncate de lupi. De aceea există lupi și de aceea există oi. De regulă, lupii nu mănâncă păstori, ci oi.

Cam așa ceva cred, după cum se vede, politicienii din țara noastră. Dumnezeu știe cum au ajuns politicieni! Chirurg nu poți să ajungi decât dacă faci școală, ai talent, știi și poți să „repari”, cu bisturiul, cu inteligența și cu responsabilitatea, prți ale organismului care asigură viața unui om. Profesor universitar nu ajungi decât dacă treci prin toate treptele ierarhiei și ești capabil să-i înveți ceva pe studenți. General nu ajungi – și n-ar trebui să ajungi – decât dacă treci prin toată ierarhia militară până la treapta acestui grad de demnitar militar și dacă ai cunoștințe, deprinderi, priceperi, abilități și competențe strategice. Așa ar trebui să fie, desigur... Dar una este **ar trebui** și cu totul altceva ceea ce se întâmplă în realitate...

Realitatea României de azi n-are nicio legătură cu cea la care au visat oamenii politici și românii atunci, demult, în 1877, în 1917, în 1940, în 1989, și pentru care Armata României a făcut sacrificiul suprem pe toate câmpurile de bătaie ale războaielor mondiale, ale războaielor păcii, dictaturilor și democrațiilor noastre de tot felul, foarte originale sau foarte împrumutate sau copite grosolan de pe la

alții, în părțile convenabile pentru protipendadă. Și, evident, pentru profitorii din toate timpurile României. Realitatea de azi este o corcitură între dictatura incompetenței, incompetența dictaturii, cinismul pungașilor de averi, de voturi și de iluzii, credulilor, indiferenților, proștilor fuduli, fudulilor proști, proștilor harnici și restului. Adică fricoșilor, oportuniștilor, egoiștilor, profitorilor, moluștelor bipede, tânțarilor omniferi și insipizilor.

Cei mai mulți dintre militarii români n-au nicio legătură cu cocina asta murdară de făcut averi, de furat națiunea și de re-înrobire a țării. La treaba asta se pricep totdeauna, în și prin toate timpurile, nu doar marii afaceriști inteligenți și onești, ci mai ales marii șmecheri din cotloanele nației, inteligenția perversă, profitorii, cămătarii și impostorii. Ceilalți, grosul, doar suportă. Și tac. Dumnezeu cu mila... Toți potentaii nației au nevoie de o masă amorfă pe care s-o manevreze, s-o manipuleze și s-o folosească, de o mulțime bună de îndurat mizeria și umilința, de o prostime proastă sau prostită îndeajuns ca să fie proastă-proastă și de o mare masă care se mulțumește cu cinci lei, cu un ciur de mălai, un kil de vin și un tricou pentru a vota pe cine i se spune. Pentru că, oricum, oamenii, chiar și cei cât de cât instruiți, habar n-au care politician este bun și care nu-i bun, cine poate scoate țara din rahat și cine o poate băga la loc, câți potentai și câți politicieni de treabă sau de vocație trebuie să fie în Parlamentul României, câte camere să aibă Parlamentul și cu ce se ocupă o astfel de instituție care, în opinia lor de oameni care nu știu mai nimic nici despre lumea în care trăiesc nici despre cea în care nu trăiesc, ar putea, foarte bine să și lipsească. Masa asta uriașă de români rămași, mai exact, întorși în Evul Mediu are nevoie de un tătuc, la care să întindă mâna și la care să se închine. Pentru că, probabil, cred ei, până la Dumnezeu, ai nevoie de sfinți măcar pământeni... Nu de țară! Țara este o noțiune fără acoperire. Iar mai noii noștri dascăli politici, care au învățat pe unde au învățat toți cei de teapa lor, îi consideră pe cei care se gândesc la țară niște nostalgici, învechiți, depășiți, naționaliști inactuali și barbari... Dar, la urma urmei, vorbind de cei din marea masă, cui îi mai pasă de țară când n-are omul un colț de pâine să-l pună pe masă la copii!? Sau când banul se câștigă mult mai bine afară, trudind pe la alții, decât în țară?

Cam acesta ar fi tabloul general construit în două decenii de democrație post-comunistă, încropită mai ales din potentai frustrați

și complexați și din foarte puțini politicieni de vocație și de caracter (pentru că sunt și dintre aceștia în România!), care cu greu pot avea un cuvânt, măcar unul, lăsat să fie ascultat.

Evident, militarii români n-au ce să caute aici. Ei sunt foarte departe de noua elită simandicoasă, arogantă, parvenită, bogată cât cuprinde și pusă pe jaf cât nu cuprinde. Umblă și ei, militarii, prin străinătate, dar în teatrele de operații din Africa, din Balcani, din Orientul Mijlociu și din Asia, acolo unde se moare, unde glonțul sau DEI-urile te pândesc la fiecare pas, unde se generează mereu conflicte și tensiuni care pot aprinde cu destulă ușurință fitilul unei uriașe bombe ce poate distruge din temelii lumea. Astăzi, este de-ajuns o singură scânteie, pentru ca lumea să ia foc, iar incendiul să nu mai poate fi stins. Pentru că ar putea fi un incendiu terorist, financiar, nuclear, planetar...

Prea multe tensiuni s-au acumulat! Prea multe arme! Vreo cincisprezece mii de vectori nucleari activi așteaptă doar o apăsare pe butonul roșu... Sau și fără o astfel de apăsare... Prea multe interese se bat și se zbat în zăvoarele lumii! Și prea mulți profitori folosesc incertitudinile pentru a-și umple buzunarele! Dar așa este lumea asta făcută! Unii să nu mai poată de bine, alții de rău! Binele și răul fac caste și nu case, ridică ziduri și cazemate, vizibile sau mai puțin vizibile, pentru că, totdeauna, cel de dincolo este dușman sau un posibil dușman, ci nu un semen cu care să împarți truda, bucuriile și tristețile acestei vieți de pe pământul oamenilor. Dar, așa cum spuneam, azi, o singură scânteie poate inflama, infecta și distruge pământul oamenilor.

Armatele au primit misiunea să vegheze ca o astfel de scânteie să nu se producă... Și nu le este deloc ușor... Pentru că, în afară de o astfel de misiune care devine universală și le scoate cumva din rostul lor tradițional (acela de a apăra și proteja, prin mijloace militare, națiunea, înțeleasă ca totalitate coerentă a indivizilor și comunităților care formează o țară), ele trebuie să aibă în vedere și războiul clasic, acela de armată contra armată, precum și războaiele disimetrice, bazate pe disproporție și pe legea forței, și cele asimetrice care n-au nici o lege. În misiunile de gestionare a conflictualității lumii, toate armatele sunt, sau ar trebui să fie, aliate. Dar posibilitatea ca, în anumite condiții, unele dintre ele să devină, pentru altele, chiar inamice nu poate fi exclusă cu desăvârșire.

Militarii români gândesc mereu la aceste lucruri, la misiunile lor, la problemele cu care se confruntă și nu la jocurile murdare și periculoase din bătaia pentru puterea politică, la jocurile de culise, la șantajele de care sunt unii capabili, la precaritatea deciziilor care se iau, la analfabetismul strategic al celor care iau decizii cu implicații strategice etc. Poate or fi și unii dintre militari care s-au gândit că le stă bine cu un grad de general pe umăr sau cu o stea de general în plus, și, drept răspuns de mulțumire, au plecat prea mult capul și s-au făcut că nu văd, că nu înțeleg, că nu e treaba lor, că așa vor alții să fie țara aceasta – distrusă, umilită, adusă în sapă de lemn – și că voința noastră, a românilor, este prea mică și prea nesuținută pentru a îndrăzni să ridicăm privirea din pământul în care zac oasele înaintașilor... Or fi, eu nu-i știu și nici nu vreau să-i știu. Dacă sunt, ar trebui să le fie rușine! Chestiune de caracter.

Militarii români nu aparțin politicienilor României, ci Armatei României, iar Armata României aparține poporului român.

Comandantul armatei este Președintele României, „tutorele” ei legal și legitim este Parlamentul României, iar șeful ei direct este Guvernul României. Acești șefi supremi și, în numele poporului, manageri (administratori) ai Armatei României ar trebui să aibă grijă de această instituție de risc extrem, de viață și de moarte, să-i asigure toate condițiile necesare și, desigur, posibile pentru a se instrui și pentru a-și îndeplini misiunile. Și, mai ales, să înțeleagă despre ce-i vorba, atunci când se pune în ecuație potențialul...

Armata este, deopotrivă, ultima creastă, adică ultima rezistență în cazul unei agresiuni (prima și cea mai consistentă rezistență fiind Cultura, adică sistemele de valori ale națiunii, educația și pregătirea oamenilor pentru a trăi în România, potențialul economic, social, științific și informațional) și vârful de lance în punerea în operă a unei decizii politice prin mijloace militare. Orice român – de la copilul de clasa a IV-a la savant, de la omul de pe stradă la președintele țării – știe acest lucru și crede că o astfel de regulă, care funcționează de mii de ani pe Terra, funcționează și acum. Și, evident, ar trebuie să fie și respectată.

Ce fac însă capii politici de azi (ca și cei de ieri, de alaltăieri și chiar de totdeauna) cu instituția militară? Fac exact ce le trece lor prin cap. Adică nimic. Sau, dimpotrivă, fac exact ce n-ar trebui, sub nicio formă și cu nici un preț, să facă. Distrug. Nu le este, desigur,

de-ajuns faptul că, într-o formă sau alta, politizează și această instituție după interesul lor foarte mărunț și lipsit complet de orice conexiune cu interesul țării. Pentru simplul motiv că un astfel de interes al țării este confundat, în mare parte (chiar în totalitate), cu interesul lor sau al grupuscului lor.

Politizarea armatei n-ar fi chiar o catastrofă. A mai fost, cândva, așa ceva. O știm cu toții. Ar trebui doar să o și oficializeze. În Armata Germană, spre exemplu, militarii pot face parte din partide politice, pot fi aleși în Parlament, pot candida pentru funcția de parlamentar, de primar și pentru alte funcții politice publice. Bineînțeles, dincolo de incinta unității. Nouă ne este frică de așa ceva. Nu vrem să implicăm armata – instituție de caracter și de onoare – în mizeria politicii românești! Nemții nu se tem însă de armata lor și nici nu vor să facă din ea o mare mută și surdă, s-o țină departe de viața politică a Germaniei, nu se tem de partizanatul politic al armatei, pentru că armata, ca instituție, nu este partizană din punct de vedere politic, și nu-și fac probleme în legătură cu rolul acestei instituții. Ei nu acuză armata pentru greșelile sau deciziile politicianilor, ci au grijă de instituția militară ca de ochii din cap. Chiar dacă au pierdut cândva cel de Al Doilea Război Mondial. Sau, poate, nu l-au pierdut... Noi, românii, l-am pierdut, ei, nu... Marile puteri nu ies niciodată în pierdere...

Toate țările civilizate au foarte mare grijă de această instituție numită armată, fără să o trateze vreodată ca pe o instituție periculoasă sau inutilă, ca pe o entitate de rang inferior sau ca făcând parte dintr-o altă epocă istorică și nici ca pe un atu în bătălia lor internă pentru puterea politică. În Franța, armata este o instituție de elită, în Statele Unite, bugetul apărării reprezintă, acum, aproape 4 % din PIB, în Elveția, armata dispune nu doar de cele mai moderne mijloace, ci și de un concept strategic căruia i se acordă o importanță uriașă, deși țara aceasta n-a mai avut războaie de cinci secole și este protejată de toată lumea...

Ce se întâmplă însă în România?

În România, în ceea ce privește instituția militară, funcționează, din toate timpurile, o condamnabilă lege nescrisă a nepăsării politice, a indifferenței politice, a inculturii militare crase a politicianilor și a oportunismului politic mizerabil, a indifferenței și disprețului politic și, deopotrivă, a oportunităților perverse. Un jurnalist român, de vârstă respectabilă, prezent mai tot timpul pe ecranele te-

levizoarelor, făcea o remarcă prin care arăta cam ce gândesc capetele înguste, dar arogante și cu pretenții geniale ale unor politicieni din România. Jurnalistul respectiv spunea că, de fapt, n-ar trebui să se acorde prea mare importanță militarilor acestei instituții, mai ales generalilor, nici în ceea ce privește salariile, nici pensiile, întrucât nu sunt relevante meritele lor, pentru că nu au mai fost de multă vreme războaie. Așa că, în viziunea jurnalistului respectiv și a unora dintre cei care se rușinează cu cazonismul desuet al armatei, nu e deloc oportun și util să se acorde acestei instituții un interes special. N-are niciun sens. Ar fi ca și cum ți-ai construi, azi, un castel cu turnuri de apărare. Armata e o instituție ca oricare alta și atât. Și brusc politichia românească a coborât bugetul apărării la 1,3%! Logic, nu?

Dar s-au dus pe apa sâmbetei toate programele de înzestrare și de modernizare. Pentru că, reducerea efectivelor, fără o înzestrare corespunzătoare, nu înseamnă absolut nimic, în afară de distrugerea instituției respective. Putem face apel și la clasicul silogism al Stagiritului, așa cum, probabil, au făcut din toate timpurile și fac și astăzi unele dintre capetele politice ale acestei nații. Premisa majoră: *Rostul armatelor este să facă războaie*. Premisa minoră: *Războaiele sunt din ce în ce mai puține și chiar e posibil să dispară*. Concluzia: *Deci, armatele trebuie să fie din ce în ce mai reduse și chiar să dispară*.

Întregul raționament este însă fals. Pentru că premisele sunt false. Un silogism mai realist ar trebui construit astfel: Premisa majoră: *Lumea este conflictuală. Starea ei permanentă este conflictul, inclusiv războiul. Rostul major al armatelor este acela de a asigura în permanență securitatea militară a țării, adică de a proteja națiunea (statul) prin mijloace militare, în caz de război sau în situații limită și de risc extrem care necesită o astfel de protecție și apărare*. Premisa minoră: *O astfel de protecție militară o pot asigura numai armatele bine organizate, bine pregătite și bine înzestrate*. Concluzia: *Un stat trebuie să aibă, în permanență, o armată bine organizată, bine pregătită și bine înzestrată*.

Din aceste raționamente pot fi deduse și altele, cu condiția ca și celelalte principii ale logicii să fie respectate. Desigur, nu totdeauna ceea ce este logic este și adevărat. Dar dacă premisele sunt adevărate, concluzia nu poate fi falsă. Omul de rând poate chiar crede ce-i spun acei politicieni foarte abili, care se folosesc, în discursul lor, de cea

mai perfectă entimemă și de cea mai profundă epicheremă sau de cel mai convingător raționament inductiv din lume.

Dacă nu sunt războaie și țara are probleme de securitate economică și financiară – pentru că ei, politicienii, au distrus, înstrăinat sau neglijat toate întreprinderile României, toată agricultura și toată viața noastră economică, cu gândul că se vor ocupa alții, mai buni administratori ca ei, de ea –, atunci la ce bun să ne permitem luxul întreținerii unei armate, pe deasupra, și profesioniste!? Ne apără NATO și UE, dacă e ceva, au ei grijă de noi – cum au avut alții mereu în istorie –, că doar nu suntem singuri și neajutorați sub soare... Noi, românii de rând, nu trebuie să facem altceva decât să-i votăm pe ei, pe genialii politicieni ai României Prostite, să ascultăm orbește de ei, să facem ce ni se spune și să gândim cum vor ei, acești potențați gălăgioși și tupești, care sunt deja umblați prin lume, altfel decât cei ce se duc la cules de căpșuni în Spania sau la munci necalificate în Italia și în Germania. Ei, foarte umblații politicieni îmbuibai ai unei României aduse în sapă de lemn, învață nu doar „la gât cravata cum se leagă nodul”, ci și cum trebuie să aiurești mințile oamenilor cu jocurile care să-i țină în robie și să le dea iluzia că sunt liberi, democrați și stăpâni ai lumii. Să le dai iluzia că, în țara lor, ei sunt adevărații decidenți. Pentru simplul fapt că au libertatea să înjure cum vor ei, când vor ei și pe cine vor ei – generali, magistrați, cercetători, profesorii etc. –, să le dea în cap pe stradă și să-i considere, precum o sugerează tocmai primul ministru al României, ca privilegiați și nesimțiți care trebuie aduși în rând, adică în sapă de lemn, cu toată lumea muritoare de foame, precum a fost adusă țara sărmanilor.

Și pacostele astea de pensionari! Care nu mor dracului odată, pentru a scăpa guvernul și toată lumea asta nouă de ei... Nimeni nu mai ține seama de faptul că toți pensionarii – chiar și cei care nu au contribui direct, cu bani, la fondul de pensii – și-au construit pensia în timpul unor decenii de muncă grea, încordată, prin sacrificii imense, iar statul n-ar trebui să facă altceva decât să se comporte măcar ca o bancă unde acești oameni și-au depus economiile pentru ca să le aibă la bătrânețe, dar nu după voia lor, ci după cum a stabilit statul. Și militarii – care dispun de o pensie ocupațională, adică de serviciu – au contribuit cu vârf și îndesat la pensia pe care trebuie să o primească după patru-cinci decenii de slujire neîntreruptă, douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, la oștire, în niște condiții în care nici

câinii n-ar trebui să trăiască. Solda lor mizerabilă – cam de 2-3 ori mai mică decât solda primită de militarii altor armate – conține în ea și dreptul la pensie. Adică este diminuată *ab initio* cu cuantumul contribuției la pensia de serviciu, chiar dacă nu se întocmesc hârtii nominale în acest sens. Mai mult, încă din timpul comunismului, cadrele militare au fost nevoite să achite și o contribuție pentru așa-zisa pensie suplimentară, care se adăuga, la finele carierei, la pensia de serviciu... Ca să nu mai vorbim de numeroasele obiective economice la realizarea cărora armata a contribuit în modul cel mai substanțial, fără ca militarii să fi fost vreodată remunerați în cuantumul muncii prestate în folosul economiei naționale...

...Nu mă gândeam, atunci, în decembrie 1989, când eram în stradă împreună cu toți acei oameni entuziaști, care nu doreau altceva decât libertatea ființei, a cuvântului, a vieții, a economiei, a informației, că, în numai două decenii, o nouă castă arogantă de hoți îmbuibăți din avuția țării va pune stăpânire pe tot ce s-a clădit în țara asta, va distruge tot, va acumula averi incomensurabile și, la greu, adică în situații de criză, îl va pune tot pe bietul salariat, pe omul care-și numără mărunțișul pentru a-și cumpăra o bucată pâine, să plătească incompetența, jigodismul, nepriceperea, hoția, lăcomia celor care au jefuit toate unitățile economice ale țării, tot ce s-a durat prin zeci de ani și cu eforturi uriașe. Oamenii aceștia clamează astăzi sloganuri împotriva Armatei României, a generalilor ei, taie bugete, salarii, instituie curbe de sacrificii și, ce-i mai rău și mai rău, infiltrează în toate structurile statului, pe care vor să-l modernizeze (a se citi: să le infiltreze, să le domine), un clientelism nemăsurat, apărut ca o faună parazită, acaparatoare și distrugătoare, de cea mai joasă speță, dar de cea mai grandioasă și teribilă aroganță.

De când există țara aceasta, oamenii au fost nevoiți să se organizeze și din punct de vedere militar, pentru a-și apăra ființa. Nicio dată n-a fost altfel. Și nici acum nu este. S-au modificat doar împrejurările. Problema este aceeași. Numai că, acum, spre deosebire de ieri, țara nu se mai apără doar construind fortificații la frontieră, ci participând activ și efectiv la procesul de gestionare a crizelor și conflictelor, întrucât, potrivit teoriei haosului, un conflict de foarte mică amploare și de joasă intensitate ar putea genera, în anumite condiții, un război de mare intensitate și chiar de mare amploare... Cel puțin așa spune și, în logica firească a acestor vremuri, se pare că tot ceea ce se

spune în acest sens este și adevărat. Dar adevărul acesta nu este univoc, nu are doar o singură fațetă.

Armata României nu se confruntă, la ora actuală, cu un inamic nominalizat și identificat, bine înarmat, feroce, care amenință țara dinspre toate orizonturile, ca în preajma celui de-Al Doilea Război Mondial, deși, la modul cum se derulează azi conflictualitatea lumii, probabil, că nu este prea departe nici o astfel de vreme. Deteriorarea gravă a economiei, a patrimoniului, a resurselor, a culturii, recrudescența unor numeroase provocări, sfidări, pericole și amenințări de tot felul, inclusiv nucleare, teroriste, energetice, informaționale, la adresa lumii întregi, deci și a României, ca entitate, a ordinii și securității publice, sociale și societale, bătăliile geopolitice dintre marile puteri au vulnerabilizat la maximum țara și pot genera și o astfel de escaladare.

Din păcate, Armata României este agresată chiar de proprii ei conducători politici, ca și cum aceștia ar dori să se răzbune crunt pe această instituție, s-o umilească, s-o degradeze, s-o decapiteze și s-o distrugă. Ca și cum ar fi inamicii ei cei mai feroce și, în același timp, cei mai parșivi. Ca și cum armata n-ar fi instrumentul lor de forță, puterea lor armată, singura instituție care poate și trebuie să asigure apărarea țării prin mijloace militare, în cadrul Alianței Nord-Atlantice și în cel deschis de politica europeană de securitate și apărare. Sau înafara acestora, în situația în care aceste organisme nu vor mai exista, pentru că nicio alianță nu durează o veșnicie, pe când o țară durează cât va dura această lume, dacă vrea să fie o țară și să conteze ca țară pe planeta Pământ...

Din 1990 încoace, împotriva Armatei României s-au declanșat un număr foarte mare de agresiuni, dintre care aș aminti doar câteva:

- desfășurarea, din 21 decembrie 1989 până la împușcarea lui Ceaușescu, a unei diversiuni radioelectronice de proporții uriașe (este vorba de mii de ținte aeriene), prin care se simula o operație aeriană de mari proporții și se sugera că ar fi fost în derulare o agresiune cu baze interne și extreme, urmărindu-se angajarea armatei, crearea confuziei, dezinformarea, producerea de incidente grave (o unitate să deschidă focul împotriva altei unități etc.);

- culpabilizarea ulterioară a militarilor pentru evenimentele din decembrie 1989, când, de fapt, armata, cu toate bâjbâielile și greșelile unora dintre comandanții ei, nu a făcut altceva decât să protejeze obi-

ectivele strategice și să creeze condiții pentru a se intra în normalitatea politică și strategică, fiind singura instituție care, în acele condiții grele, a rămas verticală, lucidă și de caracter;

- acordarea, începând cu 1990, fără nici un fel de discernământ și de justificare, în special a gradului de general, dar și a altor grade militare unui număr mult prea mare de ofițeri care nu numai că nu aveau nici un fel de pregătire militară și de competențe strategice sau de importanță strategică, dar nu dispuneau nici de cele mai elementare merite care să justifice astfel de avansări;

- introducerea masivă, pe funcții importante, a unor politicieni sau clienți politici, fără nici un fel de legătură cu instituția militară, care au afectat grav verticalitatea și onoarea armatei.

Transformarea gradului de general într-o alviță politică acordată unor oameni loiali sau oricăror altora propuși pentru o astfel de avansare constituie, fără îndoială, *cea mai gravă agresiune care poate fi exercitată asupra unei armate*, întrucât afectează *nivelul strategic*. Și, în același timp, cea mai perversă vulnerabilitate. Gradul de general este valoarea supremă a unei armate – generalul este strategul (strategos – general) –, iar nivelul politic (care este nivel decident) trebuie să protejeze și să respecte acest grad. În Armata Franceză, spre exemplu, gradul de general este echivalent cu cel de demnitar.

Acordarea gradului de general, chiar dacă este un drept al Președintelui României, ar trebui să urmeze un proces riguros și desul de dificil. Gradul de general cere o trecere la un nivel de competență strategică. Și chiar dacă, spre exemplu, brigada nu este, potrivit unor viziuni, un eșalon strategic, ci unul tactic – brigada este o mare unitate de luptă –, modul ei de angajare, competența de management și rolul ei în război ca și în operațiile de gestionare a crizelor și conflictelor (menținere a păcii, impunere a păcii etc.) necesită competență strategică din partea comandantului ei. De aceea, inclusiv primul grad din corpul generalilor, cel de general de brigadă, este un grad care presupune pregătire strategică și competență strategică. Cu alte cuvinte, gradul de general ar trebui să se acorde numai militarilor în activitate, în urma unor rezultate strălucite și dobândirii, prin sistemul de pregătire profesională, prin experiență și calități manageriale remarcabile, prin cultură strategică și inteligență creativă probată și evaluată, a ceea ce numim competență strategică.

Fel de fel de oameni – veterani de război, politicieni care aveau un grad militar în rezervă sau în retragere, subofițeri și chiar oameni care nu au absolut nicio legătură cu armata și cu nivelul ei strategic – au fost propuși pe liste și avansați, fără nici un fel de problemă, inclusiv la gradul de general. Ne-am pronunțat categoric împotriva unei astfel de practici care distruge pur și simplu nivelul strategic și introduce în sistem oameni care nu au nicio legătură cu acest nivel, cu onoarea și demnitatea armatei și, mai ales, cu uriașa responsabilitate a nivelului strategic.

Astfel de avansați corup nivelul strategic, îl aservesc și, în cele din urmă, îl distrug. Desigur, s-ar putea obiecta că avansările la gradul de general nu vizează direct armata activă, ci se acordă îndeosebi unor oameni care, la vremea respectivă, ar fi meritat să fie avansați la acest grad, dar nu au fost. Dimpotrivă, funcțiile de general din armată au fost reduse la minim (există, spre exemplu, o singură funcție de general cu patru stele!), iar în alte structuri, care par a fi mai utile momentului, acestea s-au multiplicat... Dar să nu ne uităm în ograda vecinilor...

Ce au administratorii politicieni aleși prin vot de poporul român cu Armata Țării? Cine a făcut, a dezbătut, a votat și a promulgat legile de reformă, de salarizare, de pensionare și de angajare a militarilor și pensionarilor Armatei României? Cine a redus armata de la un efectiv de peste 300.000 de oameni la 70.000 de militari? Cine a stabilit cuantumul pensiilor și salariilor? Pe ce lume și în ce țară au trăit, în toți acești ani de legiuiri și nelegiuiri, cei care sunt astăzi la putere și aruncă vorbe grele la adresa unor oameni care au slujit și slujesc în mod strălucit Armata României? Desigur, pot să spună că ei au fost în opoziție, n-au fost de acord cu aceste legi și, venind la putere, vor face altele care să rezolve și astfel de probleme. Mai exact, care le convin lor. Legea nu mai e deci lege, ci doar un instrument al puterii politice pe care-l schimbă așa cum ai tu cheful sau interesul... În numele unor idealuri care nu există. Ce va urma?

În momentul în care, în București, în plin centru, s-a tras primul glonț de război – chiar dacă el s-a tras în sus, pentru descurajare și nu cu intenția clară de a ucide pe cineva –, normalitatea s-a spulberat și una dintre cele mai grave crize din istoria României s-a declanșat. Iar vina nu aparține armatei, ci decidentului politic. Dimpotrivă, Armata Română s-a comportat eroic atunci, în decembrie 1989,

într-o situație de maximă incertitudine pentru care nu a fost niciodată pregătită să o gestioneze. La vremea potrivită, adică după ce a asigurat toate condițiile posibile pentru ca noua putere politică, legitimată de Revoluție, să-și facă treaba, s-a întors în cazărmi, și-a intensificat eforturile pentru îndeplinirea condițiilor necesare integrării în NATO și s-a supus fără crâcnire tuturor reformelor și transformărilor prin care, cu sau fără voia ei, a trecut.

Concomitent cu reducerea drastică a efectivelor, cu efectuarea restructurărilor succesive și cu trecerea la profesionalizare, armata trebuia să beneficieze de punerea în aplicare a unor programe de înzestrare corespunzătoare... Decidentul politic a stopat, practic, toate inițiativele, toate programele și toate strategiile de înzestrare. Desigur, pe motiv că nu sunt bani, iar războiul nu bate la ușă... Între timp, băncile românești au fost distruse, economia românească – așa cum era și cât era – a fost spulberată sau vândută pe nimic, conturile din țară și, mai ales din străinătate ale unor profitori ai momentului au crescut, țara s-a umplut de vile somptuoase ale demnitarilor și altor personalități care se cred de anvergură europeană și mondială, țișanii au devenit rromi, pentru ca numele lor să fie mai ușor conexas și asociat cu cel al țării care poartă numele Romei, cu cel al clanurilor care se bat cu săbii și cu pistoale în centrele unora din orașele României, de parcă țara ar fi un sat fără câini și fără oameni, învățământul este bulversat, cercetarea științifică făcută varză, producția de petrol a scăzut de la 14 milioane de tone, cât era în 1976, la 5 milioane de tone (așa se spune, pentru cine vrea să creadă), marile întreprinderi românești au dispărut, agricultura s-a întors la condiția de subzistență mărunță sau a făcut pământurile pârloagă, ca să fie cumpărate de alții, mai ales de străini, pe doi bani, satele s-au prăpădit, sufletele s-au înveninat, crimele s-au înmulțit, rețelele de traficanți de droguri și, mai ales, de carne vie au proliferat, oamenii s-au scârbit și s-au înrăit... Nu se mai suportă, sar unii la gâtul altora sau se ascund speriați pe unde pot, de regulă pe sub propria lor piele, devenită imună la toate. Și imundă...

Ar trebui ca eu, pensionar militar, să nu-mi bat capul cu toate astea. Nu este treaba mea. Mai exact, n-ar trebui să fie. Dar cum să nu fie, când, de ani de zile, în afara unor campanii electorale interminabile, unor bălăcăreli ca la ușa cortului, unor minciuni fără rușine și

a unei impotențe economice și manageriale strigătoare la cer, nu vezi nimic și nu înțelegi mai nimic din ce se întâmplă în țara asta?!

Televiziunile fac rating, fel de fel de oameni își dau cu părerea, puterii arogante și discreționare nu-i pasă, iar între timp totul se prăbușește. Salariile bugetarilor scad cu un sfert, pensiile, impozitate deja, se recalculează, ca și cum n-ar fi fost calculate odată, când omul și-a făcut datoria, a muncit o viață, iar statul, acum, n-ar fi dator să-i asigure o bătrânețe liniștită, ci, dimpotrivă, ar dori să-i grăbească trecerea în neființă, pentru a scăpa de el și de cheltuielile bătrâneții lui. Cheltuieli pe care, la drept vorbind, sunt asigurate tot din munca lui trecută. Pentru că, evident, nu plătește statul, ci tot bietul sclav al oricărui timp, al oricărei societăți, oricât de democratică ar părea, și al oricărui stăpâni.

Eu sunt doar un soldat care se supune legilor și regulamentelor armatei și nu cer nimic în afară de ceea ce mi se oferă prin lege, prin cutumă, prin ordinele și dispozițiunile ierarhice. Dacă onor Președintele României, onor Parlamentul țării, onor Guvernul consideră că solda mea este prea mare, n-are decât s-o reducă la cât cred ei de cuviință. Niciodată, niciunul dintre guvernele României nu a negociat solda mea cu mine. El a scris și eu am semnat. Dacă pensia mea este prea mare, sau, la acordarea ei, nu s-a respectat întocmai legea, n-are decât să facă ajustările și corecturile necesare, așa cum se procedează în întreaga lume civilizată. Dar să nu-mi ridice, mie, soldatului pregătit să învingă sau să moară pentru viața națiunii, toată țara în cap că am o soldă prea mare sau o pensie nesimțită, când el, Statul, a hotărât și a scris prin lege, fără să mă întrebe pe mine, fără să mă consulte, fără să negocieze niciodată cu mine, cât să fie această soldă și cât să fie această pensie. Ține de competența acestor onorabile sau deplorabile instituții democratice sau de care or fi, nu de vox populi, de care n-au auzit demult sau de care aud doar atunci când le convine unora sau unde le convine altora. Dar, mai ales, când vin alegerile.

Când am venit în Armată, statul a făcut cu mine un contract standard, nenegociabil, obligându-se să-mi dea echipament, soldă, medicamente și o pensie (când va veni vremea), asistență medicală gratuită, iar eu să pun în slujba țării viața mea, să fiu în orice moment gata să pun în aplicare, prin mijloace militare, indiscutabil și imediat, o decizie politică legală și legitimă cu privire la apărarea țării. Eu am fost pregătit și instruit să fiu învingător într-un război sau să-mi dau

viața pentru țară, dar să nu fac niciodată un pas înapoi în fața inamicului. Și așa am trăit toată viața. Apoi, onor Statul s-a debarasat încet, încet de angajamentul său, a uitat că în Legea 80 scrie asistență și medicamente gratuite, mi-a impozitat pensia și, pe deasupra, prin vocea unui prim-ministru căzut din Lună, m-a făcut și posesor al unei pensii nesimțite, deci nesimțit. Știe că n-o să-l dau în judecată, că n-o să fac nimic, iar el, împreună cu toți cei care au condiționat dezastrul economic al țării, abia așteaptă să trec pe lumea cealaltă, pentru a face economie la bugetul de stat... Cu alte cuvinte, statul căruia îi aparțin și ale cărui ordine le execut întocmai și la timp a devenit inamicul meu numărul unu, cu care nu mă pot lupta pentru că este șeful meu...

Din păcate, Guvernul acesta nu este chiar singurul care se uită la armată ca la o sperietoare sau la o instituție parvenită și nefolositoare. Unii tineri au scris, negru pe alb, pe diferite forum-uri, că n-o să le fie lor bine în țara aceasta până nu mor toți cei care au peste 50 de ani...

...Undeva, pe o trecere de pietoni, în orașul în care există unul dintre cele mai bune licee din țară, liceul pe care l-am absolvit și eu, cu ani în urmă, „Frații Buzești”, un tânăr de 21 de ani lovește cu pumnii un bătrân de vârsta bunicului său și îl lasă acolo mort. Pe motiv că nu a traversat mai repede pe zebra. Bătrânul ținea de mână o fetiță, nepoțica lui... Nimeni nu a sesizat faptul că un tânăr a lovit un bătrân, ceea ce este foarte grav, ci doar faptul că l-a omorât. La fel de gravă este și mentalitatea celor care au scris pe blog că nu va fi bine în țara aceasta până nu mor bătrânii, pe motiv căăștia ar fi fost comuniști... Dar tot cam așa se gândește și prin alte părți, pe unde se hotărăște soarta României Neputincioase, a României Distruse, a României Sărmane. Sau cel puțin așa gândim noi că s-ar gândi prin acele cancelarii. Dă, Doamne, să greșesc! Dar nu greșesc în legătură cu modul în care primul ministru al țării tratează generalii și pensionarii militari. Dacă avea nevoie de noi, de sacrificiul nostru, trebuia să ne ceară cinstit să acceptăm ca, pe o durată limitată, să cedăm jumătate din soldă sau din pensie pentru a sprijini ieșirea din criză. Și cei mai mulți dintre noi ar fi făcut-o fără nici un fel de obiecție, chiar dacă unii ar fi murit de foame! Sau să fi procedat măcar așa cum a procedat Stalin, după 1945, cu invalizii de război care cereau mâncare și drepturi. I-a trimis pe toți în Extremul Orient să-și îngrijească

rănilor și să primească acolo un blid de mâncare. Jumătate dintre ei au murit pe drum, iar cei mai mulți dintre cei care au ajuns acolo, unde nu îi aștepta nimeni și nimic, nu s-au mai întors niciodată... Bravos Națiune! Halal să-ți fie! Cum ar fi spus marele Caragiale, în alte vremuri fandosite.

Românii au fost și sunt oameni ca toți ceilalți. Nu mai știu precis dacă mai sunt și astăzi. Sunt prea dezamăgit de înjurăturile lor și de inconștiența multora dintre ei, de uităturile lor strâmbe și dușmănoase la mine și la camarazii mei, pentru a-mi permite să mai emit judecăți explicative sau justificative despre mulți dintre conaționalii mei. Dar să presupunem că sunt. Nu sunt nici mai buni, nici mai răi, nici mai răbdători, nici mai nerăbdători ca alții. Românii sunt un popor sedentar. Și ei fac parte din categoria acelor popoare sedentare care au câștigat, așa cum afirmă Gérard Chaliand în monumentală sa lucrare *Anthologie mondiale de la stratégie*, confruntarea cu popoarele migratoare războinice, suferind însă și ei, ca toți sedentarii, influența acestora, mai exact, efectul de contra-asimilare. N-au învățat însă de la aceștia disciplina și respectul față de semenul lor, ci, în parte, și-au păstrat doar ura și invidia față de celălalt, care are ograda alături... Și, pe vremea copilăriei mele, țatele din satul meu se certau peste gard cât era ziuica de mare. Își strigau tot ce le venea la gură, iar a doua zi se împăcau sau o luau de la capăt. Unele nu mai vorbeau între ele săptămâni, luni, ani buni sau chiar toată viața...

Militarii români fac parte din poporul român și, la rândul lor, nu sunt nici ei nici mai buni, nici mai răi ca părinții, frații, rudele și vecinii lor, ca mediul politic, social, economic și informațional în care își duc viața. Singurul lucru care-i deosebește de aceștia este că aproape toți au învățat și știu să fie buni camarazi, că sunt în stare să își dea viața unii pentru alții și, împreună, formează o entitate de mare forță și de o moralitate ireproșabilă, probată, de-a lungul istoriei, în toate războaiele la care a participat Armata României și confirmată și azi, pe deplin, în teatrele de operații ale lumii. Militarii români, și azi, în teatrele de operații ale lumii, sunt printre cei mai buni din lume. Profesia de militar este tot o profesie. Profesiile nu se compară între ele, pentru că nu se substituie între ele, pentru că profesiile sunt doar complementare și nu concurente. Nu se face un tabel cu calitățile și competențele medicului și un altul cu calitățile și competențele ofițerului pentru a le compara între ele și a spune care dintre cele două

profesii este mai cu moț, mai importantă sau mai valoroasă. Ar fi absurd. Nicăieri în lume nu se face așa ceva. Pentru că fiecare profesie este unică în felul ei, iar arealul ei, în ansamblul vieții și securității oamenilor și comunităților, își are un rol absolut necesar și foarte distinct, de neînlocuit.

Profesia de militar este, desigur, una de risc extrem. Dar și cea de medic este una la fel de riscantă, mai ales când este vorba de salvarea oamenilor în timpul unor războaie, calamități și dezastre.

Ce au făcut însă unii dintre politicienii României, aflați, în timp ce noi scriem aceste rânduri, la guvernare, împreună cu primul lor ministru? Au calificat, într-o formă sau alta, prin cuvinte mai mult sau mai puțin chibzuite, militarii români, îndeosebi generalii și pensionarii militari, ca și alte categorii de bugetari și pensionari, ca fiind beneficiari ai unor salarii de lux și ai unor pensii nesimțite, în timp ce majoritatea salariaților și pensionarilor trăiesc din pensii și salarii foarte mici. În concepția primului ministru al României, acesta este un dezmaț căruia trebuie să i se pună capăt. În acest timp, numărul ministerelor pe care el le conduce a crescut, la fel ca și cel al secretarilor de stat și consilierilor de tot felul. Mă rog, acestea sunt chestiuni de bucatărie guvernamentală, și nu e bine să le discutăm decât punctual.

Revoltător este că, prin astfel de afirmații nejustificate, fără un suport real, fără calcule și evaluări consistente, primul ministru al țării a creat unul dintre cele mai abjecte precedente din istoria României, ridicând populația necăjită a țării împotriva generalilor Armatei României și a pensionarilor militari, care, în opinia acestui demnitar inconștient, beneficiază de privilegii pe care nu le merită. Legile de recalculare a salariilor și pensiilor și legea învățământului sunt deja în Parlament, iar guvernul urmează să-și asume răspunderea...

Când situația a fost analizată la bani mărunți, s-a dovedit că onor prim ministru nu prea știa ce spune, dar răul fusese deja făcut. Este ca și cum eu m-aș supăra pe mâna dreaptă și aș acuza-o în văzul lumii, că are o mânășă mai calduroasă decât mâna stânga, afirmând sus și tare că mâna dreaptă este nesimțită, în timp ce mâna stângă este o victimă a nerușinării mâinii drepte, ca și cum nu amândouă mâinile ar fi ale mele, comandate de creierul meu și folosite pentru trebuințele mele...

În timp ce onor Guvernul hotărăște să reducă salariile bugetarilor cu un sfert – ceea ce este o crimă! – și pensiile cu 15 %, marii oameni de afaceri datorează guvernului, numai pentru perioada 2004-2006, din taxe și impozite neplătite, 3,7 miliarde de euro! Dar pe ăștia nu-i trage nimeni la răspundere și nu-i execută nimeni silit. Conturile lor sunt, probabil, bine mersi, iar contribuția lor la ieșirea din criză este absolut nulă, întrucât ei s-au îmbogățit din tranzacții imobiliare sau din afaceri cu terenuri, din afaceri cu statul și nu din producția de bunuri materiale necesare acestei nații.

Acești domni, ajunși, așa cum au ajuns, pe locurile pe care odinioară au fost Cuza, Carol I, Ferdinand, regina Maria, Brătianu și alte mari personalități care au făcut România de astăzi, inclusiv cu jertfa militarilor români care s-au acoperit totdeauna de glorie, de onoare și de demnitate pe câmpurile de bătaie ale neamului, ar trebui să știe și să nu uite un adevăr pe care orice politician cu scaun la cap îl știe: *Istoria oamenilor a dovedit că, pentru a trăi în siguranță și în securitate, un stat trebuie să-și pregătească sute de ani o armată pe care, atunci când vine vremea, o folosește un an, o săptămână, o zi sau doar cinci minute. Dar, este foarte posibil ca, dacă, în acel moment, n-o are, să dispară pentru totdeauna ca neam și ca țară de pe fața pământului.*

Postez acest text în Word Press. Nu știu dacă citește cineva sau dacă înțelege cineva ceva.

De aceea, consider că ar trebui să adresez o scrisoare deschisă liderilor partidelor politice din România, Președinției, Parlamentului, Guvernului României și Justiției Române.

Mulți vor crede, probabil, că, abia acum, când ne vedem soldele diminuate și pensiile pe cale de a fi reduse arbitrar, când ne sunt afectate interesele, îndrăznim să ridicăm privirile din pământ și să cerem să ne fie respectată condiția, onoarea, legea, demnitatea și drepturile. Care condiție?! Care onoare?! Care demnitate?! Care lege?! Care drepturi?! Într-un stat aproape eșuat, cum a ajuns să fie România, așa ceva nu există! Ceea ce este însă mult mai grav este faptul că, printr-o stratagemă vrednică de toată rușinea, primul ministru al țării și o mare parte dintre demnitarii puși în tagma conducătoare de votul ambiguu și în necunoaștință de cauză al națiunii ne-au ridicat o parte din populația țării în cap, pe motiv că suntem beneficiari ai unor pen-

sii și salarii nesimțite. Președintele României, care este de drept (adică prin Lege) comandantul armatei, n-a schițat un gest în a cere să fie puse lucrurile la punct, întrucât stratagema primului ministru și a echipei sale reprezintă nu doar un neadevăr strigător la cer, ci și un atentat grosolan la adresa militarilor, aflați în slujba țării, a statului, la adresa securității naționale, în punctul ei cel mai sensibil și cel mai vulnerabil: componenta militară. Iar acest lucru este extrem de grav!

Cândva, purtam cu mândrie uniforma, gradul, însemnele tradiției și ale onoarei. Uniforma mea militară nu reprezenta, pentru mine, o ținută de serviciu, o salopetă, ci un însemn național, o onoare. Ea era mai prețioasă decât oricare altă haină, chiar dacă aceea ar fi fost cusută cu fir de aur. Acum, totul s-a degradat. Nimeni nu mai umblă în uniformă militară pe stradă. Din 1990 încoace, valorile instituției militare sunt terfelite chiar de proprii noștri demnitari, aruncate în derizoriu, o parte dintre politicienii ajunși la putere consideră instituția militară desuetă, inutilă și nu se sfiesc să o trateze fie cu indiferență, fie cu dispreț și chiar cu ostilitate. Politica bugetară față de instituția militară exprimă cum nu se poate mai bine acest adevăr. Demnitarii de azi, în luna mai 2010, nu-și dau seama, sau, mă rog, nu realizează ce sunt ei cu adevărat pentru țara care le-a acordat acest rang, pentru instituțiile ei, pentru forța ei și pentru demnitatea ei.

Atunci, în decembrie 1989, când am văzut, pentru prima oară, drapelul României cu stema decupată, am simțit un cuțit înfipt în inimă. Stema țării reprezenta, de fapt, bogățiile țării, resursele ei, forța economică a ei, armonizarea lor într-un concept... Stema nu era un concept politic, o amprentă a orânduirii, ci un logo al resurselor, o imagine a ceea ce avea, în acel timp, țara noastră: munți, păduri, câmpii, sonde, întreprinderi, grâne etc.

Decuparea stemei a echivalat, atunci, pentru mine, cu aruncarea la gunoi a acestor bogății, cu renunțarea la ele, cu scoaterea lor din steag, cu golirea de conținut a noțiunii de țară, de suveranitate, de timp și de spațiu...

Zile întregi m-am gândit la asta. Revolta populației (este vorba de revolta celor care au ieșit în stradă, dar nimeni n-a calculat vreodată cât reprezentau aceștia din populația României) avea ca obiectiv înlăturarea unei dictaturi, a unui prezent de austeritate și chiar a unui regim politic, pentru că românii n-au iubit niciodată comunismul, comunitatea, grămada, non-identitatea, dar înlăturarea stemei, fără a

se pune altceva în loc, de exemplu, crucea de pe Caraiman, sau Sfinxul, sau Lupul Dacic, sau oricare alt simbol care reprezenta România, echivala cu sinuciderea.

Încet, încet, noii unși ai nației i-au murdărit iremediabil toate valorile, inclusiv pe cele ale armatei. Au acordat cu nemiluita grade militare, inclusiv gradul de general obedienților și clienților lor, transformându-l într-o alviță politică, deși acest grad, fiind unul de demnitar militar, ar trebui să se acorde numai militarilor în activitate și numai celor care au priceperi, competențe și roluri strategice, au mânăjit profesia de militar, îndeosebi gradele superioare, cu fel de fel de invective sau cu fel de fel de comparații care nu-și au rostul (profesiile sunt unice, nu se compară între ele), au învrăjbit categoriile sociale, considerând cazurile particulare de exces în fixarea unor pensii și salarii (patronate tot de ei), drept stare de lucruri, au ridicat omul de pe stradă împotriva generalilor țării, a celorlalte grade superioare ale Armatei și celorlalte instituții ale siguranței și securității naționale.

Și, atunci, mă întreb nedumerit: *De ce o fac?* Răspunsul nu poate fi decât unul cumplit, sau un cumul de prostie, aroganță și trădare: *Or sunt inconștienți, ori sunt ticăloși, ori aserviți!* Aserviți cui? *Are România dușmani care vor să o vadă sfârtecătă, dezmembrată, desființată ca stat de drept și ca țară? Acum, când este membră NATO și membră a Uniunii Europene?!* Mă îngrozesc să formulez un răspuns.

Domnilor lideri ai Partidelor politice, ai Justiției și ai instituțiilor statului,

Sunt unul dintre generalii Armatei României care, de ani buni, încearcă, prin toate formele și formulele posibile – de la articole scrise în ziare și reviste, la studii strategice –, să atragă atenția asupra agresiunii inclusiv a unora dintre politicienii acestei țări, ajunși la putere, împotriva instituției militare românești, asupra indiferenței altora și a atitudinii disprețuitoare sau ostile care se cerne, picătură cu picătură, în mentalul omului de pe stradă, nemulțumit de propria-i condiție și revoltat împotriva tuturor instituțiilor, mai ales a celor de forță. Dar, mai ales, mă revoltă indiferența și atitudinea arogantă, os-

tilă și nedreaptă a politicienilor ajunși la putere și investiți cu cele mai înalte funcții și cu mari demnități în statul român.

De aceea, simt nevoia, ca ofițer al Armatei României, să vă adresez un set de întrebări și să vă cer să răspundeți în modul cel mai concret posibil la ele.

Consider că este de datoria Dumneavoastră, domnilor lideri ai Partidelor politice, Justiției și instituțiilor statului nostru de drept, să puneți lucrurile la punct și să opriți, măcar în ceasul al 12-lea, aceste ticăloșii!

Miliarii români nu pot ieși în stradă, nu pot protesta – dumneavoastră ați dorit și ați hotărât (iar șefii armatei au plecat steagul) ca armata să fie o mare mută, în fapt, o biată băltoacă mută – și, de aceea, vă rog să analizați cu responsabilitate și discernământ situația creată de un guvern arogant, confuz și iresponsabil, speriat și grăbit și să luați măsurile pe care sunteți în drept, dar și obligați să le luați.

1. De ce parlamentarii țării nu dezbat, în Comisiile de Apărare, Ordine Publică și Siguranță Națională, situația creată prin reducerea salariilor și recalcularea absolut arbitrară a pensiilor ocupaționale, pe criterii care nu au nicio legătură cu modul de retribuire a militarilor și care poate afecta în modul cel mai grav posibil sistemul apărării naționale?

2. De ce Justiția nu se autosesizează, când, încălcându-se grav Legea, Constituția, prevederile numeroaselor acte normative, precum și prevederile unor documente juridice internaționale la care România este parte, onor Guvernul României, patronat de Președinte și tolerat de Parlament, aduce un prejudiciu imens sistemului național de apărare al țării, prin lovirea în vârfurile armatei și îndeosebi în gradul de general?

3. Ce diferență există între regimul comunist care, după 1944, a aruncat în închisori numeroși generali și ofițeri superiori ai Armatei României, care nu aveau altă vină decât aceea de a-și fi făcut în mod exemplar datoria de militari, în condiții de război, și atitudinea actualului Guvern al României, a Parlamentului României și a Președintelui țării față de cei care au asigurat stabilitatea țării în timpul evenimentelor din decembrie 1989, care au făcut posibilă victoria Revoluției, integrarea în NATO și, în mare măsură, chiar în Uniunea Europeană? Armata Română este, cum bine se știe, prima instituție care a înfăptuit o reformă completă – reducerea drastică a

efectivelor, *elaborarea adecvată a unor doctrine, strategii, sisteme de formare profesională și de acțiune în gestionarea crizelor și conflictelor etc.* –, *fără să beneficieze de susținerea financiară necesară și nici de punerea în operă a vreunui dintre programele de înzestrare care ar fi trebuit să însoțească, pas cu pas, programul și proiectele de reformă.*

4. *De ce acceptați, oameni politici, oamenii ai legii, reprezentanți responsabili ai instituțiilor statului de drept – inclusiv ai Armatei Române –, ca forța militară, cea de ordine publică și cea de siguranță națională să fie terfelite, în fel și chip, sub ochii Dumneavoastră, onoarea și demnitatea Armatei, profesia de militar și valorile acestei instituții fiind pur și simplu umilite și disprețuite?*

5. *De ce vă faceți că nu vedeți, că nu înțelegeți, că nu vă privește? De ce adoptați politica struțului? Nu știți, oare, că împotriva celor care o conduc – adică a decidentului politic – armata nu are nicio putere? Nu știți, oare, că Dumneavoastră sunteți aceia care trebuie să apere și să protejeze această instituție de abuzurile și agresiunile politicienilor și a altor demnitari ajunși la putere?*

6. *Este foarte grav că se taie pensiile și salariile, într-o situație de criză, când țara a fost adusă în sapă de lemn. Altădată, în situații de criză, statul s-a împrumutat de la populație, dar nu s-a atins de proprietățile acesteia. Este vorba, desigur, de statul de drept, nu de statul comunist. Țara aceasta a trecut prin multe nedreptăți, dar niciodată slujbașul statului nu a fost mai agresat și mai umilit ca acum. Nici măcar în vremuri de război, când sute de mii de militari și-au lăsat osemintele pe câmpul de luptă, pentru ca țara aceasta să existe sub semnul duratei. Nimeni nu a protestat și nu a făcut un pas înapoi de la misiuni, chiar dacă și-a dat viața. Militarii români și-au făcut totdeauna datoria și nu există nicio pată pe onoarea lor. Grav este că se aruncă cu noroi în această instituție, că măsurile sunt discriminatorii, dictatoriale și arbitrare, fără nici un fel de fundamentare, că se atentează grobian și chiar grosolan la dreptul de proprietate (pensia este un drept de proprietate!), că se operează cu metode și procedee nedemne de un guvern, de un parlament, de un președinte de țară, în secolul al XXI-lea. De ce acceptați asta?*

Este de datoria Dumneavoastră să nu permiteți umilirea instituției militare, să protejați militarii – mai ales pensionarii – împotriva nedreptăților și abuzurilor făcute de guvernanți. Este de datoria

Dumneavoastră să nu permiteți arbitrariul, măsurile nefundamentate politic, științific, economic, financiar, militar și din perspectiva securității naționale, atitudinile disprețuitoare și egalizatoare, încălcarea principiului neretroactivității, a Constituției, a legilor în vigoare, a contractului încheiat între stat și propria-i armată...

Este de datoria Dumneavoastră să nu așteptați și să nu acceptați ca militarii pensionari, cei disponibilizați, cei invalizi și urmașii celor căzuți la datorie să iasă în stradă și să ceară respectarea Legii! Ar trebui să ieșiți Dumneavoastră în locul lor. Este condamnabilă lipsa dumneavoastră de reacție și de acțiune când este vorba de militari ai Armatei României (activi, în rezervă sau în retragere), de polițiști, de membri ai Inspectoratului pentru Situații de Urgență, de lucrători din serviciile secrete, adică de cei care se află în permanență la datorie, gata în orice moment și cu orice preț să apere țara și pe cetățenii ei, zi de zi, în vreme de pace ca și în vreme de război și în caz de calamități și dezastre! Dumneavoastră cum îi apărați pe ei?

Armata nu se poate apăra singură împotriva propriilor ei conducători politici care o agresează și o umilesc. Faceți-vă datoria față de militarii Armatei României și de lucrătorii sub jurământ ai celorlalte structuri ale sistemului național de apărare, domnilor politicieni, investiți de națiune cu responsabilitatea dreptului de a fi în Parlamentul României, la Președinție și la Guvern, adică la Putere sau în Opoziție, domnilor justițieri, domnilor demnitari! Și nu uitați ce a însemnat, ce înseamnă și ce trebuie să însemne instituția militară pentru o țară așezată la răscruce de mari interese strategice, cele mai multe dintre ele, așa cum au dovedit-o vremurile, antiromânești!

Îmi dau seama de inutilitatea gestului meu și chiar de limbajul lui de plumb topit, într-o epocă în care orice așezare a fost reasezată pe cu totul alte criterii, în care cuvintele se bulucesc și ele ca oile speriate de silueta holografică a vreunul lup din poveștile de demult...

O scrisoare deschisă – ca atâtea alte sute și mii care au fost adresate unei conduceri moluscoide, dar discreționare, absurde și oarbe, fără creier, sau cu un creier alterat, fără neuroni – a rămas, de fapt, o scrisoare nedeschisă niciodată, nevăzută și neuzită de cei cărora le era adresată. De fapt, aceste scrisori erau – și sunt – atât de numeroase, de dense și de strigătoare, încât toată lumea le privește cu un zâmbet disprețuitor și cu un ochi pe jumătate închis.

Țara se duce și voi scrieți scrisori deschise. Bravo, vouă, nimeni ai nației! Parcă îi pasă cuiva de ele!... Lumea este preocupată să emigreze, dacă se poate, în marile capitale, pentru a căuta un loc de slugă și, după ce a câștigat ceva bănuți, să treacă pe acasă, să-și ridice o viloaie sau un monstru de casă, în care, probabil, nu va locui niciodată, nimeni... Doar așa, ca să se știe. Țiganii aruncă cu bani, că așa e obiceiul la ei, să arate că au, românii ajunși, ridică viloaie... Pentru că, atât savanții, inginerii, doctorii, cât și asistentele mediale, badantele și țăranii au plecat în Occident, la slugărit și n-au de gând să se întoarcă acasă, pentru că, aici, în țară, nu mai e casa lor, ci doar fosta lor casă, iar ceilalți, noatenii de prin gimnazii, licee și facultăți, vi-sează la meridianele Europei Occidentale și nu la drumurile stropite cu sângele strămoșilor care au apărut și au păstrat această țară sau măcar ce a mai rămas nealterat din ea. Drumurile astea nu-i mai interesează. Nu aduc smart-uri și efecte halucinante. Și nici măcar amintiri... Ce amintiri pot să aibă cei care s-au născut azi?! Fără trecut, nu există, ci doar ești...

De aceea, nu mai caut nici realități, nici explicații. Încep să obosesc, tot înotând într-o apă care nici nu curge, nici nu izvorăște. Dar nu e nimic nou pe planeta Pământ. Se pare că mereu a fost așa...

...Românul știe, din timpuri imemorabile, că trebuie să stea în banca lui, să nu se amestece nici în treburile altora, nici în mersul soarelui pe cer, nici în strălucirea lunii, nici în curgerea apelor, nici în negura nopții, nici în volbura lumii. Românul tradițional se ferește de vânturi și de complicații, gândește îndelung și alege calea simplă, de cele mai multe ori, bătătorită de înaintașii lui sau bine chibzuită și creată, în mod inteligent, de el însuși. Românul vechi nu se amestecă în treburile lumii. Nici în meschinăria ei, nici în prostia ei. Nici în aventura ei. El știe, cam tot de pe atunci, adică din vremurile în care codrii îl adăposteau și îi ofereau hrană, siguranță și cam de toate, că viața lui depinde de el însuși, de cer și de pământ. Și așa a trăit mereu, chiar și atunci când veneau alții, în goana sălbatică a cailor struniți de fel de fel de războinici migratori, peste el. Se ascundea o vreme de fulgerele negre ale năvălitorilor – pentru că nu avea altă opțiune –, apoi, după ce furtuna trecea, se întorcea la ale sale. Nu numai el, românul, sau cum s-o fi numit el atunci, era așa, ci mai toate popoarele sedentare aveau un comportament asemănător.

Între populațiile războinice migratoare și populațiile sedentare, există o deosebire fundamentală, chiar dacă și unele și celelalte fac parte din specia umană. Filozofia sedentarului este una a spațiului plin, a spațiului suficient, a spațiului-izvor, a spațiului cald, umanizat, a spațiului-resursă. Sedentarul are dimensiunea verticală a existenței sale. El privește și gândește totdeauna, așezat, pe verticală. În fiecare dimineață, el se uită la cer și la pământ. De la cer, așteaptă binecuvântarea, soarele și ploaia, singurele importante pentru viața sa naturală, de la pământ așteaptă rod și adăpost. Adăpost vremelnic și adăpost etern. Abia în eternitate, în concepția românului, care nu l-a uitat niciodată pe Zamolxe, cerul se unește cu pământul, iar el scapă de grijile vieții. Pentru sedentar, contează foarte mult aceste lucruri.

Migratorul se uită la orizonturi. Privirea lui este orizontală. El nu se gândește la ce-i oferă pământul – pentru că pământul arid și neprimitor al stepei și al deșertului nu-i oferă mare lucru –, ci la noile locuri în care poate găsi hrană, adăpost vremelnic sau durabil și bunuri de pradat. Aceste locuri se găsesc, pentru migratorul războinic, totdeauna dincolo de orizonturi. Și, totdeauna, ocupate. Pe el nu-l interesează cum se produc bunurile, ci cum se apucă, cum se smulg din mâinile celor care le fac. Pentru că, în gena lui, nu există trebuința ancestrală a trudei pământului. Sedentarul are filozofia pământului roditor, a statorniciei, migratorul are filosofia spațiului gol, a spațiului care-l gonește, al trecerii dincolo de orizont...

Sedentarul este, prin excelență, proprietar. El are o bucată de pământ și o casă pe care le transmite din generație în generație. Aceste lucruri nu sunt trecătoare, ci permanente, nu sunt degradabile, ci durabile. Omul trece, pământul și casa rămân. Comunitatea și vecinătatea sunt importante doar în măsura în care nu tulbură acest echilibru și acest mod de viață. Comunitatea și vecinătatea oferă, într-adevăr, un spațiu de securitate și de înțajutorare, dar esența sedentarului se află în forța rădăcinilor lui, în durată. El înaintează încet în spațiul civilizațional, este reticent la nou, foarte legat de valori ancestrale și de patrimoniu, iar interesul lui tradițional nu depășește curtea casei sale și ogorul lui. Industrializarea și modernizarea au schimbat unele lucruri pe ici pe acolo, dar nu și această esență. Nu încă. Sedentarul s-a adaptat la noile condiții, împrumutând foarte mult și de la migratorii războinici, dar, în situații-limită, se comportă cum îi este gena.

Năvălirile populațiilor migratoare l-au obligat pe sedentar fie să se ferească din calea hoardelor, fie să se unească cu vecinul său, să facă rost de arme și să se apere. Lucrurile nu sunt prea complicate în modul de viață al sedentareului. Nici în cel al migratorului. Noi, cei care avem orbul găinilor sau care nu mai vedem copacii din cauza unei păduri reale, virtuale, invizibile sau chiar inexistente, le complicăm și le sofisticăm, în numele unor interese pe care, dacă le analizăm în profunzime, vom constata că nu sunt ale noastre și ale neamului nostru, ci ale altora, blestemați să migreze și să distrugă, să-i alunge pe alții și să le ia bunurile.

În partea de Nord a țării, în acel loc extrem de pitoresc și de interesant numit Țara Oașului, un spațiu care numără doar 23 de localități, există, exact la hotar, o comună specială. Ea se întinde pe vreo 30 de kilometri și are un singur drum care constituie, deopotrivă, intrarea și ieșirea în acest spațiu atât de frumos. Localitatea respectivă se numește Cămârzana. Este o localitate frumoasă, pitorească, cu case răspândite pe dealuri și văi, cu păduri care, cu vreo 30 de ani în urmă, colorau în verde-negru colinele și dealurile din jur, cât vedeai cu ochii. Aveai impresia că te afli aproape de cer, într-un spațiu de început de lume, în care liniștea, echilibrul și oamenii conviețuiau frumos și foarte elegant. Comuna nu avea nici câini și nici încuietori cu chei la porți și la uși.

Mă aflu acolo împreună cu un vechi coleg din liceul „Frații Buzești” de la Craiova, care, după ce absolvise facultatea, fusese repartizat la Liceul din Negrești-Oaș. La un moment dat, îmi face semn să intrăm într-o curte. Deschide poarta, intră în curte, urcă cele câteva trepte și ajunge în tindă. Ridică capacul de la găleată, și bea o cană cu apă.

- Mi s-a făcut sete, vere!
- Îl cunoști pe stăpânul casei?
- Nu.
- Atunci!?

Mi-a explicat. Aici, mi-a spus el, oamenii sunt altfel. Nu-și închid porțile și ușile și nu țin câini în curte. Câinii trebuie să stea la pădure, să păzească oile. Aici e sat, nu pădure! Dacă omul are nevoie de ceva – de un obiect sau să bea o cană de apă, spre exemplu –, deschide poarta și intră în curte. Chiar și în casă. Oamenii sunt, aici, ca frații. Au încredere deplină unul în celălalt.

În fiecare duminică, se îmbrăcau în hainele cele mai bune și coborau de pe ulițele care duceau la casele lor de pe dealuri și văi, în centrul satului, la biserică. Ascultau slujba și veștile pe care le aducea părintele. Apoi rămâneau la roată (horă).

Comuna are o poveste foarte simplă. Aici, în pădurile seculare care acopereau aceste dealuri, își ascundeau oamenii locului, pe timpul năvălirii din Est a migratorilor războinici, dar și a altor hoarde înarmate, comorile lor cele mai de preț: fetele. Zânele. Ceilalți – bărbați în putere, flăcăi și chiar femei robuste – îi atacau pe migratori sau se ascundeau de migratorii războinici, dar prin alte locuri. Aici era un loc de mare taină, numit Camera Zânelor, într-un cuvânt Că-mârzana. Cu timpul, după ce migrațiile războinice s-au rărit, oamenii au venit lângă comorile lor. Și au întemeiat această superbă localitate.

Invoc această frumoasă poveste a unei localități din România pentru că ea evocă un spirit profund și un adevăr fundamental. Oamenii acestor locuri și-au apărat cum au putut comorile. Dacă adăugăm și alte numeroase povești sau legende – între care și cele care țin de comorile regelui Decebal, de grija și îndârjirea cu care populația acestei țări a rezistat atacurilor din toate timpurile și dinspre toate orizonturile –, avem, cred eu, o imagine concludentă asupra modului de viață al românilor. Au trăit între frica amenințării veneticilor războinici și liniștea sacră a pământului.

În vremea imperiilor (Imperiul Țarist, Imperiul Otoman și Imperiul Austro-ungar), situația românilor era una și mai grea. Te și întrebi cum de nu au dispărut ca neam și ca populație, după atâtea vremuri vitrege și nenorocite. România, în vremea imperiilor, era, deopotrivă, zonă-tampon sau spațiu de siguranță strategică și, în același timp, vacă de muls. Nu era, propriu-zis, un teren de dispută între marile imperii. Disputa se centra, îndeosebi, pe strâmtori (Bosfor și Dardanele) și pe controlul culoarelor strategice, iar țara noastră trebuia să plătească un tribut greu pentru a fi lăsată cât de cât în pace.

Voi încerca să explic, pe scurt, situația geopolitică a vremurilor de coșmar pentru România. Cred că este necesar să reflectăm asupra acelor realități, întrucât ceea ce se întâmplă azi, mai ales după summit-urile franco-germano-ruse, dar nu numai, arată că, de fapt, istoria se cam repetă. Desigur, pe alte coordonate, într-un alt registru și într-un alt fel de mediu conflictual și cu alte obiective strategice, dar care,

pentru țara noastră, înseamnă, de fapt cam același lucru: izolare, presiuni complicate, distrugere sistematică (sau autodistrugere condiționată) a potențialului uman, intelectual, tehnologic și chiar cultural, adică aducere în sapă de lemn și, prin urmare, falimentare geopolitică garantată. Și, mai ales, dominare exogenă.

În acest timp, marile puteri continuă să caute soluții convenabile lor pentru reorganizarea zonelor, regiunilor, a continentului și chiar a lumii. Bătălia pentru noile configurații sau reconfigurații geopolitice a reînceput... De fapt, se continuă...

Așa cum a mai fost... Când liniile de forță ale conflictualității europene și eurasiatice s-au reorientat Est-Vest, în zona europeană s-au conturat patru mari culoare strategice: 1. Culoarul strategic baltic; 2. Culoarul strategic central european (Galiția Occidentală, nordul lanțului muntos european, până în Normandia, un fel de bulevard strategic european, pe unde s-au dus majoritatea războaielor dintre Vest și Est); 3. Culoarul strategic al Dunării; 4. Culoarul strategic maritim de Sud (Marea Neagră, Strâmtoarele, Marea Egee, Marea Mediterană).

Aceste culoare strategice erau foarte importante atât pentru Rusia și pentru populațiile războinice migratoare din foaierea perturbator, un spațiu imens, care se întinde între Nordul Mării Caspice și Manciuria, cât și pentru Europa Occidentală. Nu este nevoie să prezint importanța fiecărui culoar strategic și ce s-a întâmplat, de-a lungul timpurilor, pe fiecare. Cele două războaie mondiale, Războiul Rece, Războiul petrolului și cel al conductelor de gaz din zilele noastre, dar mai ales războiul geopolitic permanent, credem, sunt edificatoare în acest sens. Vreau să subliniez doar poziția spațiului românesc în cadrul acestui construct geopolitic și geostrategic.

România se află în zona a trei dintre cele patru culoare strategice. Toate încep din vecinătatea apropiată a teritoriului ei, unele dintre ele (culoarul strategic al Dunării și cel maritim) trec și pe teritoriul ei, și, de-a lungul veacurilor, a suportat efectul distrugător al acestor culoare. Țara noastră nu era și nu putea fi lăsată să fie întreagă și unitară în această configurație geopolitică de certă conflictualitate Est-Vest. Ea avea una dintre cele mai ingrate poziții posibile. O parte din spațiul românesc se constituia în zone de siguranță strategică pentru imperiile vecine, iar o altă parte era inclusă efectiv în spațiul de margine al acestor imperii.

O precizare: zonele de siguranță strategică, pentru a fi eficiente, trebuie să fie suficient de mari pentru a permite imperiului respectiv manevra strategică pe linii exterioare, dar nu prea mari, pentru a nu fi în măsură să ridice pretenții și să creeze probleme de suveranitate, libertate și independență, devenind astfel ostile imperiului respectiv (imperiilor, în cazul nostru).

În aceste condiții, Moldova dintre Prut și Carpați reprezenta o zonă de siguranță strategică exterioară pentru Imperiul Țarist, în timp ce, pentru Imperiul Otoman, zona de siguranță strategică exterioară era cuprinsă între Dunăre și Carpați, respectiv, pe teritoriul Țării Românești, adică al Olteniei și al Munteniei. Imperiul Austro-ungar nu a avut unde să-și mai realizeze o zonă de siguranță strategică în afara teritoriului său și, din acest motiv, a realizat una endogenă, în zona interioară a Carpaților de Curbură, cam pe unde se află astăzi județele Covasna, Harghita și o parte din Mureș. În această zonă, au fost colonizați, prin secolul al XII-lea, teutonii, dar aceștia erau prea aroganți și prea mândri pentru a servi drept forțe de asigurare frontalieră. În secolele următoare, au fost colonizați aici secuii.

Politica dusă de Imperiul Austro-ungar în zonă (în special de către Ungaria) a fost de deznaționalizare și de asimilare a populației autohtone; și a reușit aproape pe deplin. Spre exemplu, în 1775, în comuna Frumoasa, de la intrarea în pasul Ghimeș-Palanca, populația era compusă din: o treime români, o treime armeni și o treime secui. Astăzi în această comună sunt numai secui. Au fost asimilați mai întâi armenii, apoi, încet, încet și românii.

Zona avea, pentru Imperiul Austro-ungar o triplă importanță: permitea manevra, pe direcții interioare, în scurt timp, către cele trei mari culoare strategice (Central european, al Dunării și Maritim); asigura flexibilitate strategică față de cele două imperii – rus și otoman –, în situația în care acestea ar fi trecut concomitent sau pe rând la ofensivă pe cele două culoare strategice (al Dunării și central european); permitea accesul rapid, prin Poarta Focșanilor, la Gurile Dunării. Acest imperiu plănuise de multă vreme să găsească momentul oportun și să deașeze, din zona interioară de siguranță strategică, transformată în bază de plecare la ofensivă, spre Gurile Dunării, pentru a avea astfel acces și la Marea Neagră. O astfel de reușită ar fi scos practic Imperiul Otoman din Balcani și din zona europeană. Era

ceva în genul în care procedează azi Olanda, încercând să smulgă României, pe criterii numai de ea știute, portul Constanța.

Teritoriul Moldovei dintre Prut și Nistru reprezenta (reprezintă și azi) prima rocadă strategică între cele trei mari coridoare strategice, unul dintre motivele pentru care, în 1812, Imperiul Rus a făcut ce a făcut și a intrat în posesia Basarabiei. O astfel de perspectivă se ivise, într-un fel, și în timpul domniei lui Dimitrie Cantemir, dar marele cărturar de talie europeană și mondială viza nu asigurarea unui spațiu de siguranță strategică pentru Imperiul Rus, deși era, cred, conștient că Rusia asta urmărea, ci eliberarea Țărilor Române de sub tutela Imperiului Otoman și construirea unui sistem de siguranță strategică între Carpați și Caucaz, deopotrivă, pentru Țările Românești și pentru Rusia, în condiții de parteneriat strategic, cum am spune noi astăzi. Bătălia de la Stănilești, din 1711, purtată de țarul Petru cel Mare și de domnitorul român Dimitrie Cantemir împotriva otomanilor, a fost câștigată de turci, iar vistul unei formule moderne de emancipare și de siguranță strategică semnificativă pentru năpăstuitul spațiu românesc s-a spulberat.

În 1812, situația geopolitică nu mai era cea din vremea lui Dimitrie Cantemir. Rușii au trecut Basarabia și întregul spațiu de dincolo de Prut (Moldova dintre Prut și Nistru) în stăpânirea lor și au transformat-o în prima rocadă strategică în confruntarea permanentă cu Vestul. Și așa a rămas până în zilele noastre. De-a lungul timpurilor, au schimbat structura populației de la intrarea în cele două culoare strategice, respectiv, din Nordul Bucovinei și din raioanele Kahul și Ismail (au încurajat depopularea românilor, creând astfel un fapt împlinit).

Se pare că niciodată situația nu va mai putea fi corectată. Înființarea, de către Lenin, în 1924, a Republicii Sovietice Autonome Moldova, cam în zona în care află Transnistria de astăzi, extinderea acesteia, în 1940, apoi, în 1944, până la Prut, construirea de drumuri betonate cu orientare Nord-Sud, în timpul apartenenței Moldovei dintre Prut și Nistru la Uniunea Sovietică (transformată în Republică Unională, deci, pentru prima oară, într-o țară), implementarea Armatei 14 în zonă, constituirea, la Chișinău, a Comandamentului pentru teatrul de operații de Sud-Vest, care cuprindea, în principal, culoarul strategic maritim Marea Neagră - Marea Mediterană) și culoarul strategic al Dunării, cu varianta operațională: culoarul tracic, Udine, fâșia

nordică de litoral a Mediteranei, arată clar efectele din timpul Războiului Rece ale unei bătălii mult mai vechi, de sute de ani, pentru poziționare geostrategică favorabilă.

Tot în cadrul acestei poziționări, în 1948, rușii au cerut românilor și Insula Șerpilor, pentru a amplasa aici un radar puternic cu care să supravegheze Gurile Dunării și Strâmtoarele. Evident, ca întotdeauna în istorie, conducerea de atunci a României a acceptat. Mereu iubiții noștri conducători au acceptat cedarea fără luptă a teritoriilor românești, în timp ce, spre exemplu, chinezii se mândresc cu faptul că, niciodată, în istoria Chinei, nu a existat vreun guvern care să semneze vreun document prin care să se cedeze un metru de pământ din spațiul chinezesc.

Aceasta-i marea deosebire dintre conducătorii noștri – aleși prin vot democratic, impuși prin forța altora sau ajunși întâmplător pe scaunul lui Mihai Viteazul, al lui Ștefan cel Mare, și al altor români adevărați care n-au pregetat să trăiască, să lupte și chiar să moară pentru țară – și alții, de prin alte părți ale lumii. Erau, evident, și în acele vremuri de demult, uneltiri și cozi de topor care se duceau cu peșcheșul la Înalta Poartă pentru a-și ucide frații și a se urca pe tron... O relatează foarte precis Dimitrie Cantemir în monumentală sa operă...

Nici astăzi nu-i altfel. Dar, din păcate, politichia românească, orbită de furibunda ei bătălie partizană pentru binele ei, în defavoarea totală a binelui țării, nu mai are timp să se aplece, să asculte și să înțeleagă efectele dezastruoase ale unei bătălii absolut mizerabile pentru distrugerea României, susținută prin media și pe mai toate direcțiile și căile care duc la pierzanie spiritul național, tradițiile, valorile, sufletul.

Pe diferite site-uri, apar tot felul de materiale, foarte bine documentate, care dezvăluie cumplita agresiune desfășurată, deopotrivă, din interior și din exterior, împotriva a ceea ce a mai rămas din sărmana noastră Românie. Numai că, acum, cel puțin în această etapă, războiul nu se mai duce doar cu batalioane super-înarmate, cu tancuri și cu avioane, ci, probabil, în așteptarea hipersonismului, cu... retrocedări ilegale, perverse și ticăloase, finanțe și aranjamente uluitoare pentru scoaterea românilor din România, pentru îndatorarea pe zeci de ani sau pe sute de ani a celor care mai rămân pe acasă, pe transformarea lor în sclavi, pentru depozedarea lor de pământ și de case,

pentru distrugerea capacității lor de a avea un ideal național, de a-și iubi țara, trecutul ei, oamenii și ideile, pentru a-i obliga să rămână în superficial, în ignoranță, în a nu înțelege nimic din ce se întâmplă, pentru a-i transforma în nimeni.

Reformele absolut stupide ale sistemului de învățământ, fără nici un fel de fundamentare științifică și de logică, au dus la creșterea imensă a numărului de analfabeți, la transformarea învățământului într-o afacere, la plata insuportabilă a accesului la educație – un drept indiscutabil al cetățeanului într-un stat modern –, la ridiculizarea oamenilor de carte, la amețirea școlii și diminuarea responsabilității ei față de elev și de profesor, la copierea proastă a unor experiențe din afara frontierelor noastre, la demotivarea aproape completă a elevului, studentului și profesorului, la toate anomaliile care se petrec în învățământ, fiecare ministru care vine crezând că școala românească începe cu el... Manuale alternative, afacerea cu manuale, titularizarea arbitrară pe post, accentuarea inimaginabilă a formalismului și justificativismului etc., toate în defavoarea consistenței și calității învățământului..., sunt, deopotrivă, cauze și efecte ale dezastrului iminent, ale unui război esențialmente pierdut.

Sistemul de sănătate s-a reformat de atâtea ori, încât România se află azi pe ultimul lor din Europa în ceea ce privește starea de sănătate a populației, speranța de viață, prețul vieții, deși are cele mai numeroase și mai împovărătoare taxe de asigurări.

A început punerea în operă a unei politici criminale de depopulare a țării, de deromânizare a României, sub ochii complet orbi ai Parlamentului și ai Guvernului, ai instituțiilor statului și ai populației, care este atât de nevăzătoare, de agitată și de agresată din toate părțile (emigrare, reduceri de salarii, concedieri masive, șomaj, lipsa locurilor de muncă, creșterea taxelor și impozitelor, creșterea criminalității, a traficului de droguri și, mai ales, de persoane, de fete minore – comora națiunii smulsă brutal din rădăcini pentru poftele desfrânațiilor și lăcomia ticăloșilor –, a infraționalității, a atentatelor la siguranța cetățeanului etc.), încât n-o mai interesează nimic. Dumnezeu cu mila!

Imediat după 1990, țigani au ajuns la concluzia că ei nu sunt țigani, ci... rromi. Macedonia nu a fost primită în NATO pentru că Grecia nu recunoaște numele acestei țări. Cum de și-au permis românii să recunoască numele de rrom, care face trimitere directă la de-

numirea țării noastre? Cum să fie România țara țiganilor? Desigur, România este și țara țiganilor care locuiesc în ea, așa cum este țara oricărei etnii care se află, de azi, de ieri sau de sute de ani, în granițele statului român. Dar nu este țara etniei țiganilor, ci țara cetățenilor români, indiferent de etnia căreia îi aparțin. „Plimbarea” masivă a țiganilor din România prin Europa, confundarea lor de către Occidentul îmbuibat și arogant cu populația României, concomitent cu emigrarea pentru locuri de muncă a peste cinci milioane de români, a dus la distrugerea, în primul rând, chiar în sufletul unora dintre români, a respectului față de țară, de drapel, de simbolurile naționale și față de cetățenia română. Aceasta, în ochii unora, a devenit o rușine. În timp ce natalitatea scade vertiginos, este încurajată, inclusiv de la tribuna Președintelui României, emigrarea românilor, mai ales a materiei cenușii, a creierelor, care nu-și mai găsesc locul în România, precum și imigrarea a peste 50.000 de străini pe an. Probabil că, în câteva decenii, dacă se va continua atacul necumpătat și criminal al guvernanților împotriva propriei populații, românii vor deveni minoritari în România, iar planul de redistrugere a țării și de ocupare a ei de către alții, în special de către cei care domină finanța mondială, va reuși pe deplin.

După 1990, cu o grabă pe care cu greu ne-o putem explica altfel decât prin cârdășirea guvernanților țării cu dușmanii țării, a fost înstrăinată și distrusă economia românească, au fost abandonate piețele, a fost sacrificat și distrus patrimoniul. România era, înainte de 1989, o mare putere în petrol, situându-se pe primele locuri în lume atât în utilaj petrolier, cât și în exploatarea și prelucrarea completă propriu-zisă a petrolului. În 1977, România scotea din subsolul țării 14 milioane de tone de țiței, adică exact atât cât consuma, și vindea, în Europa Occidentală, la preț de dumping, petrolul pe care îl importa din Irak și din Iran, ca plată pentru serviciile pe care le făcea acestor țări (construcția de rafinării, de drumuri, de cartiere rezidențiale etc.). Acum, mai extrage doar cinci milioane de tone (cel puțin așa se spune, dar eu am toate motivele să nu cred asta), care nici măcar nu-i mai aparțin (rezervele subsolului au fost cedate, ca și pădurile, Austriei), dar consumă tot 14, chiar dacă nu mai are industrie. Combinatul de țevi laminate de la Iași, unul dintre puținele din Europa, dotat cu tehnologie modernă, a fost vândut unui ceh care i-a luat piața și l-a faliment. Privatizările cu orice preț și în orice condiții, la presiunea

nu știu cui, au dus la distrugerea economiei românești, a flotei, a căii ferate, a infrastructurii, într-un ritm chiar mai mare decât cel din vremea unui război, în loc să determine infuzii de capital, crearea de noi locuri de muncă bine plătite și creștere economică...

Industria de apărare a fost și ea, la rândul ei, distrusă, în timp ce armata a fost redusă drastic, fără ca o astfel de reducere numerică, explicabilă și, într-un fel, necesară prin profesionalizarea instituției, să fie însoțită, așa cum ar fi trebuit, de dotarea cu mijloace corespunzătoare și cu un concept modern de pregătire a populației pentru a-și apăra, în caz de nevoie, țara. Noi, aici, în acest spațiu geopolitic extrem de important, avem neapărată nevoie de așa-ceva. Resursa aviației este (era, la ora când scriam aceste rânduri) pe sfârșite, achiziția noului avion a întârziat mult prea mult și nu s-a soldat cu o capacitate aeriană strategică remarcabilă, tehnica veche nu mai poate fi reparată... În timp ce conceptul strategic NATO care fusese aprobat pe 19 noiembrie 2010, la summit-ul de la Lisabona, cerea performanță, angajament, modernizare, participare activă și efectivă la soluționarea crizelor și conflictelor. Iar cele care au urmat...

Mă rog, țara n-are bani. Banii pe care-i avea prin băncile proprii și prin cele ale lumii au fost tocați sau furați masiv și foarte rapid de cei în drept să-i fure. Suntem în vreme de criză. Mereu suntem în vreme de criză. Crizele sunt, am impresia, nu, nu impresia, ci chiar convingerea, mai mult instrumente ale unora pentru a-i domina pe alții, adică mașinațiuni, decât realități cu cauze obiective. Dar de ce n-are țara bani?! De ce suntem în criză?! Economia nu ne mai aparține, bănci românești nu mai există, Finanța aparține altcuiva, agricultura este de multă vreme pe butuci, România importând 70 la sută din produsele alimentare, în timp ce aroganța guvernanților depășește orice limite...

Cum vor fi returnate împrumuturile de la FMI și de aiurea, de vreme ce România nu mai are economie? Prin banii pe care îi vor depune în bănci muncitorii români care lucrează peste hotare? Prin noi împrumuturi? Prin redevențele de 2-3 la sută?! Prin vânzarea țării cui poate să valorifice activele și să o includă în teritoriul său sau să o repopuleze? În Drobeta Turnu Severin, spre exemplu, existau un mare șantier naval, o uzină de vagoane, un combinat de celuloză și hârtie, un combinat de industrializare a lemnului, un combinat de apă grea, sistemele hidroenergetice și de navigație Porțile de Fier 1 și 2, un

abator, o uzină mecanică, o forjă și o mulțime de alte fabrici și fabricuțe. Întreaga populație a orașului era angajată în aceste întreprinderi. Care produceau pentru economia națională și pentru export. La ora actuală, mai funcționează, la capacitate minimă, câteva secții din Șantierul naval, cele două sisteme hidroenergetice, de la Gura Văii și de la Gogoșu, și ceva industrie locală... Oamenii au fost trecuți în șomaj sau scoși la pensie... Evident, orașul nu moare, dar sărăcește pe zi ce trece. În schimb, se construiesc în fiecare an, unități comerciale imense...

Toate guvernele nu au făcut altceva decât să se certe pe funcții și să lase în paragină economia țării. Pe motiv că nu e treaba lor, ci a mediului privat. Aproape toate marile unități ale economiei românești au fost vândute ca fier vechi. Nu s-a construit nimic. Sau mai nimic. Au fost distruse întreprinderile care produceau tractoare și unelte agricole, în maniera în care a fost falimentată și Bancorex. La Bancorex, au fost încurajate creditele neperformante care i-au îmbogățit pe unii, dar nu s-au mai întors la bancă. Ceva în genul sub-primelor americane care au generat criza de pe Wall Street, cu consecințe dezastruoase în toată lumea, mai ales pentru țările mici, cu economii neperformante. Nu numai sub-primele au generat criza, ci și alte cauze care țin, la urma urmei, de bătălia geopolitică și geo-economică pentru putere, resurse, piețe și influență. Dar ce contează, dacă unii și-au umplut buzunarele și sunt azi miliardari!?

Există tot mai multe voci care susțin că este vorba de un plan diabolic de distrugere a României și de transformare a ei într-un fel de colonie a celor care dețin marea finanță. Realitatea nu contrazice aceste propoziții. Planul, sau planurile, ar viza depopularea masivă, adică deromânizarea României, prin încurajarea emigrării continue, repopularea prin sistemul imigraționist, cumpărarea pământului de către aceste forțe, pe bucățele, fie în mod direct, fie prin intermediari, stăpânirea fondului locativ, acuzarea continuă a țării, picătură cu picătură, că ar fi vinovată de holocaust și de alte crime împotriva umanității și obligarea ei să accepte aceste acuze, absolut aberante, distrugerea sistemului de învățământ, golirea țării de creiere, distrugerea completă a agriculturii (aproape că s-a și reușit, de vreme ce România importă mai mult de două treimi din produsele alimentare! România, țara pâinii!) și a oricăror sisteme și mijloace care ar asigura supraviețuirea românilor și redresarea țării, înrobirea ei pe termen lung, prin

datorii pe care nu le poate achita, lipsirea ei efectivă de un sistem de apărare eficient, eludarea NATO și crearea unor condiții în care UE să nu găsească soluții pentru România (ajunsă deja într-o situație extrem de dificilă, chiar dacă este membră a Alianței Nord-Atlantice și a Uniunii Europene), crearea de diversiuni în rândul clasei politice și fragmentarea ei în așa fel încât să nu se poată realiza vreodată un consens pe problemele mari și importante ale țării, adâncirea dihotomiei, învrăjbirea continuă și subversivă a populației și a minorităților, stimularea promovării în funcții importante a unor nuliități care pot fi ușor manipulate, adică repetarea scenariului cominternist și crearea unor situații în care să nu fie posibilă apariția și promovarea pe funcții importante a unor mari bărbați de stat de talia lui Cuza, a lui Kogălniceanu, a lui Brătianu și a altor mari oameni ai țării și ai neamului românesc. Acest tip de oameni n-a dispărut din țara asta. Dar accesul lor la putere este nu numai stopat prin fel de fel de scenarii și strategeme, ci și făcut să fie imposibil și chiar interzis. Nu fătîș, ci, mai ales, prin crearea unui antiromânism al românilor, unui antiromânism, deopotrivă, vulgar, intelectual și pervers.

Desigur, s-ar putea obiecta că NATO și Uniunea Europeană nu vor permite așa ceva. România este o țară destul de mare și de importantă pentru Uniunea Europeană și pentru NATO, iar aceste organizații au o putere colosală în reconfigurarea geopolitică a Europei, a spațiului euro-atlantic și chiar a spațiului euro-asiatic. Dar NATO și UE n-au schițat și nu schițează niciun un gest pentru a ajuta România să iasă din situația groaznică în care a intrat sau în care a fost aruncată fie de clasa ei politică incompetentă și lipsită de patriotism, fie de obsedații noii ordini și implementării unei guvernări mondiale, care nu au nici un scrupul față de nimeni.

Semnalele de alarmă care se trag din ce în ce mai mult și mai îngrijorător seamănă cu cele care au precedat dictatul de la Viena și rapturile teritoriale care au afectat atât de grav România în 1940, dar și după încheierea războiului. De data aceasta, se pare însă că este vorba de ceva mult mai grav. Este vorba de o distrugere profundă și, în același timp, accelerată a țării prin infiltrarea unor elemente antiromânești extrem de puternice, prin denigrare, încurajare a dihotomiei, a emigrației, a imigrării, prin distrugerea instituțiilor de bază, a valorilor și a culturii. Și, înainte de toate, prin vicierea puternică și

degradantă a sistemului educațional, prin distrugerea sinelui și a conștiinței de sine.

Să dea Dumnezeu ca eu și toți cei care suntem îngrijorați de acest război cumplit, dus prin mijloace perverse, atât din afară, cât mai ales din interior, împotriva României, să ne înșelăm, în pofida dovezilor și evidențelor incontestabile! Mă tem însă că nu ne înșelăm. Cred doar că ne aflăm în fața unei alternative: ori este vorba de o conspirație diabolică și îngrozitoare, ori ceea ce se întâmplă în țară este efectul unei prostii imense, cât roata carului a clasei politice românești, incapabilă să înțeleagă vremurile, să-și asume responsabilitățile care-i revin și să-și slujească țara. Și într-un caz și în celălalt, efectul este același: distrugerea profundă a României românilor și transformarea ei într-o Românie datoare, vândută, jecmănită, umilită și scoasă din orice proiect pentru dezvoltare durabilă.

...Am lucrat 40 de ani bătuți pe muchie, ca militar activ, în Armata României. Zece ani din cei 40, am fost la talpa cea mai de jos a armatei, comandant de pluton la un batalion de școală de gradați și instrucție. Am lucrat apoi într-un stat major de brigadă, la un comandament de armă, în una din direcțiile Ministerului Apărării Naționale, apoi, douăzeci de ani, la ziarul armatei. Mi-am dus viața mai mult pe trenuri înghețate și pline de praf, pe drumuri de sute de kilometri parcurse pe jos, prin noroaiele țării, și pe piatra muntelui, pe terenurile de aplicații, prin poligoane, pe terenurile de instrucție și, după 1990, și prin teatrele de operații, acolo unde cădeau bombe. Între două trenuri, dar și pe trenuri, am scris. Am scris mult. Atât de mult, încât acum mi se pare foarte, foarte puțin...

Am absolvit, între timp, facultatea de filosofie (șase ani), Academia Militară și două cursuri post-academice. Am devorat bibliotecile, documentarele, cărțile de specialitate, revistele militare, pe cele de filosofie, sociologice și psihologie... Pentru că generația mea readucea în Armata României respectul față de carte, de patrimoniu și de valori, truda pe informație, pe cunoaștere. Timp de 20 de ani, după ce am absolvit facultatea, până la ore târzii din noapte, rezolvam, de dragul exercițiului intelectual și al aplicațiilor sale posibile, probleme de logică matematică... Am, acasă, la locul cel mai de preț din bibliotecă, toate volumele de culegeri de astfel de probleme... Nu era o simplă ambiție sau un hobby. Era determinarea unei generații. Era

respectul față de carte și de instituția care a dat României nu numai morți și eroi pe câmpul de luptă, în marile războaie pentru reîntregirea și apărarea neamului, ci și oameni de valoare pentru această țară... Firește, eu nu mă consider unul dintre ei, ci doar unul din generația care a contribuit la renașterea, în Armata României, a spiritului în care au trăit ei...

Am ieșit la pensie în 1997, cu o pensie de 1.400.000 lei. Timp de șapte ani, am fost redactorul șef al ziarului armatei și, în ultimi patru ani din acest interval, și șef al Grupului de presă al Armatei. Pensia era foarte modestă pentru acele vremuri. Abia ne ajungea să achităm facturile (telefon, întreținere, electricitate, impozite) și să luăm, eu și soția mea, două mese pe zi. Ulterior, au fost operate corecturile necesare și pensia a devenit mai apropiată de ceea ce ar fi trebuit să fie. Din anul 2001 până în ianuarie 2010, am lucrat, în calitate de cercetător științific, la Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate (CSSAS), înființat în 2000, instituție devenită, în timp, de prestigiu a Armatei României, care a produs, în acești ani, un volum impresionant de studii și cercetări ce se regăsesc în noua reconfigurare intelectuală și strategică a gândirii militare românești.

Am fost nevoit să renunț la locul de muncă, tocmai când aveam în lucru *Tratatul de strategie militară contemporană (Teoria strategiei, Practica strategică, Arta strategică)*, în trei volume, peste 1500 de pagini, întrucât guvernului i-a venit ideea interzicerii cumulului pensiei cu salariul. Fără să ofere o alternativă decât aceea, pripiță și absolut nehibzuită, pe care a gândit-o el, sau cine o fi gândit-o. De exemplu, eu aș fi fost dispus să lucrez, cu carte de muncă, dar fără salariu, până la terminarea proiectelor pe care le aveam deja demarate... Puteam să lucrez și acasă, bineînțeles (cum am și făcut-o în anii următori), dar un astfel de proiect avea nevoie de o interioritate instituțională, de o documentare pe măsură din armata activă, din teatrele de operații,

Am scris, până la acea dată, mai mult de 50 de cărți, ultimele zece chiar în perioada cât am lucrat la CSSAS (*Strategia acțiunilor rapide; Strategie militară pentru viitor; Arta militară de-a lungul mileniilor*, două volume; *Eseu despre arta strategică; Strategie militară contemporană; Războiul viitorului, viitorul războiului; Strategia de parteneriat, parteneriatul strategic; Aspecte militare ale abordării operației bazată pe efect; Război și cunoaștere; Război și ha-*

os). Două dintre ele (*Războiul viitorului*, *viitorul războiului* și *Război și haos*) au fost premiate de revista Gândirea Militară Românească, ultima, în noiembrie 2010, cu premiul I, iar o alta – *Arta militară de-a lungul mileniilor* –, nominalizată. Unele dintre aceste cărți n-au fost semnate numai de mine, dar au fost scrise, sută la sută, de mine.

Desigur, între cele peste 50 de cărți, se situează și nouă romane (*Între două toamne*, *Trepte*, *Nucul și via*, *Poarta zorilor*, *Muntele iernii*, *Orb în lumină*, *Rugăciune pentru un străin*, *Viscoliri*, *Porțile umbrei*), unsprezece volume de versuri (*Zidire de fum*, *Amurguri pe rug*, *Sufletul ochilor*, *Ancore pe gând*, *Colțul meu de frig*, *Ochii toamnei*, *Unde unde n-are unde*, *Atotfăcut din lucruri nefăcute*, *Esențe virusate*, *Cuvinte pe cuvânt*, *Dincolo de zid*) și un volum de note de călătorie (*America, simplitate în măreție*), precum și alte genuri. Dar și acestea se înscriu într-o tematică militară, pentru că eroii romanelor și suportul celorlalte creații literare au fost oamenii armatei, militarii. Toate, dar absolut toate cărțile pe care le-am scris s-au ocupat aproape în exclusivitate de calitatea oamenilor din această instituție, de vocația lor, de filozofia unui *modus vivendi* special, la limită zero, în coordonatele unui risc extrem, pe care numai instituția militară îl cunoaște și și-l asumă. M-au interesat, de asemenea, orizonturile și viziunile strategice, pe termen lung, și punerea lor în pagini de carte sau de reviste, așa cum se văd ele de aici, de la noi. Am constatat că mulți dintre cei care au slujit și slujesc Armata României au lecturat aceste scrieri și au scris, la rândul lor, frust, frumos și elegant, inteligent și cumpătat pe aceste teme.

Am consacrat acestui efort toată viața mea. De zeci de ani, dorm doar câteva ore pe noapte. În rest, citesc, meditez îndelung la marile subiecte ale filosofiei instituției în care am trăit și am slujit 53 de ani fizici, psihici și intelectuali din cei 71 de ani calendaristici ai mei de până acum (din ianuarie 2011). Și scriu. În anul 2008, spre exemplu, am scris aproape 6.000 (șase mii) de pagini. Programul meu de lucru a fost, de când am ieșit de pe băncile școlii militare, de cel puțin zece ore pe zi. De fapt, a fost douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, pentru că și visele (atunci când am visat) conțineau efectul hipnagogic al acestui *modus vivendi* militar... N-am scris decât ce am cunoscut în mod direct, ce am trăit și ce a rezultat din extensia în planul literaturii și artei a unei experiențe temeinice și înde-

lungate, pentru că eu am trăit toată viața ca soldat, mereu ca soldat, atingând chiar și astăzi, la această vârstă, performanțele fizice, psihice și morale pe care trebuie să le atingă un bun soldat...

Scrisul meu s-a generat din această strădanie. Am mers sute de kilometri pe jos, am făcut alpinism, am condus mașini de luptă, am zburat pe toate tipurile de aeronave din dotarea armatei, dar mai ales am trăit la intensitate maximă viața de militar, viața de soldat care trebuie să-și care singur ranița și să urce singur muntele. Eu mi-am cărat totdeauna singur ranița, inclusiv ranița intelectuală, și am urcat totdeauna singur, sau în echipă, muntele. Și asta timp de peste o jumătate de secol...

Spun toate acestea, nu pentru a arăta cât de grozav am fost sau sunt eu. N-am fost deloc grozav. Și nici acum nu sunt. Am fost doar un bun soldat. Și sunt un produs al acestei instituții, căreia i-am consacrat, ca fiecare militar, tot. Absolut tot. Spun toate acestea, pentru că simt nevoia să o fac. Acum, când experiența mea atât de îndelungată, cunoștințele mele destul de profunde (pentru că, în acest răstimp, am făcut multe cercetări pe aceste tematici și am citit, cum spuneam, biblioteci întregi), vocația mea, destul de clar conturată, entuziasmul meu, probat într-un volum de realizări destul de importante, ar trebui să-și urmeze cursul firesc al omului aflat la o vârstă când încă mai poate să aștearnă pe hârtie sau pe pagina calculatorului înțelepciuni, sunt pur și simplu umilit, contrariat, jignit și pus pe drumuri. Să dovedesc instituției pe care am slujit-o toată viața că, în mod sigur, am slujit-o. Adică să-i spun eu ei, armatei, pe unde m-a mutat ea, pe la ce unități am fost, cu cât am fost plătit... Că ea nu-și mai aduce aminte... Adică ea, armia, nu m-a găsit prin hârtoagele ei și nu prea știe pe unde am fost... Ca și cum toate documentele doveditoare nu s-ar afla la ea, ci la mine. Ca și cum aceste state de plată pe care zice că le caută acum și nu le mai găsește ar fi fost făcute în dublu exemplar, unul aflându-se la ea, celălalt la mine. Ca și cum ar fi negociat vreodată cu mine solda pe care mi-a atribuit-o, primele, salariile de merit, drepturile de autor și toate celelalte... Pe mine nu m-a întrebat niciodată nimic. Mi-a spus doar funcția pe care sunt încadrat și, când am semnat statul de plată, am văzut și ce soldă am. Nu m-a interesat niciodată cuantumul acesteia. Atât a trebuit să fie, atât am primit. Nu era treaba mea să mă ocup de asta. Era treaba armatei. Dacă fiecare și-ar negocia solda cu armata, s-ar duce dracu toată mustăria. Eu mi-

am făcut datoria față de ea și, într-un fel, până la acest punct mizabil din viața mea și a României, și-a făcut-o și ea față de mine. Cultura ei organizațională, care se încadrează perfect în ceea ce azi se numește Teoria Z în managementul modern, face parte integrantă din viața mea. Mă mândresc cu această instituție, chiar dacă ea, la ora actuală, prin conducătorii ei, nu mai are habar de mine...

Casa de pensii și toate structurile care se ocupă cu această invenție diabolică de recalculare a pensiilor militarilor după un sistem inventat de actualul guvern și care nu există nicăieri în lumea militară ar trebui să știe că, la Direcția Management Resurse Umane (DMRU), se află, cel puțin pentru fiecare ofițer din Armata României, o fișă foarte clară cu toate unitățile pe unde acesta a umblat. Mai mult, pentru fiecare funcție prevăzută și nominalizată în această fișă, există, la cei în drept și responsabili cu treaba asta, și nivelul de salarizare.

De la început, adică de la simpla consultare a acestei fișe, orice miop sau orice grămatic ar fi văzut imediat că, spre exemplu, funcția de colonel 19 era salarizată cu atât. Era suficient ca, pornindu-se de aici, să se realizeze, cel puțin în prima etapă, cuantumul veniturilor lunare de bază ale fiecărui ofițer, maestru militar și subofițer din Armata României, urmând ca și celelalte venituri (prime, salarii de merit, sporuri, drepturi de autor etc.) să fie identificate și transmise la casa de pensii de cei care se ocupă efectiv de așa ceva, într-un timp rezonabil.

Unuia dintre colegii mei, căruia i-a venit adeverința de venituri trimisă de Centrul Militar, îi lipsesc 21 de ani! Ca și cum omul acesta ar fi umblat hai hui prin spațiul cosmic și nimeni nu mai știe pe unde a fost el timp de două decenii, în timp ce era ofițer activ al Armatei României și venea în fiecare zi la program. Cum să fie posibil așa ceva când, se știe, dacă, în timpul liber, plecai de acasă mai mult de o jumătate de oră, trebuia să anunți, prin telefon, ofițerul de serviciu pe unitate, unde te duci, cât stai acolo și cum poți fi anunțat!? Și în concediul legal de odihnă era la fel. Ofițerul de serviciu de la unitate avea, pentru fiecare dintre cei aflați în concediu, într-un registru special, un tabel cu locul unde se află, numărul de telefon unde poate fi găsit și adresele unde trebuia să i se trimită telegrama în caz de urgență, aflată și ea într-un plic sigilat. Ca la armată.

Atunci cum de s-a inventat ideea absolut neghioabă de a-l pune pe fiecare pensionar să facă cerere la Centrul Militar de care aparține pentru a i se elibera o adeverință cu veniturile realizate de el în armată? Era treaba Casei de Pensii, a DMRU și a structurilor de conducere ale armatei să facă munca aceasta pentru fiecare pensionar în parte! Pentru că ei au toate documentele, toate datele. Nu le este oare rușine să terorizeze 82.000 de oameni cu asemenea aberații de un cinism înfiorător? Nu le este oare rușine să-i oblige pe acești oameni prin ordin și prin lege să depună cerere pentru recalcularea (reducerea) pensiilor, împotriva voinței lor?

De ce nu au procedat și cei de la Interne la fel? Ce rost are o cerere de recalculare a pensiei pe care trebuie s-o facă fiecare pensionar militar, dacă recalcularea nu se face la cererea expresă a pensionarului, ci la ordinul Guvernului? Cine îl împiedică pe onor Guvern să-și pună în funcțiune mașina de omorât pensionari și să culeagă datele de care are nevoie pentru a-i arunca în temnițele deșertăciunii și umilinței, așa cum au făcut-o și guvernele de după 1944 când au zvârlit în închisori floarea ofițerimii române, cea care luptase eroic în Est și în Vest pentru pământul României? Ce economii crede onor Guvernul României că se vor realiza prin reducerea celor 82.000 de pensii militare sau a unora dintre ele? Unde a mai văzut el așa ceva? Care țară din lume își umilește într-un asemenea hal militarii pensionari? Bine, la noi nu este ceva neobișnuit. Primitivismul puterii este unul care n-a reușit să aibă în niciun fel cei șapte ani de acasă. Pentru că un astfel de primitivism nu este în casă, ci pe casă...

Sunt sute de întrebări adresate de pensionari, dar și de instituții ale acestora, prin zeci de scrisori trimise tuturor instituțiilor conducătoare din țara aceasta – de la Președinție la Ministerul Apărării Naționale –, la care nu a dat nimeni nici un răspuns și nu le-a acordat nimeni nicio atenție. Probabil, cineva le-o fi contabilizat pe undeva, pentru a avea, ulterior, „grijă” de petiționari. Sau cine mai știe pentru ce. Poate, doar așa, din simplă meteahnă veninoasă de a chinui oamenii.

Dacă tot dorea să reducă pensiile, de ce nu a făcut-o în mod direct, arbitrar, fără tevatura asta absolut idioată! Chiar dacă pensia este un drept de proprietate și, potrivit legii, nu poate nimeni să umble la ea cum îl taie capul...

După ce s-au desființat zeci de unități, după ce s-au distrus documente, după ce există un regim clar al arhivelor, fiecare document păstrându-se doar un număr de ani, cum de și-au închipuit aleșii și culeșii nației – pentru că toți sunt vinovați în aceeași măsură de această enormitate – că, în numai câteva luni, va fi rezolvată o problemă care angajează sute sau chiar mii de oameni pentru o perioadă de cel puțin 2-3 ani? Dacă guvernul dorește – iar ce dorește el este lege! – ca toate pensiile să fie calculate pe principiul contributivității și introduce în mod artificial contributivitatea posibilă a militarilor (contributivitatea strict individualizată) prin comparația veniturilor lor cu nivelul de contributivitate pe care și-a asumat-o, ca peste tot în lume, statul (pentru că armata nu este firmă privată sau una cu capital de stat, ci un instrument al statului suveran!), atunci trebuie să aibă răbdare până ce se caută prin toate arhivele și să găsească statele de plată și cele suplimentare. Iar acolo unde nu se găsesc, nu se poate aplica principiul salariului mediu pe economie, pentru că militarii au avut solde nu salarii, ci **principiul soldei funcției și gradului** care se cunoaște foarte exact și poate fi găsită în documentele care reglementează plata acesteia (chiar dacă nu se mai găsesc statele).

Toate actele normative elaborate în spiritul unei legi neconstituționale încalcă grav drepturile omului, sunt măsuri arbitrare, negândite, cu efecte dezastruoase asupra pensionarilor, nu doar prin reducerea cuantumului pensiilor și scăderea standardului de viață, ci mai ales prin cel al efectului psihologic, al umilinței, al comportamentului grosolan al guvernanților și tuturor celor angajați în elaborarea și aplicarea acestor măsuri discriminatorii, al minciunii, al capcanelor întinse cu cinism unor oameni care n-au altă vină decât aceea că au fost militari și și-au făcut totdeauna, o viață întreagă, datoria față de țară! Grav este că așa gândesc și acționează și unele structuri din armată, începând chiar cu ministrul apărării naționale. În loc să caute soluții corecte care să ducă la îndeplinirea acestei măsuri stupide, dar imperative – reducerea pensiilor –, ele au elaborat și întreținut o metodologie care-i privează pe foștii militari, în mod grosolan, de un drept indiscutabil și, mai mult, îi pune pe drumuri și îi supune unor presiuni care, cu siguranță, că pe unii îi vor trimite direct în mormânt. Dacă mecanismul de soluționare a acestei probleme – respectiv, sistemul de colectare a datelor pentru obținerea veniturilor – ar fi fost conceput și pus la punct cu inteligență și bună credință, el ar trebui să

funcționeze. Iar dacă problema nu putea fi soluționată în timpul arbitrar și stupid fixat de un guvern inconștient, atunci soluția era ca, până la obținerea tuturor datelor necesare, pensia să fie calculată nu după salariul mediu pe economie care nu are nicio legătură cu sistemul de retribuire a armatei, ci cu ***solda minimă sau medie a gradului și funcției*** (pentru că acestea se cunosc cu mare exactitate pentru fiecare militar în parte) chiar și din fișa existentă la DMRU sau din ordine care stabilesc precis nivelul și cuantumul soldelor pe grade și funcții.

Chiar nu s-a găsit unul în toată armata să le spună că au la îndemână toate datele și că pot recalcula pensiile în trei etape: 1. Urgența 1 – solda după grad și funcție; 2. Urgența 2 – prime, salarii de merit, venituri, drepturi de autor etc.; 3. Urgența 3 – alte activități în afara ministerului sau conexe etc.

Dar și în cazul acestor urgențe, trebuiau și puteau fi operate niște particularități, în funcție de ce spune fișa fiecăruia.

Toți cei care diriguiesc acest proces monstruos ne asigură că totul va fi bine, că ei sunt trup și suflet cu noi, că diferențele se vor plăti retroactiv etc. etc. Ca și cum facturile pe care trebuie să le achiți lună de lună așteaptă banii tăi care îți vor fi trimiși... retroactiv...

Bazaconii!

Vor să scape cât mai repede de niște oameni în vârstă care îi încurcă, de niște oameni care nu mai sunt importanți, de niște oameni care au slujit în armata de ieri, dar pe care nu-i pot arunca în închisori, cum au făcut-o comuniștii, nu pentru că n-ar dori să facă asta (pe unii chiar i-au și aruncat), ci pentru că nu mai este la modă o astfel de exterminare...

Imediat după 1989, ar fi existat chiar și o idee (sau un plan) de aruncare în închisori a unui mare număr de ofițeri... Mai ales a unora cu funcții de răspundere în timpul comunismului. Dar, desfășurarea ulterioară a evenimentelor nu a permis punerea acestei idei în aplicare... Să fie această stupidă idee pusă în aplicare abia acum, prin altfel de mijloace?! Pentru că, urmărind declarațiile oficialilor din guvern și din armată, pensiile până la 30 de milioane nu se vor reduce, ba, dimpotrivă, unele chiar vor crește. Și atunci care se vor reduce? Cele care depășesc 30 de milioane sunt, după unele date, în jur de 1200. Acestea sunt cele care, fiind drastic reduse, vor aduce bani la bugetul țării? Chiar dacă ar fi 20.000, cred guvernării că reducerea lor va acoperi risipa uriașă pe care o fac ei în fiecare minister și în fiecare

cheltuială nechibzuită? Oricum, toate pensiile mai mari de 30 de milioane vor fi drastic reduse, întrucât, din câte am aflat, la recalculare, nu poate fi depășit coeficientul 5. Magistrații și pensionarii constituționaliști ai acestei nații ce coeficient au?

Cine sunt cei care au, în cadrul Ministerului Apărării Naționale, pensii de peste 30 de milioane? Evident, unii colonei și unii generali. Or majoritatea dintre aceștia au trăit și în vechiul regim. Afară cu ei! Să scăpăm țara de mentalitatea comunistă! Să zică mersi că nu au fost deja masacrați! Noi, ceilalți, floarea românească, prospătura acestei nații, nu avem loc de ei!

Asta se sugerează prin măsurile aberante luate de guvern. Așa cum am mai supus-o, dacă guvernul dorea să reducă pensiile, pentru că nu are bani să le plătească, le putea reduce cum dorea el. Fără să facă atâta tevdatură, cu cuvinte pe care nicio armată din lume, în afară de cea românească, nu le-ar fi acceptat, precum cele de „pensii nesimțite”, pronunțate chiar de primul ministru al țării, omul care stă pe scaunul unui Brătianu... Mai mult, acest om care se spune că urăște efectiv Armata României sau, în orice caz, care nu are nicio sensibilitate față de această instituție (ca și alți prim-miniștri, de altfel, care, la vremea respectivă, spuneau că ne apără NATO și nu bagă ei bani în fiare care să ruginească, distrugând pur și simplu procesul firesc de modernizare a armatei), a fost decorat, la 25 Octombrie 2010, de Ziua Armatei, cu cea mai înaltă distincție a acestei instituții...

...Un tânăr scria, pe un forum, că țara aceasta nu va fi liniștită și pe drumul cel bun până ce nu vor muri toți cei de peste 50 de ani! Desigur, cuvântul este liber și fiecare individ îl poate folosi pentru a-și vărsa veninul din el asupra cui vrea. Dar atitudinea guvernului actual față de persoanele în vârstă confirmă pe deplin această mentalitate. Guvernul nu poate avea răbdare ca fiecare bătrân să moară de moarte naturală... Comportamentul de tânăr nesăbuit și needucat este specifică și actualului guvern al României care crede că țara începe și se termină cu el...

România nu este și nu a fost niciodată o țară săracă. România are un popor inteligent, care a dat lumii oameni importanți, are resurse, petrol, climă favorabilă, pământ să-l ungi pe pâine. A avut și sisteme de irigații, păduri, întreprinderi agricole performante, unele unități industriale de top, bănci, țări prietene în toată lumea, o industrie performantă a petrolului (printre primele șapte din lume), piețe, un

învățământ de calitate, bazat pe sisteme de valori... În 20 de ani, au dispărut absolut toate. Unele vândute, pe doi lei, altele distruse, date pe gratis, reformate până la aruncarea lor în haos... și/sau la gunoi... Altele, uitate, pe motiv că statul nu trebuie să se mai ocupe de așa ceva etc. etc.

...Îmi este atâta silă de acest sistem care distruge sistematic țara pe care am jurat s-o apăr cu prețul vieții, încât și tastele calculatorului mă dor... Cred că toată lumea a obosit scriind, citind sau ascultând descrierea unui dezastru de care este vinovată în exclusivitate clasa politică anti-românească... Mai exact adunătura politică lipsită complet de orice orizont și de orice minimă cultură politică românească...

„Nu există țări bogate și tari sărace, există țări bine guvernate și țări prost guvernate”, scria Peter Drucker, pe care, probabil, o vreme, unii dintre noi nu l-am fi crezut. Pe mine m-a impresionat însă acest realism. Care corespunde foarte bine și cu spiritul nostru. Pentru că avem și noi o vorbă: *Peștele de la cap se împute ...*

Toți cei care au ajuns pe treapta „dreptului de a candida” la conducerea țării sunt, aproape fără excepție, cam tot ce poate avea mai rău națiunea asta. S-a intrat într-un cerc vicios. Ei impun condițiile și tot ei beneficiază de ele. Ei impun legile, și tot ei sunt primii care le încalcă. Ei se declară dușmanii de moarte ai corupției, dar ei sunt primii care o încurajează și, mai ales, care o practică... Trăiesc într-o continuă campanie electorală, penetrează toate structurile statului și pe toate le supun unui adevărat cataclism și le distrug. Dau dovadă de o aroganță pe care n-o întâlnești nici la proștii fuduli, acompaniată de o inteligență perversă și, la actualii guvernanți, de o răutate fără margini. De-a lungul celor două decenii care s-au scurs de la pierderea unui război despre care noi nici n-am știut, au vândut tot ce se poate vinde – petrol, economie, finanțe, pământ –, iar acum au început și vânzarea ființei naționale, a oamenilor sau, și mai rău, au trecut la exterminarea națiunii române... Nu le pasă!

Ce să faci împotriva acestor fameni care au distrus guvern, parlament, președinție, ministere, tot? Carol I al Angliei, care promova dreptul divin al regelui, a intrat în război cu Parlamentul (vestitul război civil din Anglia), tocmai pentru că el se considera deasupra oricăror legi. A pierdut acest război, pentru că nici regele nu se poate afla deasupra legii, iar la 30 ianuarie 1649 a fost executat. De unde și

consacrarea aforismului britanic „*Be ye ever so high, the law is above you*” (*Oricât ai fi de sus, legea e mai presus de tine*)

Din păcate, în România de azi, Legea nu este și nu poate fi mai presus de sus-pușii care distrug pas cu pas țara. Ei se situează deasupra oricui, a Legii, a Universului, a Omului și a lui Dumnezeu, în numele unui drept care numai divin nu poate fi...

Dar, dincolo de dezamăgiri și de încremeniri, la care se adaugă resemnări sau, și mai rău, evadarea în ce-o da Domnul, s-a instalat, la unii oameni, și disperarea. La capătul puterilor, ultima lor acțiune este să-și dea foc în fața guvernului, să se arunce în fața trenului sau să-și ia viața în fața celor pe care-i consideră călăii săi. Nu în liniște, nu în tăcere, nu în mod ascuns, ci în văzul lumii, într-un mod cât se poate de spectaculos. Pentru că asta nu-i sinucidere, ci o formă de a lupta și de a învinge. Seamănă foarte mult cu atacurile sinucigașe ale unor războinici, pe care noi, azi, îi numim fanatici sau adepți ai terorismului sinucigaș. Probabil că multe dintre conceptele de ieri și de azi ar mai trebui, pe ici, pe colo, revizuite...

Dar, pentru aceasta, trebuie să fii aproape nebun sau măcar să ai un curaj nebun.

Uneori, în plină zi, îmi mușc degetul pentru a mă convinge dacă sunt treaz sau visez. Pentru a ieși, de fapt, din coșmar. Pentru că, uneori, nu-mi dau seama dacă ceea ce văd și aud este real sau este doar un vis urât, urmare a unei lecturi, sau chiar un coșmar.

Degetul mă doare. N-am cum să mă trezesc, sunt mai treaz decât oricând. Iar nopțile îmi sunt, mai toate și mai tot timpul, albe...

Astăzi, am o zi liberă. După o noapte albă. Mă așez în fața laptop-ului, îmi frec mâinile și mă bucur că toată ziua voi putea redacta și tehnoredacta articolele pentru revista „Univers Strategic” la care lucrez și că, în cea de a doua parte a zilei, voi finaliza și editorialul.

...Televizorul este deschis. Nu mă interesează absolut deloc instrumentul acesta, mă dezgustă atât de tare, încât, uneori, când soția mea îl lasă deschis (eu nu-l mai deschid de multă vreme), îmi vine să-l arunc pe geam. În afara unor documentare științifice bune transmise pe anumite canale, cele mai multe dintre programe sunt sub orice critică. Pe cele mai multe dintre posturi, nu poți găsi decât violență verbală, grosolănie, deformare a limbii române, eludare, umilire sau chiar distrugere a prunamelor de politețe, vulgaritate, murdărire a frumuseții și sensibilității feminine, reclame de prost gust sau prost fă-

cute, chiar dezgustătoare, telenovele penibile, manele, știri care te zgârie pe creier, reportaje de o calitate îndoielnică... Imagini care distrug cuvântul și cuvinte chinuite sau schingiuite pe măsura imaginilor... Desigur, sunt și cuvinte amare sau dureroase despre comportamentul unui guvern care mai are puțin și distruge tot ce a mai rămas de distrus în această țară distrusă...

Las dezgustul acesta deoparte, încerc să ies din el, deschid In-Design-ul și încep să așez în pagină textele. Mă fascinează. Programul de tehnoredactare este perfect, articolele sunt bine scrise și de bună calitate... Mă simt în largul meu...

La televizor, se discută ceva despre o moțiune de cenzură pe legea salarizării unice impusă de FMI și făcută de guvern din topor împotriva salariaților și a respectului muncii... Știu de ea, am citit-o și eu și, la amărăciunea unui sistem absolut idiot de recalculare a pensiilor militarilor pe principiul contributivității, s-au mai adăugat și efectele dezolante și revoltătoare ale acestei legi...

Îmi spun că moțiunea nu va trece, iar spectacolul care va fi dat în Parlamentul României va fi, ca și până acum, un fel de dialog al surzilor pe întuneric... Se vor acuza unii pe alții, își vor striga vorbe grele, ca la ușa cortului, ca și cum toate mașinațiunile politice făcute de 20 de ani încoace care au dus la distrugerea economiei, a învățământului, a încrederii, a respectului, a bunului simț nu s-ar fi făcut sub puterea și oblăduirea lor, ci a unor mutanți..., veniți de pe o altă planetă, eventul din spațiul diavolului... Iar ei abia acum au aflat...

Premierul își înghite primele cuvinte din cel mai șubred limbaj de lemn din câte au existat vreodată... Când îl aud vorbind pe acest om, mă cuprinde o silă iremediabilă... În mine se produce un conflict imens... Multă vreme, am fost jurnalist, iar pentru un jurnalist cea mai mare bucurie este să îi asculte pe oameni... Individul acesta, ajuns, Dumnezeu știe cum!, prim-ministru al României, prin stupiditatea cuvintelor contradictorii pe care le spune cu nonșalanță și insensibilitate despre măsuri dramatice împotriva populației, mai ales a angajaților statului, măsuri care nu au mai fost niciodată luate în această țară, murdărește în mine prețuirea și respectul cuvintelor pe care le slujesc de o viață... Le simt pângărite când ies din gura acestui om atât de mic la suflet... Duhoarea lor mă lovește exact în creștet... Sunt năucit. Nu credeam că am să cunosc vreodată acest sentiment...

Un politician viclean, cu oarecare carismă dată însă de o inteligență care, până la urmă, s-a dovedit a fi perversă, orgolios și orbit de sentimentul puterii, ajuns, în primul rând, datorită jurnaliștilor care l-au cultivat și l-au adus în văzul lumii, dar și „calităților” sale de șmecheraș care prind bine la publicul străzii votante, pe cea mai înaltă funcție în statul român, dar orgolios și tenace, și un alt politician, mărunț la suflet și penibil în comportament, fac o echipă groaznică. Iar modul josnic în care au realizat majoritatea parlamentară, înființând, peste noapte, un grup politic imoral al independenților, care au fugit pur și simplu din cele două partide din opoziție – PSD și PNL –, reuniți ulterior cu cinism și demagogism ieftin într-un fel de partid troian – Uniunea Națională pentru Progresul României –, care, probabil, la următoarele alegeri, va primi zero voturi, arată cam ce înseamnă morala și corectitudinea în politica românească.

Asocierea PDL-ului cu UDMR-ul, partid politic etnic – contradicție în termeni – care, în nici un caz, nu dorește binele României, ci destrămarea ei, arată neputința politicii românești, lipsa ei de orice conștiință politică reală, de orice principii ale științei politice, de orice orizonturi strategice, de responsabilitate și de patriotism.

Partidele politice din România, mai puțin UDMR-ul, sunt formate, în mare majoritate, din orbi, surzi, oportuniști și rătăciți politic care, după toate aparențele și realitățile de până acum, habar n-au ce interese reprezintă și ce rol au ei în crearea unei clase politice mature și responsabile. Desfășurarea evenimentelor politice din 1990 și până în prezent arată clar spiritul de junglă din politica românească, lipsa oricărui reper și a oricărui orizonturi politice și a unui minim sistem de valori politice care ar trebui să stea la baza formării și activității unui partid.

În vremea guvernării social-democrate, culmea, s-au făcut unele dintre cele mai păguboase privatizări, fiind, practic, distrusă sau înstrăinată avuția națională a României, în vremea guvernării liberale, programele de înzestrare a Armatei României au fost pur și simplu aruncate la coșul de gunoi, pentru că liberalii n-au dorit, după expresia primului ministru de atunci, să bage bani în fiare care să ruginească, iar acum, în vremea guvernării democrat-liberale, care se proclamă a fi de dreapta, se iau cele mai „staliniste” și cele mai stângiste măsuri de distrugere a valorilor intelectuale, a valorilor liberale, de

nivelare a veniturilor, pe grila cea mai de jos, sub limita de supraviețuire și cu ignorarea grosolană a valorilor!

Dacă acestea sunt partidele politice din România (și este vorba de partide aflate în parlamentul țării!), atunci cine, în locul lor, ar putea să elaboreze programe de relansare economică, de creare a puterii reale a statului, a respectului și relațiilor benefice cu țările vecine și cu cele europene?! Și încă ceva. Cum își închipuie guvernanții României, onor Parlamentul Țării și onor Președinția României că poate exista putere a statului fără putere economică, fără putere intelectuală și fără putere militară? Și cu o putere judecătorească pentru care, spre exemplu, pensiile uriașe ale magistraților sunt constituționale, pe când cele modeste ale militarilor nu? Pe ce lume se trezesc acești politicieni aduși prin votul necumpătat, cumpărat sau păcălit al națiunii să conducă România, când toate statele de pe glob țin să-și consolideze coordonatele esențiale ale Puterii (cultura, educația, economia, informația, forța militară și relațiile internaționale, materializate în parteneriate, alianțe și coaliții), cu politica de vâtafi și de slugoi pe care o duc, în detrimentul populației, valorilor, intelectualilor și muncitorilor? Cum de a intrat România în criză economică și financiară, când băncile nu-i mai aparțin, când economia a fost înstrăinată, învățământul bulversat și făcut varză cu proiecte de legi fanteziste care n-au nicio legătură cu cerințele reale ale educației, când forța de muncă calificată și înalt calificată a fost pur și simplu alungată grosolab în afara frontierelor țării, iar creierele silite să emigreze?

Din păcate, politica românească, dusă de niște oameni care n-au nicio legătură cu acest domeniu, se caracterizează cam prin aceleași metehne grave (dar, de data aceasta, mult mai grave!) care au condus la situația din 1940, soldată cu rapturile teritoriale și cu intrarea țării în război pentru a mai salva ce se mai putea salva. Pentru corectarea erorilor uriașe pe care le-au făcut politicienii României din acea perioadă, a fost iarăși nevoie de sângele ostașilor armatei, de sângele poporului român... Iar pe unii dintre ofițerii de mare valoare care n-au reușit să moară pe frontul de Est sau pe cel de Vest, noua politică – cea comunistă –, condusă se știe foarte bine de cine, i-a aruncat în închisori, alături de unii dintre marii intelectuali ai țării... Am spus asta de mai multe ori aici, în aceste reflecții pe rug, tocmai pentru că așa le simt: ca pe o picătură chinezească sau ca pe maiurile unei pive.

Așa, ca să fie mizeria desăvârșită și harababura completă!

...În timp ce primul ministru al țării, triumfalist și penibil, pronunță primele cuvinte de lemn alterat ale unui discurs hodoronctronic, mi-au venit în minte aceste gânduri extrem de dureroase...

Doamne, de ce n-am închis televizorul înainte de a mă apuca de lucru?!... Acum toată ziua o să-mi fie amară și murdară!

...Primul ministru își înghite cu noduri cuvintele, apoi se oprește contrariat și nu prea. Pe fața lui imperturbabilă, nu se citește mai nimic, este ca a unui cadavru viu. Coboară de la tribună și se duce în sală, în timp ce conducătorul ședinței camerelor întrunite strigă la 112 să se ia măsuri... Bâiguie și el, primul ministru al țării, ceva în legătură cu viața și sănătatea celui care s-a aruncat de la balcon în sala de plen...

...Las calculatorul și mă postez în fața televizorului... Aflu, stupefiat, că, în timp ce prim-ministrul – probabil cel mai penibil prim-ministru pe care l-a avut vreodată țărișoara asta eroică – își înghițea cuvintele-i zgrunțuroase, un om s-a aruncat în cap de la balcon, în sala de plen, strigând: „Pentru tine, B...!”

Pe tricoul său scria cu markerul : „*Ne-ați ciuruit și ne-ați vândut, ne-ați ucis viitorul copiilor!*”. „*Asta este viața în care trăim noi!*”. „*Am copil de șapte ani, nu mai am cu ce să-l întrețin*”.

Din acel moment, nu m-am mai desprins de televizor, până către miezul nopții. Eram departe de București, undeva, la marginea țării...

Unii dintre parlamentari, cum era și firesc, au fost profund impresionati. Unii chiar au plâns... Le tremura vocea când vorbeau... Sunt și ei oameni... Cei care mai sunt... Alții, crezându-se tari, au încercat să facă pe indiferenții... Alții s-au arătat de-a dreptul contrariați. Cum să fie posibil așa ceva?! Cine a îndrăznit să le tulbure spectacolul? Un nebun s-a aruncat de la balcon să facă senzație! Ei și? Dar cum de a fost lăsat să ajungă până aici?! Dacă era un terorist sinucigaș și avea la el o încărcătură!? Ce face sistemul de securitate? Cum este posibil să se producă așa ceva în sala de plen a Parlamentului României?! Cum este posibil ca noi, parlamentarii, oameni aleși ai națiunii, oameni importanți, cei mai cei, și noi, guvernanții, cei mai importanți demnitari din această Țară, să nu fim în siguranță tocmai în acest palat care trebuie să fie totdeauna de maximă securitate?!

...Mă uit stupefiat la acest spectacol îngrozitor. Realizez imediat dimensiunile tragediei. Aflu că omul care s-a aruncat de la balcon, pe primele cuvinte ale discursului primului ministru, este electrician la Televiziunea Română. Îl cheamă Adrian Sobaru. Un nume necunoscut. Că a premeditat momentul. Că l-a pregătit cu minuțiozitate. Și-a scris pe tricou mesajul pe care dorea să-l transmită, a venit în locul unui coleg, pentru că nu era tura lui, și s-a aruncat, ca într-un bazin, cu capul în jos. Aflu că avea doi copii, unul fiind autist, că se confruntă cu dificultăți financiare, că ar fi ajuns la capătul disperării, că... Se spune, de asemenea, că era un om jovial, un angajat vechi al televiziunii (ecusonul cu numărul 23) și un foarte bun specialist... Că nu avea probleme cu Televiziunea Română, că i s-a plătit la timp salariul de 2500 de lei, că...

Și informațiile de tot felul se continuă... Apoi, fel de fel de oameni își dau cu părerea... Un psiholog explică foarte clar – din punctul de vedere al psihologului – gestul sinucigaș al electricianului. Omul a epuizat toate mijloacele pentru a-și rezolva problema și a apelat la ultimul... Gestul lui este comparat apoi cu cel al brașoveanului care, înainte de 1989, și-a dat foc pe pârtie, în semn de protest față de regimul cEAUȘIST și a ars ca o torță, cu cel al profesoarei care a stat 70 de zile în greva foamei...

Cei intervievați sunt prudenți, nu-l declară nebun, dezaxat etc. etc. Totuși, cei mai mulți, dintre care face parte și primul ministru, țin să spună că gestul acestui om de 40 de ani este necugetat, că nu așa se rezolvă problemele, că a abdicat prea ușor de la datoria de tată pe care o are față de copiii săi, de familia sa, el fiind singurul care aducea bani în casă...

...Iarăși mi s-a făcut silă. Au venit imediat niște femei de serviciu și au șters sângele de pe podea... Lacrimile s-au șters mult mai ușor, cei mai mulți dintre oameni nu înțeleg durerea semenilor lor și, la urma urmei, dacă nu-i afectează direct pe ei, nu le prea pasă... Sau chiar dacă le pasă – în sensul că sunt impresionați –, uită repede. Pentru că uitarea este înscrisă prea brusc și prea dur în legile omenești... Sau, poate că așa trebuie... Dacă n-am uita, am putea oare suporta tot ce n-am uitat? La urma urmei, se pare că și memoria noastră funcționează tot în buclă...

...Am continuat să rămân în fața televizorului și să asist la acest spectacol cumplit, deși ar fi trebuit să mă urc la volan și, în

cinci ore, cât durează drumul de la Drobeta Turnu Severin, unde mă afluam, la București, să ajung în Piața Constituției, împreună cu 20 de milioane de români sau măcar cu zece milioane... Și să-i spun răspicat acestui guvern de aroganți făloși și neputincioși și acestui parlament format din impotenți politici, că problemele țării nu se rezolvă tăind salariile, recalculând la nesfârșit pensiile, omorând populația sau alungând-o din țară, ci cerându-i acestei populații (și creându-i condițiile minime necesare) să muncească pe brânci pentru țară, pe obiective clare și precise, eșalonate în timp, după programe inteligente și responsabile... Pentru că gestul acestui electrician care lucra la Televiziunea Română nu a fost un simplu act sinucigaș, cum crede lumea indiferentă a acestei țări ajunsă și adusă pe margine prăpastiei, ci un *act de mare curaj, un act eroic de trezire a unei națiuni* care se comportă exact ca o turmă mânăată la tăiere de niște politicieniciobani inconștienți și venali, orgolioși și avizi de bani și de putere...

Cu fața zdrobită și, probabil, cu niște dureri îngrozitoare, el a strigat, de pe targa cu care-l duceau spre ambulanță profesioniștii de la SMURD, niște oameni excepționali, un cuvânt pe care politicienii României l-au uitat sau nu l-au cunoscut niciodată în esența lui și în spiritul lui, ca necesitate bine înțeleasă: *Libertate!*

Primăria, prin vocea unei doamne care nu prea știa ce spune, a arătat că ea și-a făcut datoria, plătind la timp cei șase sute cincizeci de lei (expediați chiar pe 16 decembrie!), iar dacă mai este nevoie de ceva, de bani pentru ajutarea familiei etc., se va rezolva...

Biata femeie nu-și prea găsea cuvintele, era aproape încurcată, jenată și solidară cu acest nefericit care, ajuns la disperare, a vrut să-și ia zilele... Atât a înțeles ea din gestul acestui om. Iar parlamentarii n-au înțeles nici măcar atât. Unii, neputincioși și oripilați de acest gest uluitor, au părăsit pur și simplu sala, iar cei ai puterii au continuat lucrările ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. N-au avut însă curajul să voteze împotriva moțiunii și nici să renunțe la un proiect de lege diabolică, primitivă și criminală. Probabil că, pentru tranșa de la FMI, sunt în stare să condamne la moarte jumătate din națiunea română, să treacă în posesia unui alt stat regiuni întregi sau chiar România întreagă, fiind convinși că ei sunt, de fapt, adevărații salvatori și eliberatori ai poporului român...

Poate că, într-un fel, au dreptate: cea mai perfectă formă de libertate este MOARTEA...

Mesajul celui care s-a aruncat de la balcon era, de fapt, unul ce exprima primele două versuri din Imnul României: „*Deșteaptă-te, Române, din somnul cel de moarte/ La care te-osândiră barbarii de tirani.*” Iar acest îndemn era adresat, din Templul Democrației, pentru că asta înseamnă Casa Parlamentului, fosta Casă a Poporului, a întregii națiuni și, în mod nemijlocit, a reprezentanților ei, aflați în sală. Chiar din bârlogul lor aurit.

„Barbarii de tirani” sunt chiar guvernanții acestei țări, mai exact, politicienii acestei țări, care, de ani de zile, nu fac altceva decât să omoare, prin reforme nechibzuite și chiar absurde, economia, transporturile, cultura, educația, securitatea, apărarea și viața românilor și a României. În două decenii, n-au creat nimic, dar au vândut, au dăruit altora și au distrus aproape tot. Inclusiv sufletul oamenilor.

Asta voia să spună, voit sau nu, electricianul care s-a aruncat de la balcon în plenul unei adunări parlamentare care legifera și legitima o nouă agresiune împotriva poporului român. Am toată admirația pentru curajul acestui om care a crezut că poate trezi, prin gestul său, niște adormiți, niște indiferenți, niște inconștienți, niște criminali...

...Lui Adrian Sobaru, ar trebui să i se ridice, pe locul în care a căzut, acolo, în inima Parlamentului României, o statuie. Sper că un Parlament cu adevărat românesc va face cândva acest gest. Sau nu. Ce-a trecut e bun trecut. Nimeni nu-și va bate capul cu așa ceva. E prea mare acest război pentru oameni atât de mici.

Subiectul (nu și obiectul!) recalcularii pensiilor militarilor a ieșit deja din scenă.

Spectacolul s-a încheiat. Gata! Media a tras cortina. A durat o săptămână, cel mult două, și porțile televiziunilor și paginile ziarelor s-au închis. Guvernanții, o parte (partea majoritară) a parlamentarilor și toți adepții acestor măsuri aberante (și sunt încă destui!), care încalcă, fără nicio justificare rațională, absolut toate legile făcute tot de ei, dar și pe cele care constituie pilonul materializării în viața oamenilor a principiilor de drept, au respirat ușurați. Chiar dacă au făcut o jumătate de pas înapoi, renunțând la Ordonanța 735, nu pentru că așa a vrut Justiția, ci pentru că așa a dorit Președintele. Urmează procesele – cu zecile și chiar cu sutele sau cu miile! – și, desigur, jocurile diabolice ale politicienilor, care se vor face în con-

tinuare, pe ne-ve sau prin imagini-șoc, nestingherite de nimeni. Nici de argumente imbatabile, nici de Justiție, nici de Dumnezeu, nici de Sfântul Sisoe. Vor răspunde prin viu grai, prin priviri sfidătoare, de tipul celor care mai apar pe la posturile de televiziune pentru a arăta că nu le pasă și că ei și numai ei sunt Dumnezii nației române. În ochii lor ironici și aroganți, cinici și răi, noi vom continua să citim: Ei, și? Noi, cei de la Guvern, cu G mare, suntem singurii care știm ce facem. Avem majoritatea în Parlament, deci nu ne pasă! Voi, ceilalți, proștii nefuduli, habar n-aveți. Mai exact, habar n-aveți că habar n-aveți. Sunteți niște nimeni. Vom respecta selectiv (adică cum vrem noi!) deciziile tribunalelor – oricum n-au timp să dea prea multe! –, nu vom plăti nimic sau vom plăti cu târâita, iar dacă nu mai suntem noi la putere, vor plăti alții oalele sparte, în cazul în care, printr-o minune, vor reuși să ne ia puterea, bineînțeles dacă o să dorim noi să le-o pasăm... Să vedem dacă o să le convină... Oricum, o să facem în așa fel încât să nu le convină... Iar după noi, potopul!... Dar, până la alegeri mai e destul, așa că nu vă faceți griji că vom pleca. Țara va fi, ca și data trecută, tot cu noi. Cu noi, cu frunza de ferigă și cu gondola! Și cu emblema prezidențială a imposturii, cinismului și șmecheriei de cartier sau de ce o fi: Ha, ha, ha!...

Joc mizerabil, arogant și sfidător într-o abjectă bătălie pentru puterea politică. Șantaje, spectacole mediatice de cea mai proastă calitate... O serie de crispați și aroganți ai Puterii, care au avut tupeul să iasă pe vreun post de televiziune, sfidează pe toată lumea și rânjesc pe tot ecranul... Românii au votat (așa cum au votat!) o putere ticăloasă și arogantă căreia nu-i pasă, sub nicio formă, nici de omenie, nici de valori, nici de Țară, nici de noi! Deși sloganul Președintelui a fost: „Hai la popor!”, adică: „Hai la vot!”... Și votul l-a dat diaspора... Dar nici nouă, celorlalți, nu ne pasă. Ne dăm în cap unii la alții, ne batem în concepții fanteziste și chiar absurde, precum clanurile din Parlament sau clanurile de țigani care au pus stăpânire pe multe din marile orașe ale țării... Mai mult, se zvonește că metagubernanții din umbră ai noii Europe și cei mondiali, adică noii dictatori ai Lumii, le pregătesc acestor clanuri agresive de țigani chiar și o țară. O țară care să fie numai a lor. O țară smulsă dintr-o țară cândva frumoasă și ospitalieră, numită România... Care să le onoreze numele de rrom... Și așa, poeți de toată nerușinarea, analfabeți în ale res-

pectului, moralității și valorii literare, ținuti pe post de mari literați ai nației, precum un oarecare giugiulit la pieptul Marii Creații, spre exemplu, se adresează României ca unei târfe, prin abjectele lui versuri, cu apelativul *Fă, Patrie...* „*Ce țițe mortale ai tu, fă Patrie,/ trase în milioane de exemplare/ Ce tiraj bestial și cum îl difuzezi tu/ ca să tragă toată lumea de ele – ca pă ziare/ O noapte cu tine costă între cincizeci și optzeci de miare...*” Probabil, acest individ, care vorbește limba română, vrea să ne facă să credem că face acest lucru din disperare, într-o manieră șocantă, dură, inedită, în limbaj cartieristic, dintr-o mare iubire față de o țară care a ajuns târfa nespălaților, cămătarilor și borfașilor de pe drumurile europene și asiatice, libiene, siriene, istanbuliene și de pe alte meridiane!

Cumplită nerușinare! Numele unei țări care și-a câștigat libertatea și independența din greu, cu efortul unor mari intelectuali, ale unui popor supus la chinurile unor juguri îngrozitoare și cu prețul miilor și miilor de morți care au luptat sub steagurile ei este un nume sfânt! Nu se glumește cu el, nu se blamează, nu se jignește, nu se defăimează! Țara este ca o mamă. Nu zici mamei tale: „Fă, Curvo!”, iar dacă o faci, ești bun de tot disprețul. Nu România este târfă, ci nerușinații și ticăloșii care o conduc! România este un nume de țară, este mama noastră, este o bucată de pământ sfânt din pământul lumii, este o civilizație, o cultură, o casă în care locuim și pe care trebuie s-o văruim, s-o îngrijim, s-o primenim, s-o iubim ca pe lumina ochilor și s-o respectăm. Să-i sărutăm pragul și să murim pe prispa ei, apărând-o de ticăloșii lumii și de șerpii soioși și veninoși ai cuvintelor fără măsură. Nu țara s-a prostituat. Voi, criminalilor, ați prostituat-o, așa cum o faceți cu miile ei de fecioare traficate, cărora le smulgeți petalele și le nenorociți pe viață, pentru un pumn de euro sau de dolari cu care vă mânjiți buzunarele. În nevăzul guvernanților orbiți de orbul puterii, parlamentarilor și instituțiilor statului, create pentru a sluji și apăra poporul român...

Dar, ce să mai spun eu de cei care înjură România, când un astfel de înjurător se află chiar în fruntea Institutului Cultural Român!... Pentru că, în ultimii douăzeci de ani, noi, cei care constituim scrumul, cenușa și lemnul de foc al arderilor guvernamentale și din tot spectrul ticăloșiei vâscului crescut pe sufletul nostru, am învățat să fim forțați să nu ne pese. Ei, și? Ce dacă ei se îmbogățesc și noi sărăcim? Ce dacă ei înjură Țara și îi zic, ordinar, „Fă, Patrie!”? Așa

vorbesc oamenii pe la țară, cu „Fă” în loc de „Doamnă”. Așa vorbesc și fetele de pe centură. Așa e modern. Așa fac, la urma urmei, și televiziunile, prin vocile guturale ale unor indivizi care rag în loc să vorbească, prin pițigăielile unor fufe care se schimonosesc la bară. Nu sunt oare televiziunile și jurnalele cele care au substituit, englezizându-se peste măsură, pronumele de politețe din limba română „Dumneavoastră” cu universalul „Tu”? Acesta-i trendul. Așa e în engleză. Ei nu au decât *You*, iar *You* înseamnă, după mintea lor ultra-simplistă, *Tu*...

Soarta noastră, a românilor de linie, este să ardem pentru ca ei, acești guvernanți și toată fauna lor rupestră, să aibă foc și căldură, adică bani, averi, confort și, mai ales, Putere. Putere cu P mare. Pute-re nemăsurată, infinită. Alte subiecte sunt acum la rând: manifestații-le de la Cairo și alungarea lui Hosni Mubarak, explozia gazului grizu de la Uricani și moartea a cinci mineri, scandalul arestărilor lucrătorilor vamali și ai polițiștilor frontierei albastre, căroră nu le prea pasă de frontiera verde și de gușterii învinețiți de acolo, care patrulează pe potecile grănicerilor de ieri și nu controlează pașapoarte, mașini și mărfuri, spectacol de toată rușinea, vrednic de un film de groază, dar nu pentru îngrozirea hoților, borfașilor și uriașilor vânzători de țară și de fete minore, prospături pentru occidentali și pentru rețelele de prostituție, care și-au multiplicat conturile la băncile din paradisurile fiscale, ci pentru marea gloată de consumatori naivi de minciuni ade-vărate. Și cine știe ce va mai urma...

De-a lungul celor 71 de ani ai mei, pe care-i am acum, în anul de grație 2011, când scriu aceste rânduri, am văzut multe. Am trecut prin etape distrugătoare de orice orizont și de orice drum onest în această lume care se tot schimbă după cum bat vânturile. Pe tatăl meu, l-am văzut, prin 1944, când eu aveam doar patru ani. Avea o pușcă și o baionetă și venise de pe front, într-o permisie. Apoi l-am mai văzut prin vara anului 1945, după ce s-a întors, pe jos, de pe front. De undeva de pe Hron. Se încheiase războiul... După încă cinci ani, a trecut definitiv în lumea celor drepti. După ce mi-a dăruit trei frați. Și nu l-am mai văzut.

Am aflat, atunci, în 1950, când el a murit, după ce el a murit, că ni se va lua bruma de pământ, că vom munci în colhoz și vom mânca la cazan. Boierii Crăsnaru și Nae dispăruseră... Erau oameni buni și respectați în sat... Iar noi nu eram sclavi pe pământul lor.

Aveam și noi, sătenii, pământul nostru... Ni s-a apus că ei erau dușmanii noștri, să votăm Soarele, că Soarele aduce lumină și căldură pe pământ și în viața noastră... A votat fiecare ce a crezut de cuviință, dar a ieșit Soarele... Cel puțin, așa spunea mama... Care, în toți anii care au urmat, făcea, de cele mai multe ori, patru norme pe zi la CAP, ca să putem avea ce să mâncăm, noi, cei patru copii și bunica, o femeie foarte bătrână, gârbovită, oarbă și bolnavă...

...Am trăit zeci de ani cu soarele acesta în ochi, iar în august 1968, l-am însoțit pe șeful geniului Brigăzii 2 Grăniceri din Drobeta Turnu Severin, unde lucram, la frontieră, să-i învățăm și să antrenăm pe grănicerii din pichetele de pe frontieră (evident, în sectorul brigăzii din care făceam parte) să planteze câmpuri de mine antiblindate, să facem schema câmpurilor respective de mine, ridicarea topografică se chema, să întocmim toate documentele necesare. Tocmai mă gândeam la această misiune pe timpul când mă aflam în cabinetul comandantului Trupelor de Grăniceri, în vara spre toamna anului 1976, după absolvirea Academiei Militare. Aveam, pe atunci, în 1968, gradul de căpitan, eram student la filosofie la fără frecvență și luasem deja examenele pentru primul an... Eram tare bucuros, dar situația aceea din august mă bulversase peste măsură. Mă și vedeam pe front și încercam să evaluez pierderile poprii pe direcția în care acționam eu... Marile unități de acoperire își trimiseseră deja cercetașii în dispozitivul nostru, al grănicerilor, iar noi trăiam, ca întotdeauna, cu glonțul pe țeavă...

...După încheierea misiunii, șeful geniului – locotenent-colonelul Manole – s-a înapoiat la comandamentul brigăzii, iar eu am rămas, timp de o lună, observator înaintat la unul dintre pichete... Nu știu dacă reușeam să dorm câteva ore din cele douăzeci și patru... Eram tot timpul pe graniță, cu ochii ațintiți dincolo... Conceptul de apărare spre toate orizonturile mă ardea ca un cuțit înroșit în foc. Îl simțeam din plin. Mai ales după ce Manole a vorbit, dintr-un foișor (o construcție metalică din care grănicerii făceau observarea pe timp de zi), direct cu șeful Marelui Stat Major, și el îngrijorat de situația de la frontiere... Cehoslovacia fusese invadată, iar rapturile teritoriale din 1940 constituiau un precedent pe care un militar, aflat în misiune de observator pe frontieră, nu putea să nu-l aibă impregnat în toți porii... Ca pe o uriașă amenințare. Aveam însă încredere în regimurile care se aflau înapoia mea, în primul eșalon al diviziei, gata

cu eșaloanele lor de luptă pentru a le trimite pe primul aliniament sau în fâșia de asigurare...

...Astăzi, acele regimente nu mai există... Au fost, adică, desființate. Sau, unele dintre ele, transformate în batalioane...

Din armata care, în 1968, era gata să înfrunte, cu orice preț, orice agresor care ar fi trecut peste frontierele țării, au mai rămas doar... 70.000 de militari... E drept, militari profesioniști, nu răcani, dar profesioniști de formă, fără scule performante, fără un concept strategic pe măsura zonei în care ne aflăm, fără resurse mobilizabile, fără tehnică performantă, fără, fără și fără..., așa cum am fost noi mai mereu... Desigur, azi suntem în NATO, iar NATO, așa cum crede politichia românească, va avea, cu orice preț, grijă de frontierele noastre... Ca și cum NATO n-am fi noi înșine, adică țările care facem parte din Alianță, ci un ceva aflat în afara noastră, deasupra noastră, un fel de factotum care nu are nevoie de efortul nostru, de bugetul nostru, de armata noastră, de militarii noștri, de curajul și devotamentul nostru, de istoria noastră, de cultura noastră, de experiența noastră, de viața noastră, de țara noastră, ci doar de năluca noastră... Ci doar de... simbolurile noastre și de capacitatea noastră de a marca o armată. Pentru că, atât mai avem. O armată de 70.000 de militari, într-o țară de talia României, a șaptea din Europa ca suprafață teritorială! Iar asta înseamnă mai nimic pentru o țară cu atâtea precedente privind pohta fără măsură a unora, chiar și dintre vecinii noștri, pentru acest pământ de pus pe pâine... Managerii noștri de țară, ca și aleșii poporului au uitat că, în 1940, România a suportat consecințele Dictatului de la Viena... Au uitat de acest precedent...

...Azi, în viziunea unor isteți la minte, dar care văd numai drumul spre „*divide et impera*”, și, deopotrivă, a unor inși obscuri și orbi din punct de vedere strategic, foști barmani, ospătari, dansatori și dansatoare sau ce Dumnezeu or fi fost înainte de a deveni politicieni și, unii dintre ei, chiar lideri politici de mare anvergură, de mare carismă, guvernanți și parlamentari cu drept nedrept la toate, țara aceasta numită România nu mai are nevoie nici de o armată puternică și bine înzestrată (pentru că ne apără NATO, nu-i așa!?), nici de polițiști onești, aflați în serviciul cetățeanului și al legii și nu al rețelelor mafiote cu noduri invizibile poate chiar printre unii dintre cei suspușii sau sus-ajunșii care ne dau lecții de morală, nici de lucrători în serviciile secrete, alții decât cei care le dau lor, puternicilor potentăți

fără de Dumnezeu și rațiune ai nației, informația de care au nevoie pentru a cuceri puterea politică și a se menține la putere, nici de ingineri, nici de profesori, nici de medici, nici de spitale, nici de militari (alții decât acei subofițeri care, în viziunea lor, a super-creierelor perverse de matrozi-șefi ai națiunii, constituie baza armatei), nici de cazărmi, nici de tancuri, nici de tunuri, nici de avioane, nici de laboratoare (probabil, în afară de cele unde se prepară drogurile care distrug tineretul și tinerețea națiunii române), nici de bătrâni mâncători de pensii, adică de banii lor puși cândva deoparte de către statul român, în custodia statului român, pentru bătrânețile lor, nici de mame care nasc și cresc copii pe banii statului, cum zic acești unși cu smoală, nici de copii, care mănâncă alocația de stat ce ar trebui să le umple lor și acoliților lor buzunarele nesătule, nici de nimeni...

Barmanii, bărmănițele, dansatorii și dansatoarele sunt oameni ca toți oamenii, unii dintre ei extrem de talentați și de agreabili, capabili să-și facă în mod strălucit meseria, dar conducerea unei țări cere un alt fel de calificare, un alt fel de competențe și o uriașă responsabilitate care nu este la îndemâna oricui. Și epoca anterioară, dar și aceasta, care abia a început, așa cum a început, arată cam ce înseamnă să nu ai competențe și aptitudini pentru așa ceva, să subordonezi grijile unei țări capriciilor sau meandrelor tale, după mintea ta care nu vede dincolo de interesele tale atât de înguste și atât de lipsite de orice orizont. Este ca și cum ai pune un surd, care n-a fost niciodată muzician, să dirijeze o orchestră. E drept, există un precedent, dar surdul acela se numea Beethoven...

Când țara arde în foc, prințesa blondă de Pleșcoi construiește, cu zâmbetul ei superior pe buze, gondole și patinoare, pășind felin și arogant peste frunza ei de ferigă, adună fonduri europene și din tot felul de alte proveniențe, cu care nu prea știe ce trebuie să facă, dar este ferm convinsă că noi, toți ceilalți, suntem proști și orbi și nu ne dăm seama cât de important este sau poate fi ceea ce face ea... La urma urmei, chiar și murind, trebuie să ne mai și distrăm, nu? „Dacii râdeau de moarte și erau liberi” scria, în Decembrie 1989, un anonim pe troița din Piața Universității... Ea are viziune... Când țara va ieși din criză, se va trezi cu patinoare, gondole și... frunze moarte...

...Poate că blonda cu parfum de zâmbet pârjolit are dreptate. De ce să dai zece milioane de lei pentru a cumpăra aparate care să detecteze acumulările de grizu din toate minele din Valea Jiului, când

cu banii ăștia poți să le faci în zonă o gondolă care să-i urce pe munte!? La urma urmei, după ce au ieșit din șut, de prin orizonturile de adânc, de prin suitori sau din abataje și din fronturile de lucru, pe unde or fi umblat, nu le-ar strica să se suie cu gondola pe munte...

Și, oricum, banii aceștia europeni sau de care or fi au fost repartizați pentru gondole nu pentru aparate de detectare a gazului grizu. Nici pentru altceva. Sunt capitole bugetare diferite, nu se pot amesteca, fiecare cu oile lui! Așa se explică, poate, și de ce *turismul* a fost contopit cu *dezvoltarea* – ca și cum doar prin turism s-ar realiza vreo dezvoltare economică durabilă, fie și regională (nu națională, Doamne ferește, că nu vrea UE-ul!) și, prin dezvoltare, turismul ar putea înflori, iar economia, agricultura, industria, transporturile, construcțiile, energia, resursele etc. ar fi chestiuni secundare. Oricum, toate, sau aproape toate – economia, resursele, băncile, piața, comerțul etc. – au fost donate unor corporații străine (sau vândute pe 2 lei), astfel încât parlamentarii, guvernanții și Cotroceniul să-și ia o grijă pentru niște nimicuri care nu sunt de nasul statului, al politicului și al unșilor neamului. În subsidiarul viziunii lor, aceste domenii (care trebuie, musai, să devină cu orice preț, private!) n-au, probabil, nici o importanță pentru dezvoltarea durabilă a României... Pentru că toate cele trei palate ale națiunii – Palatul Președintelui, Palatul Parlamentului (fostă Casa Poporului) și Palatul Guvernului – n-au nicio treabă cu România, cu poporul român, cu economia țării, cu educația, cu sănătatea națiunii, cu truditorii de rând, fie ei savanți, oameni de rând sau cerșetori. I-a trimis pe toți la dracu-n praznic, pe tarlalele Germaniei, ale Spaniei, ale Italiei etc., pentru că aleșii și culeșii nației au cu totul și cu totul alte treburi. Treburi serioase, nu preocupări economice, politice, sociale, educaționale, de securitate și apărare etc. etc.

Cam aceasta ar fi, în linii generale, feerica junglă în care guvernanții, în frunte cu președintele Consiliului Suprem de Apărare a Țării, care, potrivit Constituției, ar trebui să fie și comandantul (formal și informal) al armatei, liderul ei, construiesc securitatea multilaterală a țării și nu mai au nevoie de serviciile Armatei României.

După cum s-au desfășurat lucrurile din 1990 până azi, în 2011, se pare că – mă rog, cu unele mici excepții – mai toate guvernările nu prea și-au adus aminte că, undeva, pe cuprinsul acestei țări pe care ei au vândut-o bucățică cu bucățică cui a fost dispus să le dea un leu ca preț și doi lei comision, mai există și o armată. Armata aceasta – sin-

gura instituție care a rămas totdeauna verticală în vremuri de crize și războaie, chiar și atunci când a suferit înfrângeri grele – nu le mai era și nu le mai este lor de niciun folos. Mai mult, se pare că, în concepția multora dintre componenții noii politichii românești, dar și a altora ca ei, Armata trebuia exemplar pedepsită pentru ce a făcut sau n-a făcut în decembrie 1989, trădând puterea politică și trecând de partea populației.

Ei nu știu (și nici nu vor să afle) că armata nu a fost creată ca scut al palatelor și castelor politichiei, ci ca forță militară de apărare a țării împotriva dușmanilor ei. Iar țara este poporul. Numai niște dușmani înverșunați ai României ar putea să se comporte față de armata țării, așa cum se comportă Guvernul României în acest an de grație, 2011, și o majoritate parlamentară născută cu forcepsul, față de rezerviștii acestei instituții care numără 82.000 de oameni!... (NOTA BENE: Prin „politichie” înțeleg partea abjectă, iresponsabilă și ticăloasă a clasei politice românești, vinovată de rapturile teritoriale din 1940, de părăsirea Basarabiei fără luptă în urma ultimatumului sovietic din 1940, pentru cedarea Insulei Șerpilor, pentru distrugerea economiei românești și a sistemului financiar al țării, pentru disprețul profund pe care îl arată oamenilor acestei țări, profesorilor, minerilor, muncitorilor, medicilor, agricultorilor, bugetarilor, particularilor, polițiștilor, militarilor, elevilor și studenților... O țară care-și desființează sau își comasează școlile și spitalele este o țară condamnată la pieire... Dacă, într-un sat, există o singură școală și, în acea școală se află un singur elev, statul român ar trebui să facă tot efortul pentru ca respectivul elev să învețe acolo, în acea școală... Dacă statul român mi-ar cere mie, om de 71 de ani, să mă duc în acel sat și, în anii care mi-au mai rămas de trăit, să-l învăț carte pe acel elev, m-aș duce la misiune. Pentru că efortul de ***a-l învăța carte pe un copil nu este o cheltuială, ci o investiție***...

...Politichiei românești actuale nu-i pasă, deci, nici de școală, nici de sănătatea națiunii, nici de armata țării. Dacă i-ar păsa de armata țării, nu i-ar fi respins toate programele strategice de înzestrare. Ar fi pus în operă măcar unul! Mai mult, prin cele mai perverse mijloace din câte au fost cunoscute vreodată, încurajată, de altfel și de lipsa de reacție, de indiferența, cumințenia, supușenia sau, poate, doar de bunul simț al militarilor, care nu s-au angajat în această ceartă de țate peste gard a politichiei românești (este vorba, desigur, de cei re-

zerviști, pentru că activii fac parte din marea mută), această politică a făcut cât a putut de temeinic și de diabolic ce știe ea să facă cel mai bine, ațâțând profesiile una împotriva celeilalte și oamenii, unii împotriva celorlalți.

Politicienii și acoliții lor într-o imagine și prostire a omului dispus să-i asculte și să creadă în ei l-au comparat pe subofițerul de la baza armatei, cum zice însuși Președintele țării, cu colonelul care nu intră în transportorul blindat sau cu profesorul care, în această viziune, n-ar avea loc de răcanul cu trese care-i face umbră, pe ofițer cu medicul neurochirurg, pe militarul profesionist cu intelectualul de rând hulit, prostit și prost plătit. Este una dintre cele mai meschine și mai ticăloase acțiuni ale unor politicieni iresponsabili, dar și ale unor oameni care, fie că nu-și dau seama ce fac, fie că știu foarte bine ce fac. Se știe, fiecare profesie este unică în felul ei și există pentru că este necesară societății. Profesiile nu se pot compara între ele, pentru că nu există criterii de comparație. Una face medicul și cu totul alta, profesorul, ofițerul, gradatul și soldatul voluntar, metalurgistul, asistentă medicală, strungarul – meserie dificilă, aproape dispărută în țara aceasta –, țăranul ajuns în sapă de lemn, precupețul sau minerul. Dar, în mintea omului care nu vrea să meargă mai departe de cât are el în buzunar în comparație cu cât are altul, există doar o singură întrebare care contează: *De ce el atât și eu doar atât?* Cu alte cuvinte, de ce să fie plătiți militarii mai bine decât alte profesii, de vreme ce ei nu au obiectul muncii, întrucât nu există (evident, după mintea lor) niciun război și nici vreun pericol de război care ar putea afecta România?! De ce să întrețină țara o armată de care nu are nevoie?! Țștia n-au aflat încă (n-au aflat pentru că sunt orbi sau orbiți de trufie și prostie) că, din păcate, lumea se află de când se știe ea, într-un război dat dracului, un război al tuturor împotriva tuturor și al fiecăruia împotriva celorlalți, într-un război fără limite, care se duce prin toate armele posibile, de la cele economice, psihologice, mediatice etc. la cele militare, pe care beligeranții le folosesc în funcție de situație, de posibilități și de cantitatea de neuroni pe care o mai au în creierile lor prea des spălate de alții...

Această mentalitate de să moară și capra vecinului, (evident, care ar trebui să moară chiar înaintea caprei tale!), s-a indus și în rândurile unei părți din populație și chiar din intelectualitate. Unii oameni chiar cred că țara nu mai are nevoie de armată (și cu atât mai

puțin de rezerviști), iar militarii n-ar avea niciun drept să fie mai bine plătiți decât alte profesii. Nici nu sunt, bineînțeles. N-au fost niciodată, în această țară. Și, probabil, nici nu trebuie să fie... Mai exact, sunt așa cum au hotărât ei, guvernării, că doar armata nu este stat în stat și nu face ea ce vrea, ci ceea ce i se stabilește, conform legii, prin mișune. O persoană la care eu țin foarte mult, ca și alți oameni pe care eu îi cunosc de o viață, mi-a reconfirmat această realitate. Am ascultat-o cu tristețe și mi-am dat seama că n-am ce să-i răspund, că nu putem vorbi aceeași limbă... De ce să aibă maiorul un salariu cât neurochirurgul de aceeași vârstă cu el, sau chiar mai mare ca al neurochirurgului, când unul operează pe creier, iar celălalt bate berbunca prin poligoane sau Dumnezeu mai știe ce face?! Care-i obiectul muncii lui, de vreme ce țara nu se confruntă cu crize, intervenții militare, conflicte sângeroase sau războaie?! De ce maiorul conferențiar universitar din Universitatea Națională de Apărare, spre exemplu, ia o soldă mai mare decât salariul unui conferențiar civil din aceeași universitate? Doar fac același lucru, nu?! De ce ar fi maiorul mai cu moț?! Cam așa gândea acea persoană, invocând o altă persoană care i-ar fi vorbit, pe bună dreptate, despre aceste gânduri...

O rudă apropiată mie era foarte intrigată că pensia mea de general al Armatei României în rezervă (acum în retragere), cu aproape o jumătate de veac de slujire a oștirii, în condiții extrem de grele, cu 50 de cărți publicate și cu vreo 25 de ani de școală, este cu mult mai mare ca a lui de fost muncitor la uzinele mecanice... Iar o sclipitoare minte de intelectual care nu cochetează în nici un fel cu profesia de militar răcan de doi bani și nici cu respectul față de această instituție (pe care, după mărturisirile lui, nu l-a avut niciodată) nu înțelege de ce o mulțime de oameni (o fostă ceapistă, o fostă profesoară, un fost muncitor etc.) au pensii de câteva sute sau de două mii și ceva de lei, în timp ce unul de prin zona uniformei militare de care a auzit el prin antenele lui puse pe fruntea sa de justițiar, sau din norii de la Cornul Caprei, are șapte mii. Pensia medie a militarilor români, stimabile, este, în acest an, 2011, în jur de 1500 de lei, iar la 7000 nu ajunge niciunul. Există doar câțiva care sar peste 5000 de lei, dar nu depășesc șase, dar aceia sunt foști șefi ai Statului Major General, singura instituție cu competențe strategice de anvergură din această țară...

Mai mult, cu câțiva ani în urmă, unii de teapa celui care scria în „România liberă” un astfel de articol susțineau că Statul Major

General al Armatei României ar trebui desființat, la fel și categoriile de forțe ale armatei, în timp ce unii jurnaliști se întrebau de ce mai are nevoie România de aviație militară... Un prim-ministru respectabil (așa părea, după statură, alură și succes la femei) afirma, tot așa, cu câțiva ani în urmă, că nu bagă el bani în fiare pentru militari, care să ruginească... Acel prim-ministru pe care eu îl numesc, eufemistic, respectabil, n-avea ce să caute acolo întrucât este un ins complet lipsit de viziune strategică. Pentru că, așa cum s-a dovedit ulterior, în afară de interesele lui contrare intereselor țării, nu vede nici un milimetru mai departe. Acest soi de demnitari nu sunt o binecuvântare pentru țară, ci o nenorocire, o pacoste...

Ce bine ar fi ca fiarele militarilor, de care vorbește acest habarnist non-militar, să ruginească nefolosite în războaie! El n-a auzit de funcția de descurajare a armelor și conceptelor care le însoțesc, de războiul posibilităților și capabilităților etc. Dar care stat responsabil de pe lumea aceasta își permite să nu bage bani în astfel de fiare?! Și așa, Armata României este, din câte știm noi, singura din lume care a făcut o reformă dramatică reducându-și, în doar câțiva ani, efectivele de la peste 300.000 la 75.000 de militari, ba chiar la 70.000, fără să se doteze (atunci și nu la sfântul așteaptă) cu mijloace corespunzătoare, ceea ce reprezintă o enormă vulnerabilitate inacceptabilă, ce poate genera, în cazuri extreme, o tragedie de uriașe proporții, precum cea suportată de armata noastră în prima parte a Primul Război Mondial și, în cel de-Al Doilea Război Mondial, la Cotul Donului și la Stalin-grad!

...În primii ani de după 1990, forțați de nevoia de a adera la NATO, de sfaturile consilierilor străini și de presiunile europene și euro-atlantice, armata a fost dramatic redusă, iar ofițerii, subofițerii și maiștrii militari forțați să accepte disponibilizarea și chiar să opteze pentru ea. Acum, onor Guvernul și Președintele țării îi acuză că n-au stagiul complet, că au beneficiat de salarii compensatorii, băgând mâna în buzunarul statului, ca și cum ei sunt vinovați că li s-a întrerupt cariera militară la anii când cei mai mulți dintre ei dădeau randamentul maxim... Nicio altă instituție din România nu a făcut o reformă atât de drastică și nu a contribuit atât de substanțial la integrarea României în NATO și în Uniunea Europeană cum a făcut-o Armata României!... Toate celelalte instituții, îndeosebi cele economice, n-au fost reformate, ci falimentate sau rase pur și simplu, fă-

ră nicio explicație, de pe fața pământului... Așa au vrut învingătorii din războiul nostru pierdut...

Politichia românească și-a văzut sacii în căruță și acum a trecut la un atac pervers cu vuvuzele otrăvite împotriva acestei instituții, știind că ea nu-și poate folosi puterea ei de albatros pentru a se apăra de meschinăriile și mizeriile celor care o comandă. Mai mult, politichia s-a infiltrat în aproape toate structurile ei, creând, la M-100 și în aproape toate structurile importante ale instituției, o adevărată coloană a cincea care, încet, încet, distruge spiritul demn, vertical, riguros și loial al principiilor acestei instituții pe care nici un război nu a pus-o la pământ. Ceea ce politichia românească face astăzi cu instituția militară a României este la fel de grav sau chiar mult mai grav decât ce au făcut comuniștii care, imediat după încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, au aruncat floarea ofițerimii Armatei României, care și-a făcut exemplar datoria în război, în închisori... Pierderile în ofițeri superiori ale Armatei României, imediat după încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial au fost mai mari decât cele din timpul războiului...

Și agresiunea împotriva Armatei României se continuă cu aceleași obstinație cu care a început imediat după evenimentele din 1989, sau chiar înaintea acestora. Acum centrarea atacurilor se face nu doar pe pensionari, ci și pe Sindicatul Cadrelor Militare Disponibilizate, în Rezervă și în Retragere, întrucât acest sindicat nu este dispus să tacă și să facă sluj în fața celor care lovesc în onoarea și demnitatea unor oameni care au slujit o viață întreagă armata și țara. Cuvântul exemplar nu este nepotrivit, nici bombastic. Viața unei armate în timp de pace este la fel de dură cu cea din timp de război. Solicitățile sunt nu numai fizice, ci și psihice, uneori duse până la limite insuportabile, pentru că, astăzi, o armată se află, deopotrivă în lina întâi a războiului și războaielor lumii și în rezerva strategică a celorlalte componente ale războiului fără limite al lumii contra lumii. Ne referim la componentele geopolitice, geofizice, geo-economice, financiare, sociale, psihologice, mediatice, cognitive etc.

Așa cum am scris de foarte multe ori, încă din vremea când eram redactor șef al ziarului armatei, *sint nevoia să atrag și acum atenția asupra acestui război pe care politichia românească, prin reprezentanții ei cei mai iresponsabili, îl duce fără încetare împotriva instituției militare a țării, atacându-i vârfurile, patrimoniul cultural*

și valorile, structurile și funcțiunile, exact așa cum o tagmă de poeți, scriitori și tot felul de inși ce se cred originali, atacă valorile țării, marii ei bărbați, scriitorii ei adevărați, domnitorii ei, cărturarii ei și eroii ei din toate timpurile.

Pe scurt, realitatea dramatică a acestui război politic mizerabil și pervers dus cu obstinație împotriva Armatei României tocmai de cei care ar trebui s-o protejeze, s-o consolideze, să-i asigure toate condițiile necesare pentru a se instrui și s-o respecte, este următoarea:

1. Cel mai perfid atac împotriva armatei țării îl constituie ***acordarea cu nemiluita, fără nici un fel de discernământ a gradului de general, altora decât militarilor activi, aflați în funcții de importanță strategică.*** De drept, acest grad ar trebui acordat numai colonelilor care se află în activitate, când sunt promovați pe funcție de general și care îndeplinesc criteriile de competență strategică impuse de acest rang. După gradul de soldat, ***gradul de general este cel mai important grad din orice armată, întrucât se acordă celui care are competențe strategice*** (strategos – strateg, comandant cu rol strategic). ***Este un grad de demnitar.*** Acordarea acestui grad rezerviștilor care nu au avut niciodată funcții de general, unor oameni care n-au nicio legătură cu domeniul strategic înseamnă ***umilirea, banalizarea și distrugerea nivelului strategic al unei armate, coborârea lui în derizoriu, transformarea lui într-o recompensă de doi bani, terfelirea onoarei și demnității militare, adică distrugerea vârfului unei instituții.***

E drept, toată această mascaradă se produce, într-un fel, în afara porților instituției militare, dar, după opinia mea, Statul Major al Apărării (Statul Major General se numea la data când scriam aceste rânduri) n-ar trebui să accepte sub nicio formă acordarea acestui grad fără avizul său, iar acest aviz n-ar trebui acordat dacă nu se îndeplinește cerința strategică imperioasă care să impună o astfel de avansare, repet, numai a celor activi. Rezultă că, în România, oricine poate deveni general, dacă este propus de cineva, iar propunerea este agreeată de cel în drept să acorde acest grad, adică de Președintele României și de cei care sunt obligați să-și dea avizul. ***Consider această realitate un atentat grosolan la onoare, demnitatea și funcția gradului de general și, pe cale de consecință, la securitatea națională a României.***

2. Ofițerii, subofițerii și maiștrii militari, după ce ies la pensie, rămân, până la vârsta de 62 de ani, în evidența centrelor militare, având calitatea de *rezerviști*. Ei constituie **rezerva armatei** și pot fi oricând chemați sub arme, dacă situația o cere. Oricum, sunt chemați, periodic, la instruire. După vârsta de 62 de ani, sunt scoși din evidența centrelor militare și sunt considerați în *retragere*. Dosarele lor se arhivează și se trimit acolo unde se păstrează arhiva armatei, dar nu se distrug. Nu mai pot fi, deci, mobilizați. **Toate pensiile acestor oameni din rezerva armatei sunt plătite de către armată, din bugetul ei și nu din bugetul de asigurări sociale.** Și este normal să fie așa, de vreme ce ei se află în evidența armatei și trebuie să se prezinte imediat, atunci când sunt chemați. Ei nu sunt scoși din armată, nu au încetat raporturile cu armata, ci, datorită uzurii pe care o presupune truda în această instituție de risc extrem, locul lor este luat de colegii lor mai tineri, în timp ce ei trec la o perioadă de odihnă activă, așa cum trec unitățile uzate în timp de război la o perioadă de refacere și completare. Evident, acești oameni nu se mai pot reface pe deplin, dar, până la 62 de ani, rămân în rezerva armatei. Prin legea 119/2010, onor Guvernul României și onor Parlamentul țării, la care se adaugă promulgarea ei de către Președintele României, care este și comandant al armatei, **desființează această realitate, această relație intrinsecă și rupe samavolnic armata activă, de armata de rezervă. Practic, armata de rezervă nu mai există!** Pentru simplul motiv că așa sună bine la un electorat în mare parte, analfabet din punct de vedere politic și militar, întrucât nu cred că poate exista alt motiv în folosul țării și al instituției militare. Mai mult, armata va fi obligată să vireze (cel puțin pentru foștii pensionari militari care nu au fost cuprinși, de-a lungul carierei, în sistemul contributiv, pentru că nu a existat atunci un astfel de sistem, în afară de cel al contribuției pentru pensia suplimentară) o sumă importantă la cuantumul de pensii sociale, adică la grămadă, acolo unde statul face ce vrea și cum vrea el cu acești bani. Singurul câștig pentru statul român ar putea fi (iluzoriu, desigur) acela că pensionarii militari nu mai beneficiază de creșterea pensiei lor odată cu mărirea soldei de grad a camarazilor lor activi, pentru că ei *au fost deposezați de facto și de jure de efectele gradului lor militar*. Ceea ce este o ticăloșie! **Pentru militarii Armatei României (activi și de rezervă), Legea 119 este un act criminal, este o rupere a armatei de rezerva ei, ceea ce echivalează cu distrugerea**

instituției militare și reducerea ei la funcții de nișă. Legea duce la eradicarea unei părți din resursa umană calificată și rodată preț de o viață de om în toate structurile și ierarhiile militare. Aceasta înseamnă renunțarea la o parte însemnată din capacitatea armatei, adică din capacitatea de apărare a țării, fără nici un motiv, întrucât o astfel de măsură nu va aduce sub nicio formă bani la buget, ci, dimpotrivă, va mări cheltuielile bugetare. Este un alt **atentat grosolan la securitatea națională a României**, întrucât legea separă în mod arbitrar și ostentativ Armata României de resursa ei cea mai calificată și cea mai rodată – generali, ofițeri, maiștri militari și subofițeri rezerviști – aflată încă în capacitate de a acționa eficient în spațiul luptei, întrucât vârsta acestor oameni se situează între 55 și 62 de ani.

3. Atacul împotriva vârfurilor armatei pare a fi strâns legat și de condamnarea unora dintre cei mai importanți generali – desigur, la vremea lor – ai Armatei României la ani grei de închisoare, în urma vinei care li s-a atribuit referitor la comportamentul lor în timpul evenimentelor din decembrie 1989. Este vorba de generalii Victor Stănculescu, Iulian Topliceanu și Mihai Chițac. Nu contest deciziile Justiției. Este treaba ei, pe care bănuiesc că și-a făcut-o așa cum a crezut de cuviință și așa cum și-a făcut-o. Dar eu îi cunosc foarte bine pe acești oameni, întrucât, în activitatea mea de redactor, redactor principal, șef al Secției pregătire de luptă și învățământ militar de la ziar și, în perioada 1990-1997, de redactor șef al ziarului central al armatei, i-am întâlnit de zeci și sute de ori, în fel de fel de ipostaze, iar deciziile luate de ei și modul lor de comportament în diferite situații mi s-au părut de foarte bună calitate. Ca ofițer al Armatei României, nu pot să mă dezic de camarazii mei, nu pot să nu relev, pentru cei care nu i-au cunoscut, caracterul lor deosebit, lucrurile bune pe care le-au făcut într-o perioadă când nu se prea putea mișca în front. Generalul Stănculescu a fost primit, în 1990, cu entuziasm la conducerea Ministerului Apărării Naționale, într-o perioadă de frământări, nemulțumiri, zbateri și clarificări. Diplomat și om cu foarte multă experiență, a reușit să țină situația în mână, să ajute enorm instituția militară, să păstreze un echilibru când totul se dezechilibra, când fenomenul CADA era în floare, cu cele bune și cele mai puțin bune ale acestui grup de ofițeri care încercau să facă ceva, dar nu aveau nici mijloacele și nici experiența necesară, când industria de apărare era atacată din toate pozițiile favorabile distrugătorilor de

țară, când toate structurile erau penetrate masiv de serviciile secrete ale celor care numai binele României nu-l doreau, când o parte din presă încuraja distrugerea economiei, jaful băncilor și al țării, când acuzele mediatice și de orice altă natură la adresa armatei nu încetau... L-am cunoscut bine pe generalul Stănculescu în acea perioadă grea. Găsea totdeauna o soluție, încerca să stabilizeze situația, să protejeze instituția militară... De câteva ori, în avionul care ne ducea la Budapesta sau prin alte locuri din Europa și din țară, mi-a arătat o demisie pe care o purta cu el... Era nemulțumit de direcția în care mergea țara, intuia parcă ce a avea să se întâmple peste ani... Acum zace în închisoare. Îmi pare rău de un asemenea om echilibrat, înțelept și puternic... Desigur, Justiția a avut motivele și argumentele ei pe care, poate, eu nu le știu. Dar eu, care nu mă abat niciodată de la convingerile mele de ofițer al Armatei României devotat adevărului, meseriei și țării, am lucrat foarte bine, atunci, în acele vremuri grele de început de după 1990, cu acest om cultivat, inteligent și înțelept...

Pe generalul Iulian Topliceanu îl cunosc și mai bine, din vremea când era comandantul Armatei a 4-a din Transilvania. Am participat, în calitate de ziarist militar specializat în probleme ale pregătirii de luptă și ale învățământului militar, la toate aplicațiile, tragerile importante și chiar la programul de instruire care se desfășură zilnic în unități. Cunoșteam unitățile Armatei a 4-a mai bine decât documentele din biroul meu de la redacție. Am fost impresionat de rigoarea și exactitatea acestui comandant care sosea la ora 06.00 dimineața în comandamentul Armatei și nu ierta pe nimeni, atunci când respectivul greșea, dar care era respectat de toată lumea. Era, acolo, în Armata a 4-a, o echipă de excepție, cu Pralea, Gheorghiu, Degeratu, Popescu și alți ofițeri care trăiau la maximă intensitate rolul lor de forță armată, în inima țării... Aplicațiile întocmite de ei erau exemple, comunitatea comandamentului era una de mare valoare și de o condiție morală excepțională.

Prin vara anului 1989, alarmat de numeroasele informații care ajungeau și la mine pe diferite căi și care nu prevesteau nimic bun privitor la situația din România, după ce am discutat câteva minute, la el în cabinet, cu aparatul de radio pornit, despre asimetrismul periculos al conducerii României de atunci (asemenea lucruri se discutau desul de deschis, dar prudent, în unele unități militare), l-am întrebat, pe generalul Topliceanu, ce crede el despre toate astea și care consi-

deră că ar fi pericolele următoare pentru România. A mărit puțin volumul aparatului de radio, s-a ridicat de la birou, a făcut câțiva pași prin cameră și mi-a spus, cu precauție, în câteva cuvinte, sintetic, cum îi era obiceiul, că, deocamdată nu aveam de-a face cu un pericol iminent, dar, după ce se vor retrage din țările Europei de Est cei 500.000 de militari sovietici, sau chiar pe timpul acestei retrageri, ar fi posibil să avem unele probleme. Oricum, presiunile asupra țării și, în general, asupra Estului sunt din ce în ce mai mari și viitorul nu ne rezervă zile liniștite...

Cu toții ne gândeam la evenimente de tipul celor care se petrecuseră în august 1968, când forțe ale Tratatului de la Varșovia, mai puțin cele românești, invadaseră Cehoslovacia... În timp ce comandantul Armatei a 4-a îmi spunea aceste lucruri, resimțeam emoția acelor zile din august-septembrie 1968, când eram observator înaintat într-un pichet de grăniceri, la frontieră, cu regimentele unei divizii încolonate în raioanele de alarmă, data să intre în dispozitivul strategic de acoperire...

...Prin octombrie 1989, în drum spre Borșa, m-am abătut din nou pe la Cluj și am avut o discuție de câteva minute cu colonelul sau locotenent-colonelul (nu mai țin minte precis gradul pe care îl avea atunci) Constantin Degeratu. Lucra, în vremea aceea, la Secția operații și era un ofițer foarte bine informat. În vară, îmi spusese că majoritatea militarilor din unități sunt la munci agricole și, dacă, Doamne ferește, se întâmplă ceva, va fi foarte greu de reacționat în timp util, cu atât mai mult cu cât nici stocurile nu erau chiar complete. De data aceasta, mi-a spus că scenariile cu trecerea intempestivă peste frontieră, gen Cehoslovacia, nu mai par de actualitate, dar s-ar putea să avem de-a face cu o destabilizare a situației în mai multe orașe principale din România... Și pomenise orașele Timișoara, Târgu Mureș, Arad, București... Și încă vreo câteva... Se referea la agitarea populației, la acțiunea unor grupuri, la provocarea unor distrugerii și, evident, la generarea unui tip de reacții care ar fi justificat o intervenție din afară...

Peste numai două luni, previziunile lui aveau să se confirme...

Generalul Chițacu era unul dintre acei ofițeri inteligenți și cumpătați, cu personalitate, de o modestie frumoasă și foarte atent cu subordonații săi. Lucra într-un comandament important, cel care se ocupa de protecția NBC, iar activitatea acestui comandament se con-

cretiza într-o remarcabilă capacitate a Armatei României de a face față unui atac inamic cu arme de distrugere în masă. Subordonații săi erau pur și simplu mulțumiți și chiar impresionați de calitățile acestui om care știa nu numai să vorbească frumos, să fie elegant și atent, ci și să rezolve corect toate problemele cu care se confruntau cei pe care îi avea în subordine. L-am cunoscut și eu ceva mai bine, atât înainte de 1989, cât și în perioada care a urmat și am fost plăcut impresionat de calitățile sale de om și de ofițer. Și în cazul lui, Justiția o fi avut argumentele și motivele ei pentru a-l condamna, dar eu nu pot să nu scriu măcar aceste rânduri despre unul dintre oamenii inteligenți, modești, cumpătați și realiști pe care i-am cunoscut și i-am respectat.

Presa de prin cotloanele subversiunii de toate tipurile a descoperit acum că generalul (r) Constantin Degeratu se află în fruntea unei federații a organizațiilor militarilor în rezervă și în retragere care pregătește un război civil în România. Citându-se niște rapoarte americane ale CIA, se insinuează că cei 82.000 de pensionari militari reprezintă o forță care poate contribui la declanșarea unui război civil și la alungarea guvernului devenit nepopular... „Vina” generalului Degeratu, pe care eu îl cunosc foarte bine, de o viață, încă de pe vremea când era comandant de pluton de cercetare la Batalionul de vânători de munte de la Brad, este aceea că este un ofițer inteligent, meticulos, care muncește aproape fără răgaz, care are principii și care efectiv știe carte. A absolvit facultatea de drept, a absolvit Colegiul Regal de la Londra, a fost șef al Statului Major General, apoi, câțiva ani, profesor la Garmish, iar acum conduce un masterat în cadrul Universității „Dimitrie Cantemir”, unde lucrează aproape non-stop și nu scoate niciodată trei cuvinte din gură fără a fi gândite și cumpănite pe toate fețele și prin toate implicațiile posibile... Este unul dintre generalii pe umerii cărui au căzut masiv și intempestiv sarcinile și riscurile uriașei reforme a Armatei României, pe vremea când era șef al Statului Major General, și știu prin ce trece acest om, astăzi, când zecile de mii de ofițeri, maiștri militari și subofițeri care au fost nevoiți să părăsească armata atunci, dintr-o necesitate considerată vitală pentru viitorul de securitate al țării (este vorba de condițiile puse pentru integrarea în NATO), sunt etichetați chiar de Președintele al cărui consilier a fost, că au beneficiat de această oportunitate pentru a-și însuși salariile compensatorii... Ei, bine, salariile compensatorii nu au fost o oportunitate, ci o momeală, o păcăleală pentru ca ei să accepte și,

unii dintre ei, chiar să ceară să părăsească armata în floarea carierei... Au cerut, pentru că, oricum, erau disponibilizați... Este dramatic, dar adevărat. Iar acest om, generalul (r) Constantin Degeratu, un om elegant și un camarad de excepție, poartă povara acestei stratageme a materializării unui interes național, pe care guvernul actual îl consideră altfel...

În mintea de papuc a unora, ar trebui ca un general de talia lui Constantin Degeratu să pregătească un război civil pentru a da jos un guvern pe care țara nu îl mai suportă... Nu știu cine și de ce scrie asemenea enormități, prin fel de fel de fițuici, despre un om care a trecut și trece prin vremuri și experiențe grele, dar nu mă mai pot mira de nimic, la ora aceasta a maximei vulnerabilizări pe față a României ... Astăzi, orice este posibil...

...Acestea sunt doar câteva dintre realitățile de coșmar ale acestor zile, când haosul ne cuprinde din ce în ce mai mult sufletele. Desigur, sufletul nu se schimbă, dar se rănește profund și pe termen lung, uneori, iremediabil... Este de neînțeles cum guvernanți, politicieni, parlamentari, în loc să lase armata în pace să-și facă treaba ei importantă acolo unde ei, politicienii, o trimit cu dezinvoltură, adică prin teatrele de operații ale lumii, acolo unde se moare, dar și la instrucție și acolo unde se creează și se consolidează forța militară a țării – poate cea mai importantă componentă a puterii naționale a unui stat normal, ultima creastă, ultima rezistență –, o supun la fel de fel de presiuni, la fel de fel de scenarii abjecte, la fel de fel de umilințe și nedreptăți.

Ceea ce fac ei pensionarilor militari de azi constituie o expresie a lipsei lor de considerație față de această instituție, a politicii lor abjecte de „*divide et impera*”, afirmând că, de fapt, așa e bine, că viitorul celor de azi va fi altul, că principiul contributivității dă și posibilitatea optării pentru o pensie privată (care se practică deja de câțiva ani și care nu are nicio legătură cu măsurile lor aberante și retroactive de recalculare pe principiul contributivității a unor pensii stabilite pe alte criterii) și că abia acum lucrurile se așază pe o temelie solidă... O temelie inventată de ei, întrucât nu mai există nicăieri în lume astfel de temelii, iar principiul contributivității nu se poate invoca acolo și atunci unde el nu a existat. Sau, oricum, nu era și nu este treaba militarilor să stabilească sistemele și procesele prin care lor li se atribuie drepturile înscrite în contract.

Contributivitatea este tot atât de normală și de legală ca și non-contributivitatea, atunci când este vorba de stat și de angajații săi de forță, care se află, adică, în solda sa, a statului, dar asta nu este o chestiune care se aplică în trecut. Căutarea statelor de plată a soldelor și altor venituri pe o durată de peste 50 de ani, pentru 82.000 de pensionari militari, la care se adaugă alte zeci de mii din alte instituții ale sistemului securității și apărării naționale, este una dintre cele mai absurde măsuri care au fost luate vreodată de vreun guvern din această lume. Eu nu cunosc nici un caz asemănător. Mă uimesc în fața acestei uriașe prostii care pune pe jar, fără nici un folos, atâta lume, care agită spiritele, care a provocat deja morți și răniți și care încalcă, cu voia unui onor Parlament neputincios și furat la vot, cele mai elementare drepturi ale omului.

Rușine!

Ies din umilința și din revolta acestei situații generată de o prostie uriașă, de o lipsă crasă de cunoaștere și de înțelegere a realității lumii și, mai ales a realității românești. Sunt la Drobeta Turnu Severin, într-o mică vacanță. Dar vacanța s-a cam încheiat, trebuie să ajung în câteva zile la Universitate, așa că trec la volan, unde mă simt totdeauna foarte bine, și iau drumul spre București. Dar, când ajung pe linia de centură a Craiovei, mă hotărâsc brusc să virez, la primul giratoriu, spre stânga și să iau sub roți drumul Bălceștilor. Drum de 50 de kilometri, pe care, în vremea anilor de liceu, l-am străbătut, de atâtea ori, uneori chiar săptămânal, pe jos...

...Intru în giratoriu și îl părăsesc la a treia ieșire (vin dinspre Drobeta Turnu Severin). Spre Bălcești... Am emoții... Deși, în drum spre Severin, trec mereu pe aici, pe șoseaua de centură a Craiovei, un drum relativ nou, tangent la Șimnic (de fapt, secant), am senzația unei regăsiri întârziate. Și ciudate. Drumul acesta – Craiova, Mischii (Motoci), Picăturile (Murgași), Bulzești, Bălcești, Oltețani, cale de 50 km – l-am străbătut, de foarte multe ori, pe jos, de regulă, în 7-10 ore, iar de două ori, în viața mea, în doar patru ore, întrucât, fiind încă de pe atunci un mic alegător de cursă lungă, am parcurs acest traseu alergând. Odată, de la Oltețani la Craiova și a doua oară, de la Craiova la Oltețani... Au fost două momente fericite din viața mea, pe care le-am răsplătit cu câte un super-maraton...

...Eram, la anii aceia, un om fericit. Reușisem, în 1954, la examenul de admitere la Liceul „Frații Buzești” din Craiova, împreună cu trei colegi de la școala noastră din Vasilați, un sat vecin, pe deal, în prelungirea satului nostru – ceea ce era o performanță, atât pentru noi, cât și pentru școală – și, până în 1957, am urmat cursurile acestui liceu.

De regulă, drumul din satul nostru până la Craiova îl făceam pe jos. Așa era pe atunci. Nu ne puteam permite să dăm zece lei pe bilețul de autobuz, iar autobuzele circulau doar o dată pe zi și ocoleau pe la Balș, cale de 75 de kilometri...

...Casele din Șimnic sunt tot cam ca atunci. Parcă ceva mai sărace, mai îmbătrânite și mai lipsite de bucurie. Aceleași, sau, poate, altele, nu mai reușesc să le deslușesc pe unele de celelalte. Sunt case tradiționale, românești, cu pridvor și curte, cu boltă de viță de vie și câțiva pomi fructiferi prin preajmă... Ici, colo, câte o vilă. Vilele sunt strălucitoare, dar reci, iar cele mai multe dintre case, prăfuite și nevrute...

Contrastul nu este strălucitor, ci dureros... Orânduiala ce împarte lumea „în mizeri și bogați”, cum zicea Eminescu, este din nou la ea acasă... Doar fântâna de la piciorul pantei, la ieșirea din Șimnic și începerea urcușului spre Platoul Motocilor, a rămas la fel. Aș vrea să opresc, să mă duc acolo, lângă jgheabul în care mai curge încă o apă rece și limpede – cel puțin așa o știu eu de 57 de ani, de când am venit prima dată, pe jos, din satul meu, Oltețani (Oltețanii de Bălcești), pentru a da examen de admitere la Liceul „Frații Buzești” din Craiova, renumit, pe atunci, ca și acum – și să-mi răcoresc tălpile desculțe obosite de drum, apoi să-mi încălț tenișii... Pentru că intram în oraș...

...Trăiesc, deopotrivă, emoția unui drum atât de drag și dezașmăgirea tristă a ceea ce văd. În cele cinci decenii și jumătate, nu văd nici un progres, în afara celor câtorva vile construite pe ici pe colo, a unor linii de înaltă tensiune, a unei șosele de centură și a unor relee care se află sus, la terminarea pantei, în locul dudului... La acel dud bătrân, scorbuos, ne opream noi, elevii oltețani de la „Buzești”, venind dinspre Bălcești, să privim Craiova de sus... Era ultimul popas...

...Dudul a dispărut. E normal. Era încă de pe atunci bătrân și pe jumătate putrezit... Tot platoul Motocilor este alcătuit dintr-un

pământ fertil, ca untul, să-l pui pe pâine... Acum, la ora la care trec eu spre Bălcești, o mare parte din acest pământ roditor este, practic, pârloagă... Pentru un țăran ca mine, care simte încă în palme coada aspră a sapei, această imagine este tragică...

Drumul spre Bălcești nu este prea circulat. Îmi permit, deci, să merg cu viteză mică și să-mi caut amintirile. Sunt, toate, la locul lor, ca într-un roman – *Viscoliri* – pe care l-am scris cu câțiva ani în urmă, în numele celor mai frumoase iubiri ale unei vieți inundate de drumuri...

E primăvară spre vară, pomii au înfrunzit și grâul ar trebui să fie de un verde crud și luminos... În loc de verde, îmi inundă ochii liniștea cenușiiului unui pământ nemuncit, uitat de oameni...

Cobor, cu viteză mică, cele câteva serpentine care duc spre intrarea în satul Mischiei din compunerea Motocilor... Undeva, aici, într-o noapte de iarnă viscolită, într-o casă, am dormit cele câteva ore care mă despărteau de lumina din zori... Promisem vacanță și plecasem imediat acasă, în plin viscol, dar noaptea fusese mai rapidă ca mersul meu, iar, la vremea aceea, prin pădurea Gruia, situată la vreo zece kilometri de acest sat, spre Bălcești, încă mai urlau lupii înfomețați...

...Era aproape miezul nopții. Bătusem în prima poartă a unei case care avea lampa aprinsă și mi se deschisese. Gazda, o femeie de vârsta mamei, mă primise cu căldură... Mi-a dat ceva de mâncare... Și un pat unde să dorm. Adormisem, cred, într-un minut. A doua zi, în zori, îi mulțumisem pentru găzduire și o luasem la picior pe drumul Bălceștilor. Era zăpadă mare, iar eu purtam un trening, niște teniși pe jumătate rupți și un palton ponosit. Șapca mi-o zburase vântul, o aruncase undeva într-o vale și nu mai reușisem s-o recuperez. Zăpada era cât casa și se întunecase...

...Nu mai știu care este acea casă. Probabil că, în mersul mașinii, am trecut deja de ea. Dar n-am uitat niciodată că, într-o noapte viscolită de iarnă, când bătusem la acea poartă, mi se deschisese...

...Așa erau oamenii pe atunci. Așa sunt, probabil, și azi... Dar mult mai necăjiți... Asta-mi spun casele. Și pământurile nemuncite... Casele sunt lipite de pământ, cu ferestrele ponosite, pomii sunt triști, florile de prin curți s-au amestecat cu buruienile, pe la porți a crescut prea mult iarba, iarba și bozul, băncile s-au scorojit... Parcă nici oa-

meni nu mai prea sunt. În plină zi, nu se vede țipenie, de parcă satul s-ar fi ascuns pe undeva, prin fundul curților...

Ies din valea Mischiilor, urc cele câteva serpentine, trec de bisericuță și accelerez ușor. Drumul, betonat între timp, mi se pare mai searbăd ca atunci, când era doar pietruit, pentru că, la fel ca pe Platonul Motocilor, pământurile sunt, în majoritatea lor, nemuncite. Ici, acolo, câte un petic de verde de grâu, o împrejmuire sau un pom uscat... Buruieni și boschete...

Pădurea Gruîța este însă aceeași. Stejarii și gorunii sunt la fel ca atunci... Falnici și, în același timp, modești. Modești și tăcuți. Ca soldații de linie... Simt o liniște specială. Și un sentiment de confort. Încetinesc, caut cu privirea copacul în care m-am suit într-o noapte de iarnă, când am auzit urletul lupilor... Am stat undeva, între două crengi puternice, toată noaptea... Abia în zori am avut curajul să cobor și să-mi continui drumul spre satul din vale, Picăturile, și, de acolo, spre Bulzești, Bălcești, Oltețani...

Nu-l mai pot găsi. Ani de-a rândul, de câte ori treceam pe aici, mă opream și îl mângâiam ca pe un bun prieten. Îi simțeam scoarța aspră ca pe o atingere de catifea... Acum, iată, nu mai știu care este acel copac. Am uitat locul... A dispărut și el prin pădure, precum sătenii prin curțile inundate de buruieni... Poate, au plecat departe, prin alte țări. Și n-au mai venit... Nici ei, nici copiii lor...

... Pădurea Gruîța se află pe un platou, deasupra satului Picături. Sau Picăturile... Satul este situat într-o vale. În unul dintre drumurile mele pe jos, de sus, de la ieșirea din pădure, am văzut valea mustind. Plouase, și apa crescuse. Nu se năpustea torențial, așa cum o făcea Oltețul satului meu, în vremea ploilor repezi, ci molcom, ca-n mlaștină. Doar pândeau... Un pas greșit și te înghițea adâncul... Am trecut încet, desculț, pe podul acoperit de apă și fără balustrade. Apa era rece și murdară. Îmi ajungea până la genunchi. Aveam doar 15 ani...

... M-aș opri câteva minute la fântâna de la ieșirea spre Bulzești... Chiar vreau s-o fac, dar parcă nici fântâna aceea cu apă atât de limpede și atât de rece nu mai este aceeași... Este prăfuită, uitată, neslobozită de ani și, poate, nesleită și chiar părăsită... Și, dezolant, au crescut prea multe buruieni în jurul ei...

Toate au îmbătrânit...

Accelerez în pantă. Mașina urcă în tăcere spre pădurea de deasupra Picăturilor, spre Bulzești. Parcă și motorul simte golul din sufletul meu. Nu sforăie, ci șoptește în urcuș. Este o mașină modestă, dar destul de puternică pentru clasa ei. Aici, undeva, pe stânga, era o culă. Un însemn topografic. Marca o cotă. De câteva ori, m-am urcat până în vârful aceluși schelet de lemn, să văd, de acolo, de sus, depărtările. Aș vrea s-o fac și acum, dar cula nu mai este... Pădurea s-a îndesit, poienile au dispărut. Au crescut rugi și mărăcini... Undeva, pe dreapta, înainte de a coborî în Bulzeștii lui Marin Sorescu, trebuie să fie o livadă cu meri... Da. Este tot acolo. Dar nici ea nu mai are strălucirea din anii aceia. Pomii au îmbătrânit, probabil sunt și ei la a doua sau la a treia generație, și nu se mai vede urma mâinii omului... Parcă oamenii și-au părăsit livezile. Sau livezile și-or fi alungat oamenii...

...Cobor în Bulzești. Asemănare izbitoare cu Picăturile și cu Mischii. Parcă a trecut și pe aici aceeași boare cenușie, aceeași tristețe, aceeași îmbătrânire... Poate și eu oi fi tot așa, precum satele astea care mi-au înnobilit drumurile copilăriei și adolescenței, bătrân și cenușiu, dar nu-mi mai dau seama... M-oi fi obișnuit prea mult cu drumul ăsta și cu mine însumi, și nu mai văd diferențele...

„- Lasă, bătrâne – îmi spune un gând –, nu te mai chinui. Și satele, ca și oamenii, își au viața lor. Nu pot fi tot timpul tinere, frumoase, înflorite... Se ofilesc și ele, precum oamenii... Poate apar altele, în altă parte... Sau poate se înnoiesc în ele însele, dar tu nu reușești să vezi decât amintirile...”

„- Așa o fi – îmi spun mie însumi și nu neapărat gândului –, dar parcă tot nu-mi vine a crede că peste verdele de atunci s-a așternut cenușiul de acum... Poate fi, desigur, cenușiul ochilor mei care nu mai pot să vadă...”

Nu-i așa. Ochii mei văd încă foarte bine. Cele câteva case care marchează intrarea în Valea Aninoasa și în Județul Vâlcea, sunt tot acolo. Dar și ele s-au pătrănit. Sau cei care le-au locuit nu mai sunt. Or fi murit, or fi plecat, s-or fi plictisit de ele... Nu știu și nici nu cred că pot afla... Pe cine să întreb? Vântul?! Acum și aici, nici vântul nu mai bate. E liniște adâncă.

Cobor serpentinele strânse, trec podul reparat de zeci de ori, de peste valea aceasta furioasă la vremea ploilor și urc cu motorul în plin spre ultimii kilometri de pe platoul care veghează Bălceștii și

Valea Oltețului... De aici, de sus, se vede orașul Bălcești, Dealul Răii, Valea Oltețului, confluența Oltețului cu Cerna, salbele satelor înșiruite pe la poalele dealurilor, pe pante sau pe malurile râului...

...Peisaj atât de drag! Toate sunt parcă la locul lor. Și, totuși, acest sentiment de tristețe nu mă părăsește.

Orașul Bălcești este la fel de cenușiu ca și satele prin care am trecut... Monumentul Eroilor, a fost scos din intersecție și mutat la câțiva metri mai încolo, pe margine... Încurca circulația... Spitalul a fost dezafectat... Aici, în acest spital, a fost internată și mama mea... Îi reparasem casa și era foarte fericită. Glumea, era bucuroasă că, după o viață chinuită, copiii ei erau bine... Și casa ei era din nou locuibilă... Noi, copiii ei, eram departe de ea, dar o duceam bine... Pământul?! Lasă-l naibii de pământ! Ne-a mâncat viața. Căutați-vă norocul în altă parte, puneți mâna pe carte, acesta-i viitorul vostru!

Erau cuvintele ei. După ce a ieșit din spital, a mai trăit câteva luni, apoi a trecut în lumea celor drepti. De câte ori trec prin zonă, mă duc în sat, la cimitir, și aprind o lumânare. La mormântul părinților mei...

Trec în câteva minute prin Bălcești. Pesceana, Moara lui Savu, câmpul unde a aterizat forțat un avion de pasageri, prin 1953, cred... A fost pentru prima oară când vedeam un avion de aproape. Am aflat că a căzut, am alergat într-un suflet cale de zece kilometri, din satul nostru până aici... Avea o aripă ruptă, dar fuzelajul era întreg și ușile deschise... Ne-am urcat în el și ne-am minunat... Am văzut un avion, înainte de a vedea un tren...

Trec prin dreptul locului unde a căzut avionul, la câteva zeci de metri de șoseaua Bălcești-Benești. Simt fiorul anilor și al amintirilor și las mașina să meargă ușor, la ralanti... Și aici, ca și pe platourile pe care le-am străbătut, cea mai mare parte a pământului este nemuncit. L-au inundat bălăriile, bozul și cucuta...

După câțiva kilometri, ajung la intrarea în Benești. De aici, drumul se continuă spre Lăcusteni. Eu trebuie să virez la dreapta și s-o iau spre Oltețani. Mai sunt doar câțiva kilometri. Chiar la intersecție, se află casa directorului Școlii Generale, Ionel Curelaru, clasele 5-7, pe care am absolvit-o și eu, în prima promoție. Casa este cochetă. Cineva o întreține.

La câteva sute de metri, pe stânga, se află Moara... Cel mai important reper tehnic din anii copilăriei... Admiram motorul, volan-

ta uriașă, curelele de transmisie, valțurile, agitația femeilor de la gura valțului, când morarul striga cât îl ținea gura ca să acoperă zgomotul motorului: „Trage mălaiul, nu mai lua!”...

...A mai rămas doar clădirea roșie, acoperită cu țiglă. Tot roșie. La o sută de metri de moară, se află sediul fostului CAP. O clădire veche, conac boieresc. Acum, o ruină. Tot o ruină sunt și grajdurile și toată infrastructura care adăpostea unelte agricole, animale, hambare... Drumul este, acum, cale de vreo trei kilometri, perpendicular pe râul Olteț. Pământul, la fel, ca mai peste tot, trist și nemuncit. Pârloagă. Sau, ici acolo, câte un petic de grâu. Cândva, în anii copilăriei mele, aici erau grădini. Roți de lemn cu cupe de tablă zincată scoteau apa din Olteț și o împingeau pe canale. Era o minune... Minunea a dispărut. Crengile arinilor s-au aplecat tot mai mult peste apa Oltețului. Apa curge însă liniștită, mult prea liniștită, chiar resemnată, între malurile aproape părăsite...

Cea mai mare parte a satului a coborât de pe dealuri la șosea. În Teteș și pe Dealul Buneștilor, mai sunt doar câteva familii, pe Valea lui Dan, la fel, pășunile din Valea Boroghilei, pe unde pășteau oile, au fost inundate de mărăcini... Așa spune lumea, eu nu am ajuns încă pe acolo. N-am avut când. Dar o să mă duc să văd cu ochii mei ce minuni a mai făcut timpul în lipsa mea.

Locul casei noastre adăpostește mărăcini, boz și o dărăpănătură care a fost cândva o casă de lemn, cu patru camere, călduroasă, primitoare și bucură. Livezile au îmbătrânit. Viile au dispărut. Grădina noastră nu mai există. Este un teren gol, nici iarba nu mai crește aici cum trebuie...

Am lăsat mașina undeva, în vale, în dreptul casei părintelui – și el trecut demult în lumea celor de dincolo –, pentru că nu m-am încumetat să o aduc până în fața fostei case... Drumeagul este prea ponosit... O iau pe jos, cale de vreun kilometru, pe sub deal, spre locul în care se află cimitirul. Trec hududoii, care nu mai are nici apă, nici nisip, nici maluri abrupte, și urc spre cimitir.

Morminte aruncate printre ierburi. Câțiva șerpi se sperie și se ascund pe unde pot. Găsesc cu greu mormântul părinților mei. Este inundat de bălării. De pe crucea de ciment, s-au desprins cele două plăci. Una de marmură, alta de inox. Cuvintele pe care le-am scris eu sunt însă tot acolo... Nu încerc să le lipesc. Le sprijin doar de cruce, așa cum a făcut-o cineva care a trecut înaintea mea pe aici. Încerc să

înlătur bălăriile și să sap puțin mormântul. Cu pioletul. Pământul este încă tare – n-a plouat demult –, iarba deja s-a uscat, deși suntem în plină primăvară, iar șerpii, probabil, se ascund nu prea departe. N-aș vrea să-i deranjez, au și ei viața lor...

După vreo două ore, aprind patru lumânări – una pentru mama, una pentru tata, una pentru bunicul și a patra pentru bunica – îmi amintesc de ei și las o lacrimă, acolo, în însingurarea de pe deal...

Am din nou senzația că satul moare, încet, încet... Iar partea care s-a mutat la șosea renaște parcă într-o altă dimensiune... După alte rânduiri... Dar, în nerespect față de pământ... Sau, poate, într-un alt fel de respect, pe care nu-l înțeleg eu...

Înainte de a ajunge la mașină, după ce trec de locul casei părințești, mă întâlnesc cu un om. După mulți ani, în satul meu, este pentru prima dată când mă întâlnesc cu un om... Mă cunoaște. Mă salută cu respect, îmi spune cine este... Desigur, îl cunosc și eu... După nume. Era un prichindel când eu am plecat din sat... Aproape toți cei din generația mea se află în cimitirul din sat sau pe unde i-o fi prins pe unii dintre ei, foștii mei colegi, finalul...

El, fostul meu tânăr vecin, este un pic cam bolnav. Un mic accident vascular, cardiopatie, fibrilație și lista este destul de lungă. Și de boli, și de medicamente...

Mă invită în casă. Fosta casă a lui Boier Nae. A cumpărat-o. Boierul a trecut demult în lumea celor dreți, iar urmașii săi nu se mai întorc. Este o casă în care intru pentru prima oară. Curte plină de păsări. Ziduri groase, de un metru. O adevărată cetate. Răcoare. Camerele de la etaj sunt din lemn. Soția lui – o femeie muncită, cum sunt femeile de pe la țară, dar cu un zâmbet luminos în ochi – aduce o farfurie cu trandafiri și mușchiuleți din garnița cu untură. Un deliciu! Îmi amintește de anii luminoși ai copilăriei mele. Când aveam porc de Crăciun, garnițe cu carne în untură pe care le țineam până vara târziu, oi, capre și vacă cu lapte...

- Ce se întâmplă cu pământul? întreb.

- Oamenii l-au părăsit.

Mă gândesc că, între acești oameni care au părăsit pământul, mă aflu și eu. Și noi, cei patru copii crescuți cu greu de mama noastră (tatăl meu a murit în 1950, la cinci ani după ce s-a întors din război, când eu aveam doar zece ani, iar frații mei 4, 2 și cel mic, câteva săptămâni), l-am părăsit. Am plecat în patru-vânturile lumii. Și nu ne-am

mai întors. Doi dintre noi (cei din mijloc) au părăsit această lume, iar noi, cei care am rămas, eu și mezinul, am îmbrățișat cariera militară și am ieșit deja la pensie. Dar, parcă iarăși aş pune mâna pe sapă... Mă simt vinovat pentru acest pământ nemuncit. Când trăia mama, fiecare petic de pământ era semănat cu grâu, cu porumb, cu cartofi, cu varză, cu roșii... Pomii și prunii dădeau rod, strugurii din vie strălucneau în soarele verii...Pământul nostru, mai puțin pogonul de la Mușetoi – un intravilan de pe malul Oltețului, dat să-l folosească cineva, habar n-am cine –, este, azi, pârloagă. Și așa va rămâne mereu...

Soluțiile nu vin din cer. Dumnezeu nu este nici țăran, nici plugar, nici politician, nici cosaș. El este doar Dumnezeu. Vede și atât.

Ce se întâmplă cu satul românesc? Ce ar trebui făcut pentru ca pământul acesta dat românilor din pământul lui Dumnezeu să redevină așa cum a mai fost, adică Dumnezeiesc? Așteaptă România ca eu, om de peste 70 de ani, terorizat de viață și de profesia de militar o jumătate de veac, prin poligoane, pe terenurile de instrucție, prin teatrele de operații ale lumii, prin fel de fel de alte responsabilități de mare risc, prin războaie și pe sub bombe, să iau sapa în mână și să scormonesc cele două hectare de pământ care au aparținut și încă mai aparțin familiei noastre? Să pun pe ele păduri? Să refac via? Să replantez nucul? Adică un alt nuc. Oare, mai pot?!

Aproape toate soluțiile găsite până acum au întors țăranul român cu o jumătate de veac în urmă, la sapă și la plugul tras de boi. Tot ce s-a acumulat de-a lungul celor 50 de ani – utilaje agricole moderne, sisteme de irigații, livezi necuprinse, vii, ferme, stațiuni ultra-moderne, institute de cercetare din domeniul agriculturii etc. – a fost aruncat pe apa sâmbetei. Ca și cum n-ar fi fost munca noastră, a țăranilor României.

Simt o mare tristețe. Dar n-am nicio soluție. Țăranul din mine oftează, iar pensionarul n-are liniște. Chiar dacă am ieșit la pensie, încă muncesc, nu stau degeaba. Dar fac munca pe care o știu cel mai bine, pentru care am fost calificat. Chiar dacă în pieptul meu bate o inimă de țăran, țăran nu mai sunt. Nu mai am dreptul, puterea și priceperea să fiu. Și nici nu cred că am îndrăzneala să mă întreb: Unde sunt adevărații și minunații țărani ai României, cei din care a răsărit, în fiecare primăvară, țara aceasta minunată.

Epoca drumului spre niciunde

...Nu mă deranjează nici timpul, nici spațiul. Unul măsoară durata, celălalt volumul. Nu știu la ce și cui folosește o astfel de măsurătoare, dar, fără îndoială, ea există. Este un dat, ne raportăm la ea. Pentru a face cutare lucru, avem nevoie de atâtea ore, sau am făcut cutare lucru în atâtea ore, bunicul meu a trăit 70 de ani, până la steaua Epsilon sunt atâția ani-lumină, pentru a-mi da seama că aş putea să te iubesc, am nevoie doar de o singură clipă. Clipa în care aş putea să-ți văd ochii. Ochii tăi de femeie care luminează un drum. Drumul meu... Așa aş vrea să cred. Dar ochii tăi pot lumina orice alt punct din Univers...Chiar tot Universul... Pot fi Soare galactic ... Soare al Lumii... Poate, un pic și al meu...

Ce vorbe mari! O iau razna! Îmi plac prea mult ochii femeilor și, de câte ori prind o privire, o iau pe miștile Universului secetos... Camera în care lucrez are o suprafață de 12 metri pătrați și un volum de 30 de metri cubi. Lucrez, de multe ori, până la patru dimineața, iar la 7 plec la serviciu...

Povești!

Or fi, dar asta-i viața. Cu un milion de bazaconii și șapte miliarde și jumătate de oameni. Lucru, serviciu, somn și gând. Da, și gând. Pentru că omul înseamnă gând. Eu nu sunt nici timp, nici spațiu, nici corpul meu pe care, uneori, îl văd în oglindă, îl văd fără să-l văd – un ins care duce o cobiliță invizibilă și niște ochi cuplați la un dispozitiv de vedere pe timp de zi –, iar alteori îl îmbrac în haine gri și-i pun cravată roșie sau albastră, sau incoloră, sau de care o fi, după culoarea cămășii sau după bunul meu plac, pe care eu însă nu-l mai văd, pentru că nu mă mai uit în oglindă. Sau nu mă mai interesează ce văd acolo. Îl duc doar în cârcă.

Deci nu eu, insul cu costum, cu cravată roșie sau albastră, sau incoloră, după culoarea cămășii sau după bunul meu plac, cu ochi gri, mai exact, incolori, cuplați la un dispozitiv de vedere pe timp de zi, unul de tip endogen, altul decât ochelarii de vedere pe timp de zi sau de soare, sunt important. Pentru mine, eu, eul acesta, eul concret, un ins de 70 sau 75 de kilograme, cam pipernicit, cu ochi care sfidează cuadratura cerului, nu exist decât atunci când mă văd în oglindă, când îmi este foame sau când mă doare un genunchi, când mă lovesc

de colțul mesei, când îmi pocnește un dinte care s-a lovit de un sâmbure de piersică fără sâmburi sau de ce o mai fi. Dar eu, gândul, exist fără întrerupere, fără timp și fără spațiu... Pentru că eu, omul din mine, sunt gând. Cel puțin, așa cred. Așa scrie în ce am citit eu, când mai știam să citesc. Gând despre mine, cel care exist, și, evident cel care nu exist, dar aș vrea, totuși, să exist, și despre atâtea alte lucruri care sunt sau nu sunt. *Ego sum qui sum* nu mai este de multă vreme deviza mea. Nu mai sunt cel care sunt. Sunt altul, poate cel care nu sunt sau încă nu sunt...

...Cred că am început să-mi dau cu gândul stâng în gândul drept, să obosesc, să mă plictisesc și să casc. Prea mare înghesuială pe miriștile gândului meu îmbâcsit de căldură, de praf și miros de mușgai!... Ca și cum lumea mea aș fi doar eu.

Toată această bravă tevatură despre ce sunt sau nu sunt eu nu duce nicăieri. În această superbă dimineață de miez de iunie, sunt absolut singur, pe o plajă inundată de soare și de lume. Cu soarele în ochi, cu laptopul în față, pe genunchii încă nearși complet de soare, cu un sentiment ciudat și cu lumea de jur împrejur... Lumea de dincolo de mine...

Marea este mai liniștită decât tăcerea nopții care tocmai s-a dus la culcare, nu se aude nici un murmur. Nici măcar respirația apei. Și parcă nici lumea de dincolo de capul meu plin de cuvinte cuminți sau asimetrice nu are chef de vorbă. Eu, cu atât mai puțin... N-am niciun prieten în jur... Nici măcar pe mine însumi. Nici eu nu mai sunt aici, cu mine... Sunt în altă parte, habar n-am unde și pe unde, probabil, pe undeva printre cuvinte...

Din când în când, marea își aduce aminte că avea cândva valuri și trimite câte un clipocit de izvor pe plaja îmbrățișată de soarele dimineții... Nici pescărușii nu s-au trezit, deși soarele s-a ridicat cam la 30 de grade, relevment zero, pe un cer spălat de nori cu ariel incolor... Câteva fete foarte frumoase se opresc la câțiva metri în fața mea, acolo unde ce a mai rămas din valul mării mângâie plaja. Și terminalele picioarelor lor golite de sandale. Poate nici marea nu s-a trezit încă... S-o fi speriat de tsunami-ul care tocmai a devastat coasta japoneză și nu prea știe încotro s-o apuce... Poate doar se odihnește înainte de a lovi... Dar fetele din fața mea habar n-au de asta. Sunt prea frumoase pentru a se gândi la niște lucruri atât de urâte... Iar eu sunt prea bătrân ca să nu mă uit preț de o zecime de secundă la

ele... Atât. Mai mult, ar fi indecent... Dar suficient pentru a-mi stârni, preț de o secundă, un vulcan dintr-o inimă care mai cere încă ochilor să vadă...

Totuși, măcar în această dimineață, lumea rămâne încă frumoasă. Chiar dacă eu mă simt foarte singur în mijlocul ei. Observator căzut din lună. Sau nu mă simt deloc. Nici observator, nici neobservator. Mă simt un fel de Nimeni depersonalizat. Pentru că – știu asta foarte bine –, trăiești cu adevărat, atunci și numai atunci când uiți de tine și viețuiești undeva, în exteriorul tău. Când ești adică nimeni. Când n-ai o identitate observabilă, cognoscibilă, identificabilă. N-aș vrea să ies din această concluzie, chiar dacă eseul pe care-l scriu, aici, pe nisipul ce mai poartă încă fiorul nopții deja adormite și urmele terminalelor picioarelor lungi ale fetelor frumoase care s-au evaporat dincolo de ochii mei, nu este unul prea optimist.

...Nici eu nu sunt chiar foarte optimist. N-am de ce. Multe dintre valorile în care am crezut au fost puse la colț, în genunchi, pe coji de nucă mucegăită și cu miros de usturoi alterat, adică de șarpe uns cu noroi de soia, iar interesele mele vitale s-au contopit cu orizonturile nemișcătoare sau, poate, mult prea mișcătoare ale metaforelor mulțiabsurde ale unor vremuri cu un soare mult prea orbitor pentru cei care au nevoie doar de lumina artificială și degenerativă a hecatombelor și catacombelor insolite sau de întunericul luminos al nopților eterne...

Lumea de dincolo de mine... Lumea de dincolo de lume... Lumea inversă... Lumea copacilor cu vârful în jos...

Este vorba de un soi de lume, sau de simpli inși importanți prin cea de a opta dimensiune – cea a parvenirii –, care vede pe întuneric și orbește în plină lumină. Și, pentru a-și proteja ochii, condiția, ontologia și chiar gnoseologia unei lumi care vede pe întuneric și orbește în lumină, „savanții” ei au găsit soluții ingenioase și extrem de eficiente pentru a întuneca lumina și a genera o noapte eternă... **Care cere ochi de noapte... Noi, ceilalți, nu reușim să percepem acest nou *modus vivendi* și nici să-i deranjăm cu ceva pe acești noi demiurghi ai întunericului transparent la semnificație al frumoasei noastre planete albastre... Culoarele spectrului solar introduse într-un accelerator dau alb. Culoarele soarelui lor dau negru...**

Nu încape însă nicio îndoială că asemenea oameni-demiurghi există. Și nu izolat, adică doar în lumea lor, în noua lor lume, cu sin-

teza culorilor spectrului soarelui lor neagră, ci chiar în lumea noastră, a oamenilor care încă mai percepem lumina soarelui zilei... Ei au însă o altă frecvență, mult mai joasă, chiar foarte, foarte joasă, cu mult sub zero absolut. Adică dincolo de el, în altă dimensiune... Această frecvență foarte, foarte joasă, mai jos de linie, mai jos de josul perceptibil, are însă o mare putere de pătrundere. Oamenii din această lume a lor, care nu este și a noastră, a celorlalți, e ca ei, crescută ca vâscul, ca vâscul din adânc, pe trunchiul întors al lumii noastre și care se hrănește cu seva lumii noastre, dar nu prin fotosinteză, ci prin negro-sinteză, au capacitatea de a ne vedea și controla pe noi, în timp ce noi nu-i vedem și nu-i putem vedea decât ca pe niște semenii obișnuiți de-ai noștri. Ei pot trece cu ușurință de la o dimensiune la alta, pentru că pot trece de la o frecvență la alta, în timp ce noi, ceilalți, grosul lumii luminii albe, rămânem așa cum suntem... Ei trăiesc în cele două lumi – a lor și a noastră, albă și neagră –, noi, doar în lumea noastră, în cea albă... Nu știu cât de mare este lumea noastră și nici cât de mare este a lor... Dar mi-e frică de acești intraterestri ai lumii-pe-dos, de acești inoportuni zeloși, disimulați în pescăruși sau în rinoceri, în elefanți sau în domnișorici cu fustițe mulate pe bikini, cu picioare lungi și țâțe intraterestre...

Din păcate, acești oameni cu frecvență variabilă sunt peste tot. Pe toate meridianele, pe toate continentele, în toate timpurile și în toate dimensiunile... În parlamente, în guverne, în rețele transnaționale, în marea finanță, în paradisurile fiscale îndeosebi, în funcții importante, în posturi-cheie, în centre gravitaționale, în noduri de rețea, adică în punctele vitale ale planetei și ale lumii oamenilor... Dar și în punctele vitale ale lumii neoamenilor...

...I-aș lăsa în plata Domnului sau a cui o fi, pentru că nu-mi prea pasă de ei și, mai mult, pentru că este mult prea frumoasă această dimineață în care eu mă simt singur pe o plajă inundată de soare și de atâta lume care nu mă vede. Dar nu pot să nu-mi amintesc că o astfel de lume a nelumii, sau a cui o fi, dacă poate fi a cuiva, există. Știu că oamenii aceștia cu frecvențe variabile, adică fluide, există peste tot, îi percep ca pe o uriașă, dar cameleonică, amenințare la adresa mea și a lumii care percepe doar lumina, pe frecvența luminii perceptibile de oameni, dar asta nu ajută pe nimeni, cu nimic și la nimic. Nici pe mine, care n-am nici un dor, nici lumea care-și vede de treburile ei, nici chiar pe ei, care au impresia că, dacă ei nu vor, nici

soarele nu poate exista pe cer. Cei doi sori. Al nostru, pe cerul nostru și al lor, pe cerul lor, desigur.

... Și ce dacă? ar spune marea noastră politică românească, unsă cu de toate, dar mai ales cu spiritul îmbeznat al acestor inși cu frecvență variabilă, mult prea variabilă, cu frecvență fluidă, așa spune, care au reintrodus în lumea noastră filozofia și psihologia întunericii eterne... Și a întunericii deghizată în lumină... Și chiar așa și spune, de vreme ce acestei tagme nu-i pasă nici de cer, nici de pământ, nici de economie, nici de educație, nici de oameni, nici de valori. Politichia noastră românească este, de vreo două milenii, pe puțin, cu picioarele în nori și cu capul în nisip. Este, cred, și motivul principal pentru care capetele le sunt tălpi și picioarele creier. De unde rezultă că ei, acești demiurghi ai tragediilor noastre naționale, merg cu capul, deși capul n-are nici șenile, nici roți, nici picioare, și gândesc cu picioarele care, desigur, n-au cap...

„- Bătrâne, las-o baltă, trezește-te, vino tu cu picioarele pe pământ, politică asta, cum îi zici tu, cu un cuvânt inventat de tine, a făcut România Mare, adică România Adevărată, a luat deciziile care te-au adus pe tine, un prăpădit singuratic, la condiția de a avea un laptop și de a scrie tâmpenii pe o plajă, în care lumea nu se uită nici la soare, nici la mare, nici la tine, ci doar la gândul ei despre eterna nemurire a sufletului...”

„- Povești!”

Nu vreau să continui acest dialog cu alter-egoul meu plin de draci, pentru că n-am chef nici să mă dublez, nici să mă dedublez, mi se pare o prostie să mă angajez într-o dispută cu mine însumi, pentru că n-aș ajunge la niciun rezultat.

Dar această dispută există. Și n-am nicio șansă să ies din ea. Ea trăiește în fiecare om ca o piatră filosofală, ca o piatră însuflețită, ca un izvor și ca un reper important în lungul drum al zilei către noapte și al nopții către zorii zilei următoare. Nu ne putem aduna de pe drumuri decât gândindu-ne la drumuri, nu ne putem identifica, în niciun fel, cu noi înșine în marea lume de identități neidentificate, decât gândindu-ne la identitate, la diferențe, la ceea ce ne separă. De noi înșine și de restul lumii... La tot ce încă ne mai suportă, dar și la insuportabilul din noi și din ceilalți.

...Las plaja în plata gândului necruțat de briza care nu mai vine și marea în grija soarelui necruțat și dau o fugă în mine în-

sumi, pe ușa dintre sinapse, să înțeleg de ce trebuie să mă gândesc la lucruri tâmpite într-o zi atât de inteligentă, cu un soare pus pe fapte mari, arzătoare, în calitatea lui de stăpân absolut și nemuritor al zilei oamenilor...

Oricum, am luat foc intraterestru și trebuie să mă sting singur cu un sloi de gheață dintr-un gând cu intensitate normală și geometrie absurdă...

Măine, trebuie să merg, în calitate de nimeni, la o conferință...

...Conferința cu iz de mere coapte, de alge încă vii și de valuri priponite la țarm, toate la un loc, se încheie cu o masă copioasă, formată din bucate alese, mese rotunde și scaune pătrate. Mese rotunde și la propriu și la figurat, pe de o parte, pentru că așa sunt ele, rotunde, și, pe de altă parte, pentru că oamenii stau cu coatele pe ele, ca niște virgule pe un cerc, mănâncă din farfurii rotunde, vorbesc printre priviri și privesc printre vorbe, circular, încrucișat, diametric sau secant la cercul masei și la cercurile meselor cu de toate. Desigur, și pentru că, deasupra coatelor, se află umerii și capul, iar capul omului, chiar și cel pătrat, este totdeauna rotund. Și scaune pătrate, pentru că așa sunt ele, chiar dacă oamenii le-au pus spătare și le-au împodobit cu tot felul de brizbizuri...

Dincolo de murmurul morocănos al cuvintelor care nu se simt prea bine prin gurile prea-pline, sala de lux a unui hotel de lux din Mamaia tuturor posibilităților, locul în care mă aflu și eu, aici și acum, temporar și irevocabil, este răcoroasă și liniștită. Soarele verii nu ajunge până aici, iar instalația de climatizare nu bâzâie ca o muscă în călduri sau ca o țânțăroaică în gestație, care are neapărată nevoie de o picătură de sânge cu colesterol pentru a-și hrăni puii, ci șoptește discret și parfumat briza de interior...

Mesele adiacente meselor rotunde sunt dreptunghiulare, grupate și aliniate la sfoară pe o latură a acestei săli spațioase, cu ferestre mari și jaluzele verticale, late și portocalii. Sunt pline ochi cu plato-uri, tăvi de tot felul, vase de inox paralelipipedice și foarte bine lustruite, cu capace strălucitoare și fierbinți, cu mânere de ebonită neagră, înflorată. Nu înțeleg la ce folosesc florile pe ebonită neagră, dar acesta-i doar un detaliu nesemnificativ. Găsești aici tot ce poți să cauți într-un restaurant de lux, unde s-a pregătit un festin pentru șaiszeci de persoane și au rămas zece. Pești, de toate gusturile și mărimile,

fripți, copti, goliți, umpluți, sărați, piperati, pe tăvi, pe platouri, în so-suri, prinși cu felioare de lămâi, cu mărgeluțe de afine la gât și cu verdețuri parfumate și chiar cu scobitori, după obiceiurile mării, salate, fripturi, ciuperci, fructe, orez, prăjituri, înghețate, cafele, răcoritoare de toate soiurile, băuturi de pe toate continentele, inclusiv de prin pivnițele noastre speciale... Dezmăț plăcut, tăcut și elegant.

Dar nici cuvintele n-au rămas toate în sala de conferințe, n-au trecut toate ca vântul pe lângă urechile oamenilor, și nici urechile oamenilor pe lângă ele. Pe unele, oamenii, cum le este obiceiul, le-au uitat imediat ce le-au spus. Sau nu le-au spus, ci doar le-au auzit, dar tot le-au uitat. Pe altele, tot cum le este obiceiul, le-au luat cu ei, ca să nu plece cu mâna goală. Aici, printre două preumblări întru umplerea farfuriilor și a paharelor cu de toate, le prind bine, chiar dacă ele, cuvintele, se simt mai libere și chiar un pic mai independente. Scapă de gând, se caută unele pe altele, se găsesc haotic, se ating ușor și cam atât. Am ciudata senzație că vorbesc singure, mai exact, că îmi însingurează vorbele pe care și le pun, undeva, într-un loc nu prea clar, ca pe niște flori la pălăria gândului... Ca răsplată că dictatura gândului le-a mai slăbit un pic... Sau, dimpotrivă...

Asta e! Gândul! El le face și le desface pe toate, el este în centrul lumii, cu el trebuie să tratăm sau să luptăm. Pentru că el a acaparat și vântul și cuvântul, acel cuvânt care a fost mai întâi, care l-a creat și pe om, și mintea omului și, în mare măsură, chiar și sufletul lui... Numai ochii n-a reușit să-i supună temnițelor și gusturilor sale gânditoare... Țștia au legile lor, care sunt, deseori, asimetrice cu cele ale gândului și ale meandrelor lui... Asimetric la asimetric... Deci, tot simetric... Of! Orice ai face, lumea asta nu poate ieși din cerc!

Privesc, pe furiș, ochii inșilor cu care vorbesc sau nu vorbesc. Dar mai ales ochii inselor. Pentru că sunt vreo câteva și din această specie care menține lumea la suprafața planetei și a vieții... Cineva îmi spunea că femeile sunt ochiul dracului, dar mie mi se pare că ochii lor sunt de îngeri... Mi se pare, sau nu mi se pare... Nu știu precis. Mă uit, tot pe furiș, la toți ochii femeilor din sală. Conferențiste, ospătărițe, jurnaliste, puștoaice, noatene, coapte și, unele, probabil, chiar răscoapte... Încerc să împart ochii acestor superbe inse între angelic și mefistofelic. N-am nicio șansă... Luminile lor mă pătrund ca niște săgeți pe care le simt prin toate adâncurile și prin toate extremitățile gândului și ale simțului... Redescopăr, la urma urmei,

că sunt bărbat și că, vorba preferată a lui papa Marx sau a cui o mai fi, dar ea vine de la Terențiu, *Sunt om și nimic din ceea ce este omenească nu-mi e străin...*

Spun chestia asta și în latină, în gând desigur, dar ca papagalul, ca justificare a modului parșiv și egoist cum gândește gândul meu cel nedus la biserică despre întâlnirile de o clipă ale ochilor mei cu ochii femeilor de la aceste mese rotunde, înnobilate cu podoabele ochilor lor, ale unor picioare prelungi cu fuste prea-scurte sau cu blugi prea-strâmți, pe care le ascund sub masă, genunchi peste genunchi sau genunchi lângă genunchi.

Nu le simt, totuși, prea aproape. Îmi plac, chiar mă gândesc că, dacă aș vrea, aș putea să intru în vorbă cu una sau cu alta și să încerc marea c-un deget de cer. Am punctat bine în cadrul conferinței și ele, toate, m-au privit și chiar m-au văzut. Așa cred. Pentru că, vorbind, și eu le-am văzut pe ele. Aș avea, deci, mai mult de o mie de pretexte de conversație, deși nu-mi prea arde de așa ceva. Poate cu aceea blondă, cu nas cărlionțat, care se uită la mine ca la un pește afumat, să încerc ceva... Dar parcă e prea tânără, ar putea să-mi fie fiică sau chiar nepoată... Poate cu aceea mai rumenită și un pic mai durdulie, cu ochii prinși de evantai cu niște cabestane prelungi, care se uită la mine, dar nu mă vede... Poate cu aceea senină ca un pahar cu apă, pe care mi se pare că o știu de când se dădea huța într-un balansoar dintr-un cartier cu frunze pe jos... Poate, cu cealaltă, vecina ei de genunchi pliați, de ochi lunecoși și de masă rotundă...

- Doriți cafea?

Las ochii și genunchii femeilor de la mesele rotunde și de pe scaunele pătrate cu spătare arcuite și privesc vocea de briză timpurie de la urechea mea. Revin la lucruri mai pământene.

- Afirmativ!

- Mare, mică, mijlocie, lungă, scurtă?

- Mare și tare!

- De-asta vor femeile!

- Atunci, mică și fierbinte!

- Așa mai merge...

Opțiunea asta cu „mică și fierbinte” o știu de ani buni, dintr-o seară cu pridvor pe gând, după o escaladă de gradul șase în cheile Bicazului și un popas la un restaurant înserat de la Lacul Roșu. O ungu-roaică dintre cele de pe la noi, de prin munții ăia cu piatră și păduri

dintre moldovencele românești și unguroaicele ardelenesti, cu șorțuleț alb și coroniță de dantelă apretată, cu ochi de foc și surâs de baiaderă, mi-a zis, confidențial, chestia asta cu cafeaua mică și fierbinte... N-am ciupit-o de fund și nu i-am propus să se culce cu mine. Am privit-o doar în ochi. Avea ochi de cer...

Ospătărița pleacă, revine cu cafeaua, repleacă și, probabil, uită complet de mine... Eu o mai țin minte o vreme, am un fel de gând neuituc și de privire remanentă, când vine vorba de femei, dar o uit și eu destul de repede. Mi-o amintesc abia acum, când scriu. Celelalte, purtătoare de ochi pe care nu pot să-i calific și să-i clasific, uită și ele de mine. Uită, de fapt, de ceva ce nu au văzut, deși, poate, în timpul conferinței, au privit la mine sau spre mine, pe geam sau ca la un geam, cu gândul la mesele rotunde post-conferință, la aleșii lor, la prinții sau teroriștii lor dintr-o altă lume, sau la croazieră...

Cât de mare este lumea asta mică!

Fiecare dintre cei zece care au rămas și încă zece care au luat-o înaintea, spre zona de îmbarcare, are, înaintea ochilor și a gândului, un univers de ochi și de gânduri, o lume care există și pe care ei, cei care o văd, o simt și o gândesc, o reconstruiesc, în fiecare minut, în celulele, sinapsele, în gândurile lor și în viața lor... Acolo trăiesc, acolo se refugiază când e furtună și tot acolo se duc când nu mai au unde se duce...

Urcă fiecare pe unde poate, prin mașinile care au ca misiune să ne ducă pe noi, conferențiștii, purtători de ochi și de gând, de viziuni și de parfum, în portul Constanța...

Alertez gândul, caut, în timp, vapoarele pe care am fost și mărilor pe unde am umblat. Sunt multe, dar nu le mai știu pe toate, pentru că, la urma urmei, ele au trecut, eu am rămas... Singur, uituc și unic pe globul meu deja globalizat...

...Portul vechi și-a cam pus obloanele timpului pe intrare. Blazon de tranziție spre oriunde. Sau spre niciunde. Nu arată prea bine. Nu mai este ca pe vremuri, când forfotea, când mustea a catran încins și a lupi de mare, adică a port, când vuia, trosnea și clocotea. S-a împușinat, s-a gârbovit, s-a îmbătrânit, s-a ramolit, s-a înierbat, a prins mucegai, s-a încenușit, seamănă cu Orașul Mort din Cairo – dar ăla și mort-mort este tot falnic! –, oamenii nu mai trec pe aici, nu mai beau o bere pe terasa de lângă intrare, deși e plină vară, cu soare arzător,

mare liniștită și o briză care și-a adus aminte că trebuie să ne răcoască un pic frunțile nădușite și să ne aducă în nări miros de alge răvășite. Se duc prin alte părți ale orașului, caută alte locuri, mai altfel, mai cu umbră îmbârligată, în care să se adăpostească de soare, de inșipliciticoși sau arțăgoși, de politicieni și de vremuri. Portul nu mai face parte din interesul lor. L-au lăsat în amonte. Apele curg la vale. Panta rei. L-au cedat altora, așa cum au cedat și orașul și pământul și țara și valorile și cultura și istoria... E mai bine și mai comod fără nimic... Ducă-se, naibii, toate! În voia nimănui sau în voia cui o fi, a cui s-o nimeri! E mult mai bine gol pe dinăuntru și pe dinafară, e mult mai bine să n-ai nimic, decât să ai griji, principii și necazuri... E mult mai la îndemână să fii un neica nimeni decât un neica cineva! Îmi vine să dau cu barda în cercurile lui Arhimede și să mă șterg la ochi cu frunze de pelin...

Asfaltul de la intrare s-a scofălcit, dar nu sub apăsarea roților mașinilor grele, ci din lipsa pneurilor și a pașilor care să-l calce, să-l anime și să-l lustruiască, piatra cubică s-a primerit cu ierburi, pe ici pe acolo au crescut bozul, ghimpele și cucuta. Se pare că timpul a rămas singurul pasager statornic al unuia dintre porturile care urma să fie și chiar era sau este – ca suprafață, adâncime a apei în zona daneilor noi și ca valoare și capacitate – unul dintre cele mai mari din Europa, al patrulea, și cel mai important port din Marea Neagră privind adâncimea apei... Și profunzimea gândului... E

I, timpul, a trecut statornic pe aici și a lăsat urme... Urme fără urme. Urme ale trecerii lui și netrecerii altora... Și-a făcut, adică, foarte bine treaba... Toate superlativele sunt de cealaltă parte a axei, a lumii și a soarelui, în zona antimateriei...

Aș vrea să discut cu cineva subiectul acesta arzător, dar n-am cu cine. Dintre femeile cu ochi frumoși și fustă scurtă sau pantaloni pe fund participante la conferință și la post-conferință, au mai rămas vreo două și sunt preocupate de alte subiecte, iar ceilalți conferențiști, ca să nu le spun altfel, nu mi se par deloc abordabili... Sau, în orice caz, n-am nici un chef să-i abordez... Mi se par a fi doar niște body guarzi ai noilor principii cocoțate pe macaralele ruginite de la danele încremenite și pe farul de la țarm cu lumină doar pentru hula de larg... Deși pe unii dintre ei îi cunosc demult, mă simt foarte singur în mijlocul lor. N-ar trebui să fie așa, întrucât toți sunt oameni deosebit de agreabili și de abordabili... Nu știu a cui este problema. A

mea, a lor, a timpului, a spațiului, a vremurilor sau a planetei porturilor uitate de mare... Căci marea nu mai bate nici furioasă, nici liniștită în aripile portului Constanța. Digurile de larg pot fi liniștite, chiar dacă unul dintre ele nu este încă terminat... Marea noastră, cea plină de legende, de petrol subacvatic, de gaz, de ape sulfurate și de mistere, trece pur și simplu pe lângă el, fără să-l vadă, fără să-l bage în seamă... L-a cam uitat...

...Acum și aici, mă tem de naufragii penibile într-un derizoriu lamentabil și hidos... Mă simt, într-un fel, și eu, ca și portul acesta pe care-l știu de zeci de ani, în care m-am simțit totdeauna mic și neimportant, dar uimit și plin de mare, ca un bostan ofilit... Mă simt un nimeni acoperit cu flori de cucută... Un uriaș nimeni... Toate subiectele din ziua de azi au ghimpi pe limbă, zgură în nări și vid în creier și nu văd de ce ar trebui să aud noi sau vechi sloganuri sau savantoslăcuri cu iz de noi principii savante de viață... Venite de peste mările mărilor... Nemaipomenite și nemaiauzite până acum... Dar știute efectiv de toată lumea care, deja, le-a și uitat...

Ce-ar trebui să faci? Ce caut eu aici, dacă nu găsesc nimic din ce am pierdut? Era de o sută de milioane de ori mai bine acolo, singur, în camera mea de hotel, în fața calculatorului, cu cuvintele pe care le scriu și le citesc, cu bâzâdăgană aia de maus care mă plimbă prin toate colțurile ecranului și ale lumii, cu bucuria informației și cu informația bucuriilor și tristeților acestei lumi atât de singure...

Parcă simt nevoia să fug de oameni, să nu-i mai văd... Ce o fi cu mine?! Altădată, îi căutam în fiecare colț de cuvânt, de gând și de privire și mă bucuram, de fiecare dată când, pe uliță la vale, vedeam o pălărie... Însemna că, undeva, sub borurile ei, se află un om...

...Amfitrionul ne invită amabil să facem câțiva pași spre gara fluvială, de unde ne vom îmbarca pentru scurta noastră croazieră prin apele portului Constanța, pe nava Saligny... Cuvintele aproape șoptite ale amfitrionului, profesor universitar la o catedră sau departament de securitate maritimă, îmi trezesc cumva un embrion frumos din eternul meu ADN de dor de ducă.. Brusc, ies, cel puțin pentru o clipă, din blazonul singurătății și îmi simt inima în locul pe care i-l știam cândva... Bravo, frumoaso! Simt spiritul de echipă, am nevoie de cel puțin un coechipier pentru a escalada Fisura Albastră sau Everestul... Dar, mai ales, am nevoie de mine.

Urc, împreună cu ceilalți, dar, totuși, într-o superbă singurătate controlată de bătaile inimii, treptele altădată somptuoase ale Gării Maritime. Intru, singur, dar împreună cu ceilalți, în holul uriaș al Gării Fluviale, și el tot singur și stingher... Ca o clasă dintr-o școală închisă demult...

Pe un panou cât un sfert de perete, se află planul portului. Cam așa cum a rămas el din vremea realităților și ambițiilor de țară cu ieșire la marea cea mare... Și cam cât s-a și realizat. Tot atunci, demult, în vremea șantierelor... Parcă într-o altă epocă. Epoca românismului concret. Epoca unui românism care începea să fie golit de slogane și armat cu înțelepciuni și structuri de rezistență durabile. Cele care definesc azi portul Constanța.

O doamnă ne explică în detaliu ce este pe panou. Eu fotografiez... Panoul. Cineva – profesorul de securitatea navigației sau de navigația securității, nu mai știu precis – își dă seama de penibilul situației și îmi dă un album cu toate panourile, hărțile și explicațiile trebuincioase... Nu prea știu la ce mi-ar folosi, dar sunt foarte încântat...

Ghidul nostru de panou continuă însă explicațiile. Ne vorbește de dane, de adâncimea apei, de șantierul naval, de extensiile portului spre sud și spre larg, de planurile și visurile de ieri și de azi... De cele care mai au rezonanța și azi... Terminarea unui dig de larg, o nouă pasarelă, un nou far, un nou vis, un nou țărm, un nou mal, un nou gând...

Este o femeie încă în putere, sigură, echilibrată și frumoasă. O femeie care trăiește foarte mult în exteriorul ei, într-o lume în care ea încă mai vede. Dincolo de ceață, nu prin ceață...

Coborâm pe partea cealaltă a gării maritime, spre cheu. Soarele a trecut de zenit, dar continuă să-și facă meandrele. I-aș da vreo două palme ca să-l învăț buna măsură, dar mi-e teamă că voi fi acuzat de comportament violent. Oricum, peste mai puțin de o jumătate de zi, va apune. Și nu este matematic obligatoriu ca mâine să răsară din nou... Știe și el asta...

Se simte însă răcoarea apei și sărutul mării. Dacă ar fi să mai trăiesc odată, m-aș face marinar...

„Saligny” este o navă frumoasă și cochetă. Se îndepărtează cu eleganță de cheu, fără să-și bruscheze motoarele, fără să ofenseze apele. O bat ușor cu podul palmei, ca pe un cal frumos și cuminte, pe

un tambuchi, dar nu mă cobor în cală, ci o iau încet spre provă, unde se află mai toți conferențiștii și conferențistele de mai înainte...

Nava înaintează ușor, cu motoarele la ralanti, apa este de un verzui răcoros și liniștitor, profesorul-marinar explică pe îndelete ce se vede, dar și ce nu se vede... Cuvinte care trec. Șantierul Naval, docurile uscate, gura canalului, danele, macaralele încremenite și ruginite, pădurile maronii ale brațelor lor rămase cu gurile căscate în vântul dintre zenit și apus, o platformă de foraj marin cu cele patru brațe înfipite paralel în cer, sosită, probabil, la reparat, încă una, tot așa, arătare simetrică la marginea unui port complet asimetric, portul de cereale închiriat de cineva, adică de o altă țară, portul militar, fregatele cumpărate de la englezi, submarinul care clocește de decenii, fără să facă vreun pui, rețelele de diguri, de incintă, de larg și de mai știu eu ce, faruri verzi și roșii... Câteva grămezi ruginite de fier vechi, ce a mai rămas din faimoasa noastră industrie, așteaptă la câteva dane, inclusiv la cea turistică, pentru a fi încărcate și duse în patru-vânturile lumii... Pentru a fi retopite și aducătoare de plus-valoare pentru alții... Timpul nostru se pare că a trecut. Marile noastre combinate siderurgice, unele dintre cele mai mari și mai moderne din Europa, s-au dus și ele, ca mai tot ce a fost metalic în România, la capitolul export de fier vechi... Oricât de simplistă ar fi fraza asta – dacă poate fi o frază –, mie, observatorului cu un aparat fotografic modest, doar de 14,1 mega pixeli, nu-mi rămâne decât gustul sărat al unei lacrimi ruginite...

Nava se întoarce la cheul de la care a plecat. Cu mersul ei ușor și elegant. Ca o femeie distinsă, de clasă înaltă. Acostează lin, din prima. Ne-a purtat discret prin tot portul. Sărut un centimetru pătrat din buza ei de la prova și cobor. Tot singur. Soarele de chindie este ceva mai îngăduitor, iar viața sub împărăția lui ceva mai suportabilă. Oricum, mie nu-mi prea pasă. Sunt imun atât la frig, cât și la căldură. Dar asta nu-mi ajută la nimic. Nu sunt mai fericit...

- Ești cam cătrănit...

Conferențista blondă, cu ochi de cer și trup de mare, este lângă mine. Își potrivește pasul. Îi întâlnesc, pentru o clipă, ochii și las cerul în pace.

- Mai degrabă, ruginit...

- Și eu. După atâta rugină... Și, în plus, îmi e o foame de mor...

- Apa și sarea. Sau, poate, căldura și briza...
- Habar n-am.
- Cred că și mie îmi este cam foame. Tot din cauza ruginii.
- Gând la gând.
- Ar trebui să mergem undeva, la o terasă, cu vedere spre mare.

re.

- De acord. O știi, o căutăm sau dăm cu banul?
- Cum vrei. Eu zic s-o nimerim.

O luăm încet pe faleză. Vorbim despre conferință și despre terorism. Ea este psiholog și a prezentat o comunicare despre terorismul psihologic... Ce temă! Acum, cineva, un cineva oportunist ca un sfetnic de rege, a găsit, după 13 septembrie, cuvintele potrivite pentru a crea o epocă, pentru a alarma întreaga lume, pentru a îndrepta toate armele din lume asupra acestui fenomen viclean, insidios, ticălos, uci-gaș și, mai ales, fabulos. Desigur, mintea asta super-diabolică a creat o temă care justifică aproape orice. Dar, mai ales, justifică și legitimează, împotriva Cartei ONU, războiul. Războiul împotriva terorismului. Adică un război nedefinit împotriva unui fenomen nedefinit, nelimitat și foarte greu de localizat, de identificat.

Un fenomen care nu se potrivește, în niciun fel cu ochii ei, nici cu chipul ei. Dar ce știm noi despre ce știu sau pot să știe oamenii!?

Ne oprim la prima terasă. Undeva, pe un colț de deal. Pe un piemont al orașului. Deasupra mării. Dacă faci un pas, cazi în valuri. Mă uit la ea, la mine, la cer și la pământ. Nu văd mai nimic, dar încerc să constat diferențele. Și adevărurile esențiale. Evident, pe cele de acum. Marea, pescărușii, faleza, pragul serii, plaja care se pus-tiește, rochia ei albă, umerii ei albi și goi, sânii, cuvintele, viața.

Chipul ei se profilează ca o idee de pescăruș pe orizontul clar și linear al mării. În prag de seară, linia orizontului este totdeauna, pe timp senin, clară, accentuată și inocentă, ca și cum ai desena-o cu un creion albastru. Se află chiar în dreptul ochilor ei. Are aceeași culoare, ca și cum din ochii ei ar izvorî marea. Marea de dincolo de ea. O altă singurătate. Două singurătăți. Plus una. A mea...

...Camera mea de hotel, sau de la hotel, este foarte, foarte singură și foarte, foarte goală. La fel de singură și la fel de goală cum sunt și eu. Sau aproape așa. Probabil că, și în acest caz, este valabilă vorba franțuzului și, deopotrivă, a românului: Cei ce se asea-

mână se adună. Un om și o cameră!... Dumnezeu acesta al nostru, sau al cui o fi, are grijă de toate. O cameră potrivită, pentru un om potrivit. Sau ostenit. Sau invers... Dar omul ostenit poate dormi și la o margine de drum, și pe un braț de fân, și pe un balot de paie, așa cum dormeam eu – sau și eu, pentru că nu eram singurul –, cu ani în urmă, iarna, mai exact, și iarna, pe terenurile de aplicații, în bătaia vântului de miazănoapte... Eram militar și mă pregăteam pentru războaiele lumii... Dar astea n-au mai venit. Sau au venit altfel, cu susul în jos și cu josul pe aripile nevăzute ale zborurilor spre nicăieri... Sau spre absurd... Dar cu același efect devastator... Dar eu, probabil, eram dus în altă parte. Și n-am sesizat la timp clipa lor...

Este o cameră precum sufletul meu, foarte singură și foarte goală, și, pe deasupra, foarte mare, ca o sală de așteptare sau ca un peron de gară... Cel puțin, așa mi se pare mie, așa o percep eu... Are însă și un mic avantaj: nu mă costă nimic, lucru foarte rar, astăzi, ieri și, probabil, și mâine. Nu mă costă nimic, pentru că, într-un fel, sunt de-al casei. Adică am dreptul să stau aici câteva zile, fără să plătesc... În plus, are vedere spre mare și nu are vedere spre ea însăși. Această din urmă calitate reprezintă un mare profit în favoarea singurătății sau a însingurării unui locatar vremelnic și singuratic, ca mine. Oricât aş vrea, nu pot să mă văd, eu, pe mine însumi, vreau să spun, și nici alții nu pot să mă vadă, chiar dacă presupun că i-ar apuca așa, deodată, nevoia să vadă pe un nimeni ca mine. Pentru că asta sunt eu în comparație cu lumea care mă vede sau nu mă vede... Așa cred. Așa rezultă din întortocheatele mele analize, din gândurile mele încălcite, neîngrădite și singure... Dar eu mă simt bine așa. Probabil că așa îmi place să fiu. Desigur, de aici nu rezultă că reflecția mea reprezintă un adevăr absolut pentru cineva. Nici măcar pentru mine. Și eu mă îndoiesc de foarte multe ori de propriile-mi reflecții. De unde se generează, probabil, și marja de eroare sau de incertitudine în care trăiesc... Nu știu dacă este chiar așa, n-am suficiente criterii pentru a concluziona, dar așa simt uneori...

Camera mea de hotel este situată undeva, sus, între cer și pământ, la un etaj de zgârie-pescăruși, n-are nici un fel de oglinzi – nici rotunde, nici pătrate, nici dreptunghiulare, nici convexe, nici concave, nici de altă formă și natură, evident, în afară de cea de la baie care este cam cât peretele – și nici un fel de ferestre prin care să nu pătrundă lumina care te orbește. Lumina cu frecvențe asimetrice, im-

perceptibile pentru ochiul omenesc. Pentru ochiul meu, vreau să spun. Eu sunt însă mai mult decât perfect mulțumit, pentru că nu o văd și cred că nici ea nu mă vede pe mine. Nici lumina și nici camera de dincolo de camera vizibilă...

Camerele de hotel mi-au fost, totdeauna, fie străine, fie indifereente. Chiar și cele de cinci sau șase stele, de pe la noi sau de prin străinătățile pe unde am umblat. De fapt, habar n-am care-i deosebirea dintre unele și altele. Totdeauna le-am considerat temporare și exterioare mie, un fel de umbrele de ploaie, dar în zonele în care n-a plouat niciodată, impersonale, fluide și lipsite de căldură și de intimitate, chiar dacă erau foarte bine încălzite și perfect izolate de restul lumii... N-au fost, adică, niciodată casa mea, ci doar un punct într-o dimensiune rectilinie... Un popas pe o linie... Un popas pe un ideal... Sau un indicator pe un radical... Așa le văd eu, iar acest lucru este foarte important, pentru că lumea, pentru mine, nu este așa cum este ea, ci așa cum o văd, cum o simt, cum o cunosc și cum o înțeleg sau n-o înțeleg eu...

Totuși, aici, în această cameră, sau în una asemănătoare, la acest hotel – și el un punct familiar pe un drum rectiliniu care duce tot spre nicăieri –, am poposit de nenumărate ori. Dacă mă gândesc bine, camera aceasta, ca și altele, de pe la sutele de hoteluri pe unde am stat o noapte sau mai multe, ca și baloturile de paie, saltelele gonflabile, corturile sau iglu-urile în care am dormit în puținele ore de odihnă din zilele și nopțile de exerciții și aplicații militare, de primăvară, de vară, de toamnă și de iarnă, adică de toate anotimpurile, face parte din viața mea. Din lunga mea viață forfecată pe munți, pe câmpii răvășite de soare, de ploi sau de viscole, prin poligoane de trageri, pe terenuri de instrucție, prin teatrele de război ale lumii și Dumnezeu mai știe pe unde, preț de aproape o jumătate de veac... Adică de o viață de om...

Camera aceasta, deși o consider ca fiind exterioară mie, cu funcție de sală de așteptare sau de peron de gară secundară, face totuși parte din momentele mele de demult și de acum...

Am cunoscut-o, pentru prima dată, atunci când s-a dat acest hotel în folosință. Se încheiase un șantier și hotelul arăta foarte bine în îmbrățișarea mării. Am fost unul dintre invitați. La ceremonia de deschidere. Construcția abia se terminase, mirosea încă a mortar, a var încins, a ciment, a vopsea și a lemn proaspăt geluit.

Era, dacă nu mă înșel, ca și acum, vară spre toamnă, sau chiar toamnă, toamnă...

Sosisem cu o noapte înainte de eveniment, sărbătorisem evenimentul de a doua zi cu niște prieteni, și ei invitați, iar în dimineața zilei cu pricina, alergasem, pe plajă, până dincolo de Mamaia, la Hanul Piraților, de atunci, sau cum s-o fi chemând acum, probabil, tot așa, și înapoi... Cale destul de lungă... Era o dimineață de toamnă și soarele încă nu ieșise din mare...

Apoi, de-a lungul anilor, venisem aici de multe ori. La aplicații, la conferințe, la tot felul de alte activități importante, unele stresante și foarte grele, uneori chiar riscante, altele doar protocolare, dar toate înscrise într-un drum lung și greu, pe care te poartă, așa cum vrea ea, viața de militar... Pentru că este vorba de un hotel al Marinei Militare...

...Undeva, în Bucegi, pe Valea Scorușului, există un loc denumit „Hotel”. Este o adâncitură în piatra peretelui abrupt, care seamănă cumva cu coverga din câțiva snopi de coceni pe care o făceam eu, în copilărie, sus, pe dealul din capul viei, toamna, când strugurii umpleau vițele și frunzele începeau să ruginească... Nu neapărat pentru a mă adăposti, cât mai ales pentru a asculta, seara, de acolo, din gura ei luminată de jarul la care coceam porumb, cântecul greierilor... „Hotelul” din peretele abrupt era (mai este și acum!) locul în care, pe vreme câinoasă, se adăpostesc alpiniștii prinși de furtună în abrupt... Fiecare dintre noi, cei care treceam și mai trecem încă pe acolo, aduceam și mai aducem încă, în rucsac, potrivit tradiției, două trei bucăți de lemn, o cutie de chibrituri și, uneori, niscaiva motorină, într-o sticlă de plastic, pentru a menține, la cote acceptabile, condițiile necesare aprinderii focului și, în situații-limită, de supraviețuire... De vreo două ori, am avut și eu nevoie, mare nevoie, de acest „hotel” din abrupt... Mă prinseseră noaptea și furtuna în imensitatea verticală a pietrei...

...Camera aceasta mare și goală nu are nici măcar valoarea și căldura „hotelului” nostru alpinistic de pe Valea Scorușului... Mi se pare, acum, după atâția ani de când o cunosc, mult prea artificială și mult prea exterioară! Îmi dau însă imediat cu palma unui gând ceva mai realist peste acest gând cârcotaș și recunosc că, între camera salvatoare din piatra Bucegilor și camera aceasta de hotel marinăresc, este o mare asemănare... Fac parte din viața unui alpinist și a unui

alergător de cursă lungă pe drumurile neterminate ale unei instituții care trage cu tunul și mângâie petalele florilor de colț care înfloresc prin abrupturi și pe cele ale florilor de nu mă uita care colorează iarba uscată a poligoanelor de tragere și terenurilor de aplicații...

Știu că sunt nedrept – în fond, este o cameră destul de confortabilă –, dar, fiind doar de hotel, este o cameră trecătoare, n-o simt ca făcând parte din reperiile durabile din viața mea, ci din exteriorul meu puternic interiorizat, din maratonul meu continuu și singuratic spre un orizont fluid și, uneori, confuz, adică spre nicăieri. Nu este împreună cu mine, ci dincolo de mine. Singurătatea ei și singurătatea mea nu se reunesc și nu se intersectează. Rămân două mulțimi separate, care generează doar o mulțime de gânduri... Amestecate... Dincolo de mulțimea lor vidă.

...Deschid laptop-ul. Nu-mi fac de lucru, chiar am de lucru. Îl deschid însă dintr-un reflex, pentru că nu știu dacă sunt dispus să lucrez, să mă izolez adică în lumea cuvintelor și a imaginilor, când, dincolo de geam, înfloresc marea... Las lucrul esențial pentru orele care vor veni, și rămân în proximitatea cea mai agreabilă, chiar dacă, de la o vreme, agreez cu greu vreo proximitate... Proximitățile estompează prea mult orizonturile...

Citesc masajele de pe blog și email-urile... O lume în care văd și aud. Atât...

Revin, totuși, la ale mele. Mai întâi, descarc sutele de fotografii pe care le-am făcut ieri, în timpul croazierei cu „Saligny” prin apele portului Constanța. Simt o chemare specială să le văd, să le comentez, să le admir, să sufăr sau să mă bucur împreună cu ele. Trăiesc încă în văzul imaginii. Dar o percep nu doar prin ochi, ci și prin gând, mai ales prin gând. Și prin cuvânt. Imaginile îmi sugerează cuvinte. Fiecare imagine se traduce în cuvintele gândului, se translatează în sistemul meu de conexiuni, în modul meu special de a-mi reprezenta lumea...

...Sunt prea legat. Nu pot să mă desprind. Sau nu vreau. Totuși. Pe cele mai multe le voi posta pe blog și le voi însoți de explicații amare sau trăsnite... Pe altele le voi uita... Pe câteva le voi șterge... Portul, deși n-am fost niciodată marinar, dar am făcut vreo câteva scufundări împreună cu scafandrii de luptă, așa, pentru a afla câte ceva despre viața din adânc, dar mai ales despre viața lor, face parte și din orizonturile mele trecute... Adâncul și înaltul, hăul și abruptul,

trecutul și viitorul se reunesc în viața mea într-o singură stare fluidă, austeră și frumoasă. Am trecut pe aici de sute de ori, m-am imbarcat și m-am debarcat pe și de pe tot felul de vapoare, de la cele de luptă, la cele comerciale de mare tonaj, de la cele reale, la cele imaginare, de la bărcuțele care sărutau cu prova cerul de dincolo de spuma de val, la uriașele cargouri care dominau marea... Am plecat, am venit și am revenit, vara, iarna, toamna, primăvara, ziua, seara, noaptea, dimineața, înaintea zorilor sau când soarele, încețoșat, ieșea din mare...

...Dimineața aceasta de final de vară se derulează plăcut, fără nori și cu un soare ridicat ca un zmeu deasupra valurilor, dincolo de geamul ferestrei camerei mele de hotel, singuratic și discrete. Un pescăruș poposește undeva, în apropiere de geamul meu și lasă un țipăt ascuțit, care se pierde în pervaz. N-am nimic cu el, este o pasăre frumoasă, un fel de mini-albatros alb de plajă, dar nu-mi place că vânează peștișorii neputincioși, care n-au aproape nici un sistem de apărare acvatică-aeriană. Apele sunt prea limpezi pentru ca ochii pescărușilor să nu-i vadă sau să nu-i simtă... Asta-i legea. Peștele mic este înghițit nu numai de peștele cel mare, din mediul lui de apă, ci și de pescăruș și de alte răpitoare de pești, care vin din cerul mării... Probabil că de aceea se și numește pescăruș și nu pescar. Știu însă că-i este foame și că nu prea are chef să meargă la vânatoare. De aceea, am cumpărat, în mod special, pentru el, de la magazin, câteva bucăți de carne proaspătă de pui și, iată, sunt gata să le pun pe pervaz, în exteriorul ferestrei... Una câte una... Știu că s-a învățat să fure cam tot ce găsește de mâncare pe la ferestre, așa cum urșii din zona orașelor Brașov, Predeal, Sinaia, Bușteni, Azuga etc. au luat în primire tomberoanele... Ei nu fură, ci iau... Dacă le e foame... Și le este foame cam tot timpul... Inclusiv în vremea hibernării... Practic, au uitat să mai hiberneze... Cred că și pescărușii aceștia au uitat să mai pescuiască. Cel puțin, pentru cei din București, bag mâna în foc. Sunt oaspeți permanenți la geamul meu...

...Pun o bucată de carne de pui pe pervazul ferestrei, în exterior, închid geamul și mă retrag în mijlocul camerei. Aștept. Mai exact, pândesc. Pasărea albă cu cioc de găscă dă târcoale, dar nu îndrăznește încă să se apropie de bucata de carne. Probabil, mă vede și se jenează. Sau n-are chef să dea ochii cu mine. Înțeleg, mă retrag într-un colț, dar tot mă vede. Uite că dihania asta albă vede și prin geamurile

prin care nu se vede!... N-am decât o soluție. Să ies din cameră și să aștept câteva minute în hol. Nu este însă nevoie, pentru că, în secunda în care mă întorc cu spatele la geam, pescărușul înșfacă bucata de carne și fuge. Reușesc doar să-i surprind, preț de o secundă, fâlfăitul aripilor.

Repet figura și cu celelalte bucăți de carne, dar tot nu reușesc să-l fotografiez. M-a păcălit. Nu și-a plătit porția de mâncare, dar asta e. N-am negociat cu el. Știindu-i slăbiciunile, eu l-am tentat, l-am corupt, l-am îndemnat să fure sau să ia, și el a furat. Sau a luat. Cel mai hulit cuvânt din România – hoție – este la rang de politică de stat. De ce să nu fie și pentru un biet pescăruș care n-are chef să zboare minute în șir pe deasupra valurilor pentru un prăpădit de peștișor?!

...Mă amuză întâmplarea cu pescărușul hoț de pachete cu mâncare lăsate pe pervaz. Acești sanitari ai plajelor – pescărușii – au devenit și sanitari ai pervazurilor exterioare. Curăță, adică fură cam tot ce înseamnă mâncare lăsată pe pervaz.

Reușesc, totuși, să fotografiez un gugustiuc. La câteva minute după ce pescărușul hoțoman (același sau altul, nu-mi dau seama) a furat ultima bucată de carne și s-a dus undeva să o îngurgiteze liniștit, pe pervaz se oprește din zbor un gugustiuc. Slab, zburliț, jigărit și plictisit... Nici măcar nu are puterea să adune firmiturile... Mă apropiu de geam. Nu se sinchisește. Este prea obosit sau prea amărât, dar eu nu țin seama de oboseala lui și îl fotografiez din toate pozițiile...

După ce se odihnește cât crede el de cuviință, își ia zborul... Îl urmăresc cu privirea. Este slăbit. Nu rezistă prea mult. Se oprește pe acoperișul unei vile. Soarele se află dincolo de el, în dreptul lui... Cele mai multe dintre razele astrului unei frumoase dimineți de august trec prin el. Câteva îl îmbrățișează. Îi acoperă cu un nimb auriu penele răvășite. Este ca și cum penele lui ponosite ar deveni de aur. Poate că este ultima lui zi de viață...

...Las gugustiucul în pace, pentru că îmi aduc aminte de conferința de ieri. Nu neapărat de ea, ci de ochii ei din care izvora orizontul mării. Deja mi s-a făcut dor de acest orizont generat de ochii ei.

...Luna august este încă în putere, soarele dogorește și apa mării strălucește și m-am gândit că mi-ar prinde bine câteva ore, cel puțin, ca suporturi de amintiri. Sau câteva zile. Nu-i nicio grabă, timpul acordat, de mine și de mai marii mei, participării la conferință es-

te cât am vrut eu, adică vreo câteva zile. Îmi prinde tare bine... Vine o vreme când realitatea este importantă nu doar prin ceea ce este ea, prin ceea ce se vede sau se simte, ci, mai ales, prin ceea ce sugerează și răscolește. Prin amintirile pe care le scutură de praful anilor și de cenușa focurilor mocnite. Omul nu poate trăi fără tolba lor, a amintirilor. Dacă o uită pe undeva, se întoarce și o caută. Altfel, este pierdut. Trebuie să o găsească neapărat, altminteri se pierde în lume, devine un copac fără rădăcini, un nor fără ploaie, un vânt fără cântecul frunzelor, un soare fără umbră. Cine nu are amintiri nu are nici orizonturi...

Amintirile de demult se pierd în umbrele trecute, iar ochii ei – ochi de azur – continuă și acum să genereze marea de dincolo de fereastra camerei mele de hotel... Aș vrea s-o caut, poate încă n-a plecat, poate e din Constanța sau din București... Dar habar n-am cum o cheamă, unde este cazată, numărul de telefon nu i-l știu, programul Conferinței l-am uitat în sală, iar înafara ochilor ei din care izvora, aseară, linia de orizont din orizontul mării, nu mai contează nimic...

...Este o liniște de sfârșit de august. Fereastra filtrează lumina, instalația de aer condiționat, ascunsă după perdea, nu face nici un zgomot, pentru că nu am pornit-o, iar pereții nu privesc la mine. Nu-i interesez. Nici ei pe mine. Dincolo de geam, marea strălucește, acoperișurile vilelor din jur rodesc porumbei, nu trece nicio mașină, orașul doarme leneș ca un chefliu care a făcut-o lată azi noapte. Ar trebui să ies, dar n-am nici un chef. Scriu câteva rânduri, dar inspirația, în această dimineață, are picioare de lut și aripi de găină prea grasă pusă pe clocit...

Orașul nu-mi bate în tâmpile și nici nu-mi cade în cap, ca altădată, când îi colindam, ca un somnambul, ziua și noaptea, străzile, poveștile și nălucirile. Era imens, luminos, profund și, mai ales, misterios. Pur și simplu, se golește din mine ca un lac de acumulare căruia i s-a rupt barajul și generează un imens vid...

Telefonul nu zbârnâie, soneria nu sună, televizorul nu mă interesează, frigiderul de pe hol este gol, oglinda de la baie îmi dezvăluie un parfum de mere pădurețe, de mere fără pădure, cafeaua s-a răcit, am și uitat de ea, ecranul laptop-ului a intrat în stand by. Treaba lui. Nu se aude nici un zgomot, nu-mi bate în creier nici un gând... Aștept fără așteptare, gândesc fără gând, privesc fără orizont, habar n-am ce ar trebui să fac sau să nu fac... Toate facerile par demult fă-

cute, toate orizonturile s-au regrupat la zenit, iar zenitul s-a învelit cu un nor alburii. Imponderabilitate totală...

...Aud însă băta în ușa. Discrete. Mai degrabă, reținute. Nu înțeleg cine ar putea fi, hotelul mi se pare tăcut ca o câmpie fără vânt, dar tresar. Înseamnă că, undeva, nu prea departe, în jurul meu sau într-o fisură din acest areal tern și fără orizont, lumea s-a trezit, că există încă viață. Iar cineva știe că eu exist. Aici și acum.

Deschid.

Conferențista cu ochi din care izvorăște linia de orizont a Mării Negre când seara coboară pe țărmul de la Constanța mă privește cu reflexe noi, albastru-verzui, parcă de topaz, ca apele oceanului văzute de la înălțimea zborului transatlantic. Mă nemărginesc și mă aruncă în urmă cu douăzeci de ani, când am traversat Atlanticul pentru a ajunge în uriașa Americă. De la zece mii de metri, oceanul avea culoarea ochilor ei...

- Eu și ea, fetița mea, am venit să te extragem din singurătatea acestei dimineți și să-ți propunem o plimbare, în trei, prin locurile din care vom pleca...

Fetița mă privește candid, cu niște ochi de stropi de rouă. Mi se par a fi ochii acestei dimineți sau ai izvoarelor de munte de la Padina din ziua în care am escaladat pentru prima dată traseul frontal din Turnul Seciului...

Mamă și fiică! Două frumuseți, două entități, două identități, două unicități și, poate, două stele care își vor păstra, prin vreme, lumina, misterul și singurătatea. Chiar dacă, acum și aici, în ele bate aceeași inimă, iar ochii lor sunt limpezii, irepetabili și nemărginiți...

...La un moment dat, într-o împrejurare cu încă destul embargo pe gând, m-am golit de golul din mine, am uitat ce am crezut sau am simțit, ce am vrut sau ce n-am vrut, ce am spus sau ce n-am spus, ce am sugerat sau ce am mințit. Am făcut, adică, dezordine, acolo unde era ordine aproape perfectă și am acceptat ideea de ordine acolo unde nu este loc decât pentru negarea acesteia. A trebuit să fac această reducere eidetică la formă (ce vorbă!), nu pentru că aș fi pierdut dimensiunile formei, pentru că m-ar fi lăsat memoria – memoria mea încă funcționează ca un calculator destul de bun, atunci când faci click pe un link –, ci pentru că, adesea, în viață, între prea-plin și prea-gol, alegi nici prea-plinul, nici prea-golul. Adică, nici Totul, nici Nimicul.

Deși, Nimicul este, uneori, mai important ca Totul. Sau ca totul despre Tot. Nimicul purifică, îți redă dimensiunea ta cea adevărată, cea de monadă spirituală, adică de nimic în care se concentrează un univers. Te scoate din ce n-ai intrat la vremea potrivită și te obligă să intri în belea...

Apoi, momentul acela a trecut, dar eu nu am mai reușit să recuperez nici prea-plinul, nici prea-golul, și am rămas așa, undeva, între ele, ca o frunză care nici nu cade, nici nu zboară...

Conferențista nu scoate nici un cuvânt, le-a lăsat pe toate la marginea mării, iar fiica ei – o fetiță de 11-12 ani – privește absentă pe geam peisajul care trece pe lângă mașină ca o pală de vânt. Ioana din GPS îmi atrage atenția că am depășit viteza legală, puștoaica râde, conferențista zâmbește, iar eu simt nevoia să explic:

- Îmi place să mă bată cineva la cap când umblu singuratic pe drumurile lumii. Acum nu sunt nici singur, nici singuratic, dar am uitat să o dezactivez... Îmi cer scuze...

- Nu văd de ce ai dezactiva-o, este o voce plăcută. Și ajută.

- Atunci, dacă nu deranjează, este în ordine. Mulțumesc!

Este și rațiunea pentru care am pus GPS la mașină. Să mă ajute să nu mai greșesc drumurile lumii, adică s-o iau la dreapta când ar trebui s-o iau la stânga, sau să aleg stânga, atunci când ar trebui să optez pentru dreapta. Niciodată nu știi care este drumul cel mai potrivit, chiar dacă ar trebui să știi. Drumurile potrivite se găsesc destul de greu, chiar și cu un GPS performant. Pentru că ele nu sunt numai pe hărți, pe teren și pe satelitul care le vede și le compară, ci și în cea de a *n*-a dimensiune, undeva, între virtual și spiritual, între gând și sistemele de comandă-control din creierul prea aglomerat sau prea îmbâcsit, care văd și înțeleg conexiunile, într-un fel, singurele care acceptă singurătatea celui alt. O acceptă, dar n-o respectă.

Am parcurs, de-a lungul anilor, zeci de mii de kilometri de drumuri de tot felul, la volanul acestei mașini care a știut să aibă grijă de mine, chiar și atunci când eu n-am avut nici un fel de grijă față de ea. Probabil, ea a înțeles mai bine ca mine că eu iubesc drumurile, mai ales pe cele care nu duc nicăieri, pe cele care se pierd în necuprins și ies din GPS și din vocea Ioanei... Atunci când este vorba de drumurile pe care le parcurge mașina, dar drumurile acestea sunt, de fapt, adiacente la drumurile mele, nu sunt chiar drumurile mele... Ale mele sunt drumuri făcute, demult-demult, cu pasul și cu gândul, cu

inima și cu viața... Și refăcute mereu, cu fiecare anotimp și cu fiecare întoarcere la izvoare...

...Drumurile dobrogene n-au identitate. Cel puțin, așa le văd eu. Nu sunt repere clare și distincte, ci doar asfalt, localități și vegetație cu frunze mărunte și măracini uscați. Nu-mi plac. Nu-mi plac nici locurile. Chiar și țărmul mării are ceva care se rostogolește peste mine ca un val nemaritim, ca un val fără identitate și fără formă... Ca un val colmatat de alt val. Ca un val obosit, ponosit, resemnat. Ca un val cu ciulini. Ca un val pensionat. Forma drumurilor dobrogene nu coincide cu forma drumurilor mele, de aceea trebuie să fiu foarte atent... Drumurile mele duc spre nicăieri; astea, ale Dobrogei, duc spre alte drumuri sau se învârtesc în cerc, nu-mi dau prea bine seama și nici nu cred că vreau să știu prea multe despre ele și despre cercurile lor... Deși, de când le tot străbat, le cam știu. Pe de rost... Le știu pe de rost, dar unora nu le prea văd rostul. Pentru că nu sunt nici măcar paralele cu celelalte... Sunt doar întortocheate, neprăfuite, fără ciulini și, mai ales, fără amintiri...

Anul trecut, la vestita plajă de la Vama Veche, am ieșit pentru vreo oră sau două din strânsura de pe plajă și am luat-o pe sub malul scobit de val, în căutarea unor pietre lustruite sau a unor cochilii uitate de melci. Poate și a unei liniști speciale, în care marea încearcă să respecte confidențialitatea clipei. Dar nu prin tăcere, nici prin vreo ciozvărtă de corabie eșuată cândva prin furtunile de la Pontul Euxin, ci prin tânguirea impersonală a valurilor...

Venisem, tot așa, ca acum, la o conferință, iar între două zile cu soare, briză și idei geniale sau mai puțin geniale, preferasem soarele, briza și plaja nonconformistă și asimetrică din zona căutată mai ales de cei care habar n-au ce caută... Plaja de la Vama Veche.

Acolo, sub malul acela înalt și răvășit de mare, parcă și pașii mei erau altfel... Pietricelele neșlefuite îndeajuns de ape mi se înfingeau în tălpile subțiate, care au uitat demult să mai meargă cumseca-de pe jos, desculțe, pe potecele, cum zice Maria Ciobanu într-un cântecel despre copilăria ei, așa cum le-a lăsat Dumnezeu, pietrele cele mari, încolțurate, mă ardeau, iar valurile ajungeau destul de rar până la ele, să le desfierbințească... Aș fi putut să mă opresc, să intru în apă și să înot. Să transfer adică micul meu drum de sub mal printre și peste valurile verzi ca ochii unei alte conferențiste care se afla aici nu cu mine, ci cu iubitul ei. Dar iubitul acesta al ei sau al cui o fi fost nu

iubea neapărat marea, valurile, soarele, pietricelele și cochiliile de melci, ci alte lucruri mult mai sfinte și mai pământene... Ea îl iubea însă pe el, iar marea se limpezea în ochii ei, ca zilele senine de primăvară, după o iarnă cu nori, ploi și fără zăpadă... Aș fi putut, deci, să părăsesc poteca și să intru în mare, unde, probabil, oi mai fi fost cândva, cu milioane sau miliarde de ani în urmă. Pentru că, prea mi se părea cunoscută! Nu știu precis dacă a fost chiar așa, dar îmi imaginez că așa a fost... Conferențista de anul trecut – alta decât cea de acum sau, poate, aceeași, nu-mi dau seama – ținuse morțiș să meargă cu mine după pietricele, melci și scoici, iar eu crescusem în mine însumi cât un copac cu flori uscate, habar n-am de ce, probabil, la gândul că pot să-i văd ochii și în altă parte a țărmului decât acolo unde ar fi putut să-i vadă toată lumea... Evident, ea nu realizase intenția mea, dar nici eu nu știu dacă era chiar o intenție, sau doar o idee aruncată așa, în vânt, poate devine frunză și vreun poet ochelarist, care ar fi putut s-o vadă, și-ar fi amintit de ea și ar fi scris, așa, din senin: „A căzut o frunză-n calea ta, apleacă-te prințeso și-o mângâie...”

După ce mi-am potrivit pașii cu ai ei, în urma ei, mi-am dat seama că n-am cum să-i văd ochii, ci doar călcâiele, pulpele și fundul, iar dacă trec eu în față, cap de coardă, n-o să-i mai văd nimic. Voi avea totuși posibilitatea să-i sugerez un popas, mă voi întoarce cu fața spre ea și o voi privi în ochi și prin ochii ei și ai mei de la zece centimetri... Asta e!

N-a fost nimic, ea a mers înaintea mea, cu pașii ei, cu ochii ei și cu drumul ei, iar eu n-am avut cum să mă uit la ea, pentru că a trebuit să mă uit pe unde calc...

Trăiam însă senzația că merg pe un drum special, undeva, între Da și Nu, între Realitate și Nerealitate, adică tot spre nicăieri... Nu puteam părăsi însă poteca aceea nemarcată de sub un mal foarte înalt, care ținea să se prăbușească peste mine, peste noi, peste tot sau peste nimic, nici pietroaiele uriașe printre care mă strecuram ca un pinguin ajuns pe lună, cred eu, nici vegetația mărunță și rară, nici căutarea mea de pietre lustruite de apa mării într-un loc în care marea mănâncă sistematic și tenace, precum picătura chinezească, argila din mal... Dacă o ține tot așa, în câteva sute de ani, poate, ajunge la București și nu voi mai fi eu nevoit să fac cu mașina 250 de kilometri, ba chiar 300, până aici... Bună constatare!

...Ea mergea înaintea mea și eu în urma ei, la căutat de pietre sau Dumnezeu știe ce, dar eu nu sunt foarte sigur dacă făceam chestia asta pentru ea sau pentru mine... În nici un caz, nu intenționez să o îndepărtez de iubitul ei, pentru a o apropia de mine. Doamne ferește, cum să fac eu așa ceva!? De parcă n-am căuta toți, în carul cu fân sau oriunde credem noi că putem să o facem, privirea unor ochi ca marea sau doar clipa în care am fi putut să-i vedem așa...

...Zâmbesc. Sunt dus cu gândul undeva, departe, într-o lume în care nu există limite, dar nici nelimite, în care poți să plutești sau să cazi ca un bolovan, nu contează, efectul este același, să mergi sau să nu mergi, să vorbești sau să taci, să nu faci nimic, dar, nefăcând nimic, să faci, de fapt, totul..., într-o lume care are sau nu are chef să se modeleze după tine, cum se modelează sau nu se modelează apa după piatră și frunza după vânt...

...Conversația nu se leagă. Și asta, nu pentru că eu, șoferul, trebuie să fiu atent la drum și ea, conferențista pasageră, atentă, consistentă și discretă, trebuie să fie cu ochii pe mine, pentru a mă corecta, atunci când uită Ioana să o facă, ci pentru simplul fapt că am uitat cuvintele în camera de la hotel și nu mai am altele de schimb, pentru că habar n-am cam ce trebuie să-i spun unei femei-conferențiste care, pe deasupra, mai e și psiholog, nici unei puștoaice de 11 sau 12 ani, pe care, probabil, n-o interesează reducția fenomenologică din cartea lui Husserl și nici legile sau proprietățile entropiei sistemelor și proceselor dinamice și foarte complexe în sinea lor, care se bat cu morile de vânt...

Acum, de dimineață, vara este parcă ceva mai blândă și mai bucuroasă, soarele are, probabil, alte preocupări decât să ne poarte nouă, oamenilor, de grijă, iar aerul condiționat din mașină își face discret datoria. Mi-o fac și eu pe a mea și, în calitate de șofer, întreb dacă pasagerii mei speciali doresc să mergem mai repede, mai încet sau mai potrivit. Cele două nu înțeleg prea bine întrebarea mea și îmi răspund în doi peri, în sensul că singura lor dorință este să mergem pe drum. Mi se pare normal, dar parcă tot aș vrea puțină adrenalină. Las un pic mașina să-și facă de cap, dar renunț imediat la gest, pentru că nu vreau să fiu penibil. La urma urmei, cele două sunt o prezență foarte agreabilă și ar trebui să mă port exact ca un om foarte civilizat, sau ca un șofer profesionist, deși nu sunt nici una, nici alta...

În timp ce eu mă gândesc la toate astea, un șarpe îmi taie calea. Nu frânez, nu brusciez mașina, dar nici nu-l calc. O avea și el grăbi-
rile lui, dacă s-a hotărât așa, dintr-odată, să traverseze drumul exact
în clipa când eu aș fi putut să trec cu roțile mașinii peste el și să-l tri-
mit pe lumea cealaltă. Evident, n-aș fi pățit nimic, accidentul nu s-ar
fi contabilizat, iar polițistul cu șapcă albă și creier negru, care pân-
dește, probabil, pe la vreun colț de drum, nu m-ar fi pus să suflu în
fiolă să vadă el, verde pe alb, dacă am băut sau n-am băut... Șerpii nu
sunt oameni, așa că, dacă se întâmplă să calci vreunul cu mașina, în
afară de faptul că ți s-ar putea învenina un pic cauciucurile, nu prea ai
ce să pățești... Doar, dacă, Doamne ferește, șarpele ar fi un Anacon-
da, sau unul de-ăia de prin epocile preistorice, cât un bulevard din
New York, atunci cu siguranță aș fi dat de belea...

Pasagerele mele speciale n-au văzut nici șarpele care traversa,
neregularitar, adică printr-un loc în care nu se afla niciun panou pe
care să scrie: „Atenție, traversează șerpi!”, nici vreun semn de acest
gen și, probabil, n-au simțit nici manevra mea „discretă”, ca la for-
mula unu, pentru a evita biata reptilă.

Era, totuși, un șarpe destul de sănătos, de arătos și de bine hră-
nit. A trecut prin fața mașinii foarte grăbit, ca fulgerul, cu capul în
vânt, unduindu-și trupul și, uite, deși au trecut câteva minute bune de
când fiecare dintre noi și-a văzut de drum – el, șarpele, de al lui, și
eu, șoferul, de al meu –, eu nu-mi dau prea bine seama dacă acest
șarpe matinal a trecut drumul în mod obișnuit, precum o târătoare,
sau dacă l-a traversat în zbor... Mie mi s-a părut că l-am văzut zbu-
rând la 10-20 cm deasupra asfaltului, cu capul în vânt, cam ca o co-
bră sau ca un Mig-29, singura lui preocupare fiind să treacă repede,
foarte repede, dincolo și să se piardă prin buruienile de pe marginea
drumului, unde, probabil, va fi adulmecat ceva. Niscaiva semnale de
la vreo posibilă pradă, cu antenele lui locatoare, sau, pur și simplu,
doar cu instinctul lui de șarpe matinal. Parcă-l văd stând la pândă,
prin crăpătul de soare, gata să înhațe vreun șoricel de câmp care abia
se spală pe ochi, sau vreunul mai harnic, toropit deja de căldură, poa-
te chiar și vreun șobolan mai jigărit... Vânătoarea asta se produce de
obicei noaptea, dar, mai știi? Cu mutațiile astea climaterice și dis-
pariția anotimpurilor intermediare, s-o fi schimbat câte ceva și în lu-
mea șerpilor. Viperele s-or fi mutat la câmpie, să vâneze șoareci de

câmp, iar șerpii de baltă or fi suit la munte, unde păstrăvii sunt, poate, ceva mai gustoși decât broaștele râioase...

Câmpul nu este prea frumos. Soarele arzător a cam pârlolit și iarba și recolta, iar frunzele plopilor de pe marginea drumului – câți au mai rămas – s-au dezverzit, au pălit și au început să cadă. Unele au îngălbenit deja, cu toate că suntem încă pe tarlăua verii. Într-un fel, tot cam așa se întâmplă și cu oamenii. Chiar dacă speranța de viață a crescut, durata vieții active – active la propriu –, s-a cam ofilit. Unora le plângi de milă, când îi vezi cum merg și, mai ales, cum gândesc. La oameni, veștejirea și gălbejirea nu sunt neapărat fizice, ci țin, mai degrabă, de modul de a fi și de a gândi. Cei mai mulți dintre ei au crescut la trup – arată ca niște vlăjgani hrăniți cu elefanți – și s-au împușinat la minte. Sau, oricum, mintea lor nu mai este nici ca a tinerilor care scormoneau, precum Cantemir, odinioară, pe când era ostatic la Stambul, prin biblioteci (nu prin cârciumi și pe la discoteci sau ce-or fi fost atunci), orizonturile cunoașterii, nici ca a bătrânilor înțelepți din satele noastre de altădată, zdrăvene la cap și la temelii, acum, în mare parte, niște băutori de samahoncă sau de rachiu jegos, plictisiți și puși pe harță.

Mintea multora dintre noi s-a dat cu cioflingăriile astea zis manageriale, luate de prin cărțile plagiate sau traduse din zece în zece pagini sau de pe câteva buruieni din jungla Net-ului. Poate doar aduse de noii noștri tineri școliți prea devreme pe la Oxford, pe la Harvard, pe la Sorbona, sau cine mai știe pe unde, contra unor taxe de câteva mii sau de câteva zeci de mii de dolari...

Alinierea asta a armiei intelectuale române, la comanda oportunistă și imbecilă a gândului pervers, la niște cohorte de nimeni, de nimicuri ale planetei, adică la ce a mai rămas din ce a fost aruncat ne-terminat de alții, mi se pare atât de stupidă, încât îmi vine să mușc din volan și să urlu ca un câine care și-a pierdut demult nu numai osul și lătratul, ci și haita... Sau să oftez ca un țăran care și-a pierdut satul...

- Domnule șofer al drumurilor lungi, cred că am trecut de scurtătura aia de care n-am vrut să trecem, cu indicator spre cetatea Histria...

- Posibil. Ioana nu știe de cetate, ci doar de localitate. Întoarce-mă.

- Poate o mai fi și alt drum...

- De ce să ratăm? Dacă am sesizat că am trecut, înseamnă că n-am trecut chiar de tot. Ne putem întoarce mintenaș. Primul drum este, câteodată, cel mai bun... Dar, totdeauna, primul...

O adiere vine dinspre mare și răvășește răcoros frunzele de plop. Astea bat și când nu bate vântul, după cum spune Tudor Gheorghe, în unul dintre cele mai frumoase cântece din câte au fost scrise pe la noi în ultimul veac – Mărie, Mărie –, veacul drumurilor lungi și grele, cu scufundări de vieți și tulburări de ape...

Mașina mă ascultă, dar Ioana obiectează agitată: „...în o sută de metri, întoarceți-vă!”. Nu mă întorc, desigur, dar găsesc imediat, chiar într-o sută de metri, cum spune ea, indicatorul și o iau la stânga, spre cetate, așa cum scria, cu litere foarte albe pe tăblița foarte albastră: Spre Cetatea Histria.

Un albastru cerulium, cum mi-a rămas mie în minte din vremea când încercam să pictez cerul albastru de la Cazane, din clisura Dunării, pe care, parcă, nu l-am mai văzut niciodată așa cum l-am văzut ca atunci...

...La capătul unui drum de câțiva kilometri, foarte șerpuit, foarte liniștit și foarte singur, ajungem în parcare, mângâiată de plopi și de sălcii de la marginea ruinelor cetății și de la intrarea în muzeu. Și ea, singură și, parcă, uitată, inundată de iarbă și de frunze desprinse prea devreme de pe ramuri. Cu ani în urmă, s-a construit aici acest muzeu, care a intrat în circuitul muzeelor lumii, cu obiectele lui unice scoase de arheologi din ce a mai rămas din vechea cetate a corăbiilor care se încumetau să străbată zona costieră din această parte a Pontului Euxin.

Este o clădire cu etaj, foarte modernă, dar și ea, cam ca tot ce mai există astăzi prin țara aceasta numită încă România – România cu un singur R și cu â din a –, s-a ruginit și s-a ponosit. Fotografiez acest peisaj frumos și trist, care așteaptă, parcă, prevestitor, să vină toamna lumii...

Cumpăr rapid bilete de la casă – două, pentru adulți și unul, pentru copil – și trecem pragul acestui muzeu tulburător. Spații generoase, scări interioare aerisite, ferestre foarte mari, cât peretele, cu o lumină filtrată doar de Dumnezeu, dar pură, ca o apă de izvor, cu vitrine îngrijite, rânduite frumos, pe niveluri și pe vârste ale cetății. Din orice punct al interiorului, vezi întregul interior.

Conferențista și fetița ei – o mamă și o fiică – uită complet de mine și se lipesc de vitrinele cu frânturi din coloane, cu fel de fel obiecte din acea vreme, cu arme și unelte, cu podoabe și vase de gătit, cu imaginea unei lumi care a fost cândva. Fetele astea mi se par căzute de pe lună, sau rămase aici dintr-o altă epocă istorică; altele, în locul lor, ar fi profitat la maxim de vacanța asta la mare și s-ar fi lungit pe plaja arzătoare sau ar fi băut, dezbrăcate la limită, răcoritoare cu pai pe vreo terasă cu miros de mucegai impregnat cu săruri care vin de pe mare, suprasaturate, precum algele, sirenele și marinarii de cursă lungă.

Îeșim apoi în libertatea din cetate. Ruine care au fost, cândva, ziduri uriașe, pe alocuri de doi metri grosime, adevărați munți de cărămidă arsă, în calea înspăimântătoarelor furtuni euxiniene ale acelor vremuri, reminiscente din portaluri și arcade, măcinate de ploi, de vânturi și de ani.

Încerc să-mi imaginez cum trăiau acei oameni aici, între ziduri și acoperișuri, cu marea în coastă, cu furtunile din larg, cu vântul care pustia câmpia... Și ce rost avea această cetate în coasta geților fanatici și bețivi. După aria de cuprindere, după grosimea zidurilor interioare și, mai ales a celor din exterior, dar și comparând-o cu alte cetăți pe care le-am mai văzut prin Europa și prin lume, se pare că cetatea Histria a fost cu adevărat importantă...

Desigur, știu povestea, dar nu prea cred nici în ea, nici în ceea ce gândesc eu despre ea... Mă impresionează doar lucrătura timpului. Nu a acelui timp care le rezolvă el pe toate, ci a acelui timp care, încet, încet șterge, la început, urmele... Apoi, totul... Natura face lucrurile așa cum vrea ea. Ea nu ține seama decât, cum și cât dorește ea, de ce vor sau nu vor oamenii. Îi lasă însă în pace să-și facă meandrele. Doar și ei sunt tot copacii ei. Copacii ei umblători care se cred foarte, foarte puternici, fără să-și dea vreodată seama cât sunt, totuși, de fragili...

Evident, vremelnic, ei, oamenii, fac și desfac de toate. Acoperă pământul cu palate și drumuri, sfidează timpul și spațiile. Naturii însă nu-i prea pasă. Cât omul se află acolo și îngrijește palatul pe care și l-a făcut, natura doar îl șicanează din când în când. Dar, din moment ce nu mai locuiește în castelul lui antinatural, natura are grijă să-l devo-reze încet-încet, până îl preface pământ. Nu contează că asta ar putea dura douăzeci de milioane de ani. Ea, natura, înțelege că un cumul

de efecte ale suveranității și autonomiei planetei Pământ, condiționată de interacțiunea cosmică, va dura cât va dura mandatul cosmic al planetei Pământ. Natura face, deci, cam ce vrea ea. Crește peste tot iarbă, buruieni, mărar, copaci și umbre. Natura nu iubește ceea ce face omul. Nu-i place ceea ce face omul. Imediat ce omul pleacă, ea încearcă să-i șteargă urmele, să vindece rănilor... Omul nu înțelege asta, întrucât el crede – și crede cu tărie – că natura trebuie să fie cum vrea el, nu cum vrea ea...

Este adevărat, omul reușește să transforme, încet-încet, lucrurile în utilități pentru el. Dar absolut inutile pentru natură. De aceea, cum pleacă el, natura încearcă să măture gunoiul lăsat de om, chiar dacă gunoiul este un palat sau un oraș cu 17 milioane de orașeni ...

...În timp ce trecem de-a lungul zidurilor interioare și admirăm ce a mai rămas din bolțile și arcadele acestei cetăți, mă gândesc ce s-o fi întâmplat cu oamenii care au locuit cândva aici. Oare locuitorii Histriei de azi au vreo legătură cu cei care au trăit cândva între zidurile acestei cetăți? Poate că o fi venit o vreme când vor fi fost nevoiți să iasă din cetate, unde pericolul va fi devenit uriaș, și să se adăpostească dincolo de ziduri, sub cerul liber, în bordeie care nu pot să offenseze pământul, iarba și copacii. Sau, poate, vreun cutremur sau vreo revărsare cumplită de ape să-i fi scos de acolo, dintre zidurile devenite prea strâmte... Sau poate doar gândul lor de libertate și de solidaritate cu natura care nu acceptă cetăți și palate eterne pe teritoriul ei, unde totul se naște, crește, trăiește, moare și putrezește, i-o fi scos din cetate... De fapt, reintră în circuit. Pentru că, în Univers, nimic nu se pierde, nimic nu se câștigă ci totul se transformă... În ce?!

Este o liniște perfectă de miez de vară. Iarba din jurul cetății s-a uscat. Nimeni n-a cosit-o. Jos, sub ziduri, apele sunt lipsite de valuri. De jur împrejur, porumbul se apropie de vremea copăitului. Grâul dă în copt. Sus, în vârful unui stâlp de beton, o barză stă de strajă la cuibul ei din crenguțe și vreascuri. Alb peste negru. Conferențista și fetița ei se opresc într-o fostă ușă interioară de cetate. Ușa a dispărut. A rămas numai cadrul ei. Dincolo, în spațiul dreptunghiular al fostei uși, printre ierburile ponosite, se află două flori de mac. Or fi rămas acolo, neofilite, din primăvară. Sau, poate, vor fi crescut acum, în aceste zile. Sunt în așa fel poziționate, încât se pare că ele, cele două, și le-ar fi pus la ureche. Câte una pentru fiecare. Ele însele,

conferențista și fetița ei, în rochiile lor albe, de vară, mi se par a fi două flori cu totul și cu totul speciale. Flori cu flori la ureche...

Le fotografiez.

Știu că mâine, și unele și celelalte se vor ofili. Așa este în firea florilor și a oamenilor. Se vor ofili și nu vor mai fi cum sunt acum. Dar, acum, sunt minunate... Și orice clipă minunată din viața noastră va fi eternă. Pentru că ele, clipele, n-au durată. Și tot ce n-are durată înseamnă veșnicie... E drept, uneori, și minunile mor. Minunile, nu și clipele. Clipele nu mor niciodată. Sunt totdeauna unice și irepetabile.

Conferențista se uită la mine cam lung. Nu știu ce o fi apucat-o, dacă a apucat-o cumva ceva, nici de ce se uită așa, ca la o arătare, la mine. Dar se uită cu niște ochi care au doar culoarea celor care te pătrund. În cele din urmă, nu se mai uită la mine, ci prin mine sau peste mine, spre niște depărtări pe care eu n-am cum să le văd... Sunt prea încorsetat de ochii ei.

- Ați mai fost prin Ada-Kaleh? mă întreabă, în cele din urmă, așa, din senin...

- Ultima dată, am fost într-o toamnă sau într-o vară spre toamnă, nu-mi aduc prea bine aminte, înainte cu câteva zile de a se închide barajul și a se umple lacul...

- 15 octombrie ...

- Da, 15 octombrie... Era toamnă. Barajul de la Porțile de Fier se terminase și, în zilele următoare, urma să înceapă umplerea lacului...

- Ați cerut o cafea...

Abia acum îmi explic fascinația ochilor ei...

Sunt ochii acelei fetițe, care semăna atât de mult cu mama ei...

Servim masa la o cherhana. Aproape în liniște. Eu evit s-o întreb, ea evită să-mi spună.

Ne întoarcem la Constanța spre seară. Ea și fetița ei îmi mulțumesc pentru acest periplu, zâmbesc frumos și dispar în nemărginirea clipei... Eu mă cufund, tăcut, în interiorul ei...

*

...Revin pentru câteva minute acasă, la fosta mea casă, la casa de acasă, după lungul meu periplu prin tot felul de timpuri și de lucruri, de stări și de condiții, de la cele profesionale la cele în care

speri mereu câte ceva, fără să știi precis și nici măcar vag ce și, mai ales, cum și de ce. Numai aici, în fața casei părăsite demult, demult, parcă într-o altă viață, începi să înțelegi câte ceva din efectele dezastuoase ale curgerii timpului.

Tineretea trece repede, ca și cum n-ar fi fost, iar ceea ce urmează trece și mai repede. Omul iese rapid din ceea ce este el cu adevărat și se strămută în ceea crede el că ar putea să fie, să devină sau să rămână, și merge ca orbul pe drumul acesta care, în final, îl duce tot acolo, în locul acela fără nume, pe drumul acela fără întoarcere...

Ridic privirile din drum spre Dealul Bordeiului, acolo unde se află cimitirul... Simt un gol în gând și, într-o fracțiune de secundă, reproduc un drum atât de lung și atât de inutil, drumul familiei mele, acum împărțită între crucile din cimitir și patru-vânturile lumii... Casa pe care am ridicat-o, împreună cu frații mei, într-un miez de vară, s-a săturat probabil de lipsa noastră, s-a inundat de bălării, de umbre și de șerpi și a început să se încline și să se păraginească. Pe trei sferturi, este deja prăbușită. A mai rămas doar un perete cu un pic de alb... Bozul și cucuta au inundat curtea, gardul de ulucă nu mai există, frunzele cireșului au îngălbenit, cele mai multe dintre ele sunt deja ruginite și au început să cadă, anii copilăriei se cuibăresc în mine, uscați, mucegăiți, trist și mă dor... Mă gândesc la mama, la tata, la bunicul, la bunica, la frații mei – toți trei trecuți în lumea celor eterni –, iar eu cutreier ca un zăbăuc lumea morilor de vânt... Numai părinții și bunicii – bunicii mei adoptivi – sunt înmormântați în același loc, aici, în cimitirul de pe Dealul Bordeiului sau Bordeiilor... Cei trei frați ai mei – toți mai mici decât mine – își dorm fiecare somnul de veci într-un alt loc din țară, într-un alt tărâm, undeva la jumătatea unui drum... Drumul rupt sau întrerupt al fiecăruia...

Anii au trecut prea repede, mult prea repede. Reperele de bază au dispărut, oamenii cei mai dragi sunt în pământ, casa în care am copilărit se duce și ea, încet, încet, după ei... De fapt, deja s-a dus... Oamenii mor, lemnul putrezește, amintirile dor, iar pe drumurile lor, altădată bătătorite și senine, se adună norii și cresc buruienile...

Nici n-am avut timp să-mi dau seama că unii dintre oamenii atât de importanți din viața mea au dispărut... Abia acum și aici, în aceste clipe unice și irepetabile, înțeleg cât sunt de singur... Abia

acum realizez cât de adâncă este dimensiunea acestei singurătăți ancorată pe norii lumii... Acolo, departe, în vâltorile fierbinți ale muncii, ale necazurilor și bucuriilor mărunte, de fiecare zi, nu realizezi efectul pierderilor uriașe ale războiului cu viața pentru viațuire. Pe frontul acesta continuu, bătăliile sunt prea dure și prea fierbinți pentru a-ți permite răgazul să-ți simți rănille generate de gloanțele oarbe care au dus la pierderea celor dragi... În toiul bătăliei, nu simți durerile rănilor... Uneori, nu simți nici măcar că ești rănit... N-ai timp de așa ceva, trebuie doar să supraviețuiești...

În viața unui om, oricât de scurtă și de neînsemnată ar fi, sunt foarte multe lucruri importante. Iubirea pentru o femeie, camaradul de pe front care ți-a salvat viața sau căruia tu i-ai salvat-o pe a lui, diploma de absolvire a unei facultăți, spre exemplu, sau diploma de doctorat, primul roman publicat, dacă ești scriitor, primul pisc cucerit, dacă ești alpinist, soția ta care-ți umple ochii de bunătatea și candoarea ochilor ei, fiul tău, pentru care îți faci totdeauna atâtea griji, munca ta... Viața ta.

Dar vine o vreme când începi să înțelegi că, dintre toate, locul cel mai important de pe pământ este izvorul tău, punctul de unde vii, ființele care ți-au dat viață, mama ta și, desigur, tatăl tău, care a avut atât de puține zile... Iar ei, părinții tăi, acum, nu mai sunt printre cei vii. Se odihnesc acolo, la Bordei, în cimitirul deja părginit și părăsit al satului și ți se rupe sufletul că nu poți să-i mai vezi, să-i mai auzi, să le vorbești, să le aduci un pahar cu apă, să mergi cu ei la vie, să dai cu sapa, alături de ei, în pământul din coastă, să privești, împreună cu ei, noaptea, Calea Lactee – Drumul Eroilor, cum îi spuneau ei –, și să ascuți, de acolo, de pe deal, din capul viei, cântecul greierilor de la porțile toamnei...

Nu îndrăznesc să intru în fosta curte... Nu mai este nicio ulucă, nicio poartă, nici un semn... Oftez și o iau încet spre cimitir. Nici oameni parcă nu mai sunt prin această parte a satului care, iată, intră, încet, încet, în buruieni.

Drumeagul spre via noastră și, mai departe, spre cimitirul de la Bordei, este încă umed – pânza freatică este, aici, la suprafață –, prunii sădiți în vremea socialismului în locul viilor, au îmbătrânit și ei, livezile, ca și viile de odinioară, dispar, iar locul este inundat de mărăcini. Doar drumul mai poartă ceva din amintirile pașilor de odinioară...

Toate casele de pe această vale – să fi fost vreo douăzeci sau chiar mai multe – au trecut și ele, odată cu oamenii, în cimitirul lor de case, iar satul a recrescut, jos, la șosea, pe malul Oltețului, spre Mușetoi și dincolo, spre nord, până aproape de hotarul bărboienilor. Dar, pe ansamblu, casele devin, an de an, tot mai puține. Cele noi – unele adevărate vile – sunt doar câteva, e drept, parcă ceva mai arătoase, dar nu mai au specificul locului, se aseamănă cu ale nemților, cu ale sârbilor și chiar cu ale americanilor, sunt parcă de import, nu mai au căldura locului... Cred că nici eu n-o mai am, așa cum a fost ea cândva, ci doar mi-o imaginez

Oricum, aici, în drumeagul care duce spre cimitir și, de aici, spre jungla Boroghilei (locul unde pășteam noi oile în anii copilăriei, acum o harababură de mă răciniș, rugi de mure, curpeni, porumbare, măceși, tufăriș de toate felurile etc.) a dispărut aproape orice urmă de om, în afară de roțile unui tractor care, probabil, o fi adus vreo remorcă cu lemn de stejar din pădure. Sau cu vreascuri...

Unii dintre oamenii de pe aici – mi-a spus Torica, o fostă colegă de la generală pe care o mai întâlnesc din când în când prin București, dar care păstrează intactă casa părinților săi, și ei trecuți, cu ani în urmă, în lumea celor de la Bordei –, mai ales tineri, au retrogradat demult de la faza de țărani muncitori cu sapa la cea de culegători. „Se hrănesc toți, fir-ar ei să fie, din truda părinților noștri, din livezile și din pădurile care au mai rămas nedistruse de către acești nenorociți nevolnici și puși pe rele!” – mi-a spus ea în ciudată, într-o zi, anul trecut, când i-am dat telefon, de ziua ei, să-i urez la mulți ani și să-i mai aud vocea aceea puternică, frumoasă, sinceră și plină de primăvară, de care eram cândva mai mult decât îndrăgostit...

...Merg încet, singur, pe drumul care duce acolo, la Bordei. Trec peste podețul care, altădată, era un pod peste un pârâu cu maluri înalte, mult nisip și un firicel de apă limpede pe mijloc, pășind atent printre ierburile care au inundat cărarea. Este un miez de zi liniștit, parcă uitat de lume, într-un spațiu în care nici amintirile nu mai au contur. Porumb înalt cât casa, cu foi ruginite și știuleți răscopți, cu pănuși uscate, gata de cules, și tot gata de cules ar trebui să fie și viile de pe deal, dacă acestea ar mai exista...

Dar le-au înghițit și pe ele, în programul de sistematizare, livezile cu pruni, meri și peri aliniați frumos, ca la paradă, apoi, când și livezile au îmbătrânit, iar prunii, merii, perii, cireșii, vișinii și

piersicii s-au uscat, au revenit mărăcinii, scaieții, bozul și buruienile. Aproape că ți-e frică să mai calci pe acolo să nu te prindă vreun șarpe de picior, nu pentru că nu ar avea ce mânca, ci pentru că, pur și simplu, ai putea să calci pe el...

Din lanul de porumb gata de cules, iese o bătrânică cu o basma cenușie, în haine ca pe la țară, privește spre mine, mă vede – este cam la vreo cincizeci de pași –, își pune palma la gură și, cam când ajung prin dreptul ei, dar tot la o oarecare distanță, mă întreabă, așa, direct, ca și cum ne-am fi despărțit acum o jumătate de ceas:

- Ghiță, tu ești?

- Salut, eu sunt!

O recunosc imediat, deși n-a mai rămas nimic din cea pe care o știam eu, cu foarte mulți ani în urmă. Pe atunci, era o fată robustă și frumoasă, cu niște picioare foarte, foarte albe, puternice și sigure pe mers, se zguduia cărarea când trecea ea, iar pulpele nu-i tremurau, erau parcă de marmură de Carrara, semănau cu ale unei statui pe care am văzut-o eu cu câțiva ani în urmă, la Pisa, în biserica de o sută de metri, cât un teren de fotbal, de lângă o clopotniță formidabilă, vestită în toată lumea, înclinată (a fost construită pe un teren nisipos, fără fundație solidă). Statuia aceea, ca și Cele trei Grații, a fost modelată dintr-un singur bloc de marmură (muntele Carrara este la doi pași de Pisa) și creează o imagine de frumusețe robustă, de grație bazată pe forță, nu pe giumbușlucuri sau pe miorlăieli simandicoase. Este totuși, o robustețe în alb, o robustețe frumoasă și delicată...

Nu se apropie prea mult de mine, rămâne acolo, în capul locului, cu o foaie uscată de porumb în mână, cu fața zbârcită de povârnișurile anilor, cu ochii vii și suvițe de păr alb-cenușiu, ieșite rebel de sub basma. Nu mă leagă prea multe amintiri de ea, deși suntem de-o vârstă și am fost colegi în primii ani de școală. După ce a terminat patru clase, ea a trecut la sapă, iar eu am continuat școala. Și astăzi încă mai sunt elev la diferite cursuri, de photoshop, de web design, de baze de date, de management etc. etc. De-a lungul zecilor de ani, n-am prea vorbit. Nici nu ne-am întâlnit de prea multe ori. Doar în vremea când eram la liceu, în vacanțe, și o mai ajutam pe mama la muncă (la săpat, la secerat, la cules, toamna, înainte de școală), am mai văzut-o de vreo două ori. La muncă, la câmp. Mergeam cu ziua pe la vecini, mă rog, făceam și eu cam ce făcea toată lumea aceea truditore și așezată temeinic în obiceiurile

seculare. Gospodăria Agricolă Colectivă din comună schimbase radical rânduielile, dar sufletul lor de țărani sedentari, iubitori de Pământ și de Dumnezeu, rămăsese același.

- Ai mai venit pe aici, nu te-ai prea schimbat...

- Nici tu nu te-ai schimbat...

- Ei, pe naiba! Noi, aici, ne scofălcim repede. Ne mănâncă sapa, pământul și crăpătul ăsta de soare... Ce mai fac ai tăi?

- Bine, cu ale lor. Dar ai tăi?

- Al meu s-a dus, e acolo sus, la cimitir, am o fată, frumoasă foc, cu ea mă mai mândresc și eu, dar, vezi tu, ea nu e ca mine, nu se mulțumește cu sapa, dar nici n-o duce capul să ajungă unde vrea ea... Nu știu, în fine, fie ce-o fi... Ce-o vrea Domnul... E drept, nici pe mine nu prea m-a ajutat capul, că doar mă știi, și nici ușă de biserică n-am prea fost, dar m-am ținut, dracului, Doamne iartă-mă, de coada sapei și mi-am trăit viața aici, pe hududoii ăsta, între Ciutura lu' Begu și Valea Boroghilei...

Acum este foarte aproape de mine, doar la câțiva pași. Mă înfioară înfățișarea ei. Din femeia zdravănă de altădată n-a mai rămas aproape nimic. Până și basmaua cenușie, pe care o poartă lăsată pe ochi, pare venită din alt secol. E drept, și ea, ca și mine, trăim în două secole, dar basmaua ei vine, cred din secolul al XVIII-lea sau și mai de demult, probabil, din vremea când pe aici erau bordeie. Cred că de aceea se și numește locul acesta „La Bordei” sau „La Bordeie”. Avem și noi, acolo, undeva, dincolo de cimitir, sub o movilă care seamănă foarte mult cu un sân uriaș de fecioară, o bucățică de pământ, pe care o săpam, împreună cu mama, doar în câteva ore. Puneam acolo porumb. Nu se prea făcea – locul nu era prielnic –, dar culegeam acolo câțiva saci de știuleți, pe care, toamna, îi căram cu spatele, până în curtea casei. În vremea colectivului și colectivismului socialist, tot dealul Bordeiului, țâță de fată mare, cum îi spuneam eu atunci, s-a umplut de pomi fructiferi și s-a cam terminat cu săpatul...

În vremea aceea, eram atât de convins că, undeva, nu prea departe, trebuie să mai existe o țâță, la fel de perfectă și la fel de frumoasă și, legat de ele, un trup de femeie... Făcusem cercetări, mă urcasem în toți copacii, căutasem, ani în șir, prin toate dealurile din jur, singur, așa, pe ascuns, să nu înțeleagă nimeni ce am eu de gând, dar degeaba... Între timp, am uitat. Dar, de fiecare dată când vin în

sat și mă uit spre bordeie, caut automat, cu ochii, temător să nu mă vadă cineva, pe toate dealurile din jur, celălalt sân de fecioară...

- Ce te tot uiți?! Nu mai e nimic ca înainte. Și dealurile astea frumoase s-au păraginit...

Are dreptate. Dar eu am încă resurse să o văd nu numai cum e acum, ci și cum era ea, atunci, demult. Într-o zi, i-am făcut un tur de șold și am aruncat-o în iarbă. Nu știu ce m-a apucat. Eram cu ziua la niște vecini, la prășit, dincolo de Dealul Bordeiului. N-a zis nimic. S-a ridicat din iarbă, și-a scuturat fusta, dezvelindu-și puțin genunchii – erau albi, foarte albi, ca marmora –, nu s-a uitat la mine, nu m-a înjurat, cum făceau fetele celelalte dacă te legai de ele și nu le convenea, sau le convenea prea mult, și nu s-a supărat. Pe vremea aceea, deși eram licean și mă apropiam binișor de 17 ani, nu îndrăzneam să privesc direct în ochii fetelor și cu atât mai puțin să intru în vorbă cu ele. Ea – Nelu se numea, habar n-am de ce, de fapt, o chema Nela – nu era chiar slăbiciunea mea, dar avea faimă de fată accesibilă și, ca orice puștan, deși eram lipsit complet de cultura sexului, aș fi vrut-o și eu. Măcar odată. Ceea ce simțeam era doar instinct și ce am mai aflat de pe la ceilalți băieți care avuseseră deja de-a face cu fetele care acceptau sexul... Acestea erau, în general, cunoscute și curtate cam de toți băieții care se dădeau la ele, ba chiar și de către unii dintre bărbați însurați. Eu eram foarte departe de ei. Aș fi vrut să fiu ca ei, dar nu eram ca ei. Mi se părea o enormitate să-i cer unei fete să se culce cu mine, s-o conving, s-o păcălesc, s-o ademenesc, să-i promit, sau mai știu eu ce... Pentru mine, fetele erau cu totul deosebite, erau un fel de sfinte pământene frumoase... Cu ochi de îngeri. Și așa au rămas mereu...

În timpul unei vacanțe de vară, noi, câțiva băieți din sat, colegi de clasă, la care se adăugase unul cu vreo trei-patru ani mai mare ca noi, Telu se numea, băiat din sat, dar care trăia prin București, ne-am dus la o plimbare prin pădure. Când am ajuns sub Poiana Înaltă, undeva, într-un luminiș din pădurea de stejari, noi ne-am apucat să jucăm chirul, iar Nelu a dispărut un timp, apoi s-a întors din tufăriș, încheindu-se la pantaloni. Ne-a spus ca a găsit-o pe Nelu – Nelu er, de fapt, Nela – și că s-a culcat cu ea acolo, pe iarbă, printre tufe...

Am simțit un nod în stomac, umilintă și, un fel de revoltă. Ea, fata aceea accesibilă, Nelu, Nela pe numele ei de fată, îmi aparținea cumva și mie, fuseserăm colegi în primele patru clase, adică de la 7

la 10 ani, îi pusesem și piedică de vreo două ori, așa cum făceau, pe vremea mea, copiii cu fetițele cărora voiau să le atragă atenția, o privisem odată (cred că pe furiș, în mod sigur pe furiș, nu mai am chiar dimensiunea clipei, ci doar reprezentarea ei trunchiată și cețoasă) în ochi și o aruncasem în iarbă cu acel tur de șold...

După vreo jumătate de oră, am căutat un pretext, m-am desprins de grup și am colindat de unul singur, mâhnit, până seara târziu, prin pădurea singuratică...

- Tu ce faci pe aici? mă întreabă ea. Te duci pe la ai bătrâni?

Ies din amintiri. Nelu este în fața mea, vorbește cu mine, știe că exist și că îmi pasă de ai mei, de ea, de sat, de ce a fost, de ce n-a fost, de ce a rămas și de ce va mai fi. Mă bucur că este așa și, în secunda următoare, nu mi se mai pare chiar o babă lipsită de orice urmă de femeie, de interes, de tinerețe. Reușesc chiar să văd licărul din ochii ei, pe care încă îl recunosc, și fărâma ei de viață.

- Aprind și eu o lumânare, smulg bucuriile, resfir un pic pământul de pe mormânt și, uite, pun și un buchet de flori... L-am adus tocmai de la București, dar florile cred că sunt de prin Olanda...

- Ce naiba de săpăligă e asta!? Cu asta vrei tu să sapi acolo, în cimitir? Pământul este tare ca piatra. Tare, crăpat și plin de pir. Asta crește oriunde și este tare ca sârma de oțel, lua-l-ar dracu, Doamne iartă-mă! N-a plouat de astă primăvară.

- Nu e săpăligă, este piolet. Se folosește când urci pe munte, iarna, pe gheață.

Nu-i place explicația, n-o ia în seamă, nu-și bate capul să înțeleagă de ce săpăliga asta se numește piolet...

- Săraca, țața Lina! Ce mult ți-a dus dorul! Și cât de mândră era de tine, că ai ajuns om mare... Nu e vorbă, ai și ajuns...

- Ea a fost un om mare, nu eu!

- A fost! Nu mai găsești astăzi oameni ca ea...

Adie un vânticel de toamnă. Zăvelca i se ridică ceva mai sus de mijlocul gambei și, deasupra labei piciorului desculț, se dezvelește o porțiune aproape uscată, ca fața ei, înnegrită de soare și de praf, brăzdată de zbârcituri și de varice. Doamne, ce poate să facă timpul dintr-o gambă care plesnea de sănătate și de frumusețe! Și munca asta brută cu zgrunțurii pământului și cu bolovanii din coastă! Ea nu observă privirea mea – probabil că nici n-o interesează prea mult, deși femeile sesizează al naibii de repede și de corect detaliile astea

care țin de ele –, iar eu încerc să-mi ascund cum pot dezolarea penibilă.

- Ei, am îmbătrânit, s-au dus naibii și tinerețile și puterile, dar asta e! Vinăștia tineri în urma noastră, dar parcă nu sunt ca noi, parcă n-au vlagă în ei. Pământului nu-i pasă de ei, nu-i bagă în seamă, se face că nu-i vede, sapa nu se lipește nici de ei, nici de brazde, nici de buruieni... Dar nici lor nu le pasă de ce ne păsa nouă altădată. Ăștia nu știu și nici nu vor să știe să dea cu sapa. Parcă n-ar fi, ai dracului, Doamne iartă-mă, țărani, ca noi! Se întoarce lumea cu curu-n sus, nu știu cum ne mai rabdă pământul... Nici de plouat nu mai plouă ca lumea!

Parcă, în completarea cuvintelor ei, porumbul este inundat de pir și de costreie, fasolea de pe firele de porumb nu se mai vede din volbură, iarba s-a uscat, iar toamna pare dezolantă...

Dintre rândurile de porumb, apare o fată cu fustă roșie, fulgurantă, până sub genunchi și bluză neagră, de dantelă, care, mi se pare, nu poate fi de prin partea locului. Cel puțin, așa cred eu în prima clipă în care o văd. Habar n-am de unde o fi ieșit. Până în acest moment, n-am văzut-o. Prin aceste locuri, porumbul, chiar și pe timp de secetă, crește înalt, până la streășina casei. Este un soi vechi, de dinainte de colectivizare. Apariția cu fustă roșie și bluză neagră, de dantelă, rămâne o clipă surprinsă când mă vede stând la taifas cu Nelu, mă rog, cu Nela, apoi i se adresează ei, ca și cum eu nici n-aș fi pe-acolo. Evident, dacă nu mă cunoaște, deși mă vede, nu mă ia în seamă. Deci, nu exist. Sau poate mă ia, dar nu-mi dau eu seama.

- Am terminat. S-a umplut și sacul. Mai e ceva de făcut?

- Ea este fata mea! îmi spune Nelu, bucuroasă, dar și un pic încurcată, pentru că bucuria ei contrazice cumva cuvintele de mai înainte. Dar Nelu (ce nume?!) nu este și nu a fost niciodată prea subtilă, ba chiar trecea un pic cam prostuță. Așa era atunci, demult, și, probabil, așa e și acum. Ies însă imediat din prejudecata asta de om nedrept, prea exigent și prea sec, și accept, în mărunțul meu raționament, că femeile de pe aici, chiar dacă par niște teci de fasole uscată sau niște frunze încrețite, au, totuși, o subtilitate a lor, o subtilitate ancestrală, prudentă și un pic temătoare, legată de fel de fel de semne, de simboluri, de ritualuri, de cutezări și resemnări și încărcată de experiența lor de viață. Este vorba de o subtilitate foarte delicată, care vine dintr-o înțelepciune arsă la foc mărunț, pe vatra casei, preț

de zeci de ani, o viață întreagă muncită și chinuită, dar trăită intens. O înțelepciune a femeii pământului, o înțelepciune aspră, exprimată mai mult prin ochi și mai puțin prin cuvinte.

Apoi i se adresează ei, tot așa, ca și cum eu aș fi aici de când lumea.

- Nu mai e nimic de făcut, gata, am terminat cu culesul pentru azi.

Se uită apoi către mine, ca și cum s-ar scuza și s-ar bucura, face o mișcare feciorelnică a capului, așa cum făcea ea în tinerețe, în clipele când realmente era frumoasă și, mai ales, atrăgătoare, și îmi dă explicații:

- Am cules fasolea. Cred că n-ai uitat. O făceai și tu când erai pe aici, o ajutai pe maică-ta, erai bun de muncă, luai rîndul înainte la prășit, nimeni nu se ținea de tine. De vreo două ori, m-ai ajutat și pe mine. Eram cu rîndul după tine și, când rămâneam prea mult în urmă, îmi săpai câteva cuiburi și nu mă lăsa în urmă. Celelalte fete credeau că ai ceva cu mine, că-mi ești recunoscător sau că mă plăci, iar eu n-aveam nici un interes să le spun că nu. Nu le spuneam nimic. Mă prefăceam că n-aud. Așa erai tu, atunci. Un om bun, săritor și foarte atent... N-ai vorbit niciodată urât cuiva, nu te-ai certat cu nimeni... Toți te vorbim frumos...

Mi-o spune cu tandrețe. Ochii i se luminează o clipă, doar o clipă, apoi capătă culoarea cocenilor de porumb care foșnesc ușor sub adierea vântului de toamnă... Și el, ca și noi, destul de bătrân...

- Lico, iau eu sacul, îi spune fiică-si, și mă duc acasă, că am treabă. Tu du-te cu nen-tu Ghiță la cimitir, ajută-l să curețe buruienile de pe mormântul maică-si, să sape cu drăcia asta de săpăligă, Doamne iartă-mă, și vezi să nu-l muște vreun șarpe.

- Bună ziua, domnișoară! Eu sunt nen-tu Ghiță, iar tu ești exact cum era maică-ta cu mulți ani în urmă, dar mult mai frumoasă, chiar dacă ea era cea mai frumoasă din sat, uite cam ca floarea aceea, în peisajul acesta de toamnă timpurie...

În ceea ce privește maică-sa, mințeam, desigur, pentru că nu ea era cea mai frumoasă fată din sat, ci alta, după care mi se scurgeau mie ochii în fiecare zi, ca apele Oltețului, dar nu îndrăzneam să-i zic cât îmi era de dragă... Dar și ea, Gelu, era tot așa, tânără, în pîrg, și frumoasă ca o floare de pădure.

Îi arăt o floare uriașă, violetă, proaspătă ca un bujor, era, de fapt, chiar un bujor din aceia foarte frumoși, mă duc, o iau de acolo, probabil că aici a fost cândva o grădină, și i-o ofer. Zâmbește stânjenită, roșește, ochii i se luminează, în timp ce maică-sa ia sacul în spinare, sacul este cam de două ori cât ea (noroc că păstăile de fasole culese de pe cuiburile de porumb ruginite de toamnă sunt ușoare), și o ia încet, cu pas rar, pe hududoii la vale.

Urcăm și noi, la fel, cu pas mărunț și rar, încet, foarte încet, pe drumeagul înierbat care duce la cimitir, ea, fiica ei, lângă mine, și eu, fostul coleg al maică-si, lângă ea, nu în tandem, ci în rând, apropiați, umăr lângă umăr, precum cercetașii care scotocesc pădurea. Este o fată frumoasă, robustă și, în același timp, delicată, are un parfum special, curat, natural, ce vine parcă din ierburile și din fructele pădurii uriașe, care suie ca un nor pe dealul din fața noastră... Un parfum ca al fetelor de la țară, dar ea nu este chiar ca ele, ca fetele acelea pe care le știu eu din copilărie și de pe vremea când eram doar un noaten timid și neliniștit; ea are, cred, alte porniri, alte orizonturi și, probabil, alte prejudecăți. Dar e proaspătă ca o piersică pârguită, îți lasă gura apă.

La poarta îngustă și ponosită de la intrarea în cimitir, cu țâțâni ruginite și cu o sârmă în loc de zăvor, o las pe ea să intre prima. Ea se strecoară unduind, ca o șerpoaică, prin fanta dintre stâlpul porții și ce a mai rămas din fosta poartă de ulucă geluită, acum niște urme de scânduri foste late, patru la număr, care abia se mai țin în cuie. Cele patru scânduri aproape putrezite îmi aduc aminte de un refren pe care îl fredona tata, când, tâmplar fiind, făcea, atunci când i se comanda, adică atunci când era nevoie, când murea vreun om, un sicriu: „*Patru blane prinse-n cui,/ Asta-i toată-averea lui...*”

Curăț cu pioletul mormântul părinților mei. Crâmpoie din viața lor și a mea trec ca un abur, fără cuvinte și fără fast, prin inima mea. Ea adună pietre și le așază în dreptunghi pe laturile exterioare ale locului.

- Am să vin într-o zi, să le văruiesc. Îmi aduc totuși aminte de mama ta. Eram foarte mică pe atunci...

- Între timp, ai mai crescut...

- Am crescut...

- Ai un iubit?

- N-am.

- Cum așa?!

- Așa!

Nu îndrăznesc să cer explicații. N-am nici un motiv și, mai ales, nici un drept. Dacă ea spune „Așa!”, înseamnă că, dincolo de acest adverb, poarta s-a închis.

Sesizând, probabil, încurcătura mea, în calitatea mea de partener de dialog și de fost coleg al mamei-si și, în calitatea ei de ființă vorbitoare cu mine, care trebuie să mă ajute să curăț iarba și să mă apere de șerpi, îmi dă o explicație directă, tranșantă și fără nici un fel de prejudecăți:

- Bărbații de azi vor doar sex și cred că nici eu nu vreau altceva. Important este să te simți bine și să nu lași urmă...

- Urmași, vrei să zici...

- A, nu! Doamne ferește! Un plod te termină definitiv, nu vezi cum arată mama acum?! Când era tânără, arăta așa, ca mine... Acum este o babă cocoșată, zbârcită și bolnavă... Eu sunt însă cauza, nu ea.

- Nu, nu ești tu. Asta-i viața, toți ajungem aici.

- Și când mă gândesc că și ea a fost odată așa, ca mine...

- Da, așa a fost, frumoasă și atrăgătoare ca tine...

Spun asta admirativ și, probabil, cu o ușoară urmă de nostalgie.

- Sexi, vrei să spui.

- Sexi, dacă ție îți place cuvântul ăsta...

- Știu că și ei i-au plăcut bărbații...

- I-or fi plăcut, dacă spui tu...

- Ție ți-a plăcut de ea?

- Da, ți-am mai spus, era frumoasă și atrăgătoare...

- I-ai... tras-o?

Întrebarea mă ia prin surprindere. Mă lasă mască. Nu sunt obișnuit cu asemenea abordări.

- Mie poți să-mi spui, n-am prejudecăți, insistă ea.

- Nu, desigur. Am fost colegi vreo patru ani, în clasele primare, am plăcut-o, dar nu m-am atins de ea...

- „Nu, desigur”..., mă îngână ea ținându-și într-un fel ciudat buzele carnoase. Fraierule!

Mă fulgeră cu niște ochi foarte frumoși, cum sunt ochii femelelor care-și privesc prada, se întoarce brusc la 180 de grade, dezvelindu-și coapsele perfecte, și dispare printre cruci, către latura de nord a cimitirului, acolo unde mai este ceva din gardul deja șubrezit și din

tufărișul care acoperă drumul ce ducea cândva spre Dealul Bordeielor și, de acolo, spre Boroghila, locul nostru favorit de păscut oile și de jucat chirul și purceaua, din vremea copilăriei. Nu știu dacă trebuie s-o urmez sau nu, dar rămân ținut locului ca un arac dintr-o vie fără vițe și fără struguri. „Iartă-mă, mamă!” spun în gând. Aprind apoi o lumânare-candelă, îi pun căpăcelul și o așez ușor în fața crucii.

Lica se întoarce după cinci minute cu un șarpe cât toate zilele. Îl ține strâns de după cap, ca pe un trofeu, cu mâna întinsă înainte, la înălțimea umărului. Monstrul e destul de greu, cred că are mai mult de un kilogram. Se apropie triumfător de mine. Are aceiași ochi aprinși de soarele care a trecut demult de chindie și se coboară, spășit, spre dealul Lăcustenilor, dincolo de apele împuținate de secetă ale Oltețului.

- L-am prins! Ce vrei să fac cu el? Îl iei cu tine, îl omor sau îl las liber?

- Lasă-l liber, să se întoarcă la ai lui și la ale lui.

- Nu ți-e frică de el?

- Nu.

Și îi pun ușor mâna pe cap. Este un șarpe frumos.

- Nici mie, spune ea mulțumită. Când eram mai mică m-a mușcat unul...

Îl lasă ușor în iarba înaltă dintre două morminte neîngrijite, cu crucile de lemn căzute pe jos, și șarpele dispare cât ai clipi. Privesc lung în urma lui. Nu mi-e frică de șerpi, dar nici nu-i plac... Dimpotrivă, îi detest.

- ...Uite, de aici, m-a mușcat, noroc că nu era veninos...

Își ridică ușor fusta peste genunchi, cu mâna stângă, în timp ce, cu dreapta, îmi arată locul cicatrizat al mușcăturii, undeva în zona gleznei. Ating ușor, cu vârful degetelor, acel loc, în timp ce un fior îmi trece prin tot corpul. Ochii mei, probabil bulbucăți, mângâie glezna robustă rotundă și pulpa albă, însuflețită, sculptată parcă din marmură fierbinte și desăvârșită de rochia roșie, subțire, mătăsoasă... Ridic ușor mâna către acest genunchi, dar ea mă oprește delicat:

- Nu aici, te rog, aici e casa în care Domnul ia oamenii la El...

Mă sfredelește cu niște ochi care fac țandări Carul Mare din inima mea, în timp ce Steaua Nordului se sparge undeva, departe, în Crucea Sudului. Polii planetei Pământ se inversează brusc, iar cerul

se umple de liliaci. Centurile Van Allen se sparg și radiația nocivă îmi pătrunde în toți porii. Realizez că sunt pe cale de a rupe o floare interzisă. Mă cutremur. Nu totdeauna poți face azi ceea ce, probabil, trebuia să fi făcut ieri. Seara nu-i totuna cu dimineața, chiar dacă fac parte din aceeași zi. Clipele nu se recuperează, nu se reportează și nu se reproduc, ci doar trec. Toate, întregi. Întregi și atât. Sunt totdeauna unice și irepetabile. Dar și eterne. De fapt, singura eternitate pe care o cunosc, dar n-am învățat încă să-o prețuiesc așa cum se cuvine, este clipa.

Dar, de ce trebuie să fi făcut neapărat, ieri, lucrul acela pe care, de fapt, nu l-ai făcut? De ce să regreti ce n-ai făcut? Dacă aș fi simțit, atunci, demult, neapărat impulsul sau trebuința de a mă fi culcat cu Nelu – Nela, așa cum suna prenumele ei din catalog, neștiut aproape de nimeni –, probabil că ar fi trebuit să-i fi și spus acest lucru. Ea ar fi acceptat sau nu, n-am de unde să știu, iar acum este prea târziu ca să aflu. Nela este acum o biată femeie cu zăvelcă, muncită din zori și până în seară, zi de zi, săptămână de săptămână și an de an, preț de o viață de om, din care n-au mai rămas decât ochii ei, singurii care mai seamănă cât de cât cu ea, cea de atunci... Și, poate, undeva, în adânc, sufletul. Sufletul ei frumos...

Nu m-am atins niciodată de niciuna din fetele din satul meu. Le-am prețuit doar, pentru că erau frumoase, inteligente și date dracului. Atât.

O luăm, încet, la vale, pe drumul de întoarcere. Lica își potrivește pasul cu mine. Merge drept, robust, fără să-și legene șoldurile. Își atinge ușor, cu mâna, fusta, tivul i se ridică puțin, exact ca în poezia lui Baudelaire – *A une passante* –, dezvelindu-și nu „*une jambe de statue*”, cum scria marele poet, ci o coapsă vie, proaspătă, pe care îți vine s-o cuprinzi în palme, ca pe un izvor de munte și s-o săruți, ca pe o floare de colț.

Mă apropiu de ea și o cuprind ușor de după umeri. Se lipește strâns de mine și își pune capul pe umărul meu. Pașii se opresc. Până în sat mai este aproape un kilometru, drumul a rămas pustiu și toamna timpurie...

...Ajungem în dreptul casei ei când soarele aterizează pe dealul Lăcustenilor. Ne oprim, se întoarce cu fața către mine, o strâng ușor în brațe și o sărut pe frunte:

- Am un nepot pentru tine..., îi spun.

- Serios?!
- Foarte!
- Și e tot așa, ca tine, cu capul în nori?
- Nu știu, poate că este doar cu norii în cap...
- Cel puțin, stăpânește el norii și nu invers..

Așa o fi, cine mai știe!

- La revedere, Lica. Ai grijă de tine.

Mă privește din nou cu acei ochi de vulcan în erupție, sau de fulger evadat, din care țâșnesc săgeți de gheață sau uragane domolite și îmi spune aproape șoptit:

- Fraierule!

Apoi dispare dincolo de poartă, cu trupul ei fierbinte, între roșu și negru, cu ochii ei topiți în cabestanele soarelui reaprins de geana unui apus secetos și năbădăios. Sunt sigur că voi purta cu mine, multă vreme, aceste clipe ireversibile, că-i voi revedea pulpele fierbinți, genunchii rotunzi, coapsele albe de sub fusta fulgurantă, sânii tari, fără sutien, ochii aprinși, dar și aroma ei de floare de câmp fără prejudecăți, de floare sănătoasă și extrem de puternică și de viguroasă, care se va ofili pe drumurile nemaiumblate ale Boroghilei sau pe cele ale Europei prostituate...

Îmi dau încă odată seama cât sunt de mărunț și de neînsemnat pentru aceste vremuri care ucid fecioarele și îmi trimit ochii către coapsele lor dospite în aluatul unor reprezentări de care efectiv îmi este rușine. Probabil că n-ar trebui să-mi fie, de vreme ce fiecare mascul de pe lumea aceasta se ține scai de fundul uneia sau mai multor femele, dar eu nu pot ieși din prejudecata că sex înseamnă iubire, contopire, angajament, respect, viață, și nu doar penetrare a unui vagin și ejaculare mai mult sau mai puțin controlată..., iar, după aceea, alta la rând...

Îi simt puternic, organic, îmbrățișarea, căldura, dezinvoltura, curajul, arsura cuvintelor. Sunt de-o vârstă cu mama ei, ba chiar mai mare cu câteva luni, ar trebui să-mi fie rușine, chiar îmi este, dar îmi pare deja tare rău că n-am luat-o în brațe, deși cred, ba chiar știu, sunt sigur că ea ar fi vrut, că n-am culcat-o acolo, între tufe, în iarba uscată, cu fața în sus și ochii agățați de cer, că nu i-am simțit căldura, sărutul, suflarea fierbinte, coapsele albe, sânii tari, tremurul, bucuria, acceptanța, orgasmul...

Probabil că sunt un bou, sau chiar un fraier, cum a zis ea, ceea ce este și mai rău, de vreme ce n-am profitat de ce mi s-a oferit. Prefer însă să fiu un bou decât un ticălos... Sau poate că am ieșit cu bine dintr-o capcană pe care, siajul tinereții, o întinde, uneori, celor care au uitat cine sunt, cum sunt și unde se află...

Concluzia mi se pare înțeleaptă, dar monstrul din mine n-o poate accepta atât de ușor. Mai ales la anii mei. Parfumul ei este prea viu și prea puternic pentru a trece ca o adiere. În viața mea, n-au fost prea multe femei, experiența mea de acest gen reducându-se, să zicem, la una, restul fiind mai mult poezie decât arătură, dar universul meu sentimental este presărat cu zeci de constelații în care strălucește frumos și generos Femeia.

Diferența dintre acest monstruleț sexual, care mai sălășluiește în mine cât o mai sălășlui, pentru că și vremea lui este făcută să treacă, și rațiunea care nu prea e dispusă să adoarmă la chindie, deși aș cam vrea, înseamnă, probabil, respect.

N-am cum să ies din această reprezentare, este mult prea puternică. Și, probabil, nici nu vreau să ies. O iau doar pe linie la vale, singur-singurel, cum sunt eu cam de multă vreme, deși trăiesc în cel mai mare oraș din România, înconjurat de o familie perfectă și deosebit de frumoasă, de oameni, de case, de visuri, de proiecte, de regrete, de câini și de nori.

Nimic nu este însă linear, previzibil, programat, liniștit. Toate sunt precum vântul. Gonesc în câmp deschis, dar se încurcă prin copaci, se sfâșie și se fărâmițează printre ramuri, uneori se mai și întorc, așa cum fac avioanele în luping, dar, de când se știe, unele se mai și prăbușesc, altele se ridică, altele mor câte puțin, cât le ține duralul, altele renasc, altele nu uită... Dar vieții nu-i prea pasă. Ea doar trece...

Fir-ai a pârdaľnicului de stare tâmpită! Mi s-a făcut iarăși silă. De tot și de toate. Și, în primul rând, de mine, un ins asimetric și insignifiant, de care, uneori, îmi pasă, alteori, nu, dar pe care, de cele mai multe ori – precum astăzi, spre exemplu – îl Detest. Detest cu D mare. Nu știu de ce și, probabil, nici nu vreau să știu. Pur și simplu, îl detest pe individul acesta păcătos și tenebros din mine. Din mine însumi, vreau să spun. Atât pe cel identificat și nominalizat la premiul Măgarului de Rahat, al Gunoiului Neridicat, cât mai ales pe cel nei-

dentificat, pe cel pe care nu-l cunosc. Poate pentru că mă gândesc prea mult la mine, la ce sunt, sau la ce aş mai putea fi. Pentru că aş mai putea fi de toate. Rău sau bun, ticălos sau prost. Prost, mai ales. Şi mai puţin la ce nu sunt şi la ce n-am cum să mai fiu. Sau, poate că mă gândesc că nu mă gândesc, ceea ce este şi mai grav, că îmi uit Eul sau Non-Eul pe undeva, cam cum îşi uită câinele osul îngropat în grabă, şi nu-mi mai reamintesc că mi l-am uitat şi, de aceea, când repornesc în căutarea mea (prin căutarea Eului sau Non-Eului pierdut), mă răţăcesc iremediabil. Ca vântul în deşert, cu dor de o pădure pe care n-a văzut-o niciodată.

Parcă m-am năucit. Şi, de atâta năucire, mi s-a făcut lehamite. Ştiu atâtea lucruri inutile despre timp şi spaţiu, despre sensul existenţei, despre Univers şi despre călcatul în străchini... Dar, constat cu surprindere, că nu ştiu mai nimic despre mine. Eu, pentru mine, sunt un subiect care nu poate fi urmat de un predicat, un subiect fără posibilitatea unui predicat, adică un individ fără intenţie, sunt un papă-lapte dintr-un uger de vacă nebună. Sau un fel de nor care lasă o ploaie la vremea nepotrivită. O ploaie fără sens şi fără obiect, ca nuca-n perete (atunci când peretele nu mai există, pentru că s-a dărâmat). Sau ca o mană în miezul timpuriu al unei ierni modificate genetic. Sau ca o ploaie limpede de vară pe un peron de gară curăţat cu detergent. Sau ca un obiect nezburlător şi neidentificat. Ca o moluscă.

Am de scris un studiu, de citit o grămadă de cărţi, de terminat un volum de versuri, de finalizat o teză de doctorat a unui ins care m-a rugat insistent să-l ajut şi n-am putut să-l refuz, de scris o pagină sau două (sau niciuna) dintr-un roman care nu se mai termină, de dat cu mocul prin hol, de şters praful, de gândit la nevastă-mea care, să-raca, a trebuit să plece, undeva, departe, în alt oraş şi să aibă grijă de nişte rubedenii foarte bătrâne, ramolite şi teroriste, rude ale ei (desigur, prin ea, şi ale mele), scofălcite şi opace, pe ultima sută de metri a vieţii înainte de moarte, atunci când unii dintre oameni devin arţăgoşi, suspicioşi, imposibili şi chiar absurzi... Fireşte, nu aceasta-i caracteristica generală a bătrânilor, dar, să mă ierte Dumnezeu, unii dintre cei care ar fi trebuit să ajungă frumos la vârsta înțelepciunii, devin o povară şi chiar un pericol pentru ei înşişi şi pentru toată lumea... Uită mâncarea pe foc, uită să pună garnitura la butelie, se trezesc din somn şi, forţaţi de un coşmar, dau foc la casă sau pur şi simplu pleacă de acasă, uită unde pleacă, nu mai ştiu cine sunt, unde locuiesc şi ce

este cu ei pe lumea aceasta. Alzheimer, demență, senilitate, ramolisment... Păcatele vieții...

Grea mai este, pentru unii, bătrânețea! Mai ales când guvernul impozitează drastic salariile și pensiile și îl aduc pe bietul om în pragul disperării... Astăzi, nu mai este vremea să îmbătrânești. Mai bine mori când ești în putere, în timpul unei escalade, epuizat de efort și de muncă, sau trăsnit de un infarct fatal. În acest caz, moartea este o binecuvântare... Astăzi, bătrânețea este o povară pentru cei mai mulți dintre cei care n-au dispărut până la această vârstă, dar și pentru cei care își fac griji pentru ei. Nevasta mea nu mai este nevasta mea, consoarta mea pe care s-o ajut să urce scările, să-și oblojească rănile, să-și amelioreze lista lungă a bolilor de care suferă. Este pur și simplu menajera acestor bătrâni uituci și capricioși, alții decât părinții ei minunați, azi și ei trecuți în veșnicie, dar de care trebuie neapărat să aibă grijă. Pentru că au rămas singuri, au uitat cine sunt și ce e cu ei, de unde vin, unde se duc și cum îi cheamă, pe ce lume trăiesc și la care Dumnezeu se închină... Vor doar să mănânce numai fripturi în sânge, dar nu-i ajută protezele dentare pe care le pierd tot timpul prin paturile în care fac pipi fără întrerupere și nici banii... Pentru că pensiile lor sunt, ca și ei, uscate și secate de orice sevă. Vor măceșe și păducele, flori de soc și busuioc, pământ și sare, țigări de foi de porumb și mierțe fierte... Vor de toate. Și struguri, în plină iarnă, și mere românești care au dispărut de prin livezi și, în consecință, și de pe piețele României, și cartofi prăjiți în ulei de măsline, și măsline umplute cu ardei copt, și banane proaspete, dar fără pic de verde în coajă... Evident, n-au aproape niciun ban, dar nici nu le pasă de asta. Pentru că habar n-au la ce folosesc banii! Au uitat! Din cinci în cinci minute cer mâncare, pe care uită să o mănânce, trebuie să le aduci aminte, dar ei nu mai au memorie, așa că-ți bați gura degeaba. Dar, din zece în zece minute, te acuză că le-ai furat banii... Biata nevastă-mea, care abia se târăște, pentru că este și ea foarte bolnavă, trebuie să-i suporte pe acești smintiți ramoliți, în numele a ceea ce au fost ei odată... Oameni buni, demni și puternici, în fața cărora toți ceilalți își scoteau pălăria.

Ar trebui să mă gândesc la ea, s-o ajut, să o scot din rahatul ăsta, dar nu prea am cum. Deși am ieșit de multă vreme la pensie, eu continui să muncesc zece-cincisprezece ore pe zi, într-un mediu privat, la o Universitate unde, în calitate de cercetător științific gradul

unu, primesc un salariu de 1432 lei, adică 340 de euro pe lună, cam cât o femeie de serviciu, care dă cu mop-ul pe la holuri.

Așa că îi las dracului pe toți, îmi iau rucsacul, cortul, corzile, cordelinele, carabinierile și pioletul, cam tot ce am, și mă duc pe munte, pe acele trasee de alpinism, care mi-au umplut cândva de adrenalină anii tinereții. Aleg unul dintre ele, cel mai dificil, un 5 cred, și îmi încerc, solitar, norocul. Nu știu dacă este prostie sau disperare, dar nu mai pot ancora în mările unde viermuiesc noile arce ale lui Noe, nici pe pământurile unde nu mai curg nici fluvii, nici râuri, nici pâraie.

Nici pe gândurile care nu mai au țărături. Ancorele trebuie aruncate doar în sus. Mă cațăr greu, foarte greu, mă dor toate încheieturile, inima îmi bate în tâmpale, n-a mai găsit alt loc, ticăloasa, genunchii îmi tremură, prizele de piatră mă ard la degete, pitoanele bătute cândva de mine în fisuri parcă s-au îndepărtat prea mult unele de altele, cu greu le mai ajung, scărițele nu mă mai ascultă.

Piatra pe care mă cațăr este un pietroi înfipt în cer, singurul loc din care poți lansa ancore pe nori... Nu ajung până sus, ci doar reușesc să cobor de unde am ajuns. Tot e ceva...

Revin, în aceeași zi, acasă, obosit și nu prea fericit. Comparațiile cu ce a fost ieri, când nu știam ce înseamnă oboseala și dezamăgirea, nu-mi fac bine. Prea repede mi-a trecut timpul...

...Mă simt parcă în toamna copacului generației mele, admitând că eu încă pot să simt și să mă simt, iar copacul generației mele chiar există, cu ramuri fără mânuși și frunze ancorate pe vânt, în căutarea vântului.

Habar n-am care este sau care o fi generația mea. Mi se pare un termen scos de undeva dintr-un dosar nici închis, nici deschis, lăsat așa, în voia sorții și a părerilor proprii. Generația mea pot fi eu însumi sau eu într-un flux care face ce vrea el. Și cu mine, dar și cu toți ceilalți, așa cum fac apele unui fluviu cu vreascurile sau cu trunchiurile de copaci care se rostogolesc haotic în talvegul văii.

Mi se par cuvinte cu totul nepotrivite. Substantivul articulat *generația* și adjectivul pronominal posesiv *mea* sunt două grupări de litere care vor să-mi impună mie, unui ins care culege fluturi, responsabilitatea unei mulțimi finite, pe care eu n-o înțeleg ca fiind nici a mea, nici a altcuiva. Eu nu aparțin nimănui. Cel puțin, după atâta vreme, asta cred. Sunt eu însumi cu mine și în mine și cam atât. Nici

acest *însumi* nu-mi prea place. Chiar dacă el vrea să spună că eul meu este al meu și nimic din ce este al meu nu poate fi în afara mea. Dar generația mea înseamnă tocmai contrariul. Este vorba de ceva care ar trebui să fie al meu, dar care nu este al meu, de un *eu* din afara mea și de niște *ceilalți* din interiorul meu, de o exterioritate interiorizată, sau de o interioritate altruistă.

Filozofie de doi bani! Mi-e greu să mă gândesc la ceva anume. Mai ales când acest ceva este ca un copac de toamnă care-și pierde frunzele. Îmi este însă la fel de greu și să nu mă gândesc la nimic. Nu se poate fără gând. În fond, omul este gând. Restul înseamnă material care putrezește...

Mă trezește un telefon. Las gândul de o parte și răspund monosilabic:

- Da.
- A murit Nae!
- Poftim?!
- A murit Năică!
- Cum să moară?!
- Cum se moare. Cancer la colon, spital, suferință, inimă care nu mai bate, ochi închiși, mâini împreunate pe piept, adică un om mai puțin pe planeta Pământ...
- Tu de unde știi?
- Ce să știu?
- Că a murit Nae.
- De la fiică-sa, tocmai m-a sunat.
- Dumnezeu să-l odihnească!
- Dumnezeu să-l ierte!

Nu știu de ce ar trebui să-l ierte Dumnezeu, pentru că, din câte știu eu, Nae, Nae Octavian, pe numele lui cu prenume, nu i-a greșit cu nimic. Nici lui Dumnezeu, nici altcuiva. Sau poate că a greșit tutu-
ror, dacă admitem că omul însuși este o greșeală universală, un drum fără drum sau un infinit obligat să trăiască în lucruri finite...

- Dar tu, Dik, tu ce faci? Îl întreb. E vărul meu, prieten din copilărie cu Nae.

- Nu fac nimic, ce să fac! Mă gândesc la generația noastră. Se cam duce. Ne ducem cu toții, unul câte unul.

- Ei, și?
- Cum ei și?! Chiar nu-ți pasă?!

- Ba da, dar asta-i legea. De fapt, nu ne ducem, doar ne transfereăm...

- Bietul Năică! A suferit mult în ultimul timp. Mult de tot. Idiții ăștia l-au omorât cu terapia lor dură, cu chimioterapia lor! Ieri am fost la el. Îmi spunea că nu mai poate suporta, că vrea s-o termine neapărat cu lumea asta, că i-a trecut vremea...

- Nu-mi vine să cred! Falnicul Nae, bradul acesta de om frumos și generos, marele caracter, colegul nostru special s-a dus dintre noi...

- S-a dus. Sâmbătă va fi la capelă, iar duminică îl vom însoți la Ghencea, pe ultimul drum... Unul mai puțin la Joia tineretului...

Joia tineretului este, pentru promoția noastră, ultima joi din fiecare lună... Ne întâlnim undeva, într-o rotondă, la Restaurantul Militar Central și, la o bere și la o gustare personalizată, vorbim...

O viață...

...Pe Năică l-am cunoscut la Turnu Severin, în 1960. Eu venisem de la Grăniceri, el de la Infanterie... Eram, în acea garnizoană, în total, vreo 17 locotenenți, toți din aceeași promoție, promoția anilor 1960, aveam aceeași vârstă, 20 de ani fiecare, gata să luăm taurul de coarne, sau, dimpotrivă, să nu ne lăsăm luați în coarne de nici un fel taur, oricât ar fi el de fioros, și să mergem înainte...

Și am mers...

...Vremurile erau grele, pâinea și o mulțime de alimente se dădeau pe cartelă, restricțiile erau mari, libertățile puține. Toți eram comandanți de plutoane, mergeam zi și noapte la instrucție, intrasem cu toate forțele în malaxor...

Apoi, în anii următori, am început să ne rărim. Unii au fost mutați pe la alte unități, unul a căzut cu motocicleta și și-a încheiat socotelile cu lumea, și el și nevastă-sa, abia se căsătoriseră, alții au fost trimiși pe frontieră și așa mai departe.

...Într-o zi, după ce am încheiat serviciul de patrulare prin oraș, am pregetat să mă duc până la unitate. Le-am spus soldaților care mă însoțeau să de ducă singuri, știau foarte bine drumul, iar eu m-am dus direct acasă. Eram proaspăt căsătorit și soția mă atrăgea mai mult decât cazarma... Am uitat însă că aveam la mine pistolul și cartușele și că era interzis să mergem acasă cu armament și mai ales cu armament și muniție...

A doua zi, am luat-o pe cocoasă. După ce șefii mei m-au mustrat, fiecare câte o oră, făcându-mă în fel și chip, de la iresponsabil la criminal și trădător de țară, cel mai mare dintre ei mi-a dat câteva zile de arest.

Acolo, exact la intrarea în baracă, l-am întâlnit pe Năică.

„- Ce-i cu tine aici?” l-am întrebat.

„- Am fluierat în biserică, fără fluier, fără foc și fără fum! L-am pedepsit pe unul care n-a executat ordinul acela tâmpit să nu se mai facă focul cu motorină în sobele de teracotă. Șefii au spus că n-a fost tocmai bine cum l-am pedepsit și mi-au arătat ei cum trebuia să o fac. Dar tu?”

„- M-am dus acasă cu pistolul și cu cartușele, după ce m-am întors din patrulă. Era mai scurt drumul până acasă decât cel până la unitate. Oricum, după orele ălea de patrulare prin oraș, cu arme și muniții, ca la război, mi s-apărut că nevastă-mea este mai importantă decât unitatea.”

„- Dă-i dracu!”

„- De acord. Să-i ia!”

Arestul pentru ofițeri era situat undeva într-o baracă, într-un colț al perimetrului unității, unde nici vântul nu bătea cum trebuie. Bătea în rafale, furios, cu șuierături ascuțite și grave, ca ale unui proiectil de 152. Nouă nu ne prea păsa. Reușiserăm chiar în acel an la facultate, la f.f., și, în cele câteva zile cât am stat închiși în baraca aceea, am vorbit aproape continuu, chiar și în somn. Am avut suficient timp să pălăvrăgim despre toate, dar mai ales despre condiția noastră și a generației noastre. Eram niște zmei, zburam pe unde vream noi, nu ne păsa de cei din unitate, de concepția șefilor, de gân-găveala unora dintre analfabeții acelor vremuri, aveam propria noastră filozofie, ne și vedeam Socrate sau Platon, citeam o carte pe săptămână și, în concediu, chiar și câte o carte pe zi.

Eram dați dracului.

Nu ne convenea nimic. Nici regimul din unitate, nici lecțiile de morală pe care ni le țineau cei mai vârstnici, nici falia care ne despărțea de ei, de generația post-epurare a armatei, nici controlul unghiilor, nici tunsoarea obligatorie până în creștet, nici participarea forțată, din puținul nostru timp liber, la programul de dimineață și de seară al trupei, nici corvezile, nici lipsa ținutei de protecție, nici metodologia mult prea simplistă a instrucției, nici convocările metodice încazar-

mate, nici alarmele interminabile, nici lipsa de cultură a șefilor noștri răi și matusalemici... A unora dintre ei, pentru că nici ei nu erau toți la fel...

...Am discutat despre lecturile noastre, despre examenele care ne așteptau în vară, la facultate, eu la filozofie, el la drept, despre manualele de metodică, despre frontieră, despre trageri, despre proiectul nostru mai vechi de a pleca, într-un concediu, cu pluta pe Dunăre, până unde ne-or ține puterile și lemnul plutei, despre colegi, despre consoartele noastre, despre ce am mai citit, despre cărți necitite, despre cei care au fost mutați prin alte garnizoane...

Nae era un om foarte realist, de mare caracter și destul de chinuit. Într-un fel, în ceea ce privește chinul, ne asemănăm. Tatăl lui căzuse, în timpul războiului, la Cotul Donului. Tatăl meu fusese luat prizonier la Cotul Donului. Al lui murise pe front. Al meu murise acasă, cinci ani după război, dar tot din cauza frontului...

...În anii care au urmat, ne-am pus cu burta pe carte. Trei nopți pe săptămână nu dormeam nici un minut. Învățam pentru examene. În celelalte trei nopți, aveam instrucție de noapte... Ar fi trebuit să ne fie foarte greu, dar nu ne-a fost. Eram ca într-un maraton frumos, în care contează rezistența, puterea, resursele și inteligența. Aveam de toate.

Viața a continuat așa cum a vrut ea. Din țeava aceluia tun al garnizoanei din Orașul Rozelor, am fost zvârliți, pe rând, unul câte unul, prin toată țara, pe unde a fost nevoie și, probabil, pe unde s-a nimerit. Să trăim cum s-o putea și să murim cum s-o brodi.

Noi, toți cei șaptesprezece, am mers mai departe, în forță, am absolvit câte una sau două facultăți civile și militare, am generat lucruri deosebite, cărți, metodologii și amintiri frumoase... Chiar foarte frumoase. Povești de viață dintr-o viață de om...

Dar nimic nu este veșnic.

Am fost generația de după generația de sacrificiu. Sau generația care a preluat sacrificiul și l-a dus mai departe, pentru că noi, militarii acestei țări, am trăit și, probabil, vom trăi mereu așa, cu viața în bandulieră, din sacrificiu în sacrificiu, din vremiuri în vremiuri, din lac în puț și, câteodată, din puț în lac. Dar totdeauna din rău în mai rău...

În anii de carieră, fiecare dintre noi a trecut pe lângă moarte. Am escaladat munți, am fost în teatrele de operații, am degerat în

noaptea de aplicații, am cules porumbul de pe câmp, am fost în mine, pe șantiere, am pus cât un strop de viață din viața noastră în tot, dar în absolut tot ce există în această țară, din adâncul minelor, până la Transfăgărașan, din pereții de reazim ai Canalului Dunăre-Marea Neagră, până în Palatul Parlamentului, în tehnica fabricată în România suverană și intrată în dotarea armatei, în regulamente, în manuale, în gândirea și filosofia profundă și tragică a acestei instituții...

...Generația mea nu se află la ora bilanțului, ci la ora supli-ciului. Guvernele o atacă, parlamentarii o privesc cu dispreț, niște inși frustrați de propria lor nedevenire i se adresează cu ironie „tova-rășe”, celor tineri nu le pasă – au și ei tragedia lor, tragedia vieții de soldat aflat în tranșeele active sau în așteptarea strategică a războaielor lumii – , iar crucile generației celor care ne-au băgat cândva la arest luminează încă lumânările aprinse de noi pentru ei... În cimiti-rele ultimelor garnizoane unde li s-au sfârșit pașii, proiectele și dru-murile...

Țara nu are nici un orizont, busola ei a intrat într-o furtună po-litică magnetică, viața în Uniune nu și-a găsit încă nici pulsul, nici drumul, nici sensul, merge cum poate, calcă în străchini, iar Nae tocmai a murit...

...La capelă, în ziua înmormântării colonelului (r) Nae Octavi-an, au venit peste o sută de colegi. Capela s-a umplut de flori, de co-roane, de tample albe și de priviri descumpănite. Printre cei prezenți se aflau și câțiva din câți au mai rămas dintre acei colegi din prima noastră garnizoană din Orașul Rozelor...

Colonei în rezervă, generali, ingineri, profesori, unii dintre ei cu zeci de cărți publicate, alții cu viața cimentată în templul național al armatei și al țării. Ce vorbe mari! În loc de „templu național”, ar trebui să scriu „cavou național”. Pentru că, trebuie s-o spun, cei mai mulți dintre noi se duc fără nici un fel de glorie... Și fără să-i vadă nimeni. Se duc ca și cum n-ar fi fost... În nepăsarea tuturor. Truda lor de până acum nu are nici glorie, nici monumente, nici ecou...

Lumânările de la căpătâiul lui Nae nu scoteau fum, ci cântau „Am douăzeci de primăveri, cine-i ca mine...”, cântecul nostru din anii 1960.

...Acum, în anul de grație 2013, la înmormântarea lui Nae Oc-tavian, este toamnă. Toamna tamplelor albe ale promoției mele.

Frunzele copacului anilor 60 continuă să cadă. Una câte una. Din frunzele căzute nu se nasc însă rădăcini, ci doar pământ. Nici din rădăcini nu cresc frunze. Frunzele cresc doar din ramuri. Cu condiția să vină din nou primăvara. Primăvara copacului generației mele... Dar, pentru aceasta, copacul va trebui să mai înfrunte o iarnă... Iarna care vine...

Se pare că, de aberațiile, improvizațiile și obsesia „la dracu cu militarii ăștia care nu produc nimic, ci doar consumă pâinea politicienilor, magistraților, cămătarilor, noilor capitaliști, tăietorilor pădurilor României și pe cea a tuturor plătitorilor de taxe și impozite” alcătuiesc cutuma post-decembristă după care funcționează, ca întotdeauna, politichia românească între două războaie de foc.

După renunțarea intempestivă, triumfală, cu furie și alură de învingători în jungla nimănui, la serviciul militar obligatoriu, ca și cum pentru România, țara păcii și a prosperității universale, Elveția Estului, iubită și protejată de toți vecinii, de toate imperiile de ieri și de azi, de toate marile puteri, de toate planetele și de întregul Univers, ba chiar și de bunul Dumnezeu, n-ar mai exista nici un fel de pericol de război, iar onor populația ar trebui protejată doar prin rugăciuni către Cel de Sus și, bineînțeles, de către hoții care au furat, iată, într-un sfert de veac, aproape tot ce a mai rămas, de-a lungul mileniilor, din bruma noastră de pământ și suflet românesc, toată lumea bună care se perindă prin palatele națiunii a dat *marea mută* deoparte. Desigur, nu înainte de a reduce această *mare mută* la o simplă băltoacă, a-i lua aproape toate drepturile cetățenești (mai puțin pe cel de a vota, că, de, e nevoie și de votul soldaților), a-i penetra cu oameni politici sau de care or fi toate structurile importante și a o face necrâcnitoare și strict slugă, da capo al fine, la decidentul politic, transformat într-un dictator necondiționat pentru truditul în kaki, a-i umili valorile și, mai ales gradele înalte, îndeosebi pe cel de general...

Acesta din urmă – gradul de general – a fost acordat, așa cum am mai spus-o, de câteva ori, aproape obsesiv și revoltat, și mai sus, ca pe un refren, cu complicitatea sau tăcerea capilor armatei, cui a vrut și cui n-a vrut să-l primească... Dar nu militarilor în drept, ci clientelei de toate felurile și nuanțele. Toți acești uzurpatori de valori militare durate în marile războaie care au dus la apărarea și păstrarea crâmpiei de Românie care ne-a mai rămas după secole de războa-

ie, presiuni, hărțuiri și umilințe, au uitat (sau n-au știut niciodată) că gradul de general, într-o armată, este o valoare supremă. Acest grad se acordă numai și numai coloneilor în activitate, care au experiența, valoarea, capacitatea, puterea, competența și demnitatea de a primi și a-și asuma responsabilități de nivel strategic. Gradul de general nu este o recompensă, ci o însărcinare înrobitoare, echivalentă cu cămașa morții... Cine îl poartă nu este un demnitar cu drept de a călători, în mod special, peste hotare, ci un soldat care nu-și mai aparține, care poartă pe umeri nu numai stele mari, ci și uriașa povară a comenzii armatei.

Îmi amintesc și acum replica unui vulpoi care, la vremea respectivă, avea drept de semnătură pe decretul de avansare la acest grad... „Eu te-am făcut chestor...” Aceste cuvinte nu trebuie explicate. Sunt cele mai umilitoare și cele mai concludente dintr-o istorie a rușinii și umilinței... Desigur, este vorba de echivalentul gradului de general din unele structuri ale Ministerului de Interne, din structurile Poliției, instituție demilitarizată...

Din 1990 încoace, atacurile, sub toate formele posibile pe timp de pace, dar mai ales sub forma unor pulsuni otrăvite la adresa Armatei României n-au încetat nicio clipă. Iar aceste atacuri nu le-a efectuat țăranul român – acum un bătrânel –, care a făcut armata la Infanterie, a săpat tranșee și a învățat să tragă cu pușca numai și numai într-un inamic în uniforma unei posibile armate dușmane, nici muncitorul sau inginerul de la fosta IMGB și de la alte mari întreprinderi românești, aruncate azi la gunoi, care a făcut armata la artilerie, la geniu sau la transmisiuni, nici tanchistul care a trecut, la aplicații, de atâtea ori cu tancul pe sub Mureș, pe sub Olt sau pe poduri de pontoane peste aproape toate cursurile de apă din țară, nici comandorul care a zburat avionul supersonic o viață, suportând și astăzi, la pensie, efectele suprasarcinii asupra vertebrelor, nici marina- rul de pe vedetele torpiloare, nici generalul Mihail Popescu, fostul șef al Statului Major General, care, umilit și hărțuit atâtea vreme de imbecila recalculare interminabilă, sfidătoare și grobiană a pensiilor militare din rațiuni absurde și prin metode care nu există nicăieri în lume, din vremea celui mai penibil prim-ministru al României (evident, până la acea dată, pentru că nici cei care au venit după el n-au făcut vreo bravură) a făcut infarct și a trecut, în floarea vieții, curmată fulgerător, dincolo, în lumea veșniciei.

Aceste atacuri nu au putut fi efectuate decât de dușmanii României, de cozile lor de topor, de cei care n-au înțeles niciodată ce înseamnă o armată pentru o națiune, mai ales în această epocă în care toată lumea se înarmează, și au confundat-o fie cu forțe de ordine înarmate, fie cu alte structuri de forțe care poartă arme, fie cu orice altceva...

Iar mulți dintre acești nimeni ajunși pe post de decidenți politici și strategici consideră armata o povară insuportabilă pentru o țară care s-a aflat, de când există ea pe acest pământ al oamenilor, la răscruce de imperii și de uragane...

Primul Război Mondial – în interiorul căruia a existat și Războiul Nostru Sacru de Întregire a Neamului, din 1916-1919, de la care au trecut o sută de ani – este exemplul cel mai concludent. Dar, pentru a fi uitat și aruncat în derizoriu și acesta, ca mai tot ce s-a făcut în țara asceasta, onor decidenții neamului au hotărât să nu se mai facă Istoria României în școlile românești sau să se facă, așa, pe sărite... La fel și Limba Română.

...Cu câțiva ani în urmă, în timpul unei pauze, la o dezbatere organizată undeva, în Capitală, pe tema războaielor din Orientul Apropiat, un șef al unei organizații post-decembriste, mi-a șuiert, printre dinți, cu ură în glas și cu ochi injectați: „Brava armată română care a tras în popor în decembrie 1989!”

Simt și acum ura din privirile acelui individ. În toți anii mei, destul de mulți ca număr, nu am văzut niciodată ochi atât de răi și nu am auzit niciodată cuvinte atât de barbare despre instituția în care am lucrat 40 de ani ca militar activ, de la gradul de elev până la cel de general de brigadă, și zece ani în calitate de cercetător științific... Și acum, după alți ani de la acel moment, simt, în toate celulele corpului și sufletului meu, acea amărăciune, acea ofensă rea și sfidătoare, acea insultă impardonabilă adusă Armatei României de un ins de care nu auzisem niciodată...

Armata Română nu a tras niciodată în poporul român, ci a sângerat totdeauna pentru apărarea României și a poporului român. Iar dacă România mai există astăzi, așa cum mai există, această realitate se datorează, nu doar câtorva politicieni care au luat decizii mai mult sau mai puțin potrivite la vremuri de restriște, ci mai ales prețului de sânge plătit de Armata Română, adică de poporul român în uniformă militară, condus mai bine sau mai puțin bine de generalii acelor vre-

muri. Posibilele incidente sau accidente care s-au petrecut în decembrie 1989 – unele chiar fratricide – sunt incidente sau accidente și atât, care se petrec în toate armatele din lume în timp de război. Nicăieri nu a existat intenția, voința sau acțiunea conștientă a cuiva din armată de a deschide focul împotriva populației. Și nici nu s-a întâmplat acest lucru. A nu se confunda însă focul de descurajare, deschis în salvă, în plan vertical, cu trasul în oameni! Atunci, în acele zile ale lui decembrie 1989, dar și în anii care au urmat, în țara aceasta a noastră, mai exact, împotriva țării noastre a fost război – un război specific acestor vremuri, un război hibrid, cum le place unora să-l denumească, pe care noi, bineînțeles că l-am pierdut. Dar de această pierdere, numită de unii victorie, nu este vinovată armata. Pentru că inamicul României a opus Armatei Române nu diviziile lui, ci chiar o parte din poporul român revoltat și umilit de vremurile prin care a trecut.

Și totuși, armata s-a comportat așa cum a trebuit. Timpul va arăta că deciziile luate de conducerea armatei în decembrie 1989 au salvat țara de la o posibilă invazie din afară, de escaladarea violențelor, de declanșarea unui război civil, de o catastrofă oribilă, de tipul celei care se petrece, de atâția ani, în Siria. Acele evenimente au dovedit însă și calitatea excepțională a poporului român de la acea dată, unitatea lui în fața primejdiei, capacitatea lui extraordinară de a intuit și înțelege valențele mediului strategic, de a rămâne ferm și puternic în fața oricărei amenințări, chiar dacă, în acele zile din decembrie, s-a crezut, mai precis s-a dorit să se creadă, că armata a acționat împotriva poporului acestei țări. Sunt unii care cred încă și azi această enormitate, această ticăloasă diversiune.

La Târgu Mureș, în acel iunie diversionist din 1990, dramatic și extrem de ticălos, în fața primăriei orașului, flutura Tricolorul, iar o masă uriașă de români striga într-o singură voce: „*Iliescu, nu uita și Ardealul-i țara ta!*” „*Murim, luptăm, Ardealul nu-l cedăm!*” Am fost prezent la toate acele evenimente – în București, la Cluj, la Timișoara, la Târgu Mureș – și, cu experiența mea de o viață petrecută prin poligoane, la aplicații, în instruirea Armatei, în analizarea conflictelor și războaielor lumii, am înțeles care este adevărul. Și am lăcrimat de emoție și de bucurie pentru unitatea și calitatea poporului român și a Armatei României, care luase imediat în supraveghere și în apărare,

conform planurilor, toate obiectivele de importanță strategică ale țării.

Spun toate acestea, pentru a nu se uita. Nu trebuie să uităm, desigur, nici trecutul, cu bunele și cu relele lui, nici Mărășeștii, nici Oituzul, nici Turtucaia, nici Flămânda, nici Oarba de Mureș, nici Cotelul Donului, nici floarea ofițerilor și generalilor Armatei Române care au sângerat în Est și în Vest în cel de-Al Doilea Război Mondial, pentru ca România să continue să existe și să fie întreagă – eroi ai națiunii – și care și-au sfârșit viața în închisorile unui timp primitiv, denumit astăzi închisorile comuniste.

Cam tot așa s-a întâmplat și în acești ultimi 27 de ani, în care armata, remodelată după sfaturile și vrerea învingătorilor sau câștigătorilor, și-a văzut de treaba ei dintotdeauna, facilitând intrarea României în NATO și în Uniunea Europeană. Acumulând în permanență un uriaș procent de încredere din partea populației, a demonstrat, încă odată, calitatea acestei instituții. Însă, degeaba. În momentul când guvernul B.. a început uluitoarea recalculare a tuturor pensiilor din România, inclusiv a celor militare, pe principiul contributivității, erau vreo 82.000 de pensionari militari în plată. Mă refer la cei din cadrul Ministerului Apărării Naționale. Acum mai sunt vreo 60.000. În acești ani de teroare guvernamentală pentru pensionarii militari – de fapt, pentru toți pensionarii din România –, armata a pierdut aproape două divizii din rezerva sa calificată, din elita sa. Unii au murit că le-a venind rândul la moarte, alții au murit datorită acestor presiuni uriașe și acestor umilințe insuportabile.

Inclusiv eu, semnatar al acestor rânduri, consider că am trecut și trec prin una din cele mai îngrozitoare perioade din viața mea. Trudesc 10-15 ore în fiecare zi, dorm 3-4 ore pe noapte și-mi bate mereu în tâmpă spectacolul odios de pe ecrane și cam din toată media. Fel de fel de inși, care n-au nicio legătură cu această instituție eroică pentru România, își dau cu părerea, emit judecăți, dau sentințe, înjură, iar guvernele – care n-au făcut mare lucru până acum pentru a dota armata cu mijloacele de care are nevoie – continuă să nu știe și să nu înțeleagă aproape nimic din marile probleme ale securității militare a lumii și, îndeosebi, a României. Dar toba lor cea mai accesibilă și care sună cel mai bine în dezbateră și diversiunea publică bate haotic și cu furie veninoasă și gălăgioasă tot pe tema, care sună bine,

a pensiilor militare, confundate voit cu pensiile speciale. Cu pensiile magistraților.

În acești ani, efectivele armatei s-au redus drastic, armata țării ajungând la un efectiv care încapă pe un stadion de fotbal. Industria de apărare a fost distrusă, armata fiind nevoită să achiziționeze armament și tehnică de luptă, o parte din ea la mâna a doua sau a treia, inclusiv muniție, de prin alte părți, pe bani grei.

De fiecare dată când se schimbă un guvern, se reiau, furibund, atacurile la „nesimțitele” pensii militare, dându-se exemplu, pe sticlă, pensiile magistraților și ale unor privilegiați ai sorții sau ai cui or fi. Aproape toți cei care comentează aruncă vorbe grele, necontrolate, sugerând că pensiile militarilor se plătesc din banii fondului public de pensii, din banii celor ce muncesc, din contribuțiile acestora la bugetul țării.

Desigur, armata este o instituție bugetară, așa cum sunt toate armatele din lume, dar de aici nu rezultă că pensia mea de azi este plătită din banii celor care au contribuit sau contribuie la fondul public și nici din banii celor care lucrează azi în România și contribuie la bugetul țării.

Pensia mea trebuie să se plătească din fondul de pensii militare, realizat de când există armata, prin obligația acestei instituții militare de a depune în fiecare lună, la acest fond de pensii militare, banii necesari pentru plățirea pensiei celor care trec în rezerva armatei, prin pensionare.

Retribuția mea, pe timpul activității, se compunea din:

- soldă (banii pe care-i primeam pe ștatul de plată în fiecare lună);
- contravaloarea Ordinului de zi 50, în bani sau în alimente;
- echipament;
- asistență medicală gratuită și medicamente gratuite;
- o anume sumă, care se depunea lunar în fondul de pensii militare, pentru vremea când voi deveni rezervist pensionar;
- un procentaj din solda mea (2%, inițial, apoi 4%) pentru o pensie suplimentară.

Așadar, pensia pe care o primesc eu azi se compune din depunerile lunare în fondul de pensii militare efectuate de instituția în care am lucrat o viață. Statul și-a îndeplinit în mod conștiincios această obligație, iar acest fond trebuie să existe. Dacă nu mai există azi acei

bani, nu este vina mea, ci a celor care i-au cheltuit pe altceva sau i-au furat. De aici nu rezultă că eu sunt un întreținut, o povară pentru statul român. Nu eu sunt dator față de stat, ci statul este dator față de mine, pentru cei 50 de ani cât am muncit, zi și noapte, pentru el. Dacă n-am murit până acum într-un război, nu este doar avantajul meu, ci și al României. Pentru că un război nu este o jucărie pentru generali, ci o uriașă tragedie, care se plătește cu preț de vieți, cu distrugerii, cu suferințe grele și îndelungate, care distrug și îndoliază o țară sau, într-o formă sau alta, pe toți participanții.

Amestecarea lucrurilor, bolmojirea lor pe toate posturile de televiziune care dezbat această problemă, prin ziare și prin gura tângului sunt extrem de grave și de periculoase pentru rezerva Armatei Române, atâta cât mai este ea în momentul de față. Mai mult, sunt chiar o amenințare la adresa securității și apărării naționale. Să nu uităm nicio clipă că, în condițiile extrem de tensionate ale situației actuale, oricând este posibil să izbucnească un război nimicitor. Cu atâtea arme acumulate, cu un arsenal nuclear SUA și Rusia care cumulează peste 15.000 de ogive nucleare active, la care se adaugă și celelalte arsenale nucleare ale țărilor care fac parte din cele cu drept asumat de ele însele, pentru că sunt mai cu moș, de a avea astfel de arme, cu poziționarea forțelor rusești și ale NATO, față în față (chiar și simbolic) pe falia strategică Marea Neagră, Marea Baltică, este de ajuns o singură greșeală sau un singur exces de zel pentru ca un război pustiitor să izbucnească iarăși în inima Europei, chiar în zona în care se află țara noastră. Iar țara noastră, în cazul unei astfel de confruntări, va fi una dintre primele ținte pentru aviația de bombardament strategic, pentru rachetele de croazieră, pentru rachetele balistice, pentru sistemele de arme de înaltă precizie, pentru furia beligeranților... Azi, în anul 2023, acest război este deja în curs de desfășurare, în tabăra ucraineană acționând cvasitotalitatea Occidentului, iar în cea rusească, rușii...

Pensiile militare nu sunt pensii speciale, ci doar militare, așa cum au fost ele totdeauna. Pensiile militare nu au cuantumul celor afișate pe ecran de doamna O.V. și de toți cei care comentează așa cum comentează această problemă. Acelea sunt pensiile magistraților, nu ale militarilor. Din câte știu eu, nici un pensionar militar român nu are, în acest an de grație, 2017, o pensie de 30.000 de lei. Majoritatea pensiilor din Armata României sunt de 1500-3500 lei, iar

cele ale militarilor care au avut funcții foarte mari ajung probabil la 5000-8000 lei. Dar pe aceștia îi numeri pe degete.

Recenta calculare – care încă nu s-a încheiat – a introdus discrepanțe uriașe între cei care au ieșit la pensie înainte de anul 2000 și după acest an. Pensionarilor mai vechi li s-a redus drastic pensia (chiar dacă ea a rămas în plată în cuantumul dinainte de recalcularea recalculării), iar celor care au ieșit la pensie în ultimii ani, le-a crescut. Discrepanțele astea fac un mare rău rezervei armatei. Dacă se va continua așa, în cinci șase ani, numărul celor care se vor muta la diviziile noastre din ceruri, fără nici un fel de onor, ci doar cu dezgust și amărăciune, se va dubla.

Mare rușine!

Atâtea minciuni, atâtea omisiuni, atâtea comentarii absurde, atâtea comparații fără sens! Nu poți compara profesiile între ele. Fiecare își are rolul și rostul ei într-o societate și într-o țară! Cei care apelează la astfel de metode fie nu înțeleg în ce se angajează, fie urmăresc niște scopuri urâte.

Faptul că, în ultimul timp, s-au ivit situații în care cei care optează pentru a ieși la pensie pot primi o pensie mai mare decât salariu este o situație anormală. Este la mintea cocoșului că nu poți să ai pensia mai mare decât solda, chiar dacă ești Gheorghe Dracu! Nu știu cine și de ce a făcut asta. Cei care au făcut-o ar trebui să facă imediat un pas înapoi și să aducă lucrurile în limitele lor normale. Nu cred că militarii armatei române – instituție care totdeauna a făcut sacrificii pentru țară – au fost capabili de așa ceva. Dar o astfel de situație se poate rezolva urgent și punctual, nu prin subtilități și manevre ca în Ferentari sau în Crucea de piatră. Totuși, în anumite situații, este însă posibil ca o pensie să fie mai mare decât ultimul salariu, respectiv, ultima soldă. De exemplu, în situația în care respectivul a lucrat 10-15 ani, după pensionare, în mediul civil.

Nu poți pedepsi 60.000 de pensionari, schimbând sistemul de actualizare a pensiilor militare odată cu creșterea soldei de grad a celor activi, împământenit de multă vreme aici, doar pentru a-i determina pe beneficiarii noului sistem să opteze între a ieși la pensie cu o pensie mai mare decât solda, dar care nu se va actualiza niciodată proporțional cu creșterea soldei de grad a celor activi, ci doar cu indexarea inflației sau a rămâne în sistem.

Militarii români pensionari, doamnă O. V. et co., nu au pus sabia pe panoplie, uniforma pe umeras și nu și-au luat adio de la arme. Până vor trece pușca în mâna stângă, cum zic francezii (echivalent, în limba română, cu a da ortul popii), fac parte din rezerva Armatei României, se află în niște planuri de mobilizare și trebuie să răspundă prompt atunci când sunt chemați. Numai moartea îi scutește de o astfel de obligație asumată prin jurământ. Ei au depus un jurământ față de țară că o vor sluji chiar cu prețul vieții. Până la 62 de ani, toți pensionarii militari, chiar și cei care nu stau foarte bine cu sănătatea, sunt în evidența Centrelor Militare și oricând pot fi chemați sub arme. Dar și după această vârstă, ei tot în slujba Armatei României se află. Și eu, care am 77 de ani, acum, în 2017, pot fi chemat oricând, dacă Statul Major General consideră că este nevoie de mine în caz de război, de crize, conflicte sau în oricare altă situație. Dosarul meu nu mai este la Centrul Militar al Sectorului 5, ci undeva, într-o arhivă. Dar eu sunt încă viu și Armata Română știe foarte bine acest lucru. Iar eu am toată grija să o slujesc, cu toată capacitatea mea de muncă, și acum. Și așa suntem toți cei care am ieșit la pensie. Toți muncim până la ultima picătură de viață pentru Armata României, pentru România.

Regulile civililor nu sunt valabile pentru cei care au îmbrăcat cămașa morții. Faptul că n-am murit până acum, spre a da satisfacție doamnei O.V. și celor ce comentează acid, ironic sau batjocoritor condiția miliarului român, care, în opinia lor, n-are nici un rost de vreme ce nu sunt războaie, este doar o chestiune de noroc. Înseamnă că războiul sau războaiele pentru care ne-am pregătit încă n-au ajuns în România. Toate armatele din lume și toți militarii sunt primii care vor să nu fie niciodată un război, cei care vor ca tancurile, avioanele și sistemele lor de arme, oricât ar fi ele de sofisticate, de performante și de costisitoare, să ruginească sau să-și epuizeze resursele în timp de pace și nu printr-un război. Militarii, truditori profesioniști sub amenințarea războiului, sunt primii care detestă războiul. La fel suntem și noi, militarii români. Dar de aici nu rezultă cu necesitate că războaiele lumii nu vor ajunge și la noi. A ajuns, totuși, unul singur, în 1989, care se continuă și azi, pentru că este o fațetă a războiului continuu, fără limite, și vedem care este rezultatul. Și nici că, în acele războaie, ne vor apăra americanii, Bruxelles-ul sau extratereștrii. Niciodată nu ne-a apărut nimeni. Tot militarul român a murit și, dacă va fi nevoie, va muri pe pământul României pentru ca România să mai

existe. (N.A. Războiul din Ucraina, declanșat în februarie 2022 este în curs de desfășurare. Pe teritoriul României se află, pentru siguranța strategică a Vestului, forțe NATO. Războiul din Ucraina poate oricând să se extindă în întreaga zonă, iar doamna O.V. și toți cei care au umilit și neîndreptățit Armata Română nu vor putea în niciun fel să înlătore efectele pe care, cu sau fără bună știință, le-au generat).

Acum, când în toată lumea se fabrică cele mai sofisticate arme care au existat vreodată pe Terra, când Europa este sfârtecă de tot felul de organizații, rețele și atacuri teroriste, când Siria a fost aproape făcută una cu pământul, când pe falia strategică Marea Neagră, Marea Baltică se adună forțe, când războiul de pe falia strategică Marea Neagră, Marea Baltică este în curs de desfășurare, când Pacificul, Marea Baltică, Marea Neagră, pământul Rusiei, cel al Chinei etc. suportă aplicații și exerciții de tot felul, parade militare, demonstrații de forță și concentrări de toate felurile, nu este de glumit cu problema militară, nici cu soldele militarilor (este oare posibil ca, în România anului 2017, un sergent profesionist să trăiască din 700 de lei pe lună și din valoarea fostului ordin 50?!).

Desigur, pensionarii militari români, în marea lor majoritate, nu mor de foame. Dintr-o pensie militară medie, unii pot trăi chiar decent. Și acesta este un lucru foarte bun și foarte important, care arată că armatei îi mai pasă de slujitorii ei. Deși eu mă îndoiesc că este chiar așa. Pensionarii militari, în calitatea lor de rezerviști ai Armatei României, de militari până la moarte, nu acceptă însă și nu suportă umilința, jocul politicianist cu pensiile lor, tot circul acesta care, de la guvernarea B.. încoace, nu se mai termină.

Gândiți-vă bine la toate acestea, domnilor politicieni români!

Bineînțeles că politicienii români n-au avut timp nici să citească ce le-am scris eu, nici să se gândească la toate acestea. Nu numai pentru că au, sine die, interdicție la gândire, ci și pentru un motiv mult mai prozaic, acela că nu prea știu cu ce se mănâncă actul guvernării. De aceea, când Germania s-a rățoit la ei să le trimită imediat cohorte de sclavi români pentru că li se strică sparanghelul, toți, de la președintele națiunii la ultimul guvernant, de la primul parlamentar la ultimul arivist au luat poziția de drepti, au încălcat toate restricțiile, toate măsurile pe care ei înșiși le-au impus românescului din România, dar și pe cele generate de Bruxelles, au trimis imediat autobuze și

camioane să adune pizmașii din bazinul iobăgesc al țării, au decolat avioanele de pe aeroportul din Cluj și n-a mai contat nimic. Războiul bio-psiho-terorist, numit Covid-19 și-a văzut de treburile lui, iar politichia românească, cea mai mare pacoste a acestei națiuni, a continuat războiul ei handicapat împotriva românilor, a economiei, învățământului, istoriei naționale, culturii, vieții și cailor verzi.

Iar eu, alpinistul pe vânt, am constatat că mă aflu iarăși în fața unui nou munte pe care va trebui să-l escaladez. Pentru că, acolo, sus, în pisc și dincolo de pisc, și numai acolo, se va găsi lumina aceea pe care o căutam cu toții, toată viața, lumina pentru întuneric.

Lumină pentru întuneric...

...Era prin vara spre toamna anului 2004, la Agat, în ultima mea ieșire la mare împreună cu o parte din familie, adică soția și nepotul, care devenise deja pre-adolescent. Sau chiar adolescent. Pe vremea aceea, deși pensionar, lucram la Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate. Îmi găsisem o nouă vocație. Sau, poate, îmi regăsisem una foarte veche, din vremea când desenam și toaletam hărți, reîmbrăcate în hainele prea sofisticate sau prea simpliste, chiar vulgare ale noii epoci. Aveam o carte în lucru – *Războiul viitorului, viitorul războiului* – și, de aceea, ca de fiecare dată din 1993 încoace, căram cu mine, oriunde m-aș fi dus, ordinatorul – un PC 486, cumpărat de mine cu 1500 de dolari unitatea de bază, un monitor cât un televizor cu lămpi, maus, tastatură, dischete etc..., tot calabalâcul, care ocupau mai mult de jumătate din portbagajul Daciei mele.

Dimineața, alergam contracronometru până la Mangalia și înapoi, ziua înotam în mare sau în bazin, iar în prima parte a nopții, uneori chiar toată noaptea, lucram... Adică scriam. Fascinația calculatorului, a programelor noi de redactare și tehnoredactoare, tocmai apăruseră primele formate Adobe (Adobe CS 2) etc. etc.

Într-o dimineață, când marea nu era bună cam de nimic, poate doar de privit, m-am dus cu nepotul meu la piscină. El se zbenguia în apa cu efect usturător asupra ochilor, interesat mai degrabă de fețișcanțele care populau zona, iar eu făceam, din alergare, tot felul de sărituri în bazin, în zona cea mai adâncă. La una dintre acesta, mi-a lunecat puțin piciorul la bătaie, m-am dezechilibrat și am fost nevoit să fac o supra-extensie. Am simțit că pocnește ceva la nivelul abdo-

menului. A urmat o durere ascuțită, ca și cum s-ar fi rupt ceva acolo. Nu era ca și cum, ci era ceea ce, de fapt, se și întâmplase. Am ieșit cu greu din apă și am rămas, minute în șir, chircit, pe marginea bazinului...

Astfel, sezonul la mare s-a încheiat. Și așa, Gi, consoarta mea, afectată grav de umezeală, n-a ieșit nici măcar un minut la plajă. Era pentru prima dată când i se întâmpla asta. Am rămas totuși acolo, pe toată durata biletului. A citit din scoarță în scoarță primul meu volum de versuri, „Zidire de fum”, apărut cu câteva zile înainte. Îi oferisem un exemplar, cu dedicație... Nu știam că este interesată de versuri și, mai mult, nu știam că este capabilă să citească, pe nerăsuflăte, capcoadă, un astfel de volum de 200 de pagini. Și încă de mai mule ori. Nici eu nu-l citisem capcoadă decât atunci când îl trimiseseam în ti-pografie.

A fost prima – și ultima – vacanță dintre anualele noastre vacanțe la mare, ratată la toate capitolele, mai puțin la cel logistic. Ieșeam de trei ori pe zi – dimineața, la prânz și seara – la un restaurant, luam masa și făceam câte o plimbare pe faleză sau prin interiorul stațiunii. Au încetat, bineînțeles și alergările mele matinale până la Mangalia și înapoi... Cred că asta m-a durut cel mai tare. Era ca și cum aș fi pierdut ceva foarte drag, spațiul și timpul acela când eu, în alergare, rămâneam cu mine și cu sinele meu încorsetat sau, poate, eliberat, de pași și de gânduri...

După câteva zile, durerea a dispărut și eu am uitat cu desăvârșire de ea. Dacă aș fi fost mai cu capul pe umeri, m-aș fi dus imediat la un spital și, probabil, în câteva zile, aș fi fost ca nou...

Dar nu m-am dus. Peste ani, mai exact, după 15 ani, un bun prieten m-a sfătuit să apelez totuși la un chirurg. Problema, azi, se rezolvă rapid, laparoscopic, sută la sută.

În cele din urmă, mă hotărâsc să-i urmez sfatul. Îmi trimite imediat numărul de telefon al ilustrului chirurg, pe care-l cunosc și eu de multă vreme. Eu am mare încredere în doctoriiăștia crescuți la Spitalul Militar Central. Acum nu se mai numește așa. I se zice Spitalul Universitar de Urgență Militar Central „Dr. Carol Davila”. Desigur, managerii spitalului nu sunt filologi. Titlul trebuie să fie sugestiv nu explicativ. Dar asta-i o altă problemă. Pe cei mai mulți dintre medicii de vază ai acestui spital, îi cunosc de o viață. Din viața mea de jurnalist militar, de rudă a rudelor bolnave pe care le-am adus de atâ-

tea ori aici. Pe unii dintre acești sau acei faimoși doctori, asistente, infirmiere etc., i-am întâlnit, cu spitalul lor mobil, și în Somalia și în Angola, la Șerpărie, și prin alte teatre de operații, pe unde ne-au dus și ne vor tot duce noile vremuri și noile timpuri. Țara nu se mai apără doar la frontiere – spun unii –, ci oriunde interesele menținerii conflictualității lumii și a războiului la un nivel cât mai jos o cer. Probabil se crede că, dacă Occidentul reușește să fie peste tot, cu arme și cu tot ce mai trebuie, pentru a menține controlul strategic al Terrei și a folosi la discreție resursele planetei, acel război de care Civilizația Occidentală se teme n-ar mai fi posibil sau, în orice caz, ar fi greu de declanșat... Discutabil...

...Au trecut mulți ani de atunci, de la acele experiențe pe muchie de cuțit. Ele se mai continuă și azi și, probabil, se vor continua mereu – ai intrat în horă, trebuie să joci –, dar care, în afară de lărgirea orizontului cunoașterii și de morții întorși acasă în sicrie învelite în drapelul României, nu ne-au adus mai nimic.

Judecățile simple și firești nu mai sunt lăsate, azi, să existe în mințile limpezi. Iar astfel de minți, pe plaiurile Mioriței, nu prea mai există. S-au spulberat în patru-vânturile lumii, în căutarea unei coji de pâine, interzisă azi în Țara Pâinii... Iar cele strălucite s-au dus acolo unde sunt plătite mai bine. Adică tot în marile capitale occidentale...

Sun.

Îmi răspunde o voce limpede, clară și, parcă, familiară.

- Sunt generalul George Dava, sun din partea...

Nu mai așteaptă numele prietenului meu și al lui, mă întrerupe și-mi răspunde simplu, familiar:

- Este în regulă, domnule general, știu despre ce-i vorba. Vă aștept luni, în ambulatoriu, cu bilet de trimitere de la medicul de familie, cartea de identitate și cardul de sănătate.

- Mulțumesc mult!

- Sănătate!

După ce închid telefonul, mă apucă, așa, din senin, o durere abdominală ascuțită și severă. Se răscolește acolo, în colon, un cuțit care taie și spânzură. Este pentru prima dată în cei 79 de ani ai mei, când simt o astfel de durere. Nu-mi vine să cred că trăiesc în real așa ceva. Dar nici nu știu dacă este sau nu real. Mă ciupec de un deget. Simt durere. Apoi fac un efort să ies din vis. Mereu fac asta, noaptea,

când nu-mi convine visul. Și, de fiecare dată, reușesc să mă trezesc. Acum, n-am de ce. Sunt cât se poate de treaz.

Durerea încetează o secundă, apoi se rostogolește de-a lungul și de-a latul spațiului de sub centură. Apăs ușor în acel loc, unde se multiplică, apoi în altul și în altul, pe traiect, așa cum făceam în tinerete, în grădină, când voiam să prind o cârtiță între mușuroiul pe care tocmai îl ridicase și cel pe care, probabil, urma să-l ridice câțiva metri mai încolo... N-am reușit să prind niciodată afurisita aia de cârtiță, care-mi înmușuroia grădina, dar se spune că unii au reușit...

Nici acum nu reușesc. Totuși, durerea se mai domolește puțin, devine adică suportabilă, iar eu încerc să n-o bag în seamă. O cram-pă, acolo...

Luni, mă trezesc cu noaptea în cap și cu capul în noapte, mă eliberez de umbrele somnului, îmi iau laptop-ul (nu plec niciodată, nicăieri, fără el), biletul de trimitere, cardul de sănătate și toate celelalte acte care-mi umplu buzunarul genții blindate a laptopului – încă trăim în vremea hârtiilor la purtător –, sar în 136, apoi, după trei stații, cobor, trec pe sensul opus și prind un 93 care tocmai intră în stație, cobor unde trebuie și translatez, de-a lungul unui segment de vreo trei sute de metri, pe Plevnei, până dau nas în nas cu intrarea în spital. O abordez cu curaj, sau cu indiferență, nu-mi dau seama, ca un pirat rodat la capriciile mării. Militarul cu contract de la punctul de control îmi cere cartea de identitate, o scanează (habar n-am la ce i-o folosi, de vreme ce nu-i scanează pe toți, ci doar pe cei care crede el că trebuie scanați, mă rog, nu pe ei, ci cărțile lor de identitate, de fapt, totuși, omul este plasticul cu tricolor pe care-l ține în buzunar, deși ar trebui să-l aibă în frunte, pe gulerul cămășii sau tatuat pe penis, ca să-i fie și mai de folos, având în vedere că omul masculin este, de fapt, ce are în pantaloni), dar mie nu-mi prea arde de glume, ci o iau, în pas temperat, spre ambulatoriu.

Urc cele câteva trepte ale frumoasei clădiri, ușile automate se deschid în fața mea ca în fața unui împărat matusalemic. Dar numai împărat nu sunt eu acum. Cu vârcolacul încă în colon, arunc ochii spre fișier, îi iau imediat de acolo și, în locul lor, încheietor de coadă, mă aliniez și eu, fizic, cu smerenie, ca orice general care n-a uitat că este încă ultimul soldat al națiunii.

Merge greu, fiecare din cei care ajung în dreptul unei asistente cu sau fără ochelari, cu sau fără ruj pe buze, simte nevoia să mai în-

trebe ceva, să se lămurească cum devine cu devenirea, unde trebuie să ajungă și ce trebuie să facă în marș sau în staționare spre acel punct mai mult sau mai puțin miraculos. Pe mine mă prinde iar un val dureros de ce o fi, încerc să nu-l bag în seamă – ce e val ca valul trece, cum zicea cândva o voce –, dar, în cele din urmă, ajung și eu, acolo, în fața purgatoriului.

Sunt ultimul. Ei, și?

Prezint trimiterea, cardul de sănătate, cartea de identitate, ochelariștii se uită la mine fără să mă vadă – e simpatică, îi stă bine cu ochelarii ăștia care-i acoperă ochii, jumătate din nas și trei sferturi din obraji –, ia hârtiile, se uită la ele, se pare că sunt în ordine, se duce doi metri mai în spate, într-o încăpere cu ușa larg deschisă spre muritorii cu hârtii de toate felurile, trebăluiește ceva la o tastatură, în fața unui monitor, monitorul îi spune ceva, ea confirmă, scrie tot un ceva pe dosul biletului de trimitere – numele doctorului: Liviu Miracol – prenume frumos, nume sugestiv, și cenepeul numelui meu, îmi acordă un zâmbet pentru condiția mea de bunic răbdător și îmi spune simplu și foarte rapid, ca un robot cu fustă:

- Etajul doi, camera 26!

N-am nevoie de lift, o iau pe scări, urc câte două trepte, dar nu alergând ca altădată, ci mai domol, cam cum mi-o cere starea de trimis în ambulatoriu. Fac vreo zece ture pe la etajul doi, citesc numele tuturor doctorilor de peste tot, de la toate cabinetele, dar nu-l găsesc pe cel pe care-l caut. Îmi aduc apoi aminte că am telefonul lui, mă gândesc trei secunde dacă este sau nu potrivit să-l sun. Nu ajung la nicio concluzie – poate o fi la raportul de gradă, poate o fi în sala de operații, poate o fi în discuții cu un pacient, poate o fi la toaletă –, dar, întrucât timpul o ia pe miriște și eu nu mai știu ce să fac cu vârcolacul din abdomen, în Babilonul aceasta cu zeci de oameni care viermuiesc ca într-un viespar, îl sun.

Îmi răspunde prompt, îmi spune să mă duc la camera 26, asigurându-mă că vine și el imediat. Cuvântul „imediat”, spus în acest spital, nu-mi prea place, are altă semantică decât cea pe care o știu eu, dar n-am ce face, trebuie să aștept. Mă postez în furnicarul din fața ușii camerei 26 și aștept. Mă uit la fiecare doctor din cei care trec ca vântul serii prin zonă, îmi spun, de fiecare dată, „o fi acela, nu, nu este acela, ci acela...”, dar nu ajung la niciun rezultat favorabil sau liniștitor, așa că mă las păgubaș. Dacă a spus că vine, va veni.

În următoarele cinci minute, iese, din camera 26, un cap jovial, cu un zâmbet frumos, și pronunță numele meu.

Intru în încăperea relativ spațioasă, cu două mese asamblate într-un L, un calculator, un pat de consultații și alte câteva de-astea, pe care nu le văd decât cu coada ochiului. Mă invită să mă lungesc pe canapeaua aia albă ca zăpada de Clăbucet, imaculată ca o rochie de mireasă, și eu îmi aduc aminte cum, într-o iarnă, la schi, am părăsit pârtia, m-am urcat pe Vârful cu Dor, am pus schiurile să se sprijine în bețe, m-am dezbrăcat până la brâu și am rămas așa, o jumătate de oră, în bătaia vântului de creastă. Îl simt și acum, tot așa cum l-am simțit mereu, atunci când m-am aflat în libertatea muntelui sau în temnița unor situații grele, foarte grele, la limită.

- Aici, doare?

- Nu! răspund.

- Aici doare?

- Da.

- Clar, hernie mare, operabilă, dar mai întâi trebuie să vedem ce-i cu durerile astea din colon. Este ceva acolo... trebuie să fie ceva acolo...

Nu-mi plac cuvintele astea, dar nu sunt atât de dus cu pluta, încât să nu înțeleg că se află, totuși, ceva acolo, probabil de-a curmezișul colonului meu... E cam clar ce am. Pentru el, în mod sigur, pentru mine, la fel...

Vorbește la telefon cu cineva, îi spune că are nevoie de un examen colonoscopic, evident, pentru mine, apoi completează un formular-scrisoare, scrie acolo și un număr de telefon – cel al șefului secției de Gastroenterologie –, îmi spune să merg acolo, bineînțeles, cu un telefon în prealabil...

- Numărul este pe trimitere... Sunați-l!

Ies din cabinet, un pic buimăcit, dar cu toate țiglele pe acoperiș, respir adânc și formez numărul de telefon de pe scrisoarea de trimitere. Îmi răspunde imediat o voce de bariton. Calmă, liniștită. Mă prezintă, îmi spune că știe cine sunt, mă întreabă dacă sunt în spital, îi spun că da, și mă invită să-i fac o vizită. Întreb dacă trebuie să-l caut în ambulatoriu sau în secție. Îmi spune că se află pe secție. Așa zic cei de aici, *pe* secție și nu *în* secție... Treaba lor.

O iau per pedes apostolorum până acolo, știu unde este secția, urc scările, ajung în holul imens din vechea clădire – una dintre cele

care au mai rămas prin spital –, mă postez undeva în mulțimea care așteaptă la o ușă – ușa șefului de secție, adică a vocii-bariton – și nu știu exact ce să fac. Să ignor prezenta celorlalți – 15-20 de persoane – și să bat la ușă, sau să stau cuminte și să aștept să mă întrebe cineva ce este cu mine acolo. Nu fac nici una nici alta, ci mă postez undeva, între ele.

Unul intră, altul iese, fiecare pare că știe exact ce face, probabil pentru că a făcut lucrurile astea și mai înainte. Eu par aici ca un căzut din lună, ca un venit de nicăieri, dar aștept. Spectacolul pare unul familiar, pentru cei care-l fac. Mulți se cunosc între ei, se așază alături, la un taifas fugar, despre de toate, parcă vorbesc în coduri, alții se salută cu asistentele, cu doctorii, cu brancardierii, cu femeile în vișiniu. Nu știu ce rang poartă fiecare, n-am mai fost demult pe aici, de fapt, aici, în această secție, sunt pentru prima dată în cei 79 de ani ai mei, văd totul ca într-un film...

La un moment dat, vocea-bariton, vocea din biroul șefului de secție, adică vocea șefului, trece dincoace de ușă și pronunță numele meu. Răspund politicos și mă apropii. Mă invită în încăpere. Mă simt un pic jenat, pentru că puzderia de voci, de umblete și de așteptători a rămas dincolo.

Este una din acele încăperi de modă veche, cu tavanul până la cer și ferestre infinite. Un pat de consultații, câteva mese simple așezate în T, toate cu monitoare și tastaturi, vreo patru, cinci sau șase fețe în alb, probabil studenți la medicină, butonează ce e de butonat pentru mediciști, un ventilator din tavan freacă berbunca în 3 D, șeful secției încheie jovial convorbirea cu un pacient și mă invită să iau loc, exact acolo, în fața lui, la capătul șirului de studenți sau ce or fi și în locul cel mai potrivit dintre ușă și fereastră.

- Spuneți!

Spun.

Mă urmărește atent. Probabil că a înțeles, înainte ca eu să deschid gura, despre ce-i vorba, iar acum ascultă și varianta mea. Adică ce cred eu despre ce nu e în ordine cu colonul meu. Când le spui medicilor despre necazul tău este ca și cum ai vorbi unui muzician despre ce crezi tu în legătură cu cheia sol. De aceea, ori de câte ori mi se întâmplă asta, am senzația că vorbesc vântului despre vânt și mării despre valuri. Dar o las încolo de senzație. Simt că situația mea nu este tocmai plăcută.

- Mâine facem colonoscopia, decide el. Ar trebui s-o fac eu, dar, din păcate, mâine sunt plecat la școală la fiica mea. Trebuie să găsim un coleg de-al meu care-i disponibil. Până atunci, veniți cu mine la asistenta șefă să completați formularele. O ia înainte, cu pasul mare și așezat. Este mai înalt cu vreo jumătate de metru decât mine, dar cu un mers rar, măsurat și abil. În vremea când participam la concursuri de atletism – 100, 400, 800, 1000, 1500, 3000, 5000 și 10.000 de metri, toată gama – unde nu am ocupat niciodată un loc sub podium, mă temeam de ăștia de 2 m, cu un compas cam de două ori mai deschis decât al meu. Dar, spre nedumerirea mea, în destul de lungă mea activitate competițională la nivelurile la care am ajuns, niciodată nu m-a întrecut vreunul din ăștia cu compasul cât distanța de la Pământ la Lună...

Ei, și? A fost. A trecut. Este istorie.

Ce-a trecut e bun trecut... Ce va fi nu se știe...

Asistenta șefă – un fel de argint viu cu pantaloni în loc de fustă, chip de femeie-brici și ochi de agat – îmi dă un pix și un morman de hârtii printate sau xeroxate, însemnate cu creionul în locul în care eu trebuie să scriu data și să semnez. Timpul trece greu, nu-mi place să semnez ca primarul, nici ca ministrul, nici ca președintele Republicii, dar este totuși bine că am intrat în malaxor. Nu mai am grija mea. Sunt în curs de a o transfera lor. Ce va fi, vom mai vedea. Tangențial la buncărul asistentei șefe – cu ușa totdeauna deschisă –, trece un medic, îmi spune cum îl cheamă și îmi dă de veste că el va fi, mâine, la prima oră, maestrul ceremoniei colonoscopiei mele. Numele lui seamănă cu al unui prieten de-al meu – Balaban – și eu, pentru o clipă, cred că fratele prietenului meu, unul dintre cei mai buni oameni pe care i-am cunoscut vreodată, decedat cu ani în urmă, s-a reîncarnat.

De aici ajung glonț la încăperea unde se face recoltarea (de sânge) pentru analize. Aștept cinci sau șase minute la rând, iar când sunt invitat, mă strecor în încăpere, ca un cățeluș cuminte. Recoltatoarea își dă seama că nu știu să latru și cu atât mai puțin să mușc, îmi dă un recipient și îmi spune să caut o toaletă și să-l umplu cu urină. Apoi mă întreabă dacă pot face asta. Pot, de ce să nu pot? Găsesc toaleta undeva la capătul coridorului, al saloanelor și al capetelor, pătrund în incinta cu două cabine – una pentru femei și alta pentru bărbați –, cea pentru bărbați fiind ocupată de o voce care se screme di-

namic și complex. Cum nici eu nu mai am răbdare, iar în jur nu este nimeni, mă strecor în cabina pentru femei – oricum, de la o anumită vârstă, nu mai contează sexul, cum zice un prieten de-al meu care nu a împlinit încă 80 de ani –, mă străduiesc să accelerez, reușesc, am noroc că, în acest scurt interval, niciunei femei din universul secției nu i-a venit să facă pipi, mă duc cu trofeul în mână la recoltatoare, ea îmi dă o etichetă s-o lipesc pe recipient și apoi îmi arată unde să-l depozitez. După ce mă conformez, mă invită să iau loc pe scaunul de înțepare, mă întreabă dacă sunt alergic la ceva, adică la..., la... și la..., nu sunt, slavă Domnului, dacă mi-e frică etc. etc. Nu, nu, nu, pe linie, nu...

Nu simt nici înțepătura, nu iau în seamă nici timpul în care ea umple vreo trei eprubete sau recipiente, sau ce or fi, cu sângele meu, dar mă impresionează siguranța, liniștea și dezinvoltura ei. Mi-o imaginez, pentru o clipă, într-un spital de linie, în timp de război, îngrijind răniții. Este foarte tânără, are ochi limpezi, privire senină și degete lungi, de aur... Dacă nu devenea ceea ce este, putea să se facă, foarte bine, și pianistă... Poate chiar o fi...

Pe înțepătura din îndoitura mâinii, pune o compresă impregnată cu spirt și îmi spune să apăs acolo, cât pot de tare, cu degetul mare, de la mâna cealaltă, evident, cinci minute. Mă conformez, mă ajută să-mi agăț geanta cu laptopul de umărul drept, îi spun: Mulțumesc! Săru-mâna!. Ies din încăpere, mă așez pe un scaun din cele aliniate pe hol, apăs cât pot de tare, până obolesc, număr până la trei sute, apoi, după exact cele cinci minute de la capătul numărătorii mele etalonate cândva, în școala militară, la orele de topografie, arunc la coș compresa impregnată în spirt. Este în regulă. Nici locul înțepăturii nu se mai vede cu ochiul liber.

După toată tevatura, asistenta șefă observă că încă mai exist, mă invită în biroul ei, îmi dă un pogon de cutii cu un praf pe care, acasă, trebuie să-l dizolv în patru litri de apă și, de la ora cutare până la ora cutare, conform graficului, să înghit întreaga cantitate, astfel încât toată procedura să se încheie cu cel puțin șase ore înaintea examenului colonoscopic, iar în zori, să încălesc un cal de care o fi și să vin de îndată aici, unde mă așteaptă doctorul și colonoscopul...

Dar socoteala din cabinetul ei nu se potrivește cu realitatea de acasă. Nu reușesc să îngurgitez nici jumătate din cei patru litri de lichid. Apar niște dureri cumplite, în valuri, foarte greu de suportat,

chiar insuportabile. Toată noaptea, mă lupt cu lichidul și cu durerea, iar în zori, epuizat, dar cu toate pânzele sus, ridic ancora și navighez spre ceea ce se cheamă colonoscop. Nu sunt amețit, nu mă clatin, dar nici nu pot să zbor. Ajung cu norii dimineții pe umeri în secție – sunt primul –, mă așez pe un scaun din holul secolului al XIX-lea al acestei clădiri solide și frumoase – toate scaunele sunt libere – și aștept. Îmi dau seama că mi-am luat un spațiu de siguranță cam mare – de aproape două ore –, dar, consider eu, merită. Am ajuns chiar înaintea personalului din schimbul de dimineață. Dar am un loc pe scaun, am laptopul, pot să scriu și să aștept. Scriu și aștept. Și tot scriu și tot aștept. Nimeni nu mă întreabă nimic și nici eu nu întreb pe nimeni nimic. Cineva ar trebui să mă ia de o aripă și să mă ducă acolo unde este colonoscopul.

Dar cine?

În fine, nu pot răspunde la această întrebare și nici nu cred că este necesar. Durerea din colon s-a mai domolit, iar eu am toată grija să nu stârnesc balaurul de acolo, din adânc.

Aproape de miezul zilei, o doctoriță se oprește în fața mea și, alegându-și cu grijă cuvintele, îmi sugerează că ar fi timpul să merg la examenul colonoscopic:

- Domnule general, cred că ar fi timpul să mergeți acolo...

- Dar asta aștept și eu...

- Da, dar nu aici.

- Dar unde?

- De la Urgențe, primul coridor pe dreapta. Acolo, la capătul lui, se află toată această aparatură.

O iau încet într-acolo. Ajung în câteva minute. Holul de așteptare este arhiplin. Mă adaug și eu acestei mulțimi gânditoare și așteptătoare, deși durerea a devenit semnificativă și eu nu sunt gata să escaladez Everestul. Ba, mai mult, abia mă țin pe picioare. Dar, totuși, mă țin și nu cred că va exista vreodată vreun moment în viața mea în care eu să nu mai pot sta pe propriile-mi picioare. Totuși, mă așez pe un scaun care se eliberează între timp și aștept. Din fericire, după câteva minute, ușa de la intrarea în zona magică se deschide și o doamnă frumoasă – aici, toate doamnele sunt frumoase – pronunță numele meu. Mă ridic și o urmez. Intru într-un holișor străluminat. Parcă într-un alt univers. La intrare, stă de pază un aparat pe care calci și care te încălță, dintr-odată, peste pantofii tăi, cu acei celebri papuci albaștri.

Fac și eu asta, reușesc din prima, mă privesc apoi în oglindă, parcă mă văd întâia oară – nu-mi prea place cum arăt, dar asta n-are importanță –, doamna îmi spune să mă așez cuminte pe un scaun – sunt vreo trei legate în serie, acolo, în holul acela cu aparatul încălțător de papuci, cu un pupitru-ghișeu neocupat de nimeni în acest moment, și să aștept. În curând, voi fi chemat.

După un timp, din holul pre-așteptător, mai trece dincoace de ușă o parte feminină cu fustă – probabil o domnișoară –, care evită aparatul încălțător, evită și ochii mei, scoate doi papuci albaștri dintr-o sacoșă, îi încalță manual, nu se uită la mine, doar eu mă uit cu coada ochiului la ea, are fusta prea scurtă, i se văd prea mult coapsele albe când se apleacă, dar, la anii ei, acest lucru este firesc, deschide apoi ușa magică a coridorului care duce spre universul colonoscopului, radioscopului, computerului-tomograf etc, etc., habar n-am ce-o mai fi pe acolo, și se pierde în lumina albă, foarte albă, ireală...

Eu sunt cuminte, stau pe scaun, evit să fac vreo mișcare, n-am primit permisiunea să intru, doamna care m-a chemat probabil că n-a uitat de mine, sau, chiar dacă a uitat, numele meu o fi fost înscris undeva pe vreo o listă, pe vreo o planificare, iar cineva o să mă invite, politicos sau nu, să trec Rubiconul. Și am să-l trec... Dar nu așa cum a făcut-o cândva Cezar...

...O singură dată în viața mea, am fost supus unui examen CT, cum îi zic ăștia, pe scurt. Mă durea capul și Gi, nevastă-mea, m-a luat pe sus, într-un tramvai, și m-a dus undeva, la un centru particular de medicină computerizată, am plătit examinarea, am așteptat pe un hol, apoi, după așteptare, am intrat într-un tub orizontal, un fel de butoi electronic elegant, tubul a scos niște sunete ciudate – ceva în genul muzicii electronice abstracte, probabil ultrasunete, mi-a plăcut –, iar după, am ieșit de acolo viu și nevătămat, am primit – și eu și Gi, pentru că și ea a făcut același lucru – câte un film de o jumătate de metru, cu diferite imagini ale interiorului scăfârliilor noastre, în câte un plic cu floricele de câmp, râuri precum cele de pe iile fetelor de altădată, de la țară, și ramuri de eucalipt. Sau de salcie pletosă..., nu sunt prea sigur.

M-a impresionat tehnica aia ultra computerizată, așa cum mă impresionează și acum laptop-ul meu știe-tot, face-tot, care-mi este nu numai unealtă de lucru, cap de pod în Internet, memorie și neuitare, ci și poartă spre infinit, cod de transformare a imposibilului în po-

sibil, a necunoscutului în cunoscut, a abstractului în concret, a nimicului în tot, chiar dacă, totdeauna, în logica unui creier cu mintea la el, din nimic rezultă tot nimic...

Mă gândesc, totuși, că invenția asta ar fi și mai și, dacă, spre exemplu, camera video de la laptopul meu ar fi înlocuită cu un scanner capabil să vadă dincolo de ceea ce se vede, cum o face, spre exemplu, stolul de antene ale programului HAARP. Programul acesta, început de americani prin anii 1993, în secolul deja trecut, avea, la un moment dat, vreo 180 de antene plantate pe undeva prin Alaska (din cele 360 planificate), pe lângă Gakona, și era destinat (este și acum) cercetării comportamentului ionosferei la bombardamentul cu radiații de înaltă frecvență, așa cum sunt cele emenate de soare și de spațiul cosmic. Fasciculul de unde de înaltă frecvență de la HAARP, cu o putere cam de un miliard de wați, ajunge undeva, la o altitudine de peste 50 de kilometri, încălzește ionosfera, în zona finală de impact, adică în lentila de foc, la 4000 de grade (uneori, pe timp cât funcționează HAARP, apare o auroră boreală). Din zona lentilei, unda care se reflectă spre pământ este una de joasă frecvență și are o putere de pătrundere foarte mare, capabilă să scaneze scoarța terestră și oceanele pe o adâncime de câțiva kilometri și să descopere cam tot ce este acolo, inclusiv zăcăminte, caverne, meandre de-ale Terrei, silozuri cu sau fără rachete, arme sub pământ sau sub apă, submarine în imersiune etc. etc.

Posibilul scanner-antena de pe laptopul meu, dacă aș dispune de așa-ceva, ar trebui să dezvolte un fascicul de unde de joasă frecvență capabil să scaneze corpul omenesc, să găsească afecțiunile și neregulile, să le diagnosticheze, folosind inteligența artificială, și, cu ajutorul unor baze de date, de situații, de algoritmi raționali etc. etc, să elaboreze pe loc soluțiile necesare. Adică să folosească ecuațiile nelineare sau de care or fi din Universul Abstract, pentru înțelegerea și modelarea Universului Concret. Pare simplu. Și, la urma urmei, chiar ne aflăm în debutul unei astfel de epoci, care ar trebui să fie extrem de simplă, după atâta complexitate... Măine, poimăine, vom vedea, probabil, și asta...

Mă și văd zgâindu-mă la monitorul plin de toate aceste minuni care mi se par că se vor întâmpla ieri...

În acest moment, ușa din interiorul luminii se deschide și doamna care mă chemase adineauri, mă cheamă din nou acolo, adică

dincolo, în universul lumii cibernetice, sau a inteligenței universale aplicate a aparaturii medicale sau de care o fi...

Calc cu smerenie, nu mă uit nicăieri, ca nu cumva să deranjez neuronii care au acum și grija mea. După vreo douăzeci de pași, ghidul meu cu fustă îmi arată o ușă deschisă și îmi spune pe un ton cu accent de elizeu:

- Aici!

- Mulțumesc! Sărut-mâna!

- Sănătate! îmi spune vocea de deasupra fustei și dispare pe drumul dus-întors, pe care-l face, probabil, toată ziua...

Doctorul, pe care-l recunosc imediat, întrucât l-am văzut și ieri, îmi explică cum devine colonoscopia asta, înțeleg perfect ce îmi spune, este mai explicit ca Internetul, mă invită să mă așez pe o masă îngustă, de o persoană, pe partea stângă, cu mâna stângă sub cap, cam cum mă așezam cândva, demult, în copilărie, pe fânul proaspăt cosit. Nu în pătratul de cânepă din grădină, pentru că, așa cum îmi spunea mama, este mare pericol, o să mă doară capul și o să încep să aiurez. Adică s-o iau pe miriște... Eu n-am ascultat-o și am încercat să văd cum devine chestiunea cu luatul pe miriște. Și m-am lămurit...

Nu simt mai nimic, nu mă gândesc la ce se întâmplă aici – e treaba lor, a medicilor și IT-iștilor, ei știu cum se face asta –, doctorul spune ce vede, probabil dictează cuiva, care notează ce descoperă colonoscopul acolo, apoi spune, cumva cu regret, că musiu colonoscopul nu poate trece mai departe. Mie îmi zice să nu mă sperii, voi simți totuși vreo două-trei ciupituri, probe pentru biopsie, și cam atât.

Tot examenul durează doar câteva minute, întrucât onor colonoscopul nu reușește să treacă dincolo de un prag – o tumoare, îmi spune doctorul – situat undeva la 23 de centimetri...

- Treceți dincolo, în zona de odihnă, puteți sta până ce vă liniștiți, apoi mergeți pe secție și așteptați acolo, veți primi rezultatul și vă vom spune ce trebuie să faceți în continuare.

Cineva îmi arată unde este acest loc de odihnă. Este chiar peste coridor de cabinetul colonoscopului. O încăpere cu aer condiționat, două paturi de spital și două scaune. Mă așez pe un scaun și aștept. N-am nevoie de liniștire sau de odihnă, sunt cât se poate de liniștit, deși vestea nu este deloc liniștitoare, dar dacă așa e ritualul...

Pe unul dintre paturi, se află, culcată pe spate, cu ochii închiși, fata cu papucii albaștri la purtător și fustă scurtă, care trecuse, ca o

briză, pe lângă mine, adineaurei. Fusta i se ridicase, aici, și mai sus, până aproape de zona discretă – mă uit doar cu coada ochiului –, dar îmi dau imediat seama că pe ea n-o interesează asta, că este ca un nou-născut care nici măcar nu îndrăznește să plângă. Și cu atât mai puțin să deschidă ochii. Oare ce caută îngerul acesta de față într-un loc atât de luminos care prevestește, în majoritatea cazurilor, o epocă de groaznic întuneric?! Precis, în vremea Cernobîlului, ea nu era născută...

Este frumoasă, are o frumusețe de tip renașcentist, durdulie, parcă ar fi fost pictată de Michelangelo, nu-i pasă de nimeni și de nimic, nu este pe această lume, ci, probabil, undeva într-un vis. Suntem numai noi doi în această cameră de recuperare, precum scafandrii în zona de decompresie, ea, o copilă, eu un octogenar, uniți de acel nimic pe care oamenii nu-l văd și de care, de cele mai multe ori, nu le pasă. Pentru că, de regulă, ceea ce ei nu văd, nu există.

Îmi aduc aminte de un vers, scris de mine demult, parcă într-o altă viață, impresionat, tot așa, de o frumusețe renașcentistă, prea de vreme pentru ea și prea târzie pentru mine:

„Eu aștept, senin, o noapte, tu, o zi ca să răsară”

Las scaunul, încăperea și fata cu fustă scurtă și coapse albe, proaspete, în plata Domnului și a Universului ei – oricum, e treaba lor să se ocupe de ea – și, fără să întreb pe nimeni, mă întorc în holul spațios al secției. Mă așez pe un scaun liber, scot laptopul din cutia sa blindată ca o haină vătuită și mă cufund în universul meu, al scrisului...

Uit de toate – și de ce știu și de ce nu știu –, îmi imaginez că am inventat mini-scannerul capabil să vadă tot ce există în organismul uman, să elaboreze rapid un diagnostic, să găsească o soluție, de pildă, una de tratare cu frecvențe adecvate, cam cum o face HAARP, pentru a descoperi ce e de descoperit, a diagnostica starea și comportamentul ionosferei, sau de a produce uragane și tot ce mai e necesar pentru noul război sau pentru războiul acesta nelimitat în care se află omenirea contra omenirii, de când e lumea.

...Doctorița cu halat alb și pantofi cu tocuri înalte, din miezul zilei, apare din nou și mă invită în cabinetul șefului de secție.

Uite că oameniiăștia n-au uitat de mine. Îmi schimb un pic impresia despre ceea ce mi se părea a fi un haos organizat, chiar mă

bucur că n-am dreptate, și o urmez pe doctoriță în cabinetul cu calculatoare și studențe mediciniste, sau de care or fi, al vocii-bariton.

Iau loc pe scaunul de ieri, iar vocea-bariton îmi înmânează bițelul de ieșire, cardul de sănătate și scrisoarea medicală. Îmi spune că am o tumoră în colon, care blochează tractul intestinal, că este necesar să vedem rezultatul biopsiei, asta cam peste 30 de zile, și, desigur, va urma, în mod obligatoriu, și un examen CT, pentru a localiza exact tumora (așa-i zic ei, medicii, tumoră, nu tumoră), în vederea operației. Pentru că este necesară o operație. Tumora aia trebuie scoasă neapărat de acolo. Și cât mai repede, dacă se poate chiar ieri.

Vocea-bariton mai adaugă ceva, în final:

- Trebuie să vadă rezultatul și doctorul Miracol, doar el v-a trimis la mine, nu?

- Desigur.

- Trebuie să fie pe secție, în ambulatoriu, sau, oricum, pe undeva, prin spital.

Mulțumesc frumos acestor oameni care s-au ocupat de necazul meu, părăsesc palatul din secolul al XIX-lea al Gastroenterologiei, mă opresc pe alee, respir puternic aerul supraîncălzit al miezului unei zile de iunie și îl sun pe doctorul Miracol. Nu știu încă ce mă așteaptă, dar tatăl meu a participat la bătălia de la Stalingrad, a făcut tot războiul, în linia întâi și nu s-a plâns niciodată că i-ar fi fost greu.

Îmi răspunde prompt, jovial – parcă-i văd zâmbetul acela de bonom – și îmi propune să ne vedem miercuri, dimineată, la opt, la ambulatoriu. Până miercuri e mult, dar eu nu intru niciodată în panică. Probabil nu se poate mai repede. În mod normal, ar trebui să-i spun că nu mă simt prea bine, că vârcolacul acela din colonul meu e un calvar, dar...

O iau încet spre casă. Mă gândeam că, în toamnă, să dau o fugă, prin Bucșoiu Mare, pe Omu. Iar la iarnă să urc, cu schiurile de tură, pe valea Cerbului și să cobor pe Valea Morarului... Nu cred că va mai fi posibil... Oricum, la 80 de ani, pentru că 80 voi face în ianuarie, ar fi cam mult... Traversez strada pe unde nu-i permis, îl iau pe 93 până la Leu, trec pe contrasens, îl aștept pe 136 vreo 25 de minute – desigur, până la urmă vine după vreo 35, clămpănind din motor –, ajung acasă ieșit din starea de azi-noapte și îi spun lui Gi, nevaste-mi, vestea cea bună.

Ea este o curajoasă și jumătate. Îmi cântă în strună, pentru că eu încă mai am chef de glume. Chef nu prea am, dar viața e așa cum vrea ea și eu nu mă pun de-a curmezișul ei. Îmi place s-o las slobodă și s-o urmez ca un cățeluș în lesă, pentru că știe ea ce face. Desigur nu totdeauna fac asta, ci doar din când în când. Nu știu dacă acest tip de comportament, maleabil și tăcut, este un semn de lașitate sau de mare curaj...

Până miercuri timpul trece tot așa, uniform și tern, cum vrea el, iar eu n-am vreo pilă pentru a nu sta la coadă. Trebuie să aștept. Dar, în fine, vine și miercuri. La șapte trecute punct, mă postez undeva în apropierea ușii camerei 26. Deja toate locurile de pe scaunele de plastic negru înșirate pe coridor, lângă perete, sunt ocupate. Așteptătorii așteaptă răbdători, fiecare cu răbdarea lui, e ușor să-ți dai seama cam ce este și cum este la fiecare, dacă tragi cu coada ochiului spre aerul care vibrează în jurul lor.

Sunt fel de fel de oameni. Desigur, cei mai mulți n-au nicio legătură cu armata, nu sunt foști militari, nici actuali militari, ăștia, actualii, au treabă, n-au timp să se îmbolnăvească, se vede de la o poștă, dar suferința n-are nici grade, nici priorități. E suferință și atât. Fiecare se gândește la boala lui și așteaptă să apară un medic miraculos sau o asistentă și să-l invite în cabinet. Sau să-i spună ceva, orice. Aici se fac de toate: pansamente, consultări, scoateri de fire, planificări... Tot coridorul este înțesat de uși înapoia cărora se află fel de fel de cabinete. Iar în fața lor, pacienții așteaptă răbdători și tenace. Tot cam așa aștept și eu. N-am nici un motiv să mă îngrijorez, știu că doctorul Liviu Miracol va veni, tot așa, optimist, molipsitor, încrezător și profund ca un concert de Bach.

Totuși, îmi iau inima în dinți și îl sun. Îmi răspunde imediat. Vorbește în șoaptă. Îmi dau seama că este la raportul de gardă și-mi pare rău, chiar foarte rău, că l-am sunat. Înseamnă că am venit prea devreme. Oamenii aceștia – medicii – au foarte multă treabă, fiecare minut este prețios nu atât pentru ei, cât pentru viața și sănătatea pacienților lor. Desigur, judecata asta a mea, aici, pe un coridor înțesat de lume și de așteptare, cu oameni pansați, în cârjă sau abia ținându-se pe picioare, este un truism. Mă aflu doar într-un spital. Și încă într-un spital militar, care este – și trebuie să fie – prin excelență, în primul și în primul rând, un spital de maximă urgență.

Dar parcă este, totuși, prea mult. România nu se află în război cu nimeni, ci doar participă la niște operații de menținere sau impunere a păcii – toate astea în paradox, dracu a mai văzut războaie de menținere sau de impunere a păcii! –, iar spitalele ei, atât cele militare, cât și cele nemilitare, n-ar trebui să fie aglomerate ca în timp de război... Sau, poate, chiar suntem în război. În războiul nostru pământean, al bipezilor umani contra bipezilor umani, în care se moare în toate felurile posibile, de la sinucidere prin dragoste sau din dragoste, la asasinat fizic, politic, economic, social, educațional, cultural, geocultural, geofizic, geopolitic, geostrategic, abisal, cosmic și/sau hipersonic etc. etc., omniprezent și omnipotent, individual, în grup sau în masă, subtil sau direct, violent sau elegant. Și dracu mai știe cum...

Îmi dau încă odată seama că trăim una dintre cele mai negre perioade din istoria acestei țări, deși asasinatul este atât de sofisticat și de bine camuflat, încât cei mai mulți dintre noi cred că, de fapt, acesta-i drumul spre cea mai autentică fericire din câte au existat vreodată în Univers. Așa o fi. Poate că și drumul spre moarte este presărat cu pași de fericire...

Mă îngrozesc la acest gând, știu că nu este o exagerare sau o metaforă, simt furnicături pe coloana vertebrală, dar și neputință bolnăvicioasă, endemică, lehamite și revoltă. Ei, și? Cui îi pasă?! Și de ce i-ar păsa?! În fond, fiecare este un aruncat în lume, un lăsat să se descurce cum poate, să omoare sau să se omoare, să dea socoteală după bunul plac al celor care i-o cer, să înfrunte valul sau să rabde tsunami-ul care, iată, lovește continuu, de parcă gândul, viața, oceanul și planeta și-ar fi ieșit din minți.

De o vreme, simt, undeva, înlăuntrul meu, acest haos nemilos și stupid, într-o rânduială care se dorește a fi democratică, liberală, socială sau paradoxală, în care cercurile interlope fac legea, iar legea are grijă să se blindeze cu scuturi, ramuri, falduri, jungle și justițieri și să se ascundă în așa fel încât să n-o găsească decât cei care au nevoie să n-o găsească nimeni altcineva în afară de ei. Chiar dacă toată lumea o poate citi pe site-urile oficiale, în stufărișul de legi prolixе și alambicate, în ziare, în reviste sau pe buzele frumoaselor prezentatoare de la tot felul de televiziuni, care, în afară de blazonul lor de modă mai mult sau mai puțin autentică, mai mult sau mai puțin nouă și de

înfățișarea lor de photoshop, nimeni nu înțelege mai nimic. Pentru că, orice junglă înseamnă junglă și atât.

Îmi dau seama că n-am ce să fac, nici de bine, nici de rău, că nimănui nu-i pasă de ce gândesc sau nu gândesc eu, de ce scriu, de ce cred, că nimănui nu-i pasă de nimeni, în afară de el, de gândul lui, de cei câțiva prieteni și cam atât. Fiecare dintre cei pe care-i văd la doi pași de mine sau lipiți de mine nu are nimic da-a face cu ceilalți. Fiecare este un fel de singuratic, cu boala lui, cu gândul lui, cu viața lui, cu nimeni-ul lui.

Așa cum sunt și eu.

Doctorul apare undeva, la orizontul coridorului care vine aici, spre camera 26. Merge și el, tot așa, singur printre singurătățile celorlalți, mă vede, îmi zâmbește prietenos și mă invită în cabinet. Citește rapid biletul de externare de la Gastroenterologie și scrisoarea pe care mi-au dat-o cei de acolo, înțelege imediat despre ce-i vorba și sugerează o nouă întâlnire cam peste o săptămână și jumătate, adică pe la începutul lunii următoare. N-aș avea obiecții, ba chiar mi-ar plăcea să amân cât mai mult deznodământul, dar vârcolacul din colon îmi dă un brânci și mă trezește la realitate.

Îi spun doctorului că ar fi minunat – oricum, aș vrea să amân cât se poate clipa –, dar durerea din colon este încă foarte mare, în valuri, tractul intestinal blocat, doar gazele își mai fac un pic de loc prin fisura din acel nodul, probabil un carcinom, sigur un carcinom, altfel n-ar avea ce să caute acolo, iar eu nu știu dacă pot rezista până atunci. Dar, dacă este nevoie, voi face tot posibilul.

Doctorul înțelege mai repede și mai profund ca mine despre ce-i vorba, face un pas înapoi – de fapt, unul înainte – și îmi spune că, dacă-i așa, situația devine urgentă, deci trebuie să schimbăm foaia, să grăbim internarea și intervenția. La rândul meu, îi spun și eu ce trebuia să-i spun de la început, că iau Eliquis, un anticoagulant preventiv, dar care schimbă și el complet sau aproape complet, dar, oricum, din temelii, datele problemei.

Cu câteva zile înainte de operație – el zice șapte –, trebuie să opresc tratamentul cu Eliquis și să trec pe Clexane. Îmi dă o rețetă, alerg la o farmacie din apropierea locuinței mele, prezint rețeta, farmacistul o onorează imediat și, mai mult, îmi zâmbește familiar – este tare frumoasă când zâmbește, i se luminează ochii – și îmi explică, în vreo patru cuvinte, cam când și cum să le folosesc. Când, mi-a spus și

doctorul, cum, mă inițiază ea, amabilă și zâmbitoare. Probabil că așa sunt toate femeile din lume, doar noi nu le vedem decât atunci când avem nevoie de zâmbetul lor cald.

- Simplu, îmi spune ea, foarte simplu. Sunt injecții subcutanate, le puteți face și singur. Cu o mână pliați ușor pielea de pe umăr sau de pe abdomen, iar cu cealaltă faceți injecția. Vă recomand s-o pliați pe-aia de pe umăr, e mai la îndemână și doare mai puțin. Da, dar dacă o pliez pe-aia de pe umăr, mi-ar mai trebui o mână. Cea de a treia...

Mi se pare simplu, voi începe imediat ce ajung acasă.

Nu este, totuși, chiar atât de simplu, așa că mă prezint la camera de gardă din spitalul care se află vizavi de blocul în care locuiesc, toată ziua mă uit în curtea lui. Problema se rezolvă rapid și eu sunt mai mult decât încântat că am găsit o soluție atât de simplă. A doua zi, camera de gardă nu mai răspunde favorabil la solicitarea mea și mă trimite la dracu-n praznic, pe undeva prin București, la un spital de urgență. Deja e prea mult. Vârcolacul din colonul meu mă avertizează să nu mă aventurez prea departe de casă, iar eu mă simt nevoit să rezolv problema singur. Farmacista mi-a explicat ce și cum, iar eu nu sunt chiar așa lipsit de curaj. Am escaladat Surplombele de aur, am scăpat teafăr din două avalanșe, am fost sub bombardamente... Așa că nu mă pot speria de o auto-injecție cu Clexane... Ce naiba!

Nu mă sperii, dar nici nu reușesc s-o fac. Fac apel la Gi, soția mea, îi explic ce și cum, ea se conformează, eu pliez pielea de pe abdomen, ea face restul și totul este perfect. Constat că soția mea are mână de înger, n-am simțit nimic, nici înțepătură, nici durere și nici vreo urmare neplăcută. Îi mulțumesc, o laud, îi spun că are mână ușoară, ar fi putut să se facă doctoriță – ar fi fost o doctoriță frumoasă și nedureroasă –, sau măcar asistentă. Ei nu-i prea arde de zâmbet, știe ce mă așteaptă, dar nici nu-mi dă de înțeles că s-ar speria prea mult de actuala mea situație și de viitoarea mea experiență.

Ca întotdeauna, este foarte atentă, foarte liniștită, îmi spune că totul va trece, iar ochii ei mă privesc tandru, aproape matern, așa cum îl priveau pe fiul nostru, când era mic și avea vreo problemă de sănătate. Îmi dau seama încă odată cât de prețioasă este această ființă, cât de puternică și curajoasă poate fi, în condițiile în care ea însăși are numeroase probleme de sănătate și îngurgitează ceva mai mult de treizeci de pastile pe zi. Au reușit ăștia să facă din poporul român –

cândva, demult, popor sănătos la minte și la trup – unul dintre cei mai mari consumatori de medicamente din lume... Bravos, națiune! Cum ar fi spus conu. Odihnește-te în pace!...

Îmi zic că asta-i situația, trebuie să luăm viața așa cum este, să trăim ca și până acum, pentru că fiecare acum este acum, cu un precedent devenit deja amintire și cu un viitor care nu poate fi decât o speranță. De proiecte, este greu să mai vorbim acum. Chiar dacă încă mai trăim în siajul lor, al proiecțiilor cu sau fără șanse de a deveni, planuri, acțiuni, realizări...

N-am mai fost la schi de trei ani, n-am mai escaladat un traseu de alpinism de doi ani, n-am mai alergat pe traseul meu de maraton de câțiva ani... M-am mulțumit doar să butonez laptopul, să redactez și să tehnoredactez, cap-coadă, trei reviste, una mai voluminoasă decât alta, să scriu și să public cărți, studii și tot ce-mi mai trece prin cap. Probabil că așa trebuie să fie. Fiecare etapă a vieții își are adevărurile, ideile, concepțele, prioritățile, parfumul și mizeriile ei.

Poate că este vremea amintirilor și a nostalgiilor, a reuniunilor prietenilor, colegilor, promoțiilor etc. etc., dar eu nu prea am timp de așa ceva, poate că ar trebui să mă uit la televizor, la filme și să-mi iau pașii la purtare prin parc, dar astea nu-s de mine, eu n-am trăit și nu trăiesc așa, sedentaricește, ci cu intensitățile, pornirile și convingerile mele de alpinist care a escaladat și încă mai escaladează muntele din el însuși, de schior care mai hoinărește prin amintirea pârtiilor sau coclaurilor înzăpezite din afara pârtiilor, de gimnast care n-a mai făcut o gigantică de zece ani, de maratonist care mai aleargă doar în gând traseul pe care l-a alergat, parțial sau total, aproape în fiecare zi, vreme de patru decenii...

Acum alerg pe computer, prin Word și pdf, prin Photoshop și InDesign, prin Corel și Dreamweaver și cam prin toate programele de redactat, de tehnoredactat, de grafică, de comunicații în timp real etc. etc. Este o alergare intrinsecă, deopotrivă prin infinit și pe o bandă care se rotește într-un cerc fascinant, din care, dacă ai intrat, nu mai simți nevoia să ieși din el, ci doar să continui drumul spre nicăieri... Îți este foarte bine acolo. Chiar dacă nu exisă drumuri spre nicăieri...

Noua mea situație mă scoate de pe ringul în care eu mă lupt cu mine și cu celălalt din mine, îmi aruncă prosopul, dar eu îl refuz, îi dau un picior și îl scot pe el din ring, vreau să duc meciul până la capăt, să-mi înving învingerea, să-mi savurez înfrângerea, să ajung un-

de am plecat și să plec din nou pe drumurile pe care am mers cândva pe jos...

Dar, probabil, că nu se mai poate...

Pe 25 iunie, la șase punct, îmi sun deșteptarea și intru vârtos în programul de dimineață. Vârcolacul din colon mă temperează, dar eu tot fac slalom printre două dureri și încerc să țin traseul și să abordez, în cea mai mare viteză posibilă, porțile. Așa cum făceam cândva pe Clăbucet sau pe Bradul...

Undeva, în adâncul amintirilor mele, se strecoară o lacrimă limpede, pe care nu mai pot și nici nu mai vreau s-o ascund. E lacrima mea, după timpul care nu se va mai întoarce niciodată...

Sar în 136, cobor la Leu, prind un 93 și ajung, cu noaptea în cap, la Spitalul Militar Central. E tot acolo unde-l știu eu încă din vremea când scriam în ziarul armatei despre el, despre doctorul Cândea, unul dintre bisturiile de aur ale acestei nații și dintre caracterele mari ale acelor și acestor vremuri, despre Țintoiu, doctorul de inimi care, și azi, ca și ieri, adună mulțimi de cardiaci în jurul inimii lui, zâmbind, glumind și vindecând... Și care a fost și a rămas și prietenul meu.

Ajung cu noaptea în sinapse, mă postez undeva unde nu-i nimeni, deși pe ușă scrie Chirurgie 1, îmi dau seama că am greșit intrarea, părăsesc locul, ies din clădire și intru tot în aceeași clădire, dar pe o altă ușă și pe o altă scară, tot familiare, întrucât am fost de o mie de ori pe aici în căutarea faimoșilor doctori despre care trebuia să scriu, urc la etajul doi și mă postez pe holul deja plin de fel de fel de așteptători. Sunt vreo patruzeci. Unii au prins cele câteva scaune negre, de plastic, alții stau gânditori în picioare, rezemați de zid, pe scări sau pe balustrade. Unii au venit de departe, cu trenul, se vede după fețele lor că nu și-au dormit noaptea, alții așteaptă demn, liniștiți, înveliți în mantia cine știe cărui gând. Unul dintre ei – un bătrânel cu mustață albă și ochi de dac – se apropie de ușa de la intrarea în secție, dă să intre, dar ușa-i baricadată cu un sistem de siguranță dincolo de care nu se poate trece decât cu un card. Renunță însă imediat și se fixează undeva, în mulțime, dar mai ales în gândurile lui, care i se pot citi prin pălăria-i de pai, prin mustața-i albă și prin tâmpilele-i deja înierbate.

Vreo două pirande de lux, îmbrăcate în alb, cu fuste încrețite, lungi și bogate, care le ascund formele prea mult bombate pentru vâr-

sta lor, cu soții și copiii la vedere, au prins două sau trei locuri pe scaunele cele negre, dar, lângă ele, nu s-a așezat nimeni. Nu-mi place chestia asta, înseamnă că oamenii mai au încă prejudecăți, sau, cine știe, or avea, poate, motivele lor să nu se așeze lângă ele.

Or avea și ele probleme cu colonul, cu stomacul, cu interiorul care nu este totdeauna și la toată lumea ce ar trebui să fie.

Sunt, peste tot, fel de fel de priviri care nu spun nimic, sau care spun foarte mult, sacsoșe, ochi care privesc în gol, goluri care n-au nevoie de ochi, gânduri care n-au culoare și așteptări care așteaptă.

Mă simt ca într-o gară, în care fiecare așteaptă un tren și cam atât. Trenul lui...

Aș vrea să mă duc la ușă, să sun, să spun că mi s-a spus să vin la ora 08.00, pentru internare... Îmi dau însă seama că nu pot face asta, că nu sunt eu mai cu moț, că starea generală a puhoiului de bolnavi, de priviri care nu privesc, ci gândesc sau meditează și de ochi care ascultă și tac nu este una concurențială, nici una disperată, ci doar una cu identitate de turmă care așteaptă un cioban, un câine sau o rază de soare. Sau poate doar un lup...

În fine, timpul se derulează, tot așa, tern și spre nicăieri. După raportul de gardă, încep să apară și oamenii cu stetoscop. Pe rând, nu toți deodată. Câte unul iese pe ușa încifrată, privește în mulțime, găsește pe cel pe care îl caută, iar dacă nu-l cunoaște, îi citește cu voce tare numele de pe un smartphone (aici fiecare doctor are un smartphone cu tot ce trebuie să nu uite), sau după o agendă electronică, îi face un semn discret, aproape familiar, îi cere o hârtie, se uită pe ea și, în secunda următoare, îl invită dincolo de ușa care adăpostește lucruri comune, miracole și speranțe. Gata, pentru el, pentru cel chemat, așteptarea trece într-o altă stare, una foarte nouă sau doar revopsită sau, poate, într-o altă dimensiune.

De aici, până la fericita operație care te scoate din necaz, mai rămân doar câțiva pași. Așa începe, în fiecare zi, malaxorul internărilor, al controlului de rutină, al tratamentelor etc. etc. Dar aglomerația nu se atenuează prea ușor, iar așteptările nu ajung, toate, la un final fericit, ci doar se continuă într-o notă ceva mai optimistă. De-a lungul multor ani de când cunosc acest spital de elită al Armatei României și al țării, am constatat mereu că foștii bolnavi, care au trecut pe aici, nu vorbesc despre asta. Ei sunt mulțumiți că au ajuns aici și că doctorii i-au vindecat. Și chiar dacă n-au reușit să-i facă chiar ca

noi, tot au reușit să-i scoată din necaz... Iar asta înseamnă foarte mult pentru cel care a fost în suferință. Celelalte lucruri, în țara în care omul prețuiește mai puțin decât o oaie, nu mai contează...

În fine, apare și doctorul Miracol, mă identifică rapid, se apropie de mine și îmi spune că mi-a transmis un mesaj, probabil nu l-am văzut, ar trebui să amânăm internarea pentru mâine, voi fi pus în Rezerva 1, și se va ocupa, mâine dimineață, de internarea mea și de tot ce mai e necesar un alt doctor care, probabil, face echipă cu el – unul cu mustață și stetoscop, jovial și plin de energie, de candoare și de bonomie –, care tocmai îmi zâmbește și mă asigură, printr-un gest, că totul va fi bine.

Sigur că va fi bine, n-am nicio îndoială.

Îi salut respectuos, îmi iau laptop-ul și trista mea gentuță cu de-ale virtualelor necesități de internare și fac drumul invers, de data aceasta, spre casă.

O, casă, dulce casă!

Apartamentul meu de la etajul 7 mă primește cu gânduri totdeauna bune, dar eu nu-l bag nici pe el în seamă, ci mă grăbesc să deschid laptop-ul, să finalizez revista – *Univers Strategic* se cheamă –, s-o pun pe site și, apoi, s-o încarc, pe articole, în cele două baze de date: CEEOL și EBSCO. La finalul lunii iunie, totul trebuie să fie gata. Cam greu – am primit foarte multe articole în ultimele zile –, dar le voi citi pe toate, în noaptea asta, le voi bidigăni, le voi redacta și tehno-redacta, le voi verifica antiplagiat, le voi scoate din plagiat, dacă va fi cazul, le voi face adică, pe toate, curate, înțelepte și publicabile.

Sunt atât de concentrat asupra finalizării acestei reviste trimestriale de 300 de pagini, pe care o fac, iată, de un deceniu, aproape de unul singur – redactare, tehno-redactare, corectură, revizie, grafică etc. etc. –, încât uit și de vârcolacul din colon, și de spital, și de clexane, și de internare și de ce mă aștept să mă aștepte, în lungul periplu prin această boală care îngrozește secolul.

Curios, pe mine nu mă îngrozește. Se pare că nici n-o iau în seamă, de parcă n-ar fi a mea, ci a altcuiva, mai exact, a unui cuiva abstract și impersonal, despre care se poate spune, oricând, orice. Eu nu spun nimic, mă fac sau mă prefac că nu înțeleg, sau că înțeleg, dar nu așa, oricum și orice, ci dincolo de ceea ce se înțelege. Îmi spun și eu, așa ca să fie, ca să mă aflu în treabă, toate astea, deși nu e de

glumit cu așa ceva. Dar, fără glume și glumire, omul ar fi ca un ciulin nesimțit, uscat, înțepător și, mai ales, inutil. Cine dracu are nevoie de un ciulin?!

Tocmai dau peste un articol cu tabele, grafice, scheme, ecuații de tot felul și cu tot ce nu-mi place mie la un articol. În concepția mea, un articol trebuie să fie simplu, limpede, direct, scris cu cuvintele cele mai potrivite, care nu-ți sucesc mintea și nu-ți pun creierii pe moațe, și așa sunt ei destul de îmbârligați, ci îți limpezesc sinapsele, gândurile, cunoașterea și orizonturile... Acesta, pe care tocmai îl citeșc și îl redactez, în sensul că îi scot virgulele dintre subiect și predicat, frazele din anacolut, ideile din ceață și ceața din idei, fără a-i afecta însă esența și nici conținutul, coerența, stilul și personalitatea, este tocmai ce nu-mi place. De aici nu rezultă că nu este un articol bun. La urma urmei, deși înstufat ca dracu, nu este un articol rău. Ba, dimpotrivă, este chiar foarte bun, întrucât taie în carne vie, nu umblă cu lingușeli și sofisticării, nu bate piua în apă, chiar dacă demonstrația pe care o face ar trebui să fie ceva mai directă. Și mai simplă. La urma urmei, vorba vulpoiului din *Micul prinț*, nimic nu este perfect pe lumea asta. De vreme ce, pe o planetă atât de mică, nu există câini, dar, din păcate, nici găini.

Noaptea trece cât ai clipi, chiar dacă, noaptea, nu clipești, ci dormi, și eu îmi aduc aminte că mă așteaptă asistenta-șefă, internarea, Salonul 1 sau Rezerva 1 și o experiență de neuitat. Nu realizez încă ce înseamnă asta, dar am trecut prin atâtea experiențe într-o viață de om, încât n-am dreptul să arăt sau să nu arăt că încă mai pot fi curios. Dar chiar sunt.

Vine, după o jumătate de oră, 136, este aproape gol, așa cum este el de obicei, la a treia stație cobor, trec prin fața statuii domnului Leu, ridicată de geniști ca să se știe că ei au făcut suprema jertfă pe câmpurile de bătaie – ei și toți ceilalți, de la infanteriști la aviatori, de la vânători de munte la artileriști –, iau un troleibuz, 93, după ce las să treacă un 96, care duce tot acolo, în cea de a treia stație, tot a treia, la care eu trebuie să cobor, ajung, cobor, fac 300 de pași, dau milita-
rului profesionist de la intrare cartea de identitate să o scaneze, o iau înapoi, o pun într-un loc de unde n-o pot pierde și nici uita că este acolo, urc la etajul 2, *Chirurgie generală*, tot așa, cu noaptea în cap, adică la 07.00 și nu la ora 09.00, cum mi-a spus doctorul Miracol (totdeauna îmi iau o margine de siguranță cât mai mare), mă postez

în dreptul unui panou care acoperă sau maschează o ușă de lift (liftul este în reparație, în revizie sau modernizare, habar n-am), și încep așteptarea. Dar, înainte de asta, număr fețele celor care așteaptă, încerc să le descopăr și să le analizez expresia și conținutul – nimic nou, la fel erau și ieri –, apoi nu mai fac nimic. Îmi imaginez că sunt libero într-o echipă de fotbal, interceptez și expediez la mijlocași toate mingile, mă tot mișc în arealul meu, gândindu-mă la un șut de la foarte mare distanță care să-l surprindă pe portar, apoi la o surplombă din Surplombele de aur, apoi la o avalanșă din care am scăpat, dar pe care n-o pot uita, apoi la Gi și, în cele din urmă, la mecanismul senzorului de deasupra ușii și la ochii asistentei-șefe, care o va deschide (sau nu) în căutarea bolnavului care va trebui chemat, internat sau pur și simplu interogată. Nu se întâmplă nimic din toate astea, medicii sunt la raportul de gardă, iar cei care nu sunt acolo, își fac, probabil, rondul prin saloane.

Bătrânelul de ieri, cu aceeași mustață albă, chip de dac și pălărie de pai, probabil tot cam de vârsta mea, dar, în orice caz, din generația mea, apare din nou, tot așa, liniștit, indiferent la forfota zumzăită din jur, dar cu un țel precis, cel al răzbunării reversului sau replicii Sarmisegetusei, cele două țigăncușe din elita romă, cu doi r, cu rochiile lor albe, imaculate, cu plozii lor, bodyguardii lor și tot alaiul sunt tot acolo, în blocurile de start, ca și ieri, gata să reia, liniștite, asaltul pe care, probabil, nu l-or fi reușit ieri.

Văd că, prin spitalul militar, nu prea zărești vreun militar, nici vreun rezervist, probabil sunt în civil (pe stradă, din '89 încoace, toată armata – câtă a mai rămas – umblă în civil), iar cei care sunt la pensie nu mai au nicio importanță. Azi, în România, așa cum ironiza, pe o sticlă, un politician cu caș la gură, tagma celor care au slujit, au apărut și păstrat țara cu prețul vieții lor, pe câmpurile de luptă ale neamului, nu mai are de ce să consume bugetul țării de vreme ce nu mai prea sunt războaie...

Probabil că scâlâmbăiatul ăla, ajuns nu știu cum pe sticlă, este atât de orb și atât de prost încât nu vede că toată lumea se înarmează, iar războiul nu numai că așteaptă din clipă în clipă să izbucnească, dar chiar este în plină desfășurare. Cu toate armele posibile, dar mai ales cu cele economice și financiare... Un astfel de război a distrus complet sau, mă rog, aproape complet, România, fără să se tragă un foc de armă, în afară de cele trase după fantome în decembrie 1989...

Vai, vai, vai!...

Mă întorc însă la ale mele, la revista pe care încă n-am încheiat-o, la așteptarea clipei când aş putea să tuşez cabinetul asistentei șefe, așa cum mi-a spus, într-un sms, doctorul Miracol, la momentul când mă va pune în salonul unu, sau rezerva unu, nu-mi aduc prea bine aminte denumirea acestor popasuri ante și pro bisturii etc. etc. Nu știu însă cum să fac toate astea, pentru că n-am cum să sfidez toți acești așteptători din jurul meu, să calc peste ei, să dau din coate și să ajung la ușă, să deschid printr-un miracol ușa, apoi, dacă dă Domnul, să o descopăr, la prima ușă din stânga, cabinetul ei, pe asistența șefă. Și, mai ales, mă tem că, dacă totuși am să ajung, și pot să-i arăt, pe smartphone-ul meu, sms-ul trimis de doctorul Miracol și să-i detaliez ce mi-a spus domnul doctor, ieri, la prima venire, o să mă privească ironic și o să-mi spună:

- *Domnule general, aici toată lumea stă la rând...*

De acord, domniță cu coroniță, la rând stau și eu de câteva săptămâni, dar vă mulțumesc pentru precizarea Dvs. atât de precisă, cu condiția să-mi dați, totuși, un bon de ordine...

Nu sunt bonuri de ordine, nici ordine cu bonuri, așa că toate rămân ca mai înainte. Cineva o să-și amintească, totuși, și de mine, așa cum tot câte un cineva își va aduce aminte de fiecare dintre așteptătorii tasați în acest spațiu înghesuit în perimetrul unui hol de scară, între trei pereți cu două lifturi, unul în reparație, în revizie, în modernizare sau în ce o fi, iar celălalt cât un C-130 sau un Antonov 225, care cară tancuri sau mașini de luptă grele, apoi, în ordine, o ușă, o scară care urcă, una care coboară, și o fereastră...

E, totuși, încă bine. Soarele n-a răsărit, sau, chiar dacă o fi răsărit, n-a ajuns încă la fereastră pentru a crea aici, un efect de seră. Așa că mă mulțumesc cu această constatare, mă îndepărtez de prezent și mă gândesc să revizuiesc un pic editorialul pe care tocmai l-am scris azi-noapte și l-am introdus, spre ziuă, în primele 25 de pagini ale revistei. Cred că ar trebui să aibă un altfel de final. Îmi vine în minte o frază, o scriu pe un petic de hârtie, care se află mereu, pentru orice eventualitate, în buzunarul de la piept al cămășii mele de vară cu mânecă scurtă și buzunar în dreptul inimii. Apoi, îmi mai vine încă o idee, una mai cu moț, o scriu și pe aceea, apoi încă una, foarte importantă, dar n-am timp s-o notez, deoarece doctorul cu mustață, coechipier, sau prieten cu doctorul Miracol, sau ce o fi – oricum, un

om cu ochi calzi și privirile acasă (cum de s-o fi făcut chirurg?!) –, mă vede, face doi pași spre mine, mă salută respectuos, îi răspund la fel, și mă invită dincolo de parapetul ușii cu cartelă.

Întărm, în fine, amândoi în cabinetul asistentei șefe, aflat chiar acolo, pe stănga. Este cam multă lume aici. Dar nu văd nicio asistentă șefă. Nici neșefă. Fiecare cu internările lui. Lăngă ușa de la intrare, îmi cere documentele – toate pe care le am –, i le dau cu dosar cu tot, le rânduiește foarte rapid, de parcă ar fi conțopist de când lumea și nu chirurg cu șteamp, completează apoi un formular de internare, îmi cere zece lei pentru coplata internării – i-aș da și zece milioane, numai să scap de birocrăția asta de parcă am fi în Evul Mediu și nu în epoca smartphone-ului și a laptopului cu 16 giga DDR4 și de maldărul de hârtii care foșnesc mai ceva ca frunzele plopului, când vântul nu bate, cum glăsuia Tudor Gheorghe – și, după doar câteva minute, mă conduce până la salon...

Salonul numărul 1, cum scrie pe ușă.

Etapa asta este atât de scurtă, încât nu realizez când ajung în salon, în Salonul 1. Parcă am trecut într-o altă dimensiune. Sau într-un alt Univers. Au dispărut toate figurile așteptătorilor din capul scărilor, abia de-mi mai amintesc de ele, probabil că le voi revedea mai târziu, în memoria mea de durată – cea operativă este ocupată acum cu altceva –, dar nu prea știu ce să fac. Doctorul m-a lăsat aici, iar eu, care cunosc destul de bine rezervele astea sau saloanele astea, încerc să deslușesc ce e nou față de ce știam eu. Cel puțin, așa cred, deși nu prea știu dacă mă interesează așa-ceva.

Ușa salonului este deschisă și tot așa, deschisă, va rămâne mereu. Oricum, trăim în văzul lumii.

Sunt singur lăngă două paturi de spital. Unul mi se pare mai modern, cu comandă electrică și un dispozitiv de care te poți agăța eventual pentru a face tracțiuni în brațe din poziția înclinat, culcat pe spate, celălalt puțin mai jos, mai modest, zgribulit între picioarele ăstuia mai cu moț și, parcă, mai puțin înclinat, și fereastra cât peretele...

Sunt singur în cameră și, deci, pot să aleg. Îl aleg pe cel mai puțin modern, pe cel de lăngă geam, dar, în cele din urmă, mă răzgândesc și trec în celălalt, cel de lăngă ușă, modernul sau vip-ul salonului. Dar motivul pentru care îl aleg pe el și nu pe celălalt nu este importanța lui, alura sau planul înclinat, ci noptiera ambulantă pe ca-

re pot să-mi pun laptopul. Mi se pare mai comod așa, decât să mă chircesc în patul de lângă geam și să mă chinuiesc acolo – și eu și laptopul –, pentru a termina descompunerea revistei pe articole în pdf, pentru a o introduce, ceva mai târziu, în cele două baze de date la care este arondată. Suntem în 26 iunie, pe 27 voi fi operat și nu știu dacă, în următoarele cinci zile, voi reuși să pregătesc revista pentru a o introduce în cele două baze de date, a o încărca pe site și a fi mulțumit că am făcut încă o treabă bună.

Salonul este OK.

Așa cum era și înainte, dar mai înfiruit și mai înconducător.

Deasupra fiecărui pat se află, prins de perete, un monitor, cu fel de fel de fire, care de care mai încâlcite și mai pline de mister, iar pe albul pur al peretelui, tot felul de conducte din cupru. Într-o firidă, pe peretele opus, se adăpostește un frigider, în dreapta ei, o ușă îngustă, înapoia căreia există o toaletă, în stânga, încă o ușă, tot așa, îngustă, un fel de minusculă cămară unde, probabil, am să-mi pun și eu pantalonii, pantofii, cămașa, mica mea sacoșă și chiar geanta blindată probabil cu vată a laptop-ului. Între cele două uși, sus, pe perete, deasupra frigiderului, așteaptă să fie deschis un televizor, iar pe peretele opus, deasupra paturilor și monitoarelor, la câțiva centimetri de tavan, veghează, în standby, instalația de aer condiționat.

N-am nevoie de tv și nici de aer condiționat, deci, pentru mine, nu există.

Tot ceea ce văd – și văd fără prea mult efort – este noptiera de lângă patul-vedetă, pe care îmi și așez, cu mișcări atente, laptopul. Uit că, aici, nu sunt pentru a finaliza revista și a o încărca pe site și în bazele de date, ci pentru a scăpa de dopul din colon – probabil un carcinom, mai mult ca sigur un carcinom –, dar care nu mă aruncă nici în panică, nici în disperare, ci, practic, nu-mi produce nicio reacție. Sunt și eu uimit de atitudinea mea – de atitudinea mea din mine însumi – față de situație, de moment și chiar de mine ca eu.

Nu mă gândesc la clipa următoare, nu văd strategic, nici măcar operațional, ci doar tactic, adică în imediata vecinătate a ochilor mei și a noptierei multifuncționale pe care tocmai mi-am amplasat, cu mișcări unghiulare sau fragmentat-circulare, în dreptul ochilor mei, laptop-ul.

Trece, dincoace de ușă, o asistentă, de fapt o puștoaică frumoasă foc, cu 120 de pași pe minut, se uită la mine – mă vede așa, cu lap-

topul pe masă, cu geanta pe podea, lângă piciorul noptierei, cu pantofi, pantaloni, curea lată, cămașă bluză, oarecum stingher, ca un cățel ajuns într-o catedrală –, zâmbește tăcut, numai pentru ea, habar n-am ce gândește, apoi mi se adresează, privindu-mă peste umăr, ca pe un ciulin cu ghimpi colorați sau ca pe o libelulă care zboară la punct fix, cu aripi transparente, deci, nevăzute:

- Bine ați venit! Puteți să vă faceți comod.

Și dispare exact ca o dâră de lumină care trece prin dreptul unei uși, trage cu ochiul și își vede de drum.

Îmi dau seama că are dreptate, dar reacția mea are alte condiționări, alt ritm și, probabil, altă motivație. Am să fac, totuși, ce mi-a spus. „Puteți să...” nu înseamnă, cred eu că a crezut ea, că pot să aleg, ci doar că am primit permisiunea să.... Ceea ce, în limbajul ei tradus în percepția mea înseamnă: Executa...rea!

Doar suntem într-o instituție militară... sau, mă rog, civilo-militară...

Asistenta-flash mai persistă câteva clipe în memoria mea vizuală remanentă, apoi uit de ea, sau mă prefac că uit, și chiar mă gândesc că ar fi timpul să respir adânc, să-mi pun pijamaua și să ies urgent din efectul ei. Măine, mă așteaptă, doctorul Miracol, bisturiul și ce o da Domnul... Dar momentul anterior nu și-a epuizat încă resursa. Tot mă mai gâdilă, undeva, într-o sinapsă care încă n-a înțeles că toamna care urmează nu este primăvara care va veni și ea, la timpul ei...

Este ca și cum ai fi nebun sau ai fi dat în mintea copiilor (un bătrân e un bătrân și atât, toate cele trecute au trecut), dar ochii nu gândesc așa, iar clipa nu are durată. Este unica eternitate pe care o cunosc și o recunosc. Este și motivul pentru care, odată, demult, în piscul unui munte, pe una din hârtiuțele pe care le port totdeauna la piept, am scris o frază care, ulterior, a devenit titlul unei poezii: „*Clipa ne rămâne, viața-i trecătoare*”...

Revin însă la noua mea clipă care, în zilele următoare, se va tezuriza, ca toate celelalte, într-o nouă eternitate. Cu atâtea eternități, am să devin, probabil, cel mai bogat matusalemic din Univers...

Nu-mi place defel postura de om cu colon înfundat, blocat aproape total, așa din senin, ca și cum cineva ar fi pus acolo un dop, tocmai în momentul în care mă hotărâsem să scap de o spărtură sau

ruptură numită hernie ombilicală mare, sau Dumnezeu știe de care o mai fi și cum s-o numi în termenii bisturiuțiștilor de aur din acest templu al lui Hipocrate. Acum, iată, am o pacoste și mai mare.

Ei, și?! Ce să fac, asta e! E pacostea mea și trebuie să mă spăl pe cap cu ea și, mai ales, s-o respect. Nu știu cum trebuie respectată o pacoste, n-am avut încă ocazia, dar omul, cât trăiește, dacă trăiește, învață. Dacă nu, nu. Eu trăiesc și, deci, învăț.

O iau ca pe o poartă incomodă, într-un slalom dificil, de mare viteză, prin care trebuie totuși să trec, pentru a nu fi descalificat și a pierde, astfel, competiția. De unde rezultă că e musai să treci prin toate porțile vieții, ale sorții, ale șansei, ale neșansei și ale cui naiba or mai fi, altfel, abandonezi cursa și rămâi undeva într-o diviziune în perpetuă divizare, precum întrecerea lui Ahile cu broasca țestoasă, din paradoxurile formulate de Zenon. Sau a ta, cu tine însuși, când îți e lumea mai dragă. Sau când nu-ți mai este...

Deschid ușa de la cămară. Pe bara transversală este un singur umerăș, așa că scot pijamaua și papucii din sacoșă, pantofii îi pun pe jos, pe mozaicul încă nelustruit, iar pantalonii și cămașa au onoarea să stea la înălțime, direct pe bara transversală de care este agățat umerășul. Nu-l folosesc eu, îl las pentru următorul venit, așa cum glăsuiește buna-cuviință. Acolo, în satul meu, mama îmi tot spunea: „Nu lua tu ce-i mai bun, lasă pentru următorul. Poate el are mai mare nevoie ca tine de acel bun.”

Am respectat totdeauna cu sfințenie ce-mi spunea mama mea, în acele zile, după moartea tatei, când eu aveam doar zece ani și mergeam cu ea, încă înainte de răsăritul soarelui, la prășit, să prindem vremea mai răcoroasă, când porumbul de-o șchioapă este plin de ro-uă, iar pământul reavăn așteaptă mângâierea sau terorismul sapei...

Termin operațiunea sugerată de asistenta-flash și mă așez pe patul înalt, imaculat, puțin înclinat, în fața noptierei și a laptopului. Uit de toate, deschid programul InDesign cu nr.39 al revistei Univers Strategic. Și iarăși uit de toate. Sunt în apele mele, atunci când trec dintr-o uitare în altă uitare. Dau Print, selectez un program Adobe pdf, apoi paginile între care este cuprins articolul, calea de urmat spre US39_BDI, locul în care vor fi puse articolele pentru ca, ulterior, să fie încărcate în cele două baze internaționale de date – CEEOL și EBSCO – și tot așa...

Îmi amintesc de cele aproape două decenii de tipar înalt, de șpalturi, de corecturi, de linotip-uri, de culegători, de zețari, de par-fum de plumb, de perioada petrecută pe șantierul de la Canalul Dună-re-Marea Neagră, de truda noastră, a jurnaliștilor militari, individuală și în echipă... Ce frumos! Frumos și nostalgic... Acum, toate opera-țiunile acelea le fac de unul singur, având în față un laptop, cu pro-grame de editare, redactare și tehnoredactare, de grafică și generare a formatelor Word, Photoshop, tiff, InDesign, pdf și, iată, și modalita-tea de a le face cunoscute și accesibile în toată lumea, cu un sigur click...

Ce vremuri!

Păcat că numai tehnologia înaltă, inteligența artificială și IT sunt așa, nu și politicile, strategiile, acțiunile, morala și oamenii... Astea n-au ieșit încă din epoca sclavagistă. Sau poate că epoca scla-vagistă s-a adaptat la noile condiții. Nu e prea greu de înțeles și de spus. Dar nu asta-i treaba mea, acum și aici. Este doar o altă mare problemă de la răscruce de lumi, de păcate și de vânturi...

În timp ce eu butonez, partajez articole și pregătesc materialul pentru a-l încărca în respectivele baze de date, intră în încăpere, un pijamist, cu pas mărunț, și aproape tiptil, ca un fel de nălucă în alb și cu mustață. Spune un „Bună ziua!”, în ton familiar, face o tură cu ochii cam peste tot și pe nicăieri, sesizează că este un pat liber către geam, spune că l-au luat de la salon și l-au trimis aici, eu îi zic „Bun venit!”, el îmi zice că îl cheamă Curtean, Ion Curtean, Curtean, nu Curteanu, care este cu totul altceva, că este dac și moț, mai ales dac și mai ales moț, eu îi spun că îmi pare bine, dacii și moții sunt neuituci și statornici – și asta ne trebuie acum, când nu prea mai știm cine suntem și de unde venim –, el mă aprobă, apoi se așază în patul liber, nu-i prea convine, dar asta e. Își pune apoi sacoșa și hainele în căma-ră, dă drumul la condiționat, după ce mă întreabă dacă mă deranjează, eu îi fac un semn că nu, apoi accentuez că nu mă deranjează absolut nimic din ce există și merită să existe sau să piară, că așa e lumea fă-cută, să facă adică de toate. Îmi spune că e și cetățean american, a stat pe acolo vreo două decenii, dar s-a întors în țară, pentru că, așa cum scrie în buletinul lui american și în cel român, el nu este român, ci dac. Iar dacii sunt pretutindeni, dar, mai ales, sunt aici, unde e locul lor de șase mii de ani, sau Dumnezeu știe de când.

N-am nicio îndoială că are dreptate, așa cum n-am nicio îndoială că și el, poate și eu, poate noi toți, cei care mai facem umbră pământului dac, suntem daci.

- Mă operez azi, mă informează el, tot nesimțindu-se bine în patul acela al lui Procust, de la geamul acoperit cu jaluzele al Salonului 1, sau Rezervei 1, chiar dacă pe ușă scrie doar Salonul 1.

- Eu, din câte știu, mă operez mâine, adică mă operează ei, eu doar sunt obiectul. De aceea, nu-i nicio urgență să rămân în patul acesta electronizat sau electrificat, ci pot foarte bine să stau în cel în care sunteți dumneavoastră acum.

Nu aștept răspunsul, ci îmi iau laptopul, mausul și papucii și mă transfer spre Patul lui Procust, cel de lângă geam, așezat frumos și foarte cuminte la picioarele patului-vip, parțial perpendicular pe axa longitudinală a Vip-ului.

Văz că ne înțelegem bine, eu mă înțeleg bine cu toată lumea, inclusiv cu greierii care cântă noaptea simfonia câmpului pierdut și cu graurii care nu se sperie de ticăitul sfârlezelor din miezul viilor. Sfârlezele sau fofezele bat toaca, iar ei, în armonia lor, prăpădesc struguri de altoi ai țăranilor care abia așteaptă toamna să-și umple butoaiele cu vin și butoașele cu țuică.

Mă instalez în noul pat, burdușesc noua noptieră cu hârtoage și câteva obiecte care, probabil, nu-mi vor fi niciodată de vreun folos, fixează laptopul pe colțul noptierei și continui truda.

Vreun pogon de doctori vin la dacul Curtean, semn că el e cam de multă vreme pe aici, schimbă câteva cuvinte cu el și trec mai departe. Apare și un medic, probabil stagiar, de culoare. Curtean îl crede american sau de undeva de pe acolo, îi vorbește într-o engleză mai mult decât super-perfectă – a fost, la viața lui și actor –, medicul de culoare îi spune, în românește, că știe și engleza, dar se vede că nu-i prea place să o vorbească, nici mie nu-mi place, dar nu din cauza limbii, ci a pupincuriștilor din România, care, fără să o știe la perfecțiune, o vorbesc ca să se audă vorbind și să se știe că ei sunt pro-englezi, mai exact, pro-americani și, deci, în top. Nu mă deranjează dacă din tagma asta fac parte cei care, pe banii foarte grei ai tăticilor și mămicilor lor, își fac studiile pe acolo, „cu chipul lor isteț de oaie creată”, cum zicea Eminescu. E normal să fie așa, pentru că așa a fost mereu. La un moment dat, în istoria interbelică, limba elitelor, mai ales a cucoanelor de salon, nu era româna, ci franceza, apoi, în anii de

început ai comunismului, pentru elitele politice conta să știe rusește, iar acum, iată, au venit și americanii. A vorbi anglo-americană sau, mai degrabă, americano-engleza, înseamnă a fi în pas cu moda secolului al XXI-lea. Și așa, cel puțin două generații, dacă nu chiar trei, au dus dorul prezenței Unchiului Sam pe meleagurile unei Miorițe încă netunse. Chiar dacă Unchiul Sam n-a avut niciodată nici habar nici nevoie de dorul lor.

Vine potera albă sau alb-albăstruie și îl invită pe Curtean, cu protocolul de rigoare, la marea operație. Nu știu în ce constă această operație, am evitat să-l întreb și el, Curtean, a evitat să-mi explice. Aici, fiecare cu operația lui, cu vorba sau cu tăcerea lui. Acestea sunt lucruri sfinte, de care nu se atinge nici Dumnezeu. Eu am treabă cu separarea fiecărui articol din revistă și pregătirea a ceea ce rezultă, pentru introducerea în bazele de date. Uite că am ajuns să repet, ca un papagal asta! Nu prea știu cum am s-o fac, întrucât eu voi fi operat mâine, adică pe 27 iunie, iar revista trebuie introdusă pe site și în cele două baze de date până la finele lunii. În fine, vom vedea. Continui să trag vântos la șaibă. Nu știam că munca asta de salahor al revistei este, totuși, atât de tentantă și atât de cronofagă. De fapt, o știu demult, și încă foarte bine, deoarece o fac de la nr. 17 încoace. Asta înseamnă că mi-am tăbăcit deja neuronii și că am creat legături atât de strânse, încât n-am să le uit prea curând.

Continui să separ articol după articol, nu mai sunt prea multe, și de aceea, chiar cred că voi reuși să fac chestia asta mai repede decât mi-am imaginat, poate chiar în cursul zilei de azi. Spre surprinderea mea, reușesc să pregătesc revista, pe articole, atât pentru introducerea în EBSCO, cât și pentru introducerea, la momentul potrivit, adică atunci când voi avea conexiune la internet, în CEEOL.

După vreo două ore și ceva, poate chiar după trei ore – n-am cronometrat timpul, am fost foarte preocupat cu revista –, Ion Curtean, dacul de 84 de ani, este adus, pe o targă cu roți, în salon. Brancardierii îl ridică într-un cearceaf și îl așază cu delicatețe, ca pe o vază de sticlă subțire și foarte prețioasă, în patul-vip al Salonului 1.

Scena nu mi se pare prea optimistă. Nici nu este. El pare încă adormit, mustața-i albă și limpede parcă s-a mai întunecat puțin, stomacul i-a dispărut și, în locul lui, a apărut un hău – nu-mi place imaginea, am impresia că, la operație, i s-au scos măruntaiele –, brancardierii dispar, cu targa lor cu roți cu tot, asistentele îl iau în primire, îi

agață perfuziile de stativ și tot trebăluiesc acolo, concentrate și abile, de parcă l-ar pregăti pentru nuntă sau pentru somnul renașterii.

Apare și doctorul care l-a operat, pipăie niște locuri pe care le știe foarte bine, dă mulțumit din cap și trece dincolo de ușa larg deschisă. E un tip solid, bine făcut, cu mustață și un pic de chelie, foarte sigur pe el, care, probabil, a făcut mii de operații de acest fel în cariera lui de o viață. Toată lumea îl știe, numele lui, care seamănă foarte mult cu al profesorului meu de strategie din Academia Militară, azi, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, dar, probabil, simplă asemănare de nume. Bineînțeles că îl știu și eu. După nume.

E liniște, aerul condiționat tace, Curtean doarme sau se prefacă că doarme, perfuzia lucrează – calmante, medicamente de tot felul, întăritoare, doar ei, medicii și asistentele știu cu adevărat despre ce-i vorba –, eu refistolez revista, n-am timp de reflecții și nici să mă gândesc la primăvara viitoare. Mai sunt trei anotimpuri până atunci. Reușesc să fac totul ca la carte, dacă o mai fi scăpat vreo literă sau vreo mică greșală de corectură, Dumnezeu cu mila, dar cred că ar trebui să fiu declarat cel puțin persona non grata în acest salon în care bolnavul trebuie să fie bolnav optimist și atât, nu șef de revistă și salahor de cuvânt.

După vreo două ore, Curtean dă semne de viață, scoate mâinile din cearșaf, prinde mânerul mobil din scripetele dispozitivului-brăț-de-macara de deasupra patului și face o primă tracțiune în brațe, apoi încă una. După cea de a treia, se întoarce ușor pe o parte și coboară din pat.

- Bine ați revenit, viu și nevătămat, în lumea salonului unu! Sănătate maximă și să fiți iubit! – îi spun eu, fără să mă gândesc că, mâine, voi fi și eu la fel, sau chiar mai rău...

- Sunt ca nou, mai am o zi sau două, poate chiar trei, și îmi iau încă odată zborul.

- Zbor lin și cer senin! - îi spun eu, în timp ce el își reocupă liniștit, locul în patul-vip, puțin înclinat, confortabil și tăcut.

Adoarme în două secunde, sau doar stă liniștit acolo, pentru a-și atenua durerile și a-și pune în ordine spațiul și timpul, chiar dacă astea, translatate într-o relație de determinare reciprocă, se învârtesc precum ziua și noaptea, tusea și junghiul, da și nu.

Apare și doctorul Miracol, jovial și plăcut, ca totdeauna, se apropie de patul meu super-orizontal. Eu dau laptopul mai încolo, iau

o poziție corespunzătoare – încă sunt leu, cred eu, deși m-am născut în Capricorn –, doctorul îmi spune că mâine, la prima oră, după cum bine știu, vom intra în operație, totul este în ordine, așa că să nu am nicio grijă, toate grijile mele de mâine i se transferă lui, iar el le va înțelege și le va trata în mod special.

- Nu neapărat în mod special – spune el, imediat cu grijă la semantică –, fiecare pacient este și trebuie să fie tratat în acest fel, dar totuși, totul va fi foarte bine. În seara asta, vi se va face o clismă, un clexane și tot ce mai trebuie, iar mâine veți trece pe la anestezist și, după aceea, veți fi condus, așa cum se cuvine, la sala de operații.

Asta-i tot. Am ajuns la un pas de clipă.

E clar, toate drumurile duc undeva, nu există drum care să ducă nicăieri. Sau poate că există... Nu-mi fac griji, sunt relaxat, poate prea relaxat, mă interesează mai mult revista decât operația pe colo-nul meu, de mâine. Cel de azi trebuie să stea în banca lui. Cât poate el de cuminte.

Nu prea-mi rămâne timp să mă gândesc nici la laptop, nici la revistă și nici măcar la mine însumi. Apare imediat o îmbrăcată în violet, îmi spune că tot ce e fir de păr prin părțile care vor participa pasiv sau activ la operație, mai puțin părul din cap, sau, mai precis, de pe cap, va trebui înlăturat, că așa vrea dom' doctor. Nu-i place să vadă vreun fir pe acolo, îl încurcă, probabil, la bisturiere.

Trece imediat la treabă, eu mă jenez puțin, nu sunt învățat cu așa ceva, nu mi s-a mai întâmplat niciodată. Ea sesizează stres-ul meu, îmi spune că face asta de vreo douăzeci de ani. Eu n-am ce să-i răspund, doar zâmbesc tâmp, în fața mea este o femeie, iar femeile, pentru mine, sunt de multă vreme flori care nu se ofilesc, ci trec doar în fruct. Am un respect profund pentru fiecare dintre ele și, fără să fiu lingușitor, așa cum m-a ironizat unul cu barbă anapoda și umor gro-bian, într-un comentariu postat de el FB (Facebook) la o poezie de-a mea dedicată conceptului de femeie, fac tot ce e posibil pentru a nu ofensa nici măcar cu o floare acest concept. Femeia din fața mea, care-și face meseria extrem de precis, de concis și de eficient, simte acest lucru, îmi zâmbeste frumos, profesional, eu îi dau o floare și ea trece mai departe.

Curios, nu mă mai simt jenat.

O sun pe Gi, îi spun că am intrat în linie dreaptă, că mâine, la prima oră – nu știu care o fi aceea, poate opt, poate nouă –, voi fi

operat, că totul a intrat în malaxor și eu sunt foarte optimist. O sfătuiesc să stea acasă, să nu vină la spital, că, oricum nu numai că n-o va băga nimeni în seamă, dar va trebui să stea în picioare, pe un hol ticșit de fel de fel de așteptători, veniți din toată țara, fiecare cu boala lui, cu gândul lui și cu egoismul lui. Îi mai spun că, noi, oamenii, am uitat să trăim în solidaritate, că unii dintre noi sunt cam speriați, ca și cum ar fi venit sau ar veni ciuma, poate a și venit, fiecare, din cei care au mai rămas pe aici, prin țară, încearcă să supraviețuiască, fără să-i pese prea mult de restul lumii.

Ea îmi spune că a înțeles, dar eu știu că n-a înțeles nimic și că, mâine, cu noaptea în cap, se va târî până aici, că va aștepta răbdătoare pe hol până i s-or lungi urechile, dar tot nu se va lăsa până nu va penetra dispozitivul și va ajunge la Salonul 1. Pot să-i spun eu ce vreau, ea tot ca ea va face. Are prea multă experiență în îngrijirea bolnavilor din familia ei și a mea. Jumătate din viață și-a consumat-o încercând să amelioreze durerile cumplite ale acestor oameni, pe ultimul lor drum...

Și toate s-au răsfrânt și asupra ei. S-au dus articulațiile, abia se târâște, în baston, s-a dus inima într-o fibrilație cronică și cu ritm permanent – inima-i bate ca o puiă stricată –, dar ea tot nu-și aduce aminte de ea, ci are tot timpul grija celor din jur. Acum, și pe a mea. Sau poate că ea o are de foarte multă vreme, dar eu abia acum îmi du seama.

Necazul meu, apărut brusc și prin totală surprindere – ea mă credea un campion invincibil și mă considera speranța ei și sprijinul ei la greul cel mai greu – a dat-o complet peste cap. Încearcă să n-o arate, este foarte curajoasă, dar eu o cunosc mai bine decât mă cunosc pe mine însumi, pentru că este floarea mea, bucuria mea, casa mea și ideea mea de frumos și de sublim, și înțeleg perfect ce se petrece în sufletul ei. Cel puțin, așa cred.

Sper să trec cu bine prin această experiență și să mai trăim împreună, tot atât de frumos și de profund ca până acum, anii care ne-au mai rămas.

Timpul trece, totuși, prea repede, mult prea repede. Către seară, apare o asistentă suplă, jovială și pusă pe glume, mă identifică înapoia laptopului, îmi spune că e timpul de clismă, eu fac fețe-fețe și nu-mi vine să cred. E prea frumoasă, pentru a-mi face asta, și prea jovială, pentru a nu depăși momentul meu de jenă. O întreb dacă este

neapărat necesar, îmi spune că musai, doctorul a hotărât, face parte din pregătirea colonului pentru un astfel de eveniment, doar toți ne spălăm și ne primenim, când mergem la bal, nu? Așa e și la spital.

Are dreptate. Dar primenirea aia nu-i ca asta, să scoți rahatul și ce o mai fi pe acolo, cu ajutorul apei, dar, dacă altfel nu se poate... Oricum, pe acolo, prin colon, cred că nu mai este mare lucru. De vreo două zile, eu n-am mâncat mai nimic, am și uitat că este necesar și așa-ceva, am slăbit multe kilograme – de la 70 și ceva la 60 fix –, foarte bine, înseamnă că o să fiu mai ușor când am să ajung în Fisura Albastră, dar acesta-i noul trend al vocației mele care s-a întors brusc la 180 de grade.

Ea nu înțelege asta, nici eu nu-i spun, mă ia de braț și mă conduce, glumind și explicându-mi direct și amuzant cam ce va urma, până aproape de camera asistentei-șefe.

- Am ajuns!

Intrăm, întâi ea, suplă și fâșneată, numai zâmbet și mișcări ondulatorii, ca în filozofie lui Conta, apoi și eu, rigid ca o mumie, mai mult rușinat decât curios, mai mult fascinat decât speriat. Este o încăpere mare, cu fel de fel de paravane și de instrumente de torturat intestinale, inimile și tot ce mai există la vedere sau la nevedere prin ceea ce se cheamă om ajuns pe patul de spital. Eu, unul, aș fi preferat să alerg o sută de kilometri pe coclauri, decât să fac slalom uriaș printre zâmbetele și glumițele elegante ale unei asistente frumoase, care ar fi trebuit să candideze la funcția de miss asistentă sau de miss între mise.

Deși nu pare, la o privire mai atentă, îți dai seama că se apropie de patruzeci de ani, vârstă la care femeia este șampanie, are părul strâns într-un coc, ochii verzi sau albaștri, nu prea îmi este la îndemână să-i privesc și nici să le evaluez perfect culoarea (de fapt, nu contează culoarea lor, ci lumina și limpezimea din ei), costumul îi vine ca turnat pe un trup de manechin, iar jovialitatea, bucuria și deschiderea spre toate orizonturile fac restul.

Sunt, practic, buimăcit. Și năucit. Îmi este jenă, rușine și chiar îmi vine să intru în pământ.

- Vă așezați cuminte, în poziția culcat, aici, pe pătuc, pe partea stângă, cu genunchii puțin îndoiți, va fi introdusă apă, puțin caldă, dați un semn când n-o mai suportați, apoi vă duceți în salon, la toaletă și dați drumul la restul... Asta-i tot. N-o să doară.

Nu zic nimic, ci doar fac ce-mi spune. Mă gândesc însă că o să am ceva probleme cu maratonul dintre locul de stație și Salonul 1, care se află la începutul începuturilor tuturor saloanelor, vizavi de cabinetul medicilor, tocmai la celălalt capăt al coridorului în L, puternic luminat și populat cu câțiva bolnavi care reînvață să meargă în condiții post-operatorii, cu pungile după ei, și cu o mulțime de asistente, practicante, infirmiere etc. etc., zvârlugi, grăbite și foarte concentrate pe gândul care le duce acolo unde trebuie să ajungă. Sunt ca niște furnici într-un mușuroi...

Ies din cabinetul miss asistentei – iese și ea după mine –, mă prinde de braț, eu simt că nu mai pot reține toată cantitatea de apă sau de ce o fi – ea îmi spune că este apă, n-am de ce să-mi fac griji –, ajung în fine la toaleta din salon, dau drumul la ce a mai rămas, mai nimic, schimb pantalonii de pijama cu un chilot de fotbalist, până la genunchi, nu-mi pace, dar n-am altă soluție, apoi mă așez liniștit în patul de lângă geam și nu pot uita ochii luminoși, veseli și, mi se pare mie, un pic ironici ai mizei care tocmai șerpuiește, prin ușa larg deschisă, în salon, înarmată cu un clexane, cu două tensiometre, cu un cuvânt de încurajare pentru mine și două pentru Curtean. Îmi face injecție – n-o simt –, ne ia tensiunea la amândoi – este la fel, de parcă am fi gemeni –, apoi ne spune „Noapte bună!” și ne lasă în voia sorții și a visului încă nevisat.

Curtean coboară ca un urs de pe o piatră albă, își prinde cu cele două mâini ale sale, că două mai are, cele două pungi care-l urmează ca niște parașute de frânare. Le poartă cu demnitate, în pași de melc, pe coridor – plimbarea dinaintea somnului cu calmant, altfel n-o să vină mister Ene –, apoi se întoarce, abordează metodic patul-vip, dar mai înainte îi reglează electronic înclinarea, schimbă două vorbe cu mine despre Sarmisegetusa Regia și despre conacul său de undeva, dintre București și Târgoviște, sau Găești, nu rețin exact, apoi adoarme – efectul calmantului din perfuzia anterioară –, în timp ce eu mai simt încă rușinea cursei mele contra-cronometru, cu apa caldă în colon – ce a mai rămas din ea și n-a fost risipită între cele două extremități ale coridorului în formă de L al secției Chirurgie 1 de la etajul doi.

Nu mă mai gândesc la nimic – nici la ce a fost ieri, nici la ce este azi –, în schimb, îmi vine în minte o idee de vers, o iau la întrebări, îi dau prima formă și o pun pe laptop. Nu amân însă desfășura-

rea, ci o continui până dincolo de miezul nopții, când greierii își reiau concertul și stelele ajung în miezul zilei lor stelare. La noi, în salon, e noapte cu lumini aprinse, perfuzii și gânduri.

Măine va fi rândul meu.

Măinele vine frumos, prima mea noapte la Chirurgie 1 a fost jumătate vers, jumătate somn fără vis, iar dimineța mi se pare frumoasă și plină cu de toate. Cu un soare care bate în geamul din partea cealaltă a clădirii, nu-l văd, dar îi simt și acum, ca un ecou sau ca pe un efect remanent, incandescența de ieri și de ailaltă ieri. Deja le-am uitat, în favoarea algoritmului pre-operatoriu, precizat ieri de doctorul Miracol, pe care-l urmez cu sfințenie.

- Sunt asistenta de la sala de operații. Gata, a venit vremea, vă rog să mă urmați. Trebuie să discutați întâi cu anestezistul. Vă conduc la el. De acolo veniți direct în sala de operații. Este vizavi.

O urmez. După 20 de pași, îmi arată, pe dreapta, locul sălii de operații, iar pe stânga, cabinetul anestezistului. Rețin.

- Intrăm aici, la anestezist. Nu e, momentan, în cabinet, dar vine imediat. Vă rog să luați loc, aici, pe băncuță, și să-l așteptați. După ce discutați cu dumnealui și completați un formular, veniți direct la sala de operații.

- Am înțeles.

- Ne vedem acolo.

Mă așez pe băncuță și, așa cum mi-a spus asistenta, aștept. Pentru că și așteptarea face parte din terapia de vindecare a oricărui păs și a oricărei boli.

Apare și anestezistul, își cere scuze că a întârziat – n-a întârziat deloc, de vreme ce nu s-a stabilit precis ora, minutul și secunda acesteia întâlniri –, dar omul este atent, politicos și elevat.

În încăperea micuță, situată undeva, în holul scărilor din miezul clădirii, se află foarte puține lucruri la vedere – câteva cărți și alte obiecte de folos meseriei de medic anestezist –, anestezistul fiind, cum bine se știe, condiția esențială a posibilității efectuării operației (nici o operație nu se face fără el) – și, mi se pare mie, un aer oarecum proaspăt de siguranță și încredere. Asta face bine.

Îmi pune câteva întrebări de rutină. Dacă sunt alergic la..., la... și la..., nu sunt alergic la nimic, nici măcar la mine însumi, dacă am mai trecut printr-o anestezie totală..., nu, n-am luat cunoștință cu așa ceva, în cei peste 79 de ani mei, în ianuarie vor fi 80, dar nicioda-

tă nu e prea târziu... Întrebările continuă, am un răspuns pentru fiecare, totul este în regulă, N-am de ce să mă tem, n-am de ce să nu semnez.

Semnez și gata.

Părăsesc încăperea optimist, trec dincolo de ușa care separă holul scărilor din miezul clădirii de coridorul în L al secției Chirurgie 1, îmi iau inima în dinți, mușc puternic din ea și trec Rubiconul, spre patul procustian de vindecare prin extracția tumorii care s-a proțâpît, habar n-am cum și de ce, în colonul meu.

Este un coridor de câțiva metri, cu lambriuri, la capătul căruia asistenta șefă de la sala de operații îmi urează sănătate și bun venit, cu tonul cel mai firesc din lume, dar care poartă în el, simt eu, și o încărcătură de căldură și compasiune. Este pentru prima dată când, într-un spital, simt așa ceva, iar acest sentiment nu mă îngrijorează, în sensul că, la vârsta mea, se poate întâmpla orice într-o sală de operații – o intervenție chirurgicală, oricât de perfecționată ar fi tehnica, de ascuțit bisturiul și oricât de curajoasă, de calificată și de sigură ar fi mâna care îl folosește –, se poate întâmpla orice.

Eu nu mă gândesc defel la asta, de fapt, nu mă gândesc la nimic, ci doar sunt atent la ce-mi spune asistenta albastru-cerulium, care știe tot și-mi spune tot ce trebuie să fac, tot ce urmează și, mai ales, tot ce este important, metodic și nuanțat, așa cum fac învățătoarele. Mie îmi vine să râd. Ea sesizează asta, și eu sesizez că ea sesizează, dar nu-mi spune nimic.

Îmi pun pijamaua și papucii într-un coș, primesc un halat care se încheie la spate și sunt gata să trec în sala de operații pe care, deja, am explorat-o totalmente cu ochiul stâng și cu un sfert din cel drept. Apoi îmi amintesc că, înainte de operație, poate ieri, trebuia să mi se facă un examen CT, așa cum au scris pe biletul meu de ieșire cei de la gastroenterologie și cum mi-a spus și doctorul Miracol. Dar, chiar când să fac trecerea de la poziția verticală la cea orizontală, impusă de configurația lejeră a mesei de operații, doctorul cu mustață și cu ochi calzi, apărut de nu știu unde, voi afla mai târziu, mult mai târziu, că a fost mâna a doua, îmi spune că, în fine, s-a obținut aprobarea pentru tomografie și că va trebui să mergem imediat acolo.

Îmi reîmbrac rapid pijamaua, îmi reiau gândurile de unde le-am lăsat și le redirecționez spre tema CT, pe care am mai făcut-o odată, cu aproape un deceniu în urmă, în zona scăfârliei, din cauza

unei dureri pe undeva pe la tâmples – ce să-i faci, de la o anumită vârstă, și tâmplesle nu numai că albesc, dar mai și dor – și chiar m-am bucurat de această clipă extrem de importantă, după mintea mea.

Intrăm în clădirea în care este amplasat tomograful – o știu de foarte multă vreme, chiar de la începutul începuturilor imagisticii aici, când lucra aici prietenul meu special, doctorul Codorean –, sunt ușor emoționat de această întâlnire după atâția ani, cunosc nu doar configurația clădirii, ci și interiorul ei, chiar și grădinița specială din mijlocul ei (nu știu dacă, azi, o mai fi) și abia aștept să revăd sala tomografului.

Doctorul cu mustață și nume de murg îmi spune să iau loc pe o bancă din sala de așteptare de la intrare, întrucât la CT este, acum, cineva și, când se încheie examinarea acelui pacient, voi fi chemat și eu.

Mă așez cuminte pe o bancă de acolo, sub ramura unui ficus și îmi re trăiesc amintirile legate de acest spațiu. Sunt multe și frumoase. Chiar foarte multe și chiar foarte frumoase. Eu nu eram, pe atunci, pacient, ci doar prieten al șefului imagisticii, redactor și reporter la ziarul armatei și visător în stele necăzătoare.

Cum au mai trecut anii!...

- Vă rog să poftiți! – îmi spune un doctor în alb – observ că el și-a păstrat culoarea albă –, arătându-mi politicos sala tomografului. Mă conformez.

Tomograful este amplasat ca un tun de mare calibru în mijlocul sălii, luminat puternic de becurile din tavan. Pare un împărat, în sala tronului, gata să ia o decizie privind încă una din marile lui bătălii. Nu cred că este o bătălie atât de mare pentru el – doar toată ziua face asta –, dar pentru mine chiar e. Și, ca pentru orice bătălie, trebuie să te pregătești și să-ți re-rostuiești gândurile, armele, curajul și răbdările. Așa fac și eu...

- Vă punem o branulă, îmi spune omul în alb. Este necesară pentru injectarea soluției de contrast.

Nu zic nimic, iau doar act. Omul în alb este extrem de rapid și de îndemânatic. Abia de simt înțepătura, apoi rămân așa, culcat pe spate, în așteptarea examinării.

O voce automată sau automatizată îmi spune să trag puternic aer în piept și să-l mențin așa. Fac ce-mi spune, mecanismul mă introduce în interiorul tubului, se aud câteva zgomote care au semnifi-

cația lor, nesemnificativă pentru mine, apoi mecanismul mă extrage, ca un recul de tun, și vocea îmi dă permisiunea să respir. Procedura se repetă de câteva ori, vocea este gravă, clară și, mi se pare, un pic îngrijorată, chiar dacă știu foarte bine că, la ora actuală, inteligența artificială nu a atins acel prag pentru a simți și transmite îngrijorare. Dar, mai știi?!

Omul în alb îmi spune că examinarea s-a terminat, îmi urează sănătate și îmi spune că pot să mă întorc pe secție. Îi mulțumesc frumos, fac drumul invers, ies din clădirea CT-ului și o iau încet, fără gânduri, temeri și sensibilități, spre sala de operații.

Mă ajunge din urmă doctorul cu mustață și nume de murg în plin galop, îmi spune că a rezolvat niște formalități, și mă duce pe un drum ceva mai scurt spre sala de operații. Îmi las pijama și papucii în cutia de mai înainte, reîmbrac halatul care se încheie la spate, ajung la masa care seamănă cu un elevator, cu lumini și fel de fel de dispozitive, vine anestezistul, se uită la mine și eu la el, îmi zâmbește, se apropie apoi o asistentă frumoasă (de ce, oare, în aceste momente atât de importante din viața unui om, asistenta care-i este alături este atât de frumoasă?!), cu o mască ce seamănă, într-un fel cu cea pe care mi-am pus-o și eu, de bună voie și nesilit de nimeni, atunci când am zburat cu MiG-21 și cu MiG-29, avioanele cele mai performante din înzestrarea Armatei României de la acea vreme, numai că este una transparentă, sau cel puțin așa mi se pare mie, o apropiere de nasul meu, fără să-mi atingă fața și îmi spune să respir normal. Așa fac, dar este o noutate absolută pentru mine, întrucât, niciodată, în viața mea de până acum, n-am trăit o astfel de experiență. Dar, oricum, niciodată nu este prea târziu.

Reflectez puțin la clipă, cred că privesc ochii asistentei care privesc, la rândul lor ce vor ei – nu-mi dau seama –, apoi firul se rupe brusc...

Mă trezesc tot așa, brusc și fără amintiri din timpul somnului indus, constat că sunt întreg, nu-mi lipsește nici un accesoriu, sunt învelit într-un cearșaf, iar doi brancardieri mă transferă de pe patul cu dispozitive pe o targă ambulantă, cu roți.

Nu știu ce au făcut ei, cei din echipa de intervenție, în acest timp – pe doctorul Miracol nu l-am văzut la față azi (probabil că așa e obiceiul sau regula în astfel de situații) –, targa începe să ruleze, îi aud și îi simt roțile, recunosc traseul de vreo 10-15 pași de la ieșirea

din sala de operații până la Salonul 1, intru netriumfal în salon (sau, cine știe, poate triumfal, dar nu-mi dau eu seama; o să aflu în timp), brancardierii mă mută, cu grijă, în patul de lângă geam, încep să realizez că n-am nimic, că am trecut cu bine peste asta, iar oamenii aceștia și-au făcut cum trebuie treaba.

Pijamaua și papucii ajung o dată cu mine în salon, sunt la îndemână, așa că, imediat ce o să-mi dau seama că sunt în stare, am să trec la condiția normală, de pijamalist salonist post-operator.

Odată cu mine, cu targa și cu brancardierii, în același pachet transferabil, au sosit două pungi – una de drenaj, alta de urină –, îmi dau seama imediat, pentru că am văzut ieri, aceleași parașute de frânare și la confratele meu de salon, dacul Ion Curtean, care fac efectiv corp comun cu mine. Nu știu cât am să le port, dar știu că am să le port. Desigur, până la externare. Iar asta o să fie destul de rapidă, trebuie să eliberăm saloanele pentru alții, care sunt, la fel ca noi, în gravă suferință.

În timp ce eu trec de la condiția de operat acum cinci minute la cea de salonist post-operație, apare, pe ușa larg deschisă, Gi. Sunt uimit și, în același timp, contrariat, întrucât mi-e greu să înțeleg cum s-a târât până aici, cum a trecut de toate filtrele care interzic accesul muritorilor de rând, în afara orelor planificate pentru vizite – zilnic de la 16.00 la 18.00 etc. etc. Mai ales că n-are nici papuci albaștri și nici nelipsitul halat pentru vizitatori și pentru toți cei care trec dincoace de pragul celor două uși, de la cele două intrări, accesorii protectoare pe care trebuie, obligatoriu, să le poarte. Ceea ce mi se pare a fi foarte firesc, dacă n-ar fi o formalitate pe care vizitatorii o îndeplinesc nu pentru că așa trebuie, ci pentru că așa este regula.

Mă privește cu doi ochi uimiți și speriați, se prăbușește pe singurul scaun din salonul nostru – un taburet rotund și destul de fragil –, dar ea n-are ochi decât pentru mine, iar eu nu mai văd nimic altceva în afară de ochii ei uimiți, speriați și ușor înlăcrimați. O întreb ce cauță aici, apoi îmi dau seama că întrebarea mea este una vrednică de un dobitoc, mi se umple inima de emoție și îmi vine să sar de pe patul lui Procut și s-o îmbrățișez. Este foarte bolnavă, cu fibrilație atrială cu ritm permanent, cu diabet, cu glandă, cu hernie de disc, cu gonartroză și coxartroză și cu câte altele, ia 30 de pastile pe zi, eu fiind, până acum două săptămâni, auto-considerat sănătos tun, speranța ei, sprijinul ei – așa cum și ea a fost, toată viața, pentru mine, pentru fiul

nostru și pentru nepotul nostru, pentru părinții ei și pentru toți cei care au avut foarte mare nevoie, de ajutorul ei –, iar acum, iată, ea trebuie să suporte și necazul meu.

După cum s-a comportat de-a lungul acestei vieți, Dumnezeu ar trebui s-o primească în rândul sfinților săi din lumea oamenilor. Pentru mine, ea este, de o viață, omul cel mai important, cel mai brav și cel mai sfânt de pe pământul oamenilor. Și așa o să rămână mereu.

Îi spun că sunt bine, că totul este în regulă, că operația a decurs normal, după cum se vede, sunt viu și bine dispus și că, în două-trei zile, voi fi externat. Ea nu zice nimic, se bucură că am ieșit teafăr de acolo, așa cum și eu m-am bucurat când ea a ieșit vie, dar extrem de slăbită, la limita rezistenței și a supraviețuirii, din cele patru operații pe care le-a suportat – ultimele două într-o singură lună –, îi fac semn că trebuie să plece, pentru a nu atrage vreo vorbă nepotrivită din partea personalului. Nu este timp de vizită, iar eu țin la respectarea cu sfințenie a regulilor.

Ea mă înțelege, îmi face un semn cu mâna, își oprește cu greu lacrimile și iese șchiopătând, sprijinindu-se cu amândouă mâinile în bastonul pe care îl poartă de câțiva ani...

După plecarea ei, îmi revin greu. Mă gândesc la suferința ei, la efortul pe care va trebui să-l facă până la poarta spitalului, apoi la singurătatea ei din casa noastră. Mă gândesc că nu mai sunt lângă ea, diseară, după serial, și, mai ales, cât de greu îi va fi să ajungă până acasă, dacă nu găsește un taxi. Mă gândesc la punctele sensibile din talpa piciorului ei, pe care, în fiecare seară, le masam, acesta fiind unicul mod cât de cât eficient de a-i ameliora furnicăturile din gambe și de pe șira spinării și durerile în valuri din umeri și din genunchi, astfel încât ea să poate dormi măcar câteva ore pe noapte. Nu are cine să facă asta în locul meu... Mă gândesc că, atunci când o să i se facă sete și îi va fi tare greu să coboare din pat și să se ducă aproape târâș până la chiuveta din baie – bucătăria este prea departe, tocmai la capătul holului din strâmtul nostru apartament –, pentru a-și lua un pahar cu apă... Treaba asta o făceam eu – și trebuia să o fac foarte des, diabetul ei controlabil prin medicamente cerea apă, foarte multă apă, ca și cum ar fi fost un foc aspru și intens, care nu se dorea stins, ci doar întreținut...

...Curtean nu-mi spune nici un cuvânt, ci doar coboară din patul-vip al salonului, se duce până dincolo de ușă, face câțiva pași cu

parașutele de frânare după el – deja și-a revenit, este foarte puternic și foarte rezistent la cei 84 de ani ai lui, parcă ar fi un dac autentic (chiar este!) –, constată cu voce tare că totul este în ordine, că năbădăiosul lui colon este din nou integral și la locul lui.

Apoi mi se adresează mie, cu tonul cel mai firesc din Univers:

- Gata, eu mi-am făcut stagiul aici, sunt bine, îi dau bice, mâine plec. Este timpul să refacem schimbul de paturi, pentru că eu nu mai am nevoie de scripete să cobor, iar dumneavoastră aveți.

- Mă simt foarte bine aici, încerc eu să-i contracarez intenția și fapta, dar el nici nu vrea să audă.

Dar, în cele din urmă, accept. Patul-vip e tocmai ce-mi trebuie mie acum, iar el se poate mulțumi și cu celălalt, cu cel de la geam, așa cum și eu am făcut-o ieri. Numai că eu, ieri, nu eram operat. El, în schimb este.

Nu comentez prea mult, ci, în cel mai scurt timp posibil, adică imediat, facem schimb de paturi.

Una dintre femeile în violet aduce imediat cearceafuri noi și, în câteva minute, eu îmi reiau locul în patul-vip, iar Curtean trece în celălalt. Găsește rapid sistemul de înclinare corespunzătoare, se așază comod, apoi trece la orizontală.

Are în mâini volumul meu de versuri „Unde unde n-are unde”, pe care tocmai i l-am dat, cu o dedicație atentă. Îi place dedicația, îi place și titlul, îi place și conținutul. După mai bine de o jumătate de secol de trudă pe cuvântul scris, îmi dau seama imediat dacă unui cititor îi place sau nu un text, dar și dacă textul este de doamne-ajută, așa și așa, sau chiar este bun, demn de luat în seamă.

Coboară din pat – de data aceasta destul de lejer –, deschide cartea la o pagină oarecare, aruncă o privire peste text, apoi începe să citească. Uluitor! El mă privește cu coada ochiului, în pauzele dintre două versuri, își dă seama că m-a impresionat și, înainte de a trece la strofa următoare, îmi spune că este meseriaș, că în viața lui, a fost și actor pe la câteva teatre din Statele Unite, țară unde și-a petrecut 20 de ani din viață, înainte să se întoarcă acasă, în România.

Încă odată, îmi dau seama ce poate face un actor dintr-un text pe care alții l-ar parcurge așa, fără să-i înțeleagă nici rostul, nici profunzimea, nici esența. El le înțelege chiar mai bine ca mine, cel care am scris textul, îmi spune unde-l duce gândul citind aceste versuri, ce semnificații li se pot asocia, și, imediat, devine jovial și entuziast.

Dezvoltă tema, trece de la una la alta, așa cum sunt și versurile pe care tocmai le-a citit ca și cum ar fi fost pe o scenă – dar el a înțeles perfect de ce sunt așa și eu mă bucur că a înțeles din prima, fără a face o analiză minuțioasă pe text, ceea ce arată că a fost un actor inteligent –, apoi se oprește, deschide cartea la o altă pagină, se întinde pe pat, parcă obosit, dar, de fapt, trece la o nouă pagină.

Durerile dor, chiar și atunci când calmantul administrat prin perfuzie își face efectul, inima bate și minutele trec.

Apare și doctorul Miracol – este prima dată când îl văd în această zi –, mă întreabă cum mă simt, îi răspund că sunt bine, îmi explică, pe scurt, ce va urma, mă asigură că totul este și va fi în regulă și că au fost luate toate măsurile necesare.

Perfuzii, perfuzii și iarăși perfuzii. Probabil că astea țin loc și de mâncare, de vreme ce, de când sunt aici, adică de ieri dimineață, am uitat cu desăvârșire că omul mai și mănâncă. Ce bine ar fi! De multe ori m-am gândit că preocuparea esențială a omului de pe Terra n-ar trebui să fie competiția sau bătălia cu celălalt din el sau din afara lui, ci un pact cu Soarele, stăpân și creator al lumii pământene, pentru a se obține un permis valid și pe termen lung de folosire a energiei lui ca resursă vitală pentru om, nu numai ca dăătoare de căldură și energie, ci și ca hrană. Deja sunt vreo trei mii și ceva de pământeni care se hrănesc, pe bune, cu lumina Soarelui, mai exact, cu energie solară... Poate este doar un semn că se poate... Sau o mică breșă spre un alt univers... Într-un univers viitor...

Aseară, când una din femeile în violet a deschis ușa și a zis „Poftiți la masă!”, eu am făcut ochii mari, ca și cum aș fi auzit pentru prima oară aceste cuvinte, Curtean a mormăit ceva în barbă, doamna violetă s-a uitat la noi ca la Sfinx, apoi și-a continuat runda pe coridor și, probabil, și prin celelalte saloane. Oricum, eu n-aveam ce să caut acolo, la sala de mese, nici nu știu unde este, pentru că, a doua zi, adică astăzi, trebuia să intru în operație, iar operația de colon, pe colon sau în colon – nu știu care este termenul cel mai potrivit – este incompatibilă cu colonul plin.

În fine, nu mă interesează acest punct din programul acestei zile.

În următoarea jumătate de oră, constat însă că pulsul meu a luat-o razna. Nu este prima oară când o face; este însă pentru prima oară când mă îngrijorează. Inima mea, inimă de alpinist și de mara-

tonist, până într-un anumit moment, nu a dat niciodată vreun semn că n-ar fi cu mine sau că n-ar fi mulțumită de mine. M-a ajutat mereu, necondiționat și fără comentarii. Chiar și atunci când pulsul îmi bătea cu ciocanele în tâmpile, în Surplombele de Aur sau, în Fisura Albas-tră, ea își făcea treaba chiar mai bine decât mi-o făceam eu și știam precis că mă va ajuta să trec peste orice limite, așa cum mă ajutase atâtea ani.

Dar nu toate din universul acesta numit om – fiecare om fiind unic și irepetabil în Univers, el însuși fiind, de fapt, o replică strict personalizată a Universului – sunt compatibile cu faptele, cu deveni-rile, cu întâmplările și meandrele vieții. La un moment dat, a venit momentul când și eu, nedepinzătorul de nimic, a trebuit să aflu că nimic nu este bătut în cuie pe lumea aceasta, nici măcar convingerea în miezul căreia exiști. Acest adevăr, pe care îl auzisem de atâtea ori, nu făcuse însă parte, până atunci, și din viața mea. Era unul exterior, asimptotic la condiția mea.

De la o vreme, constatasem că ochiul meu drept, adică ochiul meu director, avea mici probleme cu precizia vederii pe literele mici și de unele detalii de la distanță. Mi-am zis că este timpul de înlocuit cristalinul – o operație, azi, de rutină, care durează doar 8-10 minute – și, în ziua următoare, după ce dai pansamentul jos, vezi și ceea ce, la această vârstă, n-ar trebui să vezi. Adică acele detalii care mai mult te încurcă decât te descurcă.

Un foarte bun prieten mi-a spus că doctorița x este cea mai cea dintre cei mai cei și cele mai cele în acest domeniu, mi-a pus chiar și o vorbă bună, pentru că o cunoștea, eu m-am prezentat la adresa respectivă – undeva pe o stradă dintr-o altă inimă a Bucureștiului –, am plătit taxa de 150 de lei, am așteptat să-mi vină rândul la trecerea prin niște aparate, apoi am fost condus într-o altă cameră, unde se afla, între tot felul de dispozitive, și un panou cu litere și cifre, iluminat, așa cum sunt mai toate din cabinetele în care ți se verifică văzul. Cu ambii ochi vedeam toate literele și semnele de acolo, de pe toate rându-rile, cu ochiul stâng la fel, dar cu dreptul pe ultimele două nu le vedeam tocmai clar. Domnișorica de acolo, probabil o doctoriță stagia-ră, mi-a spus, la un moment dat, adică în finalul acestor examinări, că vederea ochiului stâng este de 75 la sută, iar a ochiului drept undeva, între 15 și 20 la sută. Pe mine m-a umflat râsul și i-am amintit că, adineaori, cu ochiul stâng am văzut tot ce era pe panou, iar cu dreptul

toate rândurile, mai puțin două, unde, unele dintre semne, îmi păreau a fi cu contururile ușor estompate.

- Da, dar aparatele așa indică! – a replicat ea, convinsă că eu trebuie s-o și cred.

- Trimiteți aparatele la doctor, domnișoară! Am impresia că ele au mai multe probleme decât mine. Sau..., poate dumneavoastră credeți că eu cred cam tot ce-mi spuneți... Nu cred, ba chiar mă îndoiesc de concluzia dumneavoastră, dar, în fond, eu am venit aici, nu dumneavoastră m-ați obligat să vin... Și, oricum, am cataractă, iar schimbarea cristalinului pare a fi necesară sau măcar utilă...

Discuția s-a terminat aici. După vreun sfert de oră, am fost chemat în cabinetul doctoriței care urma să mă opereze. M-a primit cu amabilitate, am schimbat câteva vorbe frumoase, apoi m-a planificat către sfârșitul lunii următoare, în miezul de vară al anului 2014.

Operația a decurs normal. Pe parcurs, m-a întrebat cum mă simt, i-am spus că foarte bine, i-am mai spus că știu ce face, am studiat, pe Internet vreo două duzini de astfel de intervenții. Ea s-a bucurat, mi-a spus că a ajuns la etapa curățirii locului după extragerea vechiului cristalin. De la momentul respectiv, până la final, în afară de sunetele care însoțeau, într-un limbaj numai de ele știute, n-am mai schimbat nici un cuvânt.

De aici am ajuns într-o rezervă exact ca aceasta, dar cu patru etaje mai sus. Era liniște, multă liniște, de parcă totul ar fi fost pustiu. Doctorița mi-a spus că nu trebuie să stai neapărat în cameră, că pot să cobor în curte, să mă plimb prin parc. Așa am și făcut.

Către seară a trecut pe coridor un zgomet de cărucior. De obicei, imediat după operație, pacienții din București, plecau acasă și se întorceau a doua zi, pentru scoaterea pansamentului. Eu am optat pentru internare, iar doctorița a fost de acord.

Odată cu lăsarea serii, au apărut însă niște lucruri curioase. Când stingeam lumina, pe tavan apăreau niște imagini ciudate, un fel de ferigi într-un kaki aproape negru, care se mișcau ca și cum, acolo, sus, pe tavanul încăperii, ar fi bătut vântul. Aceste imagini apăreau și când închideam ochiul stâng. M-am dus la geam și am privit, în luminile serii, partea de oraș care se vedea prin fereastră. Când am închis ochiul stâng, n-am mai văzut-o, în schimb, am zărit, ca într-un amurg kaki, o pădure, tot kaki, de un kaki apropiat de negru, care-și legăna ramurile parcă în bătaia ușoară a unui vânt de nicăieri. Mi-am

dat seama că s-a întâmplat ceva, că ochiul meu nu este în regulă, practic, n-ar trebui să văd nimic cu ochiul drept, este acoperit de un pansament, iar cu stângul ar trebui să văd ce am văzut toată viața, adică lucruri reale și nu fantasmagorii.

Că să mă conving că tot ceea ce văd eu în acele clipe cu lumina stinsă sunt fantasmagorii, probabil imagini care se aflau doar la mine în creier, am privit din nou pe geam, am închis ochiul neoperat, dar am continuat să văd aceeași pădure kaki spre negru. Mi-am imaginat că, acolo, în acea pădure, ar trebui să fie și o casă cu acoperișul roșu, pentru că așa vreau eu, iar casa aceea a apărut imediat. M-am reconșins, în minutele următoare, că nu este normal ceea ce mi se întâmplă, am aprins și am stins lumina de câteva ori, am continuat o vreme experimentele, apoi am ieșit pe coridor, am cutreierat de câteva ori coridorul lung, în formă de dreptunghi fără o latură mare, am bătut la câteva uși, am căutat camera de gardă, nici acolo n-am găsit pe nimeni și, în fine, am renunțat și m-am înapoiat în rezervă. Mi-am zis că până la orele 07.00, când trebuie să-mi fie scos pansamentul au mai rămas doar câteva ore, am încercat să ațipesc, am reușit, m-am trezit la 05.00, m-am plimbat prin cameră, aș fi vrut să folosesc laptopul, aveam mult de lucru, dar nu știam dacă mă pot descurca cu un singur ochii capabil să vadă, apoi am renunțat la idee și am încercat să-mi umplu timpul cu amintiri. N-am reușit. Pe marginea pansamentului, a apărut însă lumina. M-am bucurat. Am fost chemat la 07.30. Am urmat-o, în pas controlat pe rezidenta care m-a chemat, m-am așezat pe o bancă, iar ea mi-a desfăcut ușor pansamentul și m-a întrebat bucuroasă:

- Ce vedeți?

Nu i-am răspuns imediat, pentru că vedeam doar o pată neagră ca smoala, zdrențuită la exterior, înconjurată de lumina zilei. Convins că ce văd este ceea ce există în mod real, i-am răspuns liniștit.

- Cu stângul văd perfect, cu dreptul, văd doar o pată neagră pe un fond luminos.

- Probabil, de la pansament – mi-a spus ea formal, fără să se îngrijoreze. Trebuie s-o așteptăm pe doamna doctor. Mergeți în salon. Vă chem imediat ce vine.

M-a chemat pe la orele 11.00. Doctorița a privit, printr-un aparat, interiorul ochiului meu, mi-a spus că operația este perfectă, cris-

talinel este exact la locul lui... Apoi, în continuare, cu vocea un pic tremurată, a exclamat:

- Ocluzie pe artera retiniană centrală, către vârful ei! N-are nicio legătură cu operația! Dar s-a produs! Dacă intervineam în șase ore, erau șanse să nu rămână urmări, acum...

Desigur, n-are nicio legătură cu operația propriu-zisă. Retina se află în partea din spate a globului ocular, iar cristalinul, în partea din față.

Cele două pensete cu care a operat doctorița n-aveau cum să atingă, în viziunea mea, artera retiniană centrală sau alt vas de sânge legat de aceasta, astfel încât să se formeze un cheag de sânge care să emigreze imediat către vârful arterei retiniene centrale...

Probabil că un astfel de cheag s-a format pe timpul anesteziei. Și așa a fost extrem de dureroasă, iar în urma ei s-a format un hematom care a durat aproape toată vara...

N-aveam cum să-i spun asta doctoriței, mai ales în fața stagiarelor și a studenților. Doctorița m-a întrebat ce am simțit în timpul nopții. Erau multe de spus, dar eu am povestit sintetic, timp de câteva minute, ce am crezut eu că este foarte important.

Grupa de studenți a ascultat cu respirația oprită, dar fără a fi afectați în vreun fel. Și-au intrat deja în rol, mi-am spus eu zâmbind. Nu te întâlnești toată ziua cu un astfel de eveniment.

- Trecem imediat la aplicarea procedurii! – a spus doctorița. Rămâneți internat. Mai întâi, domnul general trebuie să fie condus la un cardiolog, s-a adresat ea unei doctorițe din echipă. Avem nevoie urgentă de rezultatul examenului cardiologic. Contactați-l pe doctorul Țintoiu!

M-am bucurat când am auzit numele prietenului meu de odinioară, din vremea când eram în activitate, dar nu-mi prea ardea, în acele momente de reîntâlniri și de nostalgii. Oricum, cu doctorul Țintoiu nu mă întâlneam în calitate de bolnav – eu n-am fost bolnav niciodată –, ci în calitate de jurnalist militar și de prieten. Doctorul Țintoiu nu era, probabil, în spital, așa că m-a văzut un alt cardiolog faimos, șef de secție.

La câteva zile după ieșirea din spital, m-am dus la un cardiolog – și el vestit –, la care mă duceam periodic, care mi-a spus că, în mod normal, acel accident nu trebuia să se întâmple, dar s-a întâmplat. Au urmat un examen holter, un test la efort, cardiograme, analize de tot

felul etc., care au arătat că inima mea se comportă normal, ca pentru vârsta mea, iar eu n-aveam de ce să-mi fac griji.

După o lună de la această operație de schimbare zadarnică de cristalin, am trăit s-o simt și pe-asta. Mă întorceam de la un vechi coleg și prieten de jurnalistică. În stația de autobuz, am simțit cum îmi crește brusc pulsul. Era pentru prima oară în viața mea când îmi creștea pulsul, așa, din senin, fără ca eu să escaladez un traseu de cățărare de gradul șase, care scoate untul din tine, fără să alerg 30-40 km, când pulsul deja se stabilizează pe treapta rapid, și nici măcar să urc în alergare, din două în două trepte, scările blocului, până la etajul 9, pentru a ajunge acolo, voios, înaintea liftului, cum făceam odinioară...

De atunci, l-am monitorizat cu mare grijă. Nu te joci cu așa ceva. Nu m-am lăsat nici de alergări, nici de sală, nici de obișnuitele mele exerciții fizice din timpul zilei. Dar vine o vreme a multului puțin. Și atunci trebuie să fii prudent cu propria ta prudență. Fibrele nu mai sunt suficient de elastice, arterele nu mai suportă chiar orice, entuziasmul se recalibrează, chiar dacă gândul umblă în continuare după cai verzi. Umblă degeaba, nu mai poate pune șaua pe ei...

...Curtean observă că nu mă simt prea bine și mă întreabă ce am și de ce. Îi spun. O ia încet pe coridor și vine însoțit de o asistentă. Asistenta cuplează monitorul la degetul meu și acesta începe să-și facă treaba ca o adevărată picătură chinezească. Trag și eu cu coada ochiului. Tensiune: 120 cu 70. Puls: 140.

Sosește și chirurgul cu mustață, un fel de factotum, îl vezi peste tot, rezolvă tot ce trebuie rezolvat, tăcut, liniștit și sigur. De fapt, fusese mâna a doua la operație, dar eu am aflat asta mult mai târziu. În minutele următoare, o asistentă mă ia de o aripă, mă duce într-o încăpere singuratică și îmi face un fel de cardiogramă ceva mai complicată, care spune multe lucruri despre inima mea. Nu-mi dau seama ce, pentru că nu înțeleg perfect limbajul ei, și nici nu vreau să-mi imaginez cine știe ce. Nici medicul de gardă nu se alarmează. Între timp, pulsul revine la normal, perfuzia își face în continuare treaba, iar gândul meu își ia nasul la purtare. Îl las în plata Domnului și încerc să adorm. E deja noapte. Prima noapte după cea mai complicată operație din viața mea.

Nu-mi dau seama dacă somnul vine sau nu vine. Pentru că adorm între două treziri sau mă trezesc între două adormiri. De data

aceasta, cineva a stins lumina din salon, iar cea de pe coridor pare a veni de undeva din neant. Nu realizez imediat unde sunt. Nici ce caut eu aici. Tavanul îmi pare a fi un orizont cu valuri, adică o mare despărțită de cer printr-o line continuă și, mi se pare mie, mișcătoare. Îmi dau totuși seama că tavanul nu e nici mare, nici cer albastru cerulium. Închid ochii, îi deschid, în secunda următoare, dar tot nu realizez sensul a ceea ce văd. O mare cu valuri liniștite, ca un murmur, un cer albastru nesfârșit, așa cum îl vedeam odinioară, de lângă bornele de hotar, pe țărușdanul de la Leșcovița, de la nord de Zlatița, cam pe unde iese Nera din țară de-a lungul kilometrului de singurătate grănicerească și de grănicerie singuratică.

Această senzație se repetă mereu. Văd tavanul dungat la mijloc de o linie care separă un cer de o mare, dar, imediat, îmi dau seama că nu este decât o iluzie indusă sau o festă pe care mi-o face starea mea de după operație. Sau, poate, efectul calmantelor. Ochii mă ascultă și văd, deopotrivă, ceea ce le cer să vadă și ceea ce există. Fac diferența dintre ele, dar nu pot să ies din această vrie. Îmi verific printr-un exercițiu simplu, de logică elementară, mintea. Funcționează corect. Reproduc, din memorie, titlurile ultimelor 20 de cărți pe care le-am scris. E clar, nu mi-am pierdut luciditatea. Probabil că mă aflu undeva între somn și nesomn unde hipnagogicul se amestecă aleatoriu cu o realitate cenușie, care nu-mi place.

Îmi propun, totuși, să readorm. Somnul este, cred eu, cel mai bun remediu. Și al văzului, și al simțului și al realității.

Ațipesc.

Nu știu cât și cum, dar constat că mă aflu într-un fel de container alb, lăsat undeva, la marginea unei localități bombardate recent. Îmi imaginez că am plecat din secția Chirurgie generală 1, semi-vindecăt. Tocmai am coborât scările arhicunoscute, dar, în loc să mă aflu într-o curte interioară, am ajuns într-un fel de harababură lemnosă, de tipul celor rezultate în urma demolării unor construcții din lemn. Scânduri, dulapi, grinzi, rafturi, uși aflate în semiîntuneric. În mijlocul acestui talmeș-balmeș de scânduri, lumină verde închisă, sau de kaki degradat, se află patul meu. Sunt acoperit cu un cearșaf alb, foarte alb, cu un cearșaf de zăpadă, simt un fel de frig de noapte spre dimineață, dar nu-mi dau seama cum am trecut de la starea de ochi care vede, pe un tavan, marea și cerul, la un operat care a ajuns pe niște scări arhicunoscute, ce duc într-un fel de curte interioară, apoi

într-un pat comod, dar solitar, într-o magazie părăsită, aflată și aceasta sub cerul liber, într-o noapte fără stele... Nu realizez cum am ajuns aici, dar nici nu-mi fac griji. Sunt, totuși, într-un pat. Odată cu acest gând, recunosc și patul. Este Patul-vip din Salonul 1, pe care tocmai mi-l recedase Curtean. Curtean, ca la daci, nu Curteanu, nici articulat, nici neaoș, ca la nimenii de azi.

Încerc să mă mișc, sunt transpirat, am intenția să mă zgribulesc sub cearșaf, ca într-un sac de dormit. Realizez că nu prea pot, sau nu prea cred că pot, și renunț.

Televizorul din peretele alb al containerului nezburător este încă pornit. Apare o imagine cu statuia naturală a lui Decebal, din muntele dunărean în care Dacul l-a oprit odată pe romanul Traian, nu și a doua oară, dar sunetul care însoțește imaginea mi se pare venit de undeva, dintr-un alt abis, cu o amploare care-mi produce fiori.

Trec peste asta, trece și televizorul, cineva schimbă posturile sau canalele, nu realizez cine, cum și de ce, dar nu-mi bat capul. În cele din urmă, televizorul din perete se stinge și eu revin la starea de pasager sau pacient în Patul-vip din Salonul 1.

Iarăși ațipesc.

O umbră se desprinde din patul de lângă geamul containerului și face pași între fereastră și ușă. Fereastra este închisă și ferecată cu jaluzele, ușa este deschisă și estompată de lumina de dincolo. Nu-mi dau seama dacă este a soarelui, a vreunei zile fără soare sau a inteligenței artificiale.

Nu-mi mai dau seama de nimic. Probabil, adorm.

Mă trezește vocea consistentă a asistentei care, probabil, își termină tura și trebuie ca, înainte de plecare, să măsoare temperatura fiecăruia, să-i dea pastilele de dimineață, să scrie în foaia de observații, să..., să... Numai ele, asistentele, și cei care le dirijează știu ce înseamnă pașii lor totdeauna grăbiți de pe coridor, zâmbetul, adesea, incolor, inodor și ignifug, pe care-l oferă, drept încurajare, bolnavilor, misterele pe care le ascund sau le exprimă ochii lor...

Curtean s-a trezit cu mult înaintea mea. Astăzi, vom continua discuția de ieri. Despre mări, despre americani, despre daci, despre draci și, probabil, despre versurile mele. Pe el l-au entuziasmat. Pe mine m-au golit de un gol, fără să pună în loc un prea-plin. Confund somnul cu anestezia totală – în somn ai, uneori, vise, în timpul anesteziei n-ai nimic, ești pur și simplu mort pe timpul operației. Intri

într-un fel de moarte pentru viață. Adică a muri un timp, pentru a trăi după aceea. E normal să fie așa. Moartea face parte efectivă din viață, chiar dacă este doar finalul acesteia. Sau, cine știe... N-ai ce face. Și în armonii există paradoxuri. Până revii la starea normală sau aproape normală – deși nu mai ești același –, plutești între malurile unei ape cu crocodili la pândă și torente în avangardă. Și nu prea știi ce să faci pentru a scăpa teafăr dintr-o asemenea irealitate.

Nu știu dacă am dormit cu adevărat sau m-am gândit la somn, dacă am ieșit din starea de jolly-joker într-un pantum cu verbe poli-semantică și versuri care migrează de la o strofă la alta, sau doar mi-am imaginat că am ieșit. Știu doar că prima noapte de după o operație de colon, de care am avut totdeauna teamă și, mai ales, repulsie, a trecut. Sau este pe cale de a trece. Nu-mi plac excrementele, chiar dacă sunt ale mele.

Durerile, ca și necazurile, nu trec ușor. Poate că nu trec nicio dată cu adevărat, ci doar se prefac că trec.

În cele din urmă, probabil, adorm și eu. Am realizat unde sunt și ce e cu mine, afară este foarte cald, deși zorii ar trebui să fie mai cu rouă pe firele de iarbă, pe frunze și pe gând, dar finalul acestei prime luni de vară n-are cum să aducă răcoare și prospețime, ci doar deschide ușa unui cuptor.

Zona se animă, eu uit de ce încă n-am uitat din ce-ar fi trebuit să nu uit – încă înot în siajul nopții –, dar probabil că așa trebuie să fie. Este 28 iulie 2019, o zi de vineri, în care și prin care am ieșit din noapte. Azi, cu toate pânzele sus, vom naviga spre week-end, vom trage pungile după noi – a drenului și a urinei –, pentru că doctorii au zis să ne mișcăm, nu să bolim, iar noi ne-am zis, împreună și fiecare în parte, că, dacă n-am murit până acum, n-o să murim din asta, răul vizibil și detectabil tocmai a fost scos de pe unde pătrunsese și trimis la biopsie, iar cel invizibil, Dumnezeu cu mila, nu ne aparține și nu ne batem capul cu el.

- Plecăm împreună să salvăm lumea, domnișoară! – spune Curtean, teatral, convins că nimeni, nici măcar el, nu crede în minuni.

Domnișoara intră în joc, îi aruncă o privire de fluture necopt, care bagă și creierii în păcat, apoi iese pe ușa totdeauna deschisă, izbucnind în râs. Râde cum râd puștoaicele care nu știu de ce râd, dar râd, pentru că vârsta lor este cea a râsului care înflorește. Sau se prăpădește...

- Țștia vor să salveze ce nu există, în loc să se ocupe de garsonierele lor din Ghencea...

N-aud, dar bănuiesc că asta înseamnă nechezatul ei de mânăzată nedomesticită încă nici măcar de ea însăși.

Acum, de dimineață, până vin doctorii de la raportul de gardă și toate iubirile trec, este timpul nimănu. Iar ele se pregătesc pentru intrarea triumfală a doctorilor care vin de la raportul de gardă.

Una, mai taciturnistă, cu ochi foarte negri – de razachie, se zice pe la noi –, cu buzele tușate puternic, într-un roșu închis, cu un contrast mefistofelic între ce o fi și ce cred eu că este, bombănește ceva – eu nu aud, deși sunt chiar lângă nasul ei, tocmai mi-a pus o perfuzie, dar Curtean super-aude, dar nu zice nimic –, apoi părăsește și ea încăperea, prin ușa totdeauna deschisă, grăbindu-se anapoda sau asimetric, ca să fiu în ton cu limbajul tactic de azi, spre camera retrasă în colțul coridorului – camera lor –, probabil pentru a-și schimba pneurile...

Stau cuminte, pe patul-vip, într-o poziție cu capul mai sus decât restul – capul trebuie să fie totdeauna mai sus, că de aceea este cap, și gândul și mai sus, chiar dacă e produs de cap –, nu-mi prea pasă nici de ce va fi mâine, nici de ce este azi, ci doar de incidența clipei, de picăturile care se scurg, din flaconul de pe stativ, în venele mele, le simt, deși nu le ador, sunt, probabil, picături vitale pentru colonul meu și pentru mine...

Timpul, aici și acum, se măsoară în pic-pic-uri, iar eu îmi imaginez că ar fi picăturile de ploaie care se scurgeau, cândva, demult, parcă într-un alt timp, când eu eram copil, pe geamul prin care priveam, cu gândul spre nicăieri, drumul ciuturii... Ploaia cădea de undeva din cer, iar picăturile care atingeau geamul se scurgeau ca niște lacrimi... Ale cerului... Ale norilor... Sau ale geamului.

Îi spuseseam atunci mamei, care tocmai trecuse, foarte grăbită, cum îi era firea, din casa cu focul (așa se numea camera în care era vatra focului cu corlată și cuptor) în camera noastră-dormitor, din vale, adică dinspre apus.

„- Mămică, geamul plânge!”

„- Plânge după soare. Nu-i place ploaia... De-aia se fac casele cu ferestrele spre miază-zi.”

Îmi apare brusc, în lumina gândului, chipul mamei. Totdeauna plin de lumină, chiar și atunci când lacrimile îi șiroiau pe obraz...

Apoi, îmi vin brusc în minte cuvintele din bombăneala asistenței cu ochi de tăciune: „Auzi, pleacă împreună...”

Ce să zic, minte de taciturnistă cu gânduri zglobii...

Curtean este bine dispus. Îi convine plecarea de luni, care pune capăt unei îndelungi stări de colostomărit, adică de purtare smerită a colostomei, vreme de vreo trei luni. Adică de un anotimp. Anotimpul colostomei. Mult mai târziu, după un an și șase luni, aveam însă să-mi dau seama că el nu purta o colostomă, ci o ileostomă. Adică o stomă pe ileon și nu pe colon...

- Nu așteptați rezultatul biopsiei?

- Nu mă interesează! – îmi spune el indiferent. Am ajuns aici la urgențe, ca urmare a blocării colonului de către o tumoare. Tumora a fost scoasă, am purtat trei luni colostoma, iar acum am scăpat de ea, colonul a fost reconstituit, sunt ca nou. Nou la 84 de ani, cu mintea întreagă, dinții originali și toate ferestrele la casă. Atât. Restul nu mă interesează. Trebuie să facem o echipă care, încet-încet, cu și fără noi, să readucă, în țara Dacilor, dacia și spiritul dac. Adică Dacia.

Îmi povestește apoi cum a plecat el în America, cum și de ce s-a întors, după 1989, în țară, despre firmele pe care le-a deschis, despre vapoarele care au adus cocs din America în România, după fatidicul miez de iarnă din 1989, care ne-a dus exact din lac în puț. Adică acolo unde era planificat, de către planificatorii dezastrelor lumii, să ajungem, iar planul a fost îndeplinit milimetric... Acest plan foarte mareț, cât un K2, piscul himalayan ucigaș, se numește... Eliberare...

Mai citește vreo două poezii din volumul meu, apoi încep să-i sosească vizitatorii. Un medic de renume, acum și el pensionar, un inginer, un bun la toate, tânăr, spilcuit, sprinten, o doctoriță cu alură de dansatoare, care trece ca o briză, își lasă parfumul discret, zâmbetul și mesajul pe care avea să i-l transmită co-salonarului meu... Co-salonarului, nu co-salonardului...

Vestitul doctor pensionar, co-salonarul meu și inginerul fac parte dintr-un trio de moți – ei sunt trio-ul –, care nu și-a epuizat niciodată resursele, unitatea, prietenia, vocația, visurile și speranțele... Vreme de opt decenii, ei au fost nu doar ca frații, ci și ca munții... De opt decenii, ei, acești trei moți, se întâlnesc cel puțin odată pe an și pun țara la cale. Uneori, le iese, alteori, nu.

Intră în salon doi medici din echipa de contravizită. Noi, cei doi bolnavi, Curtean și eu, trecem din poziția așezat pe marginea patului în cea verticală.

Unul dintre cei doi oameni în albastru cerulium – uniforma medicilor de aici – ne face semn să ne așezăm, așa cum este regula aici. Bolnavul așteaptă vizita și contravizita în pat și nu în poziția de drepti. Unul dintre ei, un medic factotum în această secție, spune și celorlalți că este impresionat. Un general, adică eu, s-a ridicat în picioare în fața mea, a noastră, deși este general, iar noi, pe timpul stațiunii militare, am fost caporali. Îi spun că aici, la spital, chiar dacă este vorba de un spital militar și încă de unul central, cu blazon, el este general și eu caporal. Fiecare, la locul lui de muncă, în meseria lui, este și trebuie să fie sau să ajungă general.

Vorbe, desigur. Truisme.

...E vremea să plecăm. Curtean și-a făcut deja bagajul, cineva i-a adus cheia de la mașină și i-a spus cam pe unde este parcată prin curtea acestui spital fără sfârșit. Își primește rapid biletul de ieșire, își ia la revedere de la mine – așa în blugi, cu pălărie de pai și mustața în vânt pare un cavaler al brizei de argint –, în timp ce eu, eliberat de parașutele de frânare și de toxinele unei nopți de smoală, trec în stand by.

Înainte de a pleca, Curtean fotografiază, cu iPhonul meu, locul operației și colostoma mea. S-o am ca amintire. Să știu prin ce am trecut și să nu uit. Abia acum o văd și eu. Aseară, doctorul Miracol mi-a explicat amănunțit ce se va întâmpla azi. Am vorbit și despre medicină, despre planurile lui de a înființa aici un compartiment specializat în operații pe ficat, pasiunea lui, pentru că îi place să opereze pe structuri complexe, despre prietenii comuni și despre ce trebuie să fac eu în continuare...

Azi, aștept.

Sosesc imediat, într-o mapă de pânză neagră cu fermoar, colostomele. Mă uit la ele ca vișelul la poarta nouă și, deși doctorul mi-a explicat aseară tot ce este necesar în legătură cu ele, cu schimbarea lor, cu modul în care se decupează etc. etc., eu tot aștept să apară doamna specializată în scoaterea și punerea colostomelor. Așa mi-a spus doctorul. „Măine, la externare, doamna – și i-a spus numele – va scoate colostoma fixată după operație și o va înlocui cu una nouă, modernă, din pachetul pe care-l veți primi. O să va arate pe viu cum

se face treaba aceasta. E de altfel, așa cum v-am spus, foarte simplu...”

O fi foarte simplu, dar, pentru mine, este o experiență absolut nouă și abia aștept să apară acea asistentă.

Nu apare. Apare în schimb medicul factotum și îmi spune, ca de la bărbat curajos la bărbat curajos, că mă așteaptă o încercare foarte grea, o bătălie cât un război mondial, ba chiar mai mult, cât un război interplanetar, în care va trebui să folosesc, intensiv și tenace, toate resursele voinței și educației mele de general.

Appreciez gestul, știu și eu asta și, într-un fel, am angajat deja această bătălie. Rezultatele biopsiei vor confirma, probabil, tot ce am bănuț de la început, așa că nu cred în minuni, ci doar în voința mea de a supraviețui, întrucât acest lucru este absolut necesar nu atât pentru mine, care mi-am trăit deja traiul – în ianuarie voi împlini 80 de ani –, cât mai ales pentru cei care, într-un fel, depind de mine. Dar, la urma urmei, eu însumi depind de mine, de proiectele mele în curs, de legăturile stabilite cu oamenii apropiați, cu viața, cu împlinirile și chiar cu dezamăgirile ei etc. etc.

Știu că trebuie să cred în puterea mea de a depăși atât acest moment, cât și pe cele care vor urma, dar sunt destul de liniștit și de calm în privința asta. La urma urmei, în lupta cu valurile care vor veni, indiferent câte vor fi și cum vor fi, timona rămâne la mine...

Este trecut de ora 15.00.

Personalul din tura de dimineață deja a plecat și nimeni nu mi-a spus dacă biletul de ieșire este gata, dacă trebuie să mă duc eu să-l iau și de unde să-l iau (probabil, de la asistenta șefă), sau dacă vine cineva să mi-l aducă etc. etc. Sau măcar să-mi spună de unde să-l iau.

Eu, ca soldatul disciplinat, am așteptat și aștept și acum ca o asistentă, un manager de la acest nivel, un cineva, oricine ar fi competent în așa ceva să-mi spună: asistenta cutare vă va înlocui colostoma la ora cutare, la ora cutare, biletul de ieșire este gata și va trebui să vă prezentați la camera cu nr. x, să-l ridicați de la asistenta șefă, iar pașii următori sunt cei pe care vi i-a explicat medicul.

În lipsa acestor precizări absolut necesare, probabil că ar trebui să rămân aici, în spital, până la desființarea acestuia...

Chiar am acest sentiment. Îmi spun că ăștia or au uitat complet de mine, or nu le prea pasă. Cine sunt eu să le pese de mine?! Sponsorul spitalului? Regele Mafiei? Președintele României?

Ei, na! Desigur că nu sunt niciunul dintre ăștia – și nici n-aș vrea să fiu –, dar parcă e prea de tot să uite de tine chiar în ziua când ieși din spital! Sau poate că eu am o imagine deformată despre spitale, bolnavi, elefanți, furnici, șoricei și Dumnezeu. Și, mai ales, despre mine însumi.

Tocmai când mă hotărâsc să fac ce trebuia să fac de la începutul zilei, apare Gi. Și-a pierdut răbdarea să tot aștepte cu ochii ațintiți pe ușa de la ieșirea din secție și, prinzând momentul potrivit, a penetrat din nou dispozitivul și a ajuns îngrijorată și alarmată la mine. De fapt, n-a penetrat nici un dispozitiv, ci pur și simplu s-au deschis ușile pentru vizitatori, pentru că venise ora 16.00.

- Ce faci! Nu vii? Nu ți-au făcut externarea?

- Probabil că da, dar nu mi-a spus nimeni nimic. Mi-au adus doar gentuța asta cu pungi – colostome li se zice – și cam atât...

O ia șontâc-șontâc pe coridor și, după cinci minute, reappare însoțită de o asistentă, probabil, colostomista...

Întră amândouă în rezerva încă ocupată de mine, în timp ce colostomista bâlbâie ceva de genul „Nu mi-a spus nimeni nimic, altfel îi scoteam colostoma demult..., ce, era mare lucru...”

N-ai cum să n-o crezi. Or fi uitat să-i spună... Se mai întâmplă.

Asistenta sau ce o fi, să zicem specialistă și în scoaterea și punerea de colostome – motiv pentru care eu îi zic, aici și acum, colostomista, sper să nu supere, așa cum nici eu nu m-am supărat pe colegii mei de unitate care îmi ziceau cățelar, pentru că lucram la Biroul Operații al Brigăzii și, între altele, mă ocupam și de cei câteva sute de câinii de serviciu (de pază, însoțire și urmărire) ai brigăzii...

Nu-mi prea convenea, pentru că mi-o spuneau cumva în mod discriminatoriu negativ, cu oarecare ironie și chiar cu un pic de dispreț, ceea ce nici un om de pe lumea aceasta nu agreează, dar ce era să fac! Erau colegii mei de promoție și trebuia să-i accept așa cum sunt, pentru că și ei mă acceptau pe mine...

Colostomista trece imediat la treabă. În timp ce scoate vechea colostomă cu lejeritatea unei croitorese care coase un nasture, îi arată și îi explică soției mele, viitoarea mea colostomistă, cum se face treaba asta.

Mă uit ca berbecul la o oaie neagră vopsită cu alb, văd, din poziția culcat pe spate, atât cât pot vedea, cum se scoate o colostomă și

cum se pune alta, înțeleg și nu prea înțeleg, în timp ce Gi este foarte sigură pe ea că a înțeles totul.

O altă asistentă, amabilă și dezinvoltă, cu ochi calzi, o sună pe asistenta-șefă. Probabil, pentru a o informa sau pentru a-i cere permisiunea, habar n-am, să-i deschidă biroul și să-mi dea biletul de ieșire din spital.

Celelalte, aflate la o pauză de cafea în salonul miselor (după efectuarea tratamentelor), se uită după mine ca după un biet marțian rătăcit printre pământeni, în timp ce eu părăsesc, cu pași rari, atent să nu tulbur în nici un fel liniștea comodă a noii mele colostome, domeniul doctorului Miracol, al lor și al nostru, și mă gândesc la viitoarele stele necăzătoare. Pentru că mai sunt și de-astea. Altfel, cerul nopții ar fi pustiu, sărac și foarte, foarte trist...

Găsim cu greu un taxi chiar la poarta spitalului și, în zece minute, suntem acasă. Sfânta noastră casă de la etajul șapte, vizavi de celebrul institut ORL dr. Hociotă, medicul genial care a creat un univers, ieri celebru, azi uitat, ne așteaptă într-o ținută oarecum austeră.

Gi cade epuizată în pat, eu mă așez ușor, cu încetinitorul, atent să nu deranjez cumva colostoma și fostul vârcolac din colon, chiar dacă doctorul l-a scos de acolo și l-a trimis la biopsie...

Înainte de a face altceva – oricum, nu pot să fac mai nimic, chiar nimic din ce ar trebui să fac urgent –, respir adânc aerul camerei mele neaerisite și încerc, ca pe vremuri, un exercițiu de liniștire. Îmi iese. După câteva minute, mă ridic încet din pat, cu întoarcere pe o parte, sprijin pe antebraț, cot, braț și, cu pași destul de nesiguri, mă îndrept spre camera lui Gi. Stă pe spate, nemișcată, cu buzele vinete și fața roșie. Are febră mare. Îi pun termometrul. Treizeci și nouă cu șapte. Este aproape inconstientă. Oricum, abia scoate câteva vorbe, și acelea incoerente. Efortul uriaș de peste zi a epuizat-o complet. Dar temperatura asta mare arată că, undeva, în organismul ei, este o infecție.

Sun la 112. Comunic toate datele pe carte mi le cere vocea li-neară de acolo. Închid telefonul și aștept. Este ora 17.00. Timpul trece greu. Nici eu nu stau cu mâinile în sân. Găsesc prin casă un algho-calmin. I-l dau cu un strop de apă.

Din nou îi măsoar temperatura. Tot 39 cu șapte. Ba chiar cu opt. Deschid geamul de la bucătărie și îmi trimit ochii, prin fața Institutu-

lui lui Hociotă, pe direcția din care ar trebui să apară ambulanța. Nu apare.

Orele trec. Fac, cu un efort sisific, drumul de la dormitorul lui Gi până la fereastra de la bucătărie, dar ambulanța tot nu apare.

O masez ușor cu oțet, dar nu dă nici un semn de revenire. Vorbește incoerent. Sunt și eu la limita suportabilității. Suport orice durere fizică sau de care o fi, dar cu greu pot suporta durerile și starea deplorabilă a femeii de lângă mine, cel mai prețios om din viața mea.

Fac neconținut naveta de la dormitorul ei la fereastra din bucătărie, mă uit pe geam cu ochi neliniștiți și speriați, aproape scoși din orbite, dar ambulanța tot nu vine.

În cele din urmă, pe la orele 22.30, temperatura scade la 37 și eu răsuflet ușurat, dar nu mă îndepărtez nici un milimetru de patul ei, întrucât nu știu ce va urma... Pe la orele 23.30, adoarme. Are respirația coerentă și, se pare, un somn profund. Transpiră. Dar eu nu îndrăznesc să mă îndepărtez de patul ei, nici să mă așez lângă ea. Stau în picioare și o privesc... La 23.55 punct sună cineva de la 112 și mă întreabă, tot așa, linear și parcă în plictiseală, dacă mai este nevoie de ambulanță...

Nu mai e. Noroc cu mama Natura care le face ea pe toate... Și pe cele făcute, și pe cele nefăcute.

Mă duc și eu în patul meu, dar nu pot să închid un ochi. Din zece în zece minute supraveghez somnul lui Gi. Este neobișnuit de profund. Deși ea, de obicei, sforăie, acum abia de i se aude respirația. Dar sunt oarecum liniștit. Sper ca somnul să-i facă bine. Pentru că el, acest somn de noapte, în lipsa Soarelui, este nu numai un sfetnic bun, ci și un medicament bun.

Însă, odată cu zorii, lui Gi îi crește din nou temperatura corpului. Ajunge tot la 39 cu șapte.

Sun din nou la 112. Îmi răspunde din nou aceeași voce fără culoare, îmi pune aceleași întrebări și eu îi dau aceleași răspunsuri. Mă asigură că ambulanța va veni imediat, dar, după o oră și jumătate, eu sunt tot cu ochii pe geam.

În cele din urmă, mi se spune, de la 112, să răspund la interfon și să deschid ușa că a venit ambulanța. Nu sună însă nimeni la interfon.

Nu mai am răbdare. Cobor în stradă, cu pasul încă tremurat, și caut ambulanța în jurul blocului. Văd o ambulanță parcată undeva, în

dreptul altei scări. Mai fac o tură în jurul blocului. La finalul acesteia, mă întâlnesc cu echipajul ambulanței. Cinci persoane. Merg în coloană câte unu.

- Am greșit scara! – îmi spune unul dintre ei, probabil șeful.

Gi refuză însă internarea. Medicul o pune să semneze refuzul și îi lasă o rețetă cu antibiotice. Bine și așa.

La ieșire, șeful echipajului, un doctor tânăr și extrem de isteț, observă echipamentul meu de alpinism și schiurile. Se uită la ele, oarecum surprins, și mă întreabă:

- Cine face schi?

- Eu! – îi răspund.

Se mai uită încă odată la mine și la colțul meu cu material alpinistic, oftează discret și intră în lift.

Închid ușa, pun ceva pe mine, iau rețeta și glonț la prima farmacie. În jurul intersecției dintre Panduri și 13 septembrie, sunt vreo șase. Nu e nevoie să merg însă la toate. La prima dintre ele, cea mai apropiată de fortul meu de la etajul șapte, găsesc antibioticele și tot ce mai scrie pe acea rețetă. Farmacista îmi zâmbește liniștitor, mă întreabă ce face Gi – o cunoaște și o simpatizează – și eu o simpatizez pe farmacistă, este frumoasă și comunicativă, dar apăs pe accelerație și, cu toată viteza, cât mă duc picioarele și cât îmi permite colostoma, ajung acasă și trec imediat la tratarea pacientei. Antibiotice, timp de zece zile, o bulină la 12 ore, începând chiar de acum.

Gi nu se lasă însă oblojită, ci trece imediat ce termometrul coboară sub 37, la treabă. Nu prea avem de niciunele, cât am fost eu în spital, ea n-a putut alerga prin magazine, cum o făcea altădată. A stat pur și simplu în casă, epuizată, cu dureri insuportabile în coloană și în genunchi și cu gândul la mine.

Nici acum nu este chiar foarte bine, nu este bine deloc, abia se târăște din dormitor până la bucătărie și de la bucătărie până lângă patul în care sunt fixat eu, ca un gândac într-un insectar, dar, cel puțin, nu mai arde ca focul. Antibioticul își face efectul. Iar eu sunt încântat.

Nu mi-a trecut încă supărarea pe 112 – până sosesc ei, poți să ajungi deja în rai, sau în iad, ar trebui să vină cu un dric –, dar viața merge înainte. Oricum, nefiind la prima experiență de acest gen, mi-am făcut deja o idee despre serviciul de urgență din România. El însuși are nevoie să apeleze la un alt 112.

Gi mi-a schimbat, până acum, de vreo trei ori colostoma și totul este OK. Prima dată, nu i-a ieșit. Apoi, la următoarea, s-a descurcat foarte bine. Femeile astea... Sunt capabile să facă orice...

...Timpul trece. Trec și eu cu el, chiar dacă este vorba doar de secunde, minute, ore și, în total de 13 zile. N-am nimic cu cifra 13. Dar e înainte de cifra 14, dată foarte importantă pentru mine.

Îmi dau seama că suntem amândoi relativ neputincioși, îmi amintesc de verva noastră de altădată, dar asta a fost cândva, parcă într-o altă viață.

Sunt deja în a 13-a zi de la operație și, mâine, trebuie să mă prezint în ambulatoriu, la camera 26, conform celor scrise în biletul de ieșire, dar, după ce-l sun, în prealabil, adică azi, pe doctorul Miracol.

Îl sun.

Îmi răspunde.

Este de acord ca mâine, 14 iulie 2019, să mă prezint acolo, la Camera 26, așa cum scrie în bilet. Nu mă mai gândesc la problema asta, deja o consider ca și rezolvată. Oricum, scoaterea unor fire nu numai că nu prezintă nici un risc, dar nici nu durează nouă veșnicii. Însă, înainte de asta, trebuie să trec, așa cum trec mereu de la o vreme, prin stadiul de așteptător...

...La ora 07.30, sunt la fișier cu biletul de ieșire și cu ce mai trebuie, pentru ca ochelarișta sau care o mai fi pe acolo, să se zgâiască la documentele pe care respectuos și răbdător i le prezint, să-mi asculte doleanțele, apoi, cu voia voințelor sale, să-mi dea avizul și permisul de liberă trecere, fie el și verbal, spre etajul doi.

Obțin tot ce vreau, asta pare a fi o zi norocoasă pentru mine, dar nu mai îndrăznesc să urc scările până la etajul doi, ci apelez, frumușel, printr-o apăsare pe butonul de chemare, la liftul cochec și modern care mă onorează imediat cu prezența și, apoi, cu imaginea mea slăbănoagă și cam ponosită din cristalul oglinzii. Încă un semn bun că, astăzi, pentru mine, este o zi norocoasă.

Nu prea știu ce înseamnă o zi norocoasă...

Când ai trecut printr-o operație de colon, porți la centură o colostomă, cu care încă nu te-ai obișnuit, și aștepți, cu nicio îndoială, dar și cu nicio speranță, rezultatele de la biopsie, nu prea mai știi ce înseamnă sau nu înseamnă o zi norocoasă.

E drept, norocul îi ajută pe cei îndrăzneți, dar și el își are grațiile și treptele sale. Și, bineînțeles, ca mai peste tot, scârțâielile sale... Iar când se împarte, de către cel care îl împarte, se ține, probabil, seama de toate. Eu privesc deja cu detașare aceste episoade din viața mea, nu-mi dau un calificativ, nici lor nu le dau, ci pur și simplu, le accept, le onorez și le iubesc.

În fața camerei 26 este deja multă lume. Multă și îngrijorată. Dar cea mai mare parte a acestei lumi stă liniștită pe scaunele negre din plastic și așteaptă. Cel puțin, așa pare. Dacă nu le prinzi, unora dintre acești pacienți răbdători, ochii...

Cum nimeni nu schițează nici un gest și nici vreo intenție de a pătrunde în cetate, cer permisiunea și încerc eu. Bat la ușă și deschid ușor, cu atenție, să nu cumva să offensez vreo muscă sau vreun țăntar. Cu aștia nu te pui. Noroc că nu prea sunt pe aici...

- Pentru fire, la camera 31! – mi se spune

Cunosc fortăreața aia, e la doi pași, într-un coridor-nișă, care-și are spațiul de intrare în acesta.

Pe băncuțele-scaune din fața ușii cu acest număr, sunt vreo trei persoane și încă vreo zece care se vânzolesc de acolo-acolo. Sunt ca niște particule într-un lichid închis într-un vas cu pereți de lentile...

Cer și aici permisiunea să anunț asistentei prezența mea. Aflu că ea nu este însă prezentă. Se preumblă, probabil, cu treburi pe undeva prin labirintul acesta de cabinete, cabinetele, coridoare și coridoare, dar eu sunt foarte rezistent la așteptare. Fie ea cât de lungă, nu mă sperie. Am fost doar maratonist. Adică alergător cu normă întreagă, de la trei ore și jumătate în sus...

De data aceasta, asistenta apare, eu îi spun că m-a trimis aici doctorul Miracol, pentru extragerea sau tăierea firelor – nu știu precis noțiunea –, ea îmi zice, jovială și zâmbăreată, că sunt pe fază, aici se comite treaba asta, dar trebuie să asiste și chirurgul. Așa e regula. Îi spun că legea-i lege, nu se schimbă, scurt și clar în orice limbă...

Este și ea de acord cu de acordul meu, dar dispare dincolo de ușă, iar eu rămân în stand by, cu mausul în mâna dreaptă, urechea în cea stângă și ochiul pe mânerul ușii camerei 31... Parcă 31 era...

Doctorul vine ca o pată transparentă pe o retină albă, spune că totul este în ordine, iar colostoma este pusă bine. Nu bine, foarte bine. Zâmbesc în gând, dar zâmbetul nu mi se cuvine mie, ci lui Gi... Stresul operațiunii și l-a asumat și l-a suportat ea...

- Dar ce-i albastrul ăsta din jurul colostomei, s-a întâmplat ceva?

- Nu. Am desenat conturul...

- Bine, foarte bine. Ne vedem când va veni timpul, pentru a reface tractul normal al colonului și a vă scăpa de colostomă. Dar, știți foarte bine, a fost necesar... Mergeți, totuși, la Chirurgie toracică, este necesar, e musai să fie scos și nodulul acela din plămân...

Doctorul se întoarce la treaba lui, iar eu iau drumul casei de acasă, fără fire, dar cu speranțe, jovial de parcă aș fi urcat, dintr-o suflare, ucigașul K2...

Până acolo, sus, sus de tot, unde nu se știe dacă voi ajunge vreodată, mai am două etape: operația pentru scoaterea nodulului din plămânul stâng – un intrus de vreo doi centimetri, pe care eu nu-l simt, dar el se simte bine acolo unde este –, apoi salahorlâcul unui tratament cu citostatice, dacă așa va spune și biopsia, așa cum a spus și CT-ul. Și, desigur, așa va spune, nu-mi fac nici un fel de iluzii. Minuni nu mai există astăzi decât în basme și în filmele de groază.

Drumul e lung și eu am nevoie de resurse, de încredere și de entuziasm. Cum să le ai, cu un carcinom deja scos și trimis la biopsie și cu un nodul în plămân, care își consolidează, probabil, o bază de plecare la ofensivă?! Ei, bine, așa cum arată de o infinitate de secole toate războaiele lumii, se poate.

Însă nimeni nu a câștigat vreodată un război, fără prețul sângelui și al jertfirii unei generații...

La mine e mai simplu. Eu sunt doar un general, fără trupă, fără sabie și fără arme nucleare, fără resurse discreționare și, mai ales, fără vreo generație de sacrificiu. De sacrificiu a fost cea care a făcut războiul. Războiul nostru de supraviețuire între ambițiile și tunurile marilor puteri ale vremii, cam aceleași și acum...

Am, totuși, la dispoziție doar trei armate: Răbdarea, Încrederea în staff-ul meu, adică în soția mea, și Cuvântul...

Ajung acasă, pregătit să mă bat cu taurul pe care l-am luat deja de coarne. Nu-mi pasă dacă el este taur și eu bou.

Oricum, am să-l înving. În capul meu, nu încape nicio îndoială în această privință, deși în celelalte sunt plin ochi de toate îndoielile din lume. Când gândești, te îndoiești.

Dacă nu poți să te îndoiești, nu poți să gândești. Nimic nu trebuie luat ca dat, ca adevăr absolut. Într-o lume în care totul curge, totul se schimbă în fiecare milionime de secundă...

Îi povestesc lui Gi, din fir a păr, noua mea experiență, evit, pe cât se poate scenele cu oameni-boi sau viței care-și așteaptă, ore în șir, o voce să îi cheme, dar ea știe mai bine ca mine lucrurile astea, a făcut vreo patru operații până acum, ultimele două fiind foarte aproape de a deschide poarta femeii cu coasă. Involuntar, desigur.

Dar ei nu-i pasă.

De când o știu, n-a ezitat niciodată să intre în foc pentru a salva jarul sau în jar pentru a stinge focul. Rareori am văzut un om atât de curajos, atât de dezinteresat și atât de eficient.

- Când îți scoate colostuma? – mă întreabă ea, convinsă că răspunsul meu nu-i va fi pe plac și nici n-o va liniști.

- Urgența nr. 1 – îi spun eu – este cea de a doua operație pentru extragerea nodulului din plămân. Abia după aceea vom vedea.

- Să dea Domnul să fie bine! Dar Miracolul tău e cam uituc, sau se preface că e, iar tu crezi că poți urca Everestul în pijama.

Îi spun că totul va fi bine, dar lupta asta cu ceea ce urmează va fi lungă și grea.

- Să nu mă lași! Nu am pe nimeni pe lumea asta, în afară de tine, iar dacă e să pierim, vreau să pierim amândoi. Împreună...

Nu știu ce o fi apucat-o. Ea nu a intrat niciodată în panică sau în stare de disperare. Dar acum...

- N-o să pierim, îi spun circumstanțial și cam teatral... O să trecem împreună peste toate.

- Să dea Domnul! Mă bucur că spui asta... Acum treci în pat și odihnește-te, s-au scurs doar două săptămâni de la operație...

- Sunt bine. Cea mai bună odihnă pentru mine este la calculator, în universul cuvintelor, în care trăiesc și trăim împreună de o viață...

- Bine, dragule, cum vrei tu...

Nu simt nevoia să trec la orizontală. Îmi dau seama că am depășit destul de ușor această etapă. Dar, curios, cele care vor veni – și le știu foarte sigur pe toate – nu mă sperie, ci, dimpotrivă, le aștept ca pe o experiență nouă, necesară pentru ceea ce înțeleg eu prin *modus vivendi*. Chiar dacă, undeva, în adâncurile mele, clocotește un vulcan de îndoială. E bine să rămână acolo, în adâncuri...

În orele următoare, dau ultima formă poeziei care mi-a venit în plavaz în timpul așteptării la ușa camerei 31. Arată bine, dar ar mai trebui bidigănită, pe ici, pe colo.

Am timp, nu mai merg la Universitate, iar orele dintre două somnolențe sunt în întregime la dispoziția mea.

Doctorul Miracol mi-a spus însă ceva și eu trebuie să fac ce mi-a spus el. Îmi vine însă foarte greu să iau startul de unul singur spre Chirurgie toracică, fără să am reperele necesare pentru a nu aștepta ore în șir pe la uși închise, în căutarea unui chirurg dispus să se ocupe și de nodulul meu. Sau al cui o fi. Nu încerc să le deschid cu ajutorul altora, nu stă în firea mea, dar, totuși, trebuie să iau câteva informații.

O sun pe Ina Nădășan, fosta mea colegă, eu senior, ea din generația tânără a redacției de pe vremea când eram redactor șef al ziarului armatei și ea lucrătoare cu condeiul și șefă fășneată, înalt calificată și incontestabilă a documentelor clasificate. O sun s-o întreb nu de vremurile trecute, ci de experiența ei anterioară celei pe care eu urmez să o trăiesc la Secția Chirurgie Toracică. A avut și ea, ca și mine, un năzdrăvan de nodul în plămânul stâng. Și, într-o zi în care eu trecusem cu unele treburi prin redacție, mi-a spus, confidențial (doar lucrase la documente clasificate înainte de a deveni reporteriță-pistol, cum îi zicea Burghilea, unul dintre redactorii șefi post-mine), că are un nodul în plămânul stâng și nu prea știe ce să facă cu el. Să se opereze sau nu?

Mi-a revenit pe retina memoriei mele uituce experiența dramatică a fratelui meu, mezinul familiei, cu un deceniu mai tânăr ca mine, Mitel, Mitrel, cum îi ziceau colegii lui de facultate. S-a pomenit cu o pată în plămâni – cancer galopant – și, în câteva luni, a trecut dincolo.

Spusele Inei m-au revoltat și înfiorat – este încă tânără, chiar foarte tânără –, iar o astfel de situație te poate face, pur și simplu, să-ți pierzi mințile. Ea nu și le-a pierdut, ci, dimpotrivă, a sunat alarma și le-a pus pe toate în starea GLP (gata de luptă permanent). Neuronii ei înțelepți, zburdalnici și curajoși i-au spus că e cam groasă, trebuie să treacă urgent la atac sau contraatac, prin surprindere, pentru a nu-i permite individului intra-pulmonar, acum inamicul ei numărul unu, să-și desfășoare forțele și mijloacele și să treacă la ofensivă sau să o continue, dacă deja a trecut. Atunci, el fiind într-o ofensivă invizibilă

și ultra-parșivă, cu manevre frontale, dar și de învăluire și întoarcere, e greu să-l mai poți opri și cu atât mai puțin să-l învingi.

- Imediat la cuțit cu el, nu-i da timp să te devanseze, atacă-l cu toate forțele și cu voința ta de reporteriță-pistol! – i-am spus eu aproape imperativ.

L-a atacat la timp, în forță și prin surprindere și, acum, după câțiva ani de luptă, este deja vindecată.

Îi spun pățania mea și îi cer un sfat. Îmi răspunde că îl va suna pe doctorul Claudiu Nistorescu, un maramureșean cald, amabil și direct, așa cum sunt oamenii din acea inimă de țară. Și un chirurg mai mult decât faimos. Aplicat, pasionat, inteligent și calculat. Cu alte cuvinte, genial. Se trage dintr-o familie de medici, tatăl său a creat o structură de mare importanță în spitalul din Sighet. Acum este șef de secție și, deci, el conduce toată mașinăria aceea de sfredelit plămâni, torace și tot ce ține de partea asta destul de vulnerabilă a bravului nostru purtător de cap. Și ne va spune ce e de făcut.

În câteva ore, Ina mă sună:

- Șefu', am vorbit. Vă așteaptă luni cu biletul de internare, cartea de identitate și cardul de sănătate.

- Unde? În Ambulatoriu sau direct pe secție?

- Pe secție.

Îi mulțumesc frumos, îi spun că a făcut mai mult decât mă așteptam, dar viața îi va fi recunoscătoare, apoi mă zgribulesc rapid și eficient în mine însumi – este prea cald afară, acest prefinal de iulie a intrat parcă în rețea cu suprafața Soarelui și cu miezul incandescent al Pământului – singurul care-l mai ține încă în viața cosmică a Universului –, dar și dogoarea își are rostul ei în pârjolirea existenței noastre buimăcite pe uscatul Planetei Albastre. Planetei Albastre... Sună frumos... Dacă prin albastru înțelegi doar culoarea dată de oceanele verzui, nu și starea de fapt a omenirii... Oricum, planetei nu-i prea pasă.

Alerg la medicul de familie, solicit un bilet de internare, mi-l dă pe loc și îmi urează sănătate maximă. Maximă, deocamdată, e prea mult, dar urarea este de bun augur. E un fel de salut camaraderesc al indivizilor, unici și irepetabili, aici, pe planeta Pământ și în Univers, care fac parte, ca și mine, din generația experimentului unei libertăți virusate, în care omul nou este un fel de nimeni supradimensionat, care se crede la temelia lumii. Se crede, pentru că el este singurul ca-

pabil să gândească, să se creadă ce vrea el și chiar să și facă mai mult sau mai puțin exact ceea ce crede. Sau doar să se iluzioneze...

N-a fost să fie... Au venit globaliștii cu măciucile lor financiare și cu iluziile lor pan-universale... Care au trecut rapid în ale noastre. Gata, e timpul să trecem urgent la desființarea frontierelor, la contopirea civilizațiilor, la reducerea drastică a populației. Pământul acesta n-o mai poate suporta. Cu atâția zgârie nori și târâie brâu, ar putea ca, într-o bună zi, să se scufunde... Nu că ar putea, ci chiar o va face. Așa cum a mai făcut-o sau o fi făcut-o, n-avem de unde să știm, de atâtea ori pe timpul formării scoarței sale de dincoace de discontinuitatea Mohorovici (diferența de densitate dintre magmă și scoarța terestră). Este clar. Este necesar. Este iminent.

Alertă de gradul zero!

Luni la orele șapte și jumătate fix, urc cu liftul la etajul patru și mă așez cuminte la ușa de intrare, dinspre holul scărilor, în Secția Chirurgie Toracică. Găsesc un loc cu spatele la geam, soarele deja își ia nasul la purtare, comportându-se la 07.30 ca la 12.30, dar eu nu-l bag în seamă, problema internării este mai fierbinte decât dogoarea unui soare boschetar. Este, totuși, destulă buluceală în stand by și la ușa de intrare păzită de un zăvor electronic. Dacă apeși însă pe un buton, este posibil să apară cineva din fortăreață și să te întrebe (sau nu) de ce ai sunat. Eu nu fac asta, nu-mi place să mă pun rău cu regulile, dar nici să aștept așa, la infinit nu merge. Este deja ora 10.00.

Iese o doamnă în violet, probabil, o infirmieră. Mă apropii de ea, mă prezint și îi spun că doctorul Nistorescu a stabilit să fiu azi, aici, pentru internare.

- Cum aş putea să-l contactez?

- Sunt toți la raportul de gardă. După aceea.

În timp ce eu discutam cu infirmiera, locul meu de pe scaunul din șirul de scaune lipite de geam s-a ocupat. Nu-mi fac însă griji. Cred că o mare parte din viața mea activă, poate chiar cea mai importantă, am parcurs-o, mai precis, am mers-o per pedes.

După vreun sfert de oră, se eliberează un loc, tot pe același șir de scaune, cu fața la ușă și spatele la geam. Aștept câteva minute. Nimeni nu-l ocupă. Nici n-are cine. Cei 10-12 candidați la internare, la consult, la ce se face în această secție s-au așezat pe unde au putut și așteaptă cu multă răbdare. Mă așez și eu pe scaunul acela liber și, tot așa, aștept. De data aceasta, nu mi-am luat laptop-ul, ci doar o

geană de umăr cu o pijama, niște papuci, punguța cu colostome, un rulou cu prosoape de unică folosință, un pachet de șervețele umede, vreo cinci cărți din cele publicate recent și ce mai este necesar pentru o internare de câteva zile, cam câte cred eu, comparativ cu experiența anterioară, că va fi necesară pentru pregătirea și efectuarea operației de extracție a celui nodul periculos din plămânul meu...

Mă gândesc la ce va urma, când va urma, scot apoi o coală de hârtie și un pix și scriu primul vers dintr-o posibilă poezie, care mi-a venit mintenaș în minte și trec, pentru o clipă, într-un alt univers. Pe al doilea îl amân, pentru că ușa se deschide și un șir lung de medici, în coloană câte unu, ies de pe ușa ferecată electronic și deschisă manual și urcă scările le etajul următor. În urma lor, ies câteva asistente, iar una dintre ele, este oprită de un pacient, probabil, pentru a o întreba ceva.

Mă apropii și eu, atent și prudent, ca nu cumva să deranjez sau să ofensez pe cineva, și când ea mă vede, îi spun și ei, aproximativ, fraza pe care i-am spus-o mai înainte infirmierei, mai exact, femeii în violet. Cineva îi zice din mișcare, fără să-i pese de zicerea mea, încă neterminată, doamnă asistentă-șefă și nici nu mai știu cum și ce, ea îi răspunde și eu sunt nevoit să apăs pe „Stop”.

Apoi, după ce conversația lor aeriană de vreo șase sau șapte cuvinte se termină, apăs pe „Înainte” și continui fraza sau propoziția din frază pe care tocmai o întrerupsesem. La urma urmei, am dat exact de omul potrivit, pentru că, într-o asemenea etapă de așteptare a așteptării, ea, asistenta-șefă, contează cel mai mult. Am avut, și de data aceasta, noroc.

Asistenta șefă – o zvârlugă cu inteligența în creier și creierul acasă – îmi spune să mai aștept cinci minute, până se întorc medicii din vizita de dimineață, apoi pot să merg la șeful secției. Ea mă va anunța când și mă va conduce până acolo. Era exact ce voiam să aud și ea știa asta.

După câteva minute, medicii coboară scările rapid, tot așa, în coloană câte unul, iar eu tot nu-l ghicesc pe cel la care trebuie să mă prezint la prima oră. Sunt totuși foarte mulțumit că pot să mă prezint la cineva, la un chirurg tot atât de faimos ca doctorul Miracol. De fapt, Miracol îmi vorbise deja despre el. Ca și la noi, în lumea strategiilor și strategiștilor, esențele se întâlnesc și se recunosc.

Asistenta-șefă se ține de cuvânt, deschide ușa fortăreței și îmi face semn s-o urmez, îmi arată de unde să iau papuci pentru pantofi, mă așteaptă până mi-i pun și, cu pasul ei de cercetaș versat, o ia înainte, pichet mobil de cap, cap compas cabinetul șefului de secție.

Sunt vreo trei persoane acolo, echipate ca și mine, pregătite pentru cel mai important eveniment al zilei, așa cum este sau poate fi o întâlnire cu un chirurg faimos, șeful secției.

Cunosc aceste coridoare și aceste cabinete ale șefilor de secție de vreo patruzeci de ani, de când treceam prin spital cu treburi, dar, de fiecare dată, trăiam, ca și acum, un sentiment ciudat, de sănătos între bolnavi și de mâncător de timp în conversațiile cu medicii. Întotdeauna am crezut, așa cum cred și acum, în acest moment destul de greu din viața mea, că orice cuvânt în plus pe care îl spun în dialogul cu un medic, fie el și prietenul meu, înseamnă sau poate să însemne un minut furat din viața unui om în suferință.

Când îmi vine rândul, intru și eu în cabinet. Mă invită să iau loc și mă întreabă direct cine m-a trimis la el. Pronunț numele doctorului Miracol, apoi îi întind biletul de internare și dosarul primei operații.

Îi spun, foarte pe scurt, ca la raportul de dimineață, tot ce cred eu că trebuie să știe, apoi îi dau CD-ul cu rezultatele de la examenul CT dinaintea primei operații.

Ia CD-ul și întregul dosar și mă invită în sala medicilor, unde se află și vreo două calculatoare, să vedem ce se află pe CD. Se mai învârt pe acolo, prin acea cetate a medicilor din Secție, un doctor și asistenta șefă.

Pe ecranul calculatorului, se derulează, ca într-un film, fel de fel de pete, între care și una ceva mai măricică, parcă un pic cam zdrențuită și relativ colorată. Doctorul spune „Hopa!...”, eu nu înțeleg ce înseamnă asta, nici nu întreb. În fine, știe el ce știe. Examinarea CD-ului și a dosarului se încheie. În final, doctorul îmi spune:

- Avem două posibilități: faceți chimioterapie acum, după prima operație, cea de colon, apoi extragem nodulul, sau îl extragem acum.

- Cred că ar fi bine să fie extras acum.

- Corect! Spune doctorul, mulțumit de opțiunea mea.

Asistenta șefă ia biletul de internare semnat de doctor și mă invită s-o urmez.

O urmez.

Completez rapid o grămadă de hârtoage, apoi trec la recoltare. Pentru analize.

Treburile se rezolvă în ritmul lor obișnuit și eu ajung rapid în Rezerva 6, exact vizavi de cabinetul asistentei șefe. În rezervă sunt patru paturi. Trei în linie și unul izolat. Cel izolat este ocupat. Cel de lângă geam și cel de lângă ușă sunt libere. Îl aleg pe cel de lângă geam.

Între timp, apar și ceilalți ocupanți sau foști ocupanți ai celor trei paturi. Un tinerel înalt, cu păr de fată, strâns c-un elastic, japonezește, pe creștet și ceilalți doi, unul deja externat și celălalt care va fi externat tot azi, sunt gata sau aproape gata de drum.

Schimbăm câteva cuvinte și eu le vorbesc de rolul cuvintelor în lumea noastră care calcă totul picioare sau le folosește pe post de arme. Unii dintre noi știu ce fac și de ce o fac, alții habar n-au. Dar efectul este același. De exemplu, discursurile televizate sau vocabularul clanurilor și al liderilor partidelor politice. Nu este prea mare deosebire între ele.

Apare însă asistenta șefă, le înmânează celor doi proaspeți externati biletele de ieșire, le zâmbește frumos și le urează multă sănătate.

Cei doi foști ocupanți, unul, cel cu barbă, al patului mezin și celălalt, cheliosul, al celui de lângă ușă, părăsesc locul de staționare și se îndreaptă spre alte orizonturi.

Eu mă las copleșit de gânduri lirice și, în lipsa laptopului, folosesc pixul și coala albă de hârtie pentru a le da o anumită formă. Îmi iese din prima, chiar fără ștersături, de unde rezultă că patul de spital poate fi, în anumite împrejurări, chiar romantic.

Apare o asistentă, apoi alta, cu treburi prin salonul nostru. Trag cu coada ochiului și la preocuparea mea, iar eu mă fac că nu le văd. Fosta operație, de la care se va împlini, peste câteva zile, mai exact, pe 27 iulie, o lună întreagă, prin efectul ei remanent din colostoma pe care o port cu multă grijă, îmi atrage atenția că n-am voie să mă încolăcesc prea mult pe nimic, nici măcar pe cuvinte. Una dintre asistente laudă scrisul meu stat-majoristic, mărunț bine caligrafiat și bine calibrat și îi spune celeilalte: uite, ce frumos scrie domnul, vai, dragă, scrie o poezie, ați mai scris și altele?, mie îmi plac foarte mult versu-

rile, eu îi răspund atent și modest, apoi ea îmi face o injecție, îmi urează sănătate și se duce spre alte orizonturi.

Secția Chirurgie Toracică se află într-o aripă a marelui pavilion, ordonată cu multă grijă, ca o tabără a armatei romane înainte de a ataca Sarmisegetuza. Eu îmi văd, în continuare, de scris – n-am altă treabă – și, încă odată, constat, surprinzător, că îmi iese. După vreo oră, pe ușa totdeauna deschisă a rezervei, intră o doamnă în alb, suplă, cochetă și zâmbitoare.

Vine direct la mine, mă salută, îmi știe numele, se așază pe pervazul lat al ferestrei, desfășoară un dosar cu vreo duzină de imprimante A4 și începe interviul. Este medic, chirurg, scrie cu arnici pe bluza ei albă și bine chibzuită.

Mă întreabă mai întâi, ce mai fac, cum mă simt, apoi dacă m-am instalat bine, dacă am nevoie de ceva, ce boli am mai avut, dacă sunt sensibil la, la și la, alergic la, la și la... etc. etc. Îi răspund la toate întrebările din chestionar – nu e prea greu, știu încă ce este cu mine –, comentează plăcut unele dintre răspunsurile mele, în timp ce le scrie, sau glumește pe seama lor, iar eu rămân, tot așa, linear ca o dreaptă între două puncte nu prea clare, și punctiform, ca efectul unei raze de soare într-un ocean de umbre vălurite, răspund automat, direct sau nuanțat, chiar metaforic, la toate chestiunile din chestionar.

După încheierea acestui dialog, în care și eu mi-am exersat dicția, vocația și inspirația, doctorița în alb pleacă, lăsând în urma ei un zâmbet în ochii mei și o dâră de parfum în salon. Eu reiau actul creației de unde l-am lăsat. Îl regăsesc tot așa, bine dispus, îl salut și continui.

După vreo jumătate de oră, apare și doctorul Nistorescu. Îmi cere dosarul cu documentele de ieșire de la Chirurgie 1 și CD-ul de la CT.

Îmi aduc aminte că, din primul minut, trebuia să-i spun doctorului că iau Eliquis, dar am uitat.

Îi spun acum.

- Este foarte important, trebuia să-mi spuneți.

Îl sună imediat, probabil, pe anestezist, iar acesta îi dă exact răspunsul care-i convine. Tratamentul cu Eliquis trebuie întrerupt cu două zile înainte de operație și înlocuit cu Flexane.

Este o știre bună, care ne menține, cred eu, în grafic.

Se pare că și doctorul este de aceeași părere.

Mi se adresează din nou mie, fără nicio urmă de reproș, cald și foarte atent la nuanțe:

- Nu-i nimic, avem timp suficient. Și așa trebuie să facem, în prealabil, niște analize. În primul rând, trebuie să mergeți la pneumologie. Dacă nu puteți urca scările până la etajul întâi, nu vă operez.

- O viață întreagă m-am pregătit pentru a urca Everestul. Până mai ieri, ajungeam la etajul nouă înaintea liftului...

- Până mai ieri...

- E drept, până mai ieri...

- Apoi, veți merge la cardiologie, la radiologie și chiar la o secție care n-are treabă cu plămânii, ci doar cu ochiul, pe care, în 2014, vi l-a cam scos din uz: oftalmologie...

- Am înțeles.

Privește apoi spre hârtiile mele de pe marginea nopțiarei.

- Scrieți...

- Da, cât mai pot...

- Veți putea cât veți dori.

La o jumătate de oră după plecarea lui, o asistentă îmi spune să-mi iau prosopul și să fiu gata pentru a merge la pneumologie...

- Vă va însoți o infirmieră...

- Am înțeles!

Imediat apare infirmiera cu un dosar, dosarul meu, în brațe și cu jovialitatea pe buze. Dosarul conține foaia de internare și vreo două fișe. O urmez. Știu unde este pneumologia, pot ajunge și singur, dar, dacă așa e procedura... Ajungem rapid. Urcăm o scară până la etajul unu. Nici vorbă de oboseală... Nici chiar așa... Tot mi-a mai rămas câte ceva din acel cândva... Mă așez pe un scaun de plastic negru, tot negru, de pe holul cât o sală de așteptare din Gara de Nord și... aștept. Dosarul cu care am fost trimis mă devansează și intră înaintea mea în cabinetul de spirometrie. Un fel de pichet mobil de cap. Îl voi urma și eu, când voi fi invitat.

Sunt.

Într-un mod direct, dar nu prea târziu, o distinsă doamnă doctor, specialistă în așa ceva, scoate capul pe ușă și pronunță corect, în limba română, numele meu. Apoi lasă ușa deschisă și trece la biroul ei încărcat de niște aparate, care mai de care mai înfiruit. N-am timp să mă uit la ele, caut spirometrul pe care-l știam eu, un tub într-un tub cu apă, care se ridică atunci când sufli într-un furtun.

În încăpere nu-i nici un tub și nici un furtun. Doctoriței nu-i pasă, probabil, de ce știu sau nu știu eu, ci mă întreabă ce greutate am și ce înălțime. Îi spun, aproximativ, pentru că nu m-am mai măsurat de o veșnicie și nu m-am cântărit de un secol.

Rezultatul este, bineînțeles, altul. Doctorița îmi spune că sunt importante datele acestea pentru evaluarea rezultatului spirometriei. Apoi mă invită să mă așez pe un scaun, să suflu cât pot de tare într-un fel de tubuleț pe care trebuie să-l strâng în dinți și să retrag apoi aerul, imediat ce am suflat, tot așa, până când nu mai pot. Mă conformez. Nu-mi spune care-i rezultatul, dar, după comportamentul ei aproape zâmbitor, înțeleg că-i bun.

Fac pași spre coridor și aștept să fiu chemat la cabinetul de traheoscopie. După câteva minute, sunt invitat și acolo. Înainte ca eu să dau curs invitației, infirmiera care m-a însoțit îmi cere voie să se întoarcă la treaba ei. Îi mulțumesc și îi urez o zi bună. Este tânără, foarte tânără, vioaie și plăcută. Parcă îmi pare rău că și-a pierdut timpul cu mine...

Doctorița mă întreabă dacă am prosop. N-am. Îmi spune că prosopul este necesar să-mi protejez respirația cinci minute după această examinare. În acest timp, asistenta dispare într-o încăpere alăturată și se întoarce c-un șomoilog de comprese, cât palma unui elefant.

Înțeleg imediat că-l voi folosi, la finalul examinării, pe holul de dincolo de ușă, pe post de prosop. Este OK. Abia acum îmi dau seama că eu nu m-am gândit că, atunci când te internezi într-un spital, ai nevoie și de un prosop adevărat. Credeam, doar, că, în condițiile acestei criminale societăți de consum, este de-ajuns să ai un rulou cu prosoape de unică folosință și un pachet cu șervețele umede. Constat însă că nu e de-ajuns. Și nu mă simt prea bine. Sunt chiar jenat în fața unei doctorițe atât de finuțe.

Doctorița îmi explică, răbdătoare, în ce constă această examinare. Cu un spray, se va anestezia intrarea în traheea mea, apoi se va introduce un tub cu o cameră de luat vederi în vârf. Trebuie să respir pe nas și, pe cât posibil, să nu tușesc. Respir pe nas, strâng din ce strâng, în fine, fac pe dracu în șapte și nu tușesc. Examenul decurge cu bine, așa că doctorița mă felicită pentru comportamentul meu – ceea ce, evident, mă surprinde –, îmi spune să stau cinci-zece minute pe coridor, cu prosopul din tifoane la gură și la nas, apoi pot să mă

întorc în secție. Ea zice „în secție” și nu „pe secție”, așa cum, de regulă, zic ceilalți. Dar asta n-are importanță. Constat, deși nu-i treaba mea, că este un om bun, atent, stilat și cu foarte mult respect și răbdare față de cei care-i trec pragul cabinetului. Astăzi, asemenea oameni sunt destul de rari. Dar, totuși, sunt. Cam prin toate comunitățile...

Înainte de a le preda asistentei șefe, mă uit pe fișele cu rezultatele celor două examinări și, mai mult intuitiv decât documentat, cred că sunt destul de bune, chiar foarte bune. Aș fi putut, desigur, să întreb, dar eu nu fac asta. Dacă doctorul considera că e necesar să știu aceste rezultate, mi le spunea și chiar mi le explica. Altfel e pierdere de timp. Mai ales pentru el.

Seara, o asistentă ultra-drăguță vine cu o seringă minusculă spre mine. Nici nu întreb ce e, pentru că am recunoscut imediat această purtătoare de Flexane. Înseamnă că ziua operației se apropie.

Tot ea îmi spune că, mâine, pentru mine, va fi o zi fără hrană, iar poimâine, probabil, voi merge la operație.

Sunt destul de liniștit.

Noaptea este și ea, la fel ca mine, liniștită și dogoritoare, aerul condiționat încă funcționează, iar eu n-am somn. Găsesc o poziție convenabilă pe marginea patului, dar nu îndrăznesc să aprind lumina de la terminalul de monitorizare care se află deasupra patului meu, pentru a nu-l deranja pe colegul meu de cameră cu păr de samurai.

Apa din lădița pe care o poartă și care are un recipient de sticlă unde intră un tub de drenaj, ce vine de undeva, din plămân, bolborosește ca un clocot de vulcan bătrân. Clocotele astea la purtător se aud cam peste tot, aici. Peste o zi, două, le voi purta și eu.

Samuraiul port-lădiță nu prea are nici el somn. Coboară din pat, își ia lădița de toartă și începe s-o plimbe, ca pe un cățel, pe coridorul puternic luminat. Deocamdată, este un singuratic. După vreo oră, mai apare încă un port-lădiță. Sunt ca două particule de sens neștiut, într-un accelerator cu încetinitorul...

Eu scriu. Și tot scriu. Cuvintele-mi vin ca lăcustele migratoare, mâna nu-mi tremură, mă re-obișnuiesc cu scrisul meu mărunț, caligrafic și perfect inteligibil de odinioară. În două zile, am scris șase poeme, care se adaugă altora, vreo patruzeci, și încep să mă gândesc deja la titlul viitorului volum. „*Atotfăcut din lucruri nefăcute*” cred că ar putea candida cu succes. Dar, în fine, vom mai vedea. Nu știu de ce mă grăbesc, de fapt nici nu mă grăbesc, nu am în mine tensi-

unea aia interioară, căutătoare de metafore, care nu te lasă nici să dormi, nici să te trezești. Nu am senzația că mă grăbesc, nici că las lucrurile de azi pe mâine și nici măcar pe aceea că trag mîța de coadă ca să-i aud miorlăitul. Gîndul meu devine un simplu umblător prin cuvinte. Îmi place, chiar îmi place, postura lui. Înseamnă că i-a venit mintea la cap și nu mai calcă cu mâinile peste propriile sale picioare.

Noaptea trece, totuși, iar dimineța vine cu aspiratoarele și mă-turoaiele celor care fac curățenie și cam de toate, cu pașii grăbiți ai asistentelor care fac tratamentele de la această oră, cu medicii care se grăbesc spre locul raportului de gardă și cu marginea de soare, care iese cu încetinitorul din orizontul Estului, uneltind incandescența zilei și reinvestirea Vestului în funcția de terminator al lumii. Și al luminii. Până la urmă, asta-i soarta tuturor celor care stăpînesc lumea: să-și taie singuri și nesiliți de nimeni creanga de sub picioare. Convinși și mai mult decât super-convinși că tot le va crește alta. Una mai cu moț.

După raportul de gardă, începe inspecția de dimineță. Doctorul Nistorescu îmi spune că astăzi va fi o zi fără mâncare, iar mâine, la prima oră, voi fi condus în sala de operații. Îmi cere din nou dosarul cu ieșirea de la prima operație (pe care mi-l înapoiase între timp) și CD-ul cu rezultatele examenul CT.

Am intrat în line dreaptă, așteptarea s-a terminat. Este 25 iulie. Deci, pe 26, voi trece – sper că voios, curajos și, mai ales, întreg – și acest penultim prag al primei etape a încercărilor la care mă supune anul premergător trecerii mele în rîndul octogenarilor.

La zece fix, un infirmier uns cu toate alifiile, mă invită să iau loc într-un cărucior.

- Mergem la cardiologie.

Îi spun că pot merge și pe jos, dar el îmi face cu ochiul și îmi spune că așa dă mai bine acolo, între atîția așteptători. Știe el ce știe, așa că mă las purtat în acel cărucior spre doctorița inimilor. Pentru că, din câte am aflat eu pe aici, acolo, în acel cabinet de la intrarea într-un pavilion din timpul Războiului de Independență, sau cine știe de cînd, se află o minunăție de doctoriță de inimi.

Cînd ajungem, pe mine mă lasă acolo, în cărucior între o ușă și altă ușă, într-un holișor de la intrarea în pavilion, unde sunt vreo 5-6 așteptători răbdători și tenace, el deschide familiar ușa încăperii aceleia cu uși de pe vremea lui Davila, se întoarce apoi triumfător, prin-

de căruciorul de mănere și rulează până dincolo de ușă. Se oprește în mijlocul cămăruței, între două sau trei monitoare de calculator, trece dincolo de o draperie și iese însoțit de o doctoriță. Doctorița de inimi rănite. Înainte de a ajunge la mine și a mă invita să trec dincolo, să iau poziția culcat, pe partea stângă, pe un pat alb, doctorița este nevoită să asculte scurta lui cerință verbală: o roagă, familiar, să primească un pacient de la Pitești, care se află deja aici, în București, când crede ea că este posibil, dar nu mai târziu de mâine. Doctorița – o tânără zveltă, care arată ca o studentă medicinistă – încearcă să-i explice ceva, dar el nu are timp de explicațiile ei, așa că o roagă încă odată, iar ea zâmbește și aprobă:

- Bine, să vină. Mâine, pe la zece.

Urmez eu. Trec, destul de sprinten pentru un om operat de colon cu 29 de zile în urmă, dincolo de draperii, iau poziția pe care mi-o spune doamna sau domnișoara doctor, iar ea începe imediat examinarea. Discută, în același timp cu vreo două tinere, probabil colege de ale ei, dictează celei de a treia ce vede ea în inima mea, confruntă ce vede cu ce scrie pe diagnostic, nu prea este de acord, dar, în cele din urmă, îmi spune că totul este în regulă, chiar dacă aorta mea este mai degrabă un pic sclerozată decât stenozată, semnează fișa și îmi urează sănătate. De aici mă duc la radiologie, unde se află un cunoscut de-al meu. Aflu că, radiologic, plămânii mei par în regulă, așa cum au fost de când mă știu. Mă întorc în secție tot așa, în cărucior, iar de aici o iau, per pedes, condus de o asistentă, până în aripa cealaltă, la etajul șase, la Secția Oftalmologie. Asistenta predă fișa și îmi spune să aștept în holul scărilor, iar ea se întoarce în secție, convinsă că nu sunt un bebeluș și că știu drumul înapoi. Îl știu, desigur.

Nu sunt singurul așteptător, mai sunt vreo douăzeci, dar sunt singurul în pijama.

Sunt obișnuit cu așteptările de acest fel, am atâta răbdare încât aş putea să umplu cu ele toată Groapa Marianelor din Pacific și Marea Liniștii, de pe Selena, în același timp sau succesiv, așa că nu-mi fac nici un fel de probleme.

După vreo zece minute, prin deschizătura limitată a ușii albe ca un smoc de zăpadă, cu zăvor electronic, apare un cap blond și pronunță numele meu. Trec dincolo de ușă și, dintr-odată, îmi revin în minte imaginile din dimineața unei zile de iulie, tot de iulie, dar cu patru ani în urmă, când mi-am pierdut ireversibil o parte – partea cen-

trală – din vederea ochiul drept. Mai exact, după această teribilă operație, mai văd cu ochiul drept, doar așa, ceva pe lateral, nu unde mă uit. A doua zi dimineața, după operația pentru implantarea unui cristalin mai cu moț, adică multifocal, ca să-i spun așa, când o rezidentă mi-a dat jos pansamentul, am constatat că nu văd decât o pată mare, centrală, zdrențuită pe margini, înconjurată de o lumină difuză...

După alte 20-30 de minute de așteptare interioară, sunt invitat să iau loc la un aparat unde se află un doctor probabil de vârsta mea. Ar trebui să-l cunosc... Dar nu-mi bat capul. Am ieșit demult din sistem. Îi spun, pe scurt povestea, el înțelege de la primele cinci cuvinte, dar mă lasă să le spun și pe următoarele cinci, se uită cam un minut prin ocularul unui aparat, ca să vadă ce și cum se află în ochii mei, apoi dictează unei rezidente textul pe care ea îl scrie rapid și citeț în fișă: ochiul drept terminat, cataractă în evoluție la ochiul stâng. Știam și eu asta, nu era nevoie să mai urc până la etajul șase.

Mă întorc în secție, predau fișa și mă apuc din nou de scris, în așteptarea zilei de mâine.

Uit de toate. Cuvintele mă ascultă, mă odihnesc și mă liniștesc. Eu nu trăiesc nici în iluzii permanente, nici în imagini remanente, ci în cuvintele din mine însumi, adică într-un fel de Eu al cuvintelor tăcute și singure, care privesc, printr-un hublou al propozițiilor ancorate la țărnam, marea.

O privesc și eu, de pe puntea unui gând care nu îndrăznește să ridice ancora, dar mâine, la prima oră, am să ajung la ultima escală, după care, probabil, va urma să-mi car pietroiul pe munte Pietroiul.

Nu știu dacă adorm sau nu, probabil că nu, dar dimineața, înainte ca soarele să-și facă de cap, privesc prin geamul dinspre vest al salonului, curtea interioară. Beton și asfalt, cealaltă aripă a pavilionului, instalații de aer condiționat la majoritatea ferestrelor. Nici un copac și nicio frunză. Nici măcar una în vânt.

Cred că mi-am făcut suma la scris. Da, mi-am făcut-o. Pun hârtiile scrise într-un plic de plastic și plicul îl predau, până când voi putea din nou să-l iau, sertarului de la noptieră. Mai sunt acolo vreo două, așa că nu va șoma în timpul în care eu voi fi plecat la terapia bisturiului.

Fășnețele de dimineață încep să-și facă treaba, locul se animă, pașii lor bat fără zgomot coridorul, saloanele, ochii și gândurile noas-

tre, ale candidaților la escaladarea timpului până la îmbarcarea pe cărucioarele care ne vor duce, labirintic, spre sala de operații.

- Sunteți gata?

- Sunt!

La un semn, apare căruciorul cu targă, eu îmi pun gândurile de dimineață în traista creierului și mă lungesc, comod, pe targa căruciorului cu patru roți.

Căruciorul decolează cu forță total, suport bine suprasarcina, virajele pe traiect și tot ce se mai întâmplă în minutul de zbor până la sala de operații.

Ajung. Cobor de pe tron și intru în rândul detronaților. Sala este plină de lumină – habar n-am de unde vine și cum vine lumina asta puternică, pură și neorbitoare –, masa de operații și anexele ei mi se par agreabile și-mi pare bine că-mi pare bine. Răspund la niște întrebări, semnez niște hârtii, îi ofer anestezistului recentul meu volum de versuri – „Unde unde n-are unde” –, pe coperta căruia tronează un supersonic, el îmi mulțumește și mă întreabă dacă am vreo treabă cu aviația. Îi spun că am avut, și el a avut, pentru că a fost coleg de facultate cu fiul comandatului din vremea aceea al școlii de aviație, comandorul Alexandrescu, secerat de un infarct în floarea vieții. Un pilor secerat de un infarct! Sună ca dracu... Aștia, piloții, fac în fiecare an o vizită medicală drastică, nimeni nu-ți dă voie să urci la manșa unui supersonic dacă nu ești sănătos tun.

În fine, timpul trece, anestezistul este un om plăcut și plin de surprize, după ce trec de necazul acesta, am să-l invit la o cafea cu imagini și amintiri din lumea zburătorilor și a oamenilor cu har, dar, acum și aici, eu trebuie să adorm imediat, iar chirurgul – pe care nu l-am văzut azi – să-și facă treaba.

Curios, mă simt ca în momentul când medicul dintr-o unitate de aviație îmi lua tensiunea, înainte de a-mi da permisiunea medicală să pun piciorul, pentru prima oară în viața mea, pe scara ce urca spre cabina unui supersonic.

E mult de-atunci...

Adorm destul de greu, dar adorm, totuși, brusc și profund. Fiul se rupe complet și, când se reînnoadă, mă aflu într-un cărucior, probabil în același cu care am venit, în decolare de alertă, cu forță total, spre terapie intensivă. Cel puțin, așa simt.

Simt și cred din nou. Văd, aud, gândesc, îmi vine în minte un vers, unul foarte bun, ar trebui să-l notez, altfel am să-l uit și e păcat – oricum, am să-l uit și oricum n-am să mi-l mai amintesc, dar asta e, nu poți face două lucruri deodată –, nu poți și gata.

Ajung într-un salon, mi se pare o hală cu pereți îndepărtați și uși minuscule, aterizez, de fapt, sunt aterizat sau... apatizat într-un pat cu geometrie fixă, constat din nou, pentru a doua oară, la interval de o lună, că sunt întreg, lucid, chiar bine dispus, gata să scriu, să citesc, să zbor sau, în lipsa acestora, să mă târăsc...

Mi se pun perfuzii, mi se fac niște injecții, sau nu, nu știu foarte exact ce percep și ce nu, ce văd și ce nu, ce mai, mecanismul riguros și frumos dintr-un spital în care doctorii mi se par Dumnezei și asistentele îngeri intră în funcțiune și pansează viața.

Constat că am multe treburi de făcut și nu le pot lăsa baltă. Când o să fiu gata, peste 10-15 ani, o să mă prezint comandantului ceresc și o să-i raportez, cu mâna pe inimă și inima la chipiu: „Gata, Mareșale. Sunt pregătit pentru o nouă misiune!”

Nu știu ce-mi va spune Mareșalul ceresc, comandantul nostru, al tuturor muritorilor, etern și super suprem, dar eu așa am trăit și așa am fost educat. Să-mi fac treaba până la capăt.

Dintr-o ușă minusculă, habar n-am care, încăperea asta – pe care nu pot s-o localizez, GPS-ul meu se pare că nu funcționează aici, la terapie intensivă – mi se poate flexibilă ca un balon de săpun, apare și anestezistul. Îmi face un semn familiar cu mâna, îi răspund la fel, mâinile mele funcționează, mă întreabă cum mă simt, îi răspund exact ceea ce cred: excelent, el îmi zâmbește, este mulțumit de răspuns, spune ceva unei asistente, apoi îmi face acel semn pe care și-l fac piloții și tehnicienii la decolare, cu degetul mare în sus, și dispare dincolo de aceeași ușă care, acum, este în mărime naturală.

Un timp rămân singur. Mă gândesc la romanul pe care nu l-am terminat – e mult salahorlâc la romanele astea –, trec în stand by, pun picior peste picior și mă bucur de viață. Una dintre asistente, ivită nu știu cum în apropierea mea, îmi face un semn cu degetul arătător de la mâna dreaptă și cu mișcarea capului de la stânga la dreapta că poziția asta, picior peste picior, este interzisă aici, la terapie intensivă. Și, ca să fie și mai sigură că eu am înțeles ce-mi spune ea, adaugă:

- Nu aici!...

Înțeleg sensul cuvintelor ei, refac poziția normală a picioarelor și continui să mă gândesc, de data aceasta, nu știu la ce.

Timpul trece. Habar n-am cum, dar trece. Nu prea mai am noțiunea lui. Dar, la un moment dat, apare doctorița în alb, tot așa, parcă de după o ușă invizibilă, se apropie de mine și mă întreabă cum mă simt. Desigur, îi spun că mă simt bine, chiar foarte bine, tocmai pentru că nu știu foarte exact cum mă simt, iar prezența ei, aici și acum, ca și cea de dinainte, a anestezistului, reprezintă un fel de resuscitare reușită, deși efectele acestea vin din reușita operației prin care s-a înlăturat, din plămânul meu, un nodul periculos... Adică o metastază. N-am știut de el până acum. Cred c-ar fi bine să-l și cunosc. N-a dat nici un semn de viață până acum.

După câteva minute, albul doctoriței în alb trece dincolo de ușa aceea cu geometrie imprevizibilă, dar dâra aproape imperceptibilă de parfum, sau perceptibilă doar pentru mine, mai rămâne o vreme. Apoi trece și ea, ca toate lucrurile care și-au împlinit rostul.

Din locul în care mă aflu eu – un pat despărțit, probabil, de alt pat de o draperie, sau cam așa ceva –, totul, absolut totul îmi pare necunoscut și chiar bizar. O fereastră dincolo de care se vede o ramură dintr-un pom, probabil salcâm, deși salcâmul nu-i pom, ci doar salcâm, cu frunzele în mișcare subtilă, probabil din cauza unor pale de vânt liniștit, o ușă dincolo de care am impresia că nu se află nimic, niște asistente, vreo două, care vin rar și ies, tot așa, cum au venit, nu rar, ci imediat, picătura chinezească, pe care eu n-o aud, ci doar o văd cu coada ochiului, damnată să transfere, în venele mele, lichidul dintr-un recipient spânzurat de un stativ metalic cu gheare de pisică, plus încăperea, care-mi apare când ca o sală de așteptare dintr-o gară de demult, din vremea când eu eram reporter și băteam toate coclaurile țării, poligoanele și terenurile de aplicații, când ca o sală de tribunal... Tribunalele nu-mi plac, n-am intrat niciodată în vreunul, nici ca să-l văd, nici ca să nu-l văd, dar știu că există și, ca tot ce există, merită să și piară... Restul obiectelor sunt nesemnificative pentru mine. Încăperea mi se pare lineară, plictisitoare ca o zi de vară, neinteresantă și incomodă... N-am însă ce face și-mi fac de lucru cu trecerea de la una la alta a unui gând critic, alungat din cuvinte...

Încerc să-mi reamintesc versul care mi-a venit în minte mai înainte și pe care, între timp, l-am uitat, caut altul și nu-l găsesc, dar știu că este pe undeva pe acolo, îi place să se joace cu mine de-a v-ați

ascunselea, nu-i nimic, și mie îmi place să mă joc cu el, confecționez cu gândul niște bărcuțe de hârtie șifonată și le lansez pe apa Sâmbetei, înverzesc frunzele de dud și le pun în gura viermilor de mătase...

Da, e bine, e foarte bine, dar e, totuși, cam mult. Ar trebui, poate, să dorm un minut – afară deja s-a întunecat –, dar pulsul meu o ia razna și eu nu prea am ce să-i fac. Așa îi vine lui, din când în când...

Monitorul începe să sune ca disperatul, pulsul meu urcă la 140, nu-i nimic, altădată a urcat chiar la 170, nu mă sperii, am mai trecut prin asta, încerc să mă liniștesc, masez ușor tâmpilele și carotida, dar el tot nu coboară, înseamnă că s-a înfuriat rău.

Anestezistul apare din nou – probabil că e de gardă –, îi spune asistentei să-mi dea un Cordarone, sau o jumătate, nu rețin precis, timpul trece și, probabil, se apropie miezul nopții. Apare și un asistent, pe care nu-l văd chiar foarte bine, îmi spune că trebuie să-mi pună o branulă – mai am încă una sau, poate n-o mai am –, eu confirm și el începe operațiunea. Are o mână grea, cum dracu de s-o fi făcut asistent medical ar fi trebuit să se facă boxeur, înțepătura doare foarte tare, dar eu nu zic nimic, el continuă, apoi pune perfuzia. Simt cum lichidul se împrăștie haotic în antebrațul meu de la mâna dreaptă, iar cel de la mâna stângă nu-mi este de nici un folos în acest minuscul caz.

Rezist eroic, cu gândul că mâine mă reîntorc pe secție, mai exact, în secție, unde misele de acolo vor corecta, sunt sigur, această mică eroare a asistentului concretizată în umflarea semnificativă a antebrațului meu. Încerc să nu bag în seamă nimic din ce mi se întâmplă, dar monitorul nu este de acord, ci țiuie într-una. De undeva, de dincolo de draperie, se aude o voce chinuită: „Soră! Soră, Soră!...am făcut pe mine!, Soră... Soră...” Vocea se repetă din ce în ce mai slab, până ce încetează. În acest moment, apare și sora, adică asistenta. N-o văd, dar o simt cum trece dincolo de draperie. Vorbește cu omul, îi spune că nu e nimic, bine că a făcut treaba mare, că-i schimbă imediat pampers-ul, că totul va fi și mai bine...

Omul bolmojește ceva, nu înțeleg ce, nici nu mă concentrez să înțeleg, ci doar privesc încă îngrijorat la monitorul meu. Pulsul este 100, apoi coboară la 90. Ar trebui să ajungă, dracului, la 80, dar e bine și așa. Asistenta, care sosește, într-un târziu și la mine, îmi spune să nu mă mai uit la ecran, să-l las în plata Domnului și să încerc să

dorm. Promit că voi încerca, nu e nicio problemă. Ea pleacă, împreună cu cealaltă, colega ei, și mie mi se pare că ies pe o ușă care duce într-un cort de campanie.

Da, desigur, într-un cort de campanie, din ale kaki, chiar foarte kaki, prin care am sălășluit și eu mai mult decât o veșnicie. Adică vreo patruzeci de ani.

Am iubit aceste corturi uriașe, destrăbălate și, în același timp, discrete, chiar cochete, strânse cu grijă pe cadrul lor mecanic, de parcă ar fi fost rochii superbe pe un trup de fecioară...

De ce Dumnezeu oi face asociațiile astea bizare, nu știu. Probabil că mi-am iubit foarte mult meseria de jurnalist militar și chiar pe cea de militar de carieră bine instruit și uns cu toate alifiile, care și-a petrecut aproape toată viața în spațiul kaki al anotimpurilor și al gândurilor...

Încerc să adorm, dar nu e vreme de adormit. Dincolo de geam, se aud, parcă, foșnind mătășos, ramurile romantice ale salcâmului sau, poate, ale plopului, iar eu simt, în interiorul meu plin de seruri, de seruri și de sensuri, adierea vântului de vară, în zorii zilei, pe Vârful Pietrosul...

Cele două asistente reapar, ca două umbre – nu știu unde o fi dispărut asistentul, nu l-am mai văzut de la miezul nopții –, se opresc undeva, în mijlocul camerei noastre obscure, pun pe o măsuță – mie mi se pare o scenă kaki – niște medicamente, feșe, perfuzii și ce mai au ele pe acolo, apoi dispar dincolo de draperie, unde se află misterul cosalonașului meu cu pampers și voce chinuită. Nu pot urmări dialogul dintre el și asistente, pentru că urechile mele sunt înfundate cu gândul meu, acum ocupat cu drumurile mele fizice și virtuale, care, însumate, ar acoperi, poate, distanța de la Pământ la Lună. Nu sunt sigur că este chiar așa, dar așa îmi place mie să cred.

Timpul trece, dimineața intră, timidă, pe fereastră, iar pe ușa aceea parcă dinspre nicăieri, când mare, când mică, apare iarăși, anestezistul, discret și elegant, cum îi este felul, și le spune celor două asistente să-mi dea din nou o jumătate de Cordarone, pentru că, așa cum au văzut și ele – și, sigur, au văzut –, după ce am luat acest medicament, criza nu a mai revenit.

Eu bag la cap ce spune el. Nu pentru acum, ci pentru viitor.

Dimineața intră în salon prin fereastra dincolo de care se vede ramura mișcăreață a salcâmului, sau a plopului, nu-mi e prea clar, iar

dincolo de draperia care separă domeniul meu de cel al vecinului, se aud două voci feminine.

- Nu ești singur, dragule. Dincolo de draperie, în salon, se mai află o persoană. Ar trebui să vorbești, să socializezi.

El nu-i răspunde, iar eu îmi dirijez auzul spre interiorul meu. Nu-mi place să trag cu urechea la discuțiile altora. Detest genul acesta de gândire și de comportare. Chiar dacă marele Seneca spunea că trebuie să trăim ca și cum am trăi în văzul lumii, pe mine nu mă interesează defel acest văz. Este treaba lui să vadă ce vrea și cum vrea. Treaba mea este să am grijă ca văzul meu să nu fie niciodată nici orb, nici chior, nici șiret. Chiar dacă șiretenia face parte din arta militară, îndeosebi din strategie, în afara războiului – pentru că numai legat de război sau de mare conflict putem vorbi de strategie –, consider că șiretenia, ascultarea la ușă și privitul prin gaura cheii sunt lucruri abjecte. Punct.

Mă înfurii și pe acest gând, nu trebuia să-mi vină, dar a trecut, chiar dacă nu va trece atât de ușor. Vor fi momente în viața mea, când, poate, fără să vreau, mă voi întoarce la el. Și nu țin neapărat să-mi mai port și această inutilă grijă.

Când ies din meditația mea relativ furioasă asupra problemei socializării și ascultatului pe la uși, constat că o persoană umblă la pampers-ul meu, găsește colostoma, controlează gura de evacuare, apoi, cu un zâmbet care mi se pare puțin cam tâmpițel, dar simpatic, îmi spune:

- Este goală...

Apoi dispare dincolo de ușa pe care, probabil, a intrat fără ca eu să-l văd. Gândul meu se duce însă, imediat, în altă parte. Chirurgical – cel care m-a operat fără să se simtă incomodat de această pungă aflată la mai puțin de zece centimetri de prima tăietură –, n-a ignorat, de fapt, nimic. Nici măcar un amănunt, precum acesta, nu i-a scăpat.

Bravo lui și echipei lui!

Amănuntul acesta, poate normal și nesemnificativ pentru oamenii de aici, are, pentru mine, o semnificație esențială. Esențele sunt, de fapt, amănunte semnificante, adică summum-uri, forme normale minime, în care se concentrează totdeauna imensitățile. Sunt formele pure ale acestei lumi atât de încurcate, de sofisticate și de complicate.

Sunt mai binedispus, perfuziile au încetat, umflătura dureroasă de la mâna dreaptă parcă s-a mai atenuat, afară este o zi senină de vară, salcâmul de dincolo de geam (sau plopul) își mișcă frunzele, semn că trăiește și se simte bine. Îmi lipsesc însă telefonul, pixul, colile de hârtie, pijama... Nu am, deocamdată, nevoie imperativă de ele, dar nici fără ele nu pot să rămân multă vreme.

I-am spus infirmierului sau brancardierului care mi-a verificat colostoma și pe care-l cunosc din timpul cursei cu căruciorul pe tărâmul doamnei sau domnișoarei doctor de inimi că am nevoie de aceste lucruri și cam pe unde se găsesc ele în noptiera mea din secție. Sunt foarte sigur că mi le va aduce în cel mai scurt timp posibil. Este al naibii de isteț și de descurcăreț. Mă simt, totuși, un pic vinovat. N-ar fi trebuit să fac asta, am încălcat cu bună știință o regulă. Dar, în condițiile acelea, regulile trebuie să aibă și ele rostul lor și toleranțele lor. N-ar trebui ca lucrurile de strictă necesitate să-ți lipsească. Un șervețel cu care să te poți șterge la ochi, spre exemplu.

Dar asta-i o altă problemă. În fond, aici este terapie intensivă, și terapie intensivă trebuie să faci. Douăzeci și patru de ore trec destul de repede, chiar dacă, în timpul lor, poți pierde noțiunea timpului. Nu-i nimic, o regăsești după aceea. În timp ce eu vorbesc cu mine și cu tavanul, aflu câte ceva despre locul de staționare. Sunt într-o cameră și nu într-un cort, dar nu-mi dau seama dacă încăperea este într-o aripă a spitalului sau în vreo baracă din curte. Apoi îmi amintesc că, în acest spital multi-clădiri, cam cât un mini cartier de locuințe, nu există barăci.

Camera are și o ușă. Una singură. Iese într-un coridor și nu într-un cort de campanie, cum mi se părea mie azi-noapte. Alături de partea din dreapta a patului meu se află o draperie și, dincolo de draperie, probabil, a adormit cosalonarul meu, cel care striga, azi-noapte, aproape din oră în oră, poate chiar mai des: soră, soră!...

M-am lămurit și cu asta.

Dincolo de geam, nu se află un salcâm, ci un plop sau un tei, ramurile lui se văd perfect prin geamul de pe peretele opus, deci, eu mă aflu la etajul unu.

Ziua este altceva. Ochii văd ce nu vede gândul, gândul caută ceea ce nu văd ochii. E destul de bine așa, pulsul s-a mai domolit, inima își face treaba în tăcere, dar eu, deocamdată, nu pot nici să scriu, nici să citesc, nici să fac un proiect de copertă pentru cartea vii-

toare, ci doar să mă gândesc la toate acestea. Știu că Gi nu se simte bine, aș vrea să zbor acasă sau măcar să vorbesc cu ea, să o încurajez, dar telefonul nu-i cu mine, a rămas dincolo, pe secție, în sertarul nop-tierei.

Între timp apare infirmierul. Sau brancardierul. Îmi aduce tot ce i-am solicitat. Nu mai am nevoie de nimic. O sun pe Gi, îi spun, pe scurt, că mă simt bine, ea se emoționează, dar se ține, totuși, tare, așa cum s-a ținut toată viața. Niciodată nu s-a plâns, niciodată nu a intrat în depresie, niciodată nu s-a certat cu cineva, niciodată n-a lăsat pe cineva la greu. Acum eu mă aflu la greu și ea nu știe, practic, ce ar trebui să facă. N-ar trebui să facă nimic, chirurgii au făcut tot ce tre-buie, iar eu mă consider deja în formă. Când vor decide medicii, mă voi înapoia în secție. Bine că am telefonul.

Ușa se deschide și apare, către ora 10.00, un cap pe care-l re-cunosc imediat. Este un foarte bun prieten de-al meu, Gigi Auraru. Nu intră în încăpere, nimeni n-are voie să intre aici, în afară de per-sonalul medical, dar mă întreabă din ușă:

- Sunteți bine?

- Mă simt excelent! Mulțumesc!

Nu știu cum o fi ajuns până aici, dar a ajuns. Este unul dintre cei mai descurcăreți și mai eficienți oameni pe care i-am cunoscut. La urma urmei, și eu am ajuns aici, probabil în ceasul al unsprezecelea, dar, totuși, la timp pentru a ieși cu bine din acest necaz, tot cu ajuto-rul lui. Simt că așa va fi. Un al n-lea simț îmi spune că totul va fi bi-ne, că voi ieși, și de data asta, din vrie. Viu și, probabil, încă folosibil.

Îmi urează sănătate și dispare. Mi-a făcut bine prezența lui. Știu că o va suna pe soția mea și îi va da mai multe detalii. Ca să ajungă până aici, a trebuie să obțină permisiunea șefului secției, iar acesta i-a dat în mod sigur detalii despre cazul meu.

Pe la 12.00, apare și colegul meu de redacție din cei douăzeci de ani de trudă la ziar, și de altă trudă, de vreo zece ani, după pensio-narea noastră, la Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate al Armatei, Vasile Popică. Are halat albastru, papuci de plastic pentru pantofi și o bonetă de asistentă medicală, tot așa, din plastic albastru, care-i acoperă fruntea și îi lasă la vedere numai ochelarii și nasul.

- Am venit!

Îl recunosc cu greu, abia de i se zăresc ochii și conturul feții. Discutăm preț de câteva minute, îmi spune, între altele, că soția mea

n-a putut să ajungă până aici, dar este bine. Îmi dau seama că și el a făcut eforturi pentru a ajunge până aici. Și încă ce eforturi! Cu câțiva ani în urmă, pe când lucram amândoi la Centrul de Studii Strategice, a suferit un infarct, iar medicul din Policlinica Universității Naționale de Apărare, unde aveam sediul, după ce i-a făcut un EKG, l-a trimis urgent la spital, cu autospeciala Universității...

Anii au trecut, dar când ai două bypas-uri și trei stent-uri, nu mai poți fi chiar ca înainte. El s-a descurcat însă de minune, chiar dacă durerile lui nu erau numai cele fizice, ci și cele care țin de esența vieții. Cu câțiva ani în urmă, soția sa, Ileana, a treia casă pe o uliță din satul lui natal, cea mai importantă ființă din viața lui, în urma unui cancer care n-a vrut sub nicio formă să ocolească acest înger de femeie, s-a stins.

Soția lui a trecut prea devreme în veșnicie, copiii și-au urmat drumul în viață, iar el a rămas singur. Singur, dar tot atât de meticulos, de ordonat, de priceput în toate, de răbdător și, mai ales, de talentat. A scris, de-a lungul anilor care au urmat, un pogon de cărți, una mai valoroasă decât alta, și-a dus greul zilelor în singurătate, dar nu și-a pierdut nicio clipă vocația, simțirea cu totul specială, cea a oamenilor tari și sensibili, organizați și răbdători. Dar constatarea cea mai interesantă privind profilul și vocația acestui om de excepție, este aceea că nu și-a pierdut nicio clipă umorul. Acel umor solid, moldovenesc, datorită căruia el era vestit în redacție, atât pentru calitatea replicilor, cât mai ales pentru cea a farselor jucate colegilor și prietenilor săi. Nu puteai să nu remarci subtilitatea lor, ingeniozitatea cu care erau construite, căruța de talent cu care l-a înzestrat mama natura.

Va trebui să rămân aici, la terapie intensivă – mai degrabă, la terapie agresivă – încă o noapte. Rămân. Dacă așa trebuie, așa trebuie, și eu mă conformez tuturor trebuințelor posibile și chiar imposibile, pentru că așa trebuie. Sollen, imperativul categoric al lui Kant.

Aritmia mea din noaptea trecută, provocată, probabil, de greul operației sau, așa, din senin, cum mi s-a mai întâmplat în ultimul timp, sau fibrilația, nu știu exact, sau toate la un loc au dictat, în mod categoric, rămânerea mea aici și în cursul nopții următoare. Ei, și? Am să rămân și gata! Bine că am reușit să schimb două vorbe cu prietenii mei, dar nu mi-a căzut deloc bine vestea că soția mea se

simte rău. Chiar dacă Popică mi-a spus că e bine, eu am înțeles contrariul.

După câteva zile, când am fost externat din spital și am ajuns acasă cu un taxi, am aflat că ea a fost la spital în acea dimineață, dar nu i s-a dat voie să ajungă până la mine. O asistentă a văzut-o, totuși, acolo, pe holul scărilor de la etajul patru, din fața Secției Chirurgie toracică, și a chemat-o înăuntru să se așeze pe un pat. S-a așezat, și-a mai revenit, apoi s-a întors cu un taxi acasă.

După cea de a doua noapte petrecută în terapia intensivă, însă de data aceasta mai puțin agresivă, apare, dis de dimineață, un zdrăhon cu un cărucior-targă, mă ajută să iau loc pe tron și ajungem ca fulgerul pe un alt hol, atât de familiar mie, pentru că îl cunoșteam îndeaproape pe șeful secției Radiologie și treceam câteodată să-l văd. Infirmierul sau brancardierul, nu știu cum să-i spun, a schimbat câteva vorbe cu asistenta de acolo, care se grăbea să se ducă în altă parte, așa că radiografia mi-o va face chiar el. Îndemânatic, sigur. M-am așezat frumușel pe o bancă, am stat acolo cumînțel, ca un iepuraș speriat de o piele de urs, așteptând să apară asistenta. Asistenta era însă plecată cu treburi prin secție, așa că zdrăhonul, a apăsător el dispozitivul acela. După click-ul de rigoare, ajungem în secție. Sau pe secție.

Patul meu este la locul lui, ușa deschisă, aerul condiționat în plin efort. Cobor de pe tron, îmi reiau locul în patul meu puțin înclinat, așez cu grijă, lângă pat, lădița cu două flacoane în care bolborosește un lichid, probabil apă, pun lucrurile la locul lor, apoi verific dacă totul este în ordine. Și aștept. Nu ziua de mâine, ci pe cea de azi. Mi se dau niște pastile, o asistentă îmi face o injecție, alta îmi pune o perfuzie, alta glumește cu mine.

În cele din urmă, apare și doctorul, mă întreabă cum mă simt, îmi spune că radiografia a ieșit bine, operația a reușit, că totul este în regulă. Peste câteva zile, voi fi externat.

Zilele trec în mod normal, pentru un internat la Chirurgie toracică, de data aceasta merg de câteva ori la masă. Este pentru prima oară, în aceste două internări la interval de o lună și după două operații – una de colon și cealaltă pe plămân (Rezecție pulmonară atipică se numește) –, când intru într-o sală de mese. Surprinderea este uriașă. Curățenie desăvârșită. Mâncare mai ceva ca la restaurant. Ciorbă

gustoasă, copan la cuptor, salată, toate, în cea mai desăvârșită prezentare.

Mă uimesc progresele făcute de spitalul acesta față de vremurile de altădată, la capitolul hrănire. În ziua externării, asistenta șefă îmi aduce biletul de ieșire și îmi spune că, dacă simt nevoia unei discuții la ieșirea din spital, domnul doctor este în cabinet și pot merge acolo.

Mă primește frumos, îmi spune încă odată că operația a reușit, că radiografia este foarte bună, că, peste trei luni, ar trebui să mă prezint din nou aici, în secție, pentru o nouă radiografie. Dar, mai înainte de asta, dacă se poate chiar imediat – adică în zilele sau săptămânile următoare –, trebuie să merg la Secția Oncologie, pentru a începe tratamentul acolo. E foarte important... Este obligatoriu...

...Mă prezint chiar astăzi la Oncologie. Holul este foarte aglomerat și eu nu știu cum să procedez. Bat totuși la ușă. Apere imediat un medic – nu pentru că am băut eu la ușă, ci pentru că trebuie să cheme un pacient la consultații. Profit de ocazie, îndrăznesc să-l opresc o clipă, mă prezint și îi spun că am un bilet de internare. Este grăbit, nu se uită la el, dar îmi spune scurt:

- Eu nu vă pot primi decât în două situații: dacă sunteți programat sau dacă vă trimite asistenta de sus. Își dă seama, totuși că asistenta de sus nu este Dumnezeu, și mai adaugă câteva cuvinte:

- Este vorba de asistenta de la ambulatoriu, care vă va programa pentru internare, în funcție de locurile libere.

Îmi iau inima în dinți, biletul între degete și pașii la spinare și mă îndrept cu mers de moșuleț spre ambulatoriu. Știu unde este, de o lună tot umblu pe aici. Găsesc cu ușurință cabinetul domnișoarei asistente.

Mă uit în dreapta și-n stânga, văd două persoane așezate pe două scaune cam în dreptul ușii care marca intrarea în cabinetul de oncologie, întreb dacă sunt pentru oncologie. Îmi spun că nu, eu îmi iau din inima în dinți și bat la ușă. Este un miracol ca, în fața unui cabinet să nu aștepte cel puțin zece persoane.

Mă prezint, spun motivul pentru care sunt aici și îi dau biletul de internare. Se uită la el, se uită apoi și la mine, pare jenată, dar îmi spune, cu mii de precauții, că abia peste o lună pot fi internat. Nu există locuri.

- Nu cunoașteți un oncolog la care să mergeți mai repede? La vreun spital în București sau la policlinica MAPN?

- Nu cunosc, dar am să merg la Policlinica Militară din Cobălcescu, poate găsesc pe cineva acolo.

- Vă urez succes și vă păstrez, totuși planificarea.

Notează numele meu pe undeva, printr-un registru, nu-mi dau seama, iar eu o pornesc șontâc-șontâc spre Policlinică. Merg destul de greu, n-am găsit un taxi, iar colostoma și cele două operații, deși s-au vindecat, potrivit celor scrise în biletele de ieșire, nu sunt, totuși vindecate. Aerul înăbușitor de vară, forfota Bucureștiului și starea mea optimistă și încrezătoare îmi fac totuși bine.

Ajung cum ajung la fișierul policlinicii – acum nu i se mai zice policlinică MAPN, ci Centru Medical de Diagnostic și Tratament Ambulatoriu (CMDTA), spun că doresc o programare pentru cabinetul de oncologie. Domnișoara fișiereasă îmi spune că pot să merg chiar acum acolo, doamna doctor nu are, în momentul acesta, pacienți. Adaugă etajul și numărul cabinetului unde trebuie să ajung, eu mă conformez și, în cinci minute, poate șase, ajung acolo.

Mă primește amabilă. Este singură. Face parte din generația mea. Cel puțin, așa cred. Este, probabil, cu cel puțin două decenii mai tânără ca mine, altfel ar fi la pensie. Mă invită să iau loc pe scaun și să-i spun despre ce-i vorba. Îi dau documentele și începe să le răsfoiască. Dar tocmai atunci sună telefonul din buzunarul meu. Regret că nu l-am închis. Așa era normal. Când intri într-o biserică sau într-un templu, într-un cabinet medical, trebuie să te izolezi de restul lumii.

Vădit deranjată, doamna doctor îmi spune să ies afară și, după ce termin convorbirea, să revin. După al doilea sunet, eu am închis telefonul și ea nu a mai avut obiecții. Mă rog, pe moșia lui, fiecare impune sau dictează regulile care-i convin. Așa a fost de când lumea și, probabil, așa va mai fi cât va fi lumea. Adică mereu. Îmi cer scuze.

- Eu, aici, vă pot indica niște adrese și niște agenții la care să mergeți, dar tratamentul va trebui să-l faceți tot acolo, la spital.

Scrie pe un formular de rețetă agențiile respective, îmi spune câte ceva despre fiecare, adăugând însă că tratamentul de bază, cel cu citostatice, trebuie făcut neapărat la spital. Atunci ce să caut la aceste agenții?!

Mai schimbăm câteva cuvinte, dar esența nu se schimbă. Va trebui să mă întorc la spital, sau să-i dau un telefon domnișoarei asistente de sus, să-i spun ce am rezolvat. Oricum, mi-a promis că va menține programarea.

Nu întreprind nimic, nu caut nicio agenție, nu mă duc la un alt spital, deși sunt destule în București. Nu am nici dispoziția necesară, nici capacitatea de a cutreiera Bucureștiul, în căutarea unui spital, așa că rămân acasă. Aș putea să caut un astfel de spital de oncologie pe internet, dar n-o fac. Am lucrat în armată o jumătate de veac, cunosc spitalul militar din București la fel de bine cum îmi cunosc locul de muncă și mi se pare nefiresc să caut un alt spital când noi, militarii, sau foștii militari, avem spitalul nostru.

...Zilele trec, eu mă acomodez din ce în ce mai mult cu noua mea condiție. Nu șomez, stau toată ziua cu nasul în calculator și scriu și tot scriu. Nu știu ce m-a apucat. N-am fost niciodată atât de concentrat și de înrâncenat pe cuvântul scris. L-am iubit dintotdeauna, e drept, dar nu m-am subjugat lui. Acum o fac. Nu cred că mă grăbesc, pentru că mi-am cam încheiat socotelile cu lumea aceasta, dar simt nevoia să stau în fața acestui ecran care, într-un fel, mi-a înnobilat și uimit viața. Încă n-am reușit să ies din această uimire. Dar timpul trece. Încă nu m-am obișnuit cu colostoma și, probabil, nu-mi va fi ușor. Mi s-a promis că, după două săptămâni, îmi va fi scoasă, dar îmi dau seama că nu aceasta este prioritatea.

Se apropie, totuși, miezul lui august. O sun pe domnișoara asistentă de acolo de sus, mă prezint și îi aduc aminte de programarea mea pentru internare. Își amintește imediat de mine, are o memorie bună, răscolește prin hârtiile și registrele ei, le aud foșnind, de parcă m-aș afla toamna, într-un lan de porumb necules, peste care trece, în glumă, vântul. Dar îmi dau imediat seama că nu-i a bună, că trebuia s-o sun mai demult, să insist. Pentru că, azi, nimeni, în afară de tine, nu are, în nici un fel, grija ta.

Asistenta îmi spune că nu găsește programarea, îmi reproșează că nu i-am dat telefon mai din timp, apoi se răzgândește și cere să aștept puțin. După câteva minute, mă anunță amabilă:

- Miercuri, 14 august, la prima oră, vă prezentați cu biletul de internare la doamna doctor.

Îi spune numele, îl notez, îi mulțumesc frumos, o felicit pentru operativitate și amabilitate și încep deja să mă gândesc la noua mea

condiție, aceea de consumator de citostatice, la fratele meu, mezinul familiei, mai mic cu zece ani ca mine, care a trecut prin așa-ceva, înainte de a-și ocupa locul lui de veșnicie în garsoniera sa de la cimitirul militar Ghencea trei. Avea doar 66 de ani...

Deși moartea lui m-a afectat foarte tare, acum, o privesc aproape cu indiferență. Mă îngrozesc de acest sentiment, dar îmi zic, fără furie, că așa a fost să fie. Eu, cel mai mare dintre noi, cei patru copii ai mamei noastre, am rămas singurul supraviețuitor... Nu-mi pot stăpâni lacrimile... Oricum, n-are nimeni nevoie de ele. Nimeni, nimeni, nici măcar eu.

...Este miercuri, 14 august. Ceasul sună la 06.00, mă echipez cât pot de rapid, ca la alarmă, îmi iau laptopul, bocceluța cu actele necesare pentru internare și tot ce mai cred eu că se cuvine.

La orale 07.30 trecute fix, sunt în coridorul de la Oncologie. Îl cunosc atât de bine, din nopțile când l-am supravegheat pe Mitel, fratele meu. Dar, curios, nu-mi trezește repulsie, ci o liniște ciudată, vecină cumva cu resemnarea. Dar și cu speranța. Staff-ul șefului de secție, adică asistenta șefă și trei staff-iști, își ocupă locurile lor la cele patru mese în linie, în fața câte unui monitor. În camera alăturată, se află cabinetul șefului.

Prind din zbor o ocazie și îi spun uneia dintre staff-iste păsul meu. Îmi sugerează să iau loc pe unul din multele scaune de plastic negru și să aștept. Voi fi chemat. Doamna doctor este însă în concediu medical, dar, probabil, o să mă primească șeful de secție.

Șeful vine exact la ora la care trebuie să vină, sau mai devreme, nu-mi dau seama, nici nu este important pentru mine, scoate capul pe ușa de la camera staff-ului, se uită pe o agendă-smart și pronunță un nume. Numele se nominalizează, se ridică de pe scaun și îl urmează pe șeful de secție în cabinetul lui. După vreo două sau trei runde de acest gen, pronunță și numele meu. Când mă uit mai atent pe tăblița de pe ușă, constat că șeful Secției Oncologie poartă numele unui renumit împărat roman și chiar seamănă un pic cu el. Cel puțin, așa îmi vine să cred, deși o astfel de idee mi se pare cam bizară. Cum o să semene un doctor oncolog din secolul XXI cu un împărat roman din secolul I?!

Mă prezint, îi descriu, pe scurt, păsul și îi dau biletul de internare. Îmi spune că doctorița mea este în concediu medical și, în această situație, el se ocupă și de pacienții ei. Eu îi spun că nu sunt

pacientul doamnei doctor, nici n-o cunosc, dar fata de sus mi-a spus să mă prezint la dumneaei.

- Bine. Atunci vom proceda astfel: astăzi facem internarea, iar tratamentul îl începem de marți.

Verifică apoi atent, dar foarte rapid – are o putere de concentrare uluitoare – biletul de ieșire de la Chirurgie 1 și pe cel de la Chirurgie toracică, constată că am gradul de general, confirm, mă invită să trec în camera staff-ului și să completez formularele pentru internare.

Una dintre staff-iste îmi dă un maldăr de hârtii și îmi spune să completez acolo unde este pus un semn cu creionul. Rezolv treaba asta destul de rapid, deja sunt obișnuit cu procedurile birocratice de aici și, probabil, de peste tot – țara asta este cufundată în uriașe maldăre de hârtii care-și au și ele viața lor și birocrăția lor –, dar eu sunt mulțumit că, în fine, am intrat deja în malaxor.

Doctorul cu nume de împărat roman iese din cabinet, îmi spune că biletul de internare are o ștersătură, ar trebui refăcut, pentru că vin ăia de la curtea de conturi și cine știe ce le mai trece prin cap. Nu are perfectă dreptate, nu e o ștersătură acolo, ci o florică puțin cam lăbărțată a scrisului de medicinist. Îl asigur că rezolv imediat, iau biletul și dau o fugă, mai mult târâș decât grăpiș, la camera 26 din Ambulatoriu.

Am noroc. La ora aceasta, în fața camerei 26 nu este prea multă lume. Așa că pot să mă strecor, după ce obțin permisiunea celor prezenți. Doamna asistentă înțelege imediat despre ce e vorba, caută carnetul cu bilete de internare și-l copiază pe primul pe noul formular.

Îi mulțumesc frumos, este o doamnă amabilă, expeditivă, cu o figură de mamă care-și adoră copilul. Dar și ea scrie tot ca un medic. Probabil că ei, cei care lucrează în acest domeniu, scriu așa, pentru ca numai ei să înțeleagă ce scriu. Obține rapid semnăturile și parafele necesare și mi-l înmânează triumfal.

De data aceasta biletul este în regulă.

- Marți, 20 august, deci peste o săptămână, exact peste o săptămână, începem tratamentul.

Îi mulțumesc, el mă întreabă ceva, eu îi răspund altceva, dar, în cele din urmă, el înțelege că aș cam vrea să stau mai mult pe acasă, pentru că nici soția mea nu este perfect sănătoasă, ba, dimpotrivă, se

simte mult mai rău ca mine. Înțelege imediat ce-i spun eu, am impresia că, într-o oarecare măsură, îi și convine opțiunea mea.

- De acord. Marți, stabilim detaliile.

Îl întreb care-i procedura aici. Când sosesc, bat la o ușă, mă adresez cuiva, spun că am venit sau... Aaug că timpul unui medic este foarte prețios și n-aș vrea să se irosească nici măcar un minut din el. De aceea întreb.

- Nu. Vă așezați pe un scaun și așteptați. Veți fi chemat.

Săptămâna coboară ca o stea căzătoare, marți sosește cu mari speranțe pentru mine: mă trezesc la vreo două ore după miezul nopții, deschid laptopul, scriu ceva și abia aștept să vină acea oră rezonabilă ca să pot pleca. Aștept să se facă ora șapte, pentru ca, în jurul orei opt, ora cea mai rezonabilă cred eu, să fiu acolo. Dar nu mai am răbdare, îmi iau o marjă de siguranță și mai mare, îi spun lui Gi că am plecat și chiar plec. Ajung la 07:15. Nu prea este nimeni pe acolo, dar eu sunt mulțumit că am ajuns.

Sunt singur pe tot coridorul acesta, devenit deja familiar. Iau, pe rând pereții la analizat și, când termin, scot laptopul și încep să scriu editorialul pentru numărul din septembrie al revistei. Este, desigur, prea devreme, dar acum și aici, pe holul acesta încă singuratic, am inspirație. Și, deja, siguranță. Mă cufund în scris. Nu mai văd și nu mai aud nimic. Totuși, parcă undeva, la un capăt de lume, niște oameni n-au ce face și vorbesc. Asta-i funcția lor principală pe planeta pământ. Planete vorbitorilor.

La un moment dat, îmi aud numele. Inițial, mi se pare un ecou venind de undeva, de peste mări, dar doctorul este în ușa staff-ului și se uită după mine. Desigur, nu mă recunoaște. Realizez că despre mine este vorba, închid laptopul și îl urmez.

- De azi, începem. Două pastile de Capecitabină dimineța și două seara, timp de două săptămâni. Apoi, pauză o săptămână. Deci 14/7, adică douăzeci și una de zile. Acesta este tratamentul de bază. În cadrul fiecărei serii, vom mai face un tratament aici, ambulatoriu, prin perfuzie. Deocamdată, cu Oxaliplatin. Înainte de a începe tratamentul prin perfuzie, vom recolta sânge și vom face analize de laborator. După ce vin rezultatele, începem tratamentul. Sus, la etajul doi, unde se află sălile de tratament. Tot acolo se fac și recoltările pentru analize. În prima zi. În cea de a doua zi, vom face hidratare. Aici

aveți rețeta pentru Capecitabină pentru trei luni. Ciclul va fi de șase luni. Este însă un tratament pe termen lung.

Îmi dă patru pastile de Capecitabină. Două le voi lua acum, după recoltare, iar două, diseară.

Îmi dă un bilețel pe care sunt trecute analizele pe care trebuie să le fac. Nu știu exact unde se fac recoltările, unde sunt sălile de tratament, dar le voi găsi în mod sigur, acolo, la etajul doi.

Nu sunt încă obișnuit cu atmosfera de aici, fiecare om mi se pare un condamnat la moarte și, de aceea, privesc doar cu jumătate de ochi în jurul meu. Cu cealaltă, probabil, privesc în mine însumi.

Fiecare dintre cei care se află aici își are povestea lui. Încerc să o descifrez pe fețele lor, în scurta uitătură pe care și-o împrumută unul altuia, în modul cum stau pe scaune, în expresia feței. Unii abia se țin pe picioare, alții își camuflează cu grijă temerile.

Pe unul dintre scaune este așezată o doamnă distinsă și, mi se pare mie, destul de obosită. Probabil că vine de undeva, de la vreun liceu militar – mi se pare a fi profesoară, are acea figură de pedagog, care te fixează ca pe un gândac, dar te și protejează ca pe un pui de găină rătăcit prin buruienile din curte. E tristă, deși experiența, vocația și calitatea de femeie trecută de prima tinerețe îi dau o aură de înțelepciune și de forță interioară. Dar și de suferință.

Deși suntem în august și afară este o căldură infernală, ea poartă un palton un pic demodat, care o situează, parcă, în altă epocă istorică. Are un bagaj cu ea, îl ține lângă piciorul scaunului, să nu ocupe prea mult loc.

Un bătrânel, probabil de vârsta mea, abia se ține pe picioare. Lângă el se află o femeie, probabil soția lui, care-l privește tandru și încurajator.

Vreo doi oameni trecuți de a doua tinerețe stau stingheri, într-un colț. Asistentele aleargă de colo-acolo, făcând slalom printre noi. Nu chicotesc, dar nici nu au fețe posomorâte. S-au obișnuit. Eu încerc să deslușesc esențialul din ce se întâmplă aici, deși, de fapt, nu se întâmplă nimic. Niște oameni așteaptă, cu niște bilete în mâini, la vedere, să li se recolteze sânge pentru analize.

În fine, din încăperea spre care se îndreaptă toate privirile celor din sală, apare o asistentă.

Toți îi întind, la înghesuială, bilețelele pentru recoltare. Ea le strânge în ordinea în care ajung la ea, apoi dispare dincolo de ușă.

Noi rămânem în așteptare. Pe la vreo zece-unsprezece – oră de regi – vine și rândul meu.

Mă întreabă ce înălțime am și ce greutate. Este important pentru dozajul tratamentului. Există niște formule, se fac niște calcule. Organismul trebuie să suporte agresiunea citostaticilor. Și nu este prea ușor. Nici pentru bolnav, dar nici pentru medicul care calculează și dozează tratamentul.

După recoltare, iau cele două pastile de Capecitabină, îmi găsesc un loc pe un scaun, acolo, pe coridor și aștept. Tratamentul va începe după ce ies analizele de la laborator

Pe la orele 13.00, încep, și pentru mine, tratamentul. Este prima sedință, nu prea știu ce trebuie sau nu trebuie să fac. Asistenta mă întreabă cum mă cheamă, mă găsește acolo, în tabelul ei, îmi spune că vom începe imediat.

- Trebuie să vă pun o branulă.

- OK!

- Veniți și mâine la hidratare?

- Mi s-a spus să vin.

- Atunci păstrați branula.

- Dacă așa trebuie...

- Nu este obligatoriu, vă putem pune una și mâine...

Îmi pune branula rapid, cu o precizie de ceasornicar și aproape că nu simt nicio durere. Îi spun asta. Nu pentru a o flata, ci pentru că este adevărat. Ea zâmbește liniștită, adăugând aproape în șoaptă:

- Experiența...

- ...și mâna, completez eu..

- Da, și mâna...

Fixează flaconul pe stativ, îmi spune că este Oxaliplatin – Oxi –, îi zic ele, asistentele, mai pe scurt. Mă avertizează că voi simți niște furnicături și, de aceea, trebuie să evit contactul cu obiecte reci, mai ales cu ce se află prin frigider. Flaconul începe să se golească, picătură cu picătură, dar eu nu simt încă nicio furnicătură. Înseamnă că, dacă nu simt așa ceva, eu sunt mai cu moț, organismul meu suportă și, deci, chimioterapia asta va fi un fel de floare la ureche...

...Peste o săptămână, este gata și biopsia nodulului din plămân. E clar: carcinom. Exact la ceea ce mă așteptam. Doctorul îmi spune că nodulul acesta se afla în metastază, am deci cancer, stadiul patru, ultimul... Probabil s-a extins cel de la colon. Apoi, după câteva

secunde, îmi precizează că, de fapt, acum nu mai am nimic – nodulii respectivi au fost scoși –, iar tratamentul va stopa apariția altora. Cu alte cuvinte, sunt sănătos, iar tratamentul îmi va asigura sănătate și în viitor. Va fi un tratament pe termen lung...

La ședința următoare – aproape identică cu toate celelalte –, doctorul cu nume de împărat roman – Cezar-Călin – îmi spune că va trebui să fac o analiză, RAS, la o clinică de aici din București, Genekor. Îmi dă un voucher, un număr de telefon și o adresă la care trebuie să ajung,

Nu înțeleg prea bine mecanismul, nici el nu mi-l explică în detaliu – în fond, este și trebuie să fie foarte clar ce mi-a spus el –, dar eu nu sunt încă familiarizat cu toate acestea și, de aceea, mai am nevoie de un timp remanent. Nu înțeleg, deci, din prima, cum se numește analiza pe care trebuie s-o fac și, de aceea, mai întreb odată. Doctorul îmi arată unde scrie denumirea acestei analize – ras –, undeva, în colțul din stânga sus, sub indicativul unității care a eliberat voucherul.

De aici, mă duc glonț – un glonț mai per pedes, ca la 80 de ani, – la Laborator cu bilețelul scris de mână de doctor. Eu încă nu înțeleg mecanismul, dar cei de la laborator știu dintr-o privire despre ce-i vorba. Îmi spun să aștept pe coridor, câteva minute, și voi primi imediat cutiuța cu lamelele respective, care conțin exact ce a spus doctorul.

O primesc. Lamelele sunt într-o cutiuță cât cea de chibrituri. Semnez un document, apoi adăpostesc cu grijă cutiuța în mapa mea port-laptop cu laptop și, imediat ce părăsesc laboratorul, dau telefon la Genekor. Îmi răspunde o voce de bărbat, foarte amabilă, înțelege imediat despre ce-i vorba și îmi spune că, mâine, după ora 10.00, pot să mă prezint acolo. Nu trebuie să am nimic cu mine, în afară de cartea de identitate, voucherul primit de la doctor și cutiuța cu lamele.

Timpul se scurge destul de încet, adică mult prea încet – cel puțin, așa mi se pare mie –, dar, în sfârșit, e deja dimineață și, într-o oră, pot să încep deplasarea.

Cu Gi, în dreapta, șef de mașină, și cu mine în stânga, la volan, drumul până acolo mi se pare, ca de fiecare dată când plecăm undeva, după cumpărături sau prin țară, mai ales la Drobeta, frumos și odihnitor. Deși traficul își face și astăzi de cap, ajungem, totuși, la timp.

Adică exact cu cinci minute înainte de ora 10.00. GPS-ul m-a adus cu precizie în punctul dorit. Bravo lui!

Astăzi, am noroc. Găsesc imediat un loc de parcare, pe dreapta, vizavi de agenția Genekor.

Gi rămâne în mașină, eu traversez pe la o trecere de pietoni și ajung, la ora 10.00 fix, la destinație.

O domnișorică autentică se eliberează, în stilul specific domnișoricilor autentice, de treaba pe care o avea de făcut – mutarea unor dosare dintr-un fișet în alt fișet – și ascultă păsul meu.

Îi explic, pe scurt, că am adus cutiuța cu lamele, voucherul și cartea de identitate. Întocmai cum mi-a precizat ea, la telefon, înainte de a porni, indiferent și rece, la drum. Rece, mai puțin, iar indiferent mai deloc. Este, totuși vorba de o experiență cu totul și cu totul nouă.

La rândul ei, îmi dă și ea un formular pe care trebuie să-l completez, îmi mai împrumută și un pix, dar nu-i nevoie, am și eu, ca totdeauna, pixul meu, mă așez pe treabă și o epuizez în câteva minute.

- Cam în două săptămâni, va fi gata – îmi spune ea – și eu recepționez imediat sensul a cea ce-mi spune ea.

Apoi, pentru lămurirea mea sută la sută, îmi mai spune că mă va anunța ea, prin telefon sau prin email, sau și-și, când analizele sunt gata.

După o săptămână, primesc, pe email, rezultatul. La timp. Mâine trebuie să ajung la doctor.

Dau telefon la agenție, îi spun domnișoricii că am primit emailul cu rezultatul, îi mulțumesc pentru asta, și întreb dacă mai este nevoie să ajung acolo. Îmi spune că neapărat trebuie să ajung și acolo, dar nu acum, ci cam într-o săptămână, îmi va spune ea când, pentru a ridica, în format Print, documentul oficial și a primi și lamelele care, între timp, vor sosi de la laborator. Da, sunt de acord, și eu aș vrea să dau o fugă până acolo, nu atât pentru a o revedea pe domnișorica frumoasă ca o salcie pletoasă, ci pentru a mai face un drum la volanul mașinii mele, împreună cu Gi, soția mea, și a mai bârfi un pic, din perspectiva aglomerării din trafic, noile vremuri în care am intrat ca resteu la jug.

Doctorul se uită la rezultatul primit de mine prin email, îmi spune că a primit și el unul identic, eu mă entuziasmez și îi spun că, pentru mine, acest rezultat este foarte important. El nu înțelege de ce, iar eu îi explic foarte pe scurt, în vreo trei propoziții, că am înțeles că

onor cancerul meu are un suport ereditar, ARN-ul mesager spune asta, înlăturându-mi astfel îndoielile și nelămuririle mele. Până să văd rezultatul acestei analize, nu-mi venea să cred că eu, care am dus o viață exemplară, cel puțin din punct de vedere alimentar, m-am hrănit îndeosebi cu produse vegetale și cu fructe, care am fost maratonist, gimnast, alpinist, schior etc. etc., pot să am o astfel de boală, la care nu m-am gândit niciodată.

Doctorul mă ascultă foarte atent, dar eu mă simt, totuși, vinovat că am răpit din timpul riguros cronometrat al acestui om, câteva minute, pentru a-i explica ce am înțeles eu din analiza respectivă.

El îmi spune că am dreptate, că boala asta – cancerul meu – are, 90 la sută, chiar 98 la sută, un suport ereditar. Dar el nu pentru asta a solicitat această analiză, ci pentru a fi sigur dacă-mi poate da sau nu un medicament. Analiza arată că nu. Deci va trebui să caute altul.

Și l-a găsit foarte rapid. Următoarea perfuzie avea să conțină, pe lângă faimosul Oxaliplatin, și un flacon de Avastin. Care costă, aveam să aflu în zilele următoare, cam o mie de Euro. Dar eu nu trebuie să plătesc nimic. Tratamentul cancerului este gratuit. Mă simt pur și simplu jenat...

De data aceasta, tratamentul de la spital a conținut perfuzii cu Oxaliplatin, cu Avastin, cu fel de fel de întăritoare, antivomitiv etc. etc. Malaxorul de azi s-a declanșat ceva mai târziu decât de obicei. Asta să fie paguba! Totuși, sunt nevoit să trec, cu perfuzie cu tot, de la etajul doi, unde se află sălile de tratament, la parter, într-un cabinet în care nu se află nimeni. Cu atât mai bine pentru mine. Asistenta mă privește scurt și nesemnificativ și îmi spune că trebăluiește prin secție, dar va veni din când în când să vadă cum merge treaba și cât de cuminte sunt sau nu sunt eu.

Aprob, mulțumesc pentru atenție și iau poziția consumatorului de perfuzii, cu un ochi la picătură și cu altul cască-gură la vocea ultimei luni de vară, în care, iată, am intrat mai mult de jumătate, cu toate motoarele în plin. Deși vreo două par cam hodorogite. Se vor antrena însă și ele după celelalte.

Constat încă odată că sunt liniștit, răbdător și înarmat până în creștet cu toate armele defensive pe care le mai pot operaționaliza și care mă ascultă în liniște. Așa cred eu. De la ele mi se trage, probabil,

și mie liniștea aceasta, contrară firii mele, de care mă bucur, mă spe-
rii și mă uimesc.

Timpul trece destul de greu. După primul flacon, cel cu Oxali-
platin, urmează, în premieră pentru mine, cel nou, cu Avastin. De la
primele picături, simt un fior echivalent cu un cutremur înțepător, în
brațe și, mai ales, în picioare, în tălpi.

Asistenta își aduce aminte de mine și trece să mă vadă. Mă în-
treabă cum e, îi răspund pozitiv, exact cum vrea ea să audă, dar ada-
ug:

- Am impresia că, de la acesta din urmă, mă voi face hiperso-
nic...

- De ce spuneți asta?!

- Simt un atac cu superarme prin arterele și tălpile mele, dar
nu-i nicio problemă... Rezist.

- Nu e de la Avastin. Acesta e liniștit, nu face valuri. Valurile
vin de la Oxaliplatin.

- E bine de știut. Mulțumesc!

Din ușă, îmi spune, dezinvoltă și fășneată, cum sunt cam toate
pe aici, că are puțină treabă prin secție, dar va trece din când în când
să mă vadă. Oricum, flaconul acesta se va scurge ceva mai repede.

- Dacă intervine ceva, sau dacă nu vă simțiți prea bine, vă rog
să mă strigați.

Evident că n-o să mă simt rău. Evident că n-o să strig după ea.
N-am făcut asta niciodată în viața mea după vreo femeie, nici măcar
după nevastă-mea, și n-am s-o fac nici acum... Asta nu înseamnă că
nu-mi plac femeile. Îmi plac. Și încă al dracului de mult, pentru că
sunt femei și umplu lumea de frumos. Nu-mi place însă să le strig.

Îmi aduc aminte, însă, fără multă plăcere, de vocea camara-
dului meu de la Terapie intensivă, cel care striga până nu i se mai au-
zea vocea: „Soră, soră, soră!...”

Timpul trece cum vrea el, eu însă îl înțeleg perfect – o avea și
el șefii lui și programul lui – și, de aceea, nu-l bat la cap. Soarele a
trecut de pragul zilei și s-a ascuns dincolo de orizont. Cerul trebuie să
fie de foc, acolo unde el, Astrul Zilei, a trecut într-un alt orizont, dar
eu n-am cum să văd spectacolul. Văd doar că, dincolo de geam, se
aprend luminile de noapte.

Măine vin la hidratare, apoi, în următoarele două săptămâni, voi urma, acasă, tratamentul cu Capecitabină. Am trecut la șase pastile pe zi. Trei, dimineața și trei, seara.

Părăsesc sala, șontâc, șontâc. Sunt aproape în dezechilibru. Merg ca pe sârmă. Am mai făcut-o de câteva ori, cândva, pe vârful ulucilor și chiar pe un cablu solid dintre doi stâlpi. Aveam însă și o prăjină cu ajutorul căreia îmi mențineam echilibrul. Acum n-am nimic. Calc efectiv ca pe ace. Fiecare pas este extrem de dureros, îl simt până în creștet. Constat și merg mai departe. Un pas după alt pas. Ca prin minune, nu reușesc să cad. Drumul din secție până la poarta spitalului mi se pare unul de la Polul Sud la Polul Nord. Du-rează ceva mai mult decât o veșnicie. Este deja întuneric. La poarta spitalului, spre nenorocul meu, nu se află niciun taxi. Aș aștepta să apară vreunul, dar nu cred că aș rezista. Fac încă un efort, traversez strada Plevnei pe la semafor și ajung în stație. Troleibuzele 93 și 96 duc la Piața Leu, de unde-l pot lua pe 136, autobuzul 136, când vine – și acesta vine cam când își aduce aminte, adică din Joi în Paști – până la Monitorul Oficial. De aici, traversez intersecția și ajung acasă. Planul este bun pentru un ins cu picioarele în regulă, nu pentru unul care tocmai a ieșit de la un tratament cu citostatice și simte usturimi zdrene în toate extremitățile, dar mai ales în tălpi. Ajung cu greu în stație. Simt că am să cad. Am să, dar nu. Nu cad, ci mă mențin într-un echilibru precar. În cele din urmă, vine un 93, mă târăsc până la ușa din mijloc și, cu un efort mai mare decât cel necesar pentru a escalada Fisura Albastră, urc. La a treia stație trebuie să cobor. Ajung rapid și cobor ca melcul. Când să pășesc pe trotuar, se pare că nu apreciez bine distanța, calc în gol și dau cu nasul de asfalt. Este un asfalt proaspăt, turnat de câteva zile. Mă ridic destul de repede pentru condiția mea și fac, cum pot, cei 100 de pași până la semafor. Traversez intersecția, trec pe lângă bătrânul Leu, nu-l salut, dar îl văd, și ajung în stația lui 136. Aștept. Și tot aștept. Tocmai acum s-a găsit și ăsta să-mi pună răbdarea și puterile la încercare. Vine după ce trec 46 de minute. Este relativ aglomerat. Tocmai astăzi!

În fine, ajung lângă geam, mă lipesc de bara de susținere și simt o căldură în pantaloni. Efectul celor două flacoane cu citostatice. N-am încotro. Trebuie să rezist. Dar este aglomerație și autobuzul ajunge în stația de la Monitor într-o oră. Chiar sunt la capătul puterilor. Nu cad la coborâre, dar nici nu am siguranța pașilor. N-am însă

de ce să fac mofturi. Jos este un asfalt uscat, luminile orașului sunt aprinse, nu cad bombe și nu este furtună. Îmi spun că se putea și mai rău și-i dau bătaie. Intersectez, într-un punct, în apropiere de casă, traseul meu de maraton. Cu câteva luni în urmă, încă îl făceam lejer. Acum...

Gi îmi sare imediat în ajutor. Doamne, mie mi s-a întâmplat doar azi, ce mi s-a întâmplat, dar ea umblă udă mai mereu...

Nu mă îngrijorez prea tare, dar nici mare lucru nu reușesc să fac. La baie, constat că nu pot să mă ating de apă, așa că-mi șterg piciorul cu niște șervețele umede. Tălpile mă ard, iar prin degetele de la mâini îmi trec fiori de gheață.

Tensiunea urcă la 180, apoi la 195, pulsul crește. Ajunge la 140. Încerc să rămân calm. Și chiar rămân. Nu simt în niciun fel efectul acestor valori crescute. Ba chiar mi se pare că sunt relativ relaxat, că-mi stăpânesc organismul. Mă așez, totuși, pe spate în patul meu matusalemic, încerc să ating, cu cât mai multe puncte ale corpului, salteaua. Și chiar reușesc. În fine, mă relaxez. Plutesc undeva în al nouălea val, dar nu adorm, ci îmi iau din nou tensiunea. A scăzut la 150. Pulsul a ajuns la 70. De obicei, în ultima vreme, plutește undeva între 55 și 60.

Gata, am depășit momentul. Dar nu deschid televizorul din camera mea – în general, fug de televizor –, ci mă duc în camera lui Gi. La ea, urmărim un serial, apoi eu încerc să nu-i dau motive de îngrijorare, iar ea se ocupă mai întâi de boala mea și apoi de a ei.

Ea urmărește extrem de atentă dezbaterile de la televizor. Pe mine mă enervează atât de tare, încât îmi vine să arunc televizorul pe geam. Desigur, nu-l arunc, n-are nicio vine bietul de el, ci mă întorc în camera mea, deschid laptopul și intru imediat și necondiționat într-o cu totul altă lume. Lumea mea...

Așa o fac și acum enervat peste măsură de dezbaterea pe care am urmărit-o totuși, până la capăt. Constat cu amărăciune că protagoniștii fie nu știu despre ce vorbesc – cultura lor politică și strategică este atât de subțire, încât lipsește cu desăvârșire, ar spune un Caragiale al acestor vremuri –, dar efectele spuselor lor se rostogolesc ca o molimă peste un popor lovit crunt prin toate mijloacele posibile, de la cele educative la cele economice și transformat într-o masă fără identitate, fără opinie calificată, fără educație, fără cultură, ci doar divizată și pusă pe hartă.

Libertate maximă, cu creier slut, mut și minte puțină. Pentru că și mintea este liberă să-și aleagă atât creierul cât și ochii frumoși sau lipicioși.

În aceste condiții, simt din nou nevoia și chiar datoria să explic ce și cum, în ce mod s-a ajuns, de la o rațiune cumpătată, inteligentă și plină de înțelepciune, la una grav, foarte grav bolnavă, chiar în metastază...

De la o vreme, m-a cuprins o revoltă teribilă, o scârbă imensă și o greață amară, ai căror embrioni există însă în mine încă de pe vremea anilor '57-60', când eram elev în școala militară de ofițeri activi. Astăzi, însă, s-a ajuns la paroxism. Totuși, țin să precizez că, în școala militară, pe care eu o iubesc foarte mult, așa cum iubesc toate școlile pe care le-am absolvit totdeauna cu brio, care m-a format ca om și ca ofițer, am învățat să fiu ceea ce sunt. Nu instrucția în sine, nici programul extrem de dur și exercițiile tactice și de specialitate erau insuportabile – ba chiar îmi erau foarte dragi –, ci propaganda prost făcută, cu argumente stupide, care nu avea aproape nicio legătură cu armata, cu viața militară și nici măcar cu patriotismul. Așa cum nu are nici acum. De fapt, aproape nimic din ceea ce fac conducătorii de azi ai României nu are legătură cu interesul vital al țării, cu prosperitatea, libertatea, securitatea și apărarea ei. Tot ceea ce fac ei – arogant și fără măsură – nu este altceva decât o gâlceavă nesfârșită, murdară și penibilă – așa cum a mai fost și între cele două războaie mondiale – pentru putere, influență și bunăstare proprie, egoistă.

Nu contest necesitatea învățământului politico-educational în armata de atunci și nici în cea de acum, dacă s-ar mai face așa-ceva și dacă ar avea vreo legătură cu știința politică, cu istoria neamului, cu valorile naționale și universale, cu cultura națională, universală și militară, așa cum se întâmplă și în alte armate, inclusiv în Forțele Armate ale Statelor Unite.

Fără arondarea educației și instrucției militare și de orice fel la sistemele de valori naționale și universale, la știința politică, la cunoașterea și înțelegerea suporturilor și determinărilor geopolitice și geostrategie, s-ar genera contingente de roboți umani incapabili să înțeleagă ce fac și de ce o fac, ce este patria și care sunt valorile ei și de ce neapărat această patrie trebuie totdeauna apărută spre toate orizonturile. Contest doar dobitocia, aberațiile, lipsa de creier și, mai ales, trădarea. Statul dac a pierit tot ca urmare a unor trădări în fa-

voarea Romei, menținerea în separație și chiar în ostilitate, timp de secole, a teritoriilor locuite de români s-a datorat presiunii imperiilor care ne înconjurau și ne sufocau, ca un șarpe Anaconda, interesului lor și, probabil, înțelegerilor lor tacite de a menține cele trei identități românești într-un areal de siguranță strategică (interioară, în cadrul Imperiului Austro-Ungar și exterioară, în cazul Imperiului Rus și Imperiului Otoman), la care se adăugau trădările unora dintre boieri, ale unora dintre domnitori și neputinței comunităților divizate ale românilor de a înțelege necesitatea și posibilitatea unirii și de a se lupta cu cei trei coloși.

Așa a fost mereu, de când ne știm, și tot așa este și acum. Ba chiar mai rău, mult mai rău...

1. În decembrie 1989, Armata României, care avea, pe atunci, o doctrină proprie, bazată pe apărarea țării spre toate orizonturile, un efectiv de vreo 350.000 de militari-luptători activi, constituiți, pe timp de pace, în patru Armate (cu 10 divizii mecanizare, dislocate în zonele de operații, cu două divizii de tancuri – una la București și alta la Târgu Mureș, în general, pentru contralovitură, dar nu numai –, cu 6 brigăzi de vânători de munte, cu numeroase mari unități și unități de artilerie, de rachete și artilerie antiaeriană, cu o logistică pe măsură), în o mulțime de comandamente ale armelor, cu o divizie de aviație și câteva regimente de aviație, cu două divizii de apărare antiaeriană, cu o divizie maritimă, o brigadă de vedete purtătoare de rachete și torpiloare și numeroase alte forțe, la care se adăuga o rezervă substanțială de vreun milion și mai bine de luptători, încadrați, la nevoie, potrivit planurilor de mobilizare, pentru completarea cu efective a unităților operative și în unitățile și marile unități prevăzute a se înființa în caz de război, ele însele având, în stoc, nu doar armamentul și munițiile necesare, ci și echipamentul, pus pe umerase, în unitățile și marile unități active, care aveau obligația managementului punerii în operă a planurilor de înființare a acestora. Rezerviști erau convocați, periodic, la pregătire, în vederea actualizării cunoștințelor și deprinderilor, cunoașterii și familiarizării cu noua tehnică introdusă în înzestrarea armatei. Îndeosebi din 1964 înapoi, armata era dotată, prioritar, cu tehnică militară fabricată în România, depozitele de alimente, carburant și muniții erau pline, iar tancurile din unitățile care constituiau eșaloanele de luptă aveau muniția în ele.

După criza din 1968 (invazia Cehoslovaciei de către forțele Tratatului de la Varșovia, la care România nu a participat), au fost înființate formațiunile de gărzi patriotice, care consolidau și mai mult puterea armată a țării. Practic, aproape fiecare cetățean era și un luptător instruit și capabil de a apăra țara.

Sunt doar câteva cuvinte despre o construcție de apărare care încorporează în ea un efort extraordinar, inteligență, responsabilitate, patriotism, sacrificii, bravură. N-a fost deloc ușor. Nici neriscant. Doctrina războiului întregului popor pentru apărarea țării transformă populația în luptători, iar riscul să fie nimicită într-un război pe viață și pe moarte crește imens. Or, această vulnerabilitate, asumată, arată cât de grea și amenințătoare era situația, cât de riscantă era o astfel de doctrină și cât de asumată era o astfel de decizie politico-militară. Se pare că, în acele momente, eram chiar singuri, foarte singuri, deși făceam parte din Tratatul de la Varșovia, care reunea în același concept strategic toate statele socialiste europene. Era însă o construcție discutabilă și, într-un fel, contra-culturii politico-militare tradiționale a acestor țări. Dar așa a fost.

Primul tanc românesc are povestea lui, de-a dreptul eroică, ținând seama că într-un astfel de colos se assemblează peste 45.000 de repere și că el a fost adus, în câțiva ani, la cotele moderne la acea vreme ale tancului TR-85, aflat și acum în înzestrarea puținelor subunități de blindate care au mai rămas. Avionul IAR-93, care a echipat două regimente de aviație, era pe cale de a ajunge unul dintre cele mai performante avioane la clasa lui, dar, imediat după 1989, au fost tăiate, cu o furie criminală, 75 de avioane care echipau regimentul de aviație de la Craiova și pe cel de la Ianca. Subsemnatul a zburat cu un astfel de avion, la Craiova, după ce zburasem, la Borcea, cu MiG-21, în cabina 1 a MiG-ului fiind căpitan-comandorul Dorel Luca, azi, generalul Dorel Luca, unul dintre așii aviației militare supersonice a României, apoi cu MiG 29, unul dintre cele mai performante avioane din lume, la acea dată. Desigur, nu se putea face o comparație între ele, dar IAR-93 nu era avion multirol, nici de vânătoare-interceptare, ci doar unul de atac la sol și de sprijin al Forțelor Terestre, care se comporta admirabil în apropierea solului. Dar și escadrila de MiG 29 a dispărut sau a fost donată la alții, așa cum au dispărut, tăiate cu aparatul de sudură sau aruncate la gunoi, și obuzierele de 122 și cele do-

uă divizii de tancuri și tancurile care echipau centrele de instrucție echipaje tancuri de la Roman și Buziaș și multe, foarte multe altele.

În calitatea mea de jurnalist militar, specializat în pregătirea de luptă și învățământ militar, am fost prezent în toate unitățile armatei, la instrucție, în marșuri pe mașini de luptă sau pe jos, la toate aplicațiile cu sau fără trageri de luptă din poligonul Cincu, de la Mălina, de la Babadag, de la Cârțișoara etc., din munți și de la câmpie, de pe fluviu și din mare. De aceea cunosc în detaliu întreaga armată de atunci, de la nivelul Ministerului Apărării Naționale și Statului Major al Apărării (pe atunci Marele Stat Major), la cel al marilor unități, unităților și subunităților, iar concluzia mea, după 10 ani de comandat de pluton, 2 ani de stat-majorist într-o brigadă, 2 ani de studii la Academia militară, absolvită ca șef de promoție, 6 ani la facultatea de filosofie, 2 ani la școala doctorală etc., 2 ani la minister și 24 de ani de jurnalism militar, dintre care 20 la ziarul central al armatei, este aceea că am avut o armată extrem de puternică și de competitivă, cu statele majore de armate, mari unități și unități închegate și foarte bine pregătite, cele mai multe dintre ele la cel mai înalt nivel, care reprezenta o forță de temut, fiind, la acea dată, una dintre primele 14 sau 15 armate ale planetei.

Ar fi foarte multe de spus – pentru că am petrecut, în această instituție aflată în scutul de extremă urgență al țării, 40 de ani ca militar activ și 10 ani în calitate de cercetător științific gradul 1 –, dar mă rezum la atât.

Ei, bine, pentru a transforma România în ce este acum și, probabil, în ce urmează să devină, în concepția ticăloasă a celor care se află la butoanele războiului aberant împotriva țării noastre, desfășurat cu complicitatea clasei politice românești (imatură, fără viziune politică și strategică, incapabilă să identifice și să înțeleagă interesul național sau, pur și simplu, unealtă chioară a distrugătorilor de țară), au fost planificate și puse în operă mai multe scenarii, printre care se află și următoarele:

a) Crearea, în decembrie 1989, a unei situații de război complex, hibrid, cu multiple fațete împotriva României, simulat și totodată declanșat prin efectul în timp al propagandei antiromânești, susținut și întreținut de cei interesați, pregătirea și punerea în operă a diversiunii de la Timișoara declanșată de grupuri diversioniste care au intrat în țară dinspre Ungaria și Serbia, dar și din Rusia și, probabil, și

din alte țări sau comunități ostile nouă, sub masca sprijinului legitim al ostilității poporului față de conducerea politică socialistă de la București din acea vreme.

b) Cunoscând doctrina militară a României și realitățile din țară, cei care au declanșat acest război au mizat pe obsesia conducerii de la București de a transforma fiecare localitate într-o cetate de muncă, luptă și apărare, de a descoperi și anihila la timp coloana a cincea a inamicului și de a lichida orice focar de agresiune clasică sau atipică împotriva țării și a regimului ei politic, impus cândva sub presiunea tancurilor sovietice. Conducerea țării și, respectiv, conducerea armatei știau că, în planurile dușmanilor regimului de la București, erau prevăzute acțiuni de amplexare, precum: efectuarea de provocări, infiltrarea unor grupuri care să agite populația și să o folosească deopotrivă ca scuturi umane și ca fapt împlinit, concomitent cu pregătirea și punerea în operă a altor scenarii: revolte ale mulțimii în marile orașe ale țării, ca urmare a regimului de austeritate impus de conducerea de la București, în speță de Nicolae Ceaușescu (austeritate care avea ca obiectiv achitarea datoriei externe, populația nefiind însă informată cu privire la natura și scopul acestui efort, fapt care a declanșat o stare de nemulțumire generală în rândul românilor) etc. Dușmanii și neprietенii României au folosit cum nu se poate mai bine această situație pentru a crea, în timp, un suport solid de revoltă populară, populația fiind agitată de grupuri special pregătite, simularea unui atac aerian multistratificat, cu aeronave de tot felul, de la supersonice la elicoptere, stimularea și chiar impunerea deschiderii focului de provocare a unei riposte masive și haotice din partea armatei (pentru a fi condamnată ulterior), sau simularea acestuia din puncte fixe sau mobile, pregătite din timp etc. Modelul respectiv a fost folosit și în declanșarea războiului din Irak, și în distrugerea Libiei, în „Primăvara arabă” și în războiul din Siria. Este meritul exclusiv al Armatei României că, în evenimentele din decembrie 1989 și în cele ulterioare, nu s-a ajuns aici.

c) Odată declanșat conflictul între puterea de la București și cei scoși în stradă, scenariștii războiului împotriva României – pentru că de un război hibrid și atipic în carne și oase este vorba –, au avut ca obiectiv strategic, între altele, și provocarea armatei să tragă în populație, astfel încât s-o scoată, pentru decenii (poate chiar pentru totdeauna), din inima și din sufletul națiunii, ca eroină a realizării Ro-

mâniei Mari, folosindu-se, în acest scop, un uriaș sistem de propagandă și diversiune. Profitând de faptul că unitățile militare n-au fost pregătite niciodată pentru a acționa într-un război de acest fel, și n-au folosit de la început sistemul de secretizare în actul conducerii și comunicării interne, iar sistemele de transmisiuni ale armatei au funcționat ca în vreme de pace, adversarii noștri au intervenit în mod profesionist în aceste sisteme vulnerabile, au introdus mesaje false și diversioniste, de dezinformare, de punere în mișcare a unor unități militare, în așa fel încât pe aliniamentele și în zonele hotărâte de acești criminali, să tragă unele în altele (ceea ce s-a și întâmplat în unele locuri), să se ridice aviația în aer și, astfel, rachetele și gurile de foc din sistemul apărării antiaeriene și rachetele KUB din dotarea armatelor să tragă în propriile avioane, amestecate printre norii de ținte false, iar avioanele, la rândul lor, să lovească, cu bombe, rachete și cu întregul armament de la bord, locurile din care se trage, autodistrugându-se astfel întregul sistem de apărare aeriană al țării.

Acest din urmă scenariu al agresiunii atipice împotriva României nu s-a putut realiza, pe de o parte, datorită deciziei luate de generalul Iosif Rus, comandantul Aviației, de a nu ridica aviația în aer, și, pe de altă parte, datorită faptului că radiolocatoriștii și-au dat seama foarte rapid că majoritatea țintelor aeriene nu sunt reale, ci doar simulate, dar și prin grija celor câțiva piloți de pe avioanele și elicopterele care s-au ridicat totuși, punctual, în aer, de a nu lansa bombe și rachete împotriva propriilor mijloace de apărare antiaeriană, știind precis unde sunt ele dislocate.

În felul acesta, în pofida declarațiilor aberante ale celor care au preluat conducerea țării, armata a apărât țara cu prețul a 269 militari morți și a peste o mie de răniți. Să nu uităm că, în acele momente, grija comandanților de armate, de divizii și de regimente, era să pregătească rapid eşaloanele de luptă care trebuiau trimise la frontieră, pentru a acționa ca detașamente înaintate în fâșiile de apărare ale diviziilor, acoperind intrarea acestora organizată în dispozitive. Pentru că ne așteptam la o invazie. Pe malul stâng al Prutului erau deja dislocate câteva mari unități sovietice, care așteptau solicitarea de ajutor din partea românilor, mă rog, a noii conduceri de la București. Generalul Gușă a respins însă categoric orice fel de ajutor (probabil că de aceea a și fost înlăturat imediat din funcție și, câțiva ani mai târziu, trecut în neființă). Conducerea ministerului a fost, dintr-odată, anihila-

lată. Milea s-a sinucis, generalul Gușă a murit în condiții suspecte, contactând un cancer galopant pe care nu-l avea. Grănicerii noștri s-au întâlnit cu omologii lor de peste Prut și cu reprezentanții marilor unități ale Armatei Sovietice dislocate sau sosite în zonă, la mijlocul podurilor de pe Prut, exact pe lina de frontieră dintre URSS și România. Au refuzat politicos, dar categoric, orice fel de ajutor militar din partea Rusiei. Iar acest refuz a fost respectat.

În acele zile, practic, toate diviziile și aproape toate unitățile armatei erau blocate de populație sau angajate în apărarea obiectivelor de importanță strategică de pe întregul teritoriu național. Focul de descurajare pe care l-au executat unii militari a vizat avertizarea manifestanților de a nu pune în primejdie unitățile militare și obiectivele încredințare armatei pentru apărare și, în ultimă instanță, de autosalvare în fața agresorilor și nebunilor care au crezut că pot intra în unitățile militare, pune mâna pe arme și declanșa un război civil. Și chiar dacă, în majoritatea lor, revoluționarii n-aveau nici pe departe o astfel de intenție, organizatorii loviturilor de prăbușire a României asta au vrut. Era doar o variantă, cea mai directă și cea mai facilă. Urmau și altele.

d) Au fost, desigur, și numeroase incidente. Deschiderea focului asupra camioanelor care transportau o subunitate de securitate spre aeroportul Otopeni și care, paradoxal, a vrut să intre în dispozitiv fără a anunța, fără a respecta itinerarul de deplasare prevăzut în planul de apărare a aeroportului, la care s-au adăugat lipsa de cooperare dintre comandamente, dintre dispozitivul de apărare a aeroportului și subunitatea care venea să intre în dispozitiv și multe alte ne-reguli din sistem. Această situație de confuzie și de necooperare a dus la deschiderea focului de către militarii de pe esplanada aeroportului asupra militarilor din trupele de securitate, care venerau să-și facă datoria, dar care au fost luați drept teroriști. Diversiunea, în acest caz, și-a atins scopul. Diversiunea sau prostia. Și, tot acolo, cei din apărarea obiectivului au deschis focul asupra unei unități, chemată în sprijinul apărării aeroportului (care nu era atacat de nimeni, ci doar sus-puta simularea câtorva elicoptere de nicăieri care fâlfâiau din luminițe, fără a face nici un fel de zgomot). Cine a mai văzut, pe lumea asta, în epoca la care ne referim, elicoptere care să nu facă zgomot!? Ulterior, cei considerați vinovați, au fost condamnați la ani grei de închisoare.

Acestea sunt, din păcate, incidente care se petrec în orice armată din lume, atunci când se acționează în pripă și fără o coordonare corespunzătoare. În fața Ministerului Apărării Naționale, o echipă de la USLA, cu două ABB-uri, a fost spulberată de mitraliera unui tanc, tot din lipsă de comunicare, de cooperare și de planificare. Unul dintre cei grav răniți a cerut, cu limbă de moarte, ajutor („ajutați-mă, sunt de-al vostru, nu mă lăsați să mor!”), dar n-a cutezat nimeni să iasă din tanc și să-i acorde prim ajutor. Unul dintre tanchiști îmi spunea, cu lacrimi în ochi, în dimineața acelei zile, că n-a putut să iasă din tanc și să-l ajute pe bietul camarad, considerat de către cei din dispozitivul de apărare, terorist. La fel s-a întâmplat și cu cercetașii de la Buzău, sosiți aici pentru a scotoci zona și împrejurările, așa cum fac cercetașii, dar care au fost primiți cu foc deschis atât de dispozitivul de apărare al ministerului, cât și de unii necunoscuți din blocurile de vizavi. Nu ne propunem să descriem aici toate incidentele, nici să dezgropăm morții, nici să căutăm vinovații.

La Timișoara, înainte de a reveni în Minister, generalul Gușe a introdus toate unitățile în cazărmi, prevenind o catastrofă. După ce Nicolae Ceaușescu și consoarta lui au fugit cu elicopterul de pe Clădirea Comitetului Central, manifestanții s-au urcat pe tancuri, au pus flori la armele soldaților și au strigat în cor „Armata e cu noi”. Armata nu putea fi – așa cum nu a fost niciodată – împotriva poporului ei. Dar unii tembeli mai trâmbează și azi contrariul.

e) Cu toate aceste incidente și cu multe altele, militari au luat în pază toate obiectivele, armata a stăpânit situația creată, iar conducerea militară provizorie, a transferat, chiar în clădirea ministerului, puterea și responsabilitatea conducerii politice a țării politicianilor emanați de revoluție, cum era, de altfel, firesc. Ce anume au făcut politicienii cu această conducere, se știe. La câțiva ani după această revoluție – pentru că revoluție a fost, de vreme ce a schimbat un regim politic cu alt regim politic –, s-a instalat, agresiv, un fel de capitalism vulgar, primitiv și sălbatic, la care nimeni, în România, nu mai visa demult, dar care a apărut dintr-odată, ca o pacoste, luată drept binecuvântare cerească, în numele și în serviciul căruia s-a declanșat marea degringoladă. De fapt, n-a urmat, ci a fost reluată, cu ura răzbunării partidelor istorice, reînființate brusc, față de anii '950, ani care dispăruseră demult, dar nu și din memoria lor, și cu lăcomia puterii, cea care orbește și sugrumă. Nici ceilalți, neistoricii, emanați de revo-

luție, n-au fost mai breji. Unii au început privatizările frauduloase, ceilalți le-au continuat și amplificat, dar nu în folosul țării, ci în cel al buzunarelor lor și ale acoliților lor. Așa au apărut bogații României, devalizând patrimoniul național și umplându-și buzunarele din vistieria statului, din băncile românești sugrumate în primii cinci ani și acaparate de sucursale ale băncilor străine etc. etc.

Încet, încet, dar sigur, românescul a fost sufocat și anihilat de capitalul străin, care nu dorea altceva decât cotropirea resurselor țării, distrugerea rapidă a economiei românești și a instituțiilor statului, în numele statului de drept și transformarea României într-o țară fără economie, fără industrie, fără resurse, ci doar într-o piață de desfacere. Peste 1200 de întreprinderi au fost rase de pe suprafața pământului, majoritatea dintre ele fiind dotate cu tehnologie nouă, cumpărată din Vest, pe bani grei, și vândută, apoi, de către băștinașii fără Dumnezeu, de către alogenii și străinii fără scrupule, tot străinilor, ca fier vechi, pe bani din care s-au înfruptat atât alogenii cât și băștinașii ticăloșiei românești.

Justiția n-a văzut nimic, n-a auzit nimic și n-a știut nimic până în ziua în care și-a dat seama că poate fi (și chiar este!) o putere deasupra oricărei puteri și poate, în cărdășie cu vârfurile politice conducătoare, cu corporațiile care au pătruns imediat pe teritoriul românesc distrugând sau acaparând absolut tot: serviciile publice și de rețea, în care consumatorii sunt captivi, sistemul bancar, pământul, economia, resursele pământului, conștiințele și cerul, să facă tot ce vrea, mai exact ce vor noii stăpâni. Ei, politicienii, străinii și o parte dintre justițieri au devenit, peste noapte, deopotrivă, Dumnezeii, patronii și teroriștii românilor, golind țara de orice vlagă, cufundând-o în analfabetism și făcându-i pe cei care au mai rămas pe acasă să accepte jugul, frâul și umiliința. Desigur, în cheta unui început de secol și de mileniu...

Parlamentul a făcut și a votat legi în favoarea lor și în detrimentul românilor, a acceptat tot felul de retrocedări reale sau imaginare, tot felul de mișmașuri cu fondul locativ, cu pământul, pădurile și resursele țării, fără să miște un deget. Cea mai mare parte a pădurilor noastre seculare, protejate cândva de statul român, au fost rase de pe suprafața pământului românesc și transportate cu trailere în Austria, deși, înainte de 1989, România dispunea de o mulțime de combinate de prelucrare a lemnului, de celuloză și hârtie, dotate cu tehnologie

logie de ultimă oră și având o cifră mare la exportul de lemn prelucrat, mai ales de mobilă sculptată.

Sistemul educațional a fost făcut praf, atât prin programe școlare idioate, prin manuale alternative haotice și prin eliminarea aproape totală a istoriei naționale din școli, prin degradarea limbii și umilirea ei în fața limbii engleze etc. etc., cât și prin elaborarea unor legi ale educației permissive pentru impostori și distrugători de cultură, prin liberalizarea disciplinei școlare și a respectului, prin eliminarea sau neglijarea rigorii, a uniformelor, a regulilor de comportament condescendent, civilizat și a tuturor normelor și realizărilor care au făcut, în trecut, de-a lungul anilor, ca învățământul românesc să fie unul dintre cele mai eficiente și mai performante din Europa.

Noilor stăpâni (vizibili sau din umbră) nu le-a convenit ca populația României să fie educată, așezată și bine informată, impunând, în acest sens, fel de fel de normative și de birocratismе inutile și stupide și cultivând cultul rugăciunii, al smereniei, al acceptării sorții și umilinței, în schimbul fericirii de pe lumea cealaltă. Desigur, românii sunt un popor credincios, dar de aici până la umilință endogenă, renunțare la onoare, la educație, la demnitate, la apărarea valorilor civilizației românești, ar trebui să fie o cale lungă sau, mai exact, o trece-re imposibilă. Pentru că „nu e totuna leu să mori, sau câine-nlănțuit”, cum spunea poetul.

Lipsită complet de locuri de muncă, forța înalt calificată și calificată a României a emigrat rapid peste hotare, în căutarea unui loc de slugă. Este vorba de peste cinci milioane de oameni! Și, probabil, de încă două-trei milioane, care vin și pleacă peste hotare, în funcție de interesul lor și al stăpânilor lor.

Într-o Europă occidentală îmbătrânită și cramponată în sentimentul de superioritate față de țările Europei Centrale și Răsăritene și față de restul lumii, emigranții români au acceptat orice muncă, de la practicarea medicinei, învățată în școlile din România, dar nu la ei acasă, ci în capitalele și orașele europene vestice, pe un salariu mult mai mic decât al locuitorilor băștinași, la munca în construcții, în agricultura altora, în timp ce pământul țării era dăruit la alții, în îngrijirea bătrânilor din Europa de Vest, în timp ce bătrânii României, căroră li se recalculează la infinit, de către fiecare guvern care acaparează puterea prin prostirea nației, o pensie mizerabilă ce nu le asigură nici măcar coșul zilnic și medicamentele supraviețuirii. Oricum,

România se situează pe unul din primele locuri din Europa la consumul de medicamente și de alimente nesănătoase, aduse de către procesatori din scursurile alimentare ale Occidentului, din Turcia, din Polonia, din Grecia, din Ungaria etc., numai din România, țara pâinii, nu.

Pierderile României, în trei decenii de capitalism agresiv și vulgar, le depășesc pe cele înregistrate în sute de ani sub dominația sau sub presiunea imperiilor.

Și prăbușirea se continuă, în timp ce guvernanții vorbesc de creștere economică și susțin că România se află pe locul unu sau doi în Europa de azi, în ceea ce privește o astfel de creștere... Cum mama dracului să te situezi pe locul unu sau doi, când tu ți-ai distrus economia, patrimoniul, cultura, sistemul educațional, ți-ai înstrăinat forța de muncă înalt calificată și calificată, singurul potențial nedegradabil al națiunii, și școlești minți românești de înaltă calitate nu pentru țara ta, ci pentru Occident, te-ai îndatorat la marii cămătari ai acestei lumi pe generații?!

Ce s-a întâmplat cu tine, Românie? De ce tineretul tău, în cea mai mare parte, vrea să te părăsească? De ce visează să ajungă la Londra, la Paris, la Amsterdam, la Roma, la Berlin, la Veneția sau la dracu-n praznic, numai în România nu? A devenit România, pentru tine, tinere, ea, care care te-a crescut și te-a educat, care se luptă eroic, de milenii, să existe, să reziste și să supraviețuiască în strânsura imperiilor și a vecinilor acaparatori, o țară ciumată? Sau tu ți-ai pierdut busola și nu mai știi încotro s-o iei, crezând că unde-i bine, acolo și numai acolo, este și de tine? Ai uitat (sau poate n-ai știut niciodată, poate nici nu te interesează) că bunicii și străbunicii tăi au luptat și mulți dintre ei au plătit cu viața dreptul tău la țara în care te-ai născut, că țara ta este casa ta, că, aici, acasă, și numai aici ești în drept să ai o casă a ta, casa strămoșilor tăi? Te-am văzut la cursuri, la Universitate, îmi place inteligența ta, dar lasă de dorit cultura ta, educația ta, sistemele de valori în care crezi, lipsa patriotismului tău și fuga spre acolo unde crezi tu că-i mai bine... Dacă tu crezi așa și toți ca tine cred așa, se duc de răpă valorile noastre, iar românii vor deveni, în una-două generații, un popor fără țară, o națiune fără patrie. Sau nici măcar atât. Acesta-i idealul tău?

2. Armata țării, după ce a descurajat efectiv, prin forța și atitudinea sa, o intervenție militară în România, atunci, la finele anului 1989, și a apărut o revoluție care, în cele din urmă, a dus la sărăcirea țării și a românilor, la invazia corporațiilor și marketurilor străine și, în acest fel, la golirea de conținut a conceptului de suveranitate economică și chiar a celui de suveranitate națională – esența unui stat de drept –, a continuat să-și facă planuri de restructurare și modernizare.

Erau, de fapt, simple iluzii. Nimeni nu avea nevoie, în această țară, la acea dată, de așa ceva. Politicienii s-au făcut că nu văd și nu aud, câțiva dintre ei au apărut pe sticlă și au susținut, sus și tare, că, de vreme ce nu mai sunt războaie, armata și, mai ales, ofițerii ei trebuie plătiți la salariu mediu pe economie, ba chiar și la salariul minim, pentru că, oricum, nu produc nimic. Alții au dorit contopirea categoriilor de forțe și crearea unei structuri hibride, bună la nimic. Iar cei mai mulți au rămas buimaci. Politicienii, care au ajuns, așa cum au ajuns, la conducerea țării, oameni fără niciun fel de experiență în acest domeniu, susținuți sau presați de cu totul alte interese decât interesul vital al României, au hotărât urgent profesionalizarea acesteia (o profesionalizare fără profesioniști și resurse), trecând-o, de fapt, pe linie moartă, mai ales după ce armata a determinat și asigurat, prin comportamentul ei, dar și datorită interesului marilor puteri și al altora de a pune mâna, foarte rapid, nu doar pe finanțele și averea țării și pe întreaga zonă balcanică și răsăriteană, ci și pe resursele noastre, intrarea în NATO. Dar nu atunci când, datorită valorii ei, ar fi trebuit ca țara să fie primită în Alianță și în Uniunea Europeană, ci, la urmă, dar și atunci datorită interesului altora de a spulbera Iugoslavia și de a reface ordinea dinaintea Primului Război Mondial, ordine pe care unii dintre cei care diriguiesc astăzi lumea, după cum vor ei, o considerau și o consideră și azi ca model de echilibru strategic și de organizare europeană multiethnică și multiculturală... Nemții abia așteptau să dărâme zidul, să se reunească și să impună federalizarea Europei, americanii erau interesați de resursele din Kosovo, de re-îndiguirea semnificativă a Rusiei și chiar a Chinei și de un scut anti-Est, pe axul Marea Neagră – Marea Baltică, francezii, de francofonie și de remodelarea și dezvoltarea puterii lor strategice, alcătuind, împreună cu rivalii lor de totdeauna, nucleul dur al Uniunii Europene, ceilalți, toți și fiecare în parte, de noua lor condiție în sistemul global etc.

În doar câțiva ani, economia României a fost complet anihilată, industria de apărare ucisă prin nefinanțarea armatei și, deci, prin lipsa de comenzi, ca și prin distrugerea industriei țării, a centrelor de cercetare, a producției interne. Or, se știe, nu poți avea o industrie de apărare competitivă, dacă nu ai o industrie națională puternică și o cercetare științifică pe măsură. Iar toate acestea s-au făcut nu doar de către străini, ci mai ales de incultura politică, de prosia și trădarea celor care au fost, în acești ani, la butoanele strategice ale conducerii României.

În aceste condiții, reforma armatei, concepută ca modalitate de a moderniza această instituție la standardele armatelor occidentale, a devenit calea cea mai sigură de a o distruge. Nu a existat nici un fel de reformă, ci doar o restructurare distructivă și chiar criminală. Potrivit concepției acestei reforme, efectivele au fost reduse drastic de la peste 350.000 de militari la 70.000, marea majoritate a cadrelor militare, de ordinul zecilor de mii, a suportat un proces de disponibilizare forțată, extrem de virulent, mai drastic chiar decât cel de la finele celui de Al Doilea Război Mondial. Desigur, unii s-au bucurat de acele salarii compensatorii, crezând că își pot crea un suport economic, cu cei 150-200 de milioane de lei, în moneda de atunci, considerați suficienți pentru a-și relua viața de la început, într-o economie de piață extrem de agresivă, de dură și de ticăloasă.

Cazărmile părăsite au fost date primăriilor sau cui s-a nimerit (cele mai multe sunt, azi, într-o stare jalnică, așa cum este și sistemul de irigații, cum sunt și urmele în ruină ale întreprinderilor industriale ale României, cum este și viața românilor care au mai rămas prin țară să deservească marketurile și corporațiile străine, care au pus stăpânire pe tot: resurse, pământ, oameni, apă și aer), doctrina militară națională a fost făcută varză, iar noua doctrină – cea de alianță – a transformat pur și simplu falnica armată română într-o structură de nișă, un fel de șoricel mecanic, cu misiunea de a acționa în unele dintre teatrele de operații ale lumii, cu o instrucție centrată pe gestionarea crizelor și conflictelor și nu pe apărarea țării spre toate orizonturile. Educația patriotică și militară a tineretului realizată cândva într-o armată națională temeinică, s-a prăbușit și ea, lăsând loc educației de clan, falsei educații, falsei culturi, individualismului deșănțat, pseudo-liberalismului cretin și vulgar și altor racile ale așa-zisei societăți deschise.

Și, bineînțeles, nimănui nu-i pasă. Nimeni nu se gândește la rolul pe care îl avea și trebuia să-l aibă o armată într-o țară aflată cândva între trei mari imperii și supusă pe vecie presiunilor create de aceste imperii. E drept, imperiile au dispărut, efectele lor și chiar interesele lor, resetate, nu. Vecinii României – toți fiind, de fapt, cândva, populații migratoare războinice sedentarizate – nu sunt prietenii României, ci doar vecinii ei, care abia așteaptă un nou dictat de tipul celui de la Viena din 1940. Tot de la Viena. Chiar dacă, în noile condiții ale federalizării Europei, pare puțin probabilă o astfel de eventualitate. Puțin probabilă, dar nu și imposibilă.

Fără o putere economică remarcabilă, fără un potențial uman de cea mai înaltă calitate, fără o educație corespunzătoare, fără o cultură temeinică, fără unitate națională și fără o putere militară capabilă să apere țara spre toate orizonturile, cu sau fără sprijinul aliaților, este puțin probabil ca țara să poată supraviețui. Faptul că face parte din Uniunea Europeană nu-i asigură nici suveranitatea, nici integritatea teritorială, nici independența, ci din păcate, dimpotrivă. Deja o mare parte din teritoriul țării, mai ales din Transilvania, este donat la străini sau retrocedat, fără să se țină seama de adevărul cucerit cu preț de sânge și plătit foarte scump, atunci, ca și acum, din visteria țării. Justiția română a anulat despăgubirile date de statul român la vremea respectivă și le-a dat urmașilor grofilor, pământurile înapoi. Pământuri care nu numai că au fost recucerire cu sabia de proprietarii lor ancestrali, și cu preț de sânge, dar au fost și răscumpărate de statul român pe bani grei.

Europa nu cultivă spiritul patriei, naționalismul luminat, legea pământului, ci regionalizarea și federalizarea, adică resubjugarea națiunilor unor centre de putere europeană, care sunt tot acolo unde au fost dintotdeauna, bine mersi.

Efectele celui de Al Doilea Război Mondial s-au epuizat. Marii beligeranți le-au uitat, iar cei tineri au cu totul alte preocupări. Pe foarte mulți dintre ei nu-i interesează patria, nu-i interesează prețul păcii, ci doar lumea care se vede, orizonturile de azi, un job bun, bani cât mai mulți și libertatea de a face tot ce le trece prin cap.

Conducerile românești de după 1990 n-au făcut altceva decât să oblige populația calificată și înalt calificată, țărănimea și intelectualitatea, dar și populația casnică, să plece din țară în căutarea unui loc de muncă, adică de slugă, să cedeze finanțele și economia țării bănci-

lor străine, corporațiilor sau intereselor de tot felul, numai românești nu, să dezbinе populația care a mai rămas, să creeze o teribilă forță antiromânească chiar din românii plecați peste hotare și, în final, să aducă țara pe marginea prăpastiei.

Mai mult, câțiva dintre moldoveni vor Moldova lui Ștefan cel Mare, separată de România, câțiva dintre ardeleni vor un Ardeal independent, separat de Miticii de la București, pentru că, chipurile, Ardealul ar fi mai civilizat și mai cu moț decât restul României, tocmai pentru că a făcut parte din Imperiul Austro-Ungar, așa cum, de altfel, cred și unii dintre ceilalți români, care nu sunt ardeleni.

Președintele actual al României – antiromânul perfect, un lup îmbrăcat în piele de lup și nu de oaie – nu face altceva decât să provoace, să susțină și să întrețină această dezbinare. Totuși, românii (a se citi mașina de voturi), cei de peste tot, îl votează în continuare, liberalii îi atacă, în modul cel mai vulgar și cel mai agresiv posibil, cu ură și dispreț, pe pesediști, pesediștii se atacă între ei, useriștii aduc aminte de perioada extremismului tineretului violent din Germania, dar și din România, care a precedat cel de-Al Doilea Război Mondial, rupți complet de realitățile țării. Ei cred că pot salva România, distrugând-o. Sau distrugându-i generațiile din care ei înșiși au provenit. Adică distrugându-și părinții și bunicii.

Proiectele de țară clamate, când de unii, când de alții, sunt niște nimicuri în comparație cu valorile distruse, cu tragedia populației alungate (România este pe locul doi în lume, după Siria – care se află, de mulți ani, într-un război care nu este al ei –, în ceea ce privește fenomenul emigrației), cu devastarea economiei, culturii, istoriei milenare, educației și modului nostru de viață.

Nimeni nu face mai nimic pentru a opri tăierea pădurilor țării, chiar dacă o mână de lucrători din silvicultură și-au pierdut viața încercând să oprească criminalii pădurilor României, pentru repunerea agriculturii românești în drepturile ei, pentru refacerea potențialului economic, cultural și intelectual al țării, pentru controlul resurselor strategice. O țară contează pentru sine, în sine și în lume, nu după caii verzi pe care-i visează politicienii români, autohtoni, hibrizi sau alogeni, ci după puterea ei reală (economică, politică, intelectuală și, bineînțeles, militară), după cultura, onoarea și demnitatea ei națională, după capacitatea ei de a crea și cultiva relații trainice cu vecinii și cu

toate țările lumii, benefice pentru ea, pentru partenerii săi și pentru restul lumii.

Dacă ai putere, contezi, dacă n-ai, nu. Nimic (și nimeni) nu poate exista și rezista sub semnul duratei, dacă nu are putere și resurse. România nu mai are nici resurse (le-a cedat la alții), nici putere și, cu atât mai puțin, putere militară. Armata nu mai are resurse de mobilizare, nu are efective, nu are rezerve mobilizabile, nu are armamentul necesar, nici modern, nici destul, nici tehnică de luptă performantă, nu are nimic, în afară de pieptul de aramă al românului milenar. Tehnica de luptă este cumpărată cu bani grei din vechiturile altora, iar politicienii cred că nu avem nevoie de o putere armată, de vreme ce suntem în NATO, nici de putere economică, de vreme ce avem corporații străine, nici de resurse, de vreme ce nu avem cu ce le prelucra și folosi, nici de inteligență, de vreme ce inteligențele țării iau drumul marilor capitale care le plătesc mai bine, nici de istorie, întrucât istoria nu produce bani pentru buzunarele lor, nici de nostalgii (patriotarde, le zic unii dintre ei), de vreme ce lumea se îndreaptă spre hiperism, globalizare și cognocivilizație, ci doar de nimic, pentru că nimic, în concepția lor, înseamnă infinit blajin și lipsă de griji.

Incultura lor politică și strategică este strigătoare la cer. Nu le pasă de nimic, în afară de o gâlceavă veșnică pentru a cuceri și menține, cu orice preț, puterea. Fără să-și dea seama că, de fapt, putere înseamnă asumare de responsabilități uriașe. Aici, neglijența, abuzul, lăcomia, aroganța și, mai ales, lipsa de creier și de caracter înseamnă nu doar dezastrul tău, ci și dezastrul țării tale.

3. Desigur, marile puteri – și îndeosebi puterea americană – au interesul de a menține conflictualitatea militară a lumii la un nivel cât mai scăzut, astfel încât să poată fi gestionată, în primul rând, de către ele, de către aceste mari puteri, care formează, în jurul lor, alianțe și coaliții, de către organizațiile internaționale de securitate (ONU, OSCE, NATO etc.), coordonate tot de ele, de către corporații, de către marea putere financiară și de către împărații din umbră.

În acest timp, marile puteri se înarmează cu cele mai sofisticate arme, iar inteligența tehnică nu încetează de a elabora și realiza, în continuare, arme care nu au existat, din ce se știe, niciodată pe Terra: arme inteligente, arme hipersonice, arme bazate pe amplificarea un-

delor, arme geofizice, arme nucleare din noua generație, arme climatice, arme cosmice, arme cognitive etc.

Armele acestea nu sunt făcute să tacă, ci doar să aștepte momentul în care cei care le au le vor și folosi. Iar până atunci, să discute, să înspăimânte. Oricum, tot le folosesc. Pentru descurajarea celorlalți, pentru menținerea unui echilibru strategic pe muchie de cuțit, convenabil lor, pentru impunerea intereselor lor importante, pentru provocarea de crize și conflicte armate controlabile, dar și ca mijloace de consum pentru industria armelor, extrem de profitabilă, și de presiune geopolitică și geostrategică.

De când cu redeschiderea faliei strategice Marea Neagră – Marea Baltică, în urma summit-ului de la Vilnius și crizei ucrainene, s-a constituit din nou un front vestic împotriva Estului și un nou front estic, împotriva Vestului. România este chiar pe falie, iar în poligoanele ei, se antrenează forțele care, la o adică, vor intra primele în bătălie. Rusia s-a înarmat până în dinți, americanii sunt deja înarmați până în creștet, având cea mai puternică armată din lume, pe care o pun mereu la treabă, chinezii ocupă confortabil locul trei, japonezii revin în forță între puterile militare strategice ale planetei, turcii au deja o armată excelentă, dotată cu tehnică performantă, inclusiv cu teribilul F-35, pe care urma să-l apunzeze pe primul lor portavion, dar toată mustrăria turcească s-a prăbușit odată cu scoaterea acesteia din programul F-35, iar portelicopterul care trebuia să fie portavion cu F-35 a fost lansat la apă ca port-drone. Capitalele vestice au cunoscut o presiune islamică fără precedent, dar unii lideri ai UE au considerat, consideră și acum, că așa este bine pentru Europa care are nevoie de sânge proaspăt, deci de migratori, așa cum au fost și ei, cu un mileniu și jumătate în urmă, când au distrus Imperiul Roman și, după care, la timpul potrivit (după Renaștere, când au realizat mijloacele necesare), au ieșit din mileniul lor de așteptare strategică și și-au trimis, peste Atlantic, detașamentele lor înaintate pentru a explora și cuceri restul lumii, desigur nu de dragul acestui rest, al diversității civilizațiilor de la acea dată de pe Terra, ci doar pentru a-și extinde puterea și a folosi la discreție resursele planetei.

Tot așa este și acum.

Populația sedentară a României n-a participat niciodată la nicio invazie. Ea a trebuit să-și apere, cât a putut și cum a putut, pământul strămoșilor, limba și cultura și să le lase urmașilor, să reziste migra-

torilor războinici și să se adapteze vremurilor și vremurilor. Așa a fost mereu, din generație în generație, indiferent de urgiile și catastrofele care s-au abătut asupra lor. Românii au reușit să se reunească pe pământul Daciei, atunci și numai atunci când au trecut de la stadiul de băștinași dezbinați, dar iubitori de vatră, la stadiul de identitate națională, de forță integrată și conștientă de importanța și vitalitatea pământului natal.

Din păcate, azi, tot mai puțini dintre noi văd și înțeleg vremurile, uneltirile și urzile care se fac împotriva României și românismului, agresiunea implicită a corporațiilor și a marketurilor care au transformat populația în consumatori captivi orbi, mulțumită și chiar încântată că poate cumpăra un automobil la mâna a doua sau a treia, că marketurile au locuri de parcare, că pot plăti cu cardul otrava din alimentele neromânești care au pătruns în fiecare localitate din România, dar mai ales în marile orașe, că pot fi slugi purtătoare de smartfon și de laptop, că se pot duce unde vor în Europa, chiar și fără pașaport, pentru a-i slugări pe cei care au nevoie de slugi și nu de parteneri sau de egali.

Cei care au dominat lumea ieri o domină și azi, umilii de ieri au devenit din nou umili și azi.

Și, probabil, așa va fi mereu. Nimeni, în România făcută harcea-parcea, nu se va revolta împotriva celui care îl stăpânește și îl umilește, ci doar împotriva celui de-o seamă cu el, adică împotriva vecinului de-o seamă cu el și a camaradului său. Îmi pare foarte rău că o spun, dar trebuie s-o spun – știu asta de o viață, din viața mea –, pentru a putea trăi în lumea românească, trebuie să fii ori prost făcut grămadă, or superinteligent pentru a-ți găsi un loc în marile capitale, ori umil, ori singuratic. Dacă vei încerca să ridici capul, să faci un pas demn și normal spre o condiție ceva mai elevată, ceilalți te vor arunca mai devreme sau mai târziu în cazanul cu smoală. De aceea, probabil, votul este așa cum este: schizofrenic și potrivnic realității, nevăzător și handicapat. Sau programat să fie așa.

Referindu-se la conducătorii României din vremea sa, Mircea Eliade, îi asemuia, pe aceștia, cu niște piloți orbi, considerând, în același timp, că, în mare parte, intelectualii din acele timpuri sunt nu numai atrași de alte culturi și de alte zări, ci și antiromâni. Astăzi, nu doar cei care conduc România, ci și majoritatea votanților sunt nu doar orbi, ci și blestemați să nu înțeleagă mai nimic din ce se întâm-

plă, să nu aibă în vedere interesul de țară, ci doar să voteze exact pe cei cărora nu le pasă, în nici un fel, nici de masa votanților, nici de bunicii și străbunicii lor, nici de soarta țării. Adică pe antiromânii perfecți, cu creiere spălate, resetate, re-altoite pe ciulini sau deneuro-nizate. Iar mașinăria de vot, hodorogită sau ultrasofisticată, face restul.

Niciunul dintre președinții României de după 1989, până în nul de grație 2023, nu s-a bătut și nu s-a zbătut pentru țara asta, primii doi bucurându-se doar de confortul funcției și demnității, ultimii doi străduindu-se doar să dezbine și să stăpânească, să domine și să dicteze, făcând pipi pe Constituția României, sau acționând la limita legii, pentru a nu fi acuzați de ilegalități. Dar cine să-i acuze? Justiția din România?! Mira-m-aș! Tribunalul de la Haga?! Curtea Europeană a Drepturilor Omului?! Doamne ferește!

Niciuna dintre identitățile parlamentare n-a avut în vedere, la analiza și aprobarea legilor, interesul național al României, ci doar interesele de grup, interesele străinilor, ale corporațiilor, ale antir-omnilor. Pe niciunii nu i-a interesat capitalul românesc, dreptul românilor de a fi, în țara lor, stăpâni pe avuția și resursele țării, calitatea educației, protecția patrimoniului secular, construirea și menținerea puterii României, ca țară unitară, suverană și independentă, construcția europeană pe bază de respect, egalitate și suveranitate. Așa se face că, în trei decenii, România a pierdut aproape întreaga avuție națională, iar suveranitatea și integritatea ei teritorială au devenit, din piloni de bază ai existenței țării și națiunii, noțiuni superflue, pe care nici legiuitorul, nici guvernanții și nici chiar locuitorii de rând, îndeosebi cei tineri, nu le mai iau în serios. Ceea ce este extrem de grav!

Se pare că aleșii și culeșii neamului au trecut de la conceptul de țară suverană, unitară, integrală și independentă, la conceptul de comunitate internațională... Un fel de expansiune în ceață. Pe motiv că, dincolo, se află, probabil, soarele. O picătură de apă cristalină aruncată într-un ocean care nu există. Adică, în nicăieri.

De aici nu rezultă că eu contest necesitatea Uniunii Europene, ca unitate europeană a statelor și națiunilor care o compun. Dimpotrivă, eu cred într-o Europă a națiunilor puternice, într-o Europă a unității și indestructibilității națiunilor europene unite – pentru că așa este firesc să fie –, dar nu într-o Europă a distrugerii statelor, mai ales a celor considerate a fi de la periferie și a reconstituirii vechilor impe-

rii, într-o altă înfățișare. Am spus-o și am scris-o de multe ori – o repet și aici –, eu cred că o Uniune Europeană a tuturor statelor și națiunilor care o compun nu poate fi realizată decât atunci și numai atunci când toate statele și națiunile vor atinge acel coeficient maxim de integralitate endogenă, care să determine integrarea într-un nou sistem, cel al Uniunii, a tuturor statelor. Altfel, vom avea mereu o Europă cu mai mult viteze, cu mai multe mentalități – unele imperiale, altele de slugă –, de care, în cele din urmă, se va alege praful.

Ce ar mai fi de făcut? Oare, în aceste condiții, mai poate cineva face ceva?

Mai poate. Poporul român. Dacă și numai dacă se trezește. Deși e cam greu. Azi, somnul, mai ales cel al rațiunii, este mai dulce ca trezirea la realitate. Chiar dacă acest somn înseamnă moarte. Dar, totdeauna, fie și în ceasul al 12-lea, poporul român s-a trezit. Nu în mod miraculos, ci prin glasul sângelui, al pământului și al creierelor marilor patrioți români. Totuși, ar fi o iluzie să credem că douăzeci de milioane de oameni, câți vor mai fi făcând astăzi parte din România, se vor trezi ca la o comandă și vor începe să slujească, așa, din senin, țara din care fac parte. Fără oameni care să poarte steagurile, fără creiere care să gândească în detalii ce trebuie făcut, fără strategii vizionari pe termen lung, fără o inimă mare, care să bată pentru această țară și care să se regăsească în fiecare piept de român, nu se va putea face nimic. Ci doar vom urla, ca niște lupi singuratici, într-un deșert, în chemarea unei haite care nu mai există. Dar care a existat, totuși, cândva.

Eu cred în această trezire din „somnul cel de moarte”. Ce înseamnă această trezire și cum se poate ea realiza? Aici sunt foarte multe de spus. Și, mai ales, de făcut.

București, 19 noiembrie 2019

Public acest text în revista „Univers Strategic” și îl încarc și pe contul meu de FB. Câteva mii îl citesc. Câteva zeci îl comentează. Vreo doi cârcotesc. Nu le prea convine varianta mea. Dar nici n-au ce face. Știu ce scriu, că am fost acolo. Unul, căzut probabil, din planeta Marte, îmi spune, revoltat, să mă hotărâsc odată ce mama dracului sunt: pensionar, general, poet, jurnalist sau cațavencist?! Dacă ei, cârâtorii, nu știu cine sunt sau ce mai sunt eu, de unde să știu eu?! Îi răspund totuși că sunt nimeni. E un răspuns corect. Exact asta și sunt.

Câtiva, poate, înțeleg acest text. Dar e destul de greu să înțelegi ceva, când, trăiești, de fapt, altceva. Când ți s-a vârât cu vâtraiul în mințile mizeria în care trăiești. Omenirea nu mai e chiar ca înainte, dar, esențialmente, nu s-a schimbat. Se pare că dezvoltarea oamenilor, din perspectiva cunoașterii, înțelegerii și acceptării evenimentelor, oricât ar fi de complexă, rămâne, totuși, lineară. Nimeni nu întoarce capul. Nici la stânga, nici la dreapta. Și chiar dacă l-ar întoarce, n-ar vedea altceva decât ce a văzut și până acum. Sau n-a văzut.

Nu-mi fac nicio iluzie. Un text nu schimbă mai nimic, mai ales atunci când e prea lung și ochii lumii nu mai sunt obișnuiți cu așa ceva. Acum totul trebuie să fie scurt și, dacă se poate, să nu fie deloc. Imaginea de la televizor este, mai exact, pare a fi suficientă. Atunci când nu bate apa în pui, ci arată, nu o floare și o casă, ci niște sâni mari, un bot de rață, niște bărbi negre, blonde sau cărunte, pe post de frumusețe masculină, niște clanuri care se bat între ele, niște fete traficate, niște crime cu autor necunoscut, niște imagini misterioase, în proiecție flu-flu, despre o crimă, o sinucidere, un furt sau o răpire de minoră, care aștepta o ocazie să meargă din deal în vale... Schimbare de vremi, dar nu și de măști, mai ales acum, cu acest virus încoronat, sau încornorat, când tot omul, viu sau mort, trebuie să poarte mască...

Nu sunt prea încântat de efectul scrisului meu – de fapt, nici n-am urmărit un anume efect –, ci doar am încercat să spun, în văzul și auzul lumii, ce și cum. Văzul lumii este însă cam atrofiat, concentrat mai ales pe ceea ce chiorăște și chiar orbește, iar auzul ei este și el ca al unei babe surde care aude un cocoș în loc de un rățoi și un rățoi în locul boșorogului ei care i-a murit la Revoluție. Mai bine stătea dracului acasă și da de mâncare la găini. S-a dus și el acolo, ca tânărul în closet, și l-a pălit un glonț venit dracu mai știe de unde. Dar el nu era ca Ținteș, din poezie, să-și îmbrățișeze tunul, ci a îmbrățișat doar un stâlp de telegraf, lângă care și-a dat duhul... Așa i-a spus ei un vecin care a fost și el acolo. Erau amândoi prieteni de pahar cumpătat și, în noaptea aceea, au lăsat paharul și s-au dus și ei acolo să salveze lumea. Dar lumea a rămas, în continuare, nesalvată, iar ei, în acel război al unuia contra altuia, ei, cei doi prieteni de pahar și de ani, au avut pierderi mari. Pierderi de 50 la sută. Și, întrucât gruparea lor de doi a fost nimicită în proporție de 50 la sută, au fost nevoiți să treacă în refacere. Cel murit s-a întors la bază într-un sicriu, cel salvat a ve-

nit cu trenul. A murit și el după vreun deceniu, lângă cotețul porcului, blestemând furios, din răunchii care-i mai rămăseseră, noua rânduială.

...Las în plata cui o fi aceste gânduri despre alte gânduri și îmi aduc aminte că trebuie să merg la tratament. Cele trei săptămâni – două de ofensivă strategică oxii, avi și cabi – și una de pauză au cam trecut. De fapt, n-am uitat nicio clipă, ci doar am făcut o manevră ceva mai largă de învăluire, sperând într-un efect de bumerang. Oricum, concentrat cu textul și cu furia mea împotriva potențailor aroganți, chiori și surzi, cu creierii-n călcâie și cu călcâiele pironite-n tâmpile, cum se întâmplă mai mereu cu potențaii lumii, am uitat că am o treabă de făcut. În lupta cu mine și, deopotrivă, cu celălalt din mine.

Mă duc și iar mă duc, mă întorc și iar mă întorc.

Tratamentele se continuă.

Corpul meu începe să cedeze primele linii de apărare. Efectele citostatice sunt din ce în ce mai supărătoare. Medicul îmi acordă o pauză de o săptămână, în prima lună a lunii ianuarie, apoi reiau tratamentul. Efectele nu se ameliorează. Pe tălpi au apărut ulceratii. E aproape imposibil să calc, dar, totuși, mă duc la tratament. Tratamentul este esențial. Efectele secundare, oricât ar fi ele de neplăcute, nu sunt totuși letale. Sunt doar efecte. Care, în cele din urmă, vor dispărea. Sau nu.

Convins că a sosit vremea, oncologul cu nume de împărat roman, îmi reconfigurează tratamentul. Scoate Oxaliplatinul care și-a făcut, cum se va vedea mai târziu, admirabil treaba și îl înlocuiește cu un altul, cu nume ceva mai frumos. Sunt convins că așa trebuie. Doctorul chibzuiește foarte bine tratamentul, iar eu nu numai că știu, dar și simt asta. Ceea ce este extrem de important.

Îmi iau adio de la acest tămăduitor pe care l-am suportat (sau, mai precis, el m-a suportat pe mine) câteva luni – mai am și-acum, vreo două flacoane pe acasă – și trec la următorul. Medicul nu-mi spune care-i treaba ăstuia nou, și nici eu nu-l întreb. Repet, nu vreau să consum nici un minut din timpul extrem de prețios al acestui om. Știe el ce face, iar eu trebuie să am încredere deplină în el. Și am. Reduce și doza de Capecitabină, de la șase pe zi, la patru pe zi. Înțeleg că vârful de sarcină a cam trecut. Acum trebuie s-o iau mai moa-

le. Musai. Suntem deja la debutul lunii iunie. În curând, trebuie să urmeze examenul CT. Este foarte important, atât pentru medic, cât și pentru mine. De aceea, aștept cu nerăbdare verdictul. Nu întreb nimic, nu sugerez nimic. Orice intervenție de-a mea, pe de o parte, ar putea să-l ofenseze și chiar să-l dezamăgească pe acest luptător pentru viața mea, și, pe de altă parte, m-ar descalifica și pe mine, în calitatea mea de pacient cuminte. Eu sunt pe mâna lui, nu el pe a mea.

La seria de tratament, care începe pe 6 iunie, a șasea din acest an, 2020, medicul mă anunță că, pe 13 iunie, la ora 14.00, sunt planificat pentru examenul CT. Mă bucur, dar nu-i spun. Cred că este unul din acele momente de răscruce pentru un om bolnav de cancer.

Pe 13 iunie, la ora 11.00 punct, sunt deja pe un scaun negru, în coridorul-sală de așteptare de la Oncologie. Este cu mine și nepoțelul meu, dar nu ca în urmă cu vreo 20 de ani, când mergeam împreună la schi, cu Dacia mea, mașină care m-a purtat pe drumurile țării un sfert de veac, ci ca în acest moment al unui timp ce trece, el având 32 de ani și eu 80 deja împliniți. De data aceasta, am venit cu mașina lui, un BMW automatic, confortabil și silențios.

El nu este deprins cu astfel de așteptări, dar învață foarte repede. Stăm amândoi pe două scaune alăturate și butonăm telefoanele. El, un iPhone 11, eu, un iPhone SE. Doctorul mă vede, face un semn cu mâna pe care eu nu-l observ, dar nepoțelul meu îl recepționează și-mi spune și mie că doctorul a dat un semn că ne-a văzut.

Îi explic cum stau lucrurile pe aici, fiecare trebuie să aștepte să fie chemat, iar ordinea chemării o fixează doctorul, după planificările lui, pe care noi, ceilalți, așteptătorii, nu le știm. Și nici n-avem cum să le știm, pentru că el, doctorul, le gândește, le socotește, le învârtește și le pune în aplicare din rațiuni pe care numai el le cunoaște. Îi explic nepoțelului – acum un zdrahon de o sută de kilograme – că așa e bine, dar el se uită la mine cu indulgență, îmi zâmbește și nu zice nimic.

În cele din urmă, medicul pronunță numele meu, iar eu, ca de obicei, îl urmez. Mă secondează nepoțelul, atent la toate detaliile.

- Suntem pe drumul cel bun, markerii tumorali sunt în ordine, la fel și analizele. Va trebui să facem un examen CT.

- Sunt planificat chiar azi, la ora 14.00, pentru el. De aceea am și venit ceva mai devreme.

Își aduce imediat aminte, face un gest de om surprins de o festă a memoriei, apoi intrăm urgent în proceduri. Analizele de rigoare, ca la începutul fiecărui 2/1 (două săptămâni tratament, o săptămână pauză), apoi primesc foaia de trimitere la CT – computerul tomograf e într-o clădire din apropiere –, o luăm per pedes – eu și nepoțelul, intrăm pe ușa din față, în hol, prezentăm documentul de trimitere, fata de acolo ia act și ne spune să ne așezăm undeva, acolo, unde se află și ceilalți așteptători, fiecare cu așteptarea lui, luăm loc pe două scaune apropiate (încă nu este vremea Covidului) și... așteptăm...

O asistentă-fășneacă, foarte tânără și foarte frumoasă, trece de la un pacient la altul, desigur, la intervale de timp inegale și imprevizibile. Are un maldăr de hârtii într-o mână și, în cealaltă, un pix.

Cu vreo 20 de minute înainte de a se face ora 14:00, purtătoarea de convorbiri importante ajunge și la mine. Mă întreabă cum mă cheamă îi răspund, mă întreabă din nou cu ce treburi pe aici, răspund, apoi, dacă am mai făcut CT când și de ce, dacă am suferit de boli importante și care sunt acelea, dacă, dacă, dacă....

Răspund la toate astea, nepotul meu privește lung și neînțelegător, apoi asistenta dispare și noi ne continuăm așteptarea. Reapare după un timp onorabil, îmi spune că e musai să am în litru de apă, când intru la CT, apoi îmi mai zice ceva ininteligibil, mai degrabă în prescurtări, în care cuvintele: substanță de contrast, apă, toaletă se amestecă cu vro două-trei gesturi spre un coridor care se află în dreapta și cu alte câteva, la fel de transparente la semnificație, care pot să însemne orice, dar din care eu nu sesizez nici un fel de esență.

Nu înțeleg, adică mai nimic, iar logica mea aristotelică impecabilă cândva, la care am luat nota 10, mă zgârie pe creier. Nepoțelul se întoarce urgent cu 2 sticle plastice de apă plată – una pentru mine, una pentru el –, iar eu nu înțeleg ce legătură are apa cu CT-ul. Nu întreb și nici ea nu-mi explică.

Este ora 14:00 fără câteva minute. Aștept o voce de dincolo de ușa vestitul ui CT...

Intră în scenă o doamnă cu un halat alb, mi se pare mai mult decât foarte alb, gata să mă sfâșie:

- Domnul ăla de acolo, cu șapcă – ridică-te în picioare și dă-ți șapca jos când vorbești cu o doamnă! De ce refuzi substanța de contrast?

Nu înțeleg exact ce vrea să spună. S-o fi plictisit și, probabil, are chef de glume. Mă ridic însă de pe scaun, îmi dau șapca jos, deși încă tremur de la efectele criogene ale citostaticelor, o privesc fără să o văd și încerc să înțeleg. Nu înțeleg nimic.

Este o doamnă la 45-50 de ani, care s-a ridicat, probabil, din fața unui computer și vrea să-și mai dezmoștească un pic silabele... Așa cred.

Se uită la mine că la un boschetar trezit din somnul lui de dimineață tomnatică din marginalul Gării de Nord, dar eu nu mă prind de chestiune. Îi spun doar că nu sunt un boschetar de rând, ci unul care poartă gradul de general al Armatei Române, că nu am refuzat nicio substanță de contrast și nici să beau litrul acela de apă, de care am aflat abia aici și acum. Și pe care a trebuit să mi-l procur de la cișmeaua din Cișmigiu. E drept, n-am prea înțeles ce caută apa la CT, chiar dacă îmi este o sete cumplită. De ieri de la prânz, n-am băut niciun strop de apă și abia aștept să treacă examenul ăsta CT, ca să pot să-mi stâmpăr și eu setea. Pentru mine, explicațiile domnișoarei asistente au fost atât de neclare, încât nu am înțeles nimic. Oricum, e de neînțeles ce caută un litru de apă la un computer tomograf...

- Veți suporta consecințele... Adică veți aștepta o oră și jumătate aici, după ce beți litrul de apă cu substanța de contrast.

- Cu mare plăcere. Spitalul nostru, stăpânul nostru. Dar ar trebui să învățați și dumneavoastră să formulați clar și la timp ce și cum, pentru ca tot omul să știe...

N-am așteptat chiar o oră și jumătate, ci, în următoarele probabil 20-30 de minute, am trecut examenul CT.

Am plecat însă de acolo cu un gust amar, la adresa mea, bineînțeles, omițând, pentru o clipă, că nu sunt un simplu bolnav de cancer, ci un octogenar care uită să-și scoată pălăria în fața unei doamne. Chiar dacă pălăria este șapcă...

Rezultatul examenului CT a fost descris, cu o exactitate care m-a uimit, chiar de către doamna în fața căreia îmi scot, iată, abia acum, cu adevărat, de bună voie și nesilit de nimeni, pălăria.

Rezultatul a sosit pe secție în câteva zile. Doctorul cu nume de împărat roman a fost mulțumit, eu mi-am mai luat o cărămidă de pe inimă, iar tratamentul a mai continuat o vreme, iar pe 10 iulie 2019 a fost încheiat, urmând ca, în scurt timp, să fac un examen PET-CT.

Tot un fel de computer-tomograf, dar ceva mai sofisticat. Îl fac pe 27 iulie. Rezultatul este excelent. Nu mai sunt celule canceroase certe în organism.

De-acum urmează verificările CT periodice. Deocamdată, din trei în trei luni.

Este timpul să scap de colostomă. O port deja de un an și aproape două luni. Trebuia s-o port, dacă nu s-ar fi ivit probleme, doar câteva săptămâni. Dar, operația de eliminare a nodulului în metastază din plămânul stâng – rezecție pulmonară atipică se cheamă –, apoi tratamentul de aproape un an cu citostatice au împiedicat asta. Interesant este că, deși lucrurile par complicate și frustrante, eu nu le-am simțit așa, ci mai degrabă ca experiențe de cunoaștere lucidă și, parcă programată, pe propria-mi piele, cum se spune, a unor situații, uneori, la limită, care nu m-au pus la pământ, ci doar în imposibilitatea de a mai alerga maratonul. Eu speram să fac asta până dincolo de 90 de ani – și chiar îmi imaginez că aș mai putea încă să o fac –, nu pentru a cucerii gloria lumii sau cine mai știe ce trofeu pentru bătrânețe activă și alergăreață, ci doar pentru liniștea din mine.

Alergarea de-a lungul a zecilor de kilometri era, pentru mine, nu o competiție, ci un timp de liniște și meditație. Ieșeam din presiunile muncii și ale proiectelor, nu mai vedeam aproape nimic din raza vizuală a văzului meu obișnuit, deși eram foarte atent pe unde calc, iar peisajul îl simțeam ca pe o mângâiere, nu mai auzeam nimic, chiar dacă, în urechi, îmi purtam, ca pe o muzică specială, ritmul pașilor, ci doar lăsam gândul să alerge înaintea mea, pichet mobil de cap. Nu simțeam încorsetarea efortului, ci doar pulsul libertății. Al unei libertăți speciale, condiționată de gând și de pași.

Îl sun pe doctorul Miracol. Este singurul dintre toți cei care s-au ocupat de mine în acest interval de timp de un an care mi-a dat, fără să i-l cer eu, numărul de telefon. Iar eu n-am profitat de acest avantaj, pentru a-l întreba, când am eu chef, de sănătate sau cum se ia o pastilă.

Dar, acum, chiar este timpul și cazul să-l sun. Am așteptat clipa asta atât de mult. La un moment dat, am crezut că voi rămâne cu ea, cu această colostomă, toată viața. Mi-a și zis cineva că ar fi posibil. Au mai fost și încă mai sunt cazuri. Nu-mi răspunde din prima, așa că insist. În cele din urmă, îmi răspunde. Îmi spune că nu se aude

prea bine, să-l sun mai târziu, pe 27 august, când se întoarce din concediu.

Mă simt oarecum jenat că l-am sunat în timpul concediului. În afară de faptul că este un doctor foarte bun, este și un om atent și politicos, agreabil și foarte plăcut. O conversație cu el este minunată. Iar el trăiește intens și la cote foarte înalte de calitate și solicitudine tot ce face.

În fine, pe 17 septembrie, anul de grație 2020, sunt chemat pentru internare. Ajung pe holul scărilor, atât de bine cunoscut, la 07.30, deși știu foarte bine că am venit prea devreme. De data aceasta, aștept doar atât cât este necesar până la ora internărilor. Asistenta șefă pronunță numele meu, ajung, din câțiva pași, la măsura din colț, răspund la niște întrebări, completez niște formulare, achit coplata de 10 lei la internare (mi se pare o taxă simbolică, așa ca să fie, când ea, în mod normal, chiar dacă asistența medicală, potrivit legii, pentru pizmașii militari ca mine, este gratuită, ar trebui să fie mai substanțială, măcar cât costul unui pachet de țigări), apoi trec într-o cameră pre, cu patru paturi, din care doar unul este ocupat. Mă postez în cel de lângă ușă.

După câteva minute, o asistentă îmi aduce niște pachețele cu praf, îmi spune să le dizolv în patru litri de apă și, până la ora 18.00 să le beau. Cunosced procedura, am făcut-o și înainte de colonoscopie, dar eu am la mine doar o sticlă de plastic de o jumătate de litru.

Nu-i spun ei nimic, ci împart timpul acordat la 8. Apă iau de la chiuveta din baie, pun a opta doză de praf, în prealabil, adică o pătrime dintr-un pachet, agit și înghit conținutul dintr-o răsuflare. Colostoma își face treaba ca la carte, dovadă că Gi a lipit-o foarte bine. Încet, încet, conținutul colostomei se decolorează, până ce devine limpede ca apa. Între timp, reușesc să închei, ca și data trecută, revista. Ce eficient sunt! Iar speranța că voi scăpa de colostomă îmi dă aripi.

La ora 18.00, apare o infirmieră – este o puștancă în violet – care îmi spune, într-un limbaj pe care eu îl înțeleg doar pe jumătate, dar tot e ceva, că a venit să mă ajute să mă mut la salonul 12. Îi spun că am înțeles, îmi iau calabalâcul – o geantă și laptopul – ea nu înțelege gestul ca normal, ci îl consideră o ofensă, pentru că nu am lăsat-o pe ea să îmi care bagajul, se uită urât la mine și face mărunț din buze. „Auzi, își duce bagajul singur...” Nu-i stă prea bine, dar asta e. Îi spun să nu se supere, eu mi-am cărat tot timpul singur ranița și așa o

să fie mereu, chiar și atunci când bagajul meu va fi ultimul... Ea își face cruce, zice „doamna ferește!” și îmi arată patul. Cel din mijloc. Zic „Bună seara!” noilor mei camarazi de salon, toți tineri și vioi, îmi pun geanta, cămașa și pantalonii în buzunarul de la cap al patului, iar laptopul peste și trec în stand by. Cei cinci din salon glumesc, râd, fac haz de ce va urma, doamna cu bărbieritul părților delicate, pe care eu o cunosc de data trecută, își face apariția, citește lista cu cei care trebuie să treacă și prin această etapă a malaxorului – constat că eu nu mă aflu printre ei, semn că, probabil, mâine nu voi intra la operație –, dar nu se știe niciodată foarte, foarte exact, ce, de ce și cum. Așa că nu întreb nimic, nu zic nimic, ci stau liniștit la locul meu.

După frizerița părților intime, apare o asistentă cu trei clisme (mici în formă de pară umplute cu apă) și ne invită, pe rând, la toaletă. Pe mine, ultimul. Mai, mai că nu m-aș duce. Este o fată jovială, finuță, suplă, foarte plăcută și, mai ales, foarte frumoasă. Aș refuza-o imediat, dar n-am cum s-o fac. E musai să mă supun procedurii. Îi spun doar că, adineauri, am înghițit cei patru litri de apă cu acel conținut alb, colostoma mea e, probabil, limpede ca lacrima, mai trebuie doar apretată, ea îmi răspunde că știe, dar trebuie s-o facem și pe asta.

Mă supun, ea înțelege că mi-e jenă, se poartă delicat și atent, iar prețuirea mea pentru ea crește, direct proporțional cu jena. Operațiunea se încheie repede, așa cum a prevăzut ea, îmi zâmbește și îmi urează sănătate. Inima mea bate cu putere, ea însăși jenată sau indiferentă la jena mea, nu realizez, iar monstrulețul din mine trebuie să înțeleagă și el, ca tot omul, că și monștrii sunt datorii cu o moarte.

Pe la miezul nopții, îmi vin, înainte de a ațipi, în minte, vreo două versuri. La lumina difuză din salon, le scriu pe o coală de hârtie. De aici curg și următoarele și, când pun punct primei forme a unei poezii despre zborul în adânc, constat că bate la geam dimineața.

Pun cele două file scrise în geanta laptop-ului, nu pot să mă desprind dintr-odată de siajul versurilor, cred că ar trebui să le mai șlefuiesc puțin pe unele – chiar o fac –, apoi, când și ceilalți cinci, ca la o comandă, se trezesc și încep să glumească pe seama a ceea ce va urma, trec și eu de partea lor, dar nu intru în vorbă cu ei, pentru că vorbele mele poartă încă puternic în ele liniștea cuvintelor scrise. Inima, oricât ar fi ea de purtătoare de fibrilații, nu uită că este, totuși, o inimă care vibrează de multă vreme la gând și, mai ales, la cuvinte.

Primul dintre cei planificați la bisturiere a plecat deja spre sala de operații. A plecat pe jos, discret, voios și nezmormot. Nu se va întoarce aici, ci într-un alt salon, un fel de salon pe care secția l-a destinat pentru terapie intensivă. Să-i fie cu noroc!

Apare, prin surprindere, lângă patul meu, doctorul factotum, pe numele lui adevărat, pe care-l voi afla în viitor, mai exact, la operația următoare, adică la cea de a treia legată de colon și cea de a patra, dacă includem aci și rezecția pulmonară atipică, doctorul Canu. Are, ca și mine, o mască anti-covid, masca acestor vremuri, dar eu îl recunosc după ochii lui negri și jucăuși, de om bun la suflet, plin de energie și forță. Voi vedea, ceva mai târziu, că și-a ras mustața. Schimbă câteva vorbe cu mine, eu confirm ceea ce mi-a spus el pe 29 iunie, înainte de prima mea externare ca purtător de cancer la colon cu metastază în plămân, și de colostomă: „Domnule general, vă așteaptă zile grele și îndelungate de luptă, dar sunt sigur că veți învinge.”

- Imediat, urmăm noi! Îmi spune.

Îmi urează succes, apoi dispare.

O asistentă pronunță numele meu și al unui camarad de salon și ne invită la sala de operații. O urmă cu înțelepciune și gânduri frumoase. Sau, nu-mi dau seama, poate fără niciun gând. În astfel de situații, gândurile nu se bagă. Trec la recuperare, în rezerva strategică.

Colegul meu de salon rămâne în prima sală, cea în care am fost operat și eu anul trecut, iar eu trec, dincolo de o ușă, în următoarea. Asta nu mi se mai pare o hardughie dintr-o stație spațială, ci un loc mai intim și mai delicat. Aud și vocea anestezistului, care se află dincolo de o cortină – cel puțin, așa cred eu –, îmi dau jos pijamaua mea clasică și îmbrac halatul de rigoare, iau poziția necesară și aștept. Apare și doctorul Miracol, așa îi zic eu, pentru că așa este, discută cu mine elegant și familiar, deja ne cunoaștem de un an și aproape patru luni, cam cât am purtat eu colostoma până în acest moment, iar eu văd, în ceea ce urmează, nu o procedură pentru vindecarea mea, ci una pentru eliberarea mea. Chiar dacă, într-un fel, mă obișnuisem și cu această calitate de port-colostomă. Un soldat trebuie să fie în măsură să facă și să suporte orice. Asta-i meseria lui: să suporte orice, inclusiv moartea... Eu mai am până acolo, sunt convins că o să ating veacul, dar asta nu înseamnă că sunt scutit de suferință, de risc și de

toată gama de..., de... și de..., ci, dimpotrivă, cu cât mai greu și mai riscant, cu atât mai frumos...

Masca transparentă – alta decât cea de covid – se apropie delicat de nasul meu, fără să-l atingă, cineva spune ceva, eu, spun și eu, cred, tot ceva, dar filmul se pierde și mă trezesc într-un pat din alt salon – salonul de terapie intensivă din cadrul secției –, nu sunt prea sigur, dar așa trebuie să fie. Prima grijă pe care o am este să pipăi zona și să văd dacă mai există colostoma. Sper să nu. Din păcate, constat că da. Primul gând dintre cele care s-au întors acasă a fost acela că, probabil, medicii au ajuns la concluzia că nu trebuie s-o scoată. Deci, o voi purta în continuare. Mă împac imediat cu gândul și îmi spun că, dacă așa trebuie, așa trebuie acceptat. Am trăit un an și patru luni cu ea, voi trăi și în continuare cât s-o mai putea.

De dimineață, doctorul Miracol este lângă mine. Îi spun că mă simt foarte bine și îi cer permisiunea să lucrez ceva la laptop. Asta, pentru a preveni discuțiile, pentru mine neplăcute, cu vreo asistentă țăfnoasă deranjată că eu nu stau cuminte, ca un mielulel octogenar, în patul meu de spital, ci butonez la calculator. Dar nu numai pentru asta. Aici e spital, există reguli, există o anumită disciplină, iar lucrul la laptop nu face parte din terapie și, deci, trebuie să cer permisiunea doctorului. Punct. Doctorul este de acord, ba chiar îmi spune să mă mut în Rezerva 1, care, în acest moment, este goală. Data trecută, am stat, de la început, în Rezerva 2. Nu țin la aceste lucruri, nu sunt eu mai cu moț să stau într-o rezervă, dar chiar am de lucru cu numărul curent al revistei pe care o redactez, o tehno-redactez, o pun pe site, o introduc în BDI-uri etc.

Nu știu cum va evolua starea mea și, cât mai pot, trebuie să finalizez și acest număr. Este destul de greu, întrucât toate operațiunile – redactare, tehno-redactare, corectură, grafică, încărcare pe site și în cele două baze de date, arhivare etc. –, trebuie să le fac tot ca până acum, de unul singur. Într-o discuție mai pe îndelete cu doctorul, l-am întrebat dacă lucrul la calculator pe timpul internării în spital este cumva nelalocul lui sau un act de indisciplină, iar el mi-a răspuns că nu, ci, dimpotrivă. Numai că nu prea există condiții pentru așa ceva.

Eșalonul meu de permutare – eu, o asistentă, căruciorul în care sunt obligat să stau, doar abia ieri am ieșit din operație și două infirmiere – ajunge cu bine la destinație. Îmi pun bagajul într-o firidă, mulțumesc frumos și consistent asistentei și celor două infirmiere,

dar constat că pantofii mei au rămas acolo, sub pat. Sunt niște pantofi noi, cu o talpă interioară moale, specială, care să-mi amelioreze, în timp ce merg, cât de cât durerile provocate de ulcerările de pe tălpi, de la tratamentul cu citostatice, destul de numeroase și destul de rebel-le la tratament.

O rog pe una dintre ele să-i caute acolo unde am avut bagajul – o geantă, o cămașă, un pantalon, pantofii și laptopul (pantofii dislocați sub patul de la mijloc, pe stânga) – și să mi-i aducă. I-am spus că m-aș duce eu, dar, se știe, din cauza Covidului, pacienții nu au voie să iasă din saloanele în care sunt internați decât atunci și numai atunci când sunt conduși la tratamente sau la unele proceduri. Singuri, nu pot ieși nici măcar pe coridor. Evident, Covidul e de vină.

Infiriera nu s-a mai întors. Am rugat încă una, încă una și încă una. În cele din urmă, am renunțat. Nu puteam să-i spun doctorului Miracol o astfel de problemă. Ce Dumnezeu, un chirurg de talia lui să se ocupe de găsirea pantofilor mei?! Ar fi fost culmea nerușinării din partea mea, iar eu n-am făcut niciodată, în viața mea, cu bună știință, vreun gest de care să-mi fie rușine. Ei, și?! Ce dacă au dispărut niște pantofi! Oamenii ăștia atât de prinși cu problemele secției și ale pacienților numai de pantofii mei nu le-o arde! O să-mi cumpăr alții. Oricum, mai am câteva perechi noi sau aproape noi pe acasă. Mă gândeam doar că, la externare, va trebui să mă întorc acasă în papuci. Pentru că nu puteam s-o chem pe soția mea să-mi aducă alții. Abia mai poate călca. Ar fi fost un adevărat supliciu pentru ea. Iar eu nu pot permite așa-ceva.

Uit problema și mă ocup de altceva.

Doctorul Miracol și doctorul Canu, sosesc în Rezerva 1, dau cu ochii de mine și îmi explică ce este cu noua pungă. Cu colonul nu-i nicio problemă. Operația a reușit, colonul este reintegrat, dar, pentru proiecția lui, a trebuit să fie instalată, pentru o lună, o ileostomă. Adică o pungă pe intestinul subțire. A fost instalată exact pe locul colostomei, ca să nu se facă o deschizătură în altă parte.

A doua zi, doctorul Canu îmi spune că, în următoarele treizeci de zile, care sunt ceva mai delicate, ar fi recomandat să rămân internat, pentru o mai bună supraveghere. În cele din urmă, se hotărăște că e mai bine ca luna aceasta să o petrec acasă. Așa că mi se face externarea.

A doua zi, aflu că doctorul Miracol nu este în spital și că nu va fi prezent o vreme. Cineva îmi spune că din cauza Covidului.

Este vineri. Mi se face externarea.

La plecare, vine o infirmieră să mă ajute să-mi duc bagajul până la poarta spitalului. Observă că sunt în papuci. Îi spun că nu mi s-au mai găsit pantofii. Bineînțeles, îi povestesc, pe scurt, despre demersurile pe care le-am făcut și o rog din nou pe ea să se ducă până la salonul în care au fost lăsați. Pentru că, din cauza Covidului, eu n-am voie să părăsesc acest loc și să intru într-un alt salon. Se duce. După câteva minute, se întoarce și îmi spune că nu i-a găsit. Apoi iese din nou afară, se oprește o clipă, mă întreabă, de pe coridor, ce culoare au. Îi spun.

După alt minut, o aud bodogănind și adresând, supărată, câteva cuvinte de reproș cuiva, habar n-am cui, dar, în următoarele cinci secunde intră în salon cu pantofii mei în mână.

Îi mulțumesc frumos, este o doamnă cumsecade, îi încalț, bucuros că n-am fost nevoit să umblu în papuci de casă pe stradă, cu geanta în mână stângă, cu laptopul în dreapta și, pe sub pantaloni, de-a lungul coapselor și gambelor, cu drenurile și pungile de dren, plus ileostoma cam nesigură și destul de dureroasă.

Luni trebuie să mă prezint la ambulatoriul din spital, pentru a mi se scoate drenurile. Atunci de ce m-or fi trimis acasă înainte de a mi scoate drenurile?! Așa, ca să-mi petrec finalul de săptămână în familie?! Măi, să fie! Ce generoși!

Mă corectez însă imediat. Ar trebui să-mi fie rușine că gândesc astfel! Poate că nu trebuia, după mintea mea, să mă externeze acum, ci luni. Așa pare firesc. Dar oamenii ăștia mi-au salvat viața! Și, în afară de asta, există probabil niște reguli interne, pe care eu n-am de unde să le știu, privind internările și externările astea.

Așa că las cârcotelile de-o parte, astea n-au făcut niciodată parte din viața mea, mulțumesc încă odată, în gând, Spitalului, îmi iau bagajul și, cap compas casa de acasă, încep marșul.

Infirmiera mă conduce până la ieșirea din pavilion. Ar trebui să mă conducă, spune ea, până la poartă, dar eu nu sunt de acord. Îi mulțumesc încă odată, ajung pe picioarele mele la poartă, chem Uber-ul și, în zece minute, sunt acasă.

Gi e parcă adusă de pe alte ape, la capătul puterilor, abia se ține pe picioare, dar ochii ei radiază de fericire că, în sfârșit, am scăpat

de colostomă. Ileostoma va fi dată jos după o lună, dar, unde au fost 14, ce mai contează încă una?! Numai că una asta le cumulează pe toate celelalte. Probabil, ca să nu uit. Lichidul intestinal e mult mai acid, iar efectele lui sunt niște usturimi greu suportabile. Eu le suport. Am înțeles perfect rațiunea și importanța ei, iar restul nu contează. Ustură, arde, probabil se va desprinde foarte des... Tegumentul a fost destul de afectat în perioada asta de un an și două luni, dar, plantarea ei în altă parte, decât pe locul colostomei, ar fi avut, probabil, efecte și mai neplăcute.

Interesant e că ileostoma rezistă până luni. Înainte de a porni spre spital pentru scoaterea drenului, o mai verific odată, foarte atent. O mai verifică și Gi. Pare a fi în ordine. Și chiar este.

Mă așez cuminte pe unul din scaunele negre, din zona de așteptare a camerei 31, de la etajul 2, acolo unde se fac pansamentele, unde se scot firele și treburile astea – loc deja familiarizat pentru mine și aștept. Prind momentul când asistenta iese din cameră și, politicos, o anunț că sunt programat pentru scoaterea drenurilor. Îmi spune că știe de treaba asta, semn bun, că îl va anunța pe medic și, când va sosi, mă va invita.

Nu este, ca altădată, prea multă lume. Covidul ne-a rărit semnificativ și la propriu și la figurat și, mai ales, ne-a obligat să ne punem, peste masca pe care o purtăm fiecare, zilnic, și masca lui. Nu știu dacă masca asta covidicească o maschează, o estompează sau o amplifică pe prima, dar parcă e prea de tot. Premieră mondială! Dintr-odată, ca la o comandă, cei șapte miliarde și jumătate de locuitori bipezi umani ai planetei Pământ s-au mascat. Cred că este primul record mondial de acest gen. Mă gândesc la toate scenariile posibile – mă rog, la toate pe care le găsesc eu, aici, cu ileostoma usturătoare activată și gândurile duse cu sorcova – și-mi reconfigurez, în adânc, un zâmbet tâmp, pe măsura acestor vremuri tâmpite. Scot o jumătate de coală A4 și încerc să schițez vreo două versuri pe această temă, deși, azi, se pare că poeziile nu mai au teme, pentru că nu mai au limite. Arta nu poate fi tematică. Foarte bine! Să nu fie! E loc destul pentru toată lumea, pentru toate ideile și chiar pentru toate tâmpeniile. Pe mine mă interesează doar cuvintele..., cu toate combinațiile lor posibile și imposibile, trecute, prezente și, mai ales, viitoare..

Prin fața mea trece o rezidentă în uniforma ei specifică, intră în sala de pansamente, camera 31, cea din fața mea, iar eu ies din vizi-

nea de adineauri și îmi aduc aminte de ce sunt aici. Las hârtia să mai aștepte și eu, trezit din meditație, îmi reorientez prioritățile către scopul venirii mele aici. Asistenta, probabil, a anunțat sosirea mea aici, iar sosirea celui care îmi va scoate drenurile – cel de pe dreapta și cel de pe stânga – ar fi, cred eu, o chestiune de minute.

Gând la gând. Asistenta iese voioasă și mă invită, zâmbăreată, înăuntru. Nu l-am văzut pe șeful secției, cel care a preluat cazul meu în lipsa doctorului Miracol, nici vreun alt doctor din secție. Dar nu mi fac probleme. O fi intrat în acele momente când ochii mei vedeau Ursa Mare iar gândul alerga maratonul...

Intru și mă conformez instrucțiunilor asistentei. Haina în cui, pantalonii jos, până la genunchi, iar eu, purtătorul lor, sus, pe masă, cu drenurile și pungile drenurilor la vedere, unul, pe dreapta mesei de pansamente, celălalt, pe stânga.

Rezidenta observă că m-am baricadat bine, am nu doar un chi-lot de rugbist, adică al doilea pantalon, cum zice ea, ci și un slip, semn că poate să jongleze cu ușurință cu drenurile mele. fără să-și facă alte probleme. Este îndemânică, glumeață, le spulberă cât ai zice „dren”, fără ca eu să simt vreo durere semnificativă. Încă odată, pe pielea mea, îmi dau seama cu bucurie, de calitatea medicilor de aici.

Eliberat de cele două drenuri, rămân doar cu usturimile ileostomei și cu bucuria întoarcerii acasă. Și parcă uit de usturimile mele. Sunt secundare, în raport cu adevăratele mele probleme. Asistenta scrie ceva în caietul ei, iar eu îi mulțumesc, cât pot eu de frumos, pentru străduințele ei.

Când ajung acasă, constat că ileostoma mea, hărțuită de deplasarea mea la și de la spital, are intenția să se dezlipească într-un punct. În aceste condiții, trebuie schimbată imediat.

Am încă destulă vlagă, aș putea chiar s-o fac și singur, așa cum o fac majoritatea din cei care au această problemă, dar, în cazul meu, de treaba asta se ocupă Gi. Am o uriașă rezervă de colostome – care sunt, în același timp și ileostome, cum am să aflu mai târziu –, vreo șase cutii, fiecare cu câte 20 de bucăți, deci n-ar trebui să-mi fac probleme. Nici nu-mi fac. Numai că usturimile sunt mult prea mari.

Merg la baie, o dau imediat jos, curăț cu grijă locul, sub presiunea necruțătoare a usturimilor. Lichidul intestinal, incolor și acid, nu dă semne că ar vrea să facă o pauză, așa că astup stoma cu un șervețel umed, tamponez până la uscare, de jur-împrejur locul și mă duc cât

pot de repede în camera mea, unde mă așteaptă Gi, cu ileostoma pregătită de mine, în prealabil, pentru a putea fi lipită la momentul potrivit. Adică... imediat. Mi-e teamă însă că stoma n-o să fie de acord.

Iau, totuși, poziția culcat, cu fața în sus, din cauza usturimii, stoma aproape s-a anesteziat, dar usturimea revine. Gi masează ușor, cu o cremă specială, locul, dar timpul de așteptare a lipirii ileostomei va crește. Este destul de greu suportabil, pentru mine, dar simt că, parcă, intensitatea usturimilor a mai scăzut puțin. Atât cât să pot respira aproape normal. Dar îndepărtarea cremei, uscarea și degresarea locului readuc usturimea aproape la cota inițială, așa ca apelăm la alcool. Cu o compresă înmuiată în alcool, Gi șterge rapid, de câteva ori locul. Usturimea atinge din nou cotele ei mai mult decât insuportabile, dar eu le suport. Știu că, după un minut, se vor diminua puțin. Așa se și întâmplă.

Gi îmi spune că pielea este foarte iritată, așa că o mai lăsăm vreo jumătate de oră să se aerisească, să se liniștească, să se calmeze, habar n-am.

În cele din urmă, Gi lipește, cu atenție, ca întotdeauna, punga. Rămân așa, culcat pe spate, poziția mea de bază în această etapă, apoi, după vreo oră, mă răsucesc puțin pe dreapta. Usturimile s-au mai diminuat, dar sunt tot acolo, într-un registru apăsător, necruțător, surd. Usturimile strâng ca un clește, iar eu nu prea am ce să fac. Trebuie să le suport. Înțeleg că, pentru mine, aceasta este un preț pe care n-am cum să-l negociez. Oricum, sunt un prost negociator. Dacă aș fi om de afaceri, cred că tocmeala ar fi, pentru mine, un supliciu mai mare decât cel de acum.

Deschid reportofonul. Am înregistrat, de pe discuri, de pe internet și de pe unde am mai găsit, multă muzică. Acum am mare nevoie de ea. Îl ascult vreo jumătate de oră pe Clayderman, dar muzica asta divină, la pian, creată de unii dintre cei mai mari compozitori ai lumii mă presează mult prea tare.

Este o muzică echivalentă cu escaladarea Everestului, iar eu am nevoie de ceva care să-mi aducă aminte de satul meu, de locul de unde vin, de acele fete atât de frumoase încât eu nu îndrăzneam să le privesc în ochi, care cântau pe dealuri, prin zăvoi sau pe unde le duceau pașii.

Reportofonul meu are o astfel de muzică, iar eu adorm pe valurile ei. Mă trezesc tot pe valurile ei, usturimile s-au mai diminuat pu-

țin, iar eu încerc să nu le mai acord nicio atenție. Mă ridic din pat și trec la laptop. Am niște idei pe care trebuie să le pun în pagină. Usturile pot să mai aștepte. Eu o să fiu tot aici unde sunt ele. Nu plec nicăieri. Îmi imaginez doar că aş putea lua o pauză.

Părăsesc patul și mă așez în fața laptopului. Nu fac mare efort. Se află chiar pe măsuta de lângă patul meu, în fața unui scaun rotativ. În timp ce mă așez pe acest scaun confortabil, simt ceva umed în zona ileostomei. Intuiesc ce s-a întâmplat, iau un șervețel din cele mari, presez locul cu palma și, din cinci pași aproape târșiți, sunt la baie. Baia e lângă camera lui Gi, așa că ea intuiește cam ce s-a întâmplat, dă televizorul mai încet, și mă întreabă, prin ușa întredeschisă:

- S-a desprins?

- Cam da, cred.

- Nu-i nimic. Punem alta. Avem destule.

Panica pe care am trăit-o anul trecut, în prima săptămână, că vom rămâne fără pungi, a lăsat urme. Acum, când avem prea multe, nu știm ce să facem cu ele.

Constat că puna s-a dezlipit. Nu mă enervez, ci reiau procedura. Ustură. Ei, și? Văd că are și unele sângerări. Interioare. Probabil, firele de la cusătură. Cred că de aceea ustură așa de tare. De data aceasta, spăl zona de câteva ori cu apă și săpun (până când dispare orice urmă de grăsime), Gi lipește ileostoma în treizeci de secunde și rămâne o jumătate de oră lângă mine, să se convingă ea, în mod direct, cu ochii ei, că stau cuminte în pat. Dar, după ce ea se duce în camera ei, eu tot nu stau, pentru că mi-a mai venit încă o idee și trebuie să-i dau și aceleia dreptul la malaxor, altfel o uit, iar ea, ca orice parte feminină de pe această lume, se va simți ofensată, se va supăra, va pleca și nu se va mai întoarce. Iar eu cred că nu vreau asta.

Astup din nou gaura (stoma) cu un șervețel, pregătesc din nou o ileostomă, tai orificiul pe cercul trei, Gi o lipește, iar eu stau cuminte în pat, suport usturile de rigoare și le ascult pe cele trei Marii ale Olteniei.

Toate sunt geniale, dar fiecare e altfel. Maria Lăzărețu interpretează „Ciocârlia” într-un registru tragic, un fel de bocet, în care nimeni nu e vinovat, dar faptul este fapt, plugul n-a știut, puii i-au murit, de-aia zboară în vânt și dă de pământ, să moară mai curând... Maria Ciobanu înțelege altfel ciocârlia-pasăre din faimosul cântec „Ciocârlia”. O înțelege ca pe o competitoră, care vrea s-o întrecă și,

de aceea, în finalul întrebărilor nedumeritoare, aduce și argumentul cel mai tare, ea însăși urcând cu glasul până la cer, fără să cadă... Cealaltă, Maria Cornescu, o copilă moldoveancă ajunsă în Oltenia pe timpul foametei de după război, când avea doar doi ani, tot așa, urcă cu glasul până în nori drama unei tinere părăsită de soțul ei pentru alta, cum se întâmplă mai mereu, ei rămânându-i, din dragostea ei unică și irepetabilă, doar creanga salcâmului, din marginea drumului, de care se va spânzura, iar cine o trece o să se mire ce necaz o fi avut...

Cuvinte potrivite, un mod de viață străvechi, pe care eu îl cunosc bine, vin de acolo, care mă răscolește și azi, așa cum m-a răscolit și atunci, când eram copil... Soarta.

Percept fiecare notă și, pentru prima oară în viața mea, regret că nu am studiat, din copilărie, măcar un instrument, că nu am deprins știința muzicii și limbajul notelor muzicale...

Doamne, cât am pierdut!

Timpul se scurge. Eu nu pot face mare lucru. Tălpile încă îmi sunt ulcerate și, în parte amorțite, ileostoma, pe care o schimb foarte des, produce dureri și usturimi, dar se apropie ziua scoaterii firelor și sper că doctorul Miracol se va întoarce până atunci în spital.

Așa cum scrie în ultimul bilet de externare, la rubrica „Recomandări”, sun la numărul de telefon indicat și mă programez pentru scoaterea firelor. Indirect, aflu că doctorul Miracol este în spital. Pentru că, de regulă, din câte mi-am dat eu seama, la primele două operații de colon, chirurgul a fost prezent când s-au scos firele. Nu le-a scos el, ci asistenta, dar el a fost acolo și a discutat cu mine tot timpul. Nu pentru că era neapărată nevoie, ci pentru că este un om atent și comunicativ. Va fi, deci, prezent și acum. Mă bucur. Anticipat.

În ziua stabilită, sunt la poarta spitalului. Și de data aceasta, la intrare, este o coadă de Anaconda. Este frig, dar oamenii așteaptă răbdători, cu masca pe figură, să le vină rândul la trecerea prin triajul primar. Un cort, dincolo de poartă, în interior, unde li se ia temperatura și se completează o fișă după propria declarație. Eu nu trebuie să aștept. Brățara albă, de plastic, cu numele meu înscris pe ea, îmi dă dreptul să intru în incintă imediat, printr-o procedură simplificată.

Reajung în fața camerei 31, anunț asistenta, și iau poziția de așteptare. Scot adică o coală A4, o reduc la dimensiunea A5, prin îndoire, și încep să scriu. Nu știu cât durează așteptarea. Mă cufund în

scris și nu prea mai știu exact ce se întâmplă în jurul meu. La un moment dat, am impresia că îl văd pe doctorul Miracol, dar nu sunt foarte sigur, așa că îmi văd de treabă. Oricum, o să mă anunțe asistentă. Dacă n-o fi uitat și ea de existența mea pe scaunul numărul unu din șirul de câteva, vreo patru, existente în fața ușii ei. O să mai aștept câteva minute, apoi am să-i amintesc din nou că exist. Aici, la ușa ei. În fine, ea iese, mă observă din întâmplare, își aduce aminte de mine, apoi îmi spune că doctorul Miracol nu m-a recunoscut. Nici eu nu l-am recunoscut din prima, deși îl cunosc foarte bine.

- Pofțiți în sală, vine acum!

Intru în sală, execut întocmai ce-mi spune asistentă. În acest timp, intră și doctorul, își ocupă locul de lângă fereastră, la fel ca data trecută, schimbă câteva vorbe cu mine, asistentă începe scoaterea firelor. De data aceasta, scoaterea firelor este foarte dureroasă. Abia suport, dar nu crâcnesc. Dimpotrivă, încerc să zâmbesc și să fac câteva glume. Îmi ies. Scoaterea ultimelor două fire, din partea superioară, este chiar insuportabilă. Este ca și cum ar tăia cu cuțitul în carne vie.

- Peste două luni, înlăturăm ileostoma și facem întregirea.

- Parcă era vorba de o lună! – spun eu, gândindu-mă la usturile acelea interminabile.

- Nu, două!

- OK!

N-am ce să comentez. El știe cel mai bine ce este și ce nu este absolut necesar pentru încheierea acestui periplu. Nu va fi pe 18 octombrie, ci pe 18 noiembrie. Ei și?!

Când aude vestea, Gi are un șoc:

- Cum ai să rezisti încă o lună?!

- O lună trece repede. Are doar patru săptămâni...

Știe și ea foarte bine că deciziile medicului nu se comentează. Trebuie să ai încredere necondiționată în cel care a umblat cu bisturiul prin măruntaiele tale, altfel îți faci mai mult rău. Încrederea ta este, în acest caz, un fel de anestezic pentru procesul de vindecare. Altfel simți durerea întreită și o poți lua razna.

În zilele și săptămânile care urmează, nu ies afară din casă. Abia de îndrăznesc să mă ridic din pat și, printre două usturimi aproape insuportabile, să citesc și să redactez vreunul din articolele primite pentru revistă. Săptămânal, la schimbarea ileostomei, după ce

am curățit locul, fac o poză pe care i-o trimit chirurgului pe WhatsApp. Primesc imediat indicațiile de rigoare. Uneori, de fapt, rareori, o pungă ține două zile, după care se dezlipește, alteori, se dezlipește pe undeva pe la vreun punct, doar după câteva ore. Lichidul intestinal este extrem de iritant, arde pur și simplu, dar zilele și nopțile trec. Nu știu cum se face, dar majoritatea situațiilor în care ileostoma trebuie schimbată se produc la miezul nopții sau înspre ziuă, de parcă cineva ar vrea cu tot dinadinsul să ne terorizeze. Pe mine și pe Gi. Eu nu-mi prea amintesc de păcatele mele, dar mă îndoiesc că aş avea vreunul atât de grav încât să plătesc în halul ăsta pentru el. Gi nu are însă niciunul. Ea trăiește mereu în văzul lumii, nu ascunde niciodată nimic și, mai ales, nu știe să facă rău, n-a învățat-o nimeni să împartă lumea în oameni buni și oameni răi, în onești și parșivi, în morali și imorali, în sinceri și mincinoși în deschiși și fățarnici etc. Ea este tot așa cum era când a fost copil. Sinceră, bucuroasă, frumoasă și plină de lumină.

Eu știu foarte bine asta, doar a crescut sub ochii mei. Ea cred că nu. Nu-și dă seama de inocența ei, de viața ei atât de curată și de frumoasă, deși a trecut și încă trece prin furcile caudine ale grijii față de ceilalți, inclusiv de mine. Ea ia toate astea drept probleme normele ale datoriei, ale vieții.

De câteva ori, mergem după cumpărături. Gi este atât de afectată de durerile din genunchi, încât nici bastonul, pe care, cu vreo doi ani în urmă, îl refuza categoric, nu-i mai este acum suficient. Cei câțiva pași pe care îi face cu greu, sub presiunea unor dureri cumplite, așa cum sunt durerile de articulații sau din articulații, care i se citesc în ochi, o fac să țină bastonul strâns, cu amândouă mâinile, și, practic, să se târască în urma lui. Iar eu, din cauza ileostomei dureroase și a ulcerărilor, nu pot face mare lucru și, mai ales, nu-mi pot permite aventura de a ieși prea des și prea mult din casă. Când ieșim, după cumpărăturile stricte, în general, după alimente, eu rămân în mașină. Rănille încă deschise din tălpi îmi limitează aventura statului în picioare, deși eu cred că mai mult de jumătate din viața mea de până acum am petrecut-o în picioare. Și la propriu, și la figurat. De aceea, deseori spun că, probabil, într-o viață anterioară, am fost cal. Adevărul este că, în viața asta de până acum, mi-am terorizat cam mult și, adesea, fără rost, picioarele. Și azi, în situația în care sunt, statului jos, eu îi prefer statul în picioare sau mersul pe jos, pe termen lung.

Or, boala asta generoasă mi-a luat tocmai acest drept. Așa, ca să mă învețe minte. Nu trebuie să-ți dorești prea mult ceva și nici să înlocuiești acel ceva prin alt ceva.

Dar, curios, aceste gânduri nu-mi creează o stare de disconfort, în sensul că înlocuirea statului în picioare sau mersului pe picioare cu altceva, de pildă, cu statul în pat, într-o poziție care să fie cât de cât nedureroasă, nu-mi produce nici panică, nici revolută și cu atât mai puțin disperare. Sunt calm, chiar liniștit. În fiecare noapte, înainte de a ațipi câteva ore, îmi imaginez o coborâre cu schiurile pe vreuna dintre părțile pe unde am fost cândva sau pe care încă n-am ajuns, reparcurs primul traseu al patrulei Carpaților, pe care l-am parcurs cu ani în urmă, sau visez la o săritură imposibilă de la o trambulină fai-moasă pe care n-am făcut-o și nici n-am văzut-o vreodată.

Toate astea le gândesc și le privesc cu implicare, dar și cu detașare, ca și cum n-ar fi ale mele, ci doar ale poveștilor mele, dar care, într-o formă sau alta îmi fac bine. De cele mai multe ori, gândurile astea se termină cu un cuvânt sau o grupare de cuvinte care îmbracă haina unui vers...

Alteori, dezvolt o adevărată prelegere sau o conferință în fața unui auditoriu elevat pe fel de fel de teme, unele de logică matematică – urme ale studiilor aprofundate de odinioară –, altele rezultate din tăcerea nopții sau din efectul muzicii simfonice pe care o aud mai tot timpul în urechi, venind parcă de pe tărâmurile foarte, foarte îndepărtate, uneori neclare, alteori, cufundate în mister.

Oricum, lumea aceasta interioară atât de plină, de complexă și de elevată, redusă câteodată doar la esența ei, construită pe un suport de durere ascuțită și continuă, pare a fi efectul unui anestezic pe care eu însumi mi-l sugerez nu ca anestezic, ci ca o performanță pe care, probabil, n-am atins-o și nici n-o oi atinge vreodată.

Câteodată, eu însumi mă uimesc de nivelurile pe care le poate atinge gândul imaginativ, în compania gândului meditativ din nopțile în care somnul vine și trece sau rămâne pe undeva, în imponderabilitate, între vis și realitate, fără să știe de ce o face sau fără să-i pese.

Starea mea nu este, totuși, foarte rea. În afară de usturimile din zona ileostomei și de cele ale ulcerățiilor din tălpi, eu mă simt bine. Analizele sunt, în general, bune, adică în limite normale, iar starea morală n-are aproape nicio legătură cu faima îngrozitoare a acestei boli. De fapt, nici n-o simt ca pe o boală – eu nu am fost niciodată

bolnav cu adevărat, bolnav la pat –, ci doar supus unor traume sau unor meandre pe care le mai are câteodată corpul omenesc, atunci când, spre exemplu, nu este sau nu poate fi de acord cu terorismul la care este supus. În zilele următoare, constat că, în sfârșit, chiar și usturimile par suportabile. Probabil că, mai presus de ele, există un ceva de care eu nu-mi dau seama. Ceva extrem de complicat, sau, poate, extrem de simplu. Nu-mi dau seama, dar nici nu fac vreun efort ca să aflu. Probabil că este ceva inexplicabil, vreun joc al sinapselor, al ARN-ului sau cine mai știe ce.

Iau din nou legătura cu staff-ul de la Oncologie. Poate, în fine, aflu data la care am fost programat pentru examenul CT, primul din lanțul verificărilor următoare, inițial, din trei în trei luni. Nu-mi fac iluzii că, între timp, s-ar fi rezolvat ceva – computerele-tomograf din spital sunt foarte solicitate –, dar, mai știi?!...

Îmi răspunde o voce cunoscută – vocea asistentei șefe. Am impresia că e de bine. Am ajuns să-mi dau seama dacă este de bine sau de rău, după flexiunile vocii celui care-mi răspunde la telefon, deși eu folosesc foarte rar această invenție numită telefon. Pur și simplu, nu-mi place să dau telefon. Am, totdeauna, impresia că-l deranjez pe cel de la capătul firului, iar eu aș prefera să n-o fac. Nu atât pentru el, cât mai ales pentru mine.

Asistenta-șefă îmi spune că am fost planificat pentru examenul CT pe data de 4 decembrie la ora 10.00. Eu trebuie să fiu însă prezent pe 3 decembrie, pentru analize și testul Covid.

Vestea este excelentă, dar îmi încurcă socotelile cu operația pentru eliminarea ileostomei și întregirea sistemului. Fac fel de fel de calcule. În cele din urmă, îmi dau seama că n-am cum să beneficiaz de ambele într-un interval de timp atât de scurt. Așa că îi transmit vestea de bine doctorului Miracol, pe WhatsApp, cu întrebarea nerăbdătoare dacă operația se va face înainte sau după examenul CT.

Doctorul îmi răspunde imediat și, mi se pare mie, oarecum bucuros:

- După.

Eram sigur. Îmi dau însă seama că trage de timp. Nu pentru el, ci pentru mine. În anumite cazuri, cu cât intervalul dintre două operații este mai mare, cu atât este mai bine. Pentru pacient.

Deci, nu pe 18 noiembrie, ci, probabil, chiar pe 4 decembrie, după examenul CT. Mi se pare însă imposibil. O operație trebuie

pregătită. Așa că renunț la acest gând și resetez tot scenariul. Îmi zic, totuși, că a mai rămas puțin până ce scap și de ileostoma asta dure-roasă, fără să mă gândesc prea mult la ce va urma. Oricum, ce va urma va fi mai bine, cel puțin așa sper, asta ar trebui să fie rațiunea acestor amânări, decât a fost.

Pe 3 decembrie, la ora 07.30 punct, sunt pe hol, așteptând cunoscutul apel. Doctorul pronunță numele meu, îmi spune câteva cuvinte în legătura cu programul meu de azi și de mâine, apoi mă trimite în zona de recoltări pentru analize. Când îmi vine rândul – ultimul dintre cei prezenți –, asistenta mă invită, printr-un gest timid, în sala de recoltări, îmi înfîge, succesiv, două bețe, unul în nas, altul în gât, dar, de data aceasta, parcă mai finuț, mai cu blândețe, cum îi este și firea, apoi pune bețele în două eprubete, îmi recoltează sânge și îmi urează, ca de obicei, sănătate.

A doua zi, adică pe 4 decembrie 2020, la 10.00 punct, cu fișa de trimitere și rezultatul analizelor în brațe, mă prezint la CT. Aici aflu că sunt planificat la orele 14.00 nu la 10.00. Nu-i nimic. Aștept. Patru ore, o nimica toată... De data aceasta, am luat cu mine un litru de apă. Asistenta mi-a spus clar, ca să-mi intre pe ambele urechi, că trebuie să beau apa nu dintr-odată, ci treptat, cu înghițituri obișnuite, începând cu ora 13.00. După, nu am voie să merg la toaletă. Și, ca să fie sigură că eu am să fac ce trebuie, îmi cere sticla cu apă. S-o păstreze ea, probabil, într-un frigider, până la ora potrivită.

Am destul timp. Scaunele din acest hol sunt aproape toate libere. Îmi aleg unul mai cu moț și mă așez. Deschid laptopul și lucrez. Am de scris un material destul de dificil, dar locul mi se pare tocmai potrivit. Este liniște, lumină albă, puternică, iar eu chiar am disponibilitate pentru așa-ceva. Constat încă odată că locurile de așteptare din acest spital au devenit mai confortabile pentru mine decât camera mea de acasă. Aici sunt parcă obligat să stau pe scaunul meu, atunci când găsesc vreunul liber, și să-mi aștern gândurile pe monitorul laptopului, sau, în lipsa acestuia, pe coala de hârtie.

Gustul amar al așteptării anterioare, de la precedentul examen CT, ultimul înainte de examenul PET-CT, s-a mai diminuat puțin, în urma aflării rezultatului și, mai ales, al descrierii acestuia de către doamna doctor care mă confundase, probabil, cu un boschetar. Într-un fel, avea dreptate. Astăzi, în România, între un fost general, precum subsemnatul, și un actual boschetar nu există prea mari diferen-

te. Ambii au cam aceeași imagine în ochii celor care pun etichete pe foști și pe actuali.

Examenul CT care urmează este primul după examenul PET-CT, deci primul din viitorul lanț de monitorizare a comportamentului organismului meu în timpul acestui armistițiu cu patronul de drept și de fapt al domnului Cancer. Operațiile chirurgicale au fost făcute la timp, tratamentul oncologic a fost făcut intensiv și inteligent, iar actualul examen CT va arăta cum stau lucrurile. Anterior, doamna doctor, care mă confundase cu un posibil boschetar, îmi dăduse, practic, permisul de liberă trecere către PET-CT, computerul ăla faimos care spune Da ori Ba. Da însemnând fără celule canceroase certe, iar Ba, invers.

Nu-i nimic. Și eu, înainte de a citi rezultatul descris cu meticulozitate de domnia sa, o confundasem cu altcineva.

Doamna de la ghișeu unde predasem trimiterea și dosarul cu documentele necesare, îmi face semn să mă apropii de ghișeu. Eu mă conformez. Îmi dă sticla de plastic cu un litru de apă, păstrată aici, și îmi spune că, din acest moment, pot începe să beau apă, în așa fel încât, până la ora când voi fi invitat la CT, să închei operațiunea.

Mă conformez.

Cele patru ore trec foarte repede. Eu am reușit să scriu vreo două file și, probabil, dacă n-ar fi ieșit omul în alb să mă invite la CT, aș fi continuat așa, până la finalul programului.

Examenul decurge exact ca și cel dinainte, dar la un alt CT, iar rezultatul este gata în mai puțin de o săptămână. Când am rezultatul – unul favorabil, adică nemodificat față de cel de data trecută, îl informez, prin WhatsApp, pe doctorul Miracol.

În zilele următoare, am și decizia chirurgului privind ultima operație din lanțul de patru.

De data aceasta, pe data de 14 decembrie, la 07.30 punct, sunt la ușa Secției Chirurgie 1, etajul doi, gata pentru ultima ofensivă. Până la ora 08.00, mai vin vreo șase programați. Covid-ul și-a vârat coada și aici. Toți cei prezenți sunt, bineînțeles, purtători de mască. Printre noi, se află și două fete. Au ochi frumoși, plini de lumină. La anii lor, și nopțile sunt însorite. Păcat că nu le putem vedea și zâmbetul.

Salonul de opt paturi este gol. Aleg patul de la geam.

În următoarele ore, sosesc, mai mult sau mai puțin triumfal, și ceilalți trei. Conform restricțiilor Covid, în loc de opt pacienți, vom fi, în acest salon, doar patru.

Socializăm, discutăm fel de fel de lucruri, fel de fel de teme. De la ce se întâmplă azi prin țară și prin lume, la posibila configurație a civilizației pământene, în vremea matriarhatului, mai ales în perioada amazoanelor, adică a frumoaselor războinice.

S-a scris mult pe această temă, iar fantezia unor bărbați, blocați într-un salon de spital, pentru reparații serioase, este fără limite. Le povestesc câte-n lună și-n stele despre epoca matriarhatului, dar mai ales de ultima ei perioadă, ce a amazoanelor războinice. Acele fecioare extrem de frumoase și de puternice, selectate în mod special – evident de către amazoanele mature și crescute sub autoritatea specifică formării războinicului – autoritare, nemiloase și necruțătoare, ajunseseră, la un moment dat, să se nimicească aproape complet între ele cam cum se nimiceau armatele în ultima perioadă a antichității.

Aici intervine fantezia mea și le spun, cu lux de amănunte că, atunci, în acest moment hotărâtor pentru civilizația omenească, bărbații s-au sesizat din oficiu și, judecând lucrurile la cald, au constatat că nebunele astea, dacă nu sunt oprite, se vor nimici complet între ele și ei, neînsemnații bărbați vânători și muncitori cu sapa, vor rămâne fără femei, pentru că, pe vremea aceea, nu se inventase încă homosexualitatea. Și, cam cu vreo cinci mii de ani în urmă, au luat ei, oamenii, cum zicea Sorescu, frâiele omenirii și nu le-au mai scăpat. Așa cred ei, desigur, privind încântați la noua lor realitate. Iluzorie, bineînțeles. Pentru că, între timp, amazoanele le-au predat lor, la cheie, și grija războaielor și o parte dintre treburile celelalte, mai ales pe cele care țin de adorarea și divinizarea lor, a fostelor lor regine, rămase tot regine. Titlurile de noblețe se transmit. Adică rămân în familie. Dar, nici o grijă, și meandrele civilizației sunt ciclice. Și ele se transmit...

„În data de 15.12.2020, sub AG-IOT, se decide intervenția chirurgicală; se practică visceroliza, repunere în tranzit a ansei de ileostomă, cu desființarea acesteia, enterectomie segmentară și ileoileoanastomoza L-L în dublu surjet. Evoluția post-operatorie este favorabilă, pacientul externându-se cu abdomen suplu, mobil cu respirația, nedureros, tranzit reluat, toleranță digestivă prezentă, plagă operatorie în curs de vindecare...”

Este 23 decembrie 2020. Părăsesc spitalul nu neapărat cu bucuria că voi face Crăciunul acasă, doar eu și Gi, ea cu durerile ei, eu cu durerile mele, ci și cu bucuria că, în fine, după un an și șase luni, am scăpat și de colostomă și de ileostomă. Locul ileostomei este însă destul de dureros, încă se bat și se zbat niște usturimi pe acolo, până la scoaterea firelor și, probabil, și după aceea. Dar, de vreme ce sunt încă viu și, în mare parte chiar întreg și nevătămat, totul este în regulă. Lumea este tot aici, unde a fost, probabil, mereu. Și tot aici sunt încă și eu. Pentru restul lumii, asta n-are nicio importanță. Sau poate că are, în proporție de 1 la 7,5 miliarde. Ceea ce înseamnă totuși ceva, dacă ținem seama de legea variației probabilistice a condițiilor inițiale.

După examenul CT din 4 decembrie 2020, a urmat fericita și extrem de dureroasă eliminare a ileostomei, dar și grija programării pentru următoarea expunere CT. Așa că, atunci când s-au împlinit trei luni și jumătate, am dat iarăși telefon staff-ului. Mi-au răspuns că îl vor anunța pe domnul doctor. După o săptămână, am dat din nou telefon. Răspunsul a fost cam la fel. Când s-au împlinit patru luni, am dat din nou telefon. Asistenta șefă, căreia îi recunosc cu bucurie vocea chiar dacă ar vorbi dintr-o stație interplanetară, mi-a spus că domnul doctor a hotărât să mă prezint, în acest sens, la medicul oncolog de la policlinica militară din strada Cobălcescu, trecută și ea, cu câțiva ani în urmă, la un nume mai mult decât descriptiv: CMDTA (Centrul Militar de Diagnostic și Tratament Ambulatoriu „Ștefan Milcu”). Cu ce l-oi fi supărat pe domnul doctor?! Am renunțat însă la această îndoială, pentru că nu am găsit niciun răspuns cumsecade, mi-am luat dosarul la spinare, am făcut programare prin telefon și numai prin telefon, cum se procedează aici și, la data fixată de birocrăția din Cobălcescu, m-am postat, cu biletul de trimitere de la medicul de familie și cu un extras consistent din dosar, la etajul doi, în fața cabinetului doamnei dr. G.L.

Eram singurul. Am așteptat vreo douăzeci de minute, apoi, convins că n-o să mă cheme nimeni dacă nu dau un semn că exist și sunt aici, cu degetul mijlociu de la mâna dreaptă am bătut stângaci în ușă. N-am primit niciun răspuns. M-am înarmat din nou cu o cantitate rezonabilă de curaj calitativ discutabil și am bătut, tot așa, cu grijă

la nuanțe și la posibila interpretare de dincolo, din camera neagră, în ușă.

Mi s-a părut că am auzit un Da discret, am apăsas ușor pe mâner, ușa s-a deschis și doamna doctor, de pe scaunul ei, pe care-l știu deja de data trecută, adică de acum aproape doi ani, când am venit aici cu mari speranțe, mă contraatacă rece și autoritar, pe un ton de fermier deranjat de un peon:

- Așteptați afară!

Măcar este politicoasă. Nu-mi zice *Ieși!*, nici *Așteaptă!*, ci *Așteptați!* Tot e ceva.

Fac pasul necesar înapoi, umil și spășit, închid, atent, foarte atent și foarte încet, ușa, mă reaşez pe scaunul din plastic negru din rândul de scaune din uniforme, ca la armată, de lângă ușa doamnei doctor și aștept. Scot noul meu laptop, un MacBook Pro M1, o bijuterie, și încep butonarea. După câteva minute, ușa se deschide și vocea respectabilă a unei doamne din generația mea mă invită în cabinet.

- Dați-mi documentele și așezați-vă pe scaunul acela! – îmi spune autoritar masca din fața mea, iar masca mea nu zice nimic, ci doar comandă mâinii drepte să scoată documentele din dosarul ținut în mâna stângă și să le întindă, stingher, doamnei doctor, în timp ce vocea mea, cea de dincolo de masca mea îi explică, pe scurt, ce caut eu aici. Îi spun că m-a trimis domnul doctor cu nume de împărat roman, eu fiind mai mult decât ferm convins că doamna știe toată povestea. Probabil, cred eu, doctorul C.C.I., inițialele numelui său real, i-o fi spus doamnei doctor – el sau staff-ul lui – că muritorul George Dava va trece de-acum, cu dosar cu tot, în custodia ei.

Mi se pare firesc. Acolo, la spital, doctorul trebuie să se ocupe de tratarea a zeci și zeci de pacienți cu aceleași probleme pe care le-am avut și încă le mai am și eu, iar trimiterea mea, din patru în patru luni, la un examen CT, poate s-o facă oricare alt medic oncolog – și cu atât mai mult unul din sistem. Eu înțeleg perfect acest posibil raționament și îl respect necrâcnitor.

N-mi place însă cum mă privește doamna doctor din fața mea, cred că nu este ceva în regulă cu mine sau cu ea, și fac tot posibilul ca nu cumva s-o ofensez cu vreun cuvânt nepotrivit sau neagreat de domnia sa. Îi explic doar ce cred eu că a avut în vedere doctorul care m-a trimis aici.

Într-un fel, cu toate justificările pe care i le găsesc acestui om căruia îi dătez, poate, zilele, lunile sau anii pe care-i mai am de trăit, simt o ușoară dezamăgire. De ce oare o fi făcut asta? Eram eu, după ce am trecut aproape doi ani printr-un tratament atât de corect, de riguros și de benefic pentru viața mea, o povară sau un incomod pentru acest om atât de riguros, de corect și de implicat în exercitarea ireproșabilă a meseriei lui? Am spus eu vreodată vreun cuvânt nepotrivit? Eu, care am atâtă grijă, ca orice jurnalist și ca orice scriitor, la sensul și semnificația cuvintelor?! L-am deranjat cu ceva?! Habar n-am! Totuși, sunt convins că nu! Dar, mai știi?! Oamenii nu sunt toți așa cum îi percepi tu, cum crezi tu sau cum îți place să crezi că sunt, ci doar așa cum sunt ei?!

În fine, cred că nu trebuie să-mi mai bat capul. S-ar putea să ajung la niște concluzii care mi-ar spori și mai mult dezamăgirea față de lumea în care am onoarea, șansa, bucurie, norocul sau blestemul să trăiesc. Iar eu am încă foarte multe alte lucruri inutile de făcut...

Doamna doctor îmi dă o trimitere pentru analize – este vorba de analizele care se fac înaintea examenului CT, și mă întreabă la care CT vreau să merg. Îi răspund că la CT-ul la care mă va trimite. Ea îmi spune că mă poate trimite la CT-ul pe care-l vreau eu, adică la oricare CT din orașul ăsta, capitala României, iar eu, care nu știu ce pot să vreau în această privință, o întreb dacă există un CT aici, în policlinica din Bălcescu, mă rog, la CMDTA.

-Vreți să vă trimit la CT-ul de aici?

- Desigur, dacă există. Am trudit și încă trudes pe tarlăua Armatei României de mai bine de o jumătate de secol. De ce ar trebui să merg în altă parte, de vreme ce există un Computer-Tomograf aici?

- Bine.

Îmi dă două bilete de trimitere. Unul, pentru analize și celălalt, pentru CT-ul de aici, din CMDTA.

Sunt mulțumit, părăsesc fericit cabinetul doamnei doctor, trec pe la fișier, solicit programările respective, dar mi se răspunde că astea se fac numai prin telefon și, de regulă, numai vinerea. Sunt nedumerit, dar mă așez pe unul dintre scaunele, din marele hol, astfel încât cei de la fișier să nu mă vadă, oricum, ei habar n-au de mine și de posibila mea existență, formez numărul de telefon la care se fac programări, dar este ocupat.

Fac treaba asta continuu, până aproape de ora prânzului, azi este chiar vineri, apoi ies din incinta CMDTA, în stradă, adică pe strada Cobălcescu, și chem Uber-ul. Vine în cinci minute, ajung acasă în următoarele zece, și reiau terorismul telefonic. Sun, aproape continuu, doar, doar oi prinde un fir liber. Îl prind de câteva ori, automatul mă trimite la dracu-n praznic, dracul n-are timp de mine și tot așa. După două zile dintre cele lucrătoare, adică luni și marți, la capătul firului, o voce ceva mai blândă și mai feminină, îmi spune, liniștită:

- Sunați la numărul...

Sunt uimit de bucurie. Ar trebui să-i ridic vocii de la capătul firului, o statuie. Acum, în secolul XXI, secolul comunicării cibernetice, cu orice punct de pe glob, în timp real, pentru a face o programare, trebuie să suni continuu, timp de o săptămână...

Sun, emoționat, la numărul respectiv. Îmi răspunde o voce feminină caldă și amabilă, îmi cere detalii în legătură cu analizele și îmi spune apoi data programării. Peste două săptămâni. S-au dus dracului cele patru luni, dar, mai bine mai târziu, decât niciodată. Îi mulțumesc înfinit și mă înarmez cu încă o doză de răbdare.

La data programării pentru analize, mă trezesc la miezul nopții, recapituliez scenariul ajungerii mele în fața camerei de la etajul doi unde se recoltează sânge pentru analize, mă așez în fața computerului de acasă, un Asus N56VZ, căruia i-am schimbat hardul cu un SSD de un Terra, termin de tehnoredactat o carte pe care am finalizat-o săptămâna trecută, și, la 07.10, cobor, în spatele blocului, și chem Uber-ul. Vine în 7 minute și la 7.30 sunt la coadă, în fața CMDTA, pentru analize. Dau să intru, dar subofițerul de colo se rățoiește la mine, cam cum îi este creierul, și îmi spune să aștept. El este aici Dumnezeu și el o să-mi spună când am voie să intru. Îl înțeleg, este încă vremea Covidului, iar aglomerația trebuie evitată cu orice preț. Comportamentul lui este bătărănesc, dar nu pot să-i spun asta, pentru că n-are cum să înțeleagă, de vreme ce el vorbește o altă limbă și are alt tip de neuroni. Totuși, la ora 08.00, ora la care sunt planificat pentru analize, îmi spune că pot merge la laborator.

Analizele sunt gata peste câteva zile. Le ridic, ajung în fugă acasă, formez de vreo patruzeci de ori, numărul de telefon al CMDA, îmi răspunde peste încă zece încercări și peste încă zece îmi face legătura cu CT-ul.

Îmi răspunde o voce caldă, aproape de fetiță. Îmi spune că sunt programat pentru data de 01 iunie 2021.

Adică după șapte luni de la precedentul examen CT, nu după patru, cum a decis medicul oncolog de la Spitalul Militar. N-am ce face, îi răspund amabil domnișoricii, îi mulțumesc politicos, ca pe alte vremuri, nu mă întristez, nu mă alarmez și nici nu mă revolt.

După cinci minute, sună telefonul meu mobil. Recunosc vocea de fetiță a domnișoricii de la CT. Îmi spune că nu se poate face CT-ul pe 1 iunie, nu se lucrează, este Ziua Copilului, așa că sunt *reprogramat*, exact la aceeași oră – 13.00 –, pentru 3 iunie.

Ajung acolo la fix, intru optimist în malaxor, ies de acolo în-treg, poposesc undeva, într-un spațiu de compensare, timp de o oră, până la scoaterea branulei, pregătesc motorul de start și decolez. Cu forțaj total.

Rezultatul vine pe la jumătatea lunii, îl citesc, nu mi se pare rău, chiar dacă apare un revărsat pleural, concluzia de la final este bună, îl iau în dinți și mă duc cu el la etajul doi. Doamna doctor se uită lung la el, se mai uită încă odată, tot așa, lung și prelung, îmi dă o trimitere la o agenție privată – la oricare agenție privată îmi spune – pentru markeri tumorali – acest revărsat pleural poate să nu însemne nimic sau poate să însemne ceva, îmi mai dă o a doua trimitere la cardiolog, revărsatul ăsta poate fi și din cauza inimii, alerg imediat la o astfel de agenție, plătesc 80 de lei, o nimica toată, rezultatul este gata în trei zile, este în limite normale, mă bucur și alerg cu el la doamna doctor. Îl vede, constată ce e normal, dar îmi spune că nu știe ce să-mi spună și îmi dă un bilet de trimitere în Spitalul Militar, la doctorul oncolog care mi-a făcut tratamentul timp de aproape doi ani.

Mă duc la cardiolog, unde se constată problemele mele cardiologice deja întoarse pe toate fețele în timpul celor patru operații de colon și de plămân, dar nu de-aia s-a produs acest revărsat pleural, apoi, obțin cu greu o programare, peste o lună, la medicul oncolog cu nume de împărat pe care îl revăd cu bucurie, liniște, încredere și prețuire.

Nu se dezmințe. Este același om exact, riguros, mă trimite imediat la analize și la o radiografie pulmonară, aștept pe hol până definitivează concluziile, după ce ies analizele, și, către sfârșitul programului, îmi dă biletul de ieșire și scrisoarea medicală lămuritoare. Însoțite de un cuvânt frust, atent și bun.

Data viitoare, adică peste șase luni, voi reveni aici, cu programare prealabilă, pentru un nou examen CT.

Probabil că n-o să mai am onoarea să-i calc pragul doamnei doctor oncolog de la CMDTA, de le etajul doi. Dar, aici, la Spitalul Militar Central, în spațiul în care am așteptat, am suferit, am luptat, am creat, am văzut, am înțeles, am cunoscut câte ceva din lupta acestor oameni pentru viața noastră, încorporată organic în lupta mea, mă simt ca și cum aș fi în casa mea de acasă, în casa de unde vin.

Sper că următoarele examene CT vor fi în regulă, iar eu voi putea să merg mai departe. Ar fi posibil să nu mai pot alerga maratonul, să nu mai pot escalada traseele de alpinism pe care încă nu le-am escaladat, dar viața merge totuși înainte. Și, odată cu ea, încerc să merg și eu, tot într-acolo, hipersonic sau doar șontâc-șontâc...

Luni, 2 august 2021

Cuprins

De ce?!	5
Epoca de aur confiscat.....	7
Epoca treselor reîncarnate	256
Epoca distrugerii temeliilor	324
Epoca drumului spre niciunde	413
Cuprins	631

Trăim mereu sub nori, căci norii ne dau viață,
din ei coboară apa ce iese din pământ,
dar norii cei mai aspri sunt norii din cuvânt,
când gândul fără gând devine sloi de gheață.

ISBN 978-973-8941-32-8